

Valtiovarainvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2018

Hallituksen esitys eduskunnalle vuoden 2018 talousarvioesityksen (HE 106/2017 vp) täydentämisestä

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2018 (HE 106/2017 vp): Asia on saapunut valtiovarainvaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Hallituksen esitys eduskunnalle vuoden 2018 talousarvioesityksen (HE 106/2017 vp) täydentämisestä (HE 176/2017 vp): Asia on saapunut valtiovarainvaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Valiokunta on käsitellyt esitykset yhdessä ja antaa niistä yhteisen mietinnön.

Talousarvioaloitteet ja toimenpidealoite

Valiokunta on käsitellyt esitysten yhteydessä talousarvioaloitteet TAA 1—535/2017 vp ja toimenpidealoitteen TPA 51/2017 vp. Aloiteluettelo on tämän asiakirjan liitteenä.

Lausunnot

Eduskunnan työjärjestyksen 38 §:n 3 momentin mukaan kukin erikoisvaliokunta voi omasta aloitteestaan antaa toimialaansa koskevan lausunnon valtion talousarvioesityksestä valtiovarainvaliokunnalle kolmenkymmenen päivän kuluessa siitä, kun esitys on lähetetty valtiovarainvaliokuntaan.

Asiasta on annettu seuraavat lausunnot:

- ulkoasiainvaliokunta UaVL 8/2017 vp
- tarkastusvaliokunta TrVL 3/2017 vp
- hallintovaliokunta HaVL 30/2017 vp
- lakivaliokunta LaVL 13/2017 vp
- liikenne- ja viestintävaliokunta LiVL 20/2017 vp
- maa- ja metsätalousvaliokunta MmVL 22/2017 vp
- puolustusvaliokunta PuVL 9/2017 vp
- sivistysvaliokunta SiVL 17/2017 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Yleisperustelut

- sosiaali- ja terveysvaliokunta StVL 9/2017 vp
- talousvaliokunta TaVL 46/2017 vp
- tulevaisuusvaliokunta TuVL 6/2017 vp
- työelämä- ja tasa-arvovaliokunta TyVL 8/2017 vp
- ympäristövaliokunta YmVL 25/2017 vp

Jaostovalmistelu

Asia on valmisteltu asiayhteyden mukaisesti kaikissa valtiovarainvaliokunnan jaostoissa.

VALIOKUNNAN YLEISPERUSTELUT

Talouden näkymät

Talouden näkymät ovat parantuneet vuoden 2017 aikana huomattavasti ja Suomen talous on saavuttanut nopean kasvuvaiheen pitkän heikon ajanjakson jälkeen. Talousarvioesityksen pohjana olevan valtiovarainministeriön ennusteen mukaan Suomen bruttokansantuote kasvaa 2,9 prosenttia vuonna 2017 ja 2,1 prosenttia vuonna 2018.

Talousarvioesityksen antamisen jälkeen laaditut tilastot osoittavat, että talouskasvu on edelleen vahvistunut. Tilastokeskuksen ennakkotietojen (1.12.2017) mukaan työpäiväkorjattu bruttokansantuote kasvoi 3,0 prosenttia vuoden 2017 kolmannessa neljänneksessä verrattuna vuoden 2016 vastaavaan ajanjaksoon. Tilastojen tarkentuessa talousennusteita laativat tahot ovat ripeään tahtiin korjanneet arvioitaan ylöspäin. Rohkeimman ennusteen teki EU:n komissio (9.11.2017) arvioidessaan, että Suomen bruttokansantuote nousee 3,3 prosenttia vuonna 2017, ja kasvun olevan 2,7 prosenttia vuonna 2018.

Kasvu on edellistä orastavaa kasvuvaihetta (vuodet 2010 ja 2011) kestävämmällä pohjalla, sillä se perustuu kulutuksen ohella investointien ja viennin lisääntymiseen. Suomen kustannuskilpailukyky on kohentunut, erityisesti kilpailukykysovimuksen seurauksena, ja kilpailukyvyn arvioidaan paranevan edelleen vuonna 2018. On myös merkkejä siitä, että tuotantorakenteen muutos on voimistunut, mikä tukee tuottavuuden kasvua.

Työllisyys paranee, mutta työttömien määrä alenee kuitenkin hitaasti. Tilastokeskuksen mukaan lokakuussa 2017 oli 197 000 työtöntä, mikä oli 20 000 vähemmän kuin vuosi aiemmin. Työllisiä oli 46 000 enemmän kuin lokakuussa 2016. Tilastoja voivat kuitenkin jonkin verran vääristää TE-keskusten aktiiviset yhteydenotot työnhakijoihin, jolloin on havaittu esimerkiksi hakijan jo työllistyneen tai muuten poistuneen tilastoista. Vuonna 2018 valtiovarainministeriö arvioi työttömyysasteen alenevan 8,1 prosenttiin ja työllisyysasteen nousevan 70,1 prosenttiin.

Julkisen talouden syvä alijäämä on pienentynyt ja julkisen talouden velkasuhde on kääntynyt loivaan laskuun vuonna 2016. Lähivuosina velkaantumisen vauhti hidastuu edelleen ja velka suhteessa bruttokansantuotteeseen alenee. Sen arvioidaan kuitenkin pysyvän yli 60 prosentissa suhteessa bruttokansantuotteeseen vuoteen 2021 saakka. Vuoden 2016 osalta EU:n komissio on katsonut, että Suomi täytti EU:n asettaman velkakriteerin, koska ns. suhdannekorjattu velka jäi hie-

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp Yleisperustelut

man alle 60 prosentin rajan ja Suomi on noudattanut vakaus- ja kasvusopimuksen ennaltaehkäisevää osaa. Julkisen talouden velkaantumisen valtiovarainministeriö arvioi päättyvän vaalikauden loppuun mennessä hallitusohjelman tavoitteen mukaisesti. Velkaantumisen päättymisestä huolimatta sekä valtion- että kuntatalous pysyvät edelleen alijäämäisinä.

Suotuisa suhdanne ei kuitenkaan riitä poistamaan rakenteellisesta ongelmasta johtuvaa julkisen talouden rahoitusepätasapainoa, sillä etenkin väestön ikääntyminen heikentää julkista taloutta kiihtyvään tahtiin tulevina vuosikymmeninä. Julkista taloutta rasittaa kestävyysvajae, jonka valtiovarainministeriö arvioi olevan noin 3 prosenttia suhteessa bruttokansantuotteeseen. Tämä tarkoittaa 7–8 mrd. euron sopeutustarvetta vuoden 2021 tasossa.

Bruttokansantuotteeseen suhteutetun julkisyhteisöjen alijäämän odotetaan kuluvana vuonna laskevan 1,2 prosenttiin. Kolme vuotta kestäneen rahoitusaseman kohentumisen ennustetaan päättyvän vuonna 2018, jolloin julkisen talouden alijäämä suhteessa bruttokansantuotteeseen heikenee 1,4 prosenttiin. Tämä osoittaa riskiä finanssipolitiikan muuttumisesta myötäsykliseksi, mihin hallituksen on syytä kiinnittää huomiota. Suomi täyttää kuitenkin edelleen EU:n alijäämää koskevan kriteerin vuonna 2018.

EU:n finanssipoliittisen sopimuksen mukaista rakenteellisen alijäämän keskipitkän aikavälin tavoitetta ei sen sijaan Valtiontalouden tarkastusviraston¹ mukaan saavuteta, mikä johtuu pääosin tuloverotuksen keventymisestä vuonna 2018. Alijäämän arvioidaan jäävän noin 0,8 prosenttiyksikköä asetetusta tavoitteesta, ja talouspolitiikan arviointineuvoston laskelman mukaan tavoitteen saavuttaminen vaatisi noin 2 mrd. euron lisäsopeutusta vuoteen 2019 mennessä.

Talouden ulkoinen ympäristö voi tuskin muuttua nykytilannetta olennaisesti suotuisammaksi. Ennusteiden mukaan kansainvälisen talouden kasvu hidastuu vuodesta 2019 lähtien, minkä lisäksi on olemassa riskitekijöitä, jotka voivat johtaa selvästi huonompaan kehityskuvaan. Näitä ovat mm. julkisen ja yksityisen sektorin suuri velkaantuneisuus, rahoitussektorin hauraus monessa maassa ja protektionismin leviäminen. Toisaalta Suomen talouskasvun jatkumista puoltaa se, että kokonaistuotanto on edelleen alhaisemmalla tasolla kuin meille luontaisissa verrokkimaissa, mikä johtuu tuottavuuden heikosta kehityksestä vuoden 2008 jälkeen, muita Pohjoismaita alemmasta työllisyysasteesta sekä työikäisen väestön vähenemisestä.

Valiokunnan mielestä vallitsevassa tilanteessa on oleellista ylläpitää ja vahvistaa saavutettua kasvua. Hallituksen finanssipolitiikan yleislinja, jossa talouden tasapainotus tapahtuu asteittain leikkaamalla julkisen talouden menoja talouskasvua kuitenkin vaarantamatta, on edelleen tässä tilanteessa hyvä kompromissi. Samalla on pidettävä huolta siitä, ettei finanssipolitiikka muodostu myötäsykliseksi. Noususuhdanne on myös otollinen ajankohta sellaisten uudistusten eteenpäin viemiselle, jotka vahvistavat julkista taloutta pysyvästi.

---

¹ Finanssipolitiikan valvonnan arvio julkisen talouden hoidosta, 3.11.2017, Valtiontalouden tarkastusviraston muistio Dnro 328/56/2017.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp Yleisperustelut

Toimet valtiontalouden vahvistamiseksi

Valiokunta pitää hyvänä, että hallitus noudattaa talouden säästöohjelmaa ja menokuria. Talousarvioesityksessä on otettu huomioon hallitusohjelmassa ja vuosia 2018—2021 koskevassa julkisen talouden suunnitelmassa vuodelle 2018 päätetyt sopeutustoimet, jotka alentavat valtion menoja noin 300 milj. eurolla. Valtiontalouden kehyksen sisällä hallitus on säästöistä huolimatta pystynyt tekemään tarpeellisia panostuksia mm. työllisyyteen, eriarvoisuuden ja syrjäytymisen ehkäisemiseen, osaamiseen, turvallisuuteen sekä energia- ja ilmastostrategian toimeenpanoon.

Valiokunta korostaa, että talouskasvu ei anna perusteita julkisten menojen kasvattamiselle, vaan julkisen talouden tasapainottamista on jatkettava. Tämä on tarpeellista, koska väestön ikääntymisen haasteet ovat jo käsillä, kun eläkemenojen kasvu on nopeutunut suurten ikäluokkien siirtyä eläkkeelle, minkä lisäksi vanhusväestön hoito- ja hoivamenot ovat kasvamassa. Tiedossa on myös muita menoja, kuten mittavat puolustusinvestoinnit. Valiokunnan kuulemien asiantuntijoiden arvion mukaan tilanne puoltaisi esitettyä kireämpää talouspolitiikkaa ja suurempaa painotusta julkisen talouden tasapainottamistoimille.

Valiokunta on tyytyväinen työllisyyttä edistäviin toimiin, joilla puretaan kannustinloukkuja ja kehitetään työttömyysturvaa. Työmarkkinoiden toiminnan parantamiseksi otetaan käyttöön ns. aktiivimalli ja mahdollistetaan työttömyysturvan käyttö yritystoiminnan aloittamiseen sekä lyhytkestoiseen opiskeluun. Erittäin tarpeellisia ovat myös panostukset nuorisotyöttömyyden helpottamiseen ja valmisteilla oleva perhevapaaudistus. Työvoiman kysyntää on puolestaan tuettu vuosille 2017 ja 2018 ajoittuvilla veronalennuksilla, joilla kompensoidaan sosiaaliturvamaksujen siirtoa yrityksiltä palkansaajille.

Valtiovarainministeriön arvion mukaan hallituksen asettamaa 72 prosentin työllisyysastetavoitetta ei kuitenkaan saavuteta, vaan työllisyysasteen ennustetaan kasvavan 70,5 prosenttiin vuonna 2019. Tavoitteen saavuttaminen edellyttäisi vielä työllisten määrän kasvua 52 000 henkilöllä.

Valiokunta korostaa, että hallituksen tulee siten edelleen panostaa työllisyyden parantamiseen. Erityisesti 7,8 prosentin rakenteellista työttömyyttä tulee pystyä alentamaan, sillä se viittaa työttömyyden pysymiseen korkeana talouden kasvusta huolimatta. Toimenpiteet pitää kohdentaa väestöryhmiin ja alueille, joissa työllisyysaste on alhainen. Tämän lisäksi tarvitaan entistä vahvempia keinoja työvoiman kohtaanto-ongelmien ja kannustinloukkujen poistamiseen sekä työvoiman tarjonnan ja työmarkkinoiden joustavuuden lisäämistä. Tärkeää on myös puuttua syrjäytymisvaarassa olevien nuorten ongelmiin huomattavasti nykyistä aikaisemmin.

Valiokunta painottaa myös toimia, joilla huolehditaan osaavan työvoiman saatavuudesta, kuten esimerkiksi muuntokoulutuksen riittävydestä. Tähän osoitettiin lisäpanostuksia jo vuoden 2017 kolmannessa lisätalousarviossa, mutta kuten valiokunta tuolloin totesi (VaVM 16/2017 vp) hallituksella on oltava kehyksen sisällä valmiutta arvioida laajemmin muuntokoulutuksen lisämääräraharapeita. Tämä on tärkeää, jotta puute osaavasta työvoimasta ei ole esteenä talouden kasvulle ns. positiivisilla rakennemuutosalueilla.

Valiokunta korostaa muutenkin osaamisen merkitystä ja on tyytyväinen siihen, että ensi vuoden talousarviossa osoitetaan lisäresursseja osaamisen vahvistamiseen. Näitä ovat mm. varhaiskasva-

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp Yleisperustelut

tukseen, perusopetukseen, opettajakoulutukseen sekä tutkimukseen ja innovaatiotoimintaan tehdyt lisäykset. On niin ikään myönteistä, että työnantajan järjestämän koulutuksen verovapautta selkeytetään ja laajennetaan.

Valiokunta viittaa pääluokkien 29 ja 32 kohdalla todettuun ja painottaa myös tässä yhteydessä koulutuksen, osaamisen ja innovaatiotoiminnan merkitystä ja tarvetta sen pitkäjänteiseen kehittämiseen ja rahoitukseen. Valiokunta korostaa, että pitkällä aikavälillä Suomi voi erottua ja selviytyä vain korkealla osaamisella ja koulutuksella, joilla luodaan pohjaa uudelle kasvulle.

Valiokunta korostaa lisäksi rakenteellisten uudistusten toteuttamista ennustettua nopeamman tuottavuuskehityksen mahdollistamiseksi. Keskeisin niistä on sote- ja aluehallintouudistus, jonka onnistunut toteutus voi hillitä merkittävästi julkisten menojen kasvua ja vahvistaa julkista taloutta. Monet tärkeät asiat ovat kuitenkin edelleen auki, eikä uudistuksen vaikutuksia palveluiden saatavuuteen, laatuun ja kustannuksiin voi vielä arvioida.

Valiokunta viittaa myös pääluokan 31 kohdalla esitettyyn ja painottaa väyläverkon kehittämisen ja sen pitkäjänteisen rahoittamisen merkitystä mm. aluetalouden, elinkeinoelämän ja Suomen kilpailukyvyn kannalta. Valiokunta pitää välttämättömänä, että parhaillaan koolla oleva parlamentaarinen liikenneverkko-työryhmä löytää sellaiset ratkaisut, joilla turvataan liikenneverkon kustannustehokas ja pitkäjänteinen kehittäminen sekä varmistetaan väyläverkon ylläpitoon tarvittava rahoitus.

Tärkeää on myös, että yritystukien uudistamista pohtiva parlamentaarinen työryhmä laatii toimeksiantonsa mukaisesti suunnitelman, jossa yritystukijärjestelmää kehitetään selkeämmäksi, paremmin yritysten uudistumista ja tuottavuutta edistäväksi sekä valtiontalouden kannalta kustannustehokkaammaksi huomioiden energia- ja ilmastostrategian tavoitteet. Uudistuksen on tarkoitus astua voimaan vaiheittain vuosina 2019—2023.

Kärkihankerahoitus

Hallituksen kärkihankkeiden toteuttamiseen osoitetaan hallituskauden aikana 1 mrd. euroa, josta ensi vuonna käytetään noin 450 milj. euroa. Hallitusohjelmaan sisältyy 26 kärkihanketta, ja niitä on täydennetty kevään 2017 puoliväliriihessä tehdyillä uusilla avauksilla. Valiokunta pitää myönteisenä, että hankkeiden toteutuksen seuranta on kehitetty ja seuranta on tiivistä sekä järjestelmällistä. Hankkeet etenevät pääpiirteittäin asetetuissa aikatauluissa, ja suuri osa niistä valmistuu vuoden 2018 lopulla.

Valtion vastuut

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että valtion vastuiden määrä on kasvanut voimakkaasti viime vuosina ja kansainvälisesti tarkasteltuna Suomen takaukset ovat korkealla tasolla². Tuoreimman saatavilla olevan Eurostatin keräämän aineiston (vuodelta 2015) mukaan Suomen julkisen talouden takaukset suhteessa kokonaistuotantoon ovat EU-maista korkeimmat. Valtion ta-

---

² Katsaus valtion taloudellisiin vastuisiin ja riskeihin, kevät 2017, Valtiovarainministeriön julkaisu 20/2017.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp

Yleisperustelut

kausten arvo oli 46 mrd. euroa (21 prosenttia suhteessa kokonaistuotantoon) vuonna 2016, joten niiden nimellisarvo on kaksinkertaistunut muutamassa vuodessa. Erityisesti ovat nousseet Finnveran ja Valtion asuntorahaston takaukset. Tämän lisäksi myös kansainvälisille rahoituslaitoksille vaadittaessa maksettavien pääomavastuiden määrä kasvoi EU:n talouskriisin hoidon myötä 18 mrd. euroon (suhde kokonaistuotantoon 8,4 prosenttia).

Valiokunta korostaa, että valtion vastuiden laukeamisesta aiheutuvat kustannukset voivat aiheuttaa merkittävän rasituksen kansantaloudelle, vaikka normaalin suhdannevaihtelun oloissa tyypillisesti vain osa riskeistä realisoituu. Tämä korostaa valtion taloudellisten vastuiden huolellisen seurannan ja hallinnan tärkeyttä.

Valtiontalouden tasapaino ja velka

Valtion talousarvioesitys vuodelle 2018 on noin 55,8 mrd. euroa. Esitys on 3,1 mrd. euroa alijäämäinen, mikä katetaan lisälainanotolla. Vuoden 2018 lopussa valtionvelan (ml. rahastotalouden velan) arvioidaan olevan 110 mrd. euroa, mikä on noin 47 prosenttia suhteessa bruttokansantuoteseen.

Valtiovarainvaliokunnan tekemät muutokset

Valtiovarainvaliokunta lisää talousarvion määrärahoihin 40,295 milj. euroa, josta suurin osa kohdistetaan liikenne- ja viestintäministeriön pääluokkaan liikenneväylien parantamiseen sekä opetus- ja kulttuuriministeriön pääluokkaan tukemaan koulutusta, sivistystä, kulttuuria ja urheilua. Valiokunta on osoittanut lisäpanostuksia myös syrjäytymisen ehkäisyyn, sisäiseen turvallisuuteen, viennin edistämiseen ja maatalouden kannattavuuden parantamiseen. Lisäyksiä on tehty erityisiin kipupisteisiin.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Pääluokka 24

VALIOKUNNAN YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

MÄÄRÄRAHAT

Pääluokka 24

ULKOASIAINMINISTERIÖN HALLINNONALA

01. Ulkoasiainhallinto

01. Ulkoasiainhallinnon toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Ulkoasiainhallinnon toimintamenoiksi esitetään 219,338 milj. euroa. Tästä noin 135 milj. euroa kohdistetaan 90 toimipistettä kattavan edustustoverkon kustannuksiin. Valiokunta pitää myönteisenä, että edustustoverkkoa on supistusten jälkeen myös pystytty laajentamaan. Viimeisimpinä lokakuussa 2017 avattu Kolumbian Bogotan suurlähetystö.

Valiokunta toteaa, että laaja ja toimiva edustustoverkko on Suomelle erittäin tärkeä. Joustava ja tarkoituksenmukainen läsnäolo maailmalla on merkittävä tiedonlähde ja lisää Suomen vaikutusmahdollisuuksia. On hyvä, että voimavaroja painotetaan maihin, joiden poliittinen ja taloudellinen merkitys Suomelle kasvaa. Resurssien tehokkaan käytön varmistamiseksi Suomen on edelleen tärkeää hyödyntää myös kaikki yhteistyömahdollisuudet Pohjoismaiden, Baltian maiden ja EU:n ulkosuhdehallinnon kanssa sekä vahvistaa Team Finland -toimintamallia.

Valiokunta on huolissaan siitä, että lähetystöjen turvallisuusuhat ja niistä aiheutuneet kustannukset ovat kasvaneet. Suomen läsnäolon tarpeellisuutta turvattomimmissa kohteissa, kuten Kabulissa, on tärkeää seurata tarkasti. Läsnäololla saavutettavan hyödyn on oltava suurempi kuin poistumisesta syntyvät vaikutukset. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan läsnäolo Kabulissa on katsottu alueen turvallisuuskehityksen ja muuttoliikkeen kannalta perustelluksi ja päätökset mahdollisesta vetäytymisestä tehdään osana kansainvälistä yhteisöä. Valiokunta korostaa, että työntekijöiden turvallisuudesta on ehdottoman tärkeää huolehtia. Lisäksi tulee arvioida, ovatko korkeauhkaisissa lähetystöissä henkilökunnan huoltomatkojen määrät sekä palautumis- ja lepojaksot oikealla tasolla.

Valiokunta on muutenkin huolissaan ulkoasiainhallinnon henkilöstön jaksamisesta ja töiden järjestelyistä. Useasta lähetystöstä on poistunut ns. kakkoshenkilö, jolloin mm. lomien järjestäminen on ongelmallista. Myös tehtävät edustustoissa ovat lisääntyneet. Sinänsä on myönteistä, että edustustojen roolia viennin ja investointien edistämisessä vahvistetaan Team Finland -toimintaa kehitettäessä. Samalla on kuitenkin huomioitava, ettei ulkoasiainhallinnon resurssija ole vastavasti vahvistettu.

Valiokunta pitää hyvänä, että matkustus Suomeen on jälleen kasvamassa erityisesti Venäjältä ja Kiinasta. Ulkoasiainministeriön hallinnonalan keräämien tulojen (12.24.99) arvioidaan nousevan mm. viisumitulojen johdosta noin 37,5 milj. euroon vuonna 2018. Valiokunta korostaa, että

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Päälukka 24

viisumiprosesseja tulee edelleen sujuvoittaa ja nopeuttaa, jotta Suomi pystyy vastaamaan lisääntyneeseen kysyntään ja hyödyntämään myös tarjolla olevat kaupalliset mahdollisuudet.

Valiokunta nostaa lisäksi esiin ulkoasiainministeriön aktiivisesti toteuttaman muuttoliikkeen lähtö- ja kauttakulkumaihin kohdistuvan viestinnän, jonka tarkoituksena on hillitä perusteetonta turvapaikkahakua. Eduskunnan tarkoitukseen osoittamalla 250 000 eurolla on toteutettu toimivat mekanismit, ja valiokunta katsoo, että määräraha on käytetty tarkoituksenmukaisella tavalla. Valiokunta näkee perustelluksi sekä jatkaa muuttoliikeviestintää että osallistua samoilla mekanismeilla radikalisoitumisen ja terrorismin vastaiseen viestintään.

Valiokunta lisää momentille 150 000 euroa radikalisoitumisen ja terrorismin vastaiseen viestintään.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 219 488 000 euroa.

(2. kappale kuten HE 106/2017 vp)

74. Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)

Suurin yksittäinen momentilta toteutettava hanke on New Yorkin kanslian vuokratilan vaihto ja muutostyöt. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan useat ulkoasiainhallinnon käytössä olevat kiinteistöt vaativat peruskorjauksia. Momentille esitettävä 7,47 milj. euron investointirahoitus on riittämätön ylläpitämään ulkomaan rakennuskantaa, jonka kirjanpidollinen arvo on noin 200 milj. euroa. Valiokunta pitää tärkeänä, että kiinteistöjen kunnosta pystytään huolehtimaan ja että riittävä rahoitus rakennus- ja korjaushankkeisiin turvataan.

10. Kriisinhallinta

20. Suomalaisten kriisinhallintajoukkojen ylläpitomenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentilta maksetaan sotilaallisen kriisinhallinnan palkkaus- ja koulutusmenot. Kalusto- ja hallintomenot maksetaan puolustusministeriön päälukasta (mom. 27.30.20). Siviilikriisihenkilöstön osallistuminen kriisinhallintaan rahoitetaan puolestaan momentilta 24.10.21, ja siviilikriisinhallinnan kotimaan valmiudet sisältyvät sisäministeriön hallinnonalan päälukkaan (mom. 26.01.04).

Valiokunta toteaa, että momentin varalla olo -kohta on poistettu kokonaan. Kaikkien uusien ja käynnissä olevien operaatioiden lisärahoitus tapahtuu näin ollen lisätalousarvioesitysten kautta. Tämä vaatii hallinnolta ennakoivaa tilannetietoisuutta ja nopeaa toimintakykyä, mikä ei välttämättä kaikissa tilanteissa ole mahdollista.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Päälukokka 24

30. Kansainvälinen kehitysyhteistyö

66. Varsinainen kehitysyhteistyö (siirtomääräraha 3 v)

Valtion kehitysyhteistyömenojen arvioidaan olevan vuonna 2018 yhteensä 886,3 milj. euroa, joka vastaa syksyn 2017 ennusteiden mukaan noin 0,38 prosenttia bruttokansantulosta. Valiokunta pitää hyvänä, että rahoitus kasvaa euromääräisesti (5 milj. euroa). Sinänsä myönteinen bruttokansantulon nousu aiheuttaa kuitenkin kehitysyhteistyön rahoituksen prosenttiosuuden pienentymisen. Osuuden säilyttäminen vuoden 2017 tasolla 0,39 prosentissa vaatisi arviolta noin 16,6 milj. euron lisärahoitusta.

Valiokunta toteaa, että Suomi on sitoutunut YK:n kestävän kehityksen Agenda 2030:n toimeenpanoon. Tässä yhteydessä Suomi on vahvistanut sitoutumisensa 0,7 prosentin kehitysrahoitusosuuteen bruttokansantulosta, jota hallitus pitää pitkän aikavälin tavoitteena. Suomi on myös lupautunut kohdentamaan 0,2 prosenttia bruttokansantulosta vähiten kehittyneisiin maihin (LDC-maat). Talousarvioesityksen mukaan tämän osuuden arvioidaan jäävän 0,16 prosenttiin vuonna 2018.

Käsiteltävältä momentilta rahoitettavaan varsinaiseen kehitysyhteistyöhön esitetään yhteensä 549,846 milj. euroa, joka on lähes 14,7 milj. euroa enemmän kuin vuonna 2017. Valiokunta pitää myönteisenä, että Suomi kohdentaa entistä tarkemmin rajallisten kehitysyhteistyövarojensa käyttöä sekä alueellisesti että käyttötarkoituksen mukaan. Alueellisesti Suomi painottaa Afrikkaa, mitä valiokunta pitää perusteltuna mm. muuttoliikkeen hillitsemiseksi. Alueen kehityksen tukeminen on keskeistä, jotta ihmisten ei tarvitse lähteä kodeistaan lisääntyneiden väkivaltaisten konfliktien, terroristijärjestöjen toiminnan tai yleisen näköalattomuuden vuoksi.

Valiokunta pitää hyvänä, että Suomi kiinnittää erityistä huomiota tyttöjen ja naisten oikeuksiin mukaan lukien lisääntymisterveys. Muita panostuskohteita ovat kehitysmaiden talous ja kestävä työpaikat, demokraattiset ja toimintakykyiset yhteiskunnat, kestävä veden ja energian saatavuus sekä ruokaturva. Esitettävästä määrärahasta on tarkoitus ohjata monenkeskiseen kehitysyhteistyöhön 169 milj. euroa, maa- ja aluekohtaiseen tukeen 135 milj. euroa, humanitäärisen apuun 72,5 milj. euroa, tukeen kansalaisjärjestöille 65 milj. euroa, Euroopan kehitysrahastoon 56,5 milj. euroa ja Korkotuki-instrumenttiin 13,2 milj. euroa.

Valiokunta painottaa, että kehitysyhteistyön tuloksellisuuteen ja vaikuttavuuteen tulee kiinnittää entistäkin enemmän huomiota kehittämällä seuranta- ja evaluointitoimintaa. Resurssit tulee sen mukaisesti ohjata sektoreille, joista saatavat hyödyt ja lisäarvo tukevat Suomen kehityspolitiikkaa vahvimmin. Valmistuneiden evaluointien perusteella esimerkiksi järjestökentän kehitysyhteistyöohjelmilla on saavutettu monipuolisia tuloksia, ja niiden kautta tehtyä kehitysyhteistyötä pidetään tarkoituksenmukaisena.

Valiokunta pitää perusteltuna, että Finnfundin pääomaa esitetään korotettavaksi 10 milj. eurolla uusien osakkeiden merkitsemiseksi (mom. 24.30.88). Valiokunnan saaman selvityksen mukaan Finnfund on edelleen yksi ulkoasiainhallinnon luotettavimmista kumppaneista. Valtio on pääomittanut Finnfundia noin 165 milj. eurolla sen perustamisen, vuoden 1980, jälkeen. Yhtiön pääoma on kasvanut yli 250 milj. euroon, joka on uudelleen sijoitettu kehityspolitiikan linjausten

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Päälukka 24

mukaisesti ulkoasiainministeriön ohjauksessa ja valvonnassa. Vuonna 2015 Finnfundin rahoittamat yritykset loivat suoraan työpaikkoja 25 600 ihmiselle, joista yli kolmannes (36 prosenttia) oli naisia. Vuoden 2016 kehitysvaikutuksia kootaan parhaillaan, ja ne julkaistaan joulukuussa 2017.

Kehitysyhteistyön finanssisijoituksiin esitetään 130 milj. euroa (mom. 24.30.89). Se on tarkoitus käyttää sijoituksiin esimerkiksi kansainvälisten kehitysrahoituslaitosten tai muiden kehitystoimijoiden hallinnoimiin yksityistä sektoria tukeviin rahastoihin tai niiden lainainstrumentteihin. Vuoden 2017 talousarviossa tarkoitukseen osoitettiin saman suuruinen määräraha, josta suurin osa sijoitetaan Maailmanpankkiryhmään kuuluvan IFC:n (International Finance Corporation) ilmastorahastoon. Kaiken kaikkiaan vuonna 2018 ilmastokestävyyttä edistävään kehitysyhteistyöhön esitetään yhteensä 165 milj. euroa.

Valiokunta toteaa, että varsinaiseen kehitysyhteistyöhön kohdistetaan edelleen suurin osa Suomen kehitysyhteistyöstä, vaikka sen määrä kokonaisuudessaan on laskenut vuoden 2015 jälkeen ja muun kehitysyhteistyön, kuten finanssisijoitusten, määrärahat ovat kasvaneet. Valiokunta korostaa, että ulkoasiainhallinnon tulee ohjata kaikkia toimijoita Suomen kehityspoliittisten tavoitteiden, yhteisten arvojen sekä tulokellisen toiminnan kansainvälisten pelisääntöjen, kuten avoimuuden ja tilivelvollisuuden, mukaisesti. Veronkiertoon ja pääomien siirtämiseen veroparatiisien kautta tulee suhtautua erittäin vakavasti. Suomen tulee määrätietoisesti vaikuttaa ja edistää myös yhteistyökumppaneidensa toimintaa asetettujen tavoitteiden mukaisesti.

Valiokunta nostaa lisäksi esiin, että ODA-laskennan raportointikäytännöt tulee yhtenäistää. Eri maat tulkitsevat ODA-laskennan ohjeita eri tavoin, esimerkiksi pakolaisen määritelmä on ollut kiistanalainen. Suomi tulkitsee pakolaisiksi kiintiöpakolaiset ja myönteisen turvapaikkapäätöksen saaneet hakijat. Samoin tekevät USA, Belgia ja Hollanti. Ruotsi, Saksa ja Tanska puolestaan laskevat mukaan myös hylättyjen turvapaikanhakijoiden kulut turvapaikkapäätökseen saakka.

Valiokunta lisää momentille 400 000 euroa korkotuki-instrumenttiin osoitettuna PIF (Public Sector Investment Facility) -investointitukeen. Tuella edistetään suomalaisten yritysten vientiä kehitysmaiden julkisen sektorin hankkeisiin.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään 550 246 000 euroa.

(2.—7. kappale kuten HE 106/2017 vp)

Käyttösuunnitelma (euroa)

1.	Monenkeskinen kehitysyhteistyö	168 758 000
2.	Maa- ja aluekohtainen kehitysyhteistyö ^a	134 805 000
3.	Euroopan kehitysrahasto	56 517 000
4.	Maittain kohdentamaton kehitysyhteistyö	33 025 000
5.	Humanitaarinen apu	72 500 000

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Päälukka 24

6.	Kehitysyhteistyön suunnittelu ja tukitoiminnot sekä kehityspoliittinen tiedotus	4 160 000
7.	Kehitysyhteistyön evaluointi ja sisäinen tarkastus	1 850 000
8.	Tuki kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyölle ja kehitysyhteistyötiedotukselle sekä kuntasektorin kehitysyhteistyölle	65 000 000
9.	Korkotuki-instrumentti	13 631 000
Yhteensä		550 246 000

a. Sisältää ministeriön ja Euroopan komission välisen yhteistoimintahankkeen menoja 6 000 000 euroa.

Valtuus ja myöntö- ja sopimusvaltuuksien jakautuminen -taulukko

(Kuten HE 106/2017 vp)

90. Ulkoasiainministeriön hallinnonalan muut menot

50. Eräät valtionavut (kiinteä määräraha)

Momentille esitetään 1,341 milj. euroa, joka on saman suuruinen kuin vuonna 2017. Siitä 370 000 euroa varataan kansalaisjärjestöjen Eurooppa-tiedotukseen.

Vuonna 2017 momentin määrärahan osalta siirryttiin avoimeen hakumenettelyyn. Valiokunta pitää myönteisenä, että myös uusille järjestöille avattiin mahdollisuus päästä avustuksen piiriin. Avoin hakumenettely vastaa valtionavustuksien myöntämisen yleisiä periaatteita. Valiokunta korostaa lisäksi, että avustusta saavien järjestöjen on tärkeää kunnioittaa toiminnassaan oikeusvaltioperiaatetta. Määrärahan jakamisessa tulee huomioida myös ajankohtaiset teemat, kuten euroatlanttinen yhteistyö ja rauhanvälitys.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Päälukka 25

Päälukka 25

OIKEUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

01. Ministeriö ja hallinto

03. Oikeusministeriön yhteydessä toimivien viranomaisten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Maasta poistamisen valvonta. Valiokunta on tyytyväinen siihen, että hallitus on talousarvioesitystä täydentävässä esityksessä ehdottanut 300 000 euron korotusta yhdenvertaisuusvaltuutetulle maasta poistamisen valvontaan. Valvontatehtäviin oli alun perin esitetty vain 100 000 euron määrärahaa sekä ensi vuoden puoliväliin ulottuvaa EU:n projektirahaa. Tämä olisi ollut riittämätön, sillä maasta poistamisten määrän arvioidaan kasvavan vuosien 2018 ja 2019 aikana, kun hallintotuomioistuimissa olevat kielteistä turvapaikkaa koskevat valitukset on käsitelty.

Valiokunta painottaa, että ensi keväänä laadittavassa julkisen talouden suunnitelmassa on huolehdittava, että yhdenvertaisuusvaltuutetun lakisääteiselle tehtävälle osoitetaan riittävä vakituinen määräraha. Kehysrahoituksessa on muutoinkin varauduttava tiedossa oleviin valvontatehtäviin ja niihin liittyviin määrärahatarpeisiin.

Valiokunta toteaa, että yhdenvertaisuusvaltuutetulla on direktiivistä (2008/115/EY) johtuva lakisääteinen velvollisuus valvoa ulkomaalaisten maasta poistamista. Lisäksi Suomea velvoittava Frontex-asetus edellyttää, että kaikissa Frontexin (Euroopan raja- ja merivartiovirasto) yhteisissä maahanmuuttajien pakkopalautusoperaatioissa on jäsenvaltioista saatavilla koulutettuja valvojia. Riippumattoman valvojan osallistuminen on myös edellytyksenä Frontex-rahoitukselle. Valvojan mukanaolo helpottaa etenkin vaikeiden palautustilanteiden onnistumista niin täytäntöönpanosta vastaavan poliisin kuin myös palautettavan henkilön kannalta.

05. Oikeusrekisterikeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Talousarvioesitystä täydentävässä esityksessä momentin määrärahaan on tehty vajaan 0,5 milj. (472 000) euron korotus, joka on tarkoitettu lähinnä viranomaistoiminnan tietojärjestelmien ylläpito- ja kehittämismenoihin. Näin ensi vuoden toiminta on saatu vakaalle pohjalle.

Oikeusrekisterikeskuksen vaikea määrärahatilanne oli esillä myös viime vuonna, jolloin eduskunta lisäsi talousarvioon kertaluonteisesti 500 000 euroa akuutin määrärahavajeen helpottamiseksi. Kuluneen vuoden aikana taloustilanne on parantunut mm. erilaisten kehittämistoimien ansiosta. Myös Oikeusrekisterikeskuksen toiminnan auditointi on saatu valmiiksi ja parhaillaan selvitetään, miten taloutta jatkossa vahvistetaan. Rahoituksen haasteena on erityisesti se, miten tietojärjestelmien perustoiminnot turvataan samalla, kun varaudutaan lainsäädännön muutoksiin ja muiden viranomaistahojen tietojärjestelmä uudistuksiin.

Valiokunta pitää välttämättömänä, että Oikeusrekisterikeskuksen rahoitustaso saadaan pysyvästi kestäväälle tasolle. Viranomaistoimintaan liittyvien tietojärjestelmien on oltava ehdottoman toi-

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Päälukka 25

mivia ja luotettavia, mikä edellyttää riittävää resursointia sekä järjestelmien ylläpitoon että niiden kehittämiseen.

10. Tuomioistuimet ja oikeusapu

Turvapaikanhakijoiden valitusten käsittelyyn osoitetaan lisäresursseja (yht. 2,5 milj. euroa) sekä korkeimmalle hallinto-oikeudelle että hallintotuomioistuimille, mikä on tarpeellista valituksia koskevien ruuhkien purkamiseksi.

Muutoin tuomioistuinten, myös hallintotuomioistuinten perusrahoitus alenee. Tämä vaikeuttaa monien, jo ennestään ruuhkaisten tuomioistuinten tilannetta. Esimerkiksi pääkaupunkiseudun kärjäoikeuksissa on suuren asiamäärän lisäksi enemmän laajoja ja vaativia juttukokonaisuuksia, jotka sitovat merkittävän määrän henkilötyövuosia ja vaikuttavat juttujen keskimääräisiin käsittelyaikoihin. Työn kuormitus heijastuu myös henkilöstöön ja työssä jaksamiseen.

Valiokunta pitää tärkeänä, että menossa olevat uudistukset etenevät, jotta tuomioistuinten työmäärä vähenee ja jotta resurssit ja tehtävät saadaan tasapainoon siten, että perusrahoitus riittää ydintoimintojen hoitamiseen. On myös ensiarvoisen tärkeää, että suunniteltuja muutoksia koskevat kustannusvaikutukset arvioidaan huolellisesti, sillä saadun selvityksen mukaan uudistukset ovat usein tuottaneet pienempiä säästöjä kuin mitä etukäteen on arvioitu. Ensi vuonna lisähaastetta aiheutuu myös siitä, että rangaistusmääräysmenettelyn laajentamiseen liittyvä säästövaikutus (-1,75 milj. euroa) otetaan huomioon jo ensi vuoden talousarviossa, vaikka lainmuutos toteutuu vasta vuonna 2019.

Valiokunta painottaa myös tuomioistuinten sähköisten palveluiden kehittämistä sekä tietojärjestelmähankkeisiin tarvittavien resurssien varmistamista. Järjestelmien on tuettava tuomioistuinten ydintoimintoja, ja niiden on oltava helppokäyttöisiä ja käyttäjän työtä tukevia. Sähköiset työmenetelmät ovat rakenteilla, ja esim. vuonna 2010 asetettu aineistopankkihanke (AIPA) on etenevässä vaiheittain. Sen tavoitteena on siirtyä sähköisiin työtapoihin lainkäytössä ja luoda järjestelmä, jossa syyttäjänvirastot ja yleiset tuomioistuimet käsittelevät sähköisesti kaikki lainkäyttöasioita koskevat toimintonsa asian vireille tulosta sen ratkaisemiseen ja arkistointiin saakka. On kuitenkin valitettavaa, että AIPAn arvioidaan olevan kokonaisuudessaan valmis vasta vuoden 2021 loppupuolella, kun aiemmin tavoitteena oli vuoden 2018 loppu.

Valiokunta toteaa, että kärjäoikeuksien rakenneuudistus on merkittävä muutos, jota koskevan lainsäädännön eduskunta hyväksyi 22.11.2017 (LaVM 11/2017 vp — HE 270/2016 vp). Vuoden 2019 alusta voimaan tulevan uudistuksen myötä kärjäoikeuksien määrä vähenee 27:stä 20:een, minkä lisäksi kärjäoikeuksien tuomiopiirejä laajennetaan ja toimipaikkojen määrää vähennetään. Rakenneuudistuksen tavoitteena on turvata lainkäytön laatu ja tuomioistuinten toimintakyky kärjäoikeuksien toimintaympäristön muuttuessa ja taloudellisten reunaehtojen tiukentuessa.

Uudistuksen astuessa voimaan kärjäoikeusverkko supistuu, jolloin sähköisten järjestelmien toimivuus korostuu entisestään. Valiokunta korostaa oikeusturvan alueellisen saatavuuden turvaamista sekä oikeudellisten palvelujen tarjonnan riittävyttä, mitä on painotettu myös eduskunnan hyväksymässä lausumassa, joka sisältyy em. lakivaliokunnan mietintöön.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Päälukko 25

04. Oikeusapu- ja edunvalvontapiirien ja kuluttajariitalautakunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentin määrärahaan sisältyy 4 milj. euron lisäys, jolla on tarkoitus valmistella talous- ja velkaneuvonnan siirtymistä työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalta oikeusministeriön hallinnonalalle vuonna 2019. Tavoitteena on, että sähköisen asiaportaalien ja asianhallintajärjestelmän kehittäminen tehtäisiin pääasiallisesti ensi vuoden aikana (LaVM 12/2017 vp — HE 102/2017 vp).

Valiokunta pitää määrärahanlisäystä hyvänä, mutta korostaa samalla talous- ja velkaneuvonnan riittävää resursointia. Kustannusten säästämiseksi etenkin ennaltaehkäisevän työn eli talousneuvonnan resursseja tulisi vahvistaa, sillä talous- ja velkaneuvontatyössä on keskitytty lähinnä neuvomaan velallisia ongelmatilanteissa sekä avustettu velkajärjestelyasioissa. Myös talous- ja velkaneuvonnan etäpalveluyksikön perustamiseen ja sen toimintaan tarvittavista resursseista on huolehdittava.

30. Syyttäjät

Syyttäjälaitoksen perusrahoitus (44,2 milj. euroa) ensi vuodelle on kohtuullinen, ja syyttäjälaitos pystyy pitämään nykyisen henkilöstömääränsä (523 henkilötyövuotta). Syyttäjälaitoksen resursseja lisätään 0,4 milj. eurolla terrorististen rikosten torjumiseksi ja rikosvastuun toteuttamiseksi, mutta toisaalta määrärahoja vähennetään vastaavalla summalla vuonna 2019 voimaan tulevan rangaistusmääräysmenettelyn käyttöalan laajentamisen vuoksi. Em. lisäpanostus ei käytännössä lisää resursseja, vaan se merkitsee resurssien uudelleen kohdentamista.

Syyttäjälaitos arvioi pääsevänsä ensi vuonna enintään välttävään tulokseen, eikä pitkään vireillä olevien asioiden määrää saada vähenemään. Asioiden vaativuus on kasvanut voimakkaasti, mikä näkyy erityisesti pitkäkestoisten eli yli vuoden vireillä olleiden asioiden määrän kasvuna 10 prosentilla. Syyttäjälaitokselle on tullut myös uusia tehtäviä, kuten eurooppalainen tutkintamääräys.

Valiokunta painottaa, että menossa olevista uudistuksista, kuten organisaatiouudistuksesta ja tietojärjestelmä uudistuksesta, on saatava toiminnallisia hyötyjä sekä kustannussäästöjä, sillä tulevien vuosien kehukset ovat edelleen pienenevässä. Ilman Kikyn vaikutuksia määrärahat vähenevät kehyskauden aikana vielä 1,8 milj. euroa.

Valiokunta korostaa, että syyttäjälaitoksen toimintaedellytykset on turvattava. Valiokunta pitää tärkeänä, että syyttäjälaitoksen perusrahoituksen riittävyttä arvioidaan ja että huomiota kiinnitetään mm. asioiden vaativuudessa tapahtuneisiin muutoksiin sekä uudistusten taloudellisiin ja toiminnallisiin vaikutuksiin. On niin ikään tärkeää, että organisaatiomuutoksen vaikutuksia ja sen toimeenpanoon liittyviä resurssitarpeita seurataan.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Pääluku 25

40. Rangaistusten täytäntöönpano

Rikosseuraamuslaitoksen määrärahat alenevat runsaalla miljoonalla eurolla, mutta saadun selvityksen mukaan talousarvioesitys luo kuitenkin edellytykset nykyisen palvelutason ylläpitämiseen. Tilanne on nyt monia aiempia vuosia myönteisempi, sillä pitkään jatkuneiden sopeutustoimien jälkeen Rikosseuraamuslaitokselle osoitettiin vuosille 2017—2020 vajaan 35 milj. euron lisärahoitus toimintakyvyn turvaamiseen ja vankilaverkoston ylläpitoon. Ensi vuodelle tästä lisärahoituksesta osoitetaan 5,1 milj. euroa.

Talousarvioesitykseen sisältyy myös 378 000 euron lisäys, joka on tarkoitettu väkivaltaisen radikalisoitumisen ja ääriliikkeiden toiminnan tunnistamiseen ja ennaltaehkäisyyn vankiloissa. Toimintaa on jo pilotoitu, ja saatujen kokemusten pohjalta sitä ollaan nyt vakinaistamassa.

Valiokunta pitää lisäpanostusta tärkeänä, sillä Euroopan unionin neuvoston päätelmien mukaisesti Suomi sitoutuu toteuttamaan harkittua ja räätälöityä toimintapolitiikkaa vankiloissa tapahtuvan terrorismin ja väkivaltaisiin ääriliikkeisiin johtavan radikalisoitumisen ehkäisemiseksi.

Valiokunta kiinnitti mm. kuluvan vuoden talousarviota koskevassa mietinnössään huomiota Pelson vankilan korjaustarpeisiin. Tilakysymykset olivat vuosi sitten erityisen akuutteja, kun osa vankilan tiloista jouduttiin sulkemaan sisäilmaongelmien vuoksi. Nyt korvaavien tilojen hankinta on edennyt niin, että rakentaminen alkaa tämän vuoden lopulla ja väliaikaisten tilojen pitäisi olla käytössä kesäkuussa 2018.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan parhaillaan laaditaan suunnitelmaa Pohjois-Suomen suljettujen vankipaikkojen pysyvästä ratkaisusta, mikä koskee erityisesti Pelson ja Oulun vankiloita, joissa on akuutteja investointitarpeita. Selvityksen on määrä valmistua 15.1.2018 mennessä, ja sen yhteydessä arvioidaan suljettujen vankipaikkojen järjestäminen joko nykyisen laitospäätöksen pohjalta tai yhdistämällä ne uudeksi, isommaksi vankilaksi.

Valtiovarainvaliokunta korostaa vankipaikkojen alueellista kattavuutta ja pitää tärkeänä, että ratkaisulla turvataan vankipaikkojen riittävyys Pohjois-Suomessa. Toteutusvaihtoehtojen vaikutukset on arvioitava laaja-alaisesti mm. toiminnalliselta, taloudelliselta sekä henkilöstön kannalta, minkä lisäksi huomiota on kiinnitettävä myös ratkaisun aluetaloudellisiin vaikutuksiin.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Päälukka 26

Päälukka 26

SISÄMINISTERIÖN HALLINNONALA

Sisäministeriön hallinnonalalle esitetään vuoden 2018 talousarvioon määrärahoja yhteensä noin 1,5 mrd. euroa. Tämä on noin 45 milj. euroa vähemmän kuin vuoden 2017 varsinaisessa talousarviossa. Määrärahojen muutos johtuu suurimmaksi osaksi pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden vastaanottoon tarvittavan määrärahan pienenemisestä. Poliisin osuus päälukan määrärahoista on noin puolet.

Valiokunta pitää myönteisenä, että sisäisen turvallisuuden resursseja on pystytty lisäämään, vaikka toisaalta hallitusohjelman mukaiset säästöt vähentävät lisäysten vaikutusta. Syytä on lisäksi muistaa, että hallinnonalan kehys on aleneva ja vuoden 2021 kehystaso on 1,3 mrd. euroa. Sisäisen turvallisuuden toimijoiden on haastavassa toimintaympäristössä etsittävä uusia, tehokkaampia ja tuottavampia toimintamalleja. Toiminta on kuitenkin vahvasti henkilösidonnaista, joten toteutuessaan kehys ennakoii vaikeita päätöksiä.

10. Poliisitoimi

01. Poliisitoimen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille esitetään 725,682 milj. euroa, joka on noin 29 milj. euroa enemmän kuin vuoden 2017 varsinaisessa talousarviossa. Huhtikuussa 2017 tehdyn kehyspäätöksen mukaisesti poliisille kohdennetaan yhteensä 34,5 milj. euron tasokorotus poliisin ydintoimintojen turvaamiseen ja suorituskyvyn parantamiseen. Syksyllä hallitus päätti lisäksi 17,5 milj. euron korotuksesta vuoden 2018 toimintamenoihin. Toimintamenoja kuitenkin vähentävät aiemmin tehtyjen kertaluonteisten lisäysten poistuminen ja hallitusohjelman linjaamat säästöt. Lisäksi vuodelta 2017 siirtyvän erän arvioidaan laskevan yli puoleen edellisestä vuodesta ja olevan enää vajaat 14 milj. euroa.

Valiokunta pitää myönteisenä, että määrärahalisäysten myötä poliisien määrä ei laske, vaan se pystytään pitämään 7 200 henkilön tasolla vuonna 2018. Muun henkilöstön määrä vähenee 2 243 henkilötyövuoteen (-20 henkilötyövuotta). Valiokunta korostaa, että poliisin kyky reagoida äkillisiin tilanteisiin on suoraan verrannollinen poliisien määrään.

Poliisien määrän turvaamiseksi joudutaan kuitenkin valiokunnan saaman selvityksen mukaan lisäksi vähentämään kehittämishankerahoitusta ja keskitettyä rahoitusta, josta maksetaan ICT-menot, ajoneuvohankinnat ja merkittävät palvelusopimukset, kuten Valtori ja Palkeet. ICT-kehittäminen on merkittävässä roolissa uusien toimintamallien ja mobiliteetin lisäämisessä, joten valiokunta pitää välttämättömänä, että hallitus huolehtii siihen tarvittavasta rahoituksesta.

Valiokunta on huolissaan uusien poliisien riittävydestä. Poliisikoulutuksen aloituspaikkoja lisättiin vuonna 2017 vastaamaan resurssitarpeita. Nämä opiskelijat valmistuvat kuitenkin vasta vuonna 2020, joten lisäys ei vaikuta vallitsevaan poliisipulaan. Lisäksi hakukriteerit täytti vain 340 henkilöä. Kaikkia avoinna olleita 400 aloituspaikkaa ei siten voitu täyttää. Opiskelijoiden laadusta ei ole varaa tinkiä, mutta valiokunta pitää kuitenkin tarpeellisena selvittää, voidaanko

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Pääloukka 26

joidenkin kriteerien osalta joustaa hakutilanteessa ja tukea kyseisten taitojen kehittymistä opiskelun aikana. Valiokunta pitää myös tarpeellisena toimenpiteitä, joilla voidaan edistää ruotsinkielisten ja maahanmuuttajataustaisten opiskelijoiden rekrytointia ja ylipäätään alan houkuttelevuutta.

Valiokunta toteaa, että poliisin määrärahojen kehitys on ollut lyhytnäköistä koko 2000-luvun ajan. Se ei ole mahdollistanut suunnitelmallista viranomaistoimintaa ja toiminnan kehittämistä olosuhteiden mukaisesti. Sisäisen turvallisuuden tavoitteeksi on kirjattu (VNS 5/2016 vp), että Suomesta tulee maailman turvallisin maa. Poliisihallituksen arvion mukaan poliisille osoitetuilla kehyspäättöksen määrärahoilla tämä ei ole mahdollista. Nykyisellä kehyksellä poliisien määrän ennakoidaan vähenevän jo vuonna 2019. Valiokunta pitää välttämättömänä, että poliisien määrä ja ylipäätään toimintamenojen pitkäaikainen rahoitus varmistetaan ja mahdollistetaan toiminnan suunnittelu yli hallituskauden ylittävälle jaksolle.

Valiokunta kiinnittää huomiota poliisin perustehtävään kuuluvaan rikosten ennalta estämiseen ja toteaa, että säästöt yhteiskunnalle ovat suuret, mikäli mahdolliseen rikollisuuteen, äärimmillään terrorismiin, kyetään puuttumaan etukäteen. Tätä toimintaa on tarkoituksenmukaista kehittää ja ohjata valtakunnallisen ohjausryhmän avulla. Valiokunta pitää tarpeellisena mm. harkita, tulisi-ko paikallistasolla olla päätoimisesti rikosten ennalta estäviin tehtäviin keskittyviä poliiseja. Nykyisin toiminta tapahtuu muiden tehtävien ohella. Lisäksi tehokasta päivittäisrikosten ennalta estämistä on huolehtia poliisin näkyvyydestä kentällä.

Valiokunta korostaa, että myös tutkintaan suunnattujen resurssien tulee olla riittävät. Tutkinta-aikojen pidentyminen vaikuttaa tuloksellisuuteen ja vähentää toiminnan ennalta ehkäisevää vaikutusta. Jos kansalaisille tärkeiden poliisipalvelujen saatavuus ja päivittäisrikosten palvelu- ja selvitystaso supistuvat, se vähentää yleistä luottamusta poliisiin. Yhteiskunnan ja väestön turvallisuuden tunteen kannalta on erittäin tärkeää, että riittävän tehokas ja oikeusvarma rikostutkinta ja rikosvastuu toteutuvat.

Valiokunta pitää hyvänä, että hallitus esittää lisäresursseja terrorismintorjunnan tehostamiseen ja ennaltaehkäisyyn. Yllättävät tapahtumat hoidetaan tilanteen alkuvaiheessa yleensä työvuorossa lähimpänä olevan poliisipartion toimesta. Näin ollen on välttämätöntä, että kaikilla poliisipartioidella on osaamisen lisäksi riittävät varusteet ja välineet työturvallisuuden varmistamiseksi ja tilanteeseen puuttumiseksi. Hallituksen esittämällä lisäyksellä parannetaan myös kyberrikostorjunnan toimintakykyä ja kehitetään ennalta ehkäisevän toiminnan malleja viranomaisten ja järjestötoimijoiden välillä.

Poliisin toimialalla toimintaympäristön muutokset näkyvät erityisesti rajat ylittävän ja kyberrikollisuuden kasvuna sekä järjestäytyneen rikollisuuden toimijoiden kansainvälisen yhteistyön lisääntymisenä. Vakavamman rikollisuuden torjunnassa etenkin sota- ja terrorismirikosten tutkinta on työllistänyt merkittävästi poliisia. Terrorismin rahoitusta poliisi tutkii osana rahanpesun torjuntaa. Esiin on tuotu myös rikollisuudenalojen kasvava nivoutuminen toisiinsa. Erilaiset petosrikollisuuden uudet muodot valtaavat alaa järjestäytyneen rikollisuuden tuottoisimpina sektoreina. Tärkeää on lisäksi edelleen panostaa väkivaltaisten ääriliikkeiden laittoman toiminnan, viharikosten ja nettirikollisuuden torjuntaan.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Pääloukka 26

Poliisin toiminnalle asettaa uusia haasteita myös laitton maahantulo ja maassa olo. Maasta poistaminen on osoittautunut haasteelliseksi ja aikaa vieväksi. Erityisesti kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneiden tai sen uhan alla olevien henkilöiden riski laittomaan maassa oleskeluun on kasvanut, vaikka se ei vielä näy tilastoissa. Valiokunta pitää hyvänä, että käynnissä on maahanmuuton ministeriryhmän hyväksymän (16.12.2016) poikkihallinnollisen toimenpidesuunnitelman toteuttaminen laitton maassa oleskelun ehkäisemiseksi ja hallitsemiseksi.

Laittomasti maassa oleskelevat jäävät helposti viranomaisten ulottumattomiin. Tämä heijastuu enenevässä määrin kyseisten henkilöiden tekemään rikollisuuteen, kuten huumausaineiden katukauppaan. Poliisin ja Rajavartiolaitoksen suorittamaa ulkomaalaisvalvontaa on tärkeää tehostaa myös sen takia, etteivät haavoittuvassa asemassa olevat henkilöt joudu rikollisten hyväksikäyttämiksi. Tarpeen on näin ollen lisätä sekä työperäiseen että seksiperäiseen ihmiskauppaan puuttamista, paljastamista ja tutkintaa. Laittomasti maassa oleskelevat hakeutuvat ensisijaisesti järjestöjen ja kirkon luokse, joten myös yhteistyö niiden kanssa on keskeistä.

Valiokunta korostaa, että toimintaympäristön muuttuessa on entistä tärkeämpää harkita, voidaan-ko joitakin tehtäviä siirtää pois poliisilta. Esimerkiksi Tampereella on onnistuneesti toteutettu rauhallisten päähtyneiden henkilöiden säilöönnotto sosiaali- ja terveystalveluiden kautta. Selviämistila on poliisiaseman vieressä, johon tarvittaessa saa nopeasti apua poliisilta. Oleellisempaa on kuitenkin terveydenhuollon ammattilaisten osaaminen ja läsnäolo, näin on voitu vähentää myös putkakuolemia. Poliisin ammattitaitoa ei myöskään välttämättä tarvita löytötavaroiden säilyttämiseen liittyvissä tehtävissä.

Esiin on syytä nostaa myös huoli toimitilakustannusten noususta. Vuoden 2017 lopussa valmistuu poliisin Senaatti-kiinteistöiltä tilaama katselmus toimitilojen lähivuosien remontoititarpeista. Useissa poliisin toimitiloissa on jo paljastunut mittavia sisäilmaongelmia, ja tilanne on valiokunnan saaman selvityksen mukaan huolestuttava.

Valiokunta kiinnittää lisäksi huomiota siihen, että poliisit, kuten muutkin virkamiehet, ovat joutuneet lisääntyvässä määrin virkatehtäviensä vuoksi laittomien toimien kohteeksi. Tällaisten toimien mahdollisuus tulee minimoida. Virkamiehen yksityisyyden suojaamiseksi on valiokunnan mielestä harkittava nykyistä laajempaa tunnustelatan käyttöä nimilatan sijaan. Lisäksi rangais- tuksia arvioitaessa tulee selvittää, miten rikoslain yksityiselämää, kotirauhaa ja kunniaa suojaavia kriminalisointeja voidaan hyödyntää.

Valiokunta lisää momentille yhteensä 470 000 euroa, josta 250 000 euroa osoitetaan huumausai- neiden katukaupan valvontaan ja ulkomaalaisvalvontaan kadonneiden henkilöiden tavoittami- seksi ja 220 000 euroa poliisilaitosten koulupoliisitoiminnan turvaamiseen ja kehittämiseen koh- dennettuna eri poliisilaitoksille.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 726 152 000 euroa.

(2. kappale kuten HE 106/2017 vp)

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Päälukko 26

02. Suojelupoliisin toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille esitetään 33,341 milj. euroa, joka 5,95 milj. euroa suurempi kuin vuoden 2017 varsinaisessa talousarviossa. Kevään 2017 kehyspäätöksen mukaisesti suojelupoliisille osoitetaan ta-sokorotuksena 3,5 milj. euroa ja syksyn kertaluonteisena lisäyksenä 5,7 milj. euroa.

Valiokunta pitää lisäyksiä tarpeellisina ja toteaa saamansa selvityksen perusteella niiden muodostavan hyvän pohjan viraston kehittämiseksi muuttuvassa toimintaympäristössä. Turvallisuusympäristön muutokset ovat vaikuttaneet suojelupoliisissa kaikkiin sen sektoreihin, kuten terrorismin torjuntaan, laittoman tiedustelun torjuntaan sekä tiedustelutiedon tuottamiseen yhteiskunnan turvallisuuden edistämiseksi ja valtionjohdon päätöksenteon tueksi. Suojelupoliisin resursseja tulee parantaa pitkäjänteisesti, jotta se kykenee suoriutumaan tehtävistään.

20. Maasta poistamis- ja noutokuljetuksista aiheutuvat menot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille esitetään 9,168 milj. euroa, joka on 8,498 milj. euroa vähemmän kuin vuonna 2017. Suurin osa momentin määrärahasta käytetään kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneiden poistamiseen Suomesta.

Valiokunta pitää välttämättömänä, että palautusjärjestelmä on toimiva, jotta laitton maassa olo ei lisääntynyt. Kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneen jääminen Suomeen päätöksestä huolimatta rapauttaa järjestelmää ja sen uskottavuutta sekä lisää sisäisen turvallisuuden riskejä. Palautettavien henkilöiden määrä on kasvava, ja keskeistä palautusten onnistumisessa on kohdemaan suhtautuminen. Valiokunta kannustaakin hallitusta edelleen solmimaan palautussopimuksia kohdemaiden kanssa. Erityisen tärkeää sisäministeriön mukaan on saada toimiva palautussopimus Irakin kanssa.

20. Rajavartiolaitos

01. Rajavartiolaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille esitetään 235,292 milj. euroa. Valiokunta pitää myönteisenä, että Rajavartiolaitoksen resursseja on lisätty, ja toteaa, että myös rajaturvallisuus on muuttuneen toimintaympäristön keskiössä.

Esitys mahdollistaa 55 uuden rajavartijan palkkaamisen itärajan valvonnan lisäämiseen. Lisäksi Rajavartiolaitos kohdentaa sisäisiin siirtoihin 80 rajavartijaa itärajan ylityspaikoille. Näin voidaan toteuttaa suurin osa (135 henkilöä) sisäisen turvallisuuden selonteossa linjatusta itärajan perustason valvonnan turvaamiseen tarvittavasta 160 rajavartijan lisäyksestä. Valiokunta pitää myös hyvänä, että lisäresursseja on osoitettu Helsinki-Vantaan lentoaseman kasvavan rajaliikenteen sujuvuuden takaamiseen.

Valiokunta toteaa, että lisämäärärahat on tarkoitettu käyttämään nimenomaan lisääntyvien tehtävien ja velvoitteiden hoitamiseen. Näin ollen ne eivät poista Rajavartiolaitoksen muihin tehtäviin kohdistuvaa sopeuttamistarvetta. Valiokunnan saaman selvityksen perusteella palvelutason turvaa-

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Päälukka 26

miseen tarvitaan edelleen 2 milj. euron lisämääräraha, joka poistaisi sopeuttamistarpeen vuonna 2018. Sopeuttamistoimina on suunniteltu mm. merivartioasemien sulkemista ja rajanylityspaikkojen aukiolon rajoittamista. Lisäksi tehostetaan sisäistä hallintoa keskittämällä ja karsimalla esikuntatoimintoja. Myös kuljetusajoneuvojen määrää vähennetään ja käyttöikää jatketaan.

70. Ilma- ja vartioalusten hankinta (siirtomääräraha 5 v)

Valiokunta pitää hyvänä, että Rajavartiolaitoksen alushankintoihin esitettävää määrärahaa on korotettu 15,5 milj. euroon. Esitykseen sisältyy myös 22,5 milj. euron valtuus seitsemän meriveeneen hankintaan. EU:n komission ennakkopäätöksen mukaan kolmen veneen rahoittamiseen on mahdollista saada 8,1 milj. euroa EU-rahoitusta, ja lisäksi venesarjalle tullaan hakemaan 4 milj. euron rahoitusta Öljysuojarahastosta. Nämä molemmat vähentävät toteutuessaan vastaavasti tulevien vuosien rahoitustarvetta talousarviosta.

30. Pelastustoimi ja hätäkeskustoiminta

02. Hätäkeskuslaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille esitetään 48,788 milj. euroa, joka on noin 1 milj. euroa vähemmän kuin vuonna 2017. Määrärahavähennysten myötä viraston henkilöstömäärä on laskenut 763 henkilöstä 580 henkilöön vuosina 2011—2017. Vuodelta 2017 siirtyvän erän avulla määrä kyetään vuonna 2018 pitämään lähes vuoden 2017 tasolla.

Valiokunta on erittäin huolissaan Hätäkeskuslaitoksen resursseista ja henkilöstön riittävyydestä. Sisäisen turvallisuuden selonteossa arvioitiin, että nykymuotoinen hätäkeskustoiminta edellyttää vähintään 600—630 henkilötyövuoden tasoa. Henkilöstön määrän vähentymisen myötä myös viraston sairauspoissaolot ovat kasvaneet lähes kaksinkertaisiksi verrattuna valtionhallinnon keskiarvoon. Lisäksi viraston toimintaan kohdistuneiden kanteluiden määrä on lähtenyt kasvuun.

Valiokunnan saaman selvityksen perusteella nykyisellä päivystyshenkilöstön määrällä ei kyetä saavuttamaan virastolle asetettuja tulostavoitteita vuonna 2018. Hätäkeskuslaitoksen toiminnalliset tulokset ovat laskeneet jo muutaman vuoden ajan. Myös viraston kyky vastata ruuhka- ja häiriötilanteisiin, kuten myrskyihin, on heikentynyt.

Valiokunta on huolissaan myös uusien hätäkeskuspäivystäjien rekrytoinnista ja pitää erittäin tarpeellisena koulutusmäärien lisäämiseen esitettävää 265 000 euron korotusta (mom. 26.30.01). Koulutukseen on panostettava ja erityisesti on lisättävä sen houkuttelevuutta. Viime vuosina Hätäkeskuslaitoksen ongelmana on ollut, että nykymuotoinen koulutusjärjestelmä ei tuota riittävästi koulutettua henkilöstöä viraston tarpeisiin.

Valiokunta pitää välttämättömänä, että hallitus turvaa Hätäkeskuslaitoksen resurssit vähintään sisäisen turvallisuuden selonteon linjausten mukaisesti. Myös uuden tietojärjestelmän (ERICA) häiriötön käyttöönotto vuoden 2018 aikana on turvattava. Hätäkeskuslaitos on yksi keskeisimmistä toimijoista yhteiskunnan kriisinsietokyvyn ylläpitämisessä. Sillä on merkittävä rooli mm. poliisin hälytystoiminnan onnistumisessa samoin kuin kiireellisessä sairaankuljetuksessa. Hätä-

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Pääluku 26

keskuslaitoksen palvelutason alentuminen heijastuu välittömästi muiden turvallisuusviranomais-ten toimintavalmiuteen.

Valiokunta lisää momentille 400 000 euroa korjaamaan Häätäkeskuslaitoksen henkilöstövajetta.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 49 188 000 euroa.

40. Maahanmuutto

Pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden vastaanoton menoihin ja hakijoille maksettaviin tukiin on vuoden 2018 talousarvioesityksessä varattu yhteensä noin 187 milj. euroa (mom. 26.40.01 ja mom. 26.40.21). Menot ovat laskeneet uusien turvapaikanhakijoiden määrän tasaannuttua ja Maahanmuuttoviraston tekemien tehostamistoimenpiteiden myötä. Kustannukset ovat kuitenkin edelleen korkeat, ja keskeisin syy tähän on vastaanoton piirissä olevien henkilöiden suuri määrä.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan vuoden 2017 syyskuun loppuun mennessä turvapaik-
kahakemuksia oli jätetty yhteensä 5 325. Niistä 3 000 hakemusta oli täysin uusia, Dublin-asetuk-
sen perusteella palautettuja hakemuksia oli 525 kappaletta ja uudelleen tehtyjä, kertaalleen pää-
töksen saaneiden henkilöiden hakemuksia oli 1 800 kappaletta. Yleisin syy uuteen hakemukseen
oli kääntymisen kristinuskoon tai usein myös seksuaalisen suuntautumisen vaihtaminen. Nämä
syyt ovat valiokunnan saaman selvityksen mukaan täysin suomalainen ilmiö. Muissa maissa ei
vastaavaa esiinny.

Valiokunta pitää tarkoituksenmukaisena, että uudelleen tehdyt hakemukset käsitellään nopean
päätöksenteon menettelyllä ja perusteiden syyt selvitetään tarkasti. Käytännössä kaikki kieltei-
sen päätöksen saaneet valittavat ratkaisusta hallinto-oikeuteen, jossa oli käsittelyssä 8 600 vali-
tusta elokuun lopulla. Korkeimpaan hallinto-oikeuteen valituksia oli saapunut 1 000.

Valiokunta pitää välttämättömänä, että myös oikeuslaitoksella on riittävät resurssit käsitellä va-
litukset ripeästi. Lainvoimaisen päätöksen saamiseen saakka hakijat ovat oikeutettuja vastaanot-
topalveluihin, joten prosessin nopeuttaminen vähentää vastaanoton kustannuksia. Vastaanoton
piirissä oli noin 14 800 henkilöä syyskuussa 2017. Vuonna 2018 heitä arvioidaan olevan keski-
määrin noin 9 500.

Vastaanottokapasiteettia mitoitetaan kulloistakin tilannetta vastaavaksi, ja valiokunta korostaa,
että toiminnassa tulee edelleen pyrkiä muutenkin kustannustehokkuuteen. Vuonna 2017 on lak-
kautettu yhteensä 65 yksikköä eli noin 6 700 majoituspaikkaa. Maahanmuuttovirasto on joutunut
lykkäämään loppuvuodeksi suunniteltuja sopeuttamistoimia johtuen vastaanoton piirissä olevien
henkilöiden ennakoitua hitaammasta poistumisesta.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Päälukko 26

22. Vapaaehtoinen paluu (siirtomääräraha 2 v)

Momentille esitetään 6,8 milj. euroa. Vuoden 2017 elokuun loppuun mennessä vapaaehtoisia kotimaahansa palanneita oli 1 034 henkilöä, joista 79 prosenttia palasi Irakiin.

Suomi on pystynyt toteuttamaan palautuksia enemmän kuin muut Euroopan maat. Esimerkiksi Irakiin on vuoden 2015 jälkeen palannut vapaaehtoisesti yli 5 000 henkilöä. Kiinnostus vapaaehtoiseen paluuseen on kuitenkin vähentynyt merkittävästi. Tämä johtunee osin siitä, että turvapaikkaprosessi on monen kohdalla pitkittynyt ja elämä on alkanut kiinnittyä Suomeen.

Valiokunta pitää myönteisenä, että hallitus pyrkii lisäämään vapaaehtoisen paluun houkuttelevuutta korottamalla palautukea määräaikaaisesti vuoden 2018 loppuun saakka. EU-rahoituksella (turvapaikka-, maahanmuutto- ja kotouttamisrahasto) on lisäksi käynnistetty Vapaaehtoisen paluun ohjauksen tehostamishanke, jonka tavoitteena on kehittää ja tehostaa vastaanottokeskuksissa annettavaa vapaaehtoisen paluun ohjausta ja neuvontaa.

Valiokunta pitää erittäin tärkeänä vapaaehtoisen paluun edistämistä ja rahoitusta. Järjestelmä on valtion talouden kannalta huomattavasti edullisempi kuin pakkopalautukset. Se vähentää myös osaltaan paperittomana Suomeen jäävien määrää.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Pääluokka 27

Pääluokka 27

PUOLUSTUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

Puolustusministeriön hallinnonalalle esitetään noin 2,872 mrd. euroa, joka on noin 42,3 milj. euroa enemmän kuin vuoden 2017 varsinaisessa talousarviossa. Pääluokan menojen osuuden arvioidaan olevan noin 1,24 prosenttia bruttokansantuotteesta.

Valiokunta on tyytyväinen, että hallinnonalan talousarvioesityksessä on otettu kattavasti huomioon puolustuselonteossa (VNS 3/2017 vp) linjatut tarpeet. Hallinnonalalle asetetut tavoitteet pystytään valiokunnan saamien selvitysten perusteella toteuttamaan esitetyllä määrärahalla.

10. Sotilaallinen maanpuolustus

01. Puolustusvoimien toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Sotilaalliseen maanpuolustukseen esitetään noin 2,426 mrd. euroa, josta 1,941 mrd. euroa kohdistetaan puolustusvoimien toimintamenoihin.

Valiokunta pitää perusteltuna, että esitys sisältää 50 milj. euron lisäyksen turvallisuusympäristön muutoksen edellyttämään valmiuden parantamiseen puolustuselonteon (VNS 3/2017 vp) mukaisesti. Määrärahalla pystytään mm. nostamaan sotamateriaalin käyttövalmiutta ja parantamaan nopean toiminnan valmiutta. Myönteistä on myös, että toimintamenoihin sisältyy 2 milj. euron lisämääräraha sopimussotilaiden palkkaamiseen. Sopimussotilasjärjestelmän tarkoituksena on varmistaa riittävä kouluttajamäärä varusmieskoulutusta antavissa joukoissa.

Valiokunta toteaa, että merkittävä osa uskottavaa puolustuspolitiikkaa on myös riittävä reservin kouluttaminen. Määrärahalla pystytään toteuttamaan 18 000 reserviläisen kertausharjoitukset, kuten tavoitteeksi on asetettu.

Puolustusvoimien tutkimus- ja kehittämistoimintaan on tarkoitus käyttää 46 milj. euroa vuonna 2018, mikä on 1,9 prosenttia sotilaallisen maanpuolustuksen menoista ja 1,6 prosenttia puolustusbudjetista. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan rahoituksella kyetään säilyttämään organisaation innovaatio- ja ennakointikyky, suorituskykyjen kehittämisen tuki, kansainvälisen tutkimusyhteistyön edellytykset sekä puolustukselle tärkeän kriittisen osaamisen volyyymi.

Valiokunta pitää perusteltuna, että tutkimus- ja kehittämistoiminnan kokonaisrahoitusta nostetaan asetetun tavoitteen mukaisesti siten, että se saavuttaa 2 prosentin tason sotilaallisen maanpuolustuksen menoista vuonna 2021. Valiokunta pitää tarpeellisena harkita jopa oman tilausvaltuuden asettamista tutkimus- ja kehittämistoiminnalle ja toteaa, että tutkimus- ja kehittämistoiminta on keskeinen osa puolustusvoimien riskien hallintaa.

Valiokunta korostaa lisäksi momentilta maksettavien kotimaisen puolustusteollisuuden vientiedellytysten ja kansainvälistymisen edistämiseen liittyvien menojen tärkeää merkitystä. Kotimainen teollisuus on keskeinen osa huoltovarmuuttamme. Kotimainen kysyntä ei kuitenkaan yksin

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Pääluokka 27

riitä ylläpitämään riittävää tilauskantaa. Viennin avulla voidaan turvata yritysten tasainen tilauskanta ja toiminnan jatkuvuus.

18. Puolustusmateriaalihankinnat (siirtomääräraha 5 v)

Momentille esitetään noin 478 milj. euroa. Puolustusmateriaalihankintoihin luetaan mukaan myös Hawk Mk 51 -modifiointiin (mom. 27.10.19) esitetty 4,6 milj. euroa. Varsinaisten puolustusmateriaalihankintojen osuus on noin 20 prosenttia sotilaallisen maanpuolustuksen määrärahasta (ilman alv:tä), mikä on edelleen alhaisempi kuin ennen puolustusvoimauudistusta. Lisäksi toimintamenomomentilta rahoitetaan joukkojen varustamista (78 milj. euroa) ja materiaalin kunnossapitomenoja (380 milj. euroa). Materiaalisen valmiuden menojen osuus on nämä mukaan luki yhteensä 38,8 prosenttia (941 milj. euroa) sotilaallisen maanpuolustuksen määrärahoista.

Valiokunta pitää hyvänä, että esitys sisältää hallitusohjelmassa linjatun määrärahalisäyksen suorituskykypuutteiden korjaamiseen. Määräraha kasvaa kuluvan vuoden 80 milj. eurosta 110 milj. euroon vuonna 2018. Puolustusmateriaalihankintojen asteittaisilla korotuksilla määrärahat nousevat vuonna 2020 sille tasolle, jolla ne olivat ennen puolustusvoimauudistusta.

Momentin tilausvaltuuksiin sisältyy lähes kokonaan merivoimien strateginen suorituskykyhankke, Laivue 2020 (arvo 1,01 mrd. euroa). Valiokunta pitää hyvänä, että hanketta koskevissa tietojen ja tarjouspyynnöissä on mukana teollisen yhteistyön vaatimus. On välttämätöntä, että Suomi pystyy varmistamaan riittävän osaamisen kotimaassa, jotta hankittua järjestelmää pystytään käyttämään, ylläpitämään sekä tarvittaessa muokkaamaan koko sen elinkaaren ajan kaikissa olosuhteissa.

Valiokunta kiinnittää lisäksi huomiota yhteispohjoismaisilla hankinnoilla tavoiteltaviin kustannussäästöihin ja pitää hyvänä, että ensimmäiset askeleet konkreettiseen yhteistyöhön on otettu. Tällä hetkellä on käynnissä neljän maan taistelijan varustusta koskeva yhteishankinta. Suomi on myös tehnyt esityksen Leopard2-taistelupanssarivaunujen ammusten yhteispohjoismaisesta hankinnasta, johon odotetaan vastauksia vuoden loppuun mennessä.

50. Maanpuolustusjärjestöjen toiminnan tukeminen (kiinteä määräraha)

Valiokunta pitää myönteisenä, että hallitus on ottanut huomioon eduskunnan tahdon eikä ole leikkanut momentin määrärahoja. Momentille esitetty suhteellisen pieni tuki (2,029 milj. euroa) on erittäin kustannustehokas keino tukea suorituskykyisen reservin ylläpitämistä ja kansalaisten kriisinsietokykyä erilaisissa yhteiskunnan häiriötilanteissa. Vapaaehtoisella maanpuolustuksella on keskeinen merkitys suomalaisen puolustusjärjestelmän uskottavuudelle ja korkealle maanpuolustustahdolle.

Suurin osa momentin tuesta osoitetaan Maanpuolustuskoulutusyhdistys ry:lle (MPK). Valiokunta pitää hyvänä, että MPK:ta kehitetään puolustuselänteon linjausten mukaisesti vahvistaen vapaaehtoisen maanpuolustuksen asemaa paikallispuolustuksessa ja virka-aputehtävissä. Puolustusministeriön koordinoima selvitys MPK:n asemasta valmistuu vuoden 2017 lopussa, ja siihen sisältyy myös arvio resurssivaikutuksista. Valiokunta pitää tärkeänä, että hallitus ottaa selvityksen huomioon vuonna 2018 ja turvaa jatkossakin vapaaehtoisen maanpuolustuksen resurssit.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Päälukka 27

30. Sotilaallinen kriisinhallinta

20. Sotilaallisen kriisinhallinnan kalusto- ja hallintomenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille esitetään 57,024 milj. euroa. Lisäksi ulkoasiainministeriön päälukasta maksetaan joukkojen ylläpitomenot, kuten palkat, noin 58 milj. euroa. Suomalaisten joukkojen suunniteltu yhteisvahvuus eri operaatioissa tulee olemaan noin 520 henkilötyövuotta.

Valiokunta pitää sotilaalliseen kriisinhallintaan esitettyjä määrärahoja erittäin tarpeellisina ja korostaa myös riittävän varalla olo -rahan merkitystä, jotta äkillisiin muutoksiin operaatioissa kyetään vastamaan. Kansainvälisellä kriisinhallinnalla ennaltaehkäistään ja rajoitetaan kriisejä sekä hillitään muuttoliikkeitä. Sotilaallisen kriisinhallinnan on nähty hyödyntävän myös kansallisen puolustuksen kehittämistä.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Pääloukka 28

Pääloukka 28

VALTIOVARAINMINISTERIÖN HALLINNONALA

10. Verotus ja tulli

02. Tullin toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille esitetään 163,018 milj. euroa, joka on 3 milj. euroa enemmän kuin vuonna 2017. Tästä 1 milj. euroa on tarkoitus osoittaa tulliselvitys- ja yhteiskunnan suojaamistehtävien turvaamiseen. Lisäksi vuodesta 2018 lähtien Tullin maksullisen toiminnan tulot nettobudjetoidaan käsitelyssä olevalle momentille, mikä lisää määrärahoja noin 2 milj. euroa.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan esitetyllä määrärahalla Tulli pystyy jatkossa vakiinnuttamaan henkilöstön määrän vuoden 2017 lopun tasolle (noin 1 850 htv), mutta se ei riitä samanaikaisesti tarvittavaan teknologian uudistamiseen. Uuden teknologian käyttöönotto lyhentää tarkastusten kestoa ja lisää niiden osuvuutta sekä mahdollistaa käytössä olevalla henkilöstöllä nykyisen valvontatason ylläpitämisen ja ulkomaankaupan sujuvuuden tavaramäärien kasvaessa.

Tullin toimintaympäristö on muuttunut, kun mm. nettikauppa on kasvanut voimakkaasti ja uusia teknologioita hyödynnetään laittomiin tarkoituksiin. Tämä vaatii myös viranomaisilta osaamista sekä toimintamallien ja valvontalaitteiden uudistamista. Tulli esitti 5,5 milj. euron lisämäärärahaa vuodelle 2018 valvontateknologian kehittämissuunnitelmaan, joka sisältää pääosin hinnaltaan arvokkaita tuotteita, kuten raskaan liikenteen läpivalaisulaitteen, rekisterikilpien tunnistusjärjestelmän ja Postitulliin suunnitellun automatisoidun valvontalinjaston.

Valiokunta pitää kehittämissuunnitelman toteuttamista tarpeellisena. Erityisesti postilinjaston tullivalvonnan automatisointi on välttämätöntä toteuttaa mahdollisimman nopeasti kasvavan verkkokaupan ja noin 40 milj. postilähetyksen tullivalvonnan toteuttamiseksi uskottavalla tavalla. Lisäksi päätös noin 1,5 milj. euron investoinnista on taloudellisesti järkevä tehdä samassa yhteydessä, kun toimitiloihin suunnitellaan muutenkin muutoksia. Valiokunta korostaa myös, että Tullin työ on lähes kokonaisuudessaan harmaan talouden torjuntaa. Tehokkaan tullivalvonnan avulla lisätään verotuloja ja rikostorjunnan vaikuttavuutta.

Valiokunta lisää momentille 1 500 000 euroa postilinjaston tullivalvonnan automatisointiin.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 164 518 000 euroa.

(2. kappale kuten HE 106/2017 vp)

Valtuus

(Kuten HE 106/2017 vp)

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Pääluku 28

90. Kuntien tukeminen

Vuoden 2018 talousarvio. Talousarvioesityksen mukaan valtionavut kunnille ja kuntayhtymille ovat ensi vuonna 10,6 mrd. euroa, josta suurin osa (8,6 mrd. euroa) osoitetaan kuntien peruspalvelujen valtionosuuteen. Opetus- ja kulttuuriministeriön laskennallisten valtionosuuksien määrä on 933 milj. euroa, ja muiden hallinnonalojen valtionavut ovat yhteensä 1,2 mrd. euroa.

Peruspalvelujen valtionosuus vastaa suunnilleen tämän vuoden tasoa, sillä se on vain noin 21 milj. euroa vähemmän kuin kuluvan vuoden varsinaisessa talousarviossa. Hallitusohjelman mukaisesti peruspalvelujen valtionosuuteen ei tehdä indeksikorotusta, mutta valtionosuutta lisäävät mm. varhaiskasvatusmaksujen alentamisen ja verotulomenetysten kompensatiot sekä opiskelijahuollon piirissä olevien opiskelijoiden määrä. Valtionosuutta puolestaan vähentävät mm. kilpailukykysojimus, perustoimeentulon maksamiseen liittyvien hallinnollisten menojen väheneminen sekä alueellisen erikoissairaanhoidon tehostaminen.

Vuoden 2018 talousarvioesityksessä arvioitiin, että valtion toimenpiteet heikentäisivät kuntataloutta noin 129 milj. euroa, mikä aiheutui pääosin valtion ja kuntien välisestä kustannustenjaon tarkistuksesta. Tämä tieto pohjautui vuoden 2015 toteumatietoihin, joiden mukaan kunnat olisivat saaneet tuolloin lähes 177 milj. euroa liikaa valtionosuuksia. Sittemmin on käynyt ilmi, että tarkistuslaskelmasta puuttui siihen kuuluvia kustannuksia noin 430 milj. euroa. Kun nämä kustannukset otetaan huomioon, kustannustenjaon tarkistukseen liittyvä valtionosuuden vähennys (177 milj. euroa) pienenee noin 68 milj. euroon. Talousarvioesitystä täydentävässä esityksessä momentille lisättiin 119 milj. euroa, minkä jälkeen talousarvion heikentävä vaikutus kuntatalouteen on noin 70 milj. euroa.

Valiokunta pitää tärkeänä, että varhaiskasvatuksen asiakasmaksujen alentamiseen liittyvän kompensaaion riittävyys selvitetään ja asia otetaan tarvittaessa huomioon kevään julkisen talouden suunnitelmassa. Varhaiskasvatuksen asiakasmaksujen alentaminen oli tarkoitus kompensoida kunnille osin kiinteistöveron alarajaa nostamalla, mutta eduskunta päätti pitää veron alarajan ennallaan (VaVM 9/2017 vp — HE 133/2017 vp). Yhteensä 110 milj. euron kompensaaatiosta oli tarkoitus kattaa 25 milj. euroa kiinteistöveron alarajan korottamisella.

Kuntatalouden tila. Kuntatalouden tila oli viime vuonna varsin hyvä, sillä kuntien ja kuntayhtymien tilikauden tulos oli 1,1 mrd. euroa ja yhteenlaskettu vuosikate 3,4 mrd. euroa, mikä on yli 700 milj. euroa enemmän kuin edellisellä vuonna. Myönteinen kehitys johtuu ensisijaisesti kuntien toimintamenojen historiallisen maltillisesta (0,5 prosentin) kasvusta, johon vaikuttivat erityisesti kuntien omat sopeuttamistoimenpiteet, mutta myös mm. kilpailukykysojimuksen liittyvät säästöt.

Kuntien verorahoitus kehittyi niin ikään kohtuullisesti, ja tuloveroprosenttiaan vuodelle 2016 korotti vain 45 kuntaa. Kuntien lainakanta jatkoi edelleen kasvuaan, mutta edeltäviä vuosia hitaammin. Myös kuntatalouden nettoinvestoinnit kasvoivat edelliseen vuoteen verrattuna varsin maltillisesti, vain 20 milj. euroa eli 0,7 prosenttia, mikä selittyy ennen muuta peruskuntien investointien laskusta. Kuntayhtymien investoinnit sen sijaan kasvoivat vuoteen 2015 verrattuna yli 90 milj. eurolla.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Päälukko 28

Kuntatalouden tulos vahvistuu vielä vuonna 2017, ja maltillisen kulukehityksen vuoksi kuntatalouden yhteenlaskettu tulos ja rahoitusasema kuluvalle vuodelle ovat muodostumassa ennätysellisen vahvoiksi. Kuntatalous onkin nykyisellä urallaan saavuttamassa hallituksen sille julkisen talouden suunnitelmassa asettaman rahoitusasematavoitteen, jonka mukaan paikallishallinnon nettoluotonanto saa olla korkeintaan -0,5 prosenttia suhteessa BKT:hen vuonna 2019. Saadun selvityksen mukaan tämä tavoite täyttyi jo viime vuonna, jolloin nettoluotonanto oli -0,4 prosenttia BKT:sta.

Valiokunta kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että kuntatalouden ennusteeseen liittyy myös riskejä. Työttömyysasteen arvioidaan pysyvän rakenteellisten tekijöiden takia melko korkeana, minkä vuoksi kuntien osaltaan rahoittamat työmarkkinatukimenot laskevat hyvin hitaasti. Lisäksi väestön ikärakenteen muutos lisää hoito- ja hoivapalveluiden tarvetta ja siten kuntatalouden menopaineita. Kuntatalouden menopaineen arvioidaan helpottuvan kuitenkin sote-uudistuksen myötä vuodesta 2020 alkaen ja velkaantumisen arvioidaan hidastuvan.

Myös kuntakentän erilaisuus on huolestuttavaa, sillä samalla kun talouskehitys oli useimmissa kunnissa suotuisaa, tilikauden tulos oli viime vuonna negatiivinen noin joka kolmannessa kunnassa.

Etenkin väestöltään vähenevien kuntien taloustilanne on usein vaikea. Esimerkiksi Savonlinnassa yliopiston toimintojen siirto vaikuttaa merkittävästi kaupungin ja koko alueen talouteen. Opettajankoulutuksen päättymisen Savonlinnasta vaikuttaa erityisesti asuntomarkkinoihin, sillä saadun selvityksen mukaan asuntojen tarve vähenee merkittävästi, ja vuokra-asuntokantaa tulisi vähentää yhteensä 500 asunnolla. Vuokra-asuntokannan sopeuttaminen joudutaan toteuttamaan pääosin purkamalla vuokrataloikiinteistöjä, mistä aiheutuu mittavat kustannukset. Arvioiden mukaan pelkästään purkukustannukset olisivat 14,5 milj. euroa ja vuokra-asuntoyhtiön mahdollisessa konkurssitilanteessa valtio ja kaupunki menettäisivät lainatappioina yhteensä noin 17 milj. euroa.

Vastaavanlaisia tilanteita on myös muilla paikkakunnilla ja alueilla, joissa väestö vähenee. Ympäristöministeriön asettama työryhmä on aivan vastikään (30.10.2017) valmistuneessa raportissaan esittänyt toimia, joilla parannettaisiin valtion tukemien vuokratalo-yhteisöjen taloudellista asemaa ja asukkaiden asumisololoja sekä kehitettäisiin asuntokantaa vastaamaan kysyntää. Valiokunta pitää tärkeänä, että myös Savonlinnan kaltainen tilanne otetaan jatkotyössä huomioon.

Kuntien tehtävien vähentäminen. Hallitusohjelman kirjauksen mukaan tavoitteena on vähentää kuntien tehtäviä ja velvoitteita noin 700 milj. eurolla vuoden 2019 tasolla ja yhdellä miljardilla eurolla vuoteen 2029 mennessä. Miljardin euron tavoitteen saavuttamiseksi hallitus on uudistanut ja laajentanut reformin kattamaan koko julkisen talouden toimintaa, jolloin mukana ovat mm. kuntien ja valtion digitalisaatio, valtion tuottavuussäästöt ja julkisen sektorin tilaohjelmat. Toimenpiteiden yhteenlaskettu säästöpotentiaali on miljardi euroa, mutta yksittäisiin toimenpiteisiin sisältyy huomattavaa epävarmuutta.

Suomen Kuntaliiton viime kesäkuussa toteuttaman kuntakyselyn mukaan hallituksen kaavailemat säästöt eivät ole toteutuneet kunnissa täysimääräisesti. Sen sijaan kunnat arvioivat, että sääs-

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Pääloukka 28

töjä tai tulojen lisäyksiä saadaan kuntatalouteen vuoden 2019 tasossa vain noin 220 milj. euroa tavoitellun 700 milj. euron sijaan.

Valiokunta toteaa, että hallituksen kuntataloutta vahvistavien toimien vaikutus riippuu myös siitä, miten kunnat ja kuntayhtymät käyttävät mahdollisuutta säästöihin ja millä aikataululla valtion päättämien toimien vaikutukset realisoituvat. Kuntatalouden kestävyuden kannalta on tärkeää, että kunnat toteuttavat rakenteellisia uudistuksia, parantavat tuottavuuttaan ja elinvoimaisuuttaan ja huolehtivat investointien taloudellisesta toteuttamisesta.

Valiokunta pitää tärkeänä, että kunnat valmistautuvat huolella maakunta- ja sote-uudistukseen, joka vaikuttaa merkittävästi kuntien rooliin, tehtäviin, toimintaan ja talouteen. Valiokunta painottaa myös Tulevaisuuden kunta -hankkeen etenemistä, minkä yhteydessä määritellään kuntien rooli ja tehtävät suhteessa maakuntaan ja visio tulevaisuuden kunnasta 2030. Painopisteenä on kunnan rooli hyvinvoinnin, elinvoiman, yrittäjyyden ja työllisyyden edistäjänä sekä kuntademokratian näkökulma.

Maakunta- ja sote-uudistuksen valmisteluresurssit. Valtiovarainministeriön pääloukassa uudistuksen valmistelulle ja toimeenpanolle ehdotetaan 180,1 milj. euroa (mom. 28.70.05), josta suurin osa (130 milj. euroa) osoitetaan erilaisiin maakuntien ja soten ICT-hankkeita tukeviin toimiin.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan uudistuksen valmistelulle ja toimeenpanolle osoitettu rahoitus on niukka, mutta kuitenkin riittävä valmistelun jatkumiseen. Valiokunta korostaa, että rahoituksen riittävyyttä on seurattava tarkkaan ja arvioitava maakuntien vuosina 2019 ja 2020 tarvitseman valmistelu- ja toimeenpanorahoituksen tarvetta kevään julkisen talouden suunnitelman yhteydessä.

Valiokunta toteaa, että maakunta- ja sote-uudistuksen onnistuminen riippuu aivan keskeisesti siitä, miten tietojärjestelmähankkeet onnistuvat ja miten niillä onnistutaan saamaan kustannussäästöjä ja parantamaan palvelujen laatua ja saatavuutta. Valiokunta viittaa momentin 33.01.25 kohdalla lausuttuun ja toteaa, että tavoitteena tulee olla asiakaslähtöiset, yhteen toimivat, kustannustehokkaat ja tietoturvalliset palvelut. Valiokunta korostaa myös valtion vahvaa roolia ja johtajuutta digihankkeiden ohjauksessa ja toimeenpanossa.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Pääluokka 29

Pääluokka 29

OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖN HALLINNONALA

Opetus- ja kulttuuriministeriön määrärahat ensi vuoden talousarviossa ovat 6,6 mrd. euroa. Tämä on jonkin verran (164 milj. euroa) vähemmän kuin vuoden 2017 varsinaisessa talousarviossa, mutta vähennykset aiheutuvat lähinnä korkeakoulujen kertaluonteisten pääomasijoitusten vähenemisestä sekä opiskelijoiden siirtymisestä yleisen asumistuen piiriin.

Hallitusohjelman mukaisesti valtionosuuksiin ei tehdä indeksikorotuksia ensi vuodelle, minkä lisäksi esitykseen sisältyy myös kilpailukykysovimuksesta sekä aiemmin tehdyistä säästöpäätöksistä aiheutuvia vähennyksiä. Toisaalta esitykseen sisältyy useita tärkeitä lisäpanostuksia koulutukseen ja tutkimukseen. Samalla hallituksen toimeenpanemilla kärkihankkeilla pyritään kohdistamaan määrärahoja sellaisiin kohteisiin, jotka edistävät toimintatapojen uudistamista sekä koulutuksen tehokkuutta ja vaikuttavuutta.

Kulttuurin ja taiteen perusrahoitus säilyy pääosin ennallaan, mutta rahapelitoiminnan jakamattomien voittovarojen rahastosta irrotetuilla varoilla on tehty eräitä kertaluonteisia lisäpanostuksia, kuten Suomen ja Viron itsenäisyyden 100-vuotisjuhlien kunniaksi tehty lahjoitus Suomalais-virolaiselle kulttuurisäätiölle sekä Tampereen monitoimiareenan rakentamiseen osoitettu rahoitus.

01. Hallinto, kirkollisasiat ja toimialan yhteiset menot

50. Eräät avustukset (kiinteä määräraha)

Karjalan kielen elvytysohjelma

Valiokunta lisäsi kuluvan vuoden talousarvioon 100 000 euron määrärahan karjalan kielen elvytysohjelman käynnistämiseen. Hanke on saadun selvityksen mukaan saatu nyt alkuun, mutta varsinainen toiminta on lähtemässä ensi vuonna liikkeelle, kun Karjalan Kielen Seura r.y. (KKS) käynnistää karjalan kielen ja kulttuurin opetuksen tehostamishankkeen. Hanke pyrkii lisäämään karjalan kielen opetusta ja sitä kautta lisäämään mm. karjalankielisiä kieli- ja kulttuurituotteita ja palveluita. Ilman elvytysohjelmaa vähemmistökielen aseman saaneen karjalan kielen arvioidaan olevan vaarassa hävitä.

Valiokunta lisää momentille 200 000 euroa.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään 1 537 000 euroa.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Päälukokka 29

Käyttösuunnitelma (euroa)

1.	Svenska Finlands folkting -nimisestä järjestöstä annetun lain (1331/2003) mukainen valtionavustus	573 000
2.	Paasikivi-Seura	10 000
3.	Tammenlehvän perinneliitto	63 000
4.	Ruotsinkielisen viittomakielen elvytysohjelma	131 000
5.	Vähemmistökielisen sanomalehdistön tuki	500 000
6.	OKKA-säätiö	60 000
7.	<i>Karjalan kielen elvytysohjelma</i>	<i>200 000</i>
Yhteensä		<i>1 537 000</i>

10. Yleissivistävä koulutus ja varhaiskasvatus

30. Valtionosuus ja -avustus yleissivistävän koulutuksen ja varhaiskasvatuksen käyttökustannuksiin (arviomääräraha)

Valiokunta on tyytyväinen *varhaiskasvatukseen* osoitettuihin lisäpanostuksiin. Näitä ovat erityisesti 70 milj. euron lisäys, joka antaa mahdollisuuden varhaiskasvatuksen asiakasmaksujen alentamiseen ensi vuoden alusta lähtien; näin noin 6 700 perhettä siirtyy maksuttomaan varhaiskasvatukseen. Maksujen alentamisella tuetaan nykyistä useamman naisen siirtymistä työelämään tai sinne palaamista, ja se lisää myös varhaiskasvatukseen osallistuvien lasten määrää. Myönteistä on myös se, että hallitus käynnistää kokeilun viisivuotiaiden maksuttomasta varhaiskasvatuksesta yhteistyössä kuntien kanssa. Lisäksi yliopistokoulutettujen lastentarhanopettajien koulutusmääriä lisätään, ja tavoitteena on, että koko kehyskauden mittaisella 28 milj. euron lisäpanostuksella saadaan noin 1 000 uutta yliopistokoulutettua lastentarhanopettajaa.

Valiokunta painottaa laadukkaan varhaiskasvatuksen merkitystä, sillä hyvällä ja osaavalla varhaiskasvatuksella on mahdollista tukea kaikkien lasten oppimista, pienentää tulevia osaamiseroja sekä ehkäistä myöhemmän elämän ongelmia. Varhaiskasvatus tasoittaa lasten kotitaustasta johtuvia eroja, ja se mahdollistaa myös lapsen ja perheen ongelmien varhaisen tunnistamisen ja oikea-aikaisen avun.

Laadukas varhaiskasvatus edellyttää ennen muuta riittävää ja osaavaa henkilöstöä, jota on saatavissa alueellisesti kattavasti. Siksi onkin tärkeää, että yliopistokoulutettujen lastentarhanopettajien koulutusmääriä on päätetty lisätä. Koulutustarvetta on jatkossakin arvioitava, sillä yliopistokoulutuksen saaneista lastentarhanopettajista on pulaa monilla paikkakunnilla, minkä lisäksi lastentarhanopettajien eläköityminen lisää lähivuosien koulutustarvetta.

Valiokunta pitää tärkeänä, että varhaiskasvatuksen osallistumisaste paranee, sillä Suomi on vielä kaukana Euroopan unionin asettamasta tavoitteesta, jonka mukaan varhaiskasvatukseen tulisi

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Päälukka 29

osallistua 95 prosenttia 4-vuotiaista vuoteen 2020 mennessä. Vuonna 2016 osallistumisaste oli noin 68,1 prosenttia, mikä on vähemmän kuin esimerkiksi muissa Pohjoismaissa.

Valiokunta kiirehtii myös varhaiskasvatuksen lainsäädännön jatkovalmistelua ja sen saattamista loppuun mahdollisimman pian.

Valiokunta on tyytyväinen myös niihin lisäpanostuksiin, joilla *perusopetusta* kehitetään. Lisäresursseja osoitetaan mm. opettajankoulutuksen kehittämiseen, peruskoulun digioppimisen kokeiluihin ja kehittämistyöhön. Peruskoulun tasa-arvon vahvistamiseen ja haasteellisilla alueilla toimivien koulujen avustamiseen tarkoitettua rahoitusta lisätään 25 milj. eurolla. Näin koulutuksellista tasa-arvoa edistäviin toimenpiteisiin sekä esi- ja perusopetuksen erityisopetuksen laadun kehittämiseen sekä näihin edellä mainittuihin liittyvään opetusryhmäkoon pienentämiseen ja koulunkäyntiavustajien palkkaamiseen ja peruskoulun alueellisen eriarvoisuuden torjuntaan on käytävissä ensi vuonna yhteensä 40,2 milj. euroa.

Valiokunta pitää tärkeänä, että resursseja osoitetaan peruskoulun alueellisen eriarvoisuuden torjuntaan, sillä koulujen välillä on selviä alueellisia eroja. Tämän arvioidaan aiheutuvan mm. siitä, että kunnilla on erilaiset mahdollisuudet kompensoida valtion rahoitukseen tehtyjä leikkauksia. Eriytymiskehityksen taustalla on myös huono-osaisuutta, kuten vanhempien työttömyyttä, syrjäytymistä ja köyhyyttä. Suurissa kasvukeskuksissa, etenkin Helsingissä on myös tyypillistä, että alueen koulujen väliset erot ovat kasvaneet niin suuriksi, että koulujen oppilasalueiden välinen vaihtelu hyvä- ja huono-osaisuudessa on jo yhtä suurta kuin koko Suomen kuntien välinen vaihtelu.

Koulujen välistä eriytymistä voidaan ehkäistä suuntaamalla ns. positiivisen diskriminaation (pd) rahoitusta kouluille, jotka toimivat haasteellisessa ympäristössä. VATT:n tuoreen helsinkiläisiä kouluja koskeneen tutkimuksen (Sillman, 2017) mukaan pd-rahoitus paransi merkittävästi oppilaiden todennäköisyyttä hakeutua perusasteen jälkeisiin opintoihin. Hyötyjiä olivat erityisesti maahanmuuttotaustaiset oppilaat sekä suomenkieliset pojat. Saadun selvityksen mukaan kansainvälisen tutkimuskirjallisuuden perusteella on näyttöä myös siitä, että pienemmät luokkakoot ovat parantaneet etenkin heikomman sosioekonomisen taustan omaavien oppilaiden oppimistuloksia.

Valiokunta pitää tärkeänä, että resurssit kohdennetaan sellaiseen toimintaan, missä niillä on suurin vaikuttavuus.

Valiokunta lisää momentille 2 000 000 euroa perusopetuksen ja varhaiskasvatuksen laadun kehittämiseen ja 40 000 euroa saamenkieliseen varhaiskasvatukseen.

Valiokunta pitää tärkeänä, että *lukiolain uudistus* valmistellaan huolella ja että valmistelu etenee niin, että se voidaan antaa eduskunnalle ensi keväänä. Valiokunta kiinnittää huomiota lukiokoulutuksen rahoitukseen, sillä saadun selvityksen mukaan lukiokoulutuksen todelliset kustannukset ovat selvästi suuremmat kuin laskennallinen yksikköhinta, jonka maksamiseen valtio osallistuu. Tämä tarkoittaa sitä, että kunnat joutuvat kompensoimaan tätä eroa, jonka on arvioitu olevan jo lähes 20 prosenttia. Kaikilla kunnilla ja koulutuksen järjestäjillä ei ole varaa paikata rahoitusvajetta, mikä lisää osaltaan koulutuksellista epätasa-arvoisuutta.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Päälukko 29

Kerhotoiminta

Kerhotoimintaan ehdotettu avustus on 2,9 milj. euroa, joka on noin 3 milj. euroa vähemmän kuin tänä vuonna. Määrärahan voimakas pieneneminen aiheutuu siitä, että eduskunnan viime vuonna tekemä kertaluonteinen lisäys on poistettu.

Valiokunnan arvion mukaan näin suuri määrärahan pieneneminen heikentää huomavasti kerhotoiminnan järjestämismahdollisuuksia. Kerhotoiminnalla on kuitenkin tärkeä merkitys mm. lasten ja kotien arjessa, ja sen avulla voidaan tukea myös harrastustakuun toteutumista. Kerhotoiminta on myös taloudellisesti kannattavaa, sillä se on perheille tärkeä tukipalvelu, joka ennaltaehkäisee osaltaan mm. syrjäytymistä.

Valiokunta lisää momentille 3 000 000 euroa kerhotoiminnan tukemiseen.

Valiokunta nostaa esille myös aamu- ja iltapäivätoiminnan merkityksen ja pitää tärkeänä, että niitä koskevat maksut pysyvät kohtuullisina.

Suomalainen peruskoulu ulkomailla

Ulkomailla toimivissa suomalaisissa peruskouluissa annetaan perusopetusta tilapäisesti ulkomailla asuville oppivelvollisille Suomen kansalaisille ja niissä opiskellaan suomalaisen opetussuunnitelman mukaisesti. Toiminnassa on tällä hetkellä 6 ulkomaankoulua. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan koulujen toiminta on vaikeutunut taloudellisten resurssien niukkuuden vuoksi. Myös koulujen oppilasmäärien vaihtelu vaikeuttaa oppilasmääriä koskevien ennusteiden laatimista ja pitkäjänteistä budjetointia, ja lisäksi mm. opetuksen digitalisoituminen ja ajanmukaistaminen tuovat kouluille lisämenoja.

Valiokunta pitää tärkeänä, että ulkomailla toimivien suomalaisten peruskoulujen tarve, toimintaedellytykset ja toiminnan vaatima kestävä rahoitus arvioidaan.

Luku- ja kirjoitustaidon parantaminen

Suomalaisten lasten, nuorten ja aikuisten lukutaito on kansainvälisesti verraten korkeatasoista, mutta vuosituhaten vaihteesta lähtien lukutaito ja sen myötä myös kirjoitustaito ovat heikentyneet. Viime aikoina lukutaidon heikkeneminen on pysähtynyt, mutta erot poikien ja tyttöjen välillä ovat kasvaneet ja lasten sosiaalisen taustan merkitys on korostunut (PISA 2015).

Saadun selvityksen mukaan PISA-tutkimus osoittaa, että peruskoulun päättää joka vuosi noin 6 000 nuorta, joilla ei ole riittävä lukutaito. Myös ns. monilukutaito eli ymmärrys eri tyyppisten tekstien, kuvien ja graafisten esitysten viesteistä on heikentynyt. Nuorten lisäksi myös osalla aikuisista on puutteita luku- ja kirjoitustaidoissa, minkä lisäksi myös ammatillisen tutkinnon suorittaneiden lukutaito on osoittautunut heikoksi. Sen on todettu olevan vain jonkin verran parempi kuin pelkän perusasteen koulutuksen suorittaneiden lukutaito, mutta selvästi lukion suorittaneita heikompi.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Pääluku 29

Monipuolinen lukutaito on kaiken oppimisen perusta ja edellytys koulussa, työelämässä ja ylipäänsä elämässä pärjäämiselle. Lapselle lukemisella on saadun selvityksen mukaan yhteys parempaan koulumenestykseen ja koulumyönteisyyteen ja se parantaa huomattavasti lapsen edellytyksiä pärjätä elämässä. Tutkimusten mukaan kuitenkin vain neljännes suomalaisvanhemmista lukee usein lapsilleen.

Valiokunta katsoo, että nimenomaan vanhempien on saatava aiempaa enemmän tietoa lukemisen merkityksestä. Hyviä toimijoita ovatkin neuvolat, jotka saavuttavat lähes koko ikäluokan vanhemmat ja joilla on hyvät edellytykset antaa vanhemmille relevanttia tietoa luku- ja kirjoitustaidon merkityksestä jo lapsen syntymästä lähtien. Saadun selvityksen mukaan kymmenen paikkakuntaa on jo ollut mukana Lukukeskuksen organisoimassa selvityksessä, jossa lukumateriaalia jaettiin vanhemmille neuvoloiden kautta.

Valiokunta lisää momentille 29.80.52 100 000 euroa, joka osoitetaan Lukukeskukselle neuvoloiden kautta toteutettavaan hankkeeseen, jossa vanhemmille jaetaan neuvoloiden kautta tietoa lukemisen merkityksestä.

Valiokunta pitää myös tärkeänä, että opetus- ja kulttuuriministeriö on käynnistänyt Monilukutaito-opitaan Ilolla (MOI) -kehittämishankkeen, joka on suunnattu pienten lasten (0–8-vuotiaat) monipuolisen luku- ja kirjoitustaidon kehittämiseen. Lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriö on asettanut ns. lukutaitofoorumin, jonka tehtävänä on laatia 31.8.2018 mennessä suuntaviivat lasten ja nuorten lukutaidon ja lukemisharrastuksen kehittämiseksi.

Momentille lisätään yhteensä 5 040 000 euroa.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään 704 808 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

(1.—7. kohta kuten HE 106/2017 vp)

8) enintään 42 228 000 euroa edellä mainitun lain 44 §:n 1 momentissa tarkoitettuina valtionavustuksina koulutuksellista tasa-arvoa edistäviin toimenpiteisiin sekä esi- ja perusopetuksen erityisopetuksen laadun kehittämiseen sekä näihin edellä mainittuihin liittyvään opetusryhmäkoon pienentämiseen, koulunkäyntiavustajien palkkaamiseen ja peruskoulun alueellisen eriarvoistumisen torjuntaan

(9. kohta kuten HE 106/2017 vp)

10) enintään 5 865 000 euroa edellä mainitun lain 44 §:ssä tarkoitettuina valtionavustuksina koulu- ja nuorisoyhteisötoiminnan tukemiseen

11) enintään 240 000 euroa saamelaiskäräjien käytettäväksi valtionavustuksen maksamiseen saamelaiskäräjistä annetun lain (974/1995) 4 §:ssä tarkoitetuille saamelaisten kotiseutualueen kunnille saamenkielisten lasten varhaiskasvatuspalveluiden turvaamiseksi

(12.—17. kohta kuten HE 106/2017 vp)

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Pääloukka 29

(3. ja 4. kappale kuten HE 106/2017 vp)

31. Valtionosuus ja -avustus vapaan sivistystyön oppilaitosten käyttökustannuksiin (arviomääräraha)

Maahanmuuttajien luku- ja kirjoitustaidon koulutus siirtyy 1.1.2018 lukien opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan vastuulle, mistä johtuen momentille siirretään TEM:n pääluokasta 4,9 milj. euron määräraha. Vapaan sivistystyön piirissä aloitettavaan koulutukseen ohjataan ne, joille opiskelu aikuisten perusopetuksessa olisi joko mahdotonta tai epätarkoituksenmukaista. Oppilaitokset saavat maahanmuuttajien kotoutumissuunnitelman mukaiseen luku- ja kirjoitustaidon sekä suomen/ruotsin kielen opetukseen 100 prosentin valtionosuuden.

Valiokunta pitää uudistusta perusteltuna ja korostaa resurssien riittävyttä. Valiokunta painottaa muutoinkin vapaan sivistystyön merkitystä, sillä Suomessa on yli 300 oppilaitosta, jotka tarjoavat vapaata sivistystyötä ja joiden toimintaan joka viides suomalainen osallistuu vuosittain. Vapaan sivistystyön oppilaitoksia voitaisiin hyödyntää vielä enemmän esim. kansalaisten it-taitojen kohentamisessa ja demokratiakasvatuksen lisäämisessä.

51. Valtionavustus järjestöille (kiinteä määräraha)

Valiokunta lisää momentille 580 000 euroa, josta osoitetaan:

- 125 000 euroa naisjärjestöjen valtionavusta annetun lain (663/2007) mukaisiin valtionavustuksiin
- 125 000 euroa Marttaliitto ry:lle perheiden hyvinvointia edistävään ns. Miesliesi-toimintaan
- 30 000 euroa Karjalan Liitto ry:lle
- 150 000 euroa Suomi-koulujen toimintaan
- 150 000 euroa Kansanvalistusseuran ylläpitämän Etäkoulu Kulkurin toimintaan.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään 7 843 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) 393 000 euroa eräiden naisjärjestöjen valtionavusta annetun lain (663/2007) mukaisiin valtionavustuksiin
- 2) 6 174 000 euroa avustusten maksamiseen Maa- ja kotitalousnaisten Keskus ry:lle, Marttaliitto ry:lle ja Käsi- ja taideteollisuusliitto TAITO ry:lle ja niiden edelleen jaettavaksi piiri- tai jäsenjärjestöilleen, Finlands svenska Marthaförbund rf:lle, Sami Duodji ry:lle, järjestöille sivistystyöhön, Karjalan Liitto ry:lle, Sofian kannatusyhdistys ry:lle sekä Kriittiselle korkeakoululle
- 3) 1 276 000 euroa avustusten maksamiseen kodin ja koulun yhteistyöstä huolehtiville järjestöille, Kehittämiskeskus Opinkirjo ry:lle, koulun vapaan harrastustoiminnan tukemiseen, Suomen lasten ja nuorten kuvataidekoulujen liitto ry:lle, Ympäristökasvatuksen seura ry:lle, Kesälukioseura ry:lle, Suomi-koulujen Tuki ry:lle ja Suomi-koulujen toimintaan ja kehittämiseen sekä ko-

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Päälukka 29

tiperuskoulu/hemgrundskola-toimintaan sekä vaihto-oppilasjärjestöjen ja lukiolaisten tiedeolympiatoiminnan tukemiseen.

20. Ammatillinen koulutus

30. Valtionosuus ja -avustus ammatilliseen koulutukseen (arviomääräraha)

Ammatillisen koulutuksen reformi tulee voimaan vuoden 2018 alussa, jolloin koulutuksen lainsäädäntö, rahoitus- ja ohjausjärjestelmä sekä tutkintojärjestelmä uudistuvat. Uudistuksen toimeenpanon tukiohjelmaan on varattu noin 60 milj. euroa vuosille 2017—2020. Ensi vuodesta lähtien rahoitusjärjestelmään sisällytetään myös tutkintotavoitteisen työvoimakoulutuksen rahoitus ja osa tutkintoon johtamattoman työvoimakoulutuksen rahoituksesta, mistä johtuen TEM:n pääluokasta siirretään 50,7 milj. euroa opetus- ja kulttuuriministeriön pääluokkaan.

Lisäksi koulutustarjontaa lisätään 1 000 opiskelijavuodella nuorisotyöttömyyden vähentämiseksi ja osaamistarpeisiin vastaamiseksi; sen rahoittamiseksi TEM:n pääluokasta siirretään 9,4 milj. euroa OKM:n pääluokkaan. Toisaalta nuorten aikuisten osaamisohjelma päättyy asteittain, ja sen rahoitus vähenee ensi vuonna 20 milj. eurolla.

Ammatillisen koulutuksen reformi on erittäin mittava uudistus, johon sisältyy monia hyviä, opiskelijalähtöisiä ja koulutuksen laatua parantavia tekijöitä. Ammatillisen koulutuksen rahoitusta on kuitenkin leikattu voimakkaasti, mikä tuo suuria haasteita reformin onnistumiselle. Saadun selvityksen mukaan monet koulutuksen järjestäjät ovat arvioineet, että talous tasapainottuu vasta vuoden 2020 jälkeen, sillä sopeuttaminen on hidasta etenkin toimitilojen ja kiinteistöjen osalta. Myös opetushenkilökuntaa on jouduttu vähentämään.

Valiokunta pitää tärkeänä, että uudistuksen toimeenpanossa varmistetaan laadukas ja riittävä lähiopetus ja pidetään huolta siitä, että koulutus antaa hyvät valmiudet siirtyä työelämään tai jatko-opintoihin. On myös tärkeää, että koulutuksen saavutettavuus turvataan järjestäjäverkon tiivistämisestä huolimatta.

Valiokunta pitää hyvänä, että uudessa rahoitusmallissa toiminnan tuloksellisuuden ja vaikuttavuuden painoarvo kasvaa, minkä tarkoituksena on parantaa koulutuksen läpäisyä. Tämän tavoitteen saavuttamiseksi koulutuksen keskeytysten vähentäminen on oltava selkeä kehityskohde. Ammattikouluissa opinnot keskeytyvät tavallisimmin jo ensimmäisen vuoden aikana, ja keskeytysriski voi jatkossa kasvaa, jos lähiopetusta ei pystytä järjestämään riittävästi. Saadun selvityksen mukaan tehokkaasti keskeytysten vähentämiseen panostaneet koulutuksen järjestäjät ovat kuitenkin saaneet keskeyttämisasteen laskemaan noin 5 prosenttiin, kun keskeyttämisluvut ovat muutoin olleet vuosien 2013—2014 seurannan mukaan 2,3—19,6 prosentin välillä.

Valiokunta toteaa, että uudistuksen onnistuminen edellyttää toimintakulttuurin muutosta sekä osaavaa ja vahvaa johtajuutta. Reformin toimeenpanossa tarvitaan myös koulutuksen järjestäjille suunnattua ohjausta ja tukea. Tämän lisäksi on myös huolehdittava siitä, että opettajiksi palkataan päteviä opettajia ja että opettajien täydennyskoulutuksen riittävyys ja laatuun panostetaan.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Pääloukka 29

40. Korkeakouluopetus ja tutkimus

Valiokunta korostaa korkeakoulujen ja tutkimuksen perusrahoituksen merkitystä, sillä tutkimuksen ja opetuksen korkea laatu voidaan saavuttaa vain pitkäjänteisellä ja riittävän korkealla perusrahoituksella. Tämän lisäksi tarvitaan toimintaa kehittäviä erillisiä investointeja, joilla vauhditetaan tarkemmin määriteltyjä tutkimusta ja opetusta edistäviä toimia.

Valiokunta on tyytyväinen, että talousarvioesitykseen sisältyy nyt useita tärkeitä lisäpanostuksia, jotka parantavat korkeakoulutuksen ja tutkimuksen laatua, vaikuttavuutta ja kansainvälisyyttä.

Keskeinen lisäpanostus on Suomen Akatemialle esitetty 25 milj. euron määrärahavaltuus Lippulaiva-tutkimuskeskittymien toteuttamiseen, mikä sisältyy myös vuoden 2019 menokehykseen. Lippulaivat perustetaan yliopistojen ja tutkimuslaitosten yhteyteen, ja niiden tavoitteena on vahvistaa suomalaisen tieteen huippuja ja tukea innovaatioverkostojen kanssa tutkimuksen yhteiskunnallista ja talouden kasvua tukevaa vaikuttavuutta. Valtio varautuu osallistumaan lippulaiva-keskittymien rahoittamiseen myös 60 milj. euron pääomittamisella.

Valiokunta pitää merkittävänä myös datahallinnan ja suurteholaskennan kehittämiseen osoitettuja resursseja (12 milj. euroa). Käynnistyvällä kehittämisohjelmalla saadaan nostettua alan tutkimusinfrastruktuuri kansainväliselle tasolle sekä vahvistettua tekoälyyn liittyvää koulutusta ja tutkimusta. Myös opettajien perus- ja täydennyskoulutusta kehitetään (+23 milj. euroa), korkeakoulutettujen lastentarhanopettajien koulutusmäärää nostetaan (+5 milj. euroa) ja luonnontieteen ja matematiikan opetuksen laatua parannetaan (+5 milj. euroa). Lisäksi ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen pääomituksen osoitetaan 70 milj. euroa ja ammattikorkeakoulujen TKI-toimintaan panostetaan 5 milj. euroa. Ensi vuoden talousarvioon sisältyy myös 2 milj. euron lisäys yliopistojen verkostomaisen yhteistyön edistämiseen ja 6 milj. euron määräraha positiivisen rakennemuutoksen alueiden korkeakoulutetun työvoiman vajaukseen.

Edellä mainitut lisäpanostukset ovat hyviä ja kannatettavia, ja ne parantavat osaltaan koulutuksen ja tutkimuksen laatua sekä osaavan työvoiman riittävyyttä, jotka ovat keskeisiä tulevaisuuden menestystekijöitä. Myös OECD suositteli tutkimus- ja innovaatiotoiminnan rahoituksen vahvistamista viime kesäkuussa julkaisemassaan Suomen innovaatiojärjestelmää ja sen kehittämistarpeita koskevassa arvioinnissa, jonka pohjalta on käynnistetty innovaatiojärjestelmän uudistaminen. Suomen T&K-menojen suhde BKT:hen on edelleen sekä EU:n että OECD-maiden keskitason yläpuolella, mutta niiden osuus on laskenut selvästi 2010-luvulla; vuonna 2009 T&K-menojen osuus BKT:sta oli 3,8 prosenttia, mutta nyt niiden osuus on pudonnut 2,81 prosenttiin.

OECD:n arvioinnissa korostettiin myös tutkimus- ja innovaatiotoiminnan kansainvälistymisen lisäämistä. Onkin tärkeää panostaa myös siihen, että suomalaisten korkeakoulut ja tutkimuslaitokset olisivat riittävän houkuttelevia sekä Suomesta että muualta tulevien näkökulmasta. Määräraha-ikkaukset ovat johtaneet yliopistojen henkilöstön vähentämiseen, ja ne ovat saattaneet osaltaan lisätä myös tutkijoiden siirtymistä ulkomaille. Suomi ei ole pystynyt houkuttelemaan vastaavaa määrää ulkomaisia tutkijoita, jolloin ns. osaamisvaihtotase on negatiivinen. (Vuosina 2005—2015 Suomesta muutti noin 3 100 tutkijakoulutettua ja maahan muutti vastaavana aikana vajaat 2 000 tutkijakoulutettua). Suomi menettää tutkijoita usein niihin maihin, jotka menestyvät tie-teessä Suomea paremmin.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Päälukka 29

Vuoden 2019 alussa Suomen korkeakoulukentässä tapahtuu merkittävä rakenteellinen uudistus, kun nykyiset *Tampereen yliopisto* ja Tampereen teknillinen yliopisto yhdistyvät. Yliopistosta tulee samalla Tampereen ammattikorkeakoulun pääomistaja, jolloin yliopisto ja ammattikorkeakoulu muodostavat uuden korkeakouluyhteisön.

Valiokunta pitää tärkeänä, että hankkeen rahoitustarve arvioidaan huolella. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö rahoittaa hanketta pääasiassa nelivuotisella strategiarahoituksella, joka on vuositasolla 5,5 milj. euroa (yhteensä 22 milj. euroa). Tampereen korkeakoulusäätiön oman arvion mukaan vuotuinen rahoitustarve olisi kuitenkin 11 milj. euroa enemmän eli 16,5 milj. euroa vuodessa; vuosien 2018—2025 rahoitustarve olisi näin yhteensä 132 milj. euroa.

55. Valtionrahoitus ammattikorkeakoulujen toimintaan (siirtomääräraha 2 v)

Valiokunta pitää hyvänä, että ammattikorkeakouluja pääomitaan ja niille osoitetaan erillinen 5 milj. euron rahoitus TKI-toimintaan. Valiokunta kiinnittää kuitenkin vakavaa huomiota siihen, että ammattikorkeakoulujen perusrahoitusta on leikattu noin viidenneksellä (22 %) viimeisten 6 vuoden aikana. Tämä on heijastunut niin koulutuksen laatuun kuin myös tutkimus-, kehitys- ja innovaatio toimintaan, jota voitaisiin hyödyntää aiempaa enemmän alueellisen elinkeinoelämän vahvistamisessa. Valiokunta katsoo, että ammattikorkeakouluilla tulisi olla käytettävissään myös monipuoliset rahoitusinstrumentit.

80. Taide ja kulttuuri

Taiteen ja kulttuurin rahoitukseen esitetään yhteensä 456,6 milj. euroa, joka on 6,7 milj. euroa vähemmän kuin kuluvana vuonna. Rahapelitoiminnan voittovarojen osuus rahoituksesta on 244,3 milj. euroa, jossa on 10,7 milj. euroa kasvua verrattuna tähän vuoteen. Tämä lisäys on irrotettu jakamattomien voittovarojen rahastosta, ja siitä käytetään 1 milj. euroa Kansallisteatterin pienen näyttämön peruskorjauksen suunnitteluun, 6 milj. euroa Suomalais-virolaisen kulttuurisäätiön pääomittamiseen ja 3 milj. euroa määrärahasiirtona TEM:n päälukkaan, josta rahoitetaan audiovisuaalisen alan kannustinjärjestelmää.

Taiteen ja kulttuurin saavutettavuutta parannetaan hallituksen kärkihankkeella ja myös prosentitaitteen periaatetta laajennetaan muille kuin visuaalisille taiteenaloille ja kattamaan taide- ja kulttuuripalveluiden käyttöä sosiaali- ja terveydenhuollossa. Toimenpiteisiin on varattu vuosille 2016—2018 yhteensä 10 milj. euroa, josta vuodelle 2018 osoitetaan 2,6 milj. euroa.

Taiteen ja kulttuurin alalla toimivien virastojen määrärahatilanne on edelleen tiukka. Niin Taiteen edistämiskeskuksen, Museoviraston kuin myös Näkövammaisten kirjaston toimintamenoja on leikattu, ja perustehtävistä selviytyminen on jatkuvasti haasteellista. Myös Kansallisen audiovisuaalisen instituutin toimintaa on jo sopeutettu merkittävästi, minkä lisäksi se joutuu saadun selvityksen mukaan käynnistämään YT-neuvottelut heti vuoden 2018 alussa.

Valiokunta pitää tärkeänä, että virastojen tehtävät ja rahoitus saadaan tasapainoon.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Päälukka 29

Myös taiteilijoiden toimeentuloon liittyy epävarmuutta. Onkin tärkeää, että kulttuuriministeri on lokakuussa 2017 asettanut työryhmän laatimaan suuntaviivat ja tavoitteet taide- ja taiteilijapolitiikalle. Työryhmän toimikausi päättyy 30.9.2018, ja sen tulee tarkastella taiteen ja sen toimintaympäristön muutoksia ja niistä seuraavia muutostarpeita taiteen ja taiteilijoiden tuelle. Käsiteltäviksi tulevat mm. taiteilijoiden toimeentulon kehitykseen, alan koulutukseen sekä taiteen jakeiluun ja levitykseen liittyvät asiat.

Valiokunta lisää 50 000 euroa momentille 29.80.52 taiteilijoiden toimeentuloon liittyvän ns. alianssimallin selvitystyöhön. Kuvataiteilijoiden toimeentuloa edistetään puolestaan jatkamalla näyttelypalkkiokokeilua, johon osoitetaan ensi vuodelle 250 000 euron määräraha (mom. 29.80.52).

30. Valtionavustukset yleisten kirjastojen toimintaan (kiinteä määräraha)

Kirjastojen toimintaympäristö on muuttunut viime vuosina, sillä yhteiskunnan digitalisoituminen on tuonut kirjastoille uusia tehtäviä, kuten tietopalvelun, monipuolisen lukutaidon tukemisen ja yhteiskunnallisen vuoropuhelun edistämisen. Kuntien mahdollisuudet palvelujen järjestämiseen ovat kuitenkin hyvin erilaisia, kuten myös kirjastohenkilökunnan valmius antaa digiopastusta kansalaisille.

Valiokunta pitää tärkeänä, että kirjastojen osaamista ja neuvontamahdollisuuksia vahvistetaan, sillä kirjastoilla on luonteva rooli olla digitaalisen ajan kulttuuri- ja tietokeskuksia, joiden tiloja, aineistoja, palveluita ja osaamista voidaan hyödyntää mahdollisimman hyvin. Tämä edellyttää mm. kirjastohenkilökunnan digitaitojen kehittämistä, laitteiden nykyaikaistamista ja digitalisoitavien palveluiden harjoitusalueiden luomista. Myös digitaalisten sisältöjen käytettävyyttä ja käyttömahdollisuuksia on pyrittävä parantamaan. Saadun selvityksen mukaan opetuksen digitalistuksessa olisi tarvetta myös valtakunnalliselle, mm. kouluja palvelevalle e-kirjakokoelmalle.

Valiokunta painottaa kirjastojen merkitystä myös lasten ja nuorten lukutaidon parantamisessa ja pitää tärkeänä kirjastojen, koulujen ja päiväkotien yhteistoiminnan tiivistämistä kirjastopalvelujen saavutettavuuden parantamiseksi.

Ensi vuoden alusta nykyiset 18 maakuntakirjastoa korvataan alueellista kehittämistehtävää hoitavalla 9 kirjastolla. Alueet ovat kuitenkin laajoja ja keskenään hyvin eri kokoisia, mikä asettaa kehittämiskirjastot hyvin erilaisten tehtävien eteen.

Valiokunta pitää tärkeänä, että uudistuksen toimeenpanoa ja toimivuutta seurataan ja arvioidaan.

31. Valtionosuus ja -avustus teattereiden, orkestereiden ja museoiden käyttökustannuksiin (arviomääräraha)

Valiokunta viittaa momentin 29.80.52 kohdalla todettuun ja lisää momentille 1 950 000 euroa.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään 48 565 000 euroa.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Päälukka 29

(2. ja 3. kappale kuten HE 106/2017 vp)

50. Eräät avustukset (siirtomääräraha 3 v)

Valiokunta lisää momentille 240 000 euroa, josta osoitetaan 100 000 euroa rauhantyön järjestöjen toiminta-avustuksiin, 100 000 euroa Ihmisoikeusliitto ry:n toimintaan ja 40 000 euroa Suomalaisuuden liiton toimintaan.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään 7 880 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää avustusten myöntämiseen:

(1. kohta kuten HE 106/2017 vp)

2) rauhantyön järjestöjen toiminta-avustuksiin, Ihmisoikeusliitto ry:n, *(poist.)Vapaa-ajattelijain liitto ry:n ja Suomalaisuuden liitto ry:n toimintaan*

(3. ja 4. kohta kuten HE 106/2017 vp)

(5. kohta kuten HE 176/2017 vp)

(3. kappale kuten HE 176/2017 vp)

52. Rahapelitoiminnan voittovarot taiteen edistämiseen (arviomääräraha)

Kulttuurivienti

Hallitus päätti puolivälin tarkistuksessaan 28.4.2017 edistää luovaa taloutta ottamalla luovat alat osaksi yrittäjyys- ja työllisyyspaketteja. Päätöksen taustalla oli Luovat alat Suomen talouden ja työllisyyden vahvistajina -työryhmän julkaisu (Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisu 2017:18), johon sisältyvien ehdotusten tavoitteena on tukea hallituksen työllisyyteen ja kilpailukykyyn liittyvien tavoitteiden saavuttamista. Työryhmä arvioi, että sen ehdottamien toimenpiteiden avulla voidaan lisätä luovien alojen työllisten määrää yli 10 000 henkilöllä, mikä on lähes 10 prosenttia hallituksen koko työllisyystavoitteesta.

Luovien alojen menestyminen kansainvälisillä markkinoilla edellyttää mm. kansainvälistä verkostoitumista ja läsnäoloa kohdemarkkinoilla. On myös panostettava aiempaa enemmän markkinoitiin ja brändäykseen.

Valiokunta lisää momentille 950 000 euroa kulttuuriviennin edistämiseen.

Näyttelypalkkiot

Opetus- ja kulttuuriministeriö käynnisti kuluvan vuoden kesäkuussa näyttelypalkkioita koskevan kokeilun asettamalla hakuun 250 000 euron määrärahan, jolla näyttelytoimintaa harjoittavat, amatillisesti ja päätoimisesti hoidetut museot voivat kattaa taiteilijoille näyttelyjärjestämisen yhteydessä maksettavia näyttelypalkkioita. Tämän kokeilun taustalla oli opetus- ja kulttuuriminis-

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Pääluku 29

teriön asettaman työryhmän laatima suositus taidenäyttelyiden järjestämiseen liittyvistä sopimus- ja korvauskäytännöistä (OKM 2016:4).

Valiokunta pitää tärkeänä, että opetus- ja kulttuuriministeriön käynnistämä näyttelypalkkioita koskeva kokeilu jatkuu useampivuotisena kokeiluna. Valiokunta lisää momentille 250 000 euroa näyttelypalkkiokokeilun jatkamiseen. Näin saadaan kokemuksia järjestelmän toimivuudesta ja sen vaikuttavuudesta mm. kuvataiteilijoiden toimeentuloon.

Taiteilija-allianssimallin selvitystyö

Valiokunta lisää momentille 50 000 euroa taiteilija-allianssimallin selvitystyöhön.

Lusto — Suomen metsämuseo

Valiokunta lisää momentille 250 000 euroa Lusto — Suomen Metsämuseon kehittämiseen, erityisesti nykyaikaisen uusiutuvan energian tuotanto- ja havainnointiympäristön rakentamiseen sekä näyttely- ja tilatekniikan modernisoimiseen. Lusto on metsäkulttuurin valtakunnallinen erikoismuseo, ja se on myös merkittävä matkailukohde Itä-Suomessa. Lusto toimii yhdessä Luonnonvarakeskuksen Punkaharjun tutkimusaseman ja sen puulajipuiston kanssa suomalaisen metsäalan havaintokohteena kotimaisille ja kansainvälisille vieraille.

Sodan ja rauhan keskus Muisti

Mikkeliin perusteilla olevasta Sodan ja rauhan keskus Muistista on tarkoitus tulla tietokeskus ja verkkopalvelu, joka kertoo sodasta ja suomalaisten elämästä sota-aikana. Siitä on tarkoitus tehdä myös kansainvälisesti ja kansallisesti merkittävä tieto- ja oppimiskeskus, joka välittää viime sotien ajan tapahtumat ja kokemukset uusimman näyttelyteknologian avulla. Muistiin sisältyy myös arkistopalvelu, joka tallentaa ja jakaa sotahistoriaan liittyviä digitaalisia aineistoja käytettäväksi itsenäisesti tai muiden arkisto-, historia- tai näyttelypalveluiden yhteydessä. Muisti tulee olemaan osa sotahistoriaa esittelevää kokonaisuutta, johon sisältyy mm. Päämajamuseo ja Jalkaväkimuseo. Saadun selvityksen mukaan Muistin hankekustannukset ovat 6 milj. euroa.

Valiokunta lisää momentille 300 000 euroa Sodan ja rauhan keskus Muistin perustamiseen.

Saamelais-lappilainen kulttuuriteos

Valiokunta lisää momentille 50 000 euroa vireillä olevan saamelais-lappilaista kulttuuria ja historiaa esittävän kulttuuriteoksen toteutukseen. Teos pohjautuu mm. kirjailijana ja kansanperinteen kerääjänä toimineen Samuli Paulaharjun tuottamaan materiaaliin.

Lukutaidon parantaminen

Valiokunta viittaa edellä momentin 29.10.30 kohdalla todettuun ja lisää momentille 100 000 euroa lukutaidon parantamiseen. Määräraha osoitetaan Lukukeskukselle, joka yhteistyössä neuvoloiden kanssa lisää vanhempien tietoa lukutaidosta ja lukemisen merkityksestä. Lukukeskus on pilotoinut mallia 10 kunnassa, mutta nyt toiminta on tarkoitus laajentaa valtakunnalliseksi.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Pääluku 29

Yhteenveto

Momentille lisätään yhteensä 1 950 000 euroa, josta osoitetaan

- 950 000 euroa kulttuuriviennin edistämiseen
- 250 000 euroa näyttelypalkkiokokeilun jatkamiseen
- 50 000 euroa taiteilija-allianssimallin selvitystyöhön
- 250 000 euroa Metsämuseo Luston toiminnan kehittämiseen
- 300 000 euroa Sodan ja rauhan keskus Muistin perustamiseen
- 50 000 euroa Samuli Paulaharjun keräämään kansanperinteeseen pohjautuvan saamelaislappilaisen kulttuuriteoksen toteutukseen
- 100 000 euroa Lukukeskukselle lukutaidon edistämiseen yhteistyössä neuvoloiden kanssa.

Momentilta vähennetään 1 950 000 euroa, joka lisätään momentille 29.80.31. Momentin loppusumma ei edellä todetun johdosta muutu.

96. Lahjoitus Suomalais-virolaisen kulttuurisäätiön pääomaan (siirtomääräraha 2 v)

Hallitus ehdottaa 6 milj. euron lahjoitusta Suomalais-virolaisen kulttuurisäätiön pääomaan. Määräraha on kehyksen ulkopuolinen, ja siihen käytetään Veikkauksen rahastosta irrotettavia varoja.

Valtiovarainvaliokunta on painottanut säätiön pääoman kartuttamista mm. kuluvan vuoden talousarviota koskevassa mietinnössään (VaVM 35/2016 vp), koska pääomitus on nyt ajankohtaista Suomen ja Viron viettäessä itsenäisyytensä 100-vuotisjuhlia vuosina 2017 ja 2018.

Valiokunnan aiemmin saaman selvityksen mukaan pääomatarpeeksi arvioitiin 7–10 milj. euroa. Hallitus ehdottaa 6 milj. euron määrärahaa, minkä lisäksi Viro on päättänyt pääomittaa säätiötä 700 000 eurolla. Tämän ohella säätiön pääomaa on tarkoitus kasvattaa yksityisen rahoituksen turvin. Tähän mennessä yksityisiä lahjoituksia on kertynyt niin, että säätiön pääoma on lähes 7 milj. euroa (6 850 000 euroa).

Valiokunta pitää välttämättömänä, että hallitus arvioi säätiön pääomitustarvetta vielä vuoden 2018 lisätalousarvioesityksen yhteydessä. Lisäksi on tärkeää, että säätiön hallintomalli laaditaan mahdollisimman toimivaksi ja läpinäkyväksi.

90. Liikuntatoimi

30. Avustus Liikkuva koulu -ohjelmaan (siirtomääräraha 3 v)

Liikkuva koulu -hankkeelle osoitetaan yleisistä budjettivaroista 7 milj. euron määräraha. Liikkuva koulu -hanke käynnistyi vuoden 2016 alussa, ja ohjelman rahoitus päättyy ensi vuonna. Hanke on onnistunut hyvin, ja se on laajenemassa myös varhaiskasvatukseen ja toiselle asteelle.

Valiokunta korostaa, että ohjelman päättyttyä ensi vuonna on oltava valmius jatkaa parhaiksi arvioitujen käytäntöjen toimeenpanoa normaalirahoituksen puitteissa.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Päälukka 29

50. Rahapelitoiminnan voittovarot urheilun ja liikuntakasvatuksen edistämiseen (arviomääräraha)

Rahapelitoiminnan voittovaroista käytetään urheilun ja liikuntakasvatuksen edistämiseen 164,9 milj. euroa, jolla parannetaan liikunnan saavutettavuutta sekä liikuntaan ja urheiluun osallistumista, edistetään koko väestön liikkumista ja vahvistetaan liikunnan osaamista ja tietopohjaa. Suurimmat euromäärät osoitetaan liikunnan kansalaistoimintaan (45,1 milj. euroa) ja liikunta-
paikkarakentamiseen (37,3 milj. euroa).

Valiokunta painottaa erityisesti toimia, joilla lisätään väestön liikkumista, sillä liikunnalla on todennettu olevan kiistaton yhteys terveyteen ja hyvinvointiin ja työssä jaksamiseen, ikäihmisten toimintakyvyn turvaamiseen sekä pärjäämiseen kotiooloissa. Liikunnalla on myönteisiä vaikutuksia myös kouluikäisten oppimiseen. WHO on arvioinut, että suuri osa tyyppin 2 diabeteksestä ja sepelvaltimotaudista on ehkäistävissä yksinkertaisilla ravinto- ja liikuntamuutoksilla sekä tupakoinnin lopettamisella.

Kuitenkin vain pieni osa väestöstä liikkuu tarpeeksi; lapsista ja nuorista noin kolmannes, aikuisväestöstä viidennes ja ikäihmisistä vain muutama prosentti liikkuvat terveyden kannalta suotuisasti. Liikunnan puute näkyy suorina ja epäsuorina kansantaloudellisina kustannuksina. On arvioitu, että liikkumattomuuden hinta on Suomessa 1—2 mrd. euroa terveydenhuollon vuotuisista kokonaiskustannuksista.

Myös eriarvoistumiskehitykseen tulisi kiinnittää yhä enemmän huomiota ja suunnata voimavaroja sellaisten ryhmien terveyden edistämiseen, joiden omat mahdollisuudet liikkumiseen ovat heikoimmat. Mm. vammaiset, pitkäaikaissairaat, toimintakyvyltään heikentyneet ikäihmiset sekä vähävaraisten perheiden lapset ovat joukko ihmisiä, jotka eniten hyötyvät liikuntatoiminnasta.

Valiokunta pitää tärkeänä, että liikunnan valtionohjausta selkeytetään. Tämä on tarpeen, koska liikkumista koskevia päätöksiä tehdään monella eri hallinnonalalla. Myös rahoituksen läpinäkyvyyttä ja vaikuttavuutta on kehitettävä, jotta samalla rahalla voidaan aiempaa paremmin varmistaa liikuntatoimelle asetettujen tavoitteiden toteutuminen. Valiokunta pitää tärkeänä, että näitä kysymyksiä käsitellään valmisteilla olevassa liikuntapoliittisessa selonteossa.

Nuorten urheilijoiden tuki

Huippu-urheilun tukemiseen esitetään ensi vuodelle 12,9 milj. euroa. Keskeisiä tukimuotoja ovat urheilija-apurahat, urheiluakatemioiden ja valmennuskeskusten tuki sekä Urheilijoiden Ammat-
tinedistämissäätiölle (URA) osoitettu tuki.

Valiokunta lisäsi kuluvan vuoden talousarvioon 965 000 euroa, josta osoitettiin urheilija-apurahoihin 500 000 euroa, URA-säätiön avustukseen 165 000 euroa sekä urheiluakatemioiden asiantuntijatukeen 300 000 euroa. Määrärahat olivat kertaluonteisia, joten ne eivät sisälly ensi vuoden talousarvioesitykseen.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Päälukka 29

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan lisämäärärahat tulivat tarpeeseen ja niillä on mm. voitu lisätä urheiluapurahojen määrää, vahvistaa urheiluakatemioiden asiantuntijapalveluita, tukea urheilijoiden terveydenhuoltoa ja parantaa opiskelijaurheilijoiden sosioekonomista asemaa.

Valiokunta pitää perusteltuna, että menestyspotentiaalia omaavien nuorten urheilijoiden taloudellista tukea korotetaan myös ensi vuodelle, mikä lisää tukitoimintaan pitkäjänteisyyttä ja päätöksenteon ennakoitavuutta.

Valiokunta lisää momentille 965 000 euroa, josta osoitetaan 500 000 euroa urheilijoiden valmennus- ja harjoitteluapurahojen maksamiseen, 300 000 euroa urheilijoiden tukemiseen urheiluakatemioiden asiantuntijatoiminnan kautta ja 165 000 euroa Urheilijoiden Ammattienedistämissäätiön (URA) avustukseen.

Momentille lisätään yhteensä 965 000 euroa.

Momentilta vähennetään 965 000 euroa. Momentin loppusumma ei edellä todetun johdosta muutu.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

(1. kappale kuten HE 176/2017 vp)

Määrärahaa saa käyttää:

(1. ja 2. kohta kuten HE 106/2017 vp)

3) enintään 2 200 000 euroa urheilijoiden valmennus- ja harjoitteluapurahojen maksamiseen

(4.—11. kohta kuten HE 106/2017 vp)

(3.—6. kappale kuten HE 106/2017 vp)

(7. kappale kuten HE 176/2017 vp)

(8. kappale kuten HE 106/2017 vp)

52. Valtionosuus liikunnan koulutuskeskuksille ja rahoitus liikuntatieteellisten hankkeiden arviointikustannuksiin (kiinteä määräraha)

Valiokunta viittaa edellä momentin 29.90.50 kohdalla esitettyyn ja lisää momentille 965 000 euroa.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään 1 494 000 euroa.

(2. kappale kuten HE 106/2017 vp)

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Päälukokka 29

91. Nuorisotyö

Nuorisotyön resurssit ovat ensi vuoden talousarviossa yhteensä 75,8 milj. euroa, josta rahapeli-toiminnan voittovaroja on 54,8 milj. euroa. Valiokunta on tyytyväinen siihen, että työpajatoiminna ja etsivän nuorisotyön budjettirahoitus säilyy vuoden 2017 tasolla koko kehyskauden 2018—2021, mikä antaa mahdollisuuden toiminnan pitkäjänteiseen suunnitteluun. Myös Nuorisotakuusta yhteisötakuun suuntaan -kärkihankkeen rahoitus jatkuu vielä ensi vuoden ja sitä suunnataan mm. etsivään nuorisotyöhön. Hankkeen puitteissa kehitetään laaja-alaisesti nuorille suunnattuja palveluja ja syvennetään julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin välistä yhteistyötä.

Valiokunta pitää hyvänä, että hallitus on hyväksynyt kevään kehysriihen yhteydessä 19 kohtaa käsittävän toimenpideohjelman, jolla pyritään mm. ehkäisemään syrjäytymistä ja edistämään lasten ja nuorten hyvinvointia. Koordinaation parantamiseksi ohjelma on sittemmin yhdistetty samaan kokonaisuuteen nuorisotakuun ja nuorisotyöttömyyden vähentämiseen tähtäävien toimien kanssa.

Monista toimenpiteistä huolimatta syrjäytyminen on kuitenkin edelleen suuri ongelma. Palvelut eivät edelleenkään tavoita kaikkia apua tarvitsevia nuoria, eivätkä nuoret myöskään aina halua sitoutua palvelujen piiriin.

Me-säätiön vastikään julkaiseman selvityksen mukaan Suomessa on 69 000 syrjäytyntä alle 30-vuotiasta nuorta. Selvityksen mukaan syrjäytymisestä arvioidaan aiheutuvan vuositasolla 1,4 mrd. euron kustannukset, mikä merkitsee henkeä kohden noin 20 000 euron kustannusta. Pahimmassa riskiluokassa oleva nuori maksaa tutkimuksen mukaan yhteiskunnalle elämänsä aikana noin 400 000 euroa. Luvut ovat suuntaa antavia, sillä nuorten tilanteet ja taustat ovat hyvin erilaisia, mutta ne kertovat joka tapauksessa paitsi ongelman suuresta merkityksestä inhimillisellä tasolla myös sen vaikutuksesta kansantalouteen.

Valiokunta painottaa moniammatillisia, toimivia palveluketjuja, joilla aktiivisesti pyritään tavoittamaan ne koulutuksen, työelämän ja palvelujen ulkopuolella olevat nuoret, jotka ovat jo syrjäytyneet tai ovat vaarassa syrjäytyä. Apua tulee tarjota mahdollisimman varhaisessa vaiheessa ja palvelut tulee saada ns. yhden luukun kautta. Erytystä huomiota tulee kiinnittää erilaisiin nivelvaiheisiin, kuten toisen asteen opintojen käynnistymiseen, jolloin vaara palvelujen ulkopuolelle putoamiseen on suurimmillaan.

Valiokunta pitää myös tärkeänä, että toimenpiteiden ja työmuotojen vaikuttavuutta seurataan, jotta resurssit kohdennetaan sellaiseen toimintaan, missä niillä on suurin vaikuttavuus.

Valiokunta korostaa lopuksi myös laadukkaan varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen sekä edelleen jatkokoulutuksen suurta merkitystä syrjäytymisen ennaltaehkäisemisessä.

50. Rahapelitoiminnan voittovarot nuorisotyön edistämiseen (arviomääräraha)

Valiokunta viittaa edellä luvun 29.91 kohdalla esitettyyn ja painottaa toimia syrjäytymisen ehkäisemiseksi ja vähentämiseksi ja toteaa, että syrjäytymisen torjunta edellyttää monipuolisia toimia ja myös uusien toimintamallien kokeiluja.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Pääloukka 29

Valiokunta lisää momentille 400 000 euroa nuorten syrjäytymisen vastaiseen työhön. Määräraha on tarkoitettu syrjäytymisen ennaltaehkäisyyn, syrjäytyneiden ja syrjäytymisvaarassa olevien nuorten auttamiseen ulos syrjäytymiskierteestä kehittämällä matalan kynnyksen kohtaamisen ja yhden luukun toimintaperiaatteen toimintaa. Toiminnan tarkoituksena on luoda osallisuuden kautta työkykyä ja siihen liittyvää terveyden huoltoa sekä uusia työllisyyden väyliä kolmannen sektorin ja sosiaali- ja terveystieteiden sekä muiden toimijoiden yhteistyöllä. Toimintaa on tarkoituksenmukaista kokeilla ensin alueellisesti, minkä jälkeen levittää onnistuneita käytäntöjä koko maahan.

Momentilta vähennetään 400 000 euroa, joten momentin määräraha ei muutu.

51. Nuorten työpajatoiminta ja etsivä nuorisotyö (siirtomääräraha 2 v)

Valiokunta viittaa edellä momentin 29.91.50 kohdalla esitettyyn ja lisää momentille 400 000 euroa.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään 19 923 000 euroa.

(2. kappale kuten HE 106/2017 vp)

52. Eräät avustukset (siirtomääräraha 2 v)

Talousarvioesityksen mukaan saamelaiden kulttuuri- ja kielipesätoimintaan osoitetaan 700 000 euroa, minkä lisäksi momentilta 29.91.50 osoitetaan 200 000 euroa saamelaisalueen ulkopuolella tapahtuvan kulttuuri- ja kielipesätoiminnan tukemiseen.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan rahoitustarve on kuitenkin selvästi suurempi. Kustannusten nousuun on syynä uusien yksiköiden perustaminen ja työntekijöiden pätevyystason nousu saamelaisen lastentarhaopettajakoulutuksen ansiosta, mikä nostaa henkilöstökustannuksia.

Valiokunta lisää momentille 300 000 euroa saamelaiden kulttuuri- ja kielipesätoiminnan tukemiseen.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään 1 800 000 euroa.

(2. kappale kuten HE 106/2017 vp)

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Pääluokka 30

Pääluokka 30

MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

01. Hallinto ja tutkimus

05. Luonnonvarakeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Luonnonvaratutkimuksen käytössä olevat määrärahat ovat vähentyneet yli 25 milj. euroa viimeisen neljän vuoden aikana. Suurin osa vähennyksestä johtuu tutkimusrahoitusuudistuksesta, jossa tutkimuslaitosten rahoitusta siirrettiin Strategisen tutkimuksen neuvoston ja valtioneuvoston päätöksentekoa tukevaan selvitys- ja tutkimusrahoitukseen. Tavoitteena oli, että rahoitus palautuu tutkimuslaitoksille osin tulona hankerahoituksen kautta. Luonnonvarakeskus (Luke) on kuitenkin rahoittanut kyseisiä instrumentteja moninkertaisesti suhteessa niistä saamaansa rahoitukseen ja joutunut siten supistamaan toimintaansa nopeassa tahdissa.

Valiokunta on huolissaan Luken riittävästä resurssista. Lukella on keskeinen vastuu biotalouden kohdistuvien odotusten lunastamisesta. Tutkimussektorin rahoitusuudistuksen tarkoituksena ei ollut toiminnan supistaminen, vaan tutkimuksen kohdentamisen ja laadun parantaminen sekä yhteistyön lisääminen rahoitusrakennetta muuttamalla.

Valiokunta nostaa lisäksi esiin Luonnonvarakeskuksessa tehtävän erikoissienten tuotantoon, jalostamiseen ja markkinointiin liittyvän tutkimuksen, joka on saanut alkunsa 2010-luvun vaihteessa. Erikoissientien maailmanmarkkinoiden kooksi on arvioitu jopa 20 mrd. euroa. Erityisesti pakurikäypä on avannut uuden tuotanto- ja tulovirran sekä metsänomistajille että elintarvikeketjulle. Sen tuotantoprosessi vaatii kuitenkin edelleen kehittämistä koti- ja vientimarkkinoiden kasvatamiseksi. Myös nimisuojan hankkiminen on kiireellistä.

Valiokunta lisää momentille 200 000 euroa pakurin tutkimukseen ja kaupallistamisen edistämiseen yhdessä Pro Pakuri Finland ry:n kanssa.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 70 004 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

- (1. kohta kuten HE 176/2017 vp)
- (2.—6. kohta kuten HE 106/2017 vp)
- (3. kappale kuten HE 176/2017 vp)

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Päälukko 30

10. Maaseudun kehittäminen

50. Valtionapu maaseudun elinkeinojen kehittämiseen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille esitetään 3,466 milj. euroa, joka on eduskunnan lisäämän määrärahan, 1,9 milj. euron, verran vähemmän kuin vuonna 2017. Eduskunta on lisännyt momentin määrärahaa yhtä poikkeusta lukuun ottamatta yli 10 vuoden ajan. Valiokunta pitää välttämättömänä, että hallitus ottaa eduskunnan tahdon huomioon ja huolehtii vuoden 2019 talousarvioesityksessään momentin riittävästä rahoituksesta. Momentilta maksettavalla valtionavulla on tärkeä merkitys maatilojen vaikean taloustilanteen helpottamiseen, eikä hallitusohjelman mukaisesta järjestöavustusten leikkauspäätöksestä ole tässä tilanteessa tarkoituksenmukaista pitää kiinni. Näin helpotetaan myös järjestöjen henkilökunnan epätietoisuutta rahoituksen riittävydestä ja työsuhteiden jatkumisesta.

Laaja-alaisen ja puolueettoman neuvonnan keinoin voidaan tarjota maataloille yksilöllisiä ratkaisuja yritystoiminnan kehittämiseen ja parantaa yritysten kannattavuutta. Neuvontajärjestöiltä saa konkreettista apua mm. työtapojen kehittämiseen, osaamisen lisäämiseen, investointeihin ja velkajärjestelyihin. Ulkopuolinen henkilö voi olla myös ratkaiseva henkinen tuki ja lisävoimavara viemään maatalan asioita oikeaan suuntaan. Näin voidaan välttyä turhilta konkurseilta ja henkilökohtaisilta tragedioilta. Pienellä valtionavulla saadaan parhaimmillaan moninkertainen vaikutus tilatasolla, ja kannattavuuden parantumisen myötä neuvontaan käytetyt varat palautuvat valtiolle kasvavina verotuloina.

Valiokunta pitää tärkeänä, että myönnettävällä valtionavulla saadaan aikaan konkreettisia tuloksia maatilojen kannattavuuskriisistä selviytymiseksi. Keskeisiä toimenpiteitä ovat mm. maatilojen taloudellisesta näkökulmasta laadittavat selviytymissuunnitelmat, yrittäjien liiketoimintaosaamisen parantaminen ja sähköisten palvelujen kehittäminen.

Valiokunta lisää momentille 1 800 000 euroa, josta 48 000 euroa osoitetaan Suomen Hevostietokeskus ry:lle.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään 5 266 000 euroa.

(2. ja 3. kappale kuten HE 106/2017 vp)

55. Valtionapu 4H-toimintaan (siirtomääräraha 2 v)

Momentille esitetään 3,305 milj. euroa, joka on eduskunnan lisäämän, 600 000 euron, verran vähemmän kuin vuonna 2017. Eduskunta on lisännyt myös tämän momentin rahoitusta yli 10 vuoden ajan. Valiokunta pitää välttämättömänä, että hallitus kunnioittaa eduskunnan tahtoa ja huolehtii vuoden 2019 talousarvioesityksessään siitä, ettei eduskunnan tarvitse enää puuttua momentin määrärahatasoon.

4H-nuorisotyö tukee kasvua työelämään ja yrittäjyyteen sekä ennaltaehkäisee nuorten syrjäytymistä. Työn ydinsisältö kiteytyy Kolme askelta työelämään -toimintamalliin, jossa tuetaan lasten

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Päälukka 30

ja nuorten kasvua vastuullisiksi ja yritteliäiksi kansalaisiksi sekä kaupungeissa että maaseudulla. Yhdistyksissä on 2 700 kerhoa, joissa toimii yhteensä lähes 50 000 nuorisojäsentä. Maaseutukylillä se on yhä useammin ainoa harrastus lähellä kotia.

Valiokunta pitää tärkeänä, että 4H-nuorisotyö turvataan, ja lisää momentille 600 000 euroa.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään 3 905 000 euroa.

(2. kappale kuten HE 106/2017 vp)

20. Maa- ja elintarviketalous

Maatalouden kannattavuus

Maatalouden kannattavuus Suomessa on heikko. Maatalouden tuottajahinnat laskivat vuoden 2013 alun jälkeen nopeasti kymmeniä prosentteja, ja ne ovat pysyneet matalina jo usean vuoden ajan. Tuotantokustannukset ovat samaan aikaan säilyneet korkeina.

Luonnonvarakeskus arvioi, että maatalouden keskimääräinen yrittäjätulo on 8 700 euroa tilaa kohden vuonna 2017. Mikäli yrittäjätulosta vähennetään yrittäjäperheen omasta työstä ja pääomasta aiheutuvat kustannukset, keskimääräinen tappio on 32 000 euroa. Yritysten välillä on kuitenkin suuria eroja, joten valiokunta pitää välttämättömänä, että yhä useampi maatila voidaan nostaa kannattavien yritysten joukkoon.

Vuonna 2018 viljelijätukiin on käytettävissä yhteensä 1,749 mrd. euroa, mikä on 1,2 prosenttia vähemmän kuin vuonna 2017. EU:n maksamien tukien osuus on 773 milj. euroa. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalle kohdistuvasta hallitusohjelman mukaisesta säästöstä valtaosa, 33 milj. euroa, kohdistuu kokonaan kansallisesti maksettaviin luonnonhaittakorvauksiin. Leikkausta kuitenkin pienennettiin vuoden 2017 kolmannen lisätalousarvion kautta 21 milj. eurolla, minkä seurauksena luonnonhaittakorvaukset alenevat 5 euroa/hehtaari vuonna 2018, kun muuten vähennys hehtaaria kohden olisi ollut 10 euroa enemmän.

Vuoden 2017 kasvukausi oli erittäin hankala kylvöistä lähtien. Vaikeista korjuuolosuhteista johtuen sato jäi korjaamatta maa- ja metsätalousministeriön mukaan noin 100 000 hehtaarilta. Myös korjuu- ja kuivatuskustannukset nousivat poikkeuksellisen korkeiksi. Maatiloille aiheutuneen lisäkustannuksen arvioidaan kohoavan yhteensä 100—150 milj. euroon, mikä on lähes kolmannes maatalouden kokonaistulosta.

Valiokunta pitää myönteisenä, että hallitus kohdisti 25 milj. euroa vuoden 2017 kolmannessa lisätalousarviossa viljelijöiden tilanteen helpottamiseen. Tuki on tarkoitettu myöntämään energiaveron palautusjärjestelmän kautta. Valtiolla ei ole enää selkeitä välineitä satovahinkojen korvaamiseen. Aiemmin käytössä ollut satovahinkojen korvausjärjestelmä päättyi suunnitellusti vuonna 2015. Vapaaehtoisesti otettavat satovahinkovakuutukset eivät ole kuitenkaan osoittautuneet toimiviksi, koska vakuutusmaksujen hinnat ovat muodostuneet korkeiksi vakuutusten tarjonnassa vallitse-

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Päälukka 30

van heikon kilpailutilanteen vuoksi. Hallinnon tulee valiokunnan mielestä aktiivisesti edistää toimivien riskienhallinnan välineiden kehittämistä.

Maataloustoiminta edellyttää suhteellisen korkeaa omavaraisuusastetta johtuen pääomavaltaisuudesta ja pääoman hitaasta kiertonopeudesta. EU:n maatalouden omavaraisuusaste on ollut viime vuosina keskimäärin 85 prosenttia, kun Suomessa vastaava luku on 73 prosenttia vuonna 2017. Velkojen määrä on kasvanut 2000-luvulla pääomaa nopeammin, joten investointien rahoitus on nojannut vieraaseen pääomaan. Maatalouden velkaantuminen on tilakoon kasvun myötä kääntynyt selvään nousuun. Velkojen suhde liikevaihtoon eli suhteellinen velkaantuneisuus on noussut 76 prosentista 96 prosenttiin vuosina 2012—2016. Kasvanut velkamäärä on lisännyt rahoitusriskiä, jota matalat lainakorot ovat toisaalta helpottaneet. Erot velkaantuneisuudessa ovat tuotantosuuntien ja tilojen välillä suuria, mutta ne ovat keskittyneet voimakkaasti investoineille usein nuorille yrittäjille.

Valiokunta on huolissaan siitä, että maataloustuotteiden markkinoiden epävakaus ja satotasojen vaihtelu ovat selvästi lisänneet epäonnistumisen riskiä. Yrittäjätulon muodostumiseen vaikuttaa ensisijaisesti eniten markkinoiden kehitys. Viljelijä- ja investointituilla on kuitenkin keskeinen merkitys maatalouden tulotason ja tuotantovolyymien ylläpitäjänä. Luonnonvarakeskus arvioi, että jokainen leikattu tukieuro heikentää yrittäjätuloa yhdellä eurolla. Jotta myönteinen rakennekehitys maataloudessa jatkuisi ja tuotannon taso säilyisi, maatalouden tukiin tarvitaan vakautta ja pitkäjänteisyyttä. Valiokunta toteaa kuitenkin, että korkeillakaan tuen tasoilla ei voida ylläpitää tuotantoa ja investointeja, jos markkinanäkymät ovat pitkään huonot.

Valiokunnan mielestä kaikkein oleellisinta on kiinnittää huomiota siihen, miten tuottajan saamaa osuutta elintarvikeketjussa voidaan kasvattaa ja parantaa kannattavuutta pysyvästi. Tärkeä merkitys on esimerkiksi tilakohtaisilla parhailla ratkaisulla, alkutuotannon neuvotteluaseman ja tuotteen alkuperää koskevien merkintöjen parantamisella sekä mahdollisimman korkealle jalostettujen elintarvikkeiden viennin edistämällä. Keskeistä on myös selvittää, voidaanko tuotantokustannuksia alentaa viranomaismääräysten kautta, kuten eläinsuojien rakenteita keventämällä.

Erityisen huolissaan valiokunta on tilanpidon jatkamisesta ja alan houkuttelevuudesta. Uusien yrittäjien tarve on suuri, joten nuorten viljelijöiden maatalouskoulutukseen ja talousosaamiseen tulee panostaa ja luoda uskoa tulevaan. Maa- ja puutarhayritysten lukumäärä on alentunut Suomessa 78 000 yrityksestä 47 200 yritykseen vuosina 2000—2017. Tuotantoa jatkavien tilojen koot ja tuotantomäärät ovat samanaikaisesti kasvaneet, mutta tämäkään ei ole parantanut kannattavuutta. Jos maatilojen lukumäärän väheneminen kiihtyy siten, että kotimaisiin raaka-aineisiin perustuva elintarvikkeiden tuotanto laskee, myös huoltovarmuutemme vaarantuu.

Valiokunta pitää lisäksi erittäin tarpeellisena, että hallitus esittää panostuksia maatalousyrittäjien jaksamiseen. Lomituksen sijaisavun maksuja esitetään huojennettavaksi 1 milj. eurolla ja lisäksi rahoitetaan 1 milj. eurolla sosiaali- ja terveysministeriön Välitä viljelijästä -hanketta. Samalla on kuitenkin muistettava, että lomituksen maksutasot nousevat pääsääntöisesti takaisin vuoden 2016 tasolle.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Pääloukka 30

47. Ruokaketjun kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)

Valiokunta pitää perusteltuna momentille esitettyä 2,869 milj. euron määrärahaa. Sitä käytetään ruokapoliittisen selonteon sekä luomu- ja lähiruoan kehittämissohjelmien tavoitteita tukevien toimenpiteiden rahoittamiseen. Luomu- ja lähiruokasektoreilla erityisiä kehityskohteita on edelleen mm. hankintaosaamisen lisäämisessä ja ammattikeittiöiden tarpeiden huomioimisessa.

Momentin määrärahasta on varattu 1,5 milj. euroa hallitusohjelman Biotalous ja puhtaat ratkaisut -strategiseen tavoitteeseen sisältyvän kärkihankkeen (Suomalainen ruoantuotanto kannattavaksi, kauppatase ja sininen biotalous nousuun) toteuttamiseen kotimaisen ruuan kysynnän kasvattamiseksi ja viennin edistämiseksi. Tuontiruuan korvaaminen Suomessa tuotetulla lähi- ja luomuruoalla parantaa osaltaan elintarvikkeiden kauppasetta. Myös viennissä luomulla on hyvät mahdollisuudet, sillä sen kysyntä kasvaa sekä Euroopassa että muualla maailmassa. Suomen erityisyys on maailman suurin sertifioitu luomukeruualue, joka on lähes 312 milj. hehtaaria. Alueen käytön tehostaminen pitkälle jalostettujen tuotteiden valmistuksessa ja viennissä luo liiketoimintamahdollisuuksia varsinkin maan pohjoisosiin.

Valiokunta pitää hyvänä, että määrärahaalla tuetaan myös luonnontuotealan toimintaohjelman 2020 mukaisia toimia. Luonnontuotealalla on merkittävä potentiaali, ja alan liikevaihto on kasvanut 300 milj. euroon. Luonnontuotteiden käyttö kotimaassa ja vienti kasvavat. Siitä on onnistuttu kehittämään myös matkailun vetovoimatekijä. Toimia on syytä edelleen vahvistaa.

Valiokunta lisää momentille yhteensä 250 000 euroa, josta 150 000 euroa osoitetaan Arktiset Aromit ry:lle luonnontuotteiden viennin edistämiseen ja 100 000 euroa Pro Luomu ry:lle luomutuotannon edistämiseen.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään 3 119 000 euroa.

(2.—4. kappale kuten HE 106/2017 vp)

61. Siirto Maatilatalouden kehittämisrahastoon (siirtomääräraha 3 v)

Maatilatalouden kehittämisrahaston (Makeran) varojen lisääminen on osa hallituksen kärkihanketta, jonka tavoitteena on parantaa suomalaisen ruoantuotannon kannattavuutta mm. edistämällä maatalouden rakennekehitystä. Vuosille 2016—2018 ajoittuvan rahoituksen suuruus on yhteensä 90 milj. euroa. Makeran merkitys on korostunut entisestään maatalouden kannattavuuskriisin myötä.

Suurin yksittäinen kohde Makeran avustusvarojen käytössä ovat maatalouden rakennetukia koskevan lain (1476/2007) mukaiset investointiavustukset. Luonnonvarakeskuksen tutkimuksen (Maatalouden rakennekehitys ja investointitarve vuoteen 2030, Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 19/2017) mukaan maatalouden investoinnit ovat moottori, joka pitää tuottavuuskasvun, elinkelpoisuuden ja tuotannon kokonaismäärän käynnissä. Investointien hiipuessa nämä tekijät kääntyvät vähitellen laskuun ja vaikuttavat viimeistään muutaman vuoden viiveellä myös elintar-

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Päälukka 30

viketeollisuuden kotimaisen raaka-aineen saantiin. Arvioiden mukaan jopa kaksi kolmasosaa investoinneista jäisi tekemättä ilman tukea.

Makerasta rahoitetaan myös soveltavia tutkimus-, kehittämis- ja selvityshankkeita, jotka kohdistuvat elinkeinon kannattavuuteen ja kilpailukyvyn kehittämiseen kestäväällä tavalla tai tuottavat hallinnonalan päätöksentekoon tarvittavaa tietoa. Lisäksi rahaston avulla on voitu reagoida toimintaympäristön muutoksiin ja rahoitustarpeisiin. Esimerkiksi myönnettyjen valtiontakauksien avulla on voitu helpottaa maatalojen maksuvalmiutta (laki 922/2016).

Valiokunta painottaa, että Makeran varat on tärkeää varmistaa myös jatkossa ja ottaa samalla huomioon mahdollinen investointien vilkastuminen maatalouden kannattavuuskriisin helpottaessa. Makeran käytettävissä olevien tulojen arvioidaan vuonna 2017 olevan yhteensä 125 milj. euroa ja vähenevän siten, että vuonna 2020 käytettävissä olisi enää noin 17,4 milj. euroa.

40. Luonnonvaratalous

22. Luonnonvara- ja biotalouden edistäminen (siirtomääräraha 3 v)

Valiokunta pitää tarkoituksenmukaisena, että momentin määrärahasta käytetään 10 milj. euroa Biotalous- ja puhtaat ratkaisut -kärkihankerahoitukseen. Tästä 4 milj. euroa on tarkoitus osoittaa Metsätieto ja sähköiset palvelut -hankkeeseen, jolla tehostetaan metsävaratiedon hyödyntämistä. Tavoitteena on lisätä puun tarjontaa parantamalla tiedon laatua ja liikkuvuutta sähköisten palvelujen avulla. Veteen perustuvien liiketoimintojen (sininen biotalous) kehittämiseen kohdistetaan 1 milj. euroa sekä ravinteiden kierrätykseen ja Itämeren ja vesien suojeluun 5 milj. euroa.

Valiokunta pitää ensiarvoisen tärkeänä, että kärkihankerahoitus suunnataan aidosti uuteen, innovatiiviseen kehittämiseen ja samalla parannetaan edellytyksiä luonnonvarojen kestävään käyttöön perustuvalla kilpailukykyisellä liiketoiminnalla. Erityisen kiinnostavana valiokunta pitää vesialan kansainvälistymisen vauhdittamista ja toteaa, että alalla on suuria mahdollisuuksia. Esimerkiksi Suomen vesifoorumin hankkeessa on tarkoituksena kokeilla uusia toimintamalleja vesialan kansainvälistymisen tehostamiseksi ja tiivistää yhteistyötä Finpro/Business Finlandin kanssa.

Momentin määrärahasta on lisäksi tarkoitus osoittaa 4,4 milj. euroa kärkihankkeita tukeviin kehittämishankkeisiin, jotka ovat biotalousstrategian toimeenpanon kannalta keskeisiä. Tällaisia ovat mm. kiertotalouden kehittäminen ja uusien biotalouteen pohjautuvien yritysten toiminnan edistäminen.

42. Petoeläinten aiheuttamien vahinkojen korvaaminen (siirtomääräraha 2 v)

Vuoden 2017 petoeläinvahingot tulevat olemaan vuoden 2016 tasolla, jolloin porovahinkoja oli 10,4 milj. euroa ja kotieläinvahinkoja 0,5 milj. euroa.

Suomi saa korvata porovahinkoja enintään 10 milj. euroa, joka on komission Suomelle korvausjärjestelmän notifiointin yhteydessä asettama maksuvaltuutus. Vuonna 2016 aiheutuneita porova-

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Pääluku 30

hinkoja leikattiin siten 4 prosentilla ja sama joudutaan tekemään myös vuoden 2017 vahinkojen osalta. Leikkaukset eivät kuitenkaan koske kotieläinvahinkoja. Lisäksi momentilta on maksettu 0,5 milj. euroa vahinkoja ennaltaehkäiseviin toimenpiteisiin.

Valiokunta pitää tärkeänä, että momentin määräraha riittää komission asettamien rajojen mukaisiin korvauksiin. Myös ennaltaehkäisevät toimenpiteet tulee toteuttaa niin laajasti kuin mahdollista, jotta vahinkoja voidaan vähentää. Kustannukset eivät saa jäädä yksittäisen henkilön tai kunnan kannettaviksi. Valiokunta kiirehtii myös muiden suojeltujen eläinten, kuten valkoposkihien ja naakkojen, aiheuttamien vahinkojen korvaamista ja ennaltaehkäisemistä. Suuret parvet aiheuttavat laskutuessaan viljelyspelloille merkittäviä taloudellisia tappioita. Asia on valmistelussa ympäristöministeriössä.

44. Tuki puuntuotannon kestävyden turvaamiseen (arviomääräraha)

Kestävän metsätalouden rahoitukseen (Kemera) esitetään 56,23 milj. euron määrärahaa ja 59 milj. euron myöntämisvaltuutta.

Kansallisen metsästrategian 2025 tavoitteena on kotimaisen puun käytön lisääminen. Hallitusohjelmassa on asetettu tavoitteeksi lisätä vuotuista puun käyttöä 15 milj. kuutiometrillä hallituskauden aikana. Metsäteollisuus on käynnistänyt useita investointiprojekteja, joista osa on jo tuotantokäytössä. Niiden myötä vuotuisen puun tarpeen arvioidaan kasvavan yhteensä lähes 10 milj. kuutiometrillä. Puun tarve kasvaa edelleen, jos julkisuudessa esillä olleet metsä- ja energiateollisuuden aiesuunnitelmat toteutuvat.

Valiokunta toteaa, että puun käytön kasvu edellyttää panostuksia puuntuotantoon, jotta kestävien hakkuiden tasoa voidaan edelleen nostaa. Kemera-tuki suunnataan näin ollen alueellisissa metsäohjelmissa asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi metsien hoidon ja puun saatavuuden kannalta vaikuttavimmalla tavalla. Eniten tukea myönnetään taimikon varhaishoitoon ja nuoren metsän hoitoon. Myös metsäteiden perusparannuksen rahoitus on tärkeää biotalouden edistämisen kannalta. Kunnossa oleva tieverkosto on metsänhoidon ja -käytön edellytys. Lisäksi määrärahaa osoitetaan suometsien hoitohankkeisiin liittyvien vesiensuojelutoimenpiteiden suunnitteluun ja toteuttamiseen.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että vuoden 2017 tuesta on Suomen metsäkeskuksen arvioiden mukaan jäämässä käyttämättä noin 9 milj. euroa. Syynä on ainakin osittain se, että tilojen yhdessä toteuttamien suometsänhoito- ja metsäteiden perusparannushankkeiden kysyntä ei vastaa näiden toimenpiteiden arvioitua tarvetta. Valiokunta pitää erittäin tarpeellisena, että vielä kuluvan vuoden aikana maa- ja metsätalousministeriö kartoittaa yhteishankkeiden suunnittelun pulonkauloja. Havaitut esteet tulee poistaa ja vuonna 2017 käyttämättä jäänyt rahoitus tulee olla käytettävissä hankkeiden toteutukseen vuonna 2018.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Päälukka 30

Valiokunta ehdottaa seuraavan lausuman hyväksymistä:

Valiokunnan lausumaehdotus

Eduskunta edellyttää, että vuoden 2018 lisätalousarvioesityksessä momentille 30.40.44 lisätään vastaava summa kuin vuodelle 2017 osoitetusta tuesta puuntuotannon kestävyuden turvaamiseen jää käyttämättä.

45. Metsäluonnon hoidon edistäminen (siirtomääräraha 3 v)

Valiokunta pitää myönteisenä, että momentin määrärahaa esitetään lisättäväksi 2 milj. eurolla vuoteen 2017 verrattuna. Metsäluonnon monimuotoisuuden hoitoon ja sen parantamiseen on kiinnitettävä entistä enemmän huomiota, kun puun käyttö kasvaa. Määrärahasta on tarkoitus osoittaa ympäristötukeen 3,37 milj. euroa ja luonnonhoitohankkeisiin 1,657 milj. euroa. Etelä-Suomen metsien monimuotoisuusohjelman (METSO) toteuttaminen pystytään siten turvaamaan 3 200 hehtaarin alueella. Samoin myönteistä on, että momentin 30.40.22 määrärahasta käytetään noin 0,5 milj. euroa METSON valtakunnallisten kehittämishankkeiden sekä verkostohankkeiden rahoittamiseen, ja myös ympäristöministeriön hallinnonalalla ohjelman rahoitusta on lisätty.

46. Valtionapu Suomen metsäkeskukselle (siirtomääräraha 2 v)

Momentille esitetään 39,4 milj. euroa, joka on 1,8 milj. euroa vähemmän kuin vuonna 2017. Vähennyksestä 1,4 milj. euroa on linjattu hallitusohjelmassa. Lisäksi määrärahasta on poistunut eduskunnan myöntämä 0,4 milj. euron lisäys Kemera-ruuhkan purkamiseen ja hakemusten sähköisen käsittelyjärjestelmän kehittämiseen.

Valiokunta pitää hyvänä, että sähköinen Metsään.fi-asiointijärjestelmä on saatu käyttöön. Se on helpottanut Kemera-rahoitushakemusten ja toteutusilmoitusten toimittamista Suomen metsäkeskukselle, jossa päätöksenteko on muutenkin sujuvoitunut. Järjestelmän jatkokehittäminen on kuitenkin tarpeen käsittelyn edelleen nopeuttamiseksi ja tehokkuuden lisäämiseksi.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan Suomen metsäkeskus käsittelee noin 120 000 metsänkäyttöilmoitusta vuonna 2017. Samalla uuden Kemera-lain asiakirjojen määrä on kasvanut yli 50 prosenttia. Puun käytön lisääntyessä metsänkäyttöilmoitusten ja maastotarkastusten määrän arvioidaan kasvavan myös vuonna 2018. Sähköisellä järjestelmällä ja käsittelyn keventämisellä säästetty työn tuottavuuden nousu ei riitä kattamaan kasvavaa työmäärää.

Valiokunta toteaa, että Suomen metsäkeskus on keskeinen organisaatio, joka huolehtii puuntuotannon kestävydestä ja kannustaa metsänomistajia hyvään metsänhoitoon sekä puun myyntiin. Sillä on myös keskeinen rooli metsävaratiedon tuottamisessa ja sen hyödyntämisen tehostamisessa. Koko metsäsektorin kilpailukyvyn näkökulmasta on olennaista, että Suomen metsäkeskuksella on käytössään tehokkaat järjestelmät ja riittävät resurssit sille osoitettujen tehtävien hoitamiseen.

Valiokunta lisää momentille 500 000 euroa Kemera-tukihakemusten käsittelyn nopeuttamiseen.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Päälukko 30

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään 39 900 000 euroa.

(2. kappale kuten HE 106/2017 vp)

51. Kalatalouden edistäminen (siirtomääräraha 2 v)

Valiokunta pitää tärkeänä kotimaisen kalan kulutuksen lisäämistä. Kotimaisen kaupallisesti pyydetyn kalan osuus on vain 6 prosenttia kokonaiskulutuksesta. Ammattikalastajien määrän arvioidaan edelleen vähenevän lähivuosina. Kotimaisen kalan markkinoilla ongelmana ei pääsääntöisesti ole kalan kysyntä, vaan kotimainen kala käy hyvin kaupaksi. Ongelmana on ennen kaikkea tarjonnan vähäisyys.

Valiokunta pitää myönteisenä, että Euroopan meri- ja kalatalousrahaston (EMKR) toimintaohjelman rahoituksella voidaan tukea mm. kalatalouden investointi- ja kehittämishankkeita ja kalastuksen ympäristöhankkeita. Näin voidaan lisätä kotimaisen kalan tarjontaa erityisesti vesiviljelyn keinoin. Ammattikalastuksen osalta erityistä huomiota on kiinnitettävä kalakantojen elinvoimaisuuteen, hylkeiden ja merimetsojen aiheuttamien vahinkojen vähentämiseen sekä kalan arvon lisäämiseen, jotta elinkeino olisi kannattava ja houkutteleva myös nuorille. Samoin tärkeää on edistää uusia kalastukseen liittyviä elinkeinomahdollisuuksia, kuten kalastusmatkailun kehittymistä. Keskeistä on myös edelleen tukea kalastuselinkeinon itsensä harjoittamaa elinkeinokalastuksen edistämistoimintaa.

Valiokunta nostaa esiin myös uhanalaisten kalakantojen elvyttämisen ja pitää tärkeänä hallituksen kärkihanketta, jonka avulla vaelluskalojen luontainen lisääntymiskierto pyritään palauttamaan kalataloudellisesti merkittävimmissä kalatiestrategian kohteissa. Erityisesti valiokunta kiinnittää huomiota järvilohikannan elvyttämiseen ja korostaa, että samalla tulee huolehtia myös riittävästä kalastuksen valvonnasta.

Valiokunta toteaa lisäksi, kuten usein aiemminkin budjettimietinnöissään, että särkikaloiden tehostetun pyynnin avulla ja kalakantojen kannanhoitosuunnittelulla on mahdollista tehokkaasti poistaa fosforia rehevöityneistä vesistöistä. Merialueen ja tiettyjen rehevöityneiden sisävesialueiden kestävää poistokalastusta tulee pyrkiä laajentamaan ja edistää särkikaloiden jatkojalostusta elintarvikkeiksi.

Valiokunta lisää momentille 150 000 euroa, josta 50 000 euroa osoitetaan avustuksena Suomen Ammattikalastajaliitto SAKL ry:lle ja 100 000 euroa Pohjois-Karjalan Kalatalouskeskus ry:lle kalastuksen valvontatoimenpiteisiin. Lisäksi valiokunta palauttaa momentin päätösosaan maininnan, että määrärahaa saa käyttää Suomen Ammattikalastajaliitto SAKL ry:n avustukseen.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Pääloukka 30

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään 10 250 000 euroa.

(2. kappale kuten HE 106/2017 vp)

Määrärahasta käytetään 50 000 euroa avustuksena Suomen Ammattikalastajaliitto SAKL ry:lle. (Uusi)

(4. ja 5. kappale kuten 3. ja 4. kappale HE 106/2017 vp)

53. Eräät luonnonvaratalouden valtionavut (siirtomääräraha 2 v)

Momentille esitetään 1,132 milj. euroa, joka on 200 000 euroa vähemmän kuin vuonna 2017. Määrärahasta 440 000 euroa käytetään metsäpuiden siemenviljelysten perustamisavustuksiin ja 692 000 euroa yleishyödyllisille yhteisöille myönnettäviin hankeavustuksiin.

Valiokunta toteaa, että hankerahoituksen väheneminen ei saa heikentää luonnonvaratalouden kasvua ja kilpailukykyä edistävää kehittämistoimintaa. Esimerkiksi Työtehoseura ry on rahoituksen avulla pystynyt panostamaan mm. metsäalan kehittämistyöhön. Vuonna 2017 Työtehoseuralle osoitettiin momentilta 201 300 euroa, ja valiokunta pitää hanketoiminnan jatkamista tarpeellisena myös vuonna 2018.

Valiokunta lisää momentille 300 000 euroa, josta 200 000 euroa osoitetaan Työtehoseura ry:lle metsätalouden kehittämishankkeisiin.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään 1 432 000 euroa.

(2. ja 3. kappale kuten HE 106/2017 vp)

70. Maanmittaus ja tietovarannot

40. Kiinteistötoimitusten tukemisesta aiheutuvat menot (arviomääräraha)

Suomen pirstoutunut kiinteistörakenne heikentää maa- ja metsätalouselinkeinojen kannattavuutta. Tilusjärjestelyillä kasvatetaan lohko- tai palstakokoa ja lyhennetään kulkumatkoja. Vuodesta 2012 alkaen vuosittaisen järjestelyn kohteena ollut pinta-ala on vähentynyt aiemmasta 10 000 hehtaarista 6 000 hehtaariin johtuen määrärahatason alenemisesta. Pääpaino on ollut ennen vuotta 2015 käynnistyneissä peltoja koskevissa hankkeissa. Esitetyllä 4 milj. euron rahoituksella ei voida aloittaa yhtään uutta alueellista järjestelyä vuonna 2018.

Valiokunta pitää tilusjärjestelytoimintaa edelleen tarpeellisena ja toteaa, että hyvä kiinteistörakenne parantaa välittömästi tuotannon kannattavuutta. Uusien sekä pelto- että metsätalusjärjestelyiden aloituksia tarvitaan myös jatkossa. Syytä on lisäksi korostaa, että määrärahasta palautuu valtiolle noin puolet maanomistajien maksuosuuden myötä tilusjärjestelyiden valmistumisen jälkeen.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Pääloukka 30

Valiokunta lisää momentille 200 000 euroa tilusjärjestelyihin.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään 4 200 000 euroa.

(2. ja 3. kappale kuten HE 106/2017 vp)

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Pääluku 31

Pääluku 31

LIIKENNE- JA VIESTINTÄMINISTERIÖN HALLINNONALA

Päälukan määrärahat ovat ensi vuonna 3,38 mrd. euroa, joka on noin 149 milj. euroa kuluvaan vuoteen enemmän. Valtaosa resursseista (n. 2 mrd. euroa) osoitetaan liikenneverkon kunnossapitoon ja kehittämiseen, ja korjausvelkaohjelman vuoksi nimenomaan perusväylänpidon rahoitustaso on aiempaa korkeampi. Tämä vastaa hallitusohjelman linjauksia, kuten myös talousarvioesitykseen sisältyvät digitalisaation edistämistä ja tiedon hyödyntämistä koskevat ehdotukset.

Talousarvioesitykseen sisältyy myös parlamentaarisen liikenneverkkojärjestelmän väliraporttiin pohjautuvia toimenpiteitä, joilla pyritään vähentämään liikenteen päästöjä. Vähäpäästöisen liikenteen edistämiseen osoitetaan 16 milj. euroa, josta liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalalle 11,5 milj. euroa. Rahoitusta kohdennetaan mm. vaihtoehtoisia käyttövoimia hyödyntävien henkilöautojen käyttöönottoon ja henkilöautojen kaasu- ja etanolikonversion tekemiseen (6 milj. euroa) sekä suurten kaupunkiseutujen joukkoliikenteen kehittämiseen (3,5 milj. euroa). Myös junaliikenteen ostoja lisätään (2 milj. euroa). Henkilöautokantaa pyritään uudistamaan vähäpäästöisemmäksi jatkamalla romutuspalkkion maksamista tilanteessa, jolloin ostaja saa hyvityksen ostaessaan uuden vähä- tai nollapäästöisen auton (8 milj. euroa).

Valiokunta toteaa, että em. lisäpanostukset antavat hyvän mahdollisuuden erilaisten hankkeiden käynnistämiseen. Ne ovat kuitenkin vielä riittämättömiä, sillä EU:n asettamien päästövähennystavoitteiden sekä kansallisen energia- ja ilmastostrategian mukaan liikenteen päästöt on vuoteen 2030 mennessä vähennettävä puoleen vuoden 2005 tasosta. Pitkällä aikavälillä liikenteestä on siten tehtävä erittäin vähäpäästöinen.

Valiokunnan mielestä päästövähennystavoitteiden saavuttamiseen tähtävää keinovalikoimaa tulee vielä laajentaa ja siihen tulisi sisällyttää mm. kävelyn ja pyöräilyn edistämishankkeita, maankäytön ja liikennejärjestelmien yhteensovittaminen ilmastonäkökulmasta sekä erilaiset tehokkaat viestinnän keinot.

01. Hallinto ja toimialan yhteiset menot

88. Osakehankinnat (siirtomääräraha 2 v)

Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalalle ehdotetaan perustettavaksi uusi osakehankintamomentti, jolle ehdotetaan 2 milj. euron määrärahaa. Esitys liittyy kahteen hankkeeseen, jotka lisäävät ministeriön toimialaan kuuluvien yhtiöiden määrää. Toisessa hankkeessa Liikenneviraston nykyiset tie-, meri- ja rautatieliikenteen liikenteenohjaustoiminnot on tarkoitus yhtiöittää valtion kokonaan omistamaksi erityistehtäväyhtiöksi 1.1.2019 alkaen, ja toisessa hankkeessa rautateiden henkilöliikenne on tarkoitus avata kilpailulle. Kilpailun avaaminen edellyttää kilpailuneutraalien olosuhteiden luomista rautatiemarkkinoille, minkä toteuttamiseksi VR-Yhtymä Oy:stä eriytettäisiin kolme erillistä valtionyhtiötä: kalustoyhtiö, kunnossapitoyhtiö sekä kiinteistöyhtiö.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Päälukko 31

Momentin päätösosa vastaa muotoiluiltaan valtioneuvoston kanslian vastaavaa momenttia (23.10.88) ja se mahdollistaa määrärahojen käyttämisen myös osakkeiden hankintaan tai siihen verrattaviin kuluihin. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan tässä vaiheessa rahoitus on kuitenkin tarkoitus käyttää erilaisiin kuluihin ja selvityksiin, joita ovat esimerkiksi osakkeiden hallinnointikustannukset, ministeriön tarvitsemien neuvonantajapalvelujen kustannukset sekä omistajaohjaukseen liittyvän osaamisen ylläpitämiseen liittyvät koulutuskustannukset. Ulkopuolisten asiantuntijapalveluiden käyttäminen on olennainen osa järjestelyiden huolellista valmistelua ja toteuttamista.

10. Liikenneverkko

20. Perusväylänpito (siirtomääräraha 2 v)

Korjausvelan vähentäminen. Momentin määräraha on 1,4 mrd. euroa, josta runsaat puolet (763 milj. euroa) osoitetaan tienpitoon, noin 540 milj. euroa rataverkon kunnostamiseen ja 96 milj. euroa vesiväylien kunnostamiseen. Poikkeuksellisen korkean määrärahatason taustalla on ns. korjausvelkaohjelma, jonka toimeenpanoon osoitetaan ensi vuonna 453 milj. euroa. Korjausvelkaohjelmassa painottuvat korjausvelan hallinta, asiakkaiden tarpeet niin elinkeinoelämän kuin yksittäisten ihmisten näkökulmasta sekä digitalisaatio ja uudet palvelut.

Perusväylänpitoon kohdistettu lisärahoitus on siirretty osin kehittämishankkeiden rahoituksesta, mutta se on tullut tarpeeseen, sillä maanteiden, rautateiden ja vesiväylien korjausvelka oli vuonna 2016 yhteensä noin 2,5 mrd. euroa. Korjausvelan kasvu on nyt saatu pysäytettyä ja monia ongelmakohtia on korjattu ja väyläverkon liikenneturvallisuutta sekä sujuvuutta on parannettu. Ongelmien laajuudesta kertoo kuitenkin se, että korjausvelkaohjelmasta huolimatta mm. huonokuntoisten maantie- ja rautatiesiltojen määrä kasvaa, rataverkon kuntoindeksi alenee ja painorajoitettujen maantiesiltojen määrän ennakoidaan pysyvän entisellään.

Vuosina 2018 ja 2019 on käytettävissä vielä korjausvelkaohjelmaan osoitettuja lisäresursseja, mutta ilman uusia päätöksiä rahoitustaso putoaa vuonna 2020 momentin vuoden 2015 tasolle.

Valiokunta toteaa, että kehyspäätöksen mukainen rahoitustaso ei anna jatkossa mahdollisuutta korjausvelan vähentämiseen, vaan tilanne kääntyy vuoden 2019 jälkeen väistämättä taas huonompaan suuntaan. Jotta korjausvelka vähenee jatkossakin, on perusväylänpidon perusrahoitusta lisättävä myös seuraavalla vaalikaudella. Tasainen ja riittävä rahoitustaso edistää myös maanrakennusalan toimintaa ja investointeja koskevaa päätöksentekoa.

Väyläverkon kuntoa parannetaan monin osin korjausvelkaohjelman puitteissa, mutta tieverkolla on edelleen runsaasti teosuuksia, risteyksiä, liittymäjärjestelyjä ym., joiden liikenneturvallisuus on heikentynyt esimerkiksi tien huonon kunnon tai puuttuvien alikulkujen tai kevyen liikenteen väylien vuoksi. Näiden kohteiden kunnostukseen tai loppuunsaattamiseen ei ole ollut kuitenkaan mahdollisuutta budjettirahoituksen, korjausvelkaohjelman tai kuntien oman rahoituksen puitteissa.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Päälukko 31

Valiokunta lisää momentille 11 800 000 euroa ja osoittaa sen pienehköihin, liikenneturvallisuutta ja elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä edistäviin hankkeisiin, joiden kustannusarviot vaihtelevat 200 000 eurosta 1 milj. euroon. Nämä kohteet ovat:

- Mt 132, Klaukkalantien parantaminen Ropakkotien—Kiikkaistenkujan liittymässä Nurmi-järvellä; 800 000 euroa
- Vt:n 20 parantaminen Välikylän kohdalla Oulussa; 400 000 euroa
- Tien 127543 (Myllytie) päällysteen parantaminen Punkalaitumella; 500 000 euroa
- Vt:n 12 parantaminen Ristolankohdalla Säkylässä; 1 000 000 euroa
- Vt 27, kevyen liikenteen alikulku liikennejärjestelyineen Kalajoen Tyngällä; 750 000 euroa
- Tomujoen maantien 18029 peruskorjaus Kalajoen Himangalla; 400 000 euroa.
- Koskelan ja Koivumäen kylät yhdistävän paikallisten perusparannustöiden aloittaminen Alajärvellä; 300 000 euroa
- Vt 5, melusteiden rakentaminen Päivärannassa Kuopiossa; 700 000 euroa
- Mt:n 15641 parantaminen Ylämyllyn kohdalla Liperissä; 1 000 000 euroa
- Kevyen liikenteen väylän rakentaminen kirkonkylän keskustan kohdalle Rääkkylässä; 350 000 euroa
- Vt 6 ja mt 870, Kontinjoen kevyen liikenteen järjestelyt, Sotkamo ja Kajaani; 900 000 euroa
- Mt:n 130 kehittäminen, Valkeakoski—Lempäälä-tieosuuden valaistus; 400 000 euroa
- Länsi-Kuopion päällystämättömien teiden (5513 Lamperilantie, 5542 Riuttalantie, 5516 Vakkakuusentie, Nimisjärventie ja Joutenjärvi-tie) peruskorjaus; 1 000 000 euroa
- Mt:n 3864 parantaminen välillä Sipari—Pulsa Lappeenrannassa; 700 000 euroa
- Mt 2951, Mommilantien parannus Hämeenlinnassa; 700 000 euroa
- Kevyen liikenteen väylän rakentamisen aloittaminen, Koskenvarrentie 7115 välille Alajärven keskusta—Väärämäentie; 600 000 euroa
- Tieyhteyden Köngäs—Tepasto—Raattama (Mt 956, 9562) parantaminen Kittilässä; 500 000 euroa
- Häppiläntien peruskorjaus (14707) Virolahdella; 200 000 euroa
- Vt 9, Lamminpuiston alikukukäytävän rakentaminen Loimaalla; 600 000 euroa

Rataverkko ja tasoristeykset. On tärkeää, että perusradanpidon rahoitustaso paranee ensi vuonna, sillä rataverkon huono kunto haittaa päivittäistä liikennettä useilla rataosilla. Rataverkosta johtuvat ongelmat ovat heikentäneet etenkin kaukojunaliikenteen täsmällisyyttä, ja koko kuluva vuosi on ollut täsmällisyyden suhteen viime vuotta heikompi ja elo-syyskuu ovat olleet heikoimmat tällä vuosituhannella. Myös monien ratapihojen kunto on huono, minkä lisäksi etenkin rataverkon sähkö- ja turvalaitteet ovat monin paikoin vanhentuneita ja huonokuntoisia.

Valiokunta painottaa rataverkon kunnostustarvetta junaliikenteen turvallisuuden, sujuvuuden ja toimintavarmuuden parantamiseksi. Toimiva rautatieliikenne on tärkeä tekijä myös liikenteen päästöjen vähentämisessä, jolloin junaliikenteen luotettavuus ja turvallisuus ovat omiaan lisäämään junaliikenteen houkuttelevuutta.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Päälukokka 31

Myös edessä oleva siirtyminen eurooppalaiseen ERTMS/ETCS-kulunvalvontajärjestelmään tuo menopaineita, sillä em. kulunvalvontajärjestelmällä (European Rail Traffic Management System/ European Train Control System) on tarkoitus korvata kansalliset järjestelmät. Muutokset ajoittuvat 2020-luvulle.

Valiokunta pitää tärkeänä, että talousarvioesitystä täydentävässä esityksessä osoitetaan 2 milj. euron lisäys tasoristeysten parantamiseen. Lisämääräraha on luonnollisesti paljon suurempi, sillä tasoristeys on rataverkolla erittäin paljon, vuoden 2017 alussa niitä oli valtion rataverkolla noin 2 800, joista ilman tievaroitusta oli noin 2 100 tasoristeystä. Tasoristeykset on luokiteltu niiden olosuhteiden mukaan 7 luokkaan, joista olosuhteiltaan huonoimpaan luokkaan kuuluu noin 5 prosenttia (n. 140 kpl) ja joihin ensi vuoden alusta alkavat lisätoimet kohdistetaan.

On välttämätöntä, että tasoristeysturvallisuutta parannetaan suunnitelmallisesti esim. erillisen ohjelman puitteissa. On niin ikään tärkeää, että paikannukseen perustuvia mobiiliratkaisuja hyödynnetään tasoristeysturvallisuuden edistämiseksi. Tasoristeys poistuu myös, mikäli rataverkon sähköistystä koskevia hankkeita pystytään toteuttamaan.

Sisävesiväylät. Valiokunta painottaa myös sisävesiväylien merkitystä elinkeinoelämän kuljetuksissa. Sisävesien rooli on ollut pitkään laskussa, mutta niihin liittyy paljon käyttämätöntä potentiaalia.

Valiokunta on tyytyväinen, että korjausvelkarahoitusta on osoitettu myös Saimaan kanavan sulkujen uusimiseen. Myös sulkujen pidentäminen lisää kuljetusten tehokkuutta ja antaisi mahdollisuuden aiempaa suurempien alusten kulkemiseen kanavassa. Valiokunta korostaa vesiliikenteen merkitystä myös ilmastotavoitteiden saavuttamisen näkökulmasta.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 1 406 800 000 euroa.

(2. ja 3. kappale kuten HE 106/2017 vp)

Valtuus

(Kuten HE 106/2017 vp)

50. Valtionavustus yksityisten teiden kunnossapitoon ja parantamiseen (siirtomääräraha 3 v)

Suomessa on yksityisteitä kaikkiaan 358 000 km, joista pysyvän asutuksen käytössä on noin 90 000 km. Yksitysteiden korjausvelan määrästä ei ole laadittu kokonaislaskelmaa, mutta saadun selvityksen mukaan on arvioitu, että asutusta palvelevien teiden, siltojen sekä siltarumpujen korjausvelka olisi noin 500 milj. euroa.

Ensi vuoden talousarvioesityksessä yksityistieavustuksiin on varattu 13 milj. euroa, josta 10 milj. euroa on korjausvelkaohjelman mukaista lisärahoitusta. Kun tämä lisärahoitus päättyy, tähän tarkoitukseen varattu määräraha laskee 3 milj. euroon.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Pääluokka 31

Valiokunta pitää tärkeänä, että yksityisteiden rahoitus saadaan yksityistielain uudistuksen (HE 147/2017 vp) myötä kestäväälle pohjalle. Yksityisteiden kunnolla on suuri merkitys mm. maaseutuelinkeinojen, biotalouden ja maaseudun toimintojen kannalta; toimiva tieverkko on myös puun- tuotannon ja puunhankinnan perusedellytys.

77. Väyläverkon kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)

Talousarvioesitykseen sisältyy kuusi uutta liikenneinvestointia, jotka ovat Kehä I Laajalahti (valu- tuus 20 milj. euroa), Länsimetron jatkeen liityntäyhteydet (valuus 7 milj. euroa), Vt 4 Kirri— Tikkakoski (valuus 139 milj. euroa), Kokkolan meriväylä (valuus 45 milj. euroa), Vuosaaren meriväylä (valuus 12,5 milj. euroa) sekä elinkaarihankkeena toteutettava Hailuotoon rakennet- tava kiinteä yhteys (116,9 milj. euroa), joka rahoitetaan momentilta 31.10.79.

Hallitus on myös päättänyt käynnistää pääradan kehittämistä koskevan valmistelun rataosuudella Pasila—Riihimäki niin, että päätös hankkeesta voidaan tehdä kevään 2018 kehysriihessä.

Valiokunta pitää tärkeänä, että uusia kehittämishankkeita on loppujen lopuksi näinkin monta, sil- lä määrärahojen kohdentaminen korjausvelan vähentämiseen on vähentänyt mahdollisuuksia uu- sien väylähankkeiden käynnistämiseen. Nyt käynnistettävillä hankkeilla parannetaan liikenteen sujuvuutta, liikenneturvallisuutta ja elinkeinoelämän kilpailukykyä sekä joukkoliikenteen toimi- vuutta. Suomen ulkomaankaupan kuljetusten kannalta on myös myönteistä, että talousarviossa käynnistetään myös kahden meriväylän (Vuosaari, Kokkola) syventäminen, minkä lisäksi Oulun meriväylän syventämisestä tehtiin päätös jo kuluvan vuoden ensimmäisessä lisätalousarviossa.

Valiokunta pitää perusteltuna, että liikennerahoituksen painopiste on väyläverkon huonon kun- non vuoksi perusväylänpidossa, mutta on samalla huolissaan siitä, ettei uusista kehittämishank- keista ole pitkän tähtäimen suunnitelmaa eikä niille ole varattu rahoitusta tulevissa rahoituske- hysissä.

Valiokunta korostaa, että liikenteen sujuvuuden ja elinkeinoelämän kilpailukyvyyn edistämisen kannalta tärkeää on nimenomaan päätöksenteon ja rahoituksen pitkäjänteisyys, mikä parantaisi suunnittelutyön edellytyksiä ja elinkeinoelämän ja yhdyskuntasuunnittelun pitkäjänteistä päätök- sentekoa. Se loisi myös vakautta ja luottamusta maanrakennusalan investointeihin ja edistäisi kansallisten etujen ajamista EU:ssa. Valiokunta pitääkin välttämättömänä, että liikennehanke- suunnittelun ja rahoituksen aikajänne pitenee ja että päätöksenteon pohjaksi saadaan yli vaalikau- sien ulottuva, esim. 10—12 vuoden suunnitelma.

Valiokunnan asiantuntijakuulemisissa on kiinnitetty huomiota myös liikennehankkeiden budje- tointiin, joka ei tue riittäväällä tavalla kannattavien hankkeiden toteutusta. Ongelmallisena on koettu mm. se, että liikenneinvestointeja käsitellään talousarviossa kulueränä siitä huolimatta, että investoinnit tuottavat yhteiskunnallista vaikuttavuutta vuosikymmeniksi eteenpäin ja ovat ta- louskasvun ja viennin kannalta välttämättömiä. Käytännössä myöskään menokehityksen kasvatta- miseen ei ole ollut mahdollisuutta, mistä johtuen kiireellisten hankkeiden käynnistämiseksi ke- hityksiä on jouduttu kiertämään mm. siten, että hankkeita on aloitettu varsin pienellä aloitusrahalla tai joku ulkopuolinen taho on maksanut rakentamisaikaiset kulut kokonaan. Näin suurin osa ra-

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Päälukko 31

hoituksesta on jäänyt seuraavalle vaalikaudelle, mikä on taas rajoittanut seuraavan hallituksen liikkumavaraa.

Valiokunta pitää tärkeänä, että parlamentaarinen liikenneverkkotyöryhmä pohtii parhaillaan liikenneverkon ylläpitoon ja kehittämiseen tarvittavia keinoja. Työryhmän määräaika on 28.2.2018, johon mennessä tavoitteena on luoda kustannustehokas, pitkäjänteinen ja tarkoituksenmukainen suunnitelma väyläverkon kehittämiseksi ja rahoitukselle. Työryhmän tulee ottaa huomioon liikenteen korjausvelan vähentäminen, kehittämisinvestoinnit, digitalisaatiokehitys ja päästövähennystavoitteet.

Valiokunta pitää välttämättömänä, että työryhmä löytää sellaisia uusia ratkaisuja, jotka edistävät liikennehankkeiden tarkoituksenmukaista, riittävää ja pitkäjänteistä rahoitusta ja kehittämistä. Niiden tulee tukea myös julkisen talouden kestävyttä pitkällä aikavälillä.

30. Liikenteen tukeminen ja ostopalvelut

63. Joukkoliikenteen palvelujen osto ja kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentin määräraha on noin 90 milj. euroa, johon sisältyy parlamentaarisen työryhmän ehdotuksen pohjalta 5,5 milj. euron korotus energia- ja ilmastostrategian toimenpiteitä varten. Siitä 3,5 milj. euroa käytetään suurten kaupunkiseutujen joukkoliikenteen kehittämiseen ja 2 milj. euroa ihmisten liikkumistottumusten muutokseen raideliikenteessä. Muutoin momentin määrärahataso vastaa edellisvuosien tasoa.

Vaikka tasokorotuksia ei ole tehty, kunnat ovat saadun selvityksen mukaan kehittäneet omalla rahoituksellaan kaupunkiseutujen joukkoliikennettä varsin tuloksekkaasti. Kaupunkiseutujen matkustajamäärät ovatkin kasvaneet, mikä on lisännyt palvelujen kysyntää. Kaupunkiseutujen ulkopuolelle ulottuvassa liikenteessä rahoituksen vähentyminen ja epävarmuus ovat puolestaan vaikeuttaneet liikenteen järjestämistä. Harvaan asutulla maaseudulla perinteinen julkinen liikenne ei ole kannattavaa eikä se voi olla kestävä ratkaisu myöskään julkisen talouden näkökulmasta.

Heinäkuun 1. päivä 2018 voimaan tuleva uusi liikennepalvelulaki mahdollistaa kuitenkin liikkumispalveluiden järjestämisen uudella tavalla. Liikennepalvelulailla poistetaan markkinoille tuloa esteitä takseilta ja linja-autoilta, ja esimerkiksi taksitoimintaa voi harjoittaa osa-aikaisesti muun elinkeinotoiminnan ohella. Myös kutsupohjaisen liikennepalvelun tuottaminen on jatkossa helpompaa.

Uusi liikennepalvelulaki muuttaa joukkoliikennettä ja julkista liikennettä muutoinkin merkittävästi, ja se tuo uusia vaatimuksia joukkoliikenneviranomaisille ja alan toimijoille. Valiokunta pitää tärkeänä riittävää ja selkeää ohjeistusta ja neuvontaa. Etenkin lain vaikutuksia maaseudulla tulee seurata ja huolehtia uusien liikkumisen ja kuljettamisen palvelumallien kehittämisestä sekä hallinnonrajat ylittävästä yhteistyöstä.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Päälukko 31

40. Viestintäpalvelut ja -verkot sekä viestinnän tukeminen

Valiokunta pitää perusteltuna, että yleisen edun kanavien uutis- ja ajankohtaistoiminnan tukeen (mom. 31.40.45) ehdotetaan 2 milj. euron määrärahaa, mikä on jatkoa vuoden 2017 ensimmäisessä lisätalousarviossa myönnetylle 1 milj. euron tuelle. Määrärahan tarkoituksena on varmistaa uutistoiminnan monimuotoisuus ja vaihtoehtoiset uutislähteet kaikki kansalliset tavoittavassa televisiossa. Tavoitteena on myös lisätä yleisen edun kanavien uutis- ja ajankohtaistoiminnan kilpailukykyä ja kattavuutta sekä kehittää sisällöntuotannon toimintamalleja.

Valiokunta on niin ikään tyytyväinen siihen, että Yleisradio Oy:n rahoitus on siirretty kehysten ulkopuolelle (mom. 31.40.60).

Talousarvioesitykseen sisältyy 2 milj. euron lisäys tietoturvallisuuden toimintavarmuuteen ja yksityisyydensuojan varmentamiseen ja kehittämiseen. Määräraha on tärkeä lisä Viestintäviraston resursseihin, mutta valiokunnan saaman selvityksen mukaan se on vielä riittämätön käytännön tarpeisiin nähden. Valiokunta viittaa liikenne- ja viestintävaliokunnan lausuntoon (LiVL 20/2017 vp), jonka mukaan Viestintäviraston kyberturvallisuutta koskevat toiminnot ovat avainasemassa koko yhteiskunnan turvallisuuden kannalta. Rahoitustarvetta lisää olennaisesti mm. käynnissä oleva nopea liikenteen automatisaatiota, robotiikkaa ja esineiden internetiä koskeva kehitys. Nopea reagoiminen ja kaikkien yhteiskunnan sektoreiden, erityisesti elinkeinoelämän ja valtion johdon palveleminen edellyttävät olennaisesti nykyistä suurempia resursseja.

Valiokunta painottaa, että määrärahatasoa on arvioitava uudelleen laadittaessa seuraavaa julkisen talouden suunnitelmaa ja otettava huomioon kyberturvallisuusstrategiassa asetetut tavoitteet.

50. Sää-, meri- ja ilmastopalvelut

01. Ilmatieteen laitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Ilmatieteen laitoksen toimintamenoihin esitetään 1 miljoonan euron lisäystä tutkaverkoston laajentamiseksi ja uuden tutkan hankkimiseksi Pohjois-Suomeen. Esitys on perusteltu, sillä säätutkaverkosto on lentoliikenteen ja tieliikenteen sää- ja olosuhdeturvallisuuden kannalta keskeinen mittausverkosto, jonka tulee toimia luotettavasti ja mahdollisimman kattavasti.

Saadun selvityksen mukaan tutkaverkoston toimivuus edellyttää vuosittain noin 1 milj. euron panostusta, jotta käyttöikänsä loppuun tulleet tutkat voidaan uusina ajoissa. Valiokunnan mielestä tulisi selvittää mahdollisuudet siihen, että laitoksen perusrahoitustasoa korotetaan siten, että tutkaverkoston ylläpito- ja korvausinvestointeihin vuosittain tarvittava 1 milj. euroa sisältyy jo laitoksen normaaliin toimintamenobudjettiin.

Talousarvioesitykseen sisältyy myös 0,75 milj. euron rahoitus pienhiukkas-, pilvi- ja hivenkaasututkimusinfrastruktuurin (ACTRIS) rahoittamiseen. On tärkeää, että hankkeen jatkorahoitus turvataan, jotta varmistetaan Suomen saamat tieteelliset ja taloudelliset hyödyt hankkeesta. ACTRIS tarjoaa mm. ilmastoon liittyviä pitkäaikaisia mittausaineistoja, ja se tukee osaltaan Pariisin ilmastopimuksen toimeenpanoa. ACTRIS-toiminnan päämaja sijaitsee Suomessa, joten se tar-

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Päälukka 31

joaa suomalaiselle ilmakehätutkimukselle kansainvälisen johtoaseman ja se kasvattaa myös kansainvälisen tutkimusrahan tulovirtaa Suomeen.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Pääluokka 32

Pääluokka 32

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖN HALLINNONALA

01. Hallinto

02. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Valiokunta on tyytyväinen, että ELY-keskukset ovat selviytyneet kohtuullisen hyvin pitkään jatkuneista sopeutustoimista. Vuosina 2010—2019 vähennys tulee olemaan noin 1 548 htv eli 36 prosenttia. Suomen työvoimapalveluiden resurssit jäävät entistä selkeämmin jälkeen muista Pohjoismaista — esimerkiksi Ruotsissa työntekijöitä on moninkertainen määrä asiakasta kohden. Valiokunta pitää tärkeänä, että hallitus seuraa tarkasti ELY-keskusten työn laatua ja asiakastyytyväisyyttä sekä kiinnittää huomiota siihen, että ELY-keskuksilla on ollut vaikeuksia selvittää kaikista tehtävistään henkilöstön vähentämisen ja mm. maakuntauudistuksen valmistelun sitoman henkilöstön takia.

Suunnitelmien mukaan maakuntauudistuksen yhteydessä toteutettavassa kasvupalvelu-uudistuksessa yhdistetään vuoden 2020 alusta lukien nykyiset TE-palvelut ja yrityspalvelut kasvupalveluksi. Valiokunta painottaa, että uudistuksen toteutuessa kasvupalvelutehtävien hoitamiseen varataan eri puolilla Suomea riittävästi resursseja ja asiantuntemusta eikä palveluiden taso heikene myöskään siirtymävaiheen aikana. Valiokunta pitää huolestuttavina arvioita, joiden mukaan tulevissa maakunnissa ei tule riittämään asiantuntijoita kaikkiin kasvupalvelutehtäviin tai että uudistus uhkaa purkaa merkittävästi ELY-keskuksissa viime vuosina tehdyn toiminnan kehittämisen hyötyjä (mm. sähköisten palveluiden kehittäminen, toimintojen keskittäminen, erikoistuminen). Esitetyn arvion mukaan keskitettyjen tehtävien purkaminen maakuntiin aiheuttaisi jopa 1 000 htv:n lisätyötarpeen. Saaduissa selvityksissä on myös esitetty huoli siitä, onko maakunnilla riittävät kannusteet työllistämiseen.

40. Valtionavustus yritysten kansainvälistymiseen ja yrittäjyyden edistämiseen (siirtomääräraha 3 v)

Viexpo on osuuskuntapohjalla toimiva yritys, joka tarjoaa pienille ja keskisuurille yrityksille kansainvälistymistä edistäviä palveluja. Valiokunta lisää momentille 200 000 euroa Viexpon Eurooppaan suuntautuvien vientihankkeiden edistämiseen.

Valiokunta lisää momentille 150 000 euroa hankkeeseen, jonka tarkoituksena on laaja-alaisesti selvittää Satakunnan alueella erilaisten elintarviketeollisuuden sivuvirtojen laatua ja soveltuvuutta biokaasun tuotantoon. Yhtenä toimenpiteenä järjestetään työpajoja elintarvikeketjun toimijoiden yhteistyön tehostamiseksi.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään 18 001 000 euroa.

(2.—4. kappale kuten HE 106/2017 vp)

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Pääluokka 32

(5. kappale kuten HE 176/2017 vp)

(6.—8. kappale kuten 5.—7. kappale HE 106/2017 vp)

20. Elinkeino- ja innovaatiopolitiikka

Valiokunta pitää tärkeänä, että hallitus jatkaa toimenpiteitä Suomen viennin ja yritysten kansainvälistymisen edistämiseksi. On varmistettava, että suomalaisilla yrityksillä on tasavertaiset toimintaedellytykset keskeisten kilpailijamaiden kanssa. Vuonna 2016 Suomen vienti kasvoi 1,3 prosenttia, ja ennusteiden mukaan kasvuvauhti jatkuu lähivuosina hyvänä. Esimerkiksi valtiovarainministeriön syksyllä 2017 julkaiseman taloudellisen katsauksen mukaan tavaroiden ja palveluiden yhteenlaskettu vienti kasvaa tänä vuonna 4,7 prosenttia ja ensi vuonna 3,7 prosenttia. Valiokunta on tyytyväinen, että viennissä markkinaosuuksien menettäminen näyttää päättyvän. Ulkomaankaupan myönteiseen kehitykseen on vaikuttanut ennen kaikkea hyvä talouskehitys Suomen vientimarkkinoilla.

Valiokunta näkee pk-yritysten kansainvälistymisessä ja viennissä merkittäviä kasvumahdollisuuksia. Korkeintaan 250 henkilöä työllistävien pk-yritysten osuus Suomen viennistä on ollut kasvussa vuodesta 2011 lähtien. Suomessa on arviolta jo noin 62 000 pk-yritystä, jotka vievät tavaroita tai palveluja tai harjoittavat muuten liiketoimintaa ulkomailla. Tästä huolimatta Suomessa pk-yritysten osuus viennistä on pienempi kuin esimerkiksi Ruotsissa, Hollannissa tai Tanskassa. Syksyllä 2017 julkaistun selvityksen (TEM-analyysjä 82/2017, Pk-yritysten kansainvälistyminen) mukaan kansainvälisistä pk-yrityksistä yli 60 prosenttia uskoo suhdanteiden parantuvan seuraavan vuoden aikana ja noin puolet odottaa myös viennin kasvavan. Kansainvälisistä pk-yrityksistä noin 45 prosenttia aikoo panostaa vientiin nykyistä enemmän.

Valiokunta painottaa, että pk-yritysten on saatava helposti tarvitsemansa julkiset kansainvälistymispalvelut, ja on huolestunut saatavuuden ongelmista. Saadun selvityksen mukaan laajempaa palveluiden tarjontaa toivoo noin kolmasosa kansainvälisistä pk-yrityksistä. Suomessa on noin 3 000—5 000 pk-yritystä, jotka ovat valmiit kansainvälistymään, mutta eivät ole syystä tai toisesta tähän vielä lähteneet. Valiokunta pitää hyvänä uuden Business Finlandin perustamisen (tarkemmin momentin 32.20.06 kohdalla) tarkoitusta selkeyttää ja yksinkertaistaa yrityksille tarjottavia julkisia kansainvälistymispalveluja. Uudistus voi onnistuessaan vaikuttaa siihen, että nykyistä suurempi osuus uusista yrityksistä harjoittaisi ensimmäisten toimintavuosiensa aikana kansainvälistä liiketoimintaa ja olemassa olevat, varsinkin pk-yritykset, hyödyntäisivät nykyistä tehokkaammin kansainvälisten markkinoiden liiketoimintamahdollisuuksia ja kasvattaisivat liiketoimintaansa nykyistä nopeammin globaaleilla markkinoilla.

Valiokunta pitää tärkeänä, että hallitus jatkaa toimenpiteitä Venäjälle suuntautuvan viennin edellytysten parantamiseksi ja tehostaa toimenpiteitä yritysten käytännön ongelmien ratkaisemiseksi. Suomalaisilla tuotteilla ja teknologialla on hyvän maineen takia jatkuvasti kysyntää Venäjällä. Suomalaiset yritykset voivat erottautua mm. korkealuokkaisilla tuotteilla, luotettavilla toimitusketjuilla ja hyvällä asiakaspalvelulla. Suomalaisilla yrityksillä on kasvumahdollisuuksia mm. niillä aloilla, jotka tuottavat haasteita Venäjälle (mm. ympäristöosaaminen, teollisuuden modernisointi, metsäsektori, meriteollisuus, terveysteknologia ja -palvelut).

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Pääluokka 32

Suomen tavaravienti Venäjälle kääntyi kasvuun vuoden 2016 loppupuolella. Positiivinen käänne johtui suurelta osin öljyn hinnan noususta ja tästä seuranneesta ruplan kurssin vahvistumisesta. Tullin ulkomaankauppatilaston mukaan vienti Venäjälle kasvoi vuoden 2017 tammi—elokuussa 20 prosenttia viime vuoteen verrattuna. Vienti kasvoi lähes kaikissa tavararyhmissä, mutta nopeinta kasvu oli kone- ja laiteviennissä. Vienti on edelleen vuosina 2008 ja 2012 saavutettuja huipputasoja matalammalla. Venäjä oli tammi—elokuussa Suomen viidenneksi suurin vientimaa, ja sen osuus Suomen kokonaisviennistä oli 5,7 prosenttia. Venäjällä toimii yli 400 suomalaista yritystä, joista valtaosa Pietarin ja Leningradin alueella.

Keväällä 2017 julkaistun kyselyn mukaan vientiä harjoittavista yrityksistä yli puolet uskoo vientsä Venäjälle kasvavan seuraavien kuuden kuukauden aikana. Yritykset mainitsivat suurimmiksi ongelmikseen Venäjän liiketoiminnassa Venäjän talouden epävakaisuuden, ruplan kurssin ja poliittisen tilanteen. Hieman yli puolet yrityksistä arvioi, että Venäjän protektionistisilla toimilla on ollut vaikutusta yrityksen toimintaan. Yrityksiin vaikuttivat mm. kotimaisten tuotteiden suosiminen Venäjällä ja paikallisen työvoiman käyttövaatimukset. Saadun selvityksen mukaan muita ongelmia olivat mm. vaikeudet viennin rahoituksessa ja maksujen välityksessä, Venäjän kielen ja kaupan osaajien vähyys, suomalaisten viranomaisten (Tulli ja Evira) erilaiset tulkinnat sekä Venäjän viranomaisten yllättävät ja epäasiallisiksi koetut menettelyt.

06. Innovaatorahoituskeskus Business Finlandin toimintamenot (siirtomääräraha 3 v)

Business Finland -uudistuksessa on tarkoitus yhdistää vuoden 2018 alusta lukien Tekesin ja Finpron toiminnot kokonaisuuteen, joka rakentuu virastosta ja asiakastoiminnoista vastaavasta yhtiöstä. Business Finland -toimijan vastuulle kootaan innovaatiotoiminnan, kansainvälistymisen, ulkomaisten investointien ja matkailun edistämisen toiminnot. Business Finlandin toimintamenoihin esitetään 83 621 000 euron suuruista nettomäärärahaa. Uudella toimijalla on käynnistysvaiheessa palveluksessaan noin 600 henkilöä.

Business Finland -uudistuksella tavoitellaan parannusta useisiin sellaisiin epäkohtiin, jotka valtiovarainvaliokunta on viime vuosina nostanut esille. Yhdistämisen tarkoituksena on luoda valtakunnallinen toimija, joka selkeyttää ja yksinkertaistaa yrityksille tarjottavia julkisia kansainvälistymispalveluja sekä tukee kansainvälistä tutkimus-, kehitys- ja innovaatioyhteistyötä sekä maakunnallisia kasvupalveluita. Tarkoituksena on keventää hallintoa, poistaa päällekkäisyyksiä ja siirtää vapautuvia resursseja asiakastyöhön. Onnistuessaan uudistus parantaa innovatiivista uudistumista ja kansainvälistä kasvua tavoitteleville yrityksille suunnattujen palveluiden asiakaslähtöisyyttä, kustannustehokkuutta ja vaikuttavuutta.

Yhtenä kehittämiskohteena valiokunta näkee yritysten vientiä ja kansainvälistä kasvua tukevan ulkomaanverkoston vahvistamisen. Tällä hetkellä resursointi on useita kilpailijamaita heikompi (esim. Ruotsi, Norja, Tanska, Hollanti ja Irlanti). Tärkeää on vahvistaa Business Finlandin ulkomaanverkostoa siellä, missä erityisesti pk-yritykset sitä eniten tarvitsevat. Huolestuttavaa on, että tällä hetkellä resurssit ovat vähäiset sellaisilla Euroopan lähimarkkinoilla, jonne yrityksillä on matalin kynnys lähteä kansainvälistymään ja tavoittelemaan kasvua. Valiokunnan mielestä resursseja on syytä suunnata kotimaasta kohdemailhin, vahvistaa edustustojen kaupallista osaamista ja edellyttää edustajilta aktiivista vienninedistämistä.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Pääloukka 32

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että Tekesin ja Finpron yhdistämisessä on kysymys merkittävästä rakenteellisesta ja toiminnallisesta uudistuksesta, jolloin muutosjohtamisen onnistuminen on välttämätöntä. On tärkeää huolehtia siitä, että uuden toiminnan käynnistämiseen varataan riittävät resurssit eikä palveluiden laatu heikkene myöskään siirtymävaiheen aikana. Valiokunta pitää tärkeänä, että hallitus seuraa tarkoin uudistuksen onnistumista ja reagoi tarvittaessa tilanteeseen nopeasti.

Business Finlandin yhtenä tärkeänä tehtävänä on edistää Suomeen suuntautuvaa matkailua. Valiokunnan arvion mukaan Finpron ja Tekesin yhdistämisellä voidaan parantaa matkailun edistämistoimia. Esimerkiksi Visit Finland voi hyödyntää entistä paremmin nykyisen Tekesin ohjelματοimintaa oman työnsä tukena.

Valiokunta on erittäin tyytyväinen, että vuoden 2018 talousarvioesityksessä matkailun edistämiseen on esitetty määrärahalisäyksiä. Uuteen ns. Matkailu 4.0 -kokonaisuuteen on esitetty lisäyksenä 8 milj. euroa, josta 5,4 milj. euroa on tarkoitettu kohdentaa työ- ja elinkeinoministeriön pääloukkaan. Matkailu 4.0 on eri hallinnonalojen ja Matkailun yhteistyöryhmän valmistelevien toimenpiteiden kokonaisuus, jonka avulla on tarkoitettu edistää matkailun kasvua ja uudistumista. Valiokunta pitää perusteltuna, että lisärahoitusta kohdennetaan mm. matkailumarkkinointiin, matkailuyritysten digiosaamisen parantamiseen ja tarjonnan ympärivuotisuuden kehittämiseen. Tärkeää on, että matkailun edistämisen kokonaisuus on suunnitelmallista ja pitkäjänteistä ja että edistämistoimissa kyetään riittävän aikaisessa vaiheessa varautumaan matkailukysynnän tuleviin muutoksiin.

Suomen majoitusliikkeissä yövyttiin tammi—syyskuussa 2017 lähes 17 milj. kertaa. Määrä on 5,1 prosenttia enemmän kuin viime vuoden vastaavana ajankohtana. Kotimaisten matkailijoiden yöpymiset lisääntyivät 1,4 prosenttia ja ulkomaalaisten 14,8 prosenttia. Venäläisten yöpymisiä kirjattiin 16,8 prosenttia enemmän, ja he ovat edelleen suurin Suomeen suuntautuva matkailijaryhmä. Seuraavaksi suurimpia olivat saksalaiset, ruotsalaiset ja britit. Tärkeimmistä Suomeen suuntautuvista matkailijaryhmistä kiinalaisten yöpymiset lisääntyivät eniten (36,9 %) viime vuoden vastaavaan ajanjaksoon verrattuna.

Valiokunta korostaa matkailun merkitystä talouskasvulle ja työllisyydelle ja näkee hyvästä kehityksestä huolimatta matkailussa edelleen merkittävää kasvupotentiaalia. Tärkeää on, että Suomen lisääntyvä kiinnostavuus matkailumaana kyetään hyödyntämään nopeilla, oikein suunnatuilla ja asiakaslähtöisillä toimenpiteillä. Saadun selvityksen mukaan Suomen matkailutulo (14 mrd. euroa) on mahdollista kasvattaa jopa 20 mrd. euroon vuoteen 2025 mennessä. Esitetyn arvion mukaan esimerkiksi Helsinkiin suuntautuva matkailu on mahdollista kaksinkertaistaa. Tämä tarkoittaisi arvion mukaan noin 30 000 uuden työpaikan syntymistä. Koska Helsingin vetovoimaa lisää hyvä yhteys Tallinnaan, valiokunta kannustaa tiivistämään pääkaupunkien yhteistyötä.

Valiokunta painottaa matkailusektorin merkittäviä työllisyysvaikutuksia ja pitää huolestuttavana, että vaikeus saada osaavaa työvoimaa rajoittaa alan kasvua merkittävästi. Matkailualan yli 29 000 yritystä työllistävät noin 140 000 henkilöä. Lisäksi alan vuokratyövoiman osuus on suuri. Alle 26-vuotiaiden työntekijöiden osuus on noin 30 prosenttia, ja matkailu työllistää nuoria myös alueilla, joilla työllistyminen voi muuten olla vaikeaa esimerkiksi syrjäisen sijainnin takia. Saa-

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Päälukka 32

dun selvityksen mukaan matkailukysynnän lisäys synnyttää matkailualalla keskimäärin enemmän työpaikkoja kuin kysynnän lisäys muilla toimialoilla.

Matkailun edistämässä tulee pyrkiä siihen, ettei Suomi enää menettäisi markkinaosuuksia esim. muille Pohjoismaille. Valiokunta on tyytyväinen, että tällä hetkellä kansainvälinen matkailu kasvaa Suomessa muita Pohjoismaita nopeammin. Tammi—elokuussa 2017 ulkomaalaisten yöpymiset kasvoivat Suomessa 15,2 prosenttia, Ruotsissa 4,2 prosenttia, Norjassa 1,6 prosenttia ja Tanskassa 0,4 prosenttia. Pitkällä ajanjaksolla Suomen matkailuelinkeino on kuitenkin menettänyt merkittävästi markkinaosuuksia muihin Pohjoismaihin verrattuna. Vuosien 2009—2016 aikana ulkomaalaisten yöpymisten määrä on Pohjoismaissa (pl. Islanti) kasvanut 19,4 prosenttia. Suurinta kasvu on ollut Ruotsissa 35,6 prosenttia ja Tanskassa 30,4 prosenttia. Norjassa kasvua on ollut 14,7 prosenttia ja Suomessa 4,8 prosenttia.

Pitkällä ajanjaksolla matkailun edistämisen edellytykset eivät ole olleet Suomessa erityisen hyviä, koska saadun selvityksen mukaan vuosina 2008—2016 muissa Pohjoismaisessa kokonaispanostus (valtio ja yksityissektori) kansallisen matkailuorganisaation (ns. Visit-organisaation) toimintaan on ollut kaksin- tai kolminkertainen Suomen panostukseen verrattuna. Vuonna 2016 kokonaispanostus oli Tanskassa 30,1 milj. euroa, Norjassa 39,8 milj. euroa, Ruotsissa 27 milj. euroa ja Suomessa 13,5 milj. euroa. Valtioiden rahoituksen vertailua hankaloittaa mm. se, että Ruotsissa, Norjassa ja Tanskassa yksityissektori osallistuu Visit-organisaation rahoitukseen selvästi enemmän kuin Suomessa. Valtioiden rahoituksen kehityksen osalta voidaan kuitenkin todeta, että vuonna 2010, samaan aikaan kun Suomessa leikattiin merkittävästi silloisen Matkailun edistämiskeskuksen rahoitusta, muissa Pohjoismaissa valtio panosti enemmän kansallisen matkailuorganisaation toiminnan tukemiseen.

Valiokunta lisää momentille 400 000 euroa vuoden 2017 lopussa päättyvän Merellinen Saaristo -kasvuohjelman jatkamiseen ja ohjelman tulosten hyödyntämiseen. Lisärahan avulla voidaan edistää rannikkoseutujen ja saariston matkailua. Rannikkoseudulla tarkoitetaan koko rannikkolinjaa Tornioista Virojoelle.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 84 021 000 euroa.

(2. ja 3. kappale kuten HE 106/2017 vp)

40. Tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan tukeminen (arviomääräraha)

Valiokunta korostaa tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan merkitystä Suomen talouskasvulle ja on huolissaan sekä julkisen että yksityisen t&k-panostuksen riittävydestä. Tutkimus- ja kehittämistoiminnan kokonaismenot ovat laskeneet selvästi 2010-luvulla, mikä on voinut heikentää Suomen innovaatiokykyä ja elinkeino- ja innovaatiopolitiikalle asetettujen tavoitteiden toteuttamista. Saadun selvityksen mukaan Suomi ei ole enää t&k-intensiteetiltään kärkimaiden joukossa, mutta kuitenkin edelleen sekä EU:n että OECD-maiden keskitason yläpuolella.

Valiokunta on tyytyväinen, että vuoden 2018 talousarvioesityksessä valtion t&k-rahoitukseen esitetään 30 milj. euron lisäystä vuoden 2017 varsinaiseen talousarvioon nähden (yhteismäärä

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Pääluku 32

1 828 milj. euroa). Tätä aikaisemmin valtion rahoitus on laskenut vuodesta 2011 alkaen. Valiokunta muistuttaa, että t&k-toiminnan valtion rahoituksen leikkaukset voivat merkitä innovaatiovelan kasvua suhteessa kilpailijamainin sekä näkyä innovaatiokyvyn heikentymisenä hyvinkin pitkällä aikajänteellä. Saadun selvityksen mukaan Suomessa valtion tuki yritysten t&k-toimintaan on kansainvälisesti tarkastellen vähäistä.

Sekä valtion että yksityisen sektorin t&k-rahoituksen vähenemisen vaikutukset ovat kohdistuneet erityisesti soveltavaan ja innovaatiohakuiseen tutkimukseen, mikä näkyy etenkin VTT:hen ja Tekesin kohdennettuina leikkauksina. Valiokunta pitää kehitystä huolestuttavana, sillä vaikutusarvioiden mukaan Tekesin ja VTT:n julkisella rahoituksella on saavutettu hyviä tuloksia. Valtion t&k-panostusten leikkaukset ovat vähentäneet yksityisen sektorin t&k-rahoitusta, koska esim. noin kaksi kolmasosaa VTT:n tutkimuksesta tehdään yhteisrahoitteisissa hankkeissa. Sekä VTT:n että Tekesin rahoituksen leikkausten johdosta mahdollisuus tehdä yhteishankkeita on kaventunut, mikä siis tarkoittaa samalla yritysten oman rahoituspanoksen vähenemistä. Toisaalta on tutkitusti todettu, että Tekesin yhden euron panostus on tuottanut kaksi euroa yritysten tuotekehitys- ja innovaatioinvestiitiksi.

Pysyäkseen kilpailukykyisenä Suomi tarvitsee nykyistä enemmän uusia innovaatioita ja niiden kanavoimista käytännön toimintaan. Innovaatioilla voimme lisätä talouskasvua ja vientiä sekä korjata elinkeinoelämän rakenteita. Myönteistä on, että kansainvälisesti tarkastellen innovaatio-toimintaa harjoittavien yritysten määrä on Suomessa hyvällä tasolla ja suomalaiset yritykset tuovat markkinoille uusia tuotteita enemmän kuin useat muut Euroopan maat. Erityisesti uusien palveluiden osalta Suomi pärjää vertailussa hyvin. Merkittävänä haasteena Suomen innovaatiokyvyn kohottamiselle on pk-yritysten vähäinen panostus t&k-toimintaan.

Valiokunta nostaa esille lokakuussa 2017 julkaistun tekoölyä tarkastelleen työryhmän raportin (TEM:n julkaisu 41/2017), jonka mukaan Suomella on hyvät mahdollisuudet kehittää tekoölyn soveltamisen kärkimaaksi. Tekoöly on yksi merkittävimmistä teknologiamurroksista maailmalla. Se tulee vaikuttamaan merkittävästi sekä valtioiden että yritysten kilpailukykyyn. Tekoölyn kohdistuneet panostukset niin valtioiden kuin yritysten toimesta ovat kasvaneet nopeasti erityisesti Yhdysvalloissa ja Kiinassa, ja myös Euroopassa kehitys on kiihtymässä. Valiokunta painottaa, että tekoölyn luoman merkittävän talouskasvupotentiaalin hyödyntäminen edellyttää nopeita päätöksiä ja tehokasta toimeenpanoa. Suomelle on tärkeää kohdistaa rajalliset resurssit tuloksellisesti, harjoittaa kansainvälistä yhteistyötä ja hyödyntää Suomen rajojen ulkopuolella tapahtunutta kehitystä ja syntyneitä innovaatioita.

Valiokunta pitää myönteisenä, että Suomen tutkimus- ja innovaatiojärjestelmän toimivuudesta teetettiin OECD:n kansainvälinen arviointi ja että näiden suositusten pohjalta Suomessa on käynnistetty innovaatiojärjestelmän uudistaminen. Kesäkuussa 2017 julkaistussa tutkimuksessa tuotiin esille useita merkittäviä puutteita ja kehittämishaasteita. Arvioinnin mukaan Suomen tutkimus- ja innovaatiojärjestelmän kilpailukyky on heikentynyt viime vuosien aikana. OECD kehoittaa Suomea mm. tehostamaan tutkimus- ja innovaatiopolitiikan ohjausta ja vaikuttavuutta sekä lisäämään elinkeinoelämän kannalta olennaisen tutkimuksen rahoitusta. Myös tutkimuksen ja innovaatio toiminnan kansainvälistymiseen on panostettava aiempaa voimakkaammin. Talouden monipuolistamiseksi OECD kehottaa priorisoimaan radikaaleja innovaatiohankkeita, joissa on mahdollisuuksia uusien korkean lisäarvon tuotteiden ja palveluiden kehittämiseen. Suositusten

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Päälukka 32

mukaan pk-yritysten tutkimus- ja innovaatiotoimintaa tulee lisätä sekä syventää yhteistyötä suurten yritysten kanssa.

Valiokunta korostaa, että yritystukijärjestelmää on kehitettävä. Yritystuista on vähitellen kehittynyt laaja ja hajanainen kokonaisuus, ja niiden vaikuttavuudesta on viime vuosina esitetty useita kriittisiä arvioita. Työ- ja elinkeinoministeriö arvioi vuonna 2014, että haitallisia ja talouden dynamiikkaa hidastavia yritystukia (suorat tuet ja verotuet) on noin 850 milj. euroa enemmän kuin uudistavia, tehokkaita ja vaikuttavia tukia. Yhtenä keskeisistä ongelmista on nähty se, etteivät yritystuet tue riittävästi elinkeinoelämän uudistumista ja uusia kasvun kärkiä. Yritystukien uudistamiseksi on syksyllä 2017 asetettu parlamentaarinen työryhmä. Työryhmän tehtävänä on laatia yhteinen tiekartta, jolla yritystukijärjestelmän painopistettä siirretään yritysten ja elinkeinon pitkän aikavälin tuottavuutta edistävään suuntaan. Uudistuksen on tarkoitus astua voimaan vaiheittain vuosina 2019—2023. Valiokunta pitää hyvänä, että työryhmä huomioi esityksissään myös kansainvälisen kilpailutilanteen.

43. Cleantech- ja biotalousratkaisujen sekä innovaatioiden kaupallistamisen tukeminen (siirtomääräraha 3 v)

Valiokunta lisää momentille 150 000 euroa Tampereen teknillisen yliopiston ja Kingspan Insulation Oy:n tutkimushankkeeseen, jonka tarkoituksena on tutkia eristemuoviteollisuudessa erittäin suuren leikkauspurujätteen uusiokäytön mahdollisuuksia mm. eriste- sekä muussa rakennusaineteollisuudessa.

Valiokunta lisää momentille 150 000 euroa Punkalaitumen alueella toteutettavan ja monen eri toimijan (mm. Punkalaitumen kunta) uudenlaiseen yhteishankkeeseen, jonka tavoitteena on vähentää ravinteiden joutumista vesistöihin ja siitä johtuvaa rehevöitymistä. Hankkeen tarkoituksena on löytää teknisesti ja taloudellisesti parhaat prosessit ja valmistustavat ravinteiden jalostamiseksi korkeamman jalostusasteen kierrätysravinteita sisältäviksi valmiiksi lannoitetuotteiksi. Hankkeen mahdollisia hyötyjä ovat mm. kansallisesti hyödynnettävän kaupallisen lannoitteen valmistaminen, paikallisten yritysten toimintaedellytysten parantaminen sekä sellaisten toimintamallien kehittäminen, joita demonstroimalla voidaan parhaassa tapauksessa myydä teknologiaa ja osaamista myös ulkomaille.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään 49 300 000 euroa.

(2.—7. kappale kuten HE 106/2017 vp)

30. Työllisyys- ja yrittäjyyspolitiikka

01. Työ- ja elinkeinotoimistojen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Valiokunta lisää momentille 100 000 euroa TE-toimistoille yhteisen valtakunnallisen positiivisen rakennemuutoksen yksikön perustamiseen. Tavoitteena on tuottaa tehokasta ja asiantuntevaa

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Pääloukka 32

asiakasohjausta työpaikkoihin, pilotteihin, koulutuksiin ja eri toimenpiteisiin maakuntarajojen yli.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 163 076 000 euroa.

(2. kappale kuten HE 106/2017 vp)

51. Julkiset työvoima- ja yrityspalvelut (siirtomääräraha 2 v)

Momentin määrärahaksi esitetään 327,1 milj. euroa, joka on 96,7 milj. euroa vähemmän kuin kuluvan vuoden varsinaisessa talousarviossa. Momentin määrärahaan vaikuttavat vähennyksinä toisen asteen ammatillisen koulutuksen reformiin liittyvä 59 milj. euron määrärahasiirto opetus- ja kulttuuriministeriön pääloukkaan sekä nuorisotyöttömyyden vähentämiseen liittyvä 13,4 milj. euron määrärahasiirto opetus- ja kulttuuriministeriön ja sosiaali- ja terveysministeriön pääloukkiin. Kotouttamiskoulutuksen määrärahojen 23 milj. euron lasku johtuu turvapaikanhakijoiden määrän vähenemisestä. Momentin määrärahoja lisätään 25 milj. eurolla aktiivimallin toimeenpääntöön.

Valiokunta on tyytyväinen siihen, että työllisyyden lisäämiseksi ja työttömyyden vähentämiseksi on toteutettu tai vireillä useita kehittämistoimia, joiden tarkoituksena on edistää kasvua ja vahvistaa julkista taloutta. Tavoite työnhakijoiden aktivoimiseksi on kiitettävä, mutta asiantuntijat ovat erimielisiä parhaista malleista ja menetelmistä. Valiokunta kiinnittää huomiota huoleen, että toimeentulotuen varassa elävät tai korkean työttömyyden alueilla asuvat saattavat joutua sanktioiden kohteeksi ilman omaa syytään. Valiokunta pitää hyvänä, että yritysten työvoima- ja osaamistarpeisiin pyritään vastaamaan nykyistä paremmin. On tärkeää parantaa työmarkkinoiden toimintaa sekä tehdä työnteosta taloudellisesti houkuttelevampaa ja työllistämistä kannattavampaa.

Valiokunta on tyytyväinen myös siihen, että työllisyystilanne on kehittynyt myönteisesti ja ennusteiden mukaan kehitys jatkuu hyvänä myös lähivuosina. Työ- ja elinkeinoministeriön työllisyyskatsauksen mukaan työ- ja elinkeinotoimistoissa oli lokakuun lopussa 272 500 työtöntä työnhakijaa, mikä on 56 400 vähemmän kuin vuotta aikaisemmin. Työttömyys väheni kaikkien ELY-keskusten alueella sekä kaikilla koulutusasteilla ja kaikissa ammattiryhmissä. Myös nuorten ja yli vuoden yhtäjaksoisesti työttöminä olleiden tilanne parani merkittävästi. Huolestuttavaa on, että ennusteiden mukaan pitkäaikaistyöttömyys säilyy vakavana ongelmana vielä pitkään, samalla kun pitkäaikaistyöttömyyden kehityksessä tapahtuu selvää alueellista eriytymistä. Valiokunnan arvion mukaan hallitus ei tule myönteisestä kehityksestä huolimatta pääsemään asettamaansa työllisyysastetavoitteeseen.

Valiokunta pitää tärkeänä, että hallitus arvioi työvoimapolitiittisten toimien ja niiden muutosten vaikutuksia sekä määrärahojen käytön tuloksellisuutta tarkasti ja reagoi tarvittaessa tilanteeseen nopeasti. Tämä edellyttää mm. sitä, että työllisyystilanteen seurantatietojen perusteella saadaan luotettava kuva tapahtuneesta kehityksestä. Nyt tietoihin sisältyy epävarmuutta eivätkä tilastotiedot työttömyyden merkittävästä vähenemisestä perustu todelliseen kehitykseen. Saadun selvityksen mukaan mm. vuoden 2017 alusta toteutettujen työttömien määräaikaishaastattelujen myönteiset vaikutukset voivat osaltaan selittää työttömyyden merkittävää tilastollista vähenemistä.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Pääloukka 32

Työvoimapolitiittisten kokeilujen vaikutusten arvioinnissa ja tulosten hyödyntämisessä valiokunta näkee kehittämistarvetta.

Valiokunta on tyytyväinen, että hallitus on ryhtynyt toimiin työvoiman kysynnän ja tarjonnan kohtaanto-ongelmien ja osaavan työvoiman saantivaikeuksien vähentämiseksi. Tärkeää on nyt löytää tilanteeseen nopeita ja tuloksellisia ratkaisuja. Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että yritysten rekrytointiongelmat ovat lisääntyneet ja ne vaikeuttavat jo useilla toimialoilla ja mm. Varsinais-Suomessa merkittävästi yritysten kasvua ja lisäävät kustannusten nousupaineita. Valiokunta pitää huolestuttavina arvioita, joiden mukaan työvoiman saantivaikeudet lisääntyvät ennestään tulevaisuudessa.

Tällä hetkellä jo noin kolmasosalla työvoimaa hakeneista toimipaikoista on ollut vaikeuksia löytää sopivaa henkilöä avoimeen työpaikkaan. Heinäkuussa 2017 julkaistun suhdannebarometrin mukaan esimerkiksi rakennusosalalla rekrytointivaikeuksia oli jo 37 prosentilla vastaajista ja ne olivat yleisin toiminnan kasvun este. Teknolohiateollisuuden aloilla 18 prosenttia yrityksistä kertoi osajavajeen rajoittavan kasvua (viime vuoden lopussa alle 10 prosenttia). Pk-yritysbarometrin mukaan noin 12 prosenttia pk-yrityksistä kokee työvoiman saatavuuden pahimmaksi kehittämisen esteeksi. Työvoiman saatavuus vaikeutti erityisesti voimakkaasti kasvuhakuisten pk-yritysten toimintaa. Matkailusektorin edistämisen yhdeksi merkittäväksi esteeksi on muodostunut työvoimapula.

Valiokunta näkee paljon mahdollisuuksia kehittää ulkomaisen osaavan työvoiman saantia Suomeen. Suunnitelmallinen ja hallittu työperäinen maahanmuutto on kansantaloudellisesti tärkeää, sillä ilman maahanmuuttoa työvoiman määrä supistuisi merkittävästi. Suomea on tehtävä kansainvälisten osaajien keskuudessa tunnetummaksi ja vetovoimaisemmaksi, missä Business Finland -toimijan vastuu on suuri. Myös ulkomailta rekrytointiin liittyviä prosesseja on nopeutettava ja tehostettava. Valiokunta pitää hyvänä äskettäin käynnistynyttä Talent Boost — Kasvua kansainvälisistä osaajista -toimenpideohjelmaa, jonka tavoitteena on houkuttaa kansainvälisiä osaajia Suomeen sekä hyödyntää Suomessa asuvien osaajien asiantuntemusta yritysten kasvun, kansainvälistymisen ja innovaatiotoiminnan tueksi. Ohjelman onnistuminen, kuten yleensä ulkomaisten osaajien houkuttelu, edellyttää useiden hallinnonalojen yhteistä tahtotilaa sekä valtion ja kuntien tuloksellista yhteistyötä. On esimerkiksi huolehdittava myös osaavien työntekijöiden perheiden elämänlaadusta uudessa ympäristössä.

Valiokunnan mielestä on tärkeää, että työelämässä tarvittavia osaamistarpeita kyetään nykyistä paremmin ennakoimaan, jotta työvoiman saantivaikeudet ehkäistään. Uusi teknologia ja digitalisaatio tulevat muuttamaan merkittävästi työelämässä tarvittavia tietoja ja taitoja, minkä seurauksena myös eri ammatteihin kohdistuva kysyntä muuttuu. Esimerkiksi tekoälyn uskotaan mullistavan seuraavien vuosien aikana työelämän, teollisuuden, liikenteen ja terveydenhuollon. Syksyllä 2017 julkaistun ammattibarometrin mukaan työvoimapulasta kärsivien ammattien määrä on lisääntynyt. Valtakunnan tasolla työvoimapulasta kärsivien ammattien määräteltiin elo-syyskuussa 32 ammattia. Ylitarjontaa arvioitiin olevan noin 42 ammatissa. Valiokunta kiinnittää huomiota myös OECD:n Skills for Jobs Suomen maaraporttiin, jonka mukaan Suomessa alikoulutettuja tehtäväänsä on 21 prosenttia ja ylikoulutettuja 7 prosenttia. Raportissa tunnistetaan useita taitoja ja osaamisalueita, joiden osalta Suomessa on liian vähän osaamista. Toisaalta joillakin aloilla on kriittisen paljon liikaa työvoimatarjontaa. Valiokunta toteaa myös, että kaikissa tapauksissa kor-

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Päälukka 32

kea koulutustaso ja yleissivistävä koulutus tarjoavat parhaat edellytykset alanvaihtoon ja sen edellyttämään uudelleenoppimiseen.

Valiokunta pitää hyvänä hallituksen tavoitetta parantaa työvoimahallinnon tuloksellisuutta. Valiokunta nostaa esille työnvälityksen onnistumisen merkityksen ja kiinnittää huomiota siihen, että työnhakijan roolia työnhaussa on lisätty. Yhtenä kiireellisenä kehittämiskohteena on sähköisten TE-palveluiden ongelmien poistaminen. Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että kaikki työnhakijat eivät välttämättä osaa käyttää näitä palveluita ilman riittävää neuvontaa ja ohjausta. Nyt työnhakijoiden työnhaku TE-toimistossa on voinut päättyä, koska he eivät osanneet käyttää palvelua oikein tai huomanneet sähköisiin palveluihin tehtyjä muutoksia ja niihin liittyviä määräaikoja.

40. Yritysten toimintaympäristö, markkinoiden sääntely ja työelämä

50. Valtionavustus kuluttajajärjestölle (kiinteä määräraha)

Valiokunta lisää momentille 50 000 euroa Kuluttajaliiton toiminnan tukemiseen. Valiokunta toteaa, että Kuluttajaliitto tekee arvokasta työtä kuluttajien etujen ja oikeuksien puolustamisessa.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään 872 000 euroa.

(2. ja 3. kappale kuten HE 106/2017 vp)

60. Energiapolitiikka

44. Uusiutuvan energian tuotantotuki (arviomääräraha)

Hallituksen esitys laiksi uusiutuvilla energialähteillä tuotetun sähkön tuotantotuesta annetun lain ja tuulivoiman kompensatioalueista annetun lain 6 §:n muuttamisesta (HE 175/2017 vp) liittyy vuoden 2018 talousarvion täydennykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä. Koska kyseistä hallituksen esitystä ei ennätetä käsitellä eduskunnassa vuoden 2018 talousarvioesityksen käsittelyn aikataulussa, momentin päätösosaan sisältyvä valtuus poistetaan.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

(1.—3. kappale kuten HE 106/2017 vp)

Valtuus

(Poist.)

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Pääloukka 32

70. Kotouttaminen

Kotouttamisen määrärahoiksi esitetään 244,2 milj. euroa, jossa on 10,3 milj. euroa lisäystä vuoden 2017 varsinaiseen talousarvioon nähden. Lisäys johtuu myönteisten turvapaikkapäätösten osuuden kasvusta 36 prosentista 41 prosenttiin. Turvapaikanhakijoiden määrän arvioidaan kuitenkin olevan aiempaa arviota pienempi. Vuonna 2018 laskennallisten korvausten piirissä arvioidaan olevan noin 22 000 henkilöä. Lisäksi määrärahasta on vähennetty 400 000 euroa siirtona TE-toimistojen toimintamenomomentille maahanmuuttajien kotoutumisen edistämiseen liittyviin tehtäviin sekä 170 000 euroa siirtona ELY-keskusten toimintamenomomentille Work in Finland -sivuston päivittämiseen.

Talousarvioesityksessä kotouttamista edistävät määrärahat sisältyvät työ- ja elinkeinoministeriön pääloukkaan lisäksi usean muun ministeriön pääloukkaan joko erillisenä tai osana muuta rahoitusta. Saadun selvityksen mukaan määrärahoja on ainakin seitsemän eri ministeriön pääloukassa. Valiokunta painottaa kotouttamisen kokonaisvaltaisen hallinnan ja kehittämisen tärkeyttä. Valiokunta on huolestunut esitetyistä näkemyksistä, joiden mukaan maahanmuutto- ja kotouttamisjärjestelmä on hajanainen ja pirstaleinen, mikä on vaikeuttanut merkittävästi kotouttamisprosessissa mukana olevien tahojen tuloksellista toimintaa.

Valiokunta korostaa kotouttamisen merkittäviä ja pitkälle ulottuvia vaikutuksia yhteiskuntaan ja julkiseen talouteen. Valiokunta on tyytyväinen, että kotouttamisen vaikuttavuuden lisäämiseksi on toteutettu ja vireillä useita kehittämistoimia. Keskeisenä lähtökohtana tulee olla prosessin sujuva eteneminen ja tuloksellisuuden varmistaminen sekä työelämälähtöisyyden vahvistaminen. Mitä nopeammin ja paremmin maahanmuuttajien kotouttamisessa ja työelämään siirtymisessä onnistutaan, sitä enemmän voidaan säästää kustannuksissa ja lisätä verotuloja. Maahanmuuttajien kotouttamisella ja työllistymisellä voi onnistuessaan olla positiivinen vaikutus mm. työvoiman kohtaanto-ongelmaan. Ennen kaikkea parempi kotouttaminen lisää kansalaisten myönteistä käsitystä maahanmuuttajista ja maahanmuutosta.

Valiokunta pitää välttämättömänä, että kansainvälistä suojelua saavien henkilöiden kuntiin ohjautumista edistetään tehostamalla kuntakorvausjärjestelmän toimivuutta sekä tiivistämällä valtionhallinnon eri toimijoiden ja kuntien välistä yhteistyötä. Tällä hetkellä lakisääteinen kunta- paikkajärjestelmä ei toimi tehokkaasti kuntiin siirtymisen turvaamiseksi, mikä aiheuttaa vastaanottojärjestelmälle merkittäviä kustannuksia sekä hidastaa kotouttamisen käynnistymistä. Huolimatta siitä, että pakolaisia vastaanottavia kuntia on jo yli 220, kuntapaikkoja on riittämättömästi eikä tarjonta kohtaa alueellista kysyntää. Valtaosa myönteisen oleskeluluvan saaneista muuttaa- kin itsenäisesti tai vastaanottokeskuksen avustamana suurimpiin kaupunkeihin, erityisesti pää- kaupunkiseudulle. Kuntien haasteet ottaa maahanmuuttajia vastaan liittyvät ennen muuta asumisen järjestämiseen ja kunnan palvelurakenteen kestävyys- ja toimivuuteen.

Kuntiin ohjautumisen ongelmat ovat johtaneet myös siihen, että vastaanottokeskuksissa on paljon myönteisen päätöksen saaneita henkilöitä. Kuntaan siirtymisen tavoiteajaksi on vuoden 2017 talousarviossa ja vuoden 2018 talousarvioesityksessä asetettu kaksi kuukautta. Lokakuun alussa kuntaan siirtymistä oli odottanut yli kaksi kuukautta 484 henkilöä. Talousarvioesityksen mukaan vastaanottokeskusten vuotuinen yksikkökustannus on noin 19 200 euroa/henkilö. Valiokunta on

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Pääluku 32

huolissaan esitetyistä näkemyksistä, joiden mukaan vastaanottokeskusten palvelutarjonnassa on isoja eroja ja joissakin tapauksissa riittämättömät palvelut ovat vaikeuttaneet kotouttamista.

Valiokunta pitää tärkeänä tehostaa niitä toimia, joilla voidaan parantaa maahanmuuttajien kotouttamiskoulutukseen pääsyä, kielen oppimista, osaamisen hyödyntämistä ja työllistymistä. Tällä hetkellä maahanmuuttajien reitit koulutukseen ja työelämään ovat usein pitkiä ja ne voivat sisältää tyhjäkäyntiä, päällekkäisyyttä ja epätarkoituksenmukaisia opintoja. Maahanmuuttajia saataan ohjata koulutukseen tarjonnan eikä yksilöllisten tarpeiden ja hankitun osaamisen perusteella. Maahanmuuttajien koulutuspolkuja ja joustavia siirtymiä tarkastelleen työryhmän (loppuraportti 26.6.2017) mukaan maahanmuuttajien osaamista selvitetään ja kartoitetaan useissa eri vaiheissa, mutta kartoituksessa saatu tieto ei välity toimijalta toiselle. Kartoitukset voivat olla myös turhia ja päällekkäisiä.

Valiokunta painottaa maahanmuuttajien työllistämistoimien tuloksellisuuden lisäämistä. Maahanmuuttajien työttömyys on pitkällä aikavälillä noin 2,5-kertainen kantaväestöön verrattuna, ja esimerkiksi Helsingissä joidenkin kieliryhmien työttömyysprosentit nousevat yli 60:n. Monilla pakolaistaustaisilla henkilöillä kestävän aseman saamiseen työmarkkinoilta kuluu useita vuosia. Toisaalta maahanmuuttajien taustatekijöillä (esim. lähtömaa ja sukupuoli) on havaittu olevan merkittävä vaikutus työllistymiseen ja työurien kehitykseen. Kotouttamisen yksi keskeinen haaste liittyy maahanmuuttajalasten ja -nuorten sekä kotiäitien tilanteen parantamiseen. Valiokunta on huolestunut siitä, että työelämän ulkopuolella olevat saattavat usein jäädä kokonaan neuvonta- ja ohjauspalveluiden ulkopuolelle. Valtiontalouden tarkastusviraston mukaan Suomessa erot maahanmuuttajataustaisten ja kantaväestön oppimistuloksissa ovat 15-vuotiailla suurempia kuin muualla Euroopassa (Maahanmuuttajaoppilaat ja perusopetuksen tuloksellisuus; tuloksellisuustarkastuskertomus 12/2015).

Valiokunta kiirehtii hallitusta laatimaan hallitusohjelman mukaisen selvityksen maahanmuuton kustannuksista ja vaikutuksista yhteiskunnassamme, mikä mahdollistaa tosiasioihin pohjautuvan keskustelun ja paremman kotouttamispolitiikan sekä päätöksenteon. Valiokunta pitää hyvänä, että eduskunnan tarkastusvaliokunta selvittää tutkimushankkeella, mitkä ovat kannattavia ja toteuttamisen arvoisia kotouttamistoimenpiteitä erityisesti maahanmuuttajien työllistymisen kannalta. Tutkimuksessa tullaan esittämään perusteltu arvio kotouttamispolitiikan onnistuneisuudesta ja keskeisimmistä kehittämiskohteista. Tutkimuksen tulosten on määrä valmistua keväällä 2018.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Pääluokka 33

Pääluokka 33

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN HALLINNONALA

Yleistä. Pääluokan loppusumma on 15 mrd. euroa, joka on noin 401 milj. euroa enemmän kuin vuoden 2017 varsinaisessa talousarviossa. Määrärahatason nousu aiheutuu mm. kilpailukykysovimuksen vaikutuksista, opiskelijoiden siirrosta yleisen asumistuen piiriin sekä valinnanvapauskokeilusta. Määrärahoista käytetään eläkemenoihin 31 prosenttia, perhe- ja asumiskustannusten tasaukseen 29 prosenttia sekä työttömyysturvaan 18 prosenttia. Sairausvakuutuksen osuus määrärahoista on 14 prosenttia.

Kansaneläke- tai kuluttajahintaindeksiin sidotuissa etuuksissa ei tehdä indeksitarkistuksia vuonna 2017—2020, minkä lisäksi talousarvioesitykseen sisältyy myös aiempien kehyspäätösten mukaisia säästöjä. Esitykseen sisältyy toisaalta myös useita uudistuksia ja määrärahatarpeen tarkistuksia. Näitä ovat mm. eriarvoisuuden torjuntaan tähtäävät toimet, kuten vähimmäismääraisten päivärahojen, yksinhuoltajakorotuksen ja takuueläkkeen nostaminen. Kannustinloukkujen purkamiseksi ja osatyökykyisten työllisyyden edistämiseksi nuoren kuntoutusrahan ja ammatillisessa kuntoutuksessa olevan kuntoutusrahan vähimmäismäärää korotetaan siten, että se säilyy takuueläkkeen tasoisena. Myös turvakotipaikkojen määrää lisätään, päihdeäitien hoitoa vahvistetaan ja saattohoitoa kehitetään. Hallinnonalan määrärahatarpeisiin vaikuttavat myös mm. asumistukeen ja työttömyysturvaan tehdyt uudistukset, joilla pyritään lisäämään työllisyyttä ja parantamaan työnteon kannusteita.

Sote-uudistukseen valmistaudutaan ensi vuoden budjetissa merkittäväällä summalla, kun valinnanvapauspiloteille osoitetaan 100 milj. euroa, minkä lisäksi pääluokkaan 28 sisältyy 180,1 milj. euron määräraha julkisen hallinnon ja palveluiden digitalisointiin sekä maakuntien ja kansallisten palvelujen ICT-investointeihin. Tulevaisuuspanostuksia ovat myös terveysalan kasvustrategiaan osoitetut resurssit, jotka kohdennetaan kansallisen neurokeskuksen perustamiseen, minkä lisäksi tarkoituksena on perustaa sote-tiedon hyödyntämistä hallinnoiva lupaviranomainen. Tähän liittyvän hallituksen esityksen (HE 159/2017 vp) käsittely on vielä kesken eduskunnassa, joten lupaviranomaisen vaatima rahoitus tulee ottaa huomioon vuoden 2018 lisätalousarviossa. Näillä toimilla tavoitellaan Suomen kehittymistä edelläkävijämaaksi ja kansainväliseksi, halutuksi kumppaniksi neurotutkimusta ja sote-tietovarantoja hyödyntävälle terveydenhuollon huippututkimukselle.

Kelaa koskevan lainsäädännön uudistamistarpeet. Valiokunta pitää tärkeänä, että Kansaneläkelaitosta ja sen valvontaa sekä asemaa koskevan lainsäädännön kehittämistarpeet arvioidaan ja lainsäädäntö uudistetaan. Kelan rooli ja tehtävät ovat vuosien mittaan muuttuneet, ja sen hoitamien etuusmenot ovat nykyisin mittavat, vuonna 2016 noin 14 mrd. euroa. Myös sote-uudistus tuo Kelalle uusia tehtäviä ja vastuita.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Pääluokka 33

01. Hallinto

25. Sosiaali- ja terveydenhuollon kansalliset sähköiset asiakastietojärjestelmät (siirtomääräraha 3 v)

Maakunta- ja sote-uudistus merkitsee erittäin mittavia muutostarpeita tietojärjestelmiin, joiden toimivuus ja käytettävyys ovat keskeisiä edellytyksiä koko uudistuksen onnistumiselle. Ratkaisujen tulee myös osaltaan hillitä kustannusten kasvua. Lisähaastetta tuo vielä se, että kyse ei ole vain ammattilaisten toiminnan ja palveluprosessien kehittamisestä, vaan tavoite on digitaalisiin keinoin tukea myös sitä, että ihmiset pysyvät terveisinä ja toimintakykyisinä mahdollisimman pitkään.

Valiokunta toteaa, että kehittämistyö on monivuotinen prosessi, joka voidaan toteuttaa vain vaiheittain. On siten selvää, että kaikki muutokset ja uudistukset eivät valmistu vuoden 2020 alkuun mennessä, vaan työ jatkuu vielä sote-uudistuksen voimaantulon jälkeen. Käytössä on tällöin rinnakkain sekä uusia että vanhoja järjestelmiä. Valiokunta painottaa, että toimeenpanossa tulee turvata toimintojen jatkuvuus sekä asiakkaiden saamien palvelujen häiriöttömyys ja tietoturvasuus samanaikaisesti uusien ICT-palvelujen kehittämisen kanssa.

On myös tärkeää, että työ etenee määrätietoisesti, sillä sote-uudistuksen voimaantulon siirtymisestä huolimatta aikataulu on saadun selvityksen mukaan erittäin kireä. Erityisen hankala tilanne on sellaisissa maakunnissa, joissa lähtötilanne on hajanainen eikä tietojärjestelmien alueellista yhtenäistämistä ole tähän mennessä tehty.

Valiokunta korostaa resurssien riittävyyttä sekä rahoituksen pitkäjänteisyyttä, sillä lisäresurssien tarve jatkuu vielä useita vuosia. Ensi vuodelle maakunta- ja soteuudistuksen valmisteluun esitetään 180,1 milj. euroa (mom. 28.70.05), josta osoitetaan 130 milj. euroa mm. maakuntien ja soten ICT:n kehittämiseen.

Valiokunta korostaa eri toimijoiden saumatonta yhteistyötä sekä niiden välistä selkeää työnjakoa. Maakuntien ja kansallisten toimijoiden välisen työnjaon ohella myös perustettujen uusien palvelukeskusten (Vimana Oy, Hetli Oy, SoteDigi-kehitysyhtiö) välisen työnjaon sekä suhteen muihin toimijoihin (mm. Kela, Valtori, VRK, THL) on oltava toimiva ja selkeä. Lisäksi tarvitaan hyvää ja vahvaa johtajuutta, jolla varmistetaan asetettujen tavoitteiden saavuttaminen.

02. Valvonta

08. Sosiaali- ja terveydenhuollon tietojen käyttöä hallinnoivan lupaviranomaisen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentti poistetaan talousarvioesityksestä, koska sosiaali- ja terveystietojen tietoturvallista hyödyntämistä koskevan hallituksen esityksen (HE 159/2017 vp) käsittely on eduskunnassa vielä kesken.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Pääluokka 33

Momentti muuttuu seuraavaksi:

(Poist.)

03. Tutkimus- ja kehittämistoiminta

Sisäilmaongelmiin liittyvä tutkimus. Ympäristövaliokunta on talousarviosta antamassaan lausunnossa (YmVL 25/2017 vp) esittänyt, että Turun yliopiston yhteyteen perustettaisiin klininen yksikkö sisäilmasta sairastuneiden tutkimusta ja hoitoa varten.

Valtiovarainvaliokunnan saaman selvityksen mukaan kuluvan vuoden aikana on käynnistetty kaksi sisäilmaongelmiin paneutuvaa ohjelmaa. Pääministeri Sipilä käynnisti kesäkuussa ”Terveiden tilojen vuosikymmen -toimenpideohjelman”, joka on tarkoitus siirtää toimeenpano-organisaatiolle helmikuussa 2018. Myös THL käynnisti viime kesänä kansallisen sisäilmaohjelman valmistelun, millä tuetaan edellä mainittua Terveiden tilojen vuosikymmen -ohjelmaa. Ohjelmien valmistelu tehdään yhteistyössä sidosryhmien kanssa ja seuraavan vuosikymmenen aikana sisäilmaongelmiin liittyvää työtä tullaan tekemään nimenomaan näiden ohjelmien puitteissa.

Valtiovarainvaliokunta pitää tärkeänä mainittujen ohjelmien etenemistä ja toimeenpanoa, sillä sisäilman huono laatu on jo pitkään arvioitu yhdeksi maamme suurimmista ympäristöterveysongelmista. Ympäristövaliokunnan lausunnon mukaan terveysriskejä aiheuttavia kosteus- ja homevaurioita ilmenee kaikissa rakennustyypeissä käyttötarkoituksesta ja omistusohjasta riippumatta. Suhteellisesti eniten vaurioita on kuitenkin kuntien omistamissa rakennuksissa, sillä sisäilmaongelmia on jo yli puolessa kouluista ja päiväkodeista.

Valiokunta katsoo, että tässä vaiheessa on syytä odottaa em. ohjelmien etenemistä ja esityksiä niistä toimista, joihin sisäilmakysymysten ratkomiseksi tulisi ryhtyä. Samalla on myös arvioitava tarvetta ja mahdollisuuksia em. klinisen tutkimusyksikön perustamiseen ja toiminnan jatkuvuuteen. Valiokunta korostaa, että ohjelmien toimeenpanoon on varattava riittävät resurssit, mitä on arvioitava keväällä laadittavassa julkisen talouden suunnitelmassa.

04. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Terveydenhuollon laaturekisteri

Suomi ei ole lähtenyt kehittämään ja rahoittamaan kansallisia laaturekistereitä systemaattisesti muiden Pohjoismaiden tavoin, mutta Suomessa monet sairaalat ovat hankkineet laaturekistereitä. Käytössä olevat tai kehitystyön alla olevat laaturekisterit kattavat jo 79 tautiryhmää, mikä on merkittävä määrä myös kansainvälisessä vertailussa.

Kansallisella tasolla rekisteritiedon saaminen on kuitenkin vielä vajavaista eikä yksiköiden keskinäinen vertailu ja parhaiden käytäntöjen selvittäminen toistaiseksi onnistu. Toiminnan koordinomiseksi on perustettu kansallinen kliinisten laaturekistereiden ohjausryhmä, joka on valinnut piloteiksi muutamia rekistereitä.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Päälukka 33

Valiokunta pitää tärkeänä, että myös Suomessa kehitetään kansalliset laaturekisterit. Niiden tietoja on mahdollista käyttää eri tavoin eri käyttötarkoituksissa, jotka kaikki voivat osaltaan parantaa terveyspalvelujen laatua. Niistä on suuri hyöty esim. hoitomuotojen valinnassa, jolloin voimavarat osataan kohdistaa vaikuttaviin hoitoihin. Esimerkiksi diabetes aiheuttaa suuria kustannuksia yhteiskunnalle, mutta saadun selvityksen mukaan Suomessa ei ole systemaattisia tapoja arvioida 2-tyyppin diabeteksen ehkäisyyn ja seulontaan liittyviä toimia eikä mahdollisuutta johtaa toimintaa hoidon tuloksellisuutta ja kustannusvaikuttavuutta koskevien tietojen pohjalta.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan kansallisen laaturekisterien järjestelmän suunnittelua ja pilotointia voidaan vauhdittaa käynnistämällä pilottiprojekti, jossa suunnitellaan toimintamallin peruskonseptointi ja pilotoidaan sitä valituilla kliinisillä alueilla. Tällöin selvitetään mm., millä keinoin ja minkälaisin resurssein laadun seurantajärjestelmä voidaan saada käyttöön ja miten saatuja hyötyjä arvioidaan.

Valiokunta lisää momentille 1 500 000 euroa terveydenhuollon laaturekistereiden pilottihankkeen valmisteluun ja käynnistämiseen. Valiokunta korostaa, että pilotoinnin kohteiden valinnassa on erityisesti otettava huomioon laajat kansansairaudet.

Hoitotyön tutkimus

Valiokunta on tyytyväinen siihen, että talousarvioesitykseen sisältyy nyt ensimmäistä kertaa määräraha hoitotyön tutkimukseen, sillä Hoitotyön tutkimussäätiölle ehdotetaan 200 000 euron määrärahaa. Hoitotyön tutkimuksen tavoitteena on karsia tutkimusnäytöllä todennetut virheelliset, kustannustehottomat ja potilaan kannalta merkityksettömät käytännöt ja näin parantaa hoidon vaikuttavuutta.

Valiokunta pitää esitettyä rahoitusta tutkimustarpeisiin nähden riittämättömänä ja lisää momentille 200 000 euroa hoitotyön tutkimuksen vahvistamiseen, mm. hoitotyön laadun ja yhtenäisten käytänteiden kehittämiseen ja tehottomien hoitotoimenpiteiden karsimiseen.

Momentille lisätään yhteensä 1 700 000 euroa.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 52 479 000 euroa.

(2. kappale kuten HE 106/2017 vp)

31. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen (siirtomääräraha 3 v)

Hallitusohjelman strategisen tavoitteen Hyvinvointi ja terveys toimeenpanoa tuetaan viidellä kärkihankkeella, joiden tavoitteena on parantaa iäkkäille, omais- ja perhehoitajille, lapsille ja perheille sekä osatyökykyisille tarkoitettuja palveluja, yhdistää palvelut asiakaslähtöisiksi kokonaisuuksiksi ja edistää terveyttä ja hyvinvointia sekä vähentää eriarvoisuutta.

Hankkeiden keskeinen tavoite on hillitä sosiaali- ja terveydenhuollon kustannusten kasvua, kun palveluiden painopistettä siirretään ennaltaehkäiseviin ja terveyttä edistäviin toimiin, jolloin ter-

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Päälukko 33

veyspalveluiden tarve vähenee. Valiokunta painottaa tässä yhteydessä erityisesti liikunnan merkitystä, jolla on tutkimusten perusteella selkeä terveyttä edistävä vaikutus. Liikunta edistää kaiken ikäisten toimintakykyä parantamalla mm. lihasvoimaa, tasapainoa, liikkuvuutta ja kävelykykyä. Liikkumattomuuden hinnan on arvioitu olevan Suomessa 1—2 mrd. euroa terveydenhuollon vuotuisista kokonaiskustannuksista. WHO on puolestaan arvioinut, että diabeteksestä jopa 27 prosenttia aiheutuu liikkumattomuudesta. Liikunnan edistäminen edellyttää, että asiaa edistetään laajalla rintamalla mm. päiväkodeissa, kouluissa, oppilaitoksissa, terveydenhuollossa, työpaikoilla ja ikäihmisten arjessa.

Valiokunta pitää tärkeänä, että kärkihankkeiden etenemistä seurataan mm. aikataulun, kustannusten ja laadun osalta. Soten voimaantumisen siirtymisen vuoksi on myös tärkeää selvittää mahdollisuudet jatkaa hankkeita vielä vuoden 2018 jälkeen, jottei kehittämistyöhön tule katkoksia. On myös tärkeää, että hyviä käytäntöjä hyödynnetään valtakunnallisesti ja että uudet toimintamallit juurtuvat hankkeiden päätyttyä pysyviksi toimintamalleiksi.

63. Eräät erityishankkeet (siirtomääräraha 3 v)

Itsemurhien ehkäisyohjelma

Itsemurhien määrä on vähentynyt, mutta laskevasta suunnasta huolimatta niiden määrä suhteessa väestöön on Suomessa edelleen korkeampi kuin esimerkiksi muissa Pohjoismaissa. Vuosittain itsemurhan tekee yli 700 ihmistä, ja jokaista itsemurhaan kuollutta aikuista kohti arvioidaan olevan 10—20 itsemurhayritystä. Itsemurhat ovat merkittävä työikäisen väestön kuolinsyy, joten niillä on inhimillisten menetysten lisäksi myös huomattavia kansantaloudellisia vaikutuksia. Myös nuorten itsemurhakuolleisuus on vähentynyt, mutta itsemurha on kuitenkin yksi yleisimpiä 15—19-vuotiaiden kuolinsyitä.

Toisin kuin monissa muissa maissa, Suomessa ei ole erillistä itsemurhien ehkäisyohjelmaa eikä sellaista ole myöskään valmisteilla. Itsemurhien ehkäisemiseksi on sen sijaan menossa tai valmisteilla useita toimia. Tällainen on mm. hallituksen kärkihanke Hyvät käytännöt pysyvään käyttöön -projekti, joka sisältää toimivia käytäntöjä ja toimenpiteitä itsemurhien ehkäisemiseksi. Käynnissä on myös sosiaali- ja terveysministeriön ja THL:n yhteinen hanke, jolla vahvistetaan perusterveydenhuollon henkilökunnan osaamista tunnistaa itsemurhavaara, sekä Käypä Hoito -suositusten valmistelu, mikä tähtää itsemurhaa yrittäneen tai sen tehneen omaisten tukemiseen ja hoitamiseen terveydenhuollossa. Itsemurhien ehkäisy sisältyy myös hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen liittyvien pitkän aikavälin linjausten valmisteluun.

Valiokunta pitää kuitenkin perusteltuna erillisen itsemurhien ehkäisyohjelman käynnistämistä, minkä avulla voidaan varmistaa koordinoitu ja eri hallinnonalojen yhteinen järjestelmällinen toiminta itsemurhien ehkäisemiseksi. Myös Mielenterveyspoliittinen neuvottelukunta siihen kuuluvine mielenterveysjärjestöineen on ehdottanut kansallista itsemurhien ehkäisyohjelmaa, jota myös WHO on suosittanut. Kansallinen itsemurhien ehkäisyohjelma olisi tärkeä jatko aiemmin toimeenpannulle itsemurhien ehkäisyohjelmalle (1986—1996) sekä kansalliselle mielenterveys- ja päihdesuunnitelmalle (2009—2015).

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Päälukka 33

Valiokunta lisää momentille 300 000 euroa itsemurhien ehkäisyohjelman käynnistämiseen. Valiokunta pitää tärkeänä, että ohjelmassa otetaan huomioon myös itsemurhan tehneiden tai sitä yrittäneiden läheiset.

Päihdeäitien hoito

Valiokunta on tyytyväinen siihen, että päihdeitä käyttävien äitien hoitoon osoitetaan 3 milj. euron määräraha, sillä päihdeäitien hoidon rahoitus on ollut jo useiden vuosien ajan eduskunnan myöntämän erillisrahoituksen varassa. Myös vuodelle 2019 on varattu vastaava 3 milj. euron lisärahoitus, jolla turvataan päihdeitä käyttävien äitien hoito ja kuntoutus siirtymäkauden ajaksi ennen sote-uudistuksen voimaantuloa.

Valiokunta pitää tärkeänä, että päihdeitä käyttävien äitien palvelut vakiintuvat osaksi maakuntien palvelujärjestelmää.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään 6 602 000 euroa.

(2. kappale kuten HE 106/2017 vp)

10. Perhe- ja asumiskustannusten tasaus, perustoimeentulotuki ja eräät palvelut

54. Asumistuki (arviomääräraha)

Eduskunta on muuttanut yleistä asumistukea koskevaa hallituksen esitystä siten, että osa-asunnon normista luovutaan (YmVM 15/2017 vp — HE 161/2017 vp). Muutos lisää momentin määräraharavetta 4 milj. eurolla ja vähentää perustoimeentulotuen tarvetta 1,6 milj. eurolla. Muutoksen nettovaikutus (-2,4 milj. euroa) katetaan vähentämällä kertaluonteisesti rokotteiden hankintaan ehdotettua määrärahaa (mom. 33.70.20) 0,6 milj. eurolla, minkä lisäksi momentin 33.02.08 poistaminen vähentää menoja 1,8 milj. eurolla.

Momentille lisätään 4 000 000 euroa.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään 1 486 500 000 euroa.

(2. kappale kuten HE 106/2017 vp)

57. Perustoimeentulotuki (arviomääräraha)

Edellä momentin 33.10.54 kohdalla esitettyyn viitaten momentin määräraharavetta arvioidaan pienenevän. Momentilta vähennetään 1,6 milj. euroa.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Päälukokka 33

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään 818 800 000 euroa.

(2. kappale kuten HE 106/2017 vp)

50. Veteraanien tukeminen

56. Rintamaveteraanien kuntoutustoiminnan menot (siirtomääräraha 2 v)

Valiokunta on tyytyväinen niihin määrärahakorotuksiin, joita veteraanikuntoutukseen on tehty Suomen itsenäisyyden 100-vuotisjuhlan kunniaksi. Hallitus päätti viime vuonna lisätä veteraanikuntoutukseen 40 milj. euroa, joka osoitetaan maksuttomien kotiin vietävien palvelujen järjestämiseen. Lisärahoitus ajoitetaan kolmelle vuodelle siten, että tänä vuonna lisäys oli 20 milj. euroa, vuonna 2018 se on 15 milj. euroa ja vuonna 2019 vielä 5 milj. euroa. Lisäksi vuoden 2017 toisessa lisätalousarviossa kuntoutusmäärärahoja korotettiin vielä 11,6 milj. eurolla, jolloin veteraanikuntoutukseen osoitettiin kuluvana vuonna yhteensä 52,9 milj. euroa.

Talousarvioesityksen mukaan ensi vuonna kuntoutukseen on käytettävissä 32,7 milj. euroa, mikä lisäksi talousarvioesitystä täydentävässä esityksessä määrärahaa korotettiin vielä 9 milj. eurolla. Ensi vuonna on siten käytettävissä vajaat 42 milj. euroa, mikä on noin 11 milj. euroa kuluvaa vuotta vähemmän.

Laskennallisesti veteraania kohden vuonna 2016 oli käytettävissä 1 935 euroa, tänä vuonna 4 201 euroa ja ensi vuonna 3 956 euroa. Saadun selvityksen mukaan ensi vuotta koskevan laskennallisen arvion ennakoidaan kuitenkin kasvavan, koska veteraanien poistuma on nopeutunut. Ensi vuoden määrärahatason arvioidaan siten vastaavan tämän vuoden tasoa. Tämän lisäksi kuluvan vuoden toisessa lisätalousarviossa osoitettu määräraha (11,6 milj. euroa) on kuntien käytettävissä vielä vuonna 2018.

Hyväksyessään kuluvan vuoden talousarvion eduskunta edellytti, että hallitus seuraa veteraanien kuntoutukseen ja kotiin vietäviin palveluihin osoitettujen määrärahojen riittävyyttä ja palvelujen toimivuutta ja ryhtyy tarvittaessa toimenpiteisiin, jotta kaikilla veteraaneilla on mahdollisuus päästä heille tarkoitettujen palveluiden piiriin (VaVM 35/2016 vp — HE 134/2016 vp, HE 249/2016 vp). Eduskunta hyväksyi vielä uuden saman sisältöisen lausuman käsitellessään vuoden 2017 toista lisätalousarviota (EK 28/2017 vp).

Valiokunta viittaa em. lausumiin ja korostaa, että veteraanipalveluiden rahoitus on turvattava siten, että kaikilla veteraaneilla on mahdollisuus päästä veteraanipalveluiden piiriin. Määrärahan riittävyyttä on myös ensi vuonna seurattava ja ryhdyttävä tarvittaessa toimenpiteisiin määrärahan lisäämiseksi.

Valiokunta painottaa kotiin vietävien palveluiden ensisijaisuutta, millä edistetään veteraanien kotona asumista. Valiokunta pitää tärkeänä, että määräraha tulee tehokkaasti ja täysimääräisesti käytetyksi rintamaveteraanien hyväksi ja että palvelut vastaavat veteraanin tarpeisiin.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Päälukka 33

Valiokunta pitää perusteltuna, että sotainvalidien palveluissa kunnallisen laitoshoidon haitta-asterajaa alennetaan nykyisestä 20 prosentista vielä 15—10 prosenttiin. Tämän kustannusvaikutuksen arvioidaan olevan 7—15 milj. euroa.

60. Kuntien järjestämä sosiaali- ja terveydenhuolto

Lasten ja nuorten mielenterveyspalvelut. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan perusterveydenhuollon mielenterveyskäynnit sekä psykiatrisen erikoissairaanhoidon lähetteet ovat lisääntyneet voimakkaasti. Esimerkiksi avohoidon lastenpsykiatristen potilaiden määrä lisääntyi vuosina 2006—2015 yli 50 prosenttia ja nuorisopsykiatristen potilaiden samana aikana 37 prosenttia. Mielenterveyden häiriöt muodostavat valtaosan nuorten terveysongelmista, ja arvioiden mukaan noin joka kuudes lapsi ja joka viides nuori kärsii mielenterveysongelmista.

Saadun selvityksen mukaan mielenterveyskäyntien kasvun taustalla ei ole kuitenkaan psyykkisten häiriöiden määrän kasvu, vaan se, että aiempaa useammat hakevat apua. Ongelmia voitaisiin ennaltaehkäistä ja hoitaa nykyistä tehokkaammin, mutta perustaso ei pysty tarjoamaan riittävän nopeita hoitoja eikä näin pysty vastaamaan kasvaneeseen palvelutarpeeseen.

Valiokunta pitää tärkeänä, että lasten ja nuorten mielenterveyspalvelujen kehittäminen sisältyy lapsi- ja perhepalveluiden (LAPE) muutosohjelmaan, jolla uudistetaan lasten, nuorten ja perheiden palveluita. Tässä yhteydessä on huolehdittava erityisesti siitä, että perustasoa vahvistetaan ja että psykiatriset palvelut viedään myös perhekeskuksiin peruspalveluiden tueksi.

Valiokunta painottaa myös kouluterveydenhuollon roolia, sillä kouluterveydenhoidon ja muiden perustason toimijoiden on tarjottava jo varhaisessa vaiheessa palveluja, joilla voidaan auttaa nopeasti lievissä häiriöissä. Valiokunnan mielestä kouluterveydenhuollossa tulee ylipäänsä ottaa huomioon se, että mielenterveyden häiriöt muodostavat valtaosan nuorten terveysongelmista.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan hoitoon pääsy toteutuu lähes aina terveydenhuoltolaisissa säädettyssä (3 tai 6 kk:n) aikarajassa, mutta sairaanhoitopiireillä on erilaisia käytäntöjä nuoria koskevien ikärajojen soveltamisessa. Valiokunta pitää tärkeänä, että käynnissä olevassa ”Hoidon saatavuus ja yhtenäisen hoidon perusteet” -työryhmytyössä varmistetaan myös nuorisopsykiatriaa koskevien ikärajojen valtakunnallisesti yhtenäinen soveltaminen.

31. Sosiaali- ja terveydenhuollon kansallinen kehittämisohjelma ja eräät muut menot (siirtomääräraha 3 v)

Valiokunta on tehnyt momenttiin teknisen korjauksen.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

(1. kappale kuten HE 176/2017 vp)

Määrärahaa saa käyttää:

(1.—3. kohta kuten HE 106/2017 vp)

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Pääluku 33

4) opiskeluterveydenhuollon kehittämistä aiheutuvien kustannusten korvaamiseen valtionavustuksena *Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiölle*.

32. Valtion rahoitus terveydenhuollon yksiköille yliopistotasoiseen tutkimukseen (kiinteä määräraha)

Momentin määräraha on 15 milj. euroa, joka on 5 milj. euroa kuluva vuotta vähemmän. Vähennys aiheutuu siitä, että eduskunnan viime vuonna tekemä kertaluonteinen korotus on poistettu ja momentti vastaa nyt menokehysten mukaista tasoa.

Rahoitus on laskenut merkittävästi, sillä vuonna 1987 se oli 91 milj. euroa, minkä jälkeen se on vähitellen pienentynyt. Ensi vuodelle esitetty 15 milj. euroa kiristää entisestään terveydenhuollon tutkimuksen toimintaedellytyksiä ja on jo sillä rajalla, onko paljon työtä vaativa hakuprosessi enää tarkoituksenmukaista.

Rahoituksen voimakas vähentäminen on epäjohdonmukaista siihen nähden, että terveyden tutkimuksen rahoituksella on saatu merkittäviä tuloksia aikaan. Tutkimus on tuottanut hoitomenetelmiä, joiden vaikuttavuudesta terveyteen on kiistaton tutkimuksellinen näyttö. Tutkimusrahoituksella on ollut suuri merkitys myös lääketieteen kehittymiselle ja sen kansainvälisesti tunnustetulle korkealle tasolle Suomessa. Myös tieteellisen tutkimuksen ja terveysteknologia-alan yritysten synnergiaetu on erittäin vahva.

Valiokunta on useita kertoja korostanut terveystieteellisen tutkimuksen vaikuttavuutta ja toteaa, että panostus kliiniseen lääketieteelliseen tutkimukseen on keskeinen keino hillitä kustannuksia, tehostaa hoitoa ja parantaa sen vaikuttavuutta.

Valiokunta on korostanut myös sosiaalialan tutkimuksen merkitystä ja pitää siksi myönteisenä, että sote-uudistuksen yhteydessä tutkimustoimintaa koskeva valtion korvaus on tarkoitus laajentaa niin, että se kattaa myös sosiaalitieteellistä tutkimusta. Tämä on tärkeää, koska sote-uudistus muuttaa sosiaalihuollon toteuttamistapaa merkittäväällä tavalla ja tarve tutkittuun tietoon on ilmeinen. Valiokunta toteaa, että määrärahan käyttöalan laajentaminen on otettava huomioon myös rahoitusta koskevassa päätöksenteossa.

Valiokunta lisää momentille 6 000 000 euroa.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään 21 000 000 euroa.

(2. kappale kuten HE 106/2017 vp)

38. Valtionavustus valinnanvapauden pilottihankkeiden kustannuksiin (siirtomääräraha 2 v)

Momentille ehdotetaan 100 milj. euron määrärahaa valinnanvapauden pilotointiin, joka voitaisiin käynnistää sen jälkeen, kun valinnanvapauslainsäädäntö on tullut voimaan, ja jonka on kaavailtu kestävän vuoden 2019 loppuun saakka. Pilotit toteutettaisiin uuden valinnanvapauslainsäädännön mukaisina, ja niillä on tarkoitus kerätä tietoa valinnanvapauden toteuttamisesta myös nii-

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Päälukokka 33

den maakuntien käyttöön, jotka eivät ole mukana piloteissa. Pilotit voisivat olla sote-keskus-pilotteja eli suoran valinnan palvelujen pilotteja, asiakassetelipalvelujen pilotteja ja henkilökohtaisen budjetin pilotteja. Yksi pilotti voisi muodostua myös näiden yhdistelmänä.

Valiokunta toteaa, että määräraha on merkittävä, minkä lisäksi jo kuluvan vuoden talousarvioon sisältyy 30 milj. euron pilotointiraha. Onkin tärkeää, että pilotit suunnitellaan huolella ja että niillä saavutetaan alueellisesti kattavasti mm. sellaista tietoa, joka edistää uudistuksen toimeenpanoa koko maassa, antaa kattavan käsityksen toiminnan kustannusvaikutuksista ja selvittää uudistuksen kehittämistarpeet. Valiokunta korostaa, että hakukriteereiden tulee olla sellaiset, että eri kokoisilla maakunnilla on tasavertaiset mahdollisuudet hakea valtionavustusta. Lisäksi on tarpeen kiinnittää huomiota siihen, että pilotoinnissa otetaan huomioon myös suun terveydenhuoltoon liittyvät pilotointitarpeet.

Valiokunta painottaa, että avustuksen saajilta on edellytettävä arvioinnissa tarvittavien tietojen systemaattista keräämistä sekä analysointia.

52. Valtion rahoitus turvakotitoiminnan menoihin (siirtomääräraha 2 v)

Turvakotitoiminnan rahoitukseen kohdennetaan 17,6 milj. euroa, joka on 4 milj. euroa kuluvaan vuoteen enemmän. Turvakotitoiminnan rahoitusta on tarkoitus parantaa myös jatkossa, sillä julkisen talouden suunnitelman mukaan rahoitus nousee edelleen 19,55 milj. euroon vuonna 2019. Määräraha kasvaa näin 70 prosentilla verrattuna vuoteen 2015, jolloin turvakotitoiminta siirtyi valtion vastuulle.

Valiokunta on tyytyväinen määrärahatason nostamiseen, sillä turvakotipaikkojen määrä ei ole vielä lähelläkään Euroopan neuvoston asettamaa suositusta, jonka mukaan Suomessa tulisi olla 500 turvakotien perhepaikkaa. Suomessa on tällä hetkellä 143 perhepaikkaa ja ensi vuodelle on suunnitteilla 40 uutta paikkaa. Valiokunta katsoo, että resurssitarpeen luotettavan arvion pohjaksi pitää selvittää turvakotipaikkojen todellinen tarve.

On myös tärkeää, että Istanbulin sopimuksen edellyttämä ympärivuorokautinen auttava puhelin (Nollalinja) on käynnistynyt. Palvelulle on ollut selkeä tarve, sillä puheluita on tullut paljon, esimerkiksi elokuussa jo lähes 700. Nollalinjalla on tällä hetkellä vain yksi puhelinlinja, mistä johtuen kaikkiin puheluihin ei ruuhkaisimpina aikoina pystytä vastaamaan. Onkin tärkeää laajentaa palvelua niin, että kiireisiä aikoja varten saadaan käyttöön myös toinen linja.

63. Valtionavustus sosiaalialan osaamiskeskusten toimintaan (kiinteä määräraha)

Osaamiskeskusten rahoitus (3 milj. euroa) on edelleen niukka tilanteessa, jossa ne toimivat maakuntauudistuksen valmistelutyön ja hallituksen kärkihankkeiden tukena.

Talousarvioesityksen mukaan sosiaalialan osaamiskeskusten rahoitus siirtyy maakuntauudistuksen yhteydessä osaksi maakuntien valtionosuusrahoitusta. Tämä voi johtaa siihen, että maakuntakohtaiset käytännöt muodostuvat erilaisiksi, mikä voi vaarantaa mahdollisuudet hyödyntää jo kertynyttä osaamista. Valiokunnan mielestä onkin vielä syytä arvioida, miten osaamiskeskukset palvelevat maakuntarakenteessa parhaiten tutkimus- ja kehittämistehtävää.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Päälukka 33

Valiokunnan mielestä sosiaalialan osaamiskeskusten rooliin tulisi kuulua mm. alueen tasapuolinen ja monitieteellinen tutkimustoiminta sekä vahvat yhteydet kansalliseen tutkimus- ja kehittämistoimintaan. On myös arvioitava tarvetta ja mahdollisuuksia osaamiskeskusten erikoistumiseen, mikä edistäisi osaltaan resurssien tehokasta käyttöä ja tutkimuksen kansainvälisesti korkeaa tasoa.

64. Valtion korvaus rikosasioiden sovittelun järjestämisen kustannuksiin (siirtomääräraha 3 v)

Momentin määräraha on 6,3 milj. euroa, ja se on ollut saman suuruinen aina vuodesta 2006 lähtien, jolloin sovittelusta tuli lakisääteinen toiminta. Yleinen kustannustaso on vuosien mittaan noussut, minkä lisäksi sovitteluun ohjattujen asioiden määrä on kasvanut tuntuvasti. Kun vuonna 2007 sovitteluun ohjattiin noin 9 800 rikos- ja riita-asiaa, määrä oli vuonna 2016 noussut jo yli 13 000:een. Samalla ammattitaitoisten sovittelijoiden tarve on kasvanut ja sen myötä myös tarve koulutukselle ja työn kehittämiseksi.

Sovittelun tarvetta on edelleen kasvattamassa mm. THL:n kehittämisohjelman (2016—2020) linjaus, jonka perusteella sovittelun ja poliisi- ja syyttäväviranomaisten välistä yhteistyötä on jo tehostettu sekä Kansallinen rikosentorjuntaohjelma (2016—2020), joka myös tukee sovittelua rikosten ehkäisyn ja kontrollin keinona. Nykyinen valtionkorvaus ei riitä sovittelutoiminnan kasvavien kustannusten kattamiseen, vaikka sovittelu on valtiontalouden näkökulmasta perusteltua, sillä se tuottaa yhteiskunnalle selviä kustannussäästöjä esim. tuomioistuinkäsittelyyn verrattuna. Tämä johtuu ennen muuta siitä, että sovittelijat saavat työstään vain kulukorvauksen.

Valiokunta lisää momentille 550 000 euroa. Valiokunnan mielestä on tärkeää, että lisääntynyt määrärahatarve otetaan huomioon myös seuraavassa julkisen talouden suunnitelmassa.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään 6 850 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

(1. kohta kuten HE 106/2017 vp)

2) enintään 68 500 euroa sovittelutoiminnan kehittämisestä ja järjestämisestä Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitokselle aiheutuviin toimintamenoihin.

70. Terveystieteiden ja toimintakyvyn edistäminen

20. Rokotteiden hankinta (siirtomääräraha 3 v)

Valiokunta viittaa edellä momentin 33.10.54 kohdalla todettuun ja vähentää momentilta 600 000 euroa.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään 27 390 000 euroa.

(2. ja 3. kappale kuten HE 106/2017 vp)

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Päälukka 35

Päälukka 35

YMPÄRISTÖMINISTERIÖN HALLINNONALA

Ympäristöministeriön hallinnonalalle esitetään yhteensä 182,2 milj. euroa, joka on noin 4,6 milj. euroa vähemmän kuin vuoden 2017 varsinaisessa talousarviossa. Määrärahaa on tarkoitettu kohdistaa hallinnonalan toimintamenoihin 57 milj. euroa, ympäristön- ja luonnonsuojeluun 101,6 milj. euroa sekä yhdyskunnille, rakentamiseen ja asumiseen 23,6 milj. euroa. Lisäksi valtion asuntorahaston varoja esitetään käytettäväksi asuntotoimen avustuksiin, akordeihin ja kehittämiseen yhteensä 171,2 milj. euroa ja korkotukien maksuihin 7 milj. euroa. Rahastosta voidaan myöntää asuntojen rakentamiseen ja perusrantamiseen lainavaltuuksia yhteensä noin 1,8 mrd. euroa.

01. Ympäristöhallinnon toimintamenot

04. Suomen ympäristökeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille esitetään 22,337 milj. euroa, joka on 3,541 milj. euroa vähemmän kuin vuonna 2017. Suomen ympäristökeskuksen (SYKE) toiminnallisen rahoituksen määrä tulee olemaan kuluvana vuonna noin 60 milj. euroa, joten se on onnistunut erittäin hyvin ulkopuolisen rahoituksen hauraissa. Toimintamenojen väheneminen vaikeuttaa kuitenkin hankerahoituksen saantia, koska rahoittajien yleensä edellyttämiin omarahoitusosuuksiin on käytettävissä entistä niukempi rahoitus.

Valiokunta nostaa esiin myös Suomen ympäristökeskuksen muuton uusiin tiloihin. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan siitä aiheutuu 1,8 milj. euron kertaluonteiset lisäkustannukset johtuen mm. laboratorion vaatimista muutoksista. Toimitilaratkaisulla arvioidaan saavutettavan 1,5 milj. euron vuosittaiset kustannussäästöt, mutta ne realisoituvat vasta vuonna 2019. Valiokunta pitää tarpeellisena, että hallitus tarkastelee toimintamenoja tältä osin uudelleen ja harkitsee kustannusten sisällyttämistä vuoden 2018 lisätalousarvioesitykseen.

65. Avustukset järjestöille ja ympäristöhoitoon (siirtomääräraha 3 v)

Momentille esitetään 1,73 milj. euroa. Vuonna 2017 määrärahaan sisältyi Pidä Saaristo Siistinä ry:lle uuden huoltoaluksen hankintaan 500 000 euroa. Uusi Paraisilla rakennettu alus otettiin käyttöön kesäkuussa 2017, ja sen hinta oli 1,6 milj. euroa.

Vuonna 2017 momentilta myönnettiin 930 000 euroa avustuksia 36 järjestölle niiden perustointaan tai neuvonta- ja valistustyöhön. Ympäristöhoitoon (ml. saaristo- ja tunturialueiden jätehuolto) käytettiin yhteensä 550 000 euroa sekä ympäristökasvatus- ja valistushankkeisiin 250 000 euroa. Lisäksi osoitettiin 50 000 euroa Suomen Metsästäjäliiton tekemään ympäristötyöhön.

Valiokunta pitää momentilta myönnettäviä avustuksia tarpeellisina. Varsin pienellä avustuksella on voitu tehokkaasti tukea kansalaisyhteiskunnan toimijoita ympäristötietoisuuden lisäämiseksi sekä erilaisten ympäristö-, rakennus- ja asuntoalan toimien toteuttamiseksi.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Päälukka 35

Valiokunta lisää momentille 105 000 euroa järjestöille myönnettäviin avustuksiin.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään 1 835 000 euroa.

(2. kappale kuten HE 106/2017 vp)

10. Ympäristön- ja luonnonsuojelu

20. Ympäristövahinkojen torjunta (siirtomääräraha 3 v)

Valiokunta kiinnittää tässä yhteydessä huomiota antamaansa lausumaan (VaVM 5/2017 vp — HE 60/2017 vp) ja pitää edelleen välttämättömänä, että hallitus varmistaa, etteivät kaivostoimintaan liittyvät vastuut jää valtion kannettaviksi. On myös syytä muistaa, että valtio on muidenkin toimialojen osalta joutunut turhan usein rahoittamaan vakavaa vaaraa aiheuttaneiden jätteiden, jätevesien tai kemikaalien hävittämistä konkurssitilanteessa (vrt. mom. 35.10.61 Lievestuoreen sulfiittiselluloosatehtaan jätevedet).

Valiokunta pitää näin ollen tarpeellisena jatkaa ympäristöministeriössä käynnissä olevaa toissijaisten ympäristövastuujärjestelmien kehittämistyötä. Ns. Tova-rahoitusjärjestelmillä on tarkoitus varautua vakavan ympäristö- ja/tai terveysvaaran tai sen uhan torjumiseen tilanteissa, joissa vastuutaho on maksukyvytön, tuntematon tai tavoittamattomissa. Valiokunta pitää myös tarpeellisena selvittää erityisesti kaivostoimintaan liittyvän rahaston perustamista vastaavaan tapaan kuin toimitaan öljysuojarahaston kohdalla. Kaivostoiminnassa on kyse uusiutumattoman luonnonvaran käytöstä, jolloin valtio voisi korvauksena maan pysyvistä köyhdyttämisestä esimerkiksi periä osuuden toimintaan liittyvästä viennistä.

22. Eräät ympäristömenot (siirtomääräraha 3 v)

Momentille esitetään 16,025 milj. euroa, joka on 1,3 milj. euroa enemmän kuin vuonna 2017. Valiokunta pitää määrärahan korotusta perusteltuna.

Itämeren ja vesien suojelun edistämiseen on tarkoitus käyttää momentilta yhteensä 6,99 milj. euroa. Vesien- ja merenhoitosuunnitelmien avulla pyritään vähentämään rehevöitymistä ja haitallisten aineiden päästöjä sekä edistämään pohjavesien ja vesi- ja meriluonnon monimuotoisuuden suojelua (3,65 milj. euroa). Hallituksen kärkihankkeella Biotalous ja puhtaat ratkaisut toteutetaan vesien- ja merenhoidon toimenpiteiden tehostamista ja ravinteiden kierrätysohjelmaa (2,04 milj. euroa). Erityisen tarpeellisina valiokunta näkee ravinteiden kierrätysohjelman teemoihin liittyvät avoimet hankehaut, kuten yhdyskuntajätevesien sisältämien ravinteiden tehokas hyödyntäminen, ravinneneutraalin kunnan konseptin edistäminen, ruokahävikin vähentäminen ja biojätteiden hyödyntäminen. Samoin tarpeellista on jatkaa Itämeren vedenalaisen meriluonnon kartoitusohjelman (VELMUn) inventointeja monimuotoisuuden kannalta arvokkailla alueilla ja alueilla, joihin kohdistuu paineita (1,3 milj. euroa).

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Pääluku 35

Momentin määrärahaa käytetään perustellusti Ilmastopaneelin toimintaan ja ilmastohankkeisiin, joihin esitetään yhteensä 1,46 milj. euroa. Tästä 1 milj. euroa on lisäystä, ja se kohdistetaan Keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelman (Kaisu) toimeenpanoon kuntien ja alueiden ilmastotyön vauhdittamiseksi. Lisäksi määrärahaa käytetään kansainvälisten ilmastoneuvottelujen ja päästövähennysten sekä ilmastopolitiikan kehittämisen edellyttämiin selvityksiin.

Valiokunta pitää tarpeellisena myös momentilta rahoitettavaa ympäristötehtävien ohjaus- ja kehittämistyötä. Esimerkiksi maaperänsuojeluun ja pilaantuneisiin maa-alueisiin liittyvän tutkimus- ja kunnostustoiminnan kehittämiseksi (1,35 milj. euroa) tuetaan merkittävimpien riskikohdeiden tunnistamista ja tarkoituksenmukaisten kunnostuspäätösten tekemistä. Suomen ympäristökeskuksen mukaan toiminnan kehittämiseksi ja tehostamisella voidaan saavuttaa merkittäviä kustannussäästöjä.

52. Metsähallituksen julkiset hallintotehtävät (siirtomääräraha 3 v)

Momentille esitetään 30,906 milj. euroa, joka on 1,25 milj. euroa enemmän kuin vuonna 2017. Lisäksi Metsähallitus saa käyttää ne julkisten hallintotehtävien tulot, jotka kuuluvat ympäristöministeriön toimialaan (arviolta 5,4 milj. euroa).

Valiokunta pitää myönteisenä, että esitykseen sisältyy vahva panostus matkailua edistäviin toimiin. Hallituksen kärkihankkeisiin kuuluvaa Matkailu 4.0 -hanketta rahoitetaan 1,7 milj. eurolla sekä kansallispuistojen ja muiden virkistyskohteiden palveluvarustuksen parantamista 650 000 eurolla. Tarkoitus on uudistaa Luontoon.fi- ja Retkikartta.fi-sivustoja sekä laatia yritysten matkailumarkkinointia tukevaa viestintämateriaalia. Määrärahalla kunnostetaan myös useiden kansallispuistojen ja muiden tärkeiden käyntikohteiden palvelu- ja opastusvarustusta. Esimerkiksi 150 000 euroa kohdennetaan Aulangon luonnonsuojelualueelle reittien opasteisiin ja käynnistetään Graniittilinnan kunnostussuunnitelma. Linnan korjauksen arvioidaan vaativan noin 1,2 milj. euron lisärahoituksen.

Valiokunta toteaa, että Luontopalveluiden hallinnassa olevien alueiden ja kiinteistöjen korjausvelka on suuri ja sen umpeen kuomisesta tulee tehdä realistinen korjaussuunnitelma. Metsähallitus arvioi korjausvelan olevan luontoalueiden virkistys- ja matkailukäytön palvelukokonaisuuden osalta noin 44,2 milj. euroa ja kulttuurihistoriallisessa kiinteistövarallisuudessa (kuten rauholinnat ja linnoitteet) noin 72,7 milj. euroa.

Valiokunta pitää luontopalveluihin tehtäviä investointeja tarpeellisina ja taloudellisesti kannattavina. Vuonna 2016 kaikkien kansallispuistojen, retkeilyalueiden, keskeisimpien kulttuuriperintökohteiden ja muiden matkailun kannalta merkittävien alueiden kokonaistulo- ja työllisyysvaikutuksien arvioidaan olleen noin 232 milj. euroa ja 2 300 henkilötyövuotta. Lisäksi kävijätutkimusten ja -laskentojen perusteella on arvioitu, että kaikkien Suomen kansallispuistoissa vierailneiden henkilöiden kokemat terveysvaikutukset olivat 281 milj. euroa.

Valiokunta lisää momentille yhteensä 900 000 euroa, josta osoitetaan:

- 250 000 euroa Aulangon graniittilinnan kunnostukseen

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Päälukka 35

- 150 000 euroa geologisen ja luonnonperinnön virtuaalisten opasteiden ja palveluiden kehittämiseen Lauhanvuoren, Kauhaneva-Pohjankankaan ja Seitsemien kansallispuistoissa sekä niiden läheisyydessä sijaitsevista luontokohteista
- 150 000 euroa Repoveden kansallispuiston luontomatkailun kestävyden ja laadun parantamiseen
- 100 000 euroa autiotupien ylläpitoon ja kehittämiseen
- 250 000 euroa nuorten työllistämiseen.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään 31 806 000 euroa.

(2.—6. kappale kuten HE 106/2017 vp)

61. Vesien- ja ympäristönhoidon edistäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille esitetään 8,592 milj. euroa, joka on 2,55 milj. euroa enemmän kuin vuonna 2017.

Määrärahasta on tarkoitus käyttää 2,871 milj. euroa hankerahana vesien- ja merenhoidon käytännön toimenpiteisiin. Toimenpiteet sisältyvät vesien- ja merenhoidon toimenpideohjelmiin, ja niitä on tarkennettu vesien kunnostuksia ja kalateitä koskevissa strategioissa. Toimia tarvitaan useissa sadoissa järvi-, joki- ja rannikkokohteissa sekä pohjavesialueilla.

Valiokunta pitää myös tarpeellisena, että pilaantuneiden alueiden kunnostukseen esitetään 2,021 milj. euroa. Lisäksi esitetään erillisen määrärahan (500 000 euroa) kohdistamista Lievestuoreenjärven Laajalahden kunnostushankkeeseen vähentämään alueen aiheuttamia ympäristöhaittoja ja -riskejä. Hankkeen viimeinen vaihe käsittää konkurssiin päätyneen Lievestuoreen sulfittiselluloosatehtaan jätevesien haitallisia aineita sisältävän kuitulietteen peittämisen ja jälkihoidon.

Haja-asutuksen jätevesineuvonnan valiokunta näkee edelleen perusteltuna. Tarkoitukseen esitetään 1 milj. euroa, jolla edistetään talousjätevesien käsittelystä viemäriverkostojen ulkopuolisilla alueilla annetun asetuksen (157/2017) toimeenpanoa 31.10.2019 mennessä. Avustukset kohdennetaan järjestöille ja muille yhteisöille neuvontaa ja koulutustilaisuuksia sisältäviin hankkeisiin, jotka toteutetaan yhteistyössä kuntien kanssa eri puolilla maata.

Myönteistä on myös puurakentamisen toimenpideohjelman toteutukseen esitettävä 2,2 milj. euroa, jossa on huomattava lisäys kuluvan vuoden 200 000 euroon verrattuna. Ohjelman tavoitteena on kehittää kansainvälisesti kilpailukykyisen puurakentamisen osaamista ja teollisen valmistuksen yritystoimintaa Suomessa sekä tukea biotalousstrategiaa edistämällä puurakentamista. Valiokunta korostaa, että ohjelma vahvistaa ilmastopolitiikan mukaista kehitystä ja toteaa, että puurakentamisen esteitä tulee edelleen poistaa sekä kehittää alan koulutusta ja tutkimusta.

63. Luonnonsuojelualueiden hankinta- ja korvausmenot (siirtomääräraha 3 v)

Momentilta jatketaan vapaaehtoihin suojelutarkoituksiin perustuvan Etelä-Suomen metsien monimuotoisuusohjelman (METSO) toteutusta. Tarkoitukseen on käytettävissä yhteensä 23 milj. euroa, joka on 6 milj. euroa enemmän kuin vuonna 2017. Valiokunta pitää hyvänä, että hallitus

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Päälukka 35

korotti ohjelman rahoitusta kevään kehyspäättökseen (3 milj. euroa) lisäksi syksyn talousarvioesityksessään (5 milj. euroa). Vuoden 2018 rahoituksessa on lisäksi huomioitu eduskunnan vuodelle 2017 tekemän kertalisäyksen poistuminen (-2 milj. euroa). Myönteistä on, että METSO-toimenpiteiden rahoitusta on lisätty myös maa- ja metsätalousministeriön päälukasta, jossa määrärahat ovat yhteensä noin 5,5 milj. euroa (momentit 30.40.22 ja 30.40.45).

Valiokunta toteaa, että korotuksilla on merkittävä vaikutus METSO-ohjelman toteuttamiseen. Vuonna 2018 ympäristöministeriön hallinnonalalla on tarkoitus hyväksyä ohjelmaan 4 500 hehtaaria arvokkaita metsäalueita, kun vuoden 2017 vastaava tavoite on 3 400 hehtaaria. Valtioneuvoston vuonna 2014 hyväksymän ohjelman tavoitteena on suojella yhteensä 96 000 hehtaaria metsäalueita vuoteen 2025 mennessä. Elokuussa 2017 tavoitteesta oli toteutettu noin 62 800 hehtaaria.

Valiokunta pitää hyvänä, että määrärahaa suunnataan metsien suojelun kannalta tärkeimmille painopistealueille. Toteutuksen kohdentamisessa on tärkeää pyrkiä varmistamaan laadullisesti riittävä tarjonta erityisesti metsäalan toimijoiden kanssa tehtävällä yhteistyöllä ja kohdennetulla markkinoinnilla.

70. Alusinvestoinnit (siirtomääräraha 3 v)

Valiokunta pitää tarpeellisena käynnissä olevan merentutkimusalue Arandan peruskorjaukseen esitettävää lisämäärärahaa. Korjauksen arvioidaan valmistuvan vuonna 2018 ja kustannusten nousevan yhteensä noin 15,6 milj. euroon. Peruskorjauksen valmistuttua talousarviossa on syytä varautua myös normaaleihin aluksen ylläpitomenoihin, kuten kunnossapitoon ja huoltoihin sekä tutkimuslaitteiden päivittämisestä aiheutuviin hankintakuluihin.

20. Yhdyskunnat, rakentaminen ja asuminen

Asuntotuotanto on ollut usean vuoden ajan kasvussa. Vuonna 2017 arvioidaan aloitettavan noin 43 000 uuden asunnon rakentaminen. Tuotanto keskittyy valtaosin suurimpiin kaupunkeihin ja hyvien joukkoliikenneyhteyksien varrella oleviin kerrostaloasuntoihin. Myös omakotitalorakentaminen on virkistymässä. Merkittävä havainto viime vuosina on ollut asuntojen keskimääräisen pinta-alan lasku kaikissa asumisen talotyypeissä.

Valiokunta toteaa, että vain kysyntää vastaavalla asuntotuotannolla voidaan pitkäjänteisesti hillitä asumisen hintatason nousua. Keskeinen rooli riittävän asuntotuotannon varmistamisessa on kaavoituksella ja tonttitarjonnalla. Valtion ja kuntien väliset Maankäytön, asumisen ja liikenteen (MAL) sopimukset neljällä suurimmalla kaupunkialueella ovat osoittaneet toimivuutensa, ja niiden kaavoitus- ja tonttitarjontatavoitteiden toteutuminen täysimääräisenä on jatkossakin tärkeää. Saavutettua myönteistä asuntotarjonnan kehitystä tulee pyrkiä määrätietoisesti ylläpitämään ja edelleen kehittää tuloksia tuottavaa MAL-yhteistyötä. Myönteistä on myös, että rakennuskustannusten kehitys on ollut maltillista rakentamisen noususuhdanteesta huolimatta.

Asuntokaupan kaksijakoisuus on edelleen voimistunut. Pääkaupunkiseudulla vanhojen osakehuoneistojen hinnat ovat nousseet, ja muualla Suomessa ne ovat pysyneet ennallaan tai jopa las-

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Pääluku 35

keneet. Myös vuokra-asuntomarkkinoilla alueelliset erot ovat suuret, ja vapaarahoitteisten vuokra-asuntojen vuokrat ovat kohonneet pääkaupunkiseudulla muuta maata nopeammin. Uusissa vuokrasuhteissa on kuitenkin nähtävissä tasaantumista, jopa vuokran alentumista kalleimmilla alueilla. Valiokunta kiinnittää huomiota lisäksi siihen, että uusien asuntojen myyntiä on vauhditettu yhtiölainojen osuutta kasvattamalla, ja on huolissaan kotitalouksien velkaantumisesta sekä samalla riskien lisääntymisestä korkotason noustessa.

Väestöään menettävillä alueilla asuntojen tarjonta ylittää kysynnän ja asuntojen arvot alenevat. Tyhjät asunnot ja vajaakäytössä olevat talot ovat ongelmallisia omistajille, asukkaille ja vuokratilayhteisöille. Valiokunta pitää erittäin tarpeellisena jatkaa ympäristöministeriössä aloitettua työtä edesauttaa taloudellisissa vaikeuksissa olevien vuokratilayhteisöjen elinkelpoisuutta ja parantaa asukkaiden asuinoloja kasvukeskusten ulkopuolisilla alueilla. Valiokunta toteaa kuitenkin, että pelkällä asuntopolitiikalla ei voida ratkaista väestöään menettävien alueiden ongelmia, vaan sen lisäksi tarvitaan myös laajempia ratkaisuja, joilla alueiden elinvoimaa ja houkuttelevuutta voidaan parantaa ja edistää asuntokannan sopeuttamista kysyntää vastaavaksi.

Valiokunta nostaa esiin myös tarkastusvaliokunnan tilaaman tutkimuksen Asuntopolitiikan kehittämiskohteita (Eduskunnan tarkastusvaliokunnan julkaisu 1/2017 vp). Se sisältää ajankohtaisen katsauksen asuntomarkkinatilanteeseen ja näkemyksiä asuntopolitiikan keinoista. Tutkimusta tullaan käsittelemään laajasti eduskunnassa. Asuntopolitiikka on tärkeä osa yhteiskuntapolitiikkaa. Valiokunta toteaa, että hallittu erityisesti liikkumisen kannalta kestävä kaupunkirakenne ja kestävien rakennusmateriaalien käyttö ovat myös ilmastopolitiikan keskiössä (kts. puurakentamisen toimenpideohjelma mom. 35.10.61).

Valtion asuntorahaston valtuuksia ja avustuksia valiokunta käsittelee tarkemmin momentin 35.20.60 kohdalla.

01. Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus (ARA) on saanut viime vuosina useita uusia tehtäviä, joihin ei ole osoitettu resursseja. Näistä viimeisimpänä kunnissa aiemmin myönnettyjen ikääntyneiden ja vammaisten asuntojen korjausavustusten myöntämiseen liittyvät tehtävät. Eduskunta lisäsi tehtävän hoitamiseen 200 000 euroa vuoden 2017 talousarviossa. ARA:lla on ollut siten käytössään yhteensä 340 000 euroa tietojärjestelmäinvestointeihin sekä käsittelyn vaatimiin henkilöresursseihin (3,5 htv). Avustuksen volyyymi on ollut arvioiden mukainen (yli 4 000 hakemusta). Hakijoista suurin osa on iäkkäitä kotitalouksia, joten paperilla toimitettujen hakemusten osuus on suuri. Viraston arvion mukaan korjausavustusten käsittelyyn tarvitaan 245 000 euron vuosittainen lisäresurssi. Valiokunta pitää ARA:n toimintaa kustannustehokkaana, sillä Kuntaliiton arvio aiemmin kunnille aiheutuneista vuosittaisista kustannuksista on 3,5—4 milj. euroa.

Valiokunta lisää momentille 145 000 euroa ja korostaa, että hallituksen tulee huolehtia ARA:n riittävästä resursseista sille jo annettujen tehtävien, kuten myös tulevien esitysten, osalta.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Päälukka 35

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 4 886 000 euroa.

(2. kappale kuten HE 106/2017 vp)

30. Vuokra-asukkaiden talousongelmien ehkäiseminen (siirtomääräraha 2 v)

Valiokunta pitää uutta momenttia ja sille esitettävää 1 milj. euron määrärahaa tarpeellisena. Momentilta rahoitettavan kolmevuotisen kokeiluhankkeen tavoitteena on talouden hallinnan ongelmista kärsivien vuokralaisten (yksityiset ja ARA-vuokra) vuokravelkojen ja häätöjen vähentäminen, luotto- ja vakuutuskelpoisuuden palauttaminen sekä kotitalouksien kannustaminen muuttamaan pysyvästi talouden- ja elämänhallintaa. Hanke pyrkii osaltaan asunnottomuuden ennaltaehkäisyyn.

Valiokunta pitää myös perusteltuna valtion asuntorahaston varoista osoitettua 900 000 euron avustusta asumisneuvojatoiminnan jatkamiseen.

52. Avustukset asuinrakennusten sähköisen liikenteen infrastruktuurin edistämiseen (siirtomääräraha 3 v)

Momentti on uusi, ja sille esitetään 1,5 milj. euron määrärahaa. Valiokunta pitää tarpeellisena, että ilmasto- ja energiastrategian tavoitteiden toteutumiseksi edistetään vähäpäästöistä liikennettä, kuten sähkö- ja kaasuautoilua. Uuden latausinfra-avustuksen tarkoitus on vauhdittaa sähköautojen latauspisteiden edellyttämiä kiinteistöjen sähköjärjestelmien muutostöitä yhteisöjen omistamissa asuinrakennuksissa. Asiasta on tarkoitus tehdä vielä selvitys, jonka tulosten perusteella momentin käyttötarkoitusta tarvittaessa täsmennetään.

55. Avustukset korjaustoimintaan (siirtomääräraha 3 v)

Asuinrakennusten ja asuntojen korjausavustuksista annetun lain (1087/2016) mukaisia avustuksia voidaan myöntää yhteensä 35,5 milj. euroa. Tästä 20 milj. euroa maksetaan valtion asuntorahastosta. Vastaavat avustukset olivat yhteensä 46 milj. euroa vuonna 2017.

Valiokunta toteaa, että korjausavustuksille on suuri tarve. Avustuksilla tuetaan ensinnäkin hissien jälkiasentamista kerrostaloihin ja liikkumaesteiden poistamista asuinrakennuksista ja toiseksi iäkkäiden tai vammaisten henkilöiden asunnon korjaamista kotona asumisen edistämiseksi. Määrärahojen vähentyessä olemassa olevien hissien korjaamisesta tai korvaamisesta esteettömällä hissillä luovuttiin vuoden 2012 talousarviossa. Hissien jälkirakentamisen on sen jälkeen katsottu olevan kustannustehokkain keino muuttaa asuntokantaa laajasti esteettömäksi ja siten samalla tukea talojen käyttöasteen pysymistä korkealla tasolla. Hissittömissä kolme- tai yli kolme-kerroksisissa kerrostaloissa asui 104 000 yli 65-vuotiasta vuonna 2015.

Määräraha on edelleen niukka, mutta valiokunta pitää siitä huolimatta tarpeellisena, että avustuksia maksetaan tapauskohtaisesti myös olemassa olevien hissien esteettömyyden parantamiseen. Menettelyn muuttaminen on valiokunnan saaman selvityksen mukaan mahdollista nykyisen lain puitteissa.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Pääluokka 35

Valiokunta lisää momentille 1 000 000 euroa uusien hissien rakentamiseen ja jo olemassa olevien hissien korjaamiseen esteettömäksi.

Home- ja kosteusvauriot

Rakennusten kosteus- ja homevauriot on arvioitu merkittäväksi syyksi huonoon sisäilman laatuun, joka on yksi suurimmista ympäristöterveysongelmista Suomessa. Sisäilmaongelmat muodostavat laajan poikkihallinnollisen ongelman, mikä on osaltaan vaikeuttanut tilanteen kokonaisvaltaista ratkaisua. Myös eduskunta on hyväksynyt tarkastusvaliokunnan mietinnön (TrVM 1/2013 vp — EK 5/2013 vp) pohjalta 14 home- ja kosteusvaurioihin liittyvää lausumaa, joiden toteuttaminen on edelleen käynnissä.

Valiokunta pitää erittäin myönteisenä, että hallitus on käynnistänyt Terveiden tilojen vuosikymmen -toimenpideohjelman suunnittelun. Ohjelman tarkoituksena on edistää julkisten rakennusten kosteus- ja homevaurioiden korjaamista sekä sisäilmaongelmien vähentämistä. Ohjelmalla on selkeä tavoite, jonka mukaan vuoteen 2028 mennessä koulut, päiväkodit, hoitolaitokset ja muut julkiset tilat ovat terveelliset käyttää ja ongelmien tunnistaminen, selvittäminen sekä niihin puuttuminen kuuluvat hyvän kiinteistönhoidon arkeen. Uudessa ohjelmassa hyödynnetään aiempia hankkeita ja ohjelmia, kuten ympäristöministeriön koordinoimaa vuosina 2010—2015 toteutettua Kosteus- ja hometalkoot -toimintaohjelmaa. Uuden ohjelman toteutus on tarkoitus aloittaa keväällä 2018, jolloin siihen on osoitettava myös riittävä rahoitus.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään 16 500 000 euroa.

(2. kappale kuten HE 106/2017 vp)

60. Siirto valtion asuntorahastoon

Vuokra- ja asumisoikeusasuntojen korkotukilainoituksen hyväksymisvaltuudeksi esitetään yhteensä enintään 1,41 mrd. euroa, joka vastaa vuoden 2017 tasoa. Se mahdollistaa 9 000 tuetun asunnon rakentamisen. Saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitettyä valtuutta riittävänä.

Talousarvioesityksessä on varauduttu myös 2 000 takauslainoitettun vuokra-asunnon rakentamiseen 285 milj. euron takausvastuulla. Malli ei kuitenkaan ole ollut kovin houkutteleva, sillä kaikkia valtuuksia ei ole käytetty kertaakaan tukimuodon olemassa olon aikana. Lisäksi momentilta voidaan osoittaa mm. 100 milj. euroa asunto-osakeyhtiötalojen perusparannuslainojen takaukseen.

Valiokunta toteaa, että tarve kohtuuhintaisille vuokra-asunnoille kasvaa koko ajan. Kaupungistuminen, kotitalouksien koon pienentyminen ja maahanmuutto lisäävät kaikki kysyntää. Käynnistysavustuksen jatkamista Helsingin seudun MAL-alueella (yhteensä 20 milj. euroa) valiokunta pitää näin ollen edelleen tarpeellisena, kuten myös harkintaa sen käytön laajentamisesta puoliteulla tuella muihin kasvukeskuksiin. Samoin toimivaksi tukimuodoksi on osoittautunut MAL-

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Päälukka 35

alueille myönnettävät infra-avustukset. Niiden määrä esitetään pidettäväksi vuoden 2017 tasolla (15 milj. euroa).

Entistä suurempi tarve on myös väestöltään vähenevien alueiden vuokra-asuntokannan sopeuttamiseen. Alueen asuntomarkkinatilanne tulee ottaa huomioon kokonaisvaltaisesti ja ennakkollisesti taloudellisissa vaikeuksissa olevien vuokrataloyhtiöiden tukitoimia suunniteltaessa. Myös purkuakordien riittävydestä tulee huolehtia.

Valiokunta korostaa, että monipuolinen ja eri hallintamuotoja sisältävä riittävä asuntotarjonta edesauttaa parhaiten asuntomarkkinoiden toimivuutta, segregaaation ennaltaehkäisyä ja asumisen kohtuuhintaisuutta. Asetettujen tulorajojen vaikutusta on edelleen seurattava tarkasti, ettei tapahdu valtion tukeman asuntokannan leimaantumista.

Valiokunta nostaa lisäksi esiin ympäristöministeriössä käynnissä olevaan pitkän korkotukimallin kehittämisen, jossa tarkoituksena on mm. alentaa omavastuukorkoa pysyvästi ja muuttaa lainan lyhennysohjelmaa nykyistä etupainotteisemmaksi. Valiokunta pitää mallin kehittämistä tarpeellisenä. Monet yhtiöt ovat vaikeuksissa takapainotteisen lainajärjestelmän ongelmien vuoksi. Tarvetta lienee myös pitkällä aikavälillä toteuttaa valtion lainajärjestelmien kokonaisvaltaisempikin uudistaminen.

Erityisryhmien investointiavustus

Erityisryhmille tarkoitettujen asuntojen rakentamista, hankintaa ja perusparantamista esitetään tuettavaksi 105 milj. euron investointiavustuksella. Valtuus on 14 milj. euroa pienempi kuin vuonna 2017. Vuoden 2017 valtuudesta oli syyskuun loppuun mennessä sidottu noin 81 milj. euroa ja ilman avustuspäätöstä olevia varauksia on voimassa noin 112 milj. euroa.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan avustuksen suuruuden pitäisi riittää vuoden 2018 tarpeeseen. Riittävytyteen vaikuttaa kuitenkin oleellisesti se, mikä tulee olemaan korkeampaan tuki- luokkaan kuuluvien asuntojen rahoitusosuus.

Avustuksia myönnettäessä etusijalla ovat kaikkein vaikeimmassa asuntotilanteessa oleville erityisryhmille tarkoitettut asuntohankkeet, joissa korostuu asumiseen liittyvän tuen ja palveluiden tarve. Näitä ryhmiä ovat pitkäaikaisasunnottomat, kehitysvammaiset, mielenterveyskuntoutujat ja muistisairaat ikääntyvät. Hankehakemusten määrä on kaiken kaikkiaan vähentynyt vuodesta 2015 alkaen. Monissa kunnissa on jo valtion tuella saatu rakennettua riittävästi tehostettua palveluasumista. Esimerkiksi asunnottomuuden ennaltaehkäisyn toimenpideohjelman (AUNE) painopiste on nyt hajautetussa asumisessa ja tavallisen asuntokannan käyttämisessä asunnottomien asumiseen.

Vuoden 2016 lopussa Suomessa oli 6 664 yksinäistä asunnotonta, joista pitkäaikaisasunnottomia oli 2 045. Asunnottomia perheitä oli 325. Suomi on Euroopan ainoa maa, jossa asunnottomuutta on pystytty vähentämään, joten määrätietoista ja tuloksekasta työtä on syytä jatkaa. Pitkäaikaisasunnottomuus on pienentynyt lähes puoleen vuoteen 2008 verrattuna.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Pääloukka 35

Kehitysvammaisten osalta tavoitteena on, ettei vuoden 2020 jälkeen kukaan vammaisen henkilö asu laitoksessa (valtioneuvoston periaatepäätös 2012). Vuoden 2017 lopussa pitkäaikaishoidossa arvioidaan olevan vielä noin 700 kehitysvammaista. Kehitysvammaisia henkilöitä on kuitenkin myös muuttanut takaisin laitoksiin, koska he eivät ole saaneet riittäviä palveluita ja tukea muualla. Erityisesti laitoshoidossa olevien lasten määrä on huolestuttavasti kasvanut parin viime vuoden aikana. Esiin on tullut myös yksinäisyyden yleistymisen. Valiokunta toteaa, että erityisryhmien tarvitsema tuki on varmistettava laitoksen ulkopuolella. Hyvänä vaihtoehtona on koettu erilaiset ryhmäkoti-ratkaisut, joilla pystytään parantamaan sosiaalista yhteydenpitoa ja turvallisuuden tunnetta.

Valiokunta pitää myönteisenä, että ympäristöministeriö ja opetus- ja kulttuuriministeriö ovat käynnistämässä selvitystä, jossa arvioidaan opiskelija-asuntojen uudistuotannon ja perusparantamisen tarve sekä asuntotyyppien muutostarve seuraavalle 10 vuodelle. Samalla on erittäin oleellista arvioida myös poistuvien asuntojen lukumäärä, jotta purkuavustusten ja -akordien määrä on riittävä tältäkin osin.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että yksityisellä rahoituksella toteutettu hoiva-alan rakentaminen on erittäin kiivasta valmistelussa olevan sosiaali- ja terveyspalveluiden uudistuksen myötä, ja on huolestunut siitä, että asuntojen kokonaistarpeet saattavat ylittyä. Vaparahoitteiset toimijat ovat rakentamassa enemmän ikääntyneiden tehostettua palveluasumista ja kehitysvammaisten ja mielenterveyskuntoutujien asuntoja kuin ARA:n rahoitusta hakeneet toimijat (ARA:n Erityisryhmien asuntomarkkinakatsaus 2017). Valiokunta pitää välttämättömänä tilanteen tiedostamista ja kuntien tiedon lisäämistä alueensa hoiva-alan asuntotarpeesta, jotta tonttikaavoitus vastaa pitkän tähtäimen tarvetta. Tyhjilleen jäävän asuntokannan rakentaminen ei ole kenenkään etu.

Valiokunta korostaa, että valtion rooli erityisryhmien asuntojen rakentamisen ohjaamisessa on keskeinen. Investointiavustusten myöntämisessä otetaan huomioon kunkin erityisryhmän paikallakuntakohtainen tarve ja tulevat palvelurakenteen muutokset sekä mahdollisuudet tavallisten asuin- ja muiden rakennusten hyödyntämiseen ja peruskorjaamiseen erityisryhmien käyttöön.

**Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Osasto 15**

TULOARVIOT

Osasto 15

LAINAT

03. Valtion nettolainanotto ja velanhallinta

01. Nettolainanotto ja velanhallinta

Valiokunta ehdottaa momentille lisättäväksi 40 295 000 euroa nimellisarvoiseen nettolainanottoon, jolloin nimellisarvoinen nettolainanotto on 3 129 932 000 euroa.

Lisäys johtuu valiokunnan menomomenteille ehdottamista muutoksista.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille merkitään nettotuloa 3 079 932 000 euroa.

(2. ja 3. kappale kuten HE 106/2017 vp)

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Yhteenveto

YHTEENVETO

Valiokunnan ehdotuksen mukaan sekä tuloarviot että määrärahat päätyvät 55 813 849 000 euroon.

Valiokunta on lisännyt määrärahoja 40 295 000 euroa. Vastaava lisäys on tehty tuloarvioihin momentille 15.03.01.

Tuloarvioiden eroavuudet esitysten ja mietinnön välillä ilmenevät seuraavasta taulukosta:

	Esitys €	Valiokunta €
Os. 11	44 011 981 000	44 011 981 000
Os. 12	5 539 528 000	5 539 528 000
Os. 13	2 769 190 000	2 769 190 000
Os. 15	3 452 855 000	3 493 150 000
Yhteensä	55 773 554 000	55 813 849 000

Määrärahojen eroavuudet esitysten ja mietinnön välillä ilmenevät seuraavasta taulukosta:

	Esitys €	Valiokunta €
Pl. 21	124 743 000	124 743 000
Pl. 22	19 030 000	19 030 000
Pl. 23	210 341 000	210 341 000
Pl. 24	1 102 541 000	1 103 091 000
Pl. 25	941 091 000	941 091 000
Pl. 26	1 475 320 000	1 476 190 000
Pl. 27	2 871 971 000	2 871 971 000
Pl. 28	17 218 149 000	17 219 649 000
Pl. 29	6 595 819 000	6 605 494 000
Pl. 30	2 602 429 000	2 606 429 000
Pl. 31	3 376 395 000	3 388 195 000
Pl. 32	2 821 026 000	2 822 226 000
Pl. 33	15 000 635 000	15 009 185 000
Pl. 35	182 154 000	184 304 000
Pl. 36	1 231 910 000	1 231 910 000
Yhteensä	55 773 554 000	55 813 849 000

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Valtiovarainvaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy hallituksen esitykseen HE 106/2017 vp ja sitä täydentävään hallituksen esitykseen HE 176/2017 vp sisältyvän ehdotuksen valtion talousarvioksi vuodelle 2018 edellä todetuin muutoksin.

Eduskunta hyväksyy edellä ehdotetun lausuman.

Eduskunta hylkää talousarvioaloitteet TAA 1—535/2017 vp.

Eduskunta hylkää toimenpideoitteiden TPA 51/2017 vp.

Eduskunta päättää, että vuoden 2018 talousarviota sovelletaan 1.1.2018 alkaen.

Helsingissä 11.12.2017

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Timo Kalli kesk
varapuheenjohtaja Ville Vähämäki ps
jäsen Timo Heinonen kok
jäsen Eero Heinäluoma sd
jäsen Kauko Juhantalo kesk
jäsen Toimi Kankaanniemi ps
jäsen Krista Kiuru sd
jäsen Esko Kiviranta kesk
jäsen Kari Kulmala sin
jäsen Elina Lepomäki kok
jäsen Outi Mäkelä kok
jäsen Mats Nylund r
jäsen Aila Paloniemi kesk
jäsen Antti Rantakangas kesk
jäsen Markku Rossi kesk
jäsen Sari Sarkomaa kok
jäsen Maria Tolppanen sd
jäsen Matti Torvinen sin
jäsen Kari Uotila vas
jäsen Pia Viitanen sd
jäsen Ozan Yanar vihr
varajäsen Olavi Ala-Nissilä kesk
varajäsen Li Andersson vas
varajäsen Markku Eestilä kok
varajäsen Timo Harakka sd

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp

varajäsen Lasse Hautala kesk
varajäsen Anne Kalmari kesk
varajäsen Emma Kari vihr
varajäsen Pauli Kiuru kok
varajäsen Timo V. Korhonen kesk
varajäsen Riitta Myller sd
varajäsen Martti Mölsä sin
varajäsen Mika Niikko ps
varajäsen Markku Pakkanen kesk
varajäsen Joakim Strand r
varajäsen Eero Suutari kok
varajäsen Kaj Turunen sin
varajäsen Harry Wallin sd
varajäsen Juhana Vartiainen kok
varajäsen Peter Östman kd

Valiokunnan sihteerinä ovat toimineet

valiokuntaneuvos Hellevi Ikävalko
valiokuntaneuvos Mari Nuutila
valiokuntaneuvos Maarit Pekkanen
ylitarkastaja Arto Mäkelä

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 1 sd

VASTALAUSE 1 sd

Yleisperustelut

Suomen talous kasvaa vihdoin. Vuonna 2015 alkanut kasvu vauhdittuu tuntuvasti kuluvana vuonna, ja ensi vuoden näkymä on kohtuullinen. Kasvu on kestävä ja laajapohjaista, kun maailmantalous antaa Suomelle vahvaa vetoapua.

Euroalueen kasvun rakenne on muuttunut Suomen vientiä tukevaksi: kysynnän kasvu euroalueella on saanut myös investointeihin vauhtia, mikä näkyy suomalaisen vientiteollisuuden tuotteiden kasvaneena kysyntänä. Osaltaan tähän on vaikuttanut kevyt rahapolitiikka ja kireän finanssipolitiikan asteittainen keveneminen euroalueella.

SDP:n talouspolitiikan linja on painottanut vahvasti osaamisperusteista vientivetoista kasvua. Sen taustalla ollut analyysi on osoittautunut oikeaksi. Vienti on Suomelle parasta lääketta.

Hyvästä suhdanteesta huolimatta Suomen talouden tulevaisuus ei näytä erityisen kirkkaalta. Pidemmän aikavälin kasvunäkymä pysyy edelleen vaisuna. Nyt koetun kasvupyrähdyksen jälkeen kasvun odotetaan tulevina vuosina yleisesti jäävän 1—1,5 prosentin tuntumaan. Se on kaukana niistä luvuista, joihin ennen finanssikriisiä oli totuttu. Työllisyys ei ole kestävällä tasolla, ja julkista taloutta vaivaa rakenteellinen alijäämä.

Hallitus ei tule saavuttamaan keskeisiä talouspoliittisia tavoitteitaan.

Hallituksen työllisyystavoite karkaa

Kiihtyneen talouskasvun myötä työllisyystilanne on kohenemassa hiljalleen. Hallitus ei siitä huolimatta ole saavuttamassa tavoitetta 72 prosentin työllisyysasteesta ja 110 000 uudesta työpaikasta. Työllisyysaste on jäämässä ennusteiden mukaan reiluun 70 prosenttiin hallituskauden lopulla. Työttömyys on yhä liian korkealla.

Työllisyyspolitiikassa ei voida jäädä odottamaan tilanteen korjaantumista itsestään. Työllisyyspolitiikan laiminlyönti on johtanut monien ihmisten työttömyysjaksojen pitkittymiseen, mikä on nostanut rakenteellista työttömyyttä ja alentanut mahdollisuuksia löytää työpaikka edes suhdanetilanteen kohentuessa.

Hallituksen leikkauslinja syö tulevaisuutta

Hallituksen budjettiesityksestä puuttuu sydän. Kovan talouspolitiikan iso kuva on ennallaan: hallitus leikkaa koulutuksesta, palveluista ja sosiaaliturvasta. Aiempina vuosina se on alentanut veroja erityisesti suurituloisilta ja tehtaillut omia taustaryhmiään suosivia, mutta verotuksen tehokkuuden kannalta haitallisia veropohjan aukkoja. Tuoreen budjettiesityksen passiivinen verolinja ei muuta kokonaiskuva. Riippumattomat laskelmat ovat osoittaneet, kuinka politiikka iskee pienituloisiin ja antaa suurituloisille. Hallituksen päätökset lisäävät taloudellista eriarvoisuutta.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 1 sd

Leikkaukset palveluihin syventävät tilannetta. Yhteiskunnan eheys uhkaa rapautua. Kaikki eivät pysy mukana.

Leikkaukset koulutukseen, tutkimukseen ja tuotekehitykseen syövät tulevaisuuden kasvun edellytyksiä. Hallitus esittää vuoden 2018 budjetissa jälkikäteen näihin kohteisiin hyviä, mutta vähäisiä ja väliaikaisia leikkausten perumisia ja panostuksia. Aiemmin samoihin kohteisiin tehdyt massiiviset leikkaukset jäävät pysyviksi. Pysyvät leikkaukset rapauttavat talouden uusiutumiskykyä, syövät tuottavuuden kasvun edellytyksiä ja heikentävät yhteiskunnan kykyä vastata rakennemuutoksiin.

Hallituksella on tiukan taloudenpitäjän maine, mikä ei kuitenkaan vastaa todellisuutta. Hallitus kyllä leikkaa menoja urakalla, mutta kokonaisuutena julkisen talouden sopeutus jää alle kolmasosaan edelliseen hallitukseen verrattuna. Tämä johtuu siitä, että leikkausten seurauksena syntynyt säästö on käytetty velan maksun sijaan hallituksen omille taustaryhmille räätälöityihin verohuojennuksiin ja etuuksiin. Sen sijaan palveluista, koulutuksesta ja sosiaaliturvasta on leikattu, ja samaan aikaan varsinkin hyvätuloisten veroja on laskettu.

Talouden käänne osoittaa hallituksen talouspolitiikan vastuuttomuuden. Runsaat veronalennukset heikentävät julkista taloutta lähes kahdella miljardilla ja lisäävät valtionvelkaa juuri silloin, kun pitäisi toimia päinvastoin.

Hallitus on tietoisesti jättänyt tulojen lisäämisen pois työkalupakistaan. Esimerkiksi talouspolitiikan arviointineuvosto on kritisoinut hallitusta siitä aiheellisesti. Jos myös tulopuolta käytettäisiin julkisen talouden tasapainottamisen välineenä, epäoikeudenmukaisimmat ja haitallisimmat leikkaukset voitaisiin jättää tekemättä.

Suhdanteista riippumaton julkisen talouden alijäämä eli tulojen ja menojen rakenteellinen — pysyvä — erotus on samalla kasvamassa. Julkisen talouden rakenteellinen alijäämä jää tulevina vuosina kauas vakaus- ja kasvusopimuksen mukaisesta korkeintaan 0,5 prosentin keskipitkän aikavälin tavoitteesta. Vuosille 2017—2019 Suomelle on myönnetty tavoitteeseen joustoa, joiden jälkeen rakenteellinen alijäämä voi olla 1,1 % BKT:sta. Ennusteiden mukaan rakenteellinen alijäämä ylittää tämänkin rajan vuonna 2018. Suomi ei kuitenkaan rikkone sopimuksen ennaltaehkäisevän osan sääntöjä, koska ylitys jää alle 0,5 prosenttiyksikköön. Tämä osaltaan osoittaa jälleen sääntökehikon epätarkoituksenmukaista toimintaa käytännössä: ennaltaehkäisevän osan säännöt eivät edelleenkään ohjaa suhdannetilanteeseen nähden sopivaan politiikkaan. SDP on esittänyt sääntökehikon myötäsyklisyyden vähentämistä.

Hallituksen talouspolitiikka on ponnetonta

Hallituksen talouspolitiikassa on kaksi suurta heikkoutta. Se jättää valtavan joukon ihmisiä osattomaksi kasvun hedelmistä ja kurjistaa monien ihmisten elämää. Lisäksi hallitus laiminlyö kasvun ja työllisyyden vahvistamisen sekä lyhyellä että pitkällä aikavälillä.

Hallituksen politiikasta puuttuu visio ja sydän. Politiikka on typistynyt hallitusohjelman liitteiden excel-taulukkojen toimeenpanoksi. Se ei luo uskottavaa näkymää tulevaisuuteen.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 1 sd

Parantunut suhdannetilanne ei korjaa Suomen talouden ja julkisen talouden pitkän aikavälin ongelmia. Työllisyystavoitteeseen pääseminen edellyttäisi selvästi aktiivisempaa politiikkaa, jolla puututaan korkeaan työttömyyteen vahvemmin tässä ja nyt. Ikääntyvän väestön oloissa hyvinvointivaltion palveluja voidaan kehittää vain, jos työllisten määrä ja työllisyysaste nousevat merkittävästi nykyistä korkeammalle tasolle.

Tehokkain ja kestävin keino julkisen talouden korjaamiseksi on työllisyysasteen merkittävä nousu. Yksi prosenttiyksikkö työllisyysasteessa merkitsee noin 800 miljoonan euron kohentumista julkisen talouden tasapainoon. Lisäksi tulisi tehdä työllisyyttä ja tuottavuuden kasvua tukevia rakenneuudistuksia oikeudenmukaisella ja eriarvoisuutta vähentävällä tavalla. Nyt hallitus on jäänyt tumput suorina odottamaan tilanteen automaattista korjaantumista.

Laadukas koulutus, korkeasti koulutettu väestö ja määrätietoinen panostaminen tutkimukseen ja tuotekehitykseen ovat mahdollistaneet Suomen talouden menestyksen. Nyt tämä perusta on rapautumassa. Suomi menettää nopeasti suhteellista asemaansa maailman koulutetuimpien yhteiskuntien joukossa. Tutkimus-, kehitys- ja innovaatiomenot ovat laskeneet huolestuttavasti viime vuosina. Tulevaisuudessa Suomen talous menestyy vain, jos nämä kehityskulut pystytään kääntämään.

SDP:n vaihtoehto

Tässä tilanteessa talouspolitiikan päähuomion on oltava kolmessa asiassa:

1. Suurten uudistusten aika — vahvistetaan osaamista ja työllisyyttä
2. Kasvu kantamaan tulevaisuuteen — osaamistason nousu, tutkimuspanostukset, talouden uusiutumiskyky, asunnot ja infra
3. Palautetaan oikeudenmukaisuus — kasvu kuuluu kaikille

Yhteiskunnan eheys ja eriarvoisuuden vähentäminen sekä julkisen talouden kestävyys edellyttävät nykyistä huomattavasti korkeampaa työllisyysastetta varsinkin tulevina vuosikymmeninä. Työllisyyttä parantavat uudistukset on aloitettava nyt.

Taloukasvu perustuu ennen kaikkea tuottavuuden kasvuun. Sen ytimessä ovat korkea osaaminen ja koulutettu väestö, panostukset tutkimukseen ja tuotekehitykseen sekä aktiivinen, uudistumista tukeva elinkeinopolitiikka. Näihin on otettava määrätietoinen ote.

Kasvua ja työllisyyttä tukevat uudistukset on toteutettava oikeudenmukaisella tavalla niin, että ne vahvistavat ihmisten osallisuutta yhteiskunnassa, vähentävät turvattomuutta ja epävarmuutta ja luovat uskoa tulevaan. Kaikki on pidettävä mukana. Jos tässä ei onnistuta, taloudellinen ja sosiaalinen epävarmuus kasvavat ja luottamus poliittisiin sekä muihin yhteiskunnan instituutioihin rapautuu. Sellaisen kehityksen seuraukset voivat olla yllättäviä ja vakavia, kuten olemme viime vuosina eri puolilla maailmaa nähneet. Kyse on ennen kaikkea talouspolitiikan valinnoista, viime kädessä arvovalinnoista.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 1 sd

Hallituksen toimet ovat osoittaneet, että julkisen talouden vahvistaminen pelkällä juustohöylällä johtaa tuloerojen kasvuun ja eriarvoisuuden lisääntymiseen. SDP haluaa turvata julkisen talouden kestävyys- ja työllisyystavoitteen pitkäaikaisella vahvistavilla rakenneuudistuksilla.

Julkisen talouden sopeutuksessa tulee myös vahvistaa julkisen sektorin tuloja. Tulopuolta ei tule sulkea ideologisesti keinovalikoiman ulkopuolelle. SDP haluaa viedä verotusta kohti sosiaalisesti oikeudenmukaisempaa ja samalla taloudellisesti tehokkaampaan suuntaan. Veropohjia on tiivistettävä ja verotuksen on määrädyttävä nykyistä vahvemmin maksukykyyn mukaan. Näin voimme turvata julkiset palvelut kaikille kestäväällä tavalla.

Harmaan talouden, aggressiivisen verosuunnittelun ja verovälttelyn torjunnassa hallituksen politiikka on ollut passiivista ja lyhytnäköistä. Näihin puuttuvat toimenpiteet ovat olleet ongelmiin nähden vaatimattomia, ja aloitteellisuus on puuttunut varsinkin EU:n veropolitiikassa. Myös ponnistukset viranomaisten resursseihin ovat riittämättömät. Harmaan talouden ja aggressiivisen verosuunnittelun aktiivisella torjumisella voitaisiin saada merkittäviä valtiontaloudellisia hyötyjä ja samalla edistää tervettä ja reilua kilpailua yritysten välillä.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavat lausumat:

Vastalauseen lausumaehdotus 1

Eduskunta edellyttää, että hallitus kääntää eriarvoistavan ja osattomuutta ruokkivan politiikkansa suunnan ja tunnistaa nykyisen toimintansa virheet ja sen tuloeroja kasvattavat vaikutukset. Hallituksen tulee kaikissa toimissaan huomioida työllisyyden ja kasvun edistäminen, kasvun oikeudenmukainen jakautuminen sekä tuloerojen kaventaminen.

Vastalauseen lausumaehdotus 2

Eduskunta edellyttää, että hallitus korjaa talous- ja finanssipoliittista linjaansa oikeudenmukaisuutta, työllisyyttä ja tulevaisuuden kasvun edellytyksiä vahvistavaksi.

Vastalauseen lausumaehdotus 3

Eduskunta edellyttää, että hallitus toteuttaa uudistuksia, jotka vahvistavat työllisyyttä pitkällä aikavälillä ja että se toteuttaa uudistukset eriarvoisuutta ja epävarmuutta vähentävällä ja osallisuutta vahvistavalla tavalla.

Vastalauseen lausumaehdotus 4

Eduskunta edellyttää, että hallitus vahvistaa tuottavuuden kasvun edellytyksiä lisäämällä investointeja koulutukseen, tutkimukseen ja tuotekehitykseen pitkäjänteisellä tavalla.

Vastalauseen lausumaehdotus 5

Eduskunta edellyttää, että hallitus tasapainottaa julkista taloutta oikeudenmukaisella tavalla sekä lisäämällä tuloja että vähentämällä menoja.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 1 sd

Vastalauseen lausumaehdotus 6

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin julkisen sektorin lomarahojen maksamiseksi normaalisti vuonna 2018.

Vastalauseen lausumaehdotus 7

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy valmistelemaan verotuksen kokonaisuudistusta, jossa verotuksen painopistettä siirretään työn ja ansiotulojen verotuksesta aliverotettuun finanssisektorin, pääomien, pääomatulojen ja varallisuuden suuntaan.

Vastalauseen lausumaehdotus 8

Eduskunta edellyttää, että hallitus tehostaa harmaan talouden ja aggressiivisen verosuunnittelun sekä verokeidasvilpin torjuntaa ja antaa niihin liittyvät esitykset sekä varmistaa viranomaisille riittävät resurssit.

Vastalauseen lausumaehdotus 9

Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee veroratkaisut niin, että eläkeläisten yhtäläinen verokohtelu palkansaajien kanssa toteutuu.

Vastalauseen lausumaehdotus 10

Eduskunta edellyttää, että VR:n ostopalveluliikenne maakunnissa turvataan.

Vastalauseen lausumaehdotus 11

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy välittömästi vaikuttaviin toimiin työttömyyden vähentämiseksi.

Vastalauseen lausumaehdotus 12

Eduskunta edellyttää, että hallitus käynnistää välittömästi kolmikantaisen valmistelun passiivisen työttömyysturvan uudistamisesta aktiivisuutta ja työllisyyttä tukevaksi ns. Rinteen mallin mukaisesti.

Vastalauseen lausumaehdotus 13

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy välittömästi valmistelemaan aktiivisen työvoimapolitiikan uudistusta, jossa kunnat saavat aikaisempaa suuremman vastuun työllisyyden hoidosta ja kunnille turvataan myös tähän tarvittavat voimavarat.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 1 sd

Vastalauseen lausumaehdotus 14

Eduskunta edellyttää, että hallitus turvaa tehokkaan työllisyyspolitiikan ja nuorisotakuun toteuttamisen edellyttämät määrärahat.

Vastalauseen lausumaehdotus 15

Eduskunta edellyttää, että hallitus kohtelee työnhakijoita yhdenvertaisesti ja takaa työttömille mahdollisuuden täyteen työttömyysturvaan ilman aktiivimallin byrokraattisia kriteerejä.

Vastalauseen lausumaehdotus 16

Eduskunta edellyttää, että hallitus peruuttaa Suomen tulevaisuudelle tuhoisat koulutukseen ja tutkimukseen liittyvät leikkaukset.

Vastalauseen lausumaehdotus 17

Eduskunta edellyttää, että hallitus kohtelee yliopistoja ja ammattikorkeakouluja yhdenmukaisella tavalla.

Vastalauseen lausumaehdotus 18

Eduskunta edellyttää, että hallitus pienentää lainsäädäntötoimin varhaiskasvatuksen ryhmäkokoja.

Vastalauseen lausumaehdotus 19

Eduskunta edellyttää, että kulttuurin rahoitus turvataan ja rahoituspohjaa vahvistetaan kulttuuripalvelujen tasa-arvoisen saatavuuden turvaamiseksi ja että luovan talouden kasvua edistetään.

Vastalauseen lausumaehdotus 20

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy välittömästi valmistelemaan asunto- ja infrastruktuuripolitiikan merkittävää tehostamista kohtuuhintaisen asuntotuotannon lisäämiseksi ja merkittävien liikennehankkeiden käynnistämiseksi erityisesti kasvukeskuksissa.

Vastalauseen lausumaehdotus 21

Eduskunta edellyttää, että hallitus aloittaa valmistelut kohtuuhintaisen vuokra-asuntotuotannon kannustimien, erityisesti pitkän korkotuen ehtojen, uudistamiseksi ja vaikuttavuuden seuraamiseksi. Kohdennetut rakentamisen tarjontatuet ovat tehokas keino lisätä kohtuuhintaisen vuokra-asuntotuotannon määrää ja sitä kautta hillitä asumistukimenojen nousua.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 1 sd

Vastalauseen lausumaehdotus 22

Eduskunta edellyttää, että hallitus edistää koulujen, päiväkotien ja muiden julkisten rakennusten korjaamista ilmanlaadultaan terveellisiksi tiloiksi yhteistyössä kuntien kanssa ja että hallitus valmistelee rakentajien ja rakennusten ylläpitäjien vastuuta selkeyttävää säännöstöä tarkastusvaliokunnan raportin linjaamalla tavalla.

Vastalauseen lausumaehdotus 23

Eduskunta edellyttää, että hallitus peruuttaa epäoikeudenmukaisimmat ja jo valmiiksi heikoimmassa asemassa oleviin ihmisiin kohdistuvat tulonsiirtojen leikkaukset ja maksujen korotukset.

Vastalauseen lausumaehdotus 24

Eduskunta edellyttää, että hallitus peruuttaa tehottomat ja varakkaita suosivat verovähennyksensä eli yrittäjävähennyksen, metsälahjavähennyksen ja perintö- ja lahjaveron huojennuksen ja ryhtyy näistä vapautuneilla resursseilla toimiin, joilla aidosti parannetaan yrittäjyyden edellytyksiä ottamalla käyttöön mm. ensimmäisen työntekijän palkkaamiseen liittyvän verovähennysmahdollisuuden ja alv-alarajan nostamisen 30 000 euroon.

Vastalauseen lausumaehdotus 25

Eduskunta edellyttää, että hallitus arvioi talouspoliittisen linjansa vaikutukset eri sukupuolten, sukupolvien, alueiden ja väestöryhmien sekä tulonjakovaikutusten kannalta niin lyhyellä kuin pitkälläkin aikavälillä.

Vastalauseen lausumaehdotus 26

Eduskunta edellyttää, että hallitus tehostaa talouspoliittisia toimiansa, jotta velkaantumiskehitys voidaan taittaa kestäväällä tavalla.

Vastalauseen epäluottamusehdotus

Eduskunta toteaa, että hallitus on epäonnistunut talouspolitiikassaan. Hallituksen arvovallinat lisäävät eriarvoisuutta ja vähentävät luottamusta yhteiskunnassa. Poliitiikka laiminlyö tulevaisuuden talous- ja työllisyyskasvun. Tulevaisuuden työllisyyttä ja osaamista vahvistavat uudistukset jäävät tekemättä. Kasvun tulee kuulua kaikille. Näin ollen eduskunta vaatii, että hallitus tuo välittömästi eduskunnan käsiteltäväksi uusia korjaavia toimia, jotka edistävät kasvun oikeudenmukaista jakautumista, vähentävät eriarvoisuutta ja vahvistavat talouskasvua ja työllisyyttä pitkällä aikavälillä. Eduskunta katsoo, että hallitus on epäonnistunut eikä nauti eduskunnan luottamusta.

**Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 1 sd**

Yksityiskohtaiset perustelut

MÄÄRÄRAHAT

Pääluokka 24

ULKOASIAINMINISTERIÖN HALLINNONALA

30. Kansainvälinen kehitysyhteistyö

66. Varsinainen kehitysyhteistyö (siirtomääräraha 3 v)

Turvallisuusuhat ja rauhattomuus ovat lisääntyneet maailmalla viime vuosina, ja Eurooppakin on saanut tästä osana esimerkiksi pakolaiskriisin muodossa. Maailman muuttuessa on entistä tärkeämpää kyetä ennakoimaan ja ennaltaehkäisemään kriisejä niiden juurisyistä lähtien.

Tällä hallituskaudella kehitysyhteistyöstä on leikattu niin paljon, että käytettävissä olevat määrärahat jäävät jo kauas vuoden 2015 tasosta. Hallituksen esityksen mukaan varsinaisen kehitysyhteistyön osuus on 546,3 miljoonaa euroa, kun vuonna 2015 maksatusten taso oli yli 920 miljoonaa. BKTL:sta Suomen koko kehitysyhteistyön odotetaan ensi vuonna olevan alle 0,4 %. Tämä on ristiriidassa sen kanssa, että olemme sekä EU:ssa että YK:ssa sitoutuneet nostamaan määrän pitkällä aikavälillä 0,7 prosenttiin bruttokansantulosta.

Taloutemme ja työllisyytemme pohjautuvat kansainväliseen kauppaan ja yhteistyöhön, joissa Suomella ei ole varaa vetäytyä sisäänpäin. Kansainvälinen kehitysyhteistyö perustuu sekä alueellisesti että maailmanlaajuisesti yhteisten käytänteiden noudattamiseen. Suomen on pyrittävä toimimaan siten, että kansainväliset verkostomme mahdollistavat myös laajenevan taloudellisen yhteistyön eikä uskottavuutemme luotettavana yhteistyökumppanina kärsi. Meillä täytyy tämän lisäksi olla valmiutta sitoutua esimerkiksi YK:n kestävän kehityksen agendan sekä Pariisin ilmasopimuksen toimeenpanoon, syventyvään yhteistyöhön sekä uusien että jo tehtyjen kansainvälisten sopimusten toteuttamiseen.

Kansalaisjärjestöjen tekemästä kehitysyhteistyöstä leikattiin vuonna 2016 kerralla 43 prosenttia ja hallitus ehdottaa kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyöhön edelleen samaa leikattua 65 miljoonan euron tasoa vuodelle 2018. Järjestöjen mahdollisuudet tehdä kehitysyhteistyötä ja kertoa kehityskysymyksistä suomalaisille ovat heikentyneet huomattavasti. Myös Suomen antama tuki kehitysmaiden omille kansalaisjärjestöille on vähentynyt merkittävästi.

Ulkoasiainministeriön toteuttama vuoden takainen riippumaton arvio toteaa, että kansalaisjärjestöjen tekemä kehitysyhteistyö on tuloksellista ja tehokasta. Lisäksi riippumattoman arvion mukaan järjestöjen tukeen kohdistuneet leikkaukset olivat virhe ja rahoitusta tulisi lisätä. Leikkaukset ovat paitsi ajaneet järjestöt ahdinkoon, ne ovat myös ristiriidassa hyvän hallinnon käytännön kanssa äkkinäisen toteutuksen vuoksi. Kokonaisuudessaan leikkaukset vaurioittavat Suomen mainetta luotettavana ja pitkäjänteisenä yhteistyökumppanina kansainvälisillä kentillä. Kun demokratiaa ja kansalaisyhteiskunnan toimintatilaa rajoitetaan yhä useammassa maassa, on Suomen tuki entistäkin tärkeämpää.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 1 sd

Kansalaisjärjestöjen kehitysviestintä ja globaalikasvatus ovat tärkeä osa kehityspolitiikkaa. Momentin käyttösuunnitelmakohdassa 8 kohdennetaan 65 miljoonaa euroa seuraavalla tavalla: "tuki kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyölle ja kehitysyhteistyötiedotukselle sekä kuntasektorin kehitysyhteistyölle". Nykyisin tätä määrärahaa voidaan käyttää myös kansalaisjärjestöjen Suomessa tapahtuvaan kehitysviestintään ja globaalikasvatukseen, ja nämä määrärahat ovat ulkoministeriön hallinnoimia. Järjestöille hakemuksesta maksettava nykytasoinen ja -muotoinen tuki on tärkeä järjestöjen omaehtoiselle työlle globaalikasvatuksen ja viestinnän alueilla. Ilman tukea monen järjestön työ vaikeutuisi huomattavasti tai lakkaisi kokonaan.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 24.30.66 lisätään 100 000 000 euroa varsinaiseen kehitysyhteistyöhön ja että hyväksytään seuraavat lausumat:

Vastalauseen lausumaehdotus 27

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy tarvittaviin toimiin varsinaisen kehitysyhteistyön määrärahan korottamiseksi.

Vastalauseen lausumaehdotus 28

Eduskunta edellyttää, että kansalaisjärjestöjen tekemän kehitysyhteistyön resursseja vahvistetaan ja että järjestöjen nykymuotoisen viestintä- ja globaalikasvatustuen jatkuvuus ja riittävät määrärahat turvataan.

90. Ulkoasiainministeriön hallinnonalan muut menot

50. Eräät valtionavut (kiinteä määräraha)

Ulkoministeriön myöntämä rahoitus Suomen ulko- ja Eurooppa-politiikan piirissä toimiville järjestöille on laskenut reilulla kolmanneksella vuosina 2008—2016 samalla, kun kustannustaso on noussut. Lisäksi ulkoministeriö muutti vuoden 2017 talousarvioesityksessään tuen hakuperusteita siten, että budjettikirjassa ei enää lue tuettavien kansalaisjärjestöjen nimiä. Sama pätee vuoden 2018 talousarvioesitykseen. Määrärahan taso vastaa tällä hetkellä 2000-luvun alun tilannetta. Viime vuonna hakijoiden määrä kasvoi myöntöperusteiden laajentumisen myötä kolmanneksella, ja kasvusuuntaus jatkuu todennäköisesti myös kuluvan vuoden hakukierroksella. Rahoituksen enustettavuuden puute, projektilähtöisyys ja lyhyet rahoitusjaksot vaikeuttavat pitkäjänteistä toimintaa ja kumppanuuksien luomista.

Vuoden 2018 talousarvioesityksessä määritellään valtionavustukset liian tiukasti pelkästään Eurooppa-tiedotusta tekeville järjestöille. Sen mukaan momentilta myönnettävien valtionavustusten tulee liittyä Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittisiin linjauksiin ja kansainvälisiin sitoumuksiin sekä yleisesti ulkoasiainministeriön toimialaan ja että määrärahasta 370 000 euroa varataan kansalaisjärjestöjen Eurooppa-tiedotukseen. Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan näkökulmasta ei ole perusteltua, että momentin käyttötarkoituskohdassa kohdennetaan rahoitusta pelkästään Eurooppa-tiedotusta tekeville järjestöille. Sen sijaan tulisi määritellä rahoitusosuudet Suomen

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 1 sd

tiedotusvelvoitteisiin YK:n ja EU:n jäsenenä. Määrärahan loppuosuus jätettäisiin jaettavaksi muihin suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa tukeviin toimenpiteisiin, ja näiden tulisi olla tasapainossa toiminta-alueen laajuuteen ja muihin vastaaviin toimijoihin nähden. YK-tiedotuksen osalta varauksen tulisi kattaa YK-liitolle riittävä perusrahoitus ja avustukset muiden toimijoiden YK-tiedotukseen. Tässä varauksessa tulisi huomioida myös toimikentän laajuus suhteessa EU-tiedotukseen tai esimerkiksi ETYJ-tiedotukseen.

Talousarvioesityksessä linjataan, että valtionavustuksista järjestetään erilliset hakukierrokset. Yhden erillisen hakukierroksen sijasta niitä tulisi kuitenkin järjestää useampia. Tuen muodon tulisi olla yleisavustusluonteista hanketukimuotoisen sijaan. Silloin avustuksilla edistetään Suomen kansainvälisiin sitoumuksiin liittyvää tiedotusta ja tätä kautta vahvistetaan kansalaisten tukea kansainvälistä toimintaa ja monenkeskistä yhteistyötä kohtaan. Tiedotus- ja koulutustoimintaa pitäisi pikemminkin systematisoida ja saada aikaan pitkäjänteistä yhteistyötä koulujen, yliopistojen ja muiden toimijoiden kanssa, eikä sirpaloida sitä entisestään hankkeistamalla.

Lisäksi olisi välttämätöntä, että momentilta avustusta saavien järjestöjen toimintaedellytykset turvattaisiin pitkäjänteisesti. Toiminta tehostuu ja vaikuttavuus lisääntyy, jos suunnittelusykli on pidempi kuin vuosi ja kuluvan vuoden rahoitus on tiedossa ennen kuin vuosi alkaa. Tästä syystä esitykseen tulisi lisätä siirtomäärärahavaraus 2 000 000 euroa kaudelle 2019—2020.

Kansalaisjärjestökenttämme tekee tärkeää työtä pohjautuen valtavaan määrään sellaista asiantuntemusta, jota valtionhallinnosta ei löydy. Myöskin ulkoministeriön vuoden takaisen arvion mukaan järjestöjen toiminta on tuloksellista ja tehokasta. Suomalaista ulkopoliittista osaamista ja verkostoja arvostetaan maailmalla laajasti. Tämä koskee myös järjestöjemme tekemää työtä. Niinpä Suomen ei kannata heikentää järjestöjemme asemaa, vaan pikemmin vahvistaa ja tukea niitä.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 24.90.50 lisätään 1 000 000 euroa Suomen ulkopolitiikan kannalta keskeisten teemojen piirissä toimivien järjestöjen tukemiseen ja että momentin perusteluihin lisätään maininta, että määrärahasta saa käyttää 700 000 euroa kansalaisjärjestöjen YK-tiedotukseen ja 500 000 euroa kansalaisjärjestöjen Eurooppa-tiedotukseen ja että valtionavustuksista järjestetään erillisiä hakukierroksia.

Pääluokka 25

OIKEUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

10. Tuomioistuimet ja oikeusapu

03. Muiden tuomioistuinten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Talousrikollisuuden ja harmaan talouden tehokkaalla torjunnalla voidaan saada merkittäviä valtiontaloudellisia hyötyjä. Panostukset harmaan talouden torjuntaan ovat valitettavasti jääneet riittämättömiksi myös käsiteltävänä olevassa talousarvioesityksessä.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 1 sd

Talousrikosten käsittely vaatii resursseja myös tuomioistuimissa. Tuomioistuinten ruuhkautuminen ja käsittelyaikojen pidentyminen on tunnustettu ongelma, joka korostuu erityisesti suuremmissa yleisissä tuomioistuimissa. Suuri osa tuomioistuuksista ruuhkauttavista hyvin pitkistä ja laajoista oikeudenkäynneistä koskee juuri laajoja talousrikoskokonaisuuksia.

Eduskunta hyväksyi 22.11.2017 hallituksen esityksen tuomioistuinlain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta. Lainmuutos johtaa Suomen käräjäoikeusverkoston merkittävään karsimiseen, millä on haitallisia seurauksia kansalaisten yhdenvertaisuudelle, oikeusturvalle ja oikeuspalveluiden saatavuudelle.

Hallituksen esitys tuomioistuinlain muuttamisesta on tehty varsin puutteellisin perustein. Esimerkiksi edellisen, vuoden 2010 alusta toteutetun, käräjäoikeusverkoston muuttamisen vaikutuksista ei ole tehty kunnollista selvitystä. Käräjäoikeusverkkoon kohdistettavat merkittävät muutokset tulevat myös samaan aikaan, kun oikeusministeri on ilmoittanut esittävänsä tuomioistuinviraston perustamista Suomeen ja tätä kautta tuomioistuinjärjestelmän hallintomallin muuttamista. Nyt hyväksytyn käräjäoikeusverkoston uudistuksen kaltainen suunnittelu- ja toteuttamisvaihtoehtojen arviointi kuuluisi nimenomaan tuomioistuinviraston ydintehtäviin. Tässä tilanteessa olisi perusteltua, että käräjäoikeusverkoston supistamista lykättäisiin ja tuomioistuinvirasto perustamisensa jälkeen toteuttaisi riittävien vaikutusarviointien pohjalta käräjäoikeusverkoston tarkoituksemukaisuuden arvioinnin sekä siitä mahdollisesti seuraavat toimenpiteet.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 25.10.03 lisätään 3 100 000 euroa muiden tuomioistuinten toimintamenoihin ja että hyväksytään seuraava lausuma:

Vastalauseen lausumaehdotus 29

Eduskunta edellyttää, että käräjäoikeuksien määrää ei vähennetä ennen kunnollisia vaikutusarviointeja. Käräjäoikeusverkoston laajuudesta päättäminen tulee jättää perustettavan tuomioistuinviraston arvioitavaksi.

20. Maksuhäiriöt, ulosotto ja konkurssivalvonta

01. Ulosottolaitoksen ja konkurssivalvonnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Talousrikollisuuden ja harmaan talouden tehokkaalla torjunnalla voidaan saada merkittäviä valtiontaloudellisia hyötyjä. Panostukset harmaan talouden torjuntaan ovat valitettavasti jääneet riittämättömiksi myös käsiteltävänä olevassa talousarvioesityksessä.

Ulosottolaitoksen ja konkurssivalvonnan tehokas ja riittävästi resursoitu toiminta ennaltaehkäisee osaltaan talousrikollisuutta ja harmaata taloutta.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 1 sd

että momentille 25.20.01 lisätään 2 000 000 euroa ulosottolaitoksen ja konkurssivalvonnan toimintamenoihin.

30. Syyttäjät

01. Syyttäjälaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Talousrikollisuuden ja harmaan talouden tehokkaalla torjunnalla voidaan saada merkittäviä valtiontaloudellisia hyötyjä. Panostukset harmaan talouden torjuntaan ovat valitettavasti jääneet riittämättömiksi myös käsiteltävänä olevassa talousarvioesityksessä.

Harmaan talouden torjuntatyö on syyttäjälaitoksessa ollut tuloksellista. Talousrikossyyttäjien ajamissa harmaan talouden rikosjutuissa on ollut viime vuosina kyse noin sadasta miljoonasta eurosta vuodessa, mikä tekee panos-tuotosuhteesta valtiontalouden kannalta erittäin hyvän. Käytännössä kyse on törkeistä vero-, velallisen- ja kirjanpitorikoksista, joissa talousrikostutkinnan tehokkuus riippuu olennaisesti siitä, missä määrin syyttäjälaitos kykenee hoitamaan käsiteltäväksi valmistuvia juttuja. Lisärahoitus syyttäjälaitokselle harmaan talouden torjuntaan vahvistaisi rikosvastuun toteutumista ja toisi myös lisätuloja valtiolle konfiskoitavan rikoshyödyn muodossa.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 25.30.01 lisätään 2 100 000 euroa syyttäjälaitoksen toimintamenoihin.

40. Rangaistusten täytäntöönpano

01. Rikosseuraamuslaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Pelson vankilassa on kesällä 2016 havaittujen rakenteellisten puutteiden vuoksi poistettu käytöstä vankilan vanhimmat rakennukset. Tämä on tarkoittanut vankilan vankivahvuuden ja vankitoimintojen tilapäistä supistumista alle 60 vankiin, mikä on puolet vankilan normaalista 120-paikkaisesta.

Vankilan toiminnan turvaaminen on tärkeää, sillä Pelson vankila toimii täytäntöönpanoyksikkönä varsin laajalta alueelta tuleville vangeille ja se on myös alueen merkittävä työnantaja. Toiminnan supistuminen vanhojen tilojen sulkemisen seurauksena on ollut tarkoitettu tilapäiseksi ja korvaavista tiloista on jo laadittu suunnitelmat. Olemme kuitenkin huolissamme, että budjetissa osoitettu rahoitus ei mahdollista vankilan uudisrakentamisen käynnistämistä ja vankilan toiminnan palauttamista normaaliksi. Katsomme, että hallituksen on näiltä osin otettava suurempi vastuu vankilan uudistamisen loppuun saattamisesta.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 30

Eduskunta edellyttää, että Pelson vankila säilytetään 120-paikkaisena suljettuna vankilana ja uuden vankilan uudisrakentaminen käynnistetään mahdollisimman pikaisesti.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 1 sd

Pääluokka 26

SISÄMINISTERIÖN HALLINNONALA

10. Poliisitoimi

01. Poliisitoimen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Viimeaikaiset panostukset sisäisen turvallisuuden resursseihin ovat monien viranomaisten kohdalla korjanneet tilannetta. Esimerkiksi poliisien määrä on vihdoinkin saatu nostettua tasolle, jolla miltei kaikki koulutetut saatavissa olevat poliisit ovat töissä. Poliisien määrä vaatii kuitenkin pitkäjänteistä sitoutumista riittäviin resursseihin. Sen suhteen myös koulutusmäärät ja koulutuksen houkuttelevuus ovat avainasemassa.

Talousrikollisuuden ja harmaan talouden tehokkaalla torjunnalla voidaan saada merkittäviä valtiontaloudellisia hyötyjä. Panostukset harmaan talouden torjuntaan ovat valitettavasti jääneet riittämättömiksi myös käsiteltävänä olevassa talousarvioesityksessä. Harmaan talouden ennaltaehkäisy ja tutkinta vaatii myös poliisitoimelta resursointia, joihin on aiemmin ollut erillinen määräraha. Valitettavasti hallitus on poistanut erilliset harmaan talouden torjunnan määrärahat. Harmaan talouden torjunnan tehostamiseksi poliisitoimen resursseja tulee päinvastoin lisätä.

Alkoholilain muutokset lisäävät toteutuessaan poliisien työtaakkaa. Lisätyötä syntyy uudistuksen jälkeen etenkin ravintoloiden aukioloaikojen pidentymisestä sekä arvioidusta alkoholin kokonaiskulutuksen ja häiriökäyttäytymisen kasvusta. Kasvava työmäärä tulee huomioida poliisin resursseissa.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 26.10.01 lisätään 3 000 000 euroa poliisitoimelle harmaan talouden torjuntaan ja että hyväksytään seuraava lausuma:

Vastalauseen lausumaehdotus 31

Eduskunta edellyttää, että hallitus vastaa alkoholilain muutoksista johtuvaan poliisien lisätarpeeseen ennen alkoholilain voimaantuloa ja osittaa siihen riittävät resurssit.

20. Rajavartiolaitos

01. Rajavartiolaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Muiden sisäisen turvallisuuden toimijoiden tavoin Rajavartiolaitos on viime vuosina joutunut kamppailemaan, jotta alimitoitetuilla resursseilla toiminnot on saatu hoidettua kunnialla. Määrärahojen riittämättömyys on näkynyt uhkana raja-asemien aukioloille. Rajavartiolaitos aikoo vähentää ulkomailla toimivien yhdysmiesten määrää, osallistumistaan PTR-toimintaan sekä pääosin laittomaan maahantuloon keskittyvää rikostorjuntaa sisärajoilla. Samaan aikaa kansainvälisestä tilanteesta johtuen tehtävät lisääntyvät.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 1 sd

Vaikka rajavartiolaitoksen rahoitusta lisätään uusien viranomaistehtävien kohdalla, johtaa perustoiminnan rahoituksen krooninen alimitoitus siihen, että palvelutaso väistämättä laskee.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 26.20.01 lisätään 2 000 000 euroa Rajavartiolaitoksen toimintamenoihin.

30. Pelastustoimi ja hätäkeskustoiminta

02. Hätäkeskuslaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Hallituksen esityksessä hätäkeskuslaitoksen määrärahat olisivat vuonna 2018 noin 1 miljoonaa euroa pienemmät kuin 2017. Sen seurauksena hätäkeskusten henkilöstömäärä uhkaa vähentyä entisestään. Tämä näkyy palvelutason heikkenemisenä ja henkilöstön työssä jaksamisen heikentymisenä kestäättömälle tasolle. Hätäkeskusten toimintakyvyn heikkeneminen näkyy merkittäväällä tavalla muiden sisäisen turvallisuuden toimijoiden toiminnassa, johon se luo tehottomuutta, tehtävämäärien kasvua ja resurssien kohdentumista väärin. Näin ollen leikkaukset hätäkeskuksille maksetaan kalliisti muiden viranomaisten kohdalla. Samalla kansalaisten turvallisuus heikenee.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 26.30.02 lisätään 1 000 000 euroa hätäkeskuslaitoksen toimintamenoihin.

Pääluokka 27

PUOLUSTUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

10. Sotilaallinen maanpuolustus

01. Puolustusvoimien toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Yleinen asevelvollisuus ja koulutettu reservi ovat puolustusvoimien tehtävien hoidon kannalta kriittisiä tekijöitä. Puolustuskyvyn kannalta olennaista on paitsi varusmiesten ja reservin määrä myös heidän saamansa koulutuksen kesto ja taso. Puolustusvoimien uudistuksen yhteydessä reservin kertausmäärärahoja leikattiin. Vuonna 2014 parlamentaarisen työryhmän yhteinen tahto oli, että määrärahojen tasoa nostetaan.

Kouluttajien määrä

Maanpuolustuksen toimintaympäristö on muuttunut monin tavoin viime vuosina, ja nykyinen työmäärä aiheuttaa kohtuutonta kuormitusta Puolustusvoimissa. Esimerkiksi upseereista 43 % on kertonut tuntevansa työuupumusta. Vuodelle 2018 osoitetut 2 miljoonaa euroa sopimussotilaiden palkkaamiseen eivät riitä lieventämään painetta, jonka alla puolustusvoimien henkilöstö työtään tekee. Sopimussotilaan virkasuhteen kesto on tyypillisesti 3—6 kuukautta. Heidän lupansa

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 1 sd

ja osaamisohjansa varusmieskoulutuksen pohjalta ovat huomattavasti kapeampia kuin ammattialiupeereiden. Tämän vuoksi sopimussotilailla ei voida korvata ammattisotilaiden vajetta.

Kouluttajavaje tulisi laittaa kerralla kuntoon ja tehdä selkeä tasokorotus ammattisotilaiden palkkaamiseen sekä varsinaisten virkojen täyttöön. Koko puolustusbudjetin mittakaavassa henkilöstöasioihin saataisiin kohennusta jo melko pienellä, mutta oikein kohdennetulla lisäpanostuksella. Esimerkiksi 4 miljoonalla eurolla saataisiin täytettyä 100 vakinaista aliupseerin virkaa. Kaiken kaikkiaan näitä virkoja on täyttämättä 600 eli yli 20 prosenttia aliupseeriston määrästä, mikä on kestävätilanne. Myös Puolustusvoimat on tunnustanut, että sen henkilöstö uupuu työssään. Tämä on seurausta palkatun henkilöstön liian vähäisestä määrä suhteessa jatkuvasti lisääntyviin työtehtäviin.

Puolustusvoimien kansainvälisen koulutus- ja harjoitustoiminnan vaikutus perustoiminnan rahoitukseen

Puolustusvoimien osallistuminen kansainväliseen koulutus- ja harjoitustoimintaan perustuu pitkäjänteiselle yhteistyön kehittämiseksi. Harjoitustoiminnan päämääränä on valmiuden, suorituskäyvyn, yhteistoimintakyvyn sekä henkilöstön osaamisen ja toimintakyvyn kehittäminen. Tämä tukee myös Suomen osallistumista kansainväliseen kriisinhallintaan. Osallistumisen painopiste on vaativissa kansainvälisissä harjoituksissa, joissa vuosina 2017—2019 korostuu puolustusvoimien keskeisten suorituskäyvien ja kansainvälisen sotilaallisen yhteistyön kehittäminen. Kansainvälisen koulutus- ja harjoitustoiminnan kustannukset katetaan puolustusvoimien toimintamenoista. Painopiste vaativiin harjoituksiin osallistumisesta on oikea. Tulee kuitenkin muistaa, että mikäli samalla on tavoitteena kasvattaa harjoitusten mittakaavaa, tulee tämä todennäköisesti näkymään myös kohonneina kustannuksina. Kun vaativille isoille sotaharjoituksille ei ole varattu erillisiä määrärahoja, on huolena, että niihin käytetyt resurssit voivat olla pois puolustusvoimien perustoiminnasta. Suuret sotaharjoitukset eivät saa vaarantaa puolustusvoimien perustoimintojen rahoitusta ja toimintamenojen tasapainoa.

Edellä olevan perusteella esitämme hyväksyttäväksi seuraavat lausumat:

Vastalauseen lausumaehdotus 32

Eduskunta edellyttää, että hallitus varaa riittävät resurssit reservin kertausharjoitusten tason ja määrän pitämiseksi riittävällä tasolla.

Vastalauseen lausumaehdotus 33

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin kouluttajien riittävän määrän turvaamiseksi puolustusvoimissa pysyvästi.

Vastalauseen lausumaehdotus 34

Eduskunta edellyttää, että hallitus pitää huolen siitä, että puolustusvoimien osallistuminen kansainväliseen koulutus- ja harjoitustoimintaan ei tule vaarantamaan perustoimintojen rahoittamista.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 1 sd

Pääluokka 28

VALTIOVARAINMINISTERIÖN HALLINNONALA

Harmaan talouden aiheuttama verovaje on eduskunnan tarkastusvaliokunnan teettämän selvityksen mukaan arviolta 4—8 miljardia euroa vuodessa. Harmaa talous heikentää hyvinvointivaltion rahoituspohjaa ja haittaa yritysten välistä tervettä ja rehellistä kilpailua, mikä puolestaan osaltaan heikentää myös työntekijöiden asemaa ja altistaa työntekijöitä mm. alipalkkaukselle ja muille työehtojen laiminlyönneille.

SDP:n eduskuntaryhmän aloitteesta ja johdolla harmaan talouden torjunnassa on edistytty viime vuosina. Tulokset ovat olleet lupaavia. Esimerkiksi Verohallinnon tutkimuksen mukaan pelkästään rakennuslalla tehdyt uudistukset ovat vähentäneet harmaata taloutta ja lisänneet verotuotoja 100 miljoonaa euroa.

Harmaaseen talouteen kuuluu myös kansainvälinen veronkierto, jonka vuoksi Suomi menettää vuosittain satojen miljoonien eurojen verotuotoja.

Esitimme syksyllä 2017 aggressiivisen verosuunnittelun ja verokeidasvilpin vastaisen ohjelman sekä vuoden 2018 vaihtoehtobudjetin yhteydessä harmaan talouden vastaisen 13-kohtaisen toimenpideohjelman. Ohjelmat sisältävät konkreettisia esityksiä harmaaseen talouteen ja kansainväliseen veronkiertoon puuttumiseksi. SDP:n esittämien säädösmuutosten ja muiden toimenpiteiden ohella on tärkeää, että viranomaisilla on riittävät resurssit harmaan talouden vastaiseen työhön. SDP esittää, että harmaan talouden torjunnan resursseja lisätään valtionhallinnon eri aloilla yhteensä 20 miljoonaa euroa.

10. Verotus ja tulli

01. Verohallinnon toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Harmaan talouden torjunta on yksi verohallinnon tärkeimmistä painopistealueista. Silti verotarkastajia on liian vähän. Verottaja torjuu harmaata taloutta muun muassa verotarkastuksin, erilaisin hankkein, kampanjoin sekä verotuksen yhteydessä tehtävällä ohjauksella ja valvonnalla. Toimia on tehostettu erityisesti toimialoilla, joihin on todettu liittyvän suuria veroriskejä, kuten kuljetus-, rakennus-, majoitus- ja ravintola-aloilla. Verohallinnon riittävien resurssien turvaaminen on harmaan talouden ja veronkierron torjunnan kannalta ehdottoman tarpeellista.

Lisäksi Verohallinnon resursseja tutkimustyöhön ja raportointiin tulisi lisätä, jotta sen tietoaaineistot aggressiivisesta verosuunnittelusta ja harmaasta taloudesta saadaan paremmin poliittisten päättäjien, tutkijoiden ja kansalaisten käyttöön.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 28.10.01 lisätään 1 700 000 euroa Verohallinnon toimintamenoihin harmaan talouden torjuntaan.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 1 sd

02. Tullin toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Harmaan talouden torjunta läpäisee Tullissa koko organisaation. Tulli torjuu harmaata taloutta ennaltaehkäisevin toimin ja harjoittamalla sekä reaaliaikaista että jälkikäteistä valvontaa. Tullin harmaan talouden torjunnalle on hyvät edellytykset, ja on tärkeää, että sillä on siihen riittävät resurssit. Resurssien panos-tuotossuhde on Tullin harmaan talouden torjunnassa korkea. Tullilaitoksen määrärahojen turvaaminen on tärkeää myös kansainvälisen rikollisuuden ja salakuljetuksen torjumiseksi sekä mahdollisen alkoholilain muutoksesta johtuvien lisääntyvien tehtävien vuoksi.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 28.10.02 lisätään 3 100 000 euroa Tullin toimintamenoihin harmaan talouden torjuntaan.

70. Valtionhallinnon kehittäminen

Hallinnon digitalisaation ja tietohallinnon kehittämishankkeet ovat yleensä kalliita, pitkäkestoisia ja usein jopa vuosia myöhässä. Valtion vuosittaiset tietohallintomenot ovat lähes 800 milj. euroa ja koko julkisen hallinnon jopa 2 miljardia euroa. Hankkeiden tulokset ovat monesti toiminnallisesti vaatimattomia, eivätkä ne tehosta toimintaa tai tue digitalisaatiota. Digitalisaation johtaminen on heikkoa, minkä vuoksi sitä tulee parantaa. Tietohallinnon rakenteita tulee yksinkertaistaa hallinnon toimeenpanokyvyn parantamiseksi ja säästöjen aikaansaamiseksi. Digitalisaatio- ja hankintaosaamista tulee vahvistaa ja päällekkäinen työ lopettaa. Kehittämishankkeiden keston rajaamisella ja ketterillä hankintatavoilla voidaan saavuttaa laadukkaampia tuloksia nopeammin ja pienemmin kustannuksin. Kustannusten painopistettä tulee siirtää ylläpidosta kehittämiseen, mikä voi tuoda merkittäviä säästöjä.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 35

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin digitalisaation johtamisen parantamiseksi julkisella sektorilla, hankintaosaamisen parantamiseksi ja päällekkäisen työn vähentämiseksi.

90. Kuntien tukeminen

30. Valtionosuus kunnille peruspalvelujen järjestämiseen (arviomääräraha)

Vaihtoehtobudjettimme korjaa hallituksen politiikan räikeimmät epäkohdat: satojen miljoonien leikkaukset koulutuksesta, työllistämisestä ja heikoimpien auttamisesta. Perumme peruspalveluiden ja koulutuksen jättileikkauksia ja lisäämme tuntuvasti kuntien valtionosuuksia verrattuna hallituksen esitykseen.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 1 sd

Talous kasvaa, mutta julkisen sektorin lomarahaleikkaukset jatkuvat. Hallitus on leikannut kunnilta lomarahaleikkausta vastaavat säästöt. Eniten leikkauksesta kärsivät pienipalkkaiset naiset. Tavalliset sairaanhoitajat, keittäjät, lastentarhanopettajat ja kirjastonhoitajat. Kun muiden ansiot kasvavat, heidän ostovoimansa polkee paikallaan. Monelta perheeltä jää kesälomamatkat tekemättä. Leikkauksen peruminen olisi ensimmäinen askel kohti oikeudenmukaisuutta. Se loisi tunnetta luottamuksesta.

Kunnat laativat talousarvioitaan ja -suunnitelmiaan poikkeuksellisen epävarmassa tilanteessa. Merkittävin epävarmuustekijä on onnhdellen etenevä maakuntauudistus. Kunnat ovat kantaneet vastuunsa julkisen talouden sopeuttamisesta esimerkillisesti. Kuntasektorin toimintamenot kasvavat edelleen ensi vuonna erittäin maltillisesti. Lähivuosien haasteet ovat silti suuria.

Kilpailukyky sopimus tuo kuntatalouteen säästöjä, jotka kuitenkin leikataan kunnilta pois. Samoin hallitus jatkaa valtionosuusien indeksijäädytyksiä, jotka tarkoittavat käytännössä leikkauksia kuntatalouteen. Lisäksi hallituksen päättämien leikkausten toteutuminen kunnissa on epäselvää mm. varhaiskasvatuksen ja erikoissairaanhoidon osalta. Siitä huolimatta hallitus leikkaa kuntien valtionosuuksia näiden osalta etukäteen jo ennen kuin toteutuneiden säästöjen suuruudesta on tietoa. Kuntaliiton toteuttaman kyselyn mukaan kunnat arvioivat kiky-säästöt merkittävästi pienemmiksi ja niiden toteutumisen hitaammaksi kuin leikkausten perusteluissa käytetyt laskelmat osoittavat.

Kuntatalous heikkenee tänä vuonna 82 miljoonaa euroa kiky-sopimuksen vuoksi. On kestäväntöntä, että leikkaukset perustuvat epävarmoihin säästöihin ja oletuksiin kuntien käyttäytymisestä. Olemme esittäneet ensi vuoden budjetin käsittelyn yhteydessä kuntatyöntekijöiden lomarahaleikkauksen peruuttamista.

Leikkaukset ja kiky-sopimuksen muut heikennykset tulopohjaan kohtelevat eri kuntia hyvin eri tavoin. On tärkeää, että kilpailukyky sopimus ei aseta yksittäistä kuntaa kohtuuttomaan asemaan, eikä se saa vaarantaa kuntatalouden rahoitusasematavoitteen toteuttamista. Valtiovarainministeriön mukaan valtion toimet heikentävät kuntataloutta 129 miljoonaa euroa vuonna 2018. Kiinteistöveron alarajan korotuksen peruminen tekee 25 miljoonan euron loven varhaiskasvatusmaksujen alentamisesta kunnille luvatussa kompensatiosta. Tämä tulisi huomioida esimerkiksi yhteisöverojen kuntaosuuksissa.

Maakuntauudistuksen valmistelu on tapahtunut merkittävilta osin kuntien ja kuntayhtiöiden resursseilla. Vuoden 2018 valtionrahoituksen riittävydestä ei ole varmuutta. Hallituksen tulee seurata maakuntauudistuksen valmistelun resurssitarpeita ja tarvittaessa varmistaa valtion rahoituksen riittävyys.

SDP esitti vaihtoehtobudjetissa varhaiskasvatuksen ryhmäkokojen pienentämistä, varhaiskasvatusmaksujen alentamista, subjektiivisen varhaiskasvatusoikeuden palautusta, lapsiperheiden kotipalvelun lisäämistä ja vanhuspalvelujen hoitajamitoituksen tarkistamista sekä kuntoutuksen resurssien lisäämistä. Näitä varten vaihtoehtobudjetissa varattiin 90,65 miljoonan euron lisäys kuntien peruspalvelujen valtionosuuksiin. Lisäksi indeksileikkauksia ja kiky-leikkauksia peruttaisiin 137 miljoonan euron lisäyksellä.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 1 sd

Ammatillisen koulutuksen kuntarahoitusosuutta leikattiin 190 miljoonaa euroa vuonna 2017. Olemme esittäneet tämän leikkauksen perumista. Vaikka valtion talousarviossa ei huomioida kuntarahoitukseen kohdistuvia muutoksia, haluamme pitää valtionosuuksien ao. lisäyksellä huolta siitä, että ammatillisella koulutuksella on riittävät voimavarat.

Edellä esitettyjen valtionosuuslisäysten ohella SDP:n eduskuntaryhmän vaihtoehtobudjetin veropäätökset vahvistaisivat kuntataloutta 63 miljoonaa euroa.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavat lausumat:

Vastalauseen lausumaehdotus 36

Eduskunta edellyttää, että hallitus lisää kuntien valtionosuuksia lomarahojen normaalin maksamisen edellyttämällä tavalla vuonna 2018.

Vastalauseen lausumaehdotus 37

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin lainsäädännön muuttamiseksi siten, että kuntien peruspalvelujen järjestämiseen osoitettua valtionosuutta nostetaan vuoden 2018 ja sitä aiempien indeksi- ja kiky-leikkausten perumiseksi, toisen asteen ammatillisen koulutuksen rahoituksen vahvistamiseksi sekä uusien velvoitteiden ja varhaiskasvatustmaksujen alentamisen kompensoimiseksi ja riittävien lapsiperheiden ja vanhusten palvelujen turvaamiseksi.

91. Työllisyyden ja elinkeinoelämän tukeminen

41. Energiaverotuki (arviomääräraha)

Teollisuuden energiakustannusten alentamiseksi ja vientiteollisuuden kustannuskilpailukyvyyn parantamiseksi on tehostettava energiaveron palautusjärjestelmää. Energiaintensiivisten yritysten veronpalautuksen määrä tulee nostaa 90 prosenttiin valmisteverojen määrästä jalostusarvon 0,5 prosenttia ylittävältä osalta. Kustannusarvio on 20 miljoonaa euroa.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 38

Eduskunta edellyttää, että hallitus antaa esityksen energiaintensiivisen teollisuuden energiaveron palautusjärjestelmän uudistamisesta, jolla vahvistetaan vientisektorin kustannuskilpailukykyä.

**Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 1 sd**

Pääluokka 29

OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖN HALLINNONALA

Koulutuspolitiikka on pitkällä aikavälillä parasta kasvupolitiikkaa. Koulutus lisää tuottavuutta, ja se on paras vakuutus työmarkkinoiden riskejä vastaan. Samalla koulutus on tehokas keino vähentää eriarvoisuutta ja pitää kaikki mukana yhteiskunnassa.

Mitä parempi pohjakoulutus ja mitä paremmat mahdollisuudet päivittää osaamista läpi työuran, sitä helpompaa ihmisen on sopeutua työmarkkinoiden muutokseen.

Koulutusleikkaukset heikentävät kasvun edellytyksiä

Hallituksen tekemät säästötoimet koulutukseen ja tutkimukseen vaarantavat koko suomalaisen koulutuksen pohjan ja vähentävät merkittäväällä tavalla Suomen mahdollisuuksia kehittää tutkimusta ja innovaatioita. Suomalaiset taloustieteilijät ja muu tiedemaailma ovat arvostelleet koulutusleikkauksia.

Koulutuksen ja tutkimuksen luoma edelläkävijäosaaminen luo sen perustan, jolta Suomi ponnistaa eteenpäin ja uuteen nousuun. SDP ei hyväksy hallituksen koulutusleikkauksia.

Hallituksen säästötoimet asettavat opetus- ja kulttuuriministeriön toimialoille tiukat taloudelliset reunaehdot. Tasavertaisten ja laadukkaiden koulutuspalveluiden turvaaminen varhaiskasvatuksesta korkeakoulutukseen on turvattava kaikille myös vähentyvien resurssien tilanteessa. Hallinnonalalle kohdistuu merkittävä määrärahavähennys vuoteen 2020 mennessä. Huolestuttavaa on, että tässä tilanteessa Suomen suhteellinen asema osaamisyhteiskuntana on heikentynyt ja koulutustason nousu on pysähtynyt. Nuorten osaamistaso on laskussa ja Suomen tiede uhkaa jäädä jälkeen kilpailijamaistaan.

Lupauksista huolimatta kilpailukyky sopimuksen vaikutukset eivät jääneet kustannusneutraaleiksi kunnille ja monille muille koulutuksen järjestäjille. Hallitus päätti, että esimerkiksi yliopistot, ammattikorkeakoulut ja yksityiset koulutuksen järjestäjät eivät saaneet kilpailukyky sopimuksen tuomia työnantajamaksujen helpotuksia käyttöönsä.

Myös sekä varhaiskasvatukseen että perusopetuksen valtionosuuksia leikataan sekä indeksi- että kiky-leikkausten johdosta. Peruspalveluiden valtionosuuksien indeksileikkausten johdosta hallitus vähentää lisää mm. varhaiskasvatukseen ja perusopetukseen sekä kulttuuriin kohdistuvia resursseja. Myös korkeakouluihin kohdistuu mittavat indeksileikkaukset.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 39

Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa koulutusleikkausten vaikutuksia ja ryhtyy tarvittaessa korjaaviin toimenpiteisiin.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 1 sd

Hallitus on osoittanut osaamisen ja koulutuksen painopistealueelle 300 miljoonaa kertaluonteista kärkihankerahoitusta. Panostus on tarpeen, mutta se ei millään pysty korvaamaan pysyviä menosäästöjä.

Hallitus on ohjaamassa Suomen tielle, joka vaarantaa maan uudistumisen. Valittu politiikka johdattaa koulutustason nousun pysähtymiseen. Leikkaukset kautta koulutuskaaren aina varhaiskasvatuksesta yliopistojen opetus- ja tutkimustyöhön syövät edellytykset kestävältä talouskasvulta, viennin kehittämiseltä, uusien korkean tuottavuuden työpaikkojen synnyltä ja elinkeinorakenteen muutokselta.

Hallitus on tehnyt päätöksillään arvovalinnan. Se päätti koulutuslupauksista huolimatta leikata koulutuksesta. Sekä absoluuttisina lukuina että opetuksen ja koulutuksen hallinnonalaan suhteutettuna tehdyt leikkauspäätökset ovat aivan liian suuria. Sipilän hallituksen tekemät leikkauspäätökset koulutuksesta tulevat pitkällä aikavälillä Suomelle ja suomalaisille erittäin kalliiksi.

Julkisen talouden tasapainottaminen kestäväällä tavalla vaatii huolellista suunnittelua ja lainvalmistelua, jossa asiantuntijoiden ymmärrystä hyödynnetään ja kansalaisyhteiskuntaa kuullaan. Toimenpiteiden vaikutukset on arvioitava laaja-alaisesti ja lainsäädäntöön tulee perehtyä ennen päätöksen tekemistä, jotta saadaan aikaan asioita, mitä on oikeasti tavoiteltu. Näin hallitus ei ole toiminut.

Kasvatuksesta, koulutuksesta ja tutkimuksesta leikkaaminen ei ole ollut suomalaisten henkisen ja aineellisen tulevaisuuden kannalta perusteltua.

Koulutus ja tutkimus — talouskasvun ja osallisuuden perusta

Leikkausten, kurjistumisen ja eriarvoistumisen sijaan SDP haluaa kehittää suomalaista koulutusjärjestelmää laajasti ja pitkällä aikajänteellä. Tavoitteena on luoda Suomeen kokonaisvaltainen ja eheä koulupolku varhaiskasvatuksesta toisen asteen loppuun hyödyntäen parasta tutkimusta ja kansainvälisiä kokemuksia sekä Suomessa tehtyjen kokeilujen tuloksia.

Siirtyminen päivähoidosta esiopetukseen, esiopetuksesta alakouluun ja sieltä yläkouluun sekä edelleen toiselle asteelle ovat lasten ja nuorten elämässä tärkeitä ja usein ratkaisevia nivelvaiheita. Nivelvaiheet on todettu toistuvasti suurimmaksi ongelmaksi koulupudokkuuden taustalla, koulutuksen keskeyttämisessä ja syrjäytymisessä. Näitä ongelmia on yritetty ratkaista jo vuosikymmeniä, mutta tulokset ovat jääneet vaatimattomiksi. Ikäluokista jopa 10 000 jää yhä vaille toisen asteen tutkintoa.

Jokainen nuori tarvitsee riittävät tiedot ja taidot muuttuvassa maailmassa pärjäämiseen. Kyse on ennen kaikkea mahdollisuudesta työelämässä menestymiseen sekä elinikäiseen oppimiseen. Tällä hetkellä toisen asteen koulutuksesta syrjäytyminen ennustaa korkeasti koulutettuihin verrattuna heikompaa terveydentilaa, useampia työttömyysjaksoja sekä merkittävästi lyhyempää työuraa. Tämä kehitys saattaa edelleen voimistua työelämän osaamisvaatimusten kasvun myötä.

Jotta oikeudet ja velvollisuudet ovat tasapainossa, tulee meidän yhteiskuntana pystyä vaatimaan nuorilta panostamista omaan osaamiseensa ja tarjota tukea tämän tavoitteen saavuttamiseksi. Tä-

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 1 sd

män vuoksi oppivelvollisuus tulee pidentää 18-vuotiaaksi ja toisen asteen koulutus on muutettava maksuttomaksi.

On huolestuttavaa, että heikkojen lukijoiden ja kirjoittajien määrä on kasvanut jo kohta kaksi vuosikymmentä. Tämä huolestuttava asia tuli esiin vuoden 2015 Pisa-arvioinneissa, jolloin lukutaitoa viimeksi mitattiin. Suomi on edelleen tuossa 73 maan vertailussa lukutaidossa kärkisijoilla eli neljäntenä, mutta peruskoulun päättävistä suomalaisnuorista 11 prosenttia eli noin 6 000 nuorta ymmärtää ja omaksuu tekstiä niin heikosti, etteivät he selviydy arkisista tilanteista. Näiden nuorten lukutaito on niin heikko, että se vaikeuttaa jokapäiväisessä elämässä selviytymistä ja saattaa olla esteenä jatko-opinnoissa ja työelämässä pärjäämisessä. Heikkojen lukijoiden osuus on kasvanut sekä tyttöjen että poikien joukossa, mutta etenkin pojilla.

Erityinen huoli liittyy siihen, kuinka lasten ja nuorten mielenterveysongelmat ovat lisääntyneet. Valtiovarainvaliokunnan saaman tiedon mukaan jo jopa joka viidennes lapsi ja nuori voi huonosti.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavat lausumat:

Vastalauseen lausumaehdotus 40

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy valmistelemaan lukemisen ja kirjoittamisen keskusta lukutaidon kehittämiseksi.

Vastalauseen lausumaehdotus 41

Eduskunta edellyttää, että hallitus antaa hyvinvointilupauksen ja ryhtyy konkreettisiin toimiin kouluterveydenhuollon vahvistamiseksi, jotta lasten ja nuorten mielenterveysongelmiin voidaan puuttua ajoissa ja moniammatillista yhteistyötä hyödyntäen.

Oppivelvollisuutta on pidennettävä ja nuorisotakuuta on vahvistettava

Pelkän perusasteen suorittaneiden ihmisten työllisyysaste on vain noin 40 prosenttia, kun taas korkeakoulutettujen työllisyysaste on yli 85 prosenttia ja toisen asteen suorittaneiden noin 70 prosenttia. Työurien pituus ylittää peruskoulun varassa olevilla hädin tuskin 20 vuotta, kun taas korkeakoulutettujen työurat kestävät yli 35 vuotta. Koulutustason nostaminen on välttämätöntä, jos haluamme nykyistä selvästi korkeampaa työllisyyttä.

Suomessa on edelleen lähes 100 000 alle 30-vuotiasta ihmistä, joilla ei ole perusasteen jälkeistä tutkintoa. Edelleen ikäluokista jopa lähes 10 000 ihmistä jää vaille toisen asteen tutkintoa. Heidän on yhä vaikeampaa kiinnittyä työmarkkinoille. Erityisesti poikien syrjäytyminen on merkittävä ongelma, mikä näkyy nuorten miesten kasvaneena työttömyytenä.

Samaan aikaan talouden ja työelämän rakennemuutos nostaa työelämän osaamisvaatimuksia. Viimeisten 30 vuoden aikana työmarkkinoilta on kadonnut 600 000 työpaikkaa, johon on riittänyt pelkkä perusasteen koulutus. Korkea-asteen koulutettujen työpaikkojen määrä on sen sijaan kasvanut vuodesta toiseen.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 1 sd

Pohjimmiltaan kyseessä on myönteinen ilmiö: osaamistason nousu tarkoittaa korkeampaa tuottavuutta ja siten nopeampaa talouskasvua sekä parempaa elintasoa. Sitä on vahvistettava. Koulutus on paras turva työmarkkinoiden murroksessa ja paras keino varmistaa, että Suomi siinä selviää.

Pelkkä peruskoulu ei nykyisin eikä varsinkaan tulevaisuudessa riitä pohjakoulutukseksi. Tavoitteeksi on asetettava, että koko ikäluokka suorittaa vähintään toisen asteen koulutuksen ja että koulutus jatkuu läpi elämän. Siksi oppivelvollisuutta on pidennettävä ja toisen asteen koulutus on muutettava maksuttomaksi. Opiskelusta koituvat kustannukset eivät saa estää ketään suorittamasta tutkintoa.

Toisen asteen koulukseen siirtyminen on tärkeä nivelvaihe, jossa nuoret joutuvat ensimmäistä kertaa tekemään koko koulutusuraansa koskevia valintoja. Koulutustakuu on hieman korjannut tilannetta, mutta edelleen noin kahdeksan prosenttia peruskoulun päättäneistä nuorista ei aloita seuraavana syksynä tutkintoon johtavassa koulutuksessa. Lisäksi useat aloittaneista eivät vie opintojaan loppuun. Osa tämän ongelman ratkaisua olisi oppivelvollisuuden pidennys 18-vuotiaaksi.

Oppivelvollisuuden pidentäminen ja sitä seuraava toisen asteen muuttuminen maksuttomaksi on hyötyihinsä nähden kohtuullisen edullinen uudistus. VATT on arvioinut, että yksi vuosi oppivelvollisuutta lisää kustannuksia 17—27 miljoonaa euroa vuodessa. Haarukka johtuu erilaisista olettamuksista oppimateriaalien kierrättämisestä. Tällainen panostus maksaa aikaa myöten itsensä moninkertaisesti takaisin paranevan työllisyyden ja vähenevän syrjäytymisen kautta.

Oppivelvollisuuden pidentämisen ohella nuorten ja nuorten aikuisten kiinnittymistä työmarkkinoille on edistettävä myös muiden keinojen avulla. Työllistymistä ja kouluttautumista tukevat keinot ovat tehokkaimpia keinoja myös syrjäytymisen estämiseksi.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 42

Eduskunta edellyttää, että hallitus antaa esityksen, jossa nostetaan oppivelvollisuusikä 18-vuoteen ja toisen asteen koulutus muutetaan täysin maksuttomaksi.

Hallitus on ajamassa voimakkaasti nuorisotakuun alas ja korvaamassa sen yhteisötakuulla, joka on yksi sen kärkihankkeista. Käytännössä tämä merkitsee sitä, että nuorisotakuun rahoituksesta viedään jopa 96 %. Tässä, kuten niin monessa muussakin asiassa, hallituksen kärkihanke toimii sumuverhona, millä yritetään kätkeä se tosiasia, että toimiva järjestelmä ajetaan pelkästään ideologisista syistä alas ja tilalle tarjotaan murusia. SDP esitti oman mallinsa nuorisotakuun kehittämiseksi talvella 2017.

Hallitus on leikkaamassa nuorten aikuisten osaamisohjelmasta 20 miljoonaa euroa eli 80 prosenttia määrärahoista. Ohjelman alasajon seurauksena moni vailla peruskoulun jälkeistä tutkintoa oleva nuori aikuinen jää tosiasiallisesti tyhjän päälle. Ohjelma on onnistunut hyvin räätälöityjen opintopolkujen toteuttamisessa, ja siksi sen resurssit tulee turvata.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 1 sd

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 43

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimiin nuorten osallistumisen vahvistamiseksi, syrjäytymisen ehkäisemiseksi sekä koulutus- ja työllisyysasteen nostamiseksi.

Toisen asteen koulutuksen saavutettavuus on turvattava

Toisen asteen koulutuksen riittävää alueellisen ja määrällisen saavutettavuuden turvaamista ei ole määritelty minkään tahon tehtäväksi. Perustuslain mukaan julkisen vallan on turvattava, sen mukaan kuin lailla tarkemmin säädetään, jokaiselle yhtäläinen mahdollisuus saada kykijensä ja erityisten tarpeidensa mukaisesti myös muuta kuin perusopetusta ja kehittää itseään varattomuuden sitä estämättä.

Lukiokoulutuksen maantieteellinen saavutettavuus on pysynyt viime vuosina varsin tasaisena. Itä-Suomen nuorilla oli huomattavasti huonompi ammatillisen koulutuksen maantieteellinen saavutettavuus kuin Manner-Suomessa keskimäärin. Erityisesti Pohjois-Karjalan ja Etelä-Savon nuorilla oli keskimäärin selkeästi pidemmät matkat asuinpaikastaan ammatillista koulutusta tarjoaviin oppilaitoksiin.

Valinnanvara ammatillisen koulutuksen tarjonnassa oli Itä-Suomessa selvästi muuta maata kapeampi. Itä-Suomessa alle 54 prosentille 16-vuotiaista oli kodistaan 10 kilometrin etäisyydellä tarjolla kolmen eri koulutusalan ammatillista koulutusta, kun Manner-Suomessa sitä oli tarjolla lähes 70 prosentille saman ikäisistä.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 44

Eduskunta edellyttää, että Suomessa on alueellisesti riittävän kattavasti toisen asteen aloituspaikkoja.

Laadukkaampaa varhaiskasvatusta

Laadukas varhaiskasvatus on vaikuttavimpia investointeja, joita yhteiskunta voi tehdä. Taloustieteen nobelisti James Heckman on todennut, että koulutusinvestointien tuotto on suurimmillaan, kun ne tehdään elinkaaren varhaisessa vaiheessa. OECD on arvioinut, että varhaiskasvatukseen panostettu euro tuottaa itsensä vähintään seitsenkertaisesti takaisin.

Varhaiskasvatuksen positiiviset vaikutukset lapsen kehitykselle, myöhemmälle koulumenestykselle sekä yhteiskuntaan kiinnittymiselle ovat kiistattomat. Tutkitusti hyödyt ovat suurimmat heikosta sosioekonomisesta taustasta tulevilla lapsilla. Erityisen haavoittuvassa asemassa oleviin lapsiin panostaminen eurolla tuo myöhempien tutkimusten mukaan jopa kolmetoista euroa takaisin.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 1 sd

Laadukas varhaiskasvatusta lisää tasa-arvoa ja inhimillisen pääoman määrää yhteiskunnassa, mikä vahvistaa talouskasvun edellytyksiä pitkällä aikavälillä.

Toimiva varhaiskasvatusta tukee työn tarjontaa. Maksujen alennus on myös kustannustehokas keino parantaa työntekeksen kannusteita.

Varhaiskasvatusta hyödyt toteutuvat vain, jos varhaiskasvatusta on laadukasta ja kaikilla lapsilla on siihen yhtäläinen oikeus. Laadukas varhaiskasvatusta edellyttää erityisesti osaavaa ja koulutettua henkilöstöä. Ryhmäkokojen on oltava riittävän pieniä, jotta ne mahdollistavat riittävän yksilöllisen ja laadukkaan kasvatusta ja esiopetuksen.

Hallituksen leikkaukset, subjektiivisen päivähoito-oikeuden rajaaminen ja ryhmäkokojen kasvataminen ovat heikentäneet suomalaisen tasokkaan varhaiskasvatusta perusteita. SDP:n vaihtoehdossa ryhmäkokoja pienennetään ja subjektiivinen oikeus palautetaan.

Laadukas varhaiskasvatusta pystyy tehokkaasti pysäyttämään huono-osaisuuden kierteen ja parantaa lapsen oppimismahdollisuuksia koulutiellä. Tästä huolimatta Suomen lasten varhaiskasvatukseen osallistuminen on eurooppalaisittain tarkasteltuna alhaisella tasolla. Suomessa 4—6-vuotiaista lapsista 84 prosenttia osallistui varhaiskasvatukseen vuonna 2013. Varhaiskasvatukseen osallistumisaste on nostettava eurooppalaiselle tasolle, 90—95 prosenttiin, sillä varhaiskasvatukseen osallistuminen luo pohjan myöhemmälle oppimiselle. Erityisesti eri kieli- ja kulttuuritaustaisten lasten kehityksessä varhaiskasvatuksella on ratkaiseva merkitys kielen oppimiselle, kotoutumiselle ja myöhemmälle koulumenestykselle. Lisäksi naisten työmarkkina-aseman parantaminen ja työllisyysasteen nostaminen edellyttävät varhaiskasvatukseen osallistumisasteen kasvattamista.

Hallitus esitti kautensa alussa varhaiskasvatusta maksujen tuntuvaa korottamista. Asiaan tarkemmin perehdyttyään se teki tarpeellisen U-käännöksen, ja esittää nyt maksujen alentamista. Se on aidosti hyvä uudistus. Hallituksen päättämä malli varhaiskasvatusta maksujen alentamisesta jää kuitenkin puolitiehen ja siinä on muutamia valuvikoja.

Ensinnäkin yhden lapsen yksinhuoltajan maksut laskevat hallituksen mallissa huomattavasti muita perheitä vähemmän. Lisäksi hallituksen mallissa varhaiskasvatusta maksuprosentit on yhtenäistetty niin, että prosentit nousevat kolmen hengen ja sitä suuremmissa perheissä. Se tarkoittaa, että maksut nousisivat nykyistä nopeammin tulojen kasvaessa, eli efektiiviset marginaaliveroasteet paikoin nousisivat. Se ei ole kannustinmielessä toivottavaa.

SDP esitti vaihtoehtobudjetissaan oman mallin varhaiskasvatusta maksujen alentamisesta. SDP:n mallissa hallituksen mallin valuviat korjattaisiin. Yhden lapsen yksinhuoltajan maksua alennettaisiin enemmän. Lisäksi SDP:n malli laajentaisi nollamaksuluokkaa enemmän, mikä poistaisi maksut useammalta perheeltä ja toisi esimerkiksi kahden keskipalkkaisen vanhemman perheen maksualennusten piiriin. SDP on esittänyt, että kunnille kompensoidaan alennuksen myötä alenevat maksutulot 38 miljoonaa suhteessa hallituksen esitykseen.

Pitkällä aikavälillä SDP:n tavoitteena on jo pitkään ollut täysin maksuton varhaiskasvatusta.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 1 sd

Suomessa astui 1.8.2014 voimaan uusi yhtenäinen oppilas- ja opiskelijahuollon laki, joka takaa psykologipalvelut kaikille kouluasteille eli esiopetukseen, perusopetukseen sekä lukioihin ja ammatillisiin oppilaitoksiin. Oppilas- ja opiskelijahuolto tulisi saada koskemaan myös varhaiskasvatusta. Oppilas- ja opiskelijahuoltolain ulottaminen varhaiskasvatukseen on välttämätöntä sekä varhaiskasvatuksessa olevien lasten ja heidän perheidensä että varhaiskasvatuksen vaativaa työtä tekevien ammattilaisten kannalta.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavat lausumat:

Vastalauseen lausumaehdotus 45

Eduskunta edellyttää, että hallitus palauttaa varhaiskasvatuksen ryhmäkoot entiselleen.

Vastalauseen lausumaehdotus 46

Eduskunta edellyttää, että hallitus palauttaa subjektiivisen oikeuden varhaiskasvatukseen kaikille.

Vastalauseen lausumaehdotus 47

Eduskunta edellyttää, että hallitus edelleen alentaa tuntuvammin varhaiskasvatusmaksuja ja korjaa esittämänsä maksunalennuksen valuviat ja että maksut poistetaan kokonaan asenteittain tavoitteena pitkällä tähtäimellä kokonaan maksuton varhaiskasvatus.

Vastalauseen lausumaehdotus 48

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimiin varhaiskasvatuksen osallistumisasteen nostamiseksi.

Vastalauseen lausumaehdotus 49

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimiin varhaisen tuen kehittämiseksi varhaiskasvatuksessa.

Kunnostetaan homekoulut, -päiväkodit ja niiden pihat sekä kirjastot

Kunnat investoivat liian vähän, vaikka hyviä kohteita ja kiireellistä korjattavaa olisi paljon. Ennen kaikkea homekoulut, -päiväkodit ja kirjastot on heti kunnostettava turvallisiksi työympäristöiksi. Meillä ei ole varaa sairastuttaa lapsia eikä työntekijöitä.

Valtio tarjoaa kunnille porkkanaksi tukea korjausinvestoinnin kuluihin. Kunnille korvamerkitty 100 miljoonaa euroa olisi siemenraha kunnan omalle panostukselle ja auttaisi käynnistämään miljardin euron korjausrakentamisen.

Vaikka korjausvelka on suuri, vanhan korjaaminen entiseen konseptiin ei tarvitse olla itsestään selvä ratkaisu. Nykyajan peruskoulun tilojen tulisi vastata jo tulevaisuuden haasteisiin. Siemen-

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 1 sd

rahaa voi käyttää myös kuntien palvelurakentamisen uusiin toimintamalleihin. Rakennusten käyttötarkoituksia on voitava muuttaa joustavasti. Päiväkodit ja palvelutalot voidaan sijoittaa toistensa yhteyteen sekä lasten että vanhusten iloksi. Myös kirjastojen peruskorjausta sekä sijoitumista näihin palvelukokonaisuuksiin voidaan tukea.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 50

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimiin homekoulujen, -päiväkotien ja kirjastojen korjausinvestointien nopeuttamiseksi.

Kulttuuri kuuluu kaikille

Kulttuurin ja taiteen merkitys jälkiteollisessa maailmassa kasvaa: luova työ ja kulttuurin tuoma hyvinvointi pitävät yhteiskuntaa koossa ja antavat sisältöä meidän kaikkien elämään. Kulttuuri ja luovat alat kattavat jo 4,2 % koko EU-alueen bruttokansantuotteesta — niiden liikevaihto on EU-maissa yli 500 miljardia euroa ja kulttuurialat työllistävät yli 7 miljoonaa ihmistä. Suomessa alan työntekijöitä on noin 100 000.

Sosialidemokraatit kannattavat monimuotoisia, ilmaisia ja edullisia kulttuuripalveluita. Julkisesti rahoitettu kulttuuri on tuotava lähelle ihmisiä. Kaikilla tulee olla mahdollisuus nauttia, tehdä ja harrastaa kulttuuria lompakkonsa paksuudesta ja taidoistaan riippumatta. Myös ammattitaiteilijoille on turvattava säällinen toimeentulo, joka viime kädessä turvaa taiteen vapauden.

Kulttuuria on oltava saatavilla koko maassa, kaikissa kunnissa. Kunta tarjoaa edullisia tai maksuttomia tiloja kulttuurin ja liikunnan harrastamiseen. Taidekasvatuksen ja taiteen perusopetuksen kehittäminen on kestävää yhteisön hyvinvoinnin eteen tehtävää työtä. Kirjastot ovat kaupunkien olohuoneita, joista luodaan kulttuurin monipuolisia toimintakeskuksia, ajassa eläen. Elävä kunta vie kulttuuria myös heille, jotka eivät sen luokse pääse: hoitolaitoksiin, palvelutaloihin, päiväkoteihin ja kouluihin.

Kulttuurin valtionosuusjärjestelmää ollaan uudistamassa. Uudistus on tärkeä ja sen tavoitteena on ottaa paremmin huomioon taidekentän ja yhteiskunnan muutokset. On selvää, että hallituksen ajama kustannusneutraali malli ei tule olemaan kestävä, vaan johtaisi tosiasiallisesti resurssien heikkenemiseen nykyisestä. Uudistuksen yhteydessä tulee vahvistaa resursseja nykyisestä.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 51

Eduskunta edellyttää, että kulttuurin rahoitus pohjaa vahvistetaan niin, että kulttuuripalvelujen saavutettavuus turvataan eri alueilla ja kaikille väestöryhmille.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 1 sd

Luovien alojen kasvuohjelma

Luovilla aloilla toimivat yritykset ovat tyypillisesti hyvin pieniä. Luovien alojen liiketoiminta voidaan moninkertaistaa, kunhan löydetään oikeat liiketoiminta-aihiot, saatetaan yhteen tekijät ja tuotteistajat sekä opitaan luomaan arvoa tekijänoikeuksille.

Kirja-alalle on syntynyt viime vuosina agentuureja, välitysorganisaatioita, jotka kokoavat, tuotteistavat ja markkinoivat teossalkkuja maailmalla. Monilla muilla aloilla tekijät joutuvat yksin myymään tuotteitaan. Tekesin luovien alojen ohjelmaa täydentävässä hankkeessa synnytetään tuotteistusyrittäjiä, joilla on rahkeita tuotekehittelyyn ja vientiin. Ne kykenevät hyödyntämään tehokkaasti kulttuurivientipanostuksia, jotka palautetaan opetusministeriön määrärahoihin. Myös tekijänoikeustulon verotusta muuttamalla voidaan edistää luovien alojen liiketoimintaa ja kansainvälistymistä. Olemme ehdottaneet luovien alojen kasvuohjelmaan viittä miljoonaa euroa.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 52

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimiin luovien alojen kasvuohjelman perustamiseksi.

Harrastuslupaus

Lasten vanhempien tulot ja koulutus ohjaavat voimakkaasti nuorten harrastusmahdollisuuksia. Yli kolmannes nuorista on jättänyt aloittamatta jonkin harrastuksen rahan puutteen vuoksi ja vieraskielisistä nuorista lähes puolet. Osa nuorista (17 prosenttia) on jättänyt tapaamatta ystäviään taloudellisista syistä. Korkeimmin koulutettujen vanhempien lapsista 95 prosentilla on jokin harrastus, kun vain perusopetuksen käyneiden lapsista harrastus on 74 prosentilla. Kaikkiaan 87 prosenttia 15—29-vuotiaista sanoo harrastavansa jotakin.

Lapsen vanhempien pienituloisuus ei saa olla esteenä harrastamiselle ja itsensä kehittämiseksi. Omaehtoisen harrastamisen kynnyksiä on madallettava ja on huolehdittava siitä, että erityisesti syrjäytymisvaarassa olevat lapset ja nuoret pääsevät harrastusten pariin. Matalan kynnyksen liikunta- ja harrastusmahdollisuuksia tulee lisätä. Jokaisella lapsella ja nuorella tulee olla vähintään yksi harrastus.

Jotta harrastamisen maksut ja välineet eivät lisäisi perheiden eriarvoistumista, esitämme kunnille ja järjestöille harrastuslupauksen. Takaamme kaikille suomalaisille lapsille mahdollisuuden harrastaa. Olemme esittäneet harrastuslupauksen toimeenpanoon 4 miljoonaa euroa.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 53

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimiin harrastuslupauksen toteuttamiseksi.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 1 sd

Maksuton museokuukausi

Museoissa jokainen voi pysähtyä muistamaan menneitä polvia, arkista elämää ja kulttuurin saavutuksia — ja avaamaan ikkunoita maailman taiteen tuulille. Maksuttoman museokuukauden rahoitukseen varataan 2 miljoonaa euroa.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 54

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimiin maksuttoman museokuukauden järjestämiseksi.

10. Yleissivistävä koulutus ja varhaiskasvatus

30. Valtionosuus ja -avustus yleissivistävän koulutuksen ja varhaiskasvatuksen käyttökustannuksiin (arviomääräraha)

Suomalainen koulujärjestelmä on tunnettu korkeatasoisen osaamisen, tasa-arvon ja tehokkuuden onnistuneesta yhdistämisestä. Nuorten oppimistuloksissa, kouluviihtyvyydessä, oppimismotivaatiossa ja asenteissa on kuitenkin tapahtunut selvä lasku viime vuosien aikana. Epätoivotun kehityksen pysäyttämiseksi ja peruskoulun uudistamiseksi toteutettiin kaikkien eduskuntaryhmien ja satojen asiantuntija- ja intressitahojen kanssa parlamentaarinen peruskoulun kokonaisuudistus. Tässä kaikkien eduskuntaryhmien hyväksymässä tiekartassa linjataan vahvaan tutkimusnäyttöön ja yhteiseen poliittiseen tahtoon perustuen mm. ryhmäkoko- ja tasa-arvorahoituksen jatkuvuudelle sekä peruskoulun kehittämisen erillisrahoitukselle.

Oppimistulokset ovat kansainvälisten tutkimustulostenkin mukaan heikentyneet ja koulujen väliset erot kasvamassa. Hallitus on kuitenkin ajanut alas edellisen hallituksen perusopetuksen laatuun ja ryhmäkokojen pienentämiseen tarkoitetut määrärahat. Tämä heikentää koulujen välistä tasa-arvoa mm. sillä, että kouluihin, missä on paljon maahanmuuttajia ja lapset tarvitsevat enemmän huomiota esimerkiksi suomen kielen opinnoissa, voidaan palkata vähemmän opettajia ja muuta henkilökuntaa.

Eriarvoistuminen ja syrjäytyminen ovat kasvava ilmiö suomalaisessa yhteiskunnassa. Pisa-tutkimukset ovat osoittaneet, että alueelliset erot ja oppilaiden vanhempien taustan vaikutus oppimistuloksiin ovat kasvamassa. Tällainen kehitys vaarantaa koko peruskoulun idean ja vahvuuden. Eriarvoistumisen ja syrjäytymisen kasvu on saatava taittumaan pitkäjänteisellä ja suunnitelmallisella työllä. Todellista nollatoleranssia kiusaamiselle ei vielä ole, sillä peruskoululaisista 7 prosenttia joutuu yhä kiusatuksi. Tarvitaan suunnitelmallinen ja pitkäjänteinen kansallinen kiusaamisen vastainen ohjelma, mitä kaikki koulut sitoutetaan noudattamaan. Tällä torjutaan parhaiten myös syrjäytymistä ja koulupudokkuutta.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 1 sd

että momentille 29.10.30 lisätään 15 000 000 euroa perusopetuksen laatuun ja tasa-arvoon suunnattuun avustukseen ja että hyväksytään seuraavat lausumat:

Vastalauseen lausumaehdotus 55

Eduskunta edellyttää, että perusopetukseen ja muuhun yleissivistävään koulutukseen tehdyt indeksi- ja kiky-leikkaukset perutaan ja palautetaan ryhmäkokojen pienentämiseen, tasa-arvon edistämiseen ja peruskoulun kehittämiseen varattuihin määrärahoihin tehdyt leikkaukset.

Vastalauseen lausumaehdotus 56

Eduskunta edellyttää, että hallitus laatii kansallisen ohjelman kiusaamisen ja syrjäytymisen ehkäisemiseksi varhaiskasvatuksessa ja kouluissa.

Vastalauseen lausumaehdotus 57

Eduskunta edellyttää, että hallitus varaa ryhmäkokojen pienentämiseen erillisen rahoituksen, jotta ryhmäkokojen pienennys ei vähennä laajasti eri tarkoituksiin kohdistuvaa tasa-arvorahoitusta, josta on saatu vaikuttavimmat tulokset.

31. Valtionosuus ja -avustus vapaan sivistystyön oppilaitosten käyttökustannuksiin (arviomääräraha)

Vapaa sivistystyö pyrkii lisäämään tasa-arvoa koulutuksen saavutettavuudella. Avoimuutta korostava tietoyhteiskunta uhkaa sulkeutua erityisesti siirtolaisilta, senioreilta, alhaisen koulutuksen saaneilta ja työelämän ja koulutuksen ulkopuolelle jääneiltä.

Vapaa sivistystyö ei tuota suoraan validoitua osaamista jatkokoulutukseen tai työelämän käyttöön, joten sille on tarjottu tehtäviä työelämän ulkopuolelle jääneiden koulutustehtävän hoitamisessa, mm. työttömien työkyvyn säilyttäjänä ja syrjäytymisen ehkäisijänä sekä vanhusten toimintakykyisyyden ylläpitäjänä ja yksinäisyyden lievittäjänä.

Kansainvälisen muuttoliikkeen myötä vapaalle sivistystyölle on myös palannut osa sen alkuperäisistä kansansivistystehtävistä. Suomessa elää ensimmäistä kertaa vuosikymmeniin kokonainen kansanryhmä, jonka koulutustaso on heikko ja josta osalla ei ole edes peruskoulutusta, siirtolaiset. Tietotekniikan nopean kehittymisen vuoksi Suomessa on paljon myös kantaväestöön kuuluvia ihmisiä, jotka eivät ole tietoyhteiskunnassa tiedoiltaan ja taidoiltaan tasavertaisessa asemassa muiden kanssa.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 29.10.31 lisätään 5 000 000 euroa vapaan sivistystyön käyttökustannuksiin.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 1 sd

51. (29.10.51 ja 52) Valtionavustus järjestöille (kiinteä määräraha)

Tasa-arvotyön resurssit turvattava

Naisjärjestöjen Keskusliitto ja Naisjärjestöt Yhteistyössä — Kvinnor organisationer i Samarbete NYTKIS ry ovat sukupuolten välistä tasa-arvoa, naisten oikeuksia ja tyttöjen ja naisten ihmisoikeuksia edistävien naisjärjestöjen kattojärjestöjä. Monika-Naiset liitto ry on monikulttuurinen kattojärjestö, joka kehittää ja tarjoaa erityispalveluja väkivaltaa kokeneille maahanmuuttajataustaisille naisille ja lapsille. Naisjärjestöjen toimintaa rahoitetaan budjettivaroin. Naisjärjestöjen valtionavustus on muihin kansalaistoiminnan kansallisiin kattojärjestöihin verrattuna pieni ja viime vuosina se on laskenut merkittävästi. Edellytämme, että tasa-arvotoimijoiden resursseista huolehditaan.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 29.10.51 lisätään 200 000 euroa eräiden naisjärjestöjen valtionavusta annetun lain (663/2007) mukaisiin valtionavustuksiin tasa-arvotyön turvaamiseksi.

20. Ammatillinen koulutus

30. Valtionosuus ja -avustus ammatilliseen koulutukseen (arviomääräraha)

Sosialidemokraatit kannattavat rakenteellista uudistamista, mutta toisin kuin hallitus, lähdemme siitä, että toisen asteen uudistus on toteutettava hallinnosta ja toimitiloista, ei opetuksesta säästämällä. Säästöt jotka edellisen hallituksen toimesta olisivat kohdistuneet koko toisen asteen koulutukseen, kohdistuvat nyt pelkästään ammatilliseen koulutukseen. Myös lukuisat asiantuntijatahot ovat kritisoineet ammatillisen koulutuksen leikkauksia. Ne vaarantavat ammattiosaamisen laadun, yleisen jatko-opintokelpoisuuden ja nuorisotakuun toteutumisen.

Ammatillisessa koulutuksessa on vähennetty lähiopetuksen määrää valtavasti, mikä heikentää opetuksen laatua. Vielä 1990-luvulla oppilaat saivat lähiopetusta täyden työviikon, 38 tunnin verran. Tänä päivänä ollaan jo monin paikoin 28 tunnin alapuolella. Ammattiin valmistuvat eivät siis saa enempää opetusta kuin peruskoululaisetkaan. Laajat leikkaukset tulevat väistämättä näkyämään ammatillisen koulutuksen laadussa ja näin myös nuorten ammattitaidossa.

SDP esittää, että kunnille varataan riittävät resurssit ammatillisen koulutuksen toteuttamiseen. Kuntien valtionosuuksia on nostettava aiemmin kuntien rahoitusosuuteen kohdistuneen 190 miljoonan euron perumiseksi ja sen lisäksi ammatilliseen koulutukseen tehdyt indeksi- ja kiky-leikkaukset tulee perua.

Ammatillinen työvoima- ja kotouttamiskoulutus

Työelämän muutosvauhti on nopeaa. Ammatillinen työvoimapolitiittinen koulutus on tehokas väline uudistaa työttömän ihmisen osaamista ja täydentää työmarkkinoiden osaamistarvetta. Se mahdollistaa nopean reagoinnin alueen rakennemuutoksiin.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 1 sd

Lisäksi ammatillisen työvoimakoulutuksen avulla voidaan tehokkaasti vastata työmarkkinoiden kohtaanto-ongelmiin. Nyt tutkintoon tähtäävä koulutus on siirtymässä opetus- ja kulttuuriministeriöön, mikä jäykistää koulutuksen tarjontaa. Uuden ammatin ja täydennyskoulutuksen merkitystä ei voi liiaksi korostaa. Se rakentaa sillan työstä työhön ja tukee työpaikan säilymistä. Työvoimapolitiittinen koulutus rakentaa siltaa työttömyydestä työhön.

Positiivinen rakennemuutos erityisesti Lounais-Suomessa, mutta muuallakin on johtanut tilanteeseen, missä koulutetusta työvoimasta on todella suuri pula. Se toimii huonoimmillaan jopa taloudellisen kasvun esteenä.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 29.20.30 lisätään 10 000 000 euroa ammatilliseen työvoimakoulutukseen ja kotouttamiskoulutukseen ja että hyväksytään seuraava lausuma:

Vastalauseen lausumaehdotus 58

Eduskunta edellyttää, että ammatillisen koulutuksen leikkaukset perutaan ja kunnille varataan riittävät valtionosuudet laadukkaaseen ammatillisen koulutuksen järjestämiseen.

33. Nuorten aikuisten osaamisohjelma (kiinteä määräraha)

Nuorisotyöttömyyden kasvu ja nuorten syrjäytyminen ovat erittäin huolestuttavia ilmiöitä. Edellisellä hallituskaudella Suomeen luotiin nuorisotakuu, jonka toteuttamiseen varattiin 60 miljoonaa euroa joka vuosi. Nykyisen hallituksen yhden kärkihankkeen tavoitteena on kehittää nuorisotakuuta yhteisötakuun suuntaan. Tähän kärkihankkeeseen on varattu koko vaalikaudelle 10 miljoonaa euroa.

Valitettavasti hallitus ei näytä panostavan nuorisotakuun toteuttamiseen ja työllisyysasteen nostamiseen, vaan päinvastoin luopuu peruskoulun varaan jääneiden osaamistason nostamisesta. Suomessa on yhä 300 000 aikuista, joiden osaaminen on peruskoulun varassa. Vieläkin 100 000:lta alle 30-vuotiaalta nuorelta aikuiselta puuttuu toisen asteen tutkinto. Työllisyysasteen nosto on mahdollista toteuttaa takaamalla kaikille vähintään toisen asteen tutkinto, jolloin jokaisella on mahdollisuudet ylläpitää ja kehittää osaamistaan ja yleissivistystään iästä, sukupuolesta ja varallisuudesta riippumatta. Nuorten aikuisten osaamisohjelmassa 20–29-vuotiaiden, pelkän peruskoulun varassa olevien nuorten on mahdollisuus suorittaa ammatti- tai erikoisammattitutkinto tai ammatillinen perustutkinto.

Nyt hallitus on lopettamassa ohjelman kokonaan ensi vuoden loppuun mennessä eli suurimmassa syrjäytymisvaarassa olevien asemaa halutaan vaikeuttaa entisestään. Rahoitusta esitetään pienennettäväksi peräti 80 % eli 20 miljoonaa euroa.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 29.20.33 lisätään 20 000 000 nuorten aikuisten osaamisohjelmaan.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 1 sd

40. Korkeakouluopetus ja tutkimus

20. Korkeakoululaitoksen ja tieteen yhteiset menot (siirtomääräraha 3 v)

Korkeakoulujen käytännönläheinen ja opetukseen integroitu TKI-toiminta, joka kohdistuu kunkin alueen omaan työelämään sekä yhteiskunnan ja yritysten kilpailukyvyyn ja innovaatioiden kehittämiseen tulee saada entistä näkyvämmäksi ja sitä tulee aiempaa vahvemmin hyödyntää. Se tarvitsee tuekseen myös riittäviä rahoitusvälineitä, käytössä olevan innovaatioasetelin lisäksi muutakin. Erityisen tärkeää tutkimus- ja innovaatiotoiminnan tukeminen on juuri nyt alueilla, missä on nähtävissä positiivisen rakennemuutoksen aiheuttamaa taloudellista kasvua.

Lisäksi korkeakoulujen tulee pystyä vastaamaan nopeasti ja joustavasti alueidensa työvoiman tarpeeseen. Erityisesti insinööri- ja diplomi-insinöörikoulutusta tarvitaan useilla alueilla nykyistä enemmän.

Useat kansainväliset arvioinnit ovat osoittaneet, että suomalaisessa tutkimus- ja innovaatiojärjestelmässä suurimmat ongelmat ovat nimenomaan soveltavan tutkimuksen, innovaatioiden edistämisen ja työ- ja elinkeinoelämäyhteistyön rahoituksessa ja kannustimissa. Lisäksi kapeikot osaan työvoiman tarjonnassa uhkaavat jo hidastaa kasvua joillain toimialoilla ja alueilla.

Suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan ja yritysten kilpailukyvyyn uudistaminen edellyttää ammattikorkeakoulujen TKI-toiminnan parempaa hyödyntämistä. Ammattikorkeakoulujen ratkaisukeskeinen, korkeaan osaamiseen ja vuorovaikutukseen perustuva TKI-toiminta on yksi tärkeä vastaus Suomen tutkimus- ja innovaatiojärjestelmän haasteisiin. Ammattikorkeakoulujen vahvuus on vahva vuorovaikutus sidosryhmien, kuten yritysten ja työelämän kanssa samalla opiskelijoita osallistaen. Suomi tarvitseekin uusia panoksia erityisesti ammattikorkeakoulujen TKI-osaamisen hyödyntämiseen positiivisen rakennemuutoksen alueilla, sillä kansalliset rahoitusinstrumentit ammattikorkeakoulujen innovaatiotoimintaan ja soveltavaan tutkimukseen ovat varsin pienet.

Suomen taloudessa näkynyt positiivinen kehitys on nostanut työvoiman kysyntää. Keskeisillä talouden kasvualoilla on koettu jo niin vakavaa pulaa osaavasta työvoimasta, että se vaarantaa kasvupotentiaalin hyödyntämistä. Nämä huolet ovat tulleet esille ensin Varsinais-Suomessa, jossa kasvualoja ovat erityisesti meriteollisuus ja autonvalmistus, mutta osaavasta työvoimasta on pulaa myös muilla alueilla. Esimerkiksi Satakunnassa on ollut vuoden 2017 aikana avoinna noin 700 uutta työpaikkaa insinööreille ja diplomi-insinööreille, mutta työnhakijoita on ollut vain 5—20 prosenttia avoimien paikkojen määrästä. Jyväskylän alueella on puolestaan suuri pula erityisesti ICT-alan osaajista.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 29.40.20 lisätään 5 000 000 euroa korkeakoulujen tukemiseen positiivisen rakennemuutoksen alueilla.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 1 sd

50. Valtionrahoitus yliopistojen toimintaan (siirtomääräraha 2 v)

Sosialidemokraatit haluavat rakentaa edellytykset suomalaisen kilpailukyvyn lisääntymiselle osaamis- ja koulutustasoa entisestään nostamalla, emme sitä tietoisesti laskemalla. Vain tällä tavalla syntyy aitoa säästöä.

Innovaatiovetoinen, osaamisperustainen talous ei voi toimia ilman menestyviä yliopistoja. Leikkauksilla vaarannetaan yliopistojen mahdollisuudet tarjota laadukasta koulutusta, lasketaan osaamistasoa ja ennen kaikkea kavennetaan resursseja elintärkeältä perustutkimukselta, joiden pohjalta kehitetään tulevaisuuden innovaatioita. Koulutustason nousun pysähtymisellä on merkittävät seuraukset elinkeinorakenteen sekä korkean osaamisen työpaikkojen syntyminen kannalta.

Hallitus kuitenkin peräänkuuluttaa Suomen nousua innovaatioilla ja samaan aikaan leikkaa perustutkimuksesta ja tieteestä. Koulutustason nousu on Suomen väestön keskuudessa hiljalleen pysähtynyt. Korkeasti koulutettujen määrässä olemme tippuneet Euroopan kärjestä keskikastiin. Kärkihankerahoitukset ja yksittäiset määrärahalisäykset eivät poista sitä tosiasiaa, että yliopistojen rahoitusta on leikattu yli sietorajan tällä hallituskaudella. Siksi yliopistojen perusrahoitukseen tehdyt indeksi- ja kiky-leikkaukset tulee perua.

Korkea-asteen aloituspaikkojen lisääminen

Nuoret opiskelijat tekevät paljon töitä opintojensa ja toimeentulonsa eteen rakentaakseen omaa tulevaisuuttaan ja tätä yhteiskuntaa. Maksuttomalla koulutuksella, opintojen taloudellisella tukemisella ja fiksuilla opintojärjestelyillä tuemme kaikista taustoista tulevien opiskelijoiden mahdollisuuksia suorittaa korkeakouluopintoja. Koulutuspolitiikalla tulee turvata kaikkien mahdollisuudet taustasta huolimatta päästä korkeimman opetuksen piiriin.

Kansainväliset vertailut ovatkin jo pitkään osoittaneet, että Suomi on jäämässä jälkeen sekä nuorten että työikäisen väestön osaamisessa ja koulutustasossa. Tilastokeskuksen mukaan vuonna 2015 korkeimmin koulutettuja olivat 40—44-vuotiaat, joista 46 prosentilla oli korkea-asteen tutkinto. Ikäryhmässä 35—39-vuotiaat vastaava osuus oli 45 ja ikäryhmässä 30—34-vuotiaat 40 prosenttia.

Samanaikaisesti koulutustason nousu on lakannut ja Suomi on vajonnut tältä osin OECD-maiden keskikastiin. Pisa-tulokset viittaavat nuorison perusvalmiuksien heikentymiseen ja heikosti suoriutuvien osuuden kasvuun. Suomessa nuorten ikäluokkien osaamisen arvioidaan yleisemminkin olevan laskussa.

Niin sanottu hakijasuma toisen ja kolmannen asteen opintojen välissä hidastaa opintojen aloittamista joskus useilla vuosilla. Hakijasuman purkamiseksi ja suomalaisten koulutustason nostamiseksi korkea-asteen aloituspaikkoja tulee lisätä.

Tampere3 -hanke

Tampereen teknillinen yliopisto, Tampereen yliopisto ja Tampereen ammattikorkeakoulu rakentavat yhdessä uutta mallia suomalaiseen korkeakoulutukseen. Uusi korkeakoulu yhteisö aloittaa

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 1 sd

1.1.2019. Siinä kohtaavat talouden, tekniikan, terveyden ja yhteiskunnan tutkimus. Tampere3 luotieteidenalojen rajapinnoista ammentavan monialaisen, innostavan ja globaalisti kiinnostavan tutkimus- ja oppimisympäristön.

Tampereen alueen korkeakouluilla on ollut viime vuosikymmeninä keskeinen rooli seudun elinvoimaisuuden ja kilpailukyvyn kannalta. Alueella on vahva koulutusinfrastruktuuri. Vahvoja aloja ovat mm. ICT-, ohjelmisto- ja tuotantoteknologia. VTT on keskittämässä valmistavan teollisuuden osaamisensa ja tutkimustoimintansa Tampereelle. Tampereen kolmen korkeakoulun, erityisesti TAMK:n ja TTY:n painoaloilla ja profiloitumistoimilla on selkeä yhteys alueen osaamiskärkeen.

Valtion suoran rahoituksen merkitys kaikkien kolmen korkeakoulun talouteen on suuri. Yhdistävillä yliopistoilla täydentävän rahoituksen osuus on tavanomaiseen tapaan suurempi kuin ammattikorkeakoululla. Tampereen teknillisellä yliopistolla tilinpäätöksessä avustustuottoihin sisältyvän Tekes-rahoituksen osuus kokonaistuotoista on ollut merkittävä. Vuosina 2012—2016 se on ollut noin 13,5 % yliopiston varsinaisen toiminnan tuotoista. Yhdessä Tampereen yliopiston ja Tampereen teknillisen yliopiston saama perusrahoitus vastaa noin 11 prosenttia Suomen yliopistojen perusrahoituksesta.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 29.40.50 lisätään 69 000 000 euroa yliopistojen toiminnan rahoittamiseen,

että momentille 29.40.50 lisätään 10 000 000 euroa korkea-asteen aloituspaikkojen lisäämiseen,

että momentille 29.40.50 lisätään 10 000 000 euroa Tampere3-hankkeelle ja että hyväksytään seuraavat lausumat:

Vastalauseen lausumaehdotus 59

Eduskunta edellyttää, että hallitus lisää korkea-asteen aloituspaikkoja hakijasuman purkamiseksi ja koulutustason nostamiseksi.

Vastalauseen lausumaehdotus 60

Eduskunta edellyttää, että yliopistojen perusrahoitukseen tehdyt indeksi- ja kiky-leikkaukset perutaan.

55. Valtionrahoitus ammattikorkeakoulujen toimintaan (siirtomääräraha 2 v)

Innovaatiovetoinen, osaamisperustainen talous ei voi toimia ilman menestyviä ammattikorkeakouluja. Hallituksen linja ammattikorkeakoulujen rahoituksen leikkaamisesta jatkuu. Leikkauksilla vaarannetaan ammattikorkeakoulujen mahdollisuudet tarjota laadukasta koulutusta, laskeaan osaamistasoa. Koulutustason nousun pysähtymisellä on merkittävät seuraukset elinkeinorakenteen sekä korkean osaamisen työpaikkojen syntymisen kannalta.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 1 sd

Hallitus kuitenkin peräänkuuluttaa Suomen nousua innovaatioilla ja samaan aikaan leikkaa laajasti koko koulutuskentältä. Opetuksesta ja tutkimuksesta leikattu euro supistaa taloutta ja työpaikkojen määrää kuuden euron verran yhteiskunnassa.

Suomen kilpailukyky edellyttää vahvaa maailmanluokan korkeakoululaitosta: ammattikorkeakoulut ovat sen olennainen osa. Hallituksen lyhytnäköinen leikkauslinja on vaarantanut ammattikorkeakoulujen pitkäjänteisen kehittämisen. Näin ollen ammattikorkeakoulujen perusrahoitukseen tehdyt indeksi- ja kiky-leikkaukset tulee perua.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

momentille 29.40.55 lisätään 44 000 000 euroa ammattikorkeakoulujen toiminnan rahoittamiseen ja että hyväksytään seuraava lausuma:

Vastalauseen lausumaehdotus 61

Eduskunta edellyttää, että ammattikorkeakoulujen perusrahoitukseen tehdyt indeksi- ja kiky-leikkaukset perutaan.

70. Opintotuki

55. Opintoraha ja asumislisä (arviomääräraha)

Opintososiaaliset edut ovat osa sosiaaliturvaa, eivät opiskelijoiden palkkaa. Etuuksien tarkoitus on tarjota kaikille mahdollisuus täysipäiväiseen opiskeluun. Jotta tasa-arvoiset opiskelumahdollisuudet toteutuisivat, tulee opintososiaalisen tukijärjestelmän olla kunnossa ja opintotuen olla indeksiin sidottu. Opintoraha on tasoltaan erittäin matala ja varsinkin kaikista heikoin toisen asteen opiskelijan tuki ei riitä turvaamaan perustoimeentuloa. Opintorahan tason jäädessä jälkeen yleisestä kustannustason noususta, joutuvat opiskelijat osallistumaan entistä enemmän palkkatyöhön opintojen ohella, jolloin opiskeluaikat pitenevät.

Tämä ei ole linjassa hallituksen kaavailemien opintoaikojen lyhennysten kanssa. On selvää, että opintorahan raju leikkaaminen heikentää pidemmällä aikavälillä opintotuen riittävyttä ja voi vaikuttaa perustuslaissa turvattuun mahdollisuuteen saada varattomuudesta huolimatta kykyjensä ja tarpeidensa mukaisesti opetusta, kun kustannustaso nousee.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 62

Eduskunta edellyttää, että hallitus peruu opintorahan leikkauksen.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 1 sd

80. Taide ja kulttuuri

04. Museoviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Kansallismuseossa on jo pidempään suunniteltu museon laajentamista. Laajentamisesta on tehty alustavat suunnitelmat. Laajennus on perusteltu, jotta museon tilat saadaan vastaamaan nykyisiä kävijämääriä ja jotta kokoelmia voidaan esitellä yleisölle nykyisiä tarpeita vastaavalla tavalla.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 63

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimiin kansallismuseon laajennuksen edistämiseksi.

06. Kansallisen audiovisuaalisen instituutin toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Vuosina 2014—2018 Kansallisen audiovisuaalisen instituutin määrärahoista on leikattu yli viidennes. Tehdyt leikkaukset ovat johtaneet toiminnan merkittävään supistamiseen, ja Elävän kuvan museo on jouduttu sulkemaan. Jatkuessaan leikkaukset johtavat siihen, että KAVIn ei ole mahdollista saavuttaa sille asetettuja tavoitteita, eikä se selviä lakisäätelistä tehtävistään. Toiminnan turvaamiseksi määrärahasoia on välttämätöntä korottaa.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 29.80.06 lisätään 1 100 000 euroa kansallisen audiovisuaalisen instituutin toimintamenoihin ja että hyväksytään seuraava lausuma:

Vastalauseen lausumaehdotus 64

Eduskunta edellyttää, että hallitus turvaa Kansallisen audiovisuaalisten instituutin toiminnan ja riittävät resurssit.

31. Valtionosuus ja -avustus teattereiden, orkestereiden ja museoiden käyttökustannuksiin (arviomääräraha)

Taide tuo merkityksiä elämään. Taidetta ovat ihmisten luomat teokset, jotka tuottavat esteettisiä elämyksiä. Taide on ilmaisun, kannanoton ja mielihyvän tuottamisen väline. Taide voi saada ihmisen hetkeksi unohtamaan arjen ja kokemaan, että elämässä on jotakin suurempaa. Taide liittyy ihmisten elämässä arvoihin ja merkityksiin. Taide voi opettaa inhimillisyyttä ja toisista välittämistä. Taide ei avaudu, jos sen ääressä ei pysähdy ja anna mahdollisuuksia sen kokemiseen.

Teattereiden, orkestereiden ja museoiden merkitys koko maan kattavan kulttuuritarjonnan, saataavuuden ja kansankunnan yhteisen muistin kannalta on merkittävä. Toteutuessaan leikkaukset vähentävät alan työllisyyttä ja lisäävät kuntien painetta kasvattaa rahoitusosuuttaan.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 1 sd

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 29.80.31 lisätään 3 000 000 euroa museoiden, teattereiden ja orkestereiden valtionosuuteen ja että hyväksytään seuraava lausuma:

Vastalauseen lausumaehdotus 65

Eduskunta edellyttää, että hallitus ottaa käyttöön taiteelle ja kulttuurille työllisyysperusteisen avustuksen veikkauksen jakamattomista varoista.

50. Eräät avustukset (siirtomääräraha 3 v)

Kansalaisyhteiskunnan tilaan on alettu maailmanlaajuisesti kiinnittää huomiota osana demokratiaa, ihmisoikeuksia, osallisuutta ja hyvinvointia. Euroopan yhteisössäkin tunnustetaan voittoa tavoittelemattomien kansalaistoimijoiden, palveluntarjoajien ja vapaaehtoistyöntekijöiden merkitys kansalaisaktiivisuuden ilmentäjinä.

Kansalaisaktiivisuudella voidaan edistää osallisuutta, paikallisyhteisöjen sosiaalista koheesiota ja sukupolvien välistä vuorovaikutusta. Toiminta edistää EU:n kestävästä kehityksestä, työllisyyttä, sosiaalista oikeudenmukaisuutta, talouskasvua ja ympäristön laatua. Myös Suomessa on kannettu huolta demokratian ja kansalaisyhteiskunnan tilasta kaikkien muutosten keskellä. Mitä monimuotoisempi kansalaisyhteiskunta on, sen paremmat valmiudet sillä on selviytyä kriiseistä.

Samaan aikaan, kun OKM on yhdistänyt eri momenteilla olevia järjestöjen tukemista yhdelle momentille, on myös määrärahoja vähennetty. Lisäksi selvitysosassa avustusten käyttötarkoituserusteluissa on menty epämääräisempään suuntaan. Esimerkiksi rauhantyötä ei enää mainita erikseen.

Erityistä huolta aiheuttaa ihmisoikeusliiton tilanne. Ihmisoikeusliitto on Suomen ainoa kokonaisvaltaisesti Suomen ihmisoikeustilannetta seuraava järjestö. Suomi korostaa ulkopoliitikassaan ihmisoikeusjärjestöjen ja ihmisoikeuspuolustajien työn turvaamisen tärkeyttä. Se on tuottanut tärkeää tietoa mm. syrjinnästä Suomessa ja tutkii parhaillaan Suomessa äärimmäisen ajankohtaista nk. kunniaan liittyvää väkivaltaa monen viranomaisenkin toiveen mukaisesti. Useat ministeriöt nojaavat järjestön asiantuntemukseen ja siltä pyydetään runsaasti virallisia lausuntoja. Järjestö tekee arvioita Suomessa vieraileville kansainvälisille elimille (ETYJ, Euroopan Neuvosto jne.) Suomen tilanteesta ja raportoi YK:n ihmisoikeussopimuksia valvoville komiteoille.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 29.80.50 lisätään 1 700 000 euroa järjestöjen valtionavustuksiin ja että hyväksytään seuraava lausuma:

Vastalauseen lausumaehdotus 66

Eduskunta edellyttää, että hallitus turvaa monimuotoisen kansalaisyhteiskunnan ja kansalaisjärjestöjen toiminnan edellytykset ja lisää kansalaisjärjestöjen toiminnan rahoitusta.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 1 sd

90. Liikuntatoimi

52. Valtionosuus liikunnan koulutuskeskuksille ja rahoitus liikuntatieteellisten hankkeiden arviointikustannuksiin (kiinteä määräraha)

Liikunnan koulutuskeskukset (urheiluopistot) järjestävät liikunta-alan ammatillista perus- ja lisäkoulutusta sekä vapaatavoitteista koulutusta. Suomessa on 11 valtakunnallista ja kolme alueellista liikunnan koulutuskeskusta.

Vapaan sivistystyön koulutuksessa liikunnan koulutuskeskukset järjestävät mm. urheilijoiden valmennukseen liittyvää koulutusta sekä urheiluseurojen ohjaajien, valmentajien ja seurahenkilöstön koulutusta yhteistyössä liikuntajärjestöjen kanssa. Lisäksi ne toimivat koko väestölle tarkoitettuina kunto- ja terveysliikunnan koulutuskeskuksina. Siksi momentille osoitetut leikkaukset tulee perua.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 29.90.52 lisätään 174 000 euroa liikunnan koulutuskeskuksille.

91. Nuorisotyö

51. Nuorten työpajatoiminta ja etsivä nuorisotyö (siirtomääräraha 2 v)

Nuorisotyöttömyyden kasvu ja nuorten syrjäytyminen ovat erittäin huolestuttavia ilmiöitä. Edellisellä hallituskaudella Suomeen luotiin nuorisotakuu, jonka toteuttamiseen varattiin 60 miljoonaa euroa joka vuosi. Nykyisen hallituksen yhden kärkihankkeen tavoitteena on kehittää nuorisotakuuta yhteisötakuun suuntaan. Tähän kärkihankkeeseen on varattu koko vaalikaudelle vain 10 miljoonaa euroa.

Valitettavasti hallitus ei näytä panostavan nuorisotakuun toteuttamiseen ja työllisyysasteen nostamiseen, vaan päinvastoin luopuu peruskoulun varaan jääneiden osaamistason nostamisesta. Vieläkin 100 000:lta alle 30-vuotiaalta nuorelta aikuiselta puuttuu toisen asteen tutkinto. Työllisyysasteen nosto on mahdollista toteuttaa takaamalla kaikille vähintään toisen asteen tutkinto, jolloin jokaisella on mahdollisuudet ylläpitää ja kehittää osaamistaan ja yleissivistystään iästä, sukupuolesta ja varallisuudesta riippumatta.

Etsivä nuorisotyö auttaa kaikkein suurimmassa syrjäytymisvaarassa olevia nuoria. Etsivän nuorisotyön tavoittamien nuorten määrä on kasvanut selkeästi 2010-luvulla, joten sen rooli ennaltaehkäisevässä työssä on lisääntynyt.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 29.91.51 lisätään 3 000 000 euroa nuorten työpajatoimintaan ja etsivään nuorisotyöhön.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 1 sd

Pääluokka 30

MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

Metsä on Suomen yksi tärkeimmistä luonnonvaroista. Metsä on paitsi laaja ja monipuolinen raaka-aineiden lähde teollisuudelle ja taloudelliselle toiminnalle laajasti ajateltuna, myös suomalaisen monimuotoisen luonnon perusta ja ekosysteemipalveluiden mahdollistaja sekä luontoharrastusten ja virkistykseen sekä matkailunliiketoiminnan selkäranka. Suomen kansantalous nojaa metsäsektorimme menestykseen. Kansallinen metsäohjelma sekä metsäpoliittisen selonteon linjaukset ohjaavat metsäpolitiikkaa. Suomalaisen metsäsektorin menestystä on vaalittava yli vaalikausien parlamentaarisesti ja yhteisymmärryksessä. Metsäsektori kaipaa vakaita linjauksia toimintaympäristön turvaamiseksi sekä jatkuvaa uudistumista.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 67

Eduskunta edellyttää, että hallitus perustaa parlamentaarisen työryhmän, joka kartoittaa metsäalan tulevaisuutta yli hallituskausien. Sen tulisi ehdottaa uudistuksia, joilla kannustava metsäverotus turvaisi teollisuuden puunhankinnan, huolehdittaisiin metsäluonnon monimuotoisuudesta ja edistettäisiin metsäalan koulutusta Suomessa.

01. Hallinto ja tutkimus

01. Maa- ja metsätalousministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Eläinsuojeluasiamiehen virka perustettiin viime hallituskaudella SDP:n aloitteesta koordinoimaan valtakunnallista eläinsuojelupolitiikkaa. Virka perustettiin määräaikaisena, ja se päättyi vuoden 2015 lopussa. Virka on rahoitettu maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalta. Sen kustannukset ovat olleet noin 100 000 euroa vuodessa. Eläinten oikeuksiin liittyvät asiat, kuten tuotantoeläinten hyvinvointi, ruuan alkuperäkysymykset sekä kiinnostus lemmikkieläinharrastusta kohtaan luovat tarpeen itsenäiselle valtion viranomaiselle. Eläinsuojeluasiamiestä tarvitaan jatkossakin koordinoimaan eläinten oikeuksiin liittyvää yhteiskunnallista agendaa, keskustelua ja politiikkaa sekä eri tahojen yhteistyötä eläinsuojelukysymyksissä. Eläinsuojeluasiamiehen virka tulee perustaa uudelleen ja vakinaistaa.

SDP on huolissaan hallituksen eläinsuojelupolitiikasta. Eläinsuojelulain kokonaisuudistus on viivästynyt, ja muut eläinten pitoa parantavat säädökset ovat olleet vastatuulella. Hallitusohjelman kirjaukset nostavat esiin huolen siitä, kuinka kunnianhimoinen eläinsuojelulaista onnistutaan tekemään, jos maataloustuottajien kustannukset eivät saa hallituskaudella nousta. Suomi tarvitsee sekä eläinsuojeluasiamiehen koordinoimaan valtakunnallista eläinsuojelupolitiikkaa, että kunnianhimoisen eläinsuojelulain, joka vastaa kansalaisten käsitystä lemmikki- ja tuotantoeläinten hyvästä kohtelusta.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 1 sd

Vastalauseen lausumaehdotus 68

Eduskunta edellyttää, että eläinsuojeluasiamiehen virkaa perustetaan uudelleen ja siihen osoitetaan 100 000 euron määräraha vuoden 2018 ensimmäisessä lisätalousarviossa.

10. Maaseudun kehittäminen

55. Valtionapu 4H-toimintaan (siirtomääräraha 2 v)

4H-järjestö tekee valtakunnallisesti merkittävää nuorisotyötä ja on maan suurin nuorisojärjestö. 4H-toiminta tukee nuoren elämänhallintaa, tukee nuorison työllistymistä ja kannustaa yritteliäisyyteen. Järjestön resurssit on tärkeää pyrkiä pitämään kohtuullisella tasolla. On tärkeää turvata 4H-toiminnan resurssit myös vuodelle 2018.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 69

Eduskunta edellyttää, että hallitus turvaa 4H-toiminnan riittävän rahoituksen.

63. Maaseudun kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)

Maaseudun elinvoimaisuutta voidaan lisätä omaehtoista, asukkaista lähtevää paikallista toimintaa edistämällä. Kylätoiminta on yksi toiminnan muoto, joka on viime vuosina kasvattanut suosiotaan. Kyläyhdistyksillä on usein tärkeä rooli paikallisen yhteisöllisyyden ja identiteetin säilyttäjinä sekä toiminnan organisoijina. Kylissä tehdään arvokasta ja myös taloudellisesti merkittävää työtä alueen viihtyvyyden, yritysten, palveluiden ja turvallisuuden eteen.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 70

Eduskunta edellyttää, että hallitus turvaa jatkossakin kylätoiminnan valtionavun riittävät määrärahat.

40. Luonnonvaratalous

51. Kalatalouden edistäminen (siirtomääräraha 2 v)

Hallitus nostaa kalastonhoitomaksun hintaa noin 15 prosenttia vuodesta 2018 alkaen. Korotusesityksen arvioidaan kasvattavan vuotuista kalastonhoitomaksukertymää 1,4 miljoonalla eurolla.

Korotuksella kerättävät lisävarat ilmoitetaan käytettäväksi kalavesien hoidon vahvistamiseen. Kyseessä olevasta summasta maa- ja metsätalousvaliokunnan mietinnössä esitetään kuitenkin 70 % menevän vesialueiden omistajille korvauksena kalastusrasituksesta.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 1 sd

Perusteita omistajakorvausten kasvattamiselle ei ole tullut esille. Uuden kalastuslain tultua voimaan korvauksia ei enää makseta maksuttomasta onginnasta ja pilkinnästä. Maksullisen viehekalastuksen aiheuttama kalastusrasitus ei puolestaan ole kasvanut.

Kalavesien omistajat voivat käyttää korvausrahansa ilman minkäänlaista velvoitetta vesiensä hoitamiseksi. Ei ole olemassa takeita omistajakorvausrahojen käyttämisestä kalavesien hoitamiseen kalastuslain tavoitteiden mukaisesti.

Esitetty uudistus ei takaa maksukertymän kasvamista toivotulla tavalla. Hinnan nosto vähentää aina maksuhalukkuutta ja toisaalta kasvattaa lyhytkestoisten lupien suosiota vuosilupien kustannuksella.

Katsomme, että hallituksen on kiinnitettävä korotuksen sijaan erityistä huomiota kalastusharrastuksen lisäämiseen sekä kalastonhoitomaksun maksamatta jättäneiden kalastajien neuvonnan ja valvonnan tehostamiseen maksukertymän nostamiseksi kalastuslakiuudistuksen mukaiselle tavoitetasolle.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 71

Eduskunta edellyttää, että kalastonhoitomaksun vuoden 2018 korotus perutaan ja maksut palautetaan vuoden 2017 tasolle.

Pääluokka 31

LIIKENNE- JA VIESTINTÄMINISTERIÖN HALLINNONALA

Vahvalla, suunnitelmallisella ja pitkäjänteisellä liikennepolitiikalla voidaan luoda edellytyksiä kestäväälle talouden ja työllisyyden kasvulle. Liikennepolitiikan keskeisin ongelma on tällä hetkellä tempoilevuus ja vakaan tulevaisuuden näkymän puute. Hallitusohjelman ja kehyspäättöksensä mukaisesti hallitus kohdentaa rahoitusta perusväylänpitoon uusien hankkeiden kustannuksella. Vaikka korjausvelan taittaminen on parlamentaarisen työryhmän tahdon mukaista, kokonaisuudesta ei voi hallitusta kiittää. Hallituksen korjausvelkarahoituksen suurin panostus osuu vuodelle 2018, ja rahoitus pienenee huomattavasti jo 2019. Korjausvelan lyhentämisestä puuttuu pitkäjänteisyys, ja rahoituksen kohdistuessa näin voimakkaasti yhdelle vuodelle hallituksen toiminta on omiaan nostattamaan urakkahintoja ja sen myötä laskemaan panostuksen vaikuttavuutta.

Asiantuntijat ovat kiinnittäneet vakavaa huomiota siihen, että Sipilän hallitus laittaa käytännössä uudet liikennehankkeet jäihin toimikaudellaan. Uusia työllisyyttä, talouskasvua ja asumista palvelevia hankkeita käynnistetään tämän hallituksen toimesta ennätysellisen vähän. Hallitus siirtää ongelmat tuleville hallituksille. Toivommekin, että liikenneverkkotyöryhmässä saataisiin aikaan yhteisymmärrys siitä, miten pitkäjänteisesti, mielellään yli vaalikausien, suomalaista liikenneverkkoa kehitetään.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 1 sd

Liikenneväyliin ja liikenteen kehittämiseen liittyvän päätöksenteon ja rahoituksen suunnitelmallisuus ja pitkäjänteisyys ovat välttämättömiä edellytyksiä tehokkaalle yhdyskuntapolitiikalle ja elinkeinoelämän kilpailukyvyille. Lisäksi väylien kehittämisen suunnitelmallisuus helpottaa EU:n TEN-T-tukien hakemista ja niiden saamista.

Suomi on sitoutunut ilmastotavoitteissaan laskemaan liikenteen CO₂-päästönsä noin puoleen nykyisestä. Siihen ei päästä vain digitalisaatiolla, vaan tarvitaan myös investointeja joukkoliikenteeseen ja parempaan fyysiseen väyläverkkoon. Joukkoliikenteen osalta eduskunnassa saavutettiin välikysymyskeskustelussa ymmärrys siitä, että esimerkiksi raideliikenteen kasvattaminen vaatii nopeita investointeja lisäraiteisiin ja ratapihojen kunnostamiseen. Junaliikenne ei kestä taantuvaa kehitystä. Esimerkiksi nyt Karjalan radalla joudutaan pidentämään matka-aikoja rata-vaurioiden vuoksi. Aikaa ei ole hukattavaksi vuoteen 2030.

Joukkoliikennettä on kehitettävä Suomessa. Siihen tarvitaan myös valtiolta vahvaa tukea ja ohjausta. Pelkät markkinat eivät ratkaise maamme ilmastotavoitteiden saavuttamista. Hallituksen politiikka lähti väärään suuntaan jo sen ensimmäisestä budjetista lähtien, kun se alle 13 miljoo-
nan euron säästöllään vaurioitti mm. junaliikennettä niin, etteivät matkustajamäärät ole vielä-
kään palautuneet kaikilla reiteillä. Joukkoliikenteen tukea olisi tärkeää nostaa pysyvästi positiivisen kehityksen vauhdittamiseksi.

Väyläverkkomme kehitys on tärkeässä asemassa myös työllisyyden ja talouskasvun vauhdittajana. Suomen, Euroopasta päin katsottuna saarivaltion, vientiteollisuudelle liikenneyhteyksillä on suuri merkitys. Hallituksen ensi vuonna aloittamista vaatimattomista väylähankkeista voi todeta, että ne ainakin tukevat osaltaan kansainvälistä liikennettä sekä joukkoliikenteen ja kaavoituksen yhdistäviä tärkeitä MAL-hankkeita. Hallituksen yksi tavoite on ollut työvoiman liikkuvuuden parantaminen. Sitäkin tavoitetta tukisi työssäkäyntialueiden laajentaminen nopeaa runkoliikennettä kehittämällä.

Hallituksen esittämä väylämaksun puolittamisen ja tavaraliikenteen rataveron poistamisen jatkaminen ensi vuodelle ovat kannatettavia, vientiteollisuutta tukevia esityksiä. Tiet olisi saatava siihen kuntoon, että teollisuuden kuljetukset pääsevät niillä tulevaisuudessakin liikkumaan.

Tieliikenteen osalta hallituksen esittämä ja kuljetusalan toivoma raskaan liikenteen vinjettimaksu tulisi saada eteenpäin. EU:n uudistaessa kabotaasisääntöjään ilmeisesti yksinkertaisempaan suuntaan tulisi valvoville viranomaisille antaa paremmat resurssit ja koulutus kilpailua vääristävän toiminnan kitkemiseksi. Lailla tulisi säätää selkeät rangaistukset sääntöjä rikkovasta toiminnasta.

Ensi vuonna uudelleen käyttöön otettavan romutuspalkkion on jo aiemmin todettu vaikuttavan positiivisesti ikääntyneeseen autokantaamme, mutta kannustamme hallitusta jatkokehittämään palkkiota, jotta se vaikuttaisi tasaisemmin koko autokantaan. Lukumäärältään suuressa, keski-ikäisten autojen kannassa tapahtuvat muutokset vaikuttavat positiivisesti ympäristöön ja liikenneturvallisuuteen.

Hallitus on tarttunut voimakkaasti digitalisaation tuomiin tulevaisuuden mahdollisuuksiin. Siksi onkin harmillista, että digitalisoituvan yhteiskunnan edellytys, riittävä kyberturvallisuus on ali-

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 1 sd

budjetoitu. Viraston rahoituspohjasta johtuen virastolla ei ole mahdollisuutta suunnata nykyisiä resurssejaan uudelleen. Nykyresurssit ovat täysin riittämättömät yhteiskunnan digitalisaatiomuutoksen ja -kehityksen tarpeisiin nähden. Kansainvälisessä vertailussa Suomen resurssit kyberturvallisuudessa ovat vertailumaita merkittävästi matalammalla tasolla. Kannustammekin hallitusta huolehtimaan kyberturvallisuuskeskuksen rahoituksen tasolle, jolla keskus voi kehittyä vastaamaan tulevaisuuden haasteisiinsa.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 72

Eduskunta edellyttää, että hallitus nostaa kyberturvallisuuskeskuksen rahoituksen riittäväle tasolle, jolla keskus voi kehittyä vastaamaan tulevaisuuden haasteisiinsa.

01. Hallinto ja toimialan yhteiset menot

88. Osakehankinnat (siirtomääräraha 2 v)

Hallitus esittää 2 miljoonan euron määrärahaa, jota voitaisiin käyttää Liikenneviraston liikenteenohjaustoimintojen yhtiöittämiseen ja rautateiden henkilöliikenteen kilpailulle avaamiseen sekä liikenne- ja viestintäministeriön omistajaohjauksessa olevien yhtiöiden omistajaohjaukseen liittyviin järjestelyihin kuten osakkeiden merkintähinnan maksamiseen.

Perustelut sekä VR:n pilkkomiselle että Liikenneviraston ohjaustehtävien yhtiöittämiselle ovat hatarat. Hankkeiden valmistelu ei ole ollut läpinäkyvää eivätkä hyvän hallinnon periaatteet ole toteutuneet. Eduskunnalle ei ole selvitetty, mitä hyötyjä Liikenneviraston ohjaustehtävien yhtiöittämisellä voitaisiin saavuttaa eikä vaihtoehtoisia etenemistapoja. Samoin VR:n pilkkomisen hyödyt ovat jääneet epäselviksi ja sen riskit ovat suuret. Siksi olisi vastuutonta hyväksyä näiden hankkeiden edistämistä hallituksen esittämillä perusteilla ja niihin ei näin ollen tulisi myöntää momentin kaltaisia erillisiä määrärahoja.

Parlamentaarisen työryhmän työskentelyn viimeisessä vaiheessa on tarkoitus selvittää, minkälaisia rakenteellisia vaihtoehtoja liikenteen tulevaisuuden kehitys vaatii. Nyt hallitus perustaa yksipuolisesti tieliikenteen ohjaustoimintaan yhtiön ilman, että parlamentaarinen työryhmä olisi voinut ottaa kantaa siihen, mitä rakenteiden suhteen tulisi tehdä.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentilta 31.01.88 vähennetään 2 000 000 euroa ja että momentti poistetaan valtion talousarviosta ja että hyväksytään seuraava lausuma:

Vastalauseen lausumaehdotus 73

Eduskunta edellyttää, että hallitus pidättäytyy yksipuolisesta toiminnastaan yhtiöittää Liikenneviraston ohjaustehtävät ja antaa liikenteen parlamentaariselle työryhmälle työrauhan

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 1 sd

linjata annetun aikataulun puitteissa liikenteen tulevaisuutta koskevat rakenteelliset ratkaisut.

10. Liikenneverkko

20. Perusväylänpito (siirtomääräraha 2 v)

Suomen kansainvälisen kilpailukyvyyn kannalta on keskeistä, että tarjoamme nopeamman ja edullisemmän logistiikan sekä saavutettavuuden Aasian suurille markkinoille. Esitämme, että hallitus alkaa välittömästi suunnitella nykyisille ja tuleville elinkeinoille välttämätöntä ratayhteyttä Jäämerelle — Narvikiin, Skibotniin tai Kirkenesiin — yhdessä Norjan kanssa. Tavoite on, että "pohjoisen Silkkitie" rakennustyöt alkavat 2020-luvun alussa. Suomen on oltava aloitteellinen ja rakennettava konkreettinen toimintamalli, jossa toimijana on esimerkiksi avainyritysten kanssa perustettava konsortio. Hankkeesta tehdään kansainvälisesti houkutteleva liiketoimintamahdollisuus.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 31.10.20 lisätään 15 000 000 euroa perusväylänpitoon Liikennevirastolle Jäämeren ratayhteyden suunnittelua varten.

77. Väyläverkon kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)

Hallitus on sitoutunut noudattamaan parlamentaarisen korjausvelkayöryhmän esitystä perusväylänpidon rahoitustasosta hallituskaudella. Hallitus leikkaa kuitenkin omassa suunnitelmassaan voimakkaasti varoja väyläverkon kehittämiseltä rahoittaakseen korjausvelan pysäyttämisen. Hallituksen valinta kasvattaa osaltaan investointivelkaamme väyläverkkoihin ja moni liikenteen, asumisen ja elinkeinopolitiikan kehityksen vaatima väyläinvestointi jää tulevien hallitusten tehtäväksi. Myös investointien hyödyt yhteiskunnalle lykkäänvät tai ne menetetään kansainvälisessä kilpailussa kokonaan. Tämän vuoksi esitämme 100 000 000 euron lisäystä väyläverkon kehittämiseen parhaiksi katsottuihin uusiin hankkeisiin, joilla edistetään talouskasvua ja työllisyyttä. Näin estämme myös väyläverkon kehityksen pysähtymisen.

Liikenneväyliin ja liikenteen kehittämiseen liittyvän päätöksenteon ja rahoituksen suunnitelmallisuus ja pitkäjänteisyys on välttämätön edellytys tehokkaalle yhdyskuntapolitiikalle ja elinkeinoelämän kilpailukyvyille. Lisäksi väylien kehittämisen suunnitelmallisuus helpottaa EU:n TEN-T-tukien hakemista ja niiden saamista.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 31.10.77 lisätään 100 000 000 euroa väyläverkon kehittämiseen.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 1 sd

30. Liikenteen tukeminen ja ostopalvelut

63. Joukkoliikenteen palvelujen osto ja kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)

Hallitus leikkasi vuoden 2016 talousarvioesityksessään junaliikenteen ostopalveluista 12,8 miljoonaa euroa, minkä seurauksena matkustajaliikenne olisi lakannut usealla eri rataosuudella ja monella muulla rataosalla vuorot olisivat vähentyneet. Eduskunnan ja kansalaisten painostuksesta lakkautettavien rataosuuksien liikennettä on nyt kuitenkin jatkettu velvoiteliikenteenä 14.12.2019 asti. Tämän jälkeen liikenne on jälleen auki hallituksen valmisteleman junaliikenteen kilpailuttamisen vuoksi.

Junaliikenteen pitkäjänteinen kehittäminen on tärkeää Suomen ilmastotavoitteille, joissa olemme sitoutuneet vähentämään merkittävästi liikenteen päästöjä vuoteen 2030 mennessä. Tämän vuoksi esitämme 10 000 000 euron lisäystä joukkoliikenteen palveluiden ostoihin, joilla nostetaan henkilöjunaliikenteen määrää työssäkäyntiä, alueiden kehitystä ja ilmastotoimia palvelevalle tasolle.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 31.30.63 lisätään 10 000 000 euroa junaliikenteen ostopalveluihin.

40. Viestintäpalvelut ja -verkot sekä viestinnän tukeminen

45. Yleisen edun kanavien uutis- ja ajankohtaistoiminnan tuki (siirtomääräraha 3 v)

Monimuotoinen ja moniarvoinen media on sananvapauden toteutumisen perusedellytys. Kaupallisen median rooli kansalaisten informoinnissa ja yhteiskunnallisten kysymysten analysoinnissa on olennainen. Uutis- ja ajankohtaistoiminnan riittävyys sekä jatkuvuus ovat tärkeitä. Myös sisältöjä tulisi olla monipuolisesti tarjolla kotimaisilla kielillä. Siksi murrostilanteessa on perusteltua turvata kaupallisen median toiminnan kehittämistä ja monipuolisia sisältöjä osin myös julkisin varoin. Tukimuotojen jatkovalmistelussa tulee ottaa huomioon eri medioiden tuottamat yhteiskunnalliset hyödyt.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 74

Viestinnän tukimuotojen jatkovalmistelussa tulee ottaa huomioon eri medioiden tuottamat yhteiskunnalliset hyödyt.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 1 sd

Pääluokka 32

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖN HALLINNONALA

Suhdannetilanne on kohentunut ja kuluvan vuoden kasvu on nopeaa. Pitkän aikavälin kestävä kasvu edellyttää kuitenkin kasvun edellytysten vahvistamista. Pidemmän aikavälin työllisyyden tukemiseen tarvitaan osaamis-, innovaatio- ja vientivetoisen kasvun tukemista sekä rakenteellisia uudistuksia ja tehokasta aktiivista työvoimapolitiikkaa.

TKI-toimi vaatii valtioltakin lisäpanostusta

Korkean teknologian ja jalostusarvon osuus Suomen viennistä on laskenut huolestuttavasti. Hallituksen ensi vuoden talousarviossa olisi pitänyt päättää jyrkemmällä otteella toimista, jotka tukevat erityisesti vientivetoisen talouskasvun vauhdittamista, investointeja ja työllistämistä. Ilman lisäpanostuksia tutkimukseen ja tuotekehitykseen Suomi on vaarassa jäädä globaaleissa arvoketjuissa sivurooliin.

Korkean teknologian viennin kasvun turvaaminen olisi edellyttänyt rohkeampia toimia. Vaikka vienti ja sen myötä koko Suomen talous on lähtenyt hyvään kasvuun, pitää katseemme olla kauempana tulevaisuudessa.

Yrityksemme tarvitsevat uudistuakseen merkittäviä tutkimus-, kehitys- ja innovaatiopanostuksia. Teollinen murros — kuten uudet digitaaliset liiketoiminnot, tuotteet ja palvelut sekä koneoppimisen ja tekoälyn hyödyntäminen — vaativat yrityksiltä mittavia TKI-investointeja menestyäksemme koko ajan kiristyvässä kilpailussa maailmanmarkkinoilla. Ilmastomuutoksen ja luonnonvarojen ylikulutuksen olosuhteissa meidän on nopeasti muutettava tuotannon, kulutuksen, asumisen ja liikkumisen käytäntöjä nykyistä kestävämmiksi. Tämä rakennemuutos avaa Suomelle valtavia puhtaan ja energiatehokkaan teknologian mahdollisuuksia, mutta ilman huomattavia julkisia panostuksia tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoimintaan tämä potentiaali uhkaa jäädä hyödyntämättä. TKI-rahoitus on nähtävä investointina tulevaisuuteen, ei kustannuksena. Siksi olisi ollut tärkeää, että hallitus olisi tehnyt osansa ja budjettipanostuksia olisi nostettu tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan tukemiseen.

Olemme tällä hallituskaudella esittäneet joka vuosi lisämäärärahoja tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotukemiseen.

Palvelu- ja matkailuala kasvavat

Suomen matkailutulo voi kasvaa, kun kansainvälinen matkailijamäärä ja kulutus lisääntyvät. Matkailutuloa voidaan kasvattaa myös tuottamalla korkeakatteisia lisäarvopalveluita kotimaisille ja kansainvälisille matkailijoille. Maailman trendit tukevat Suomen matkailupotentiaalin kasvua. Matkailun kehittämisessä on keskeisen tärkeää varmistaa, etteivät kasvavat turistivirrat ja turismi-infrastruktuurin rakentaminen vaaranna luontoarvoja ja ympäristön kestävyyttä.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 1 sd

Matkailijoiden vaatimukset kasvavat. Kokonaisvaltaisten laadukkaiden elämysten toteuttaminen vaatii kaikilta toimijoilta pitkäjänteistä yhteistyötä ja innovatiivisuutta. Toimialan pitää tuotteistaa ja hyödyntää myös nykyistä paremmin koko vuosi eikä vain kahta sesonkia.

Toimialan sisällä pienten toimijoiden kesken tehtävä yhteistyö on tärkeää, jotta matkajille voidaan taata laaja ja kokonaisvaltainen palvelu sekä elämykset ja korkeatasoiset ohjelmalvelut. Lisäksi tarvitaan myös kuntien ja valtion toimia, jotta laadukkaat ohjelmalvelut toteutuvat.

Hyvät liikenneyhteydet ovat matkailulle välttämättömiä. Tieverkon laajuudella ja kunnolla on suuri merkitys matkailun alueelliselle kilpailukyvyllä ja kehittämismahdollisuuksille. Tieverkon kehittämisessä ja kunnostuksessa tulee jatkossa huomioida teollisuuden ohella myös matkailun toimintaedellytysten vahvistaminen.

Rataverkko ei ole kaikilta osin ajanmukaisessa kunnossa. Ratojen sähköistystä pitää vauhdittaa, ja suurten matkailukeskusten riittävät junayhteydet on varmistettava. Rannikko- ja sisävesiliikenteen hyödyntämistä matkailun yhteydessä on vahvistettava. Lentoliikenteen toimintaedellytysten parantaminen on ulkomailta Suomeen suuntautuvan matkailun kannalta välttämätöntä. Suomen alueellisen lentoliikenteen kehittäminen vaatii matkailun edistämisen kannalta vahvaa yhteistyötä mm. syöttöliikenteen sujuvoittamiseksi kotimaan lentoliikenteen, rautateiden ja maanteiden osalta. Matkailuala valmistautuu lisääntyvään kysyntään ja investoi voimakkaasti lähivuosina. Valtion ja kuntien tulisi yhdessä matkailuyritysten kanssa myös satsata vetovoimaisiin matkailukohteisiin, jotka pidentäisivät matkailijoiden viipymistä Suomessa. Suomen näkyvyyttä ulkomailla onkin parannettava entisestään ulkomaalaisten matkailijoiden houkuttelemiseksi. Valtion tulee korottaa Visit Finlandin määrärahoja.

Osaavan työvoiman saanti alalle on elintärkeää. Uusien maiden matkailijamäärien kasvattaminen vaatii matkailualan koulutuksen vahvistamista kaikissa asteissa sekä koulutuksen työelämälähtöisyyden kehittämistä. Kielitaitovaatimukset tulevat kasvamaan.

Kierto- ja jakamistaloutta pitää vauhdittaa

Kierto- ja jakamistaloudesta on tehtävä hallituksen keskeinen kärkihanke, jonka kasvupotentiaali globaalisti on moninkertainen biotalouteen verrattuna. Suomessa perinteinen biotalous ja puun käyttö rajoittuvat pitkälti metsäteollisuuden raaka-ainehuoltoon, energian tuotantoon ja maatalouteen. Lähtökohtana pitää olla puun jalostaminen mahdollisimman korkean jalostusarvon tuotteeksi. Tarvitaan kunnianhimoinen visio kiertotalouden paremmasta hyödyntämisestä ja sen pohjalta. Kierto- ja jakamistalouden teeman tulisi olla vahvemmin hallituksen kärkihankkeissa. Laaja yhteistyö koskisi ministeriöiden lisäksi yrityksiä, kuntia, tutkimusinstituutioita, kotitalouksia ja kansalaisyhteiskuntaa. Sitran avulla ja laajalla yhteistyöllä laadittu kiertotalouden tiekartta ja toimenpideohjelma antoivat hyvän perustan jatkotyölle.

Suomen tulisi profiloitua kiertotalouden kärkimaana EU-komission suuntaan, mikä toisi Suomelle vaikutusvaltaa EU-päätöksenteossa. Suomen tulisi myös ottaa aktiivinen rooli EU:n tulevien ohjelmien ja rahoitusinstrumenttien valmistelussa. EU-komission varapuheenjohtaja Jyrki Katainen patisti jo joulukuussa 2016 Suomea tavoittelemaan kiertotalouden kärkimaan asemaa, sillä

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 1 sd

Euroopassa mikään maa ei vielä ole noussut edelläkävijäksi. Kiertotalous tulisi nostaa yhdeksi kärkitavoitteeksi Suomen EU-puheenjohtajakaudella.

Kierto- ja jakamistalouden tavoitteiden on läpäistävä koko elinkeino- ja talouspolitiikka sekä vai-
kutettava innovaatorahoituksen ja julkisten investointien suuntautumiseen. Julkisissa hankin-
noissa tulee vahvistaa innovatiivisten hankintojen roolia. Lainsäädännön pitää myös edistää kier-
totalouden uusien ratkaisujen kaupallista toteuttamista. SDP on esittänyt kiertotalousohjelmaan
2,5 miljoonan euron lisärahoitusta.

Edellä oleva perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 75

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimiin kierto- ja jakamistalouden edistämiso-
hjelman perustamiseksi ja varaa sille riittävän rahoituksen.

Tuetaan pienten ja keskisuurten yritysten kansainvälistymistä

Yhtenä tukijärjestelmän tavoitteena tulee olla pitkän aikavälin kasvun tukeminen. Osana tätä ta-
voitetta yhteiskunnan tulee toimia erityisesti kasvuhakuisten pk-yritysten kansainvälistymisen
mahdollistajana nykyistä tehokkaammin. Valmisteltavana oleva Business Finland tulisi tarjoa-
maan kansainvälistymiseen liittyviä palveluita. Sen yhteyteen tarvitaan kuitenkin toimija, joka
kykenee joustavasti auttamaan pk-yrityksiä, joiden omat resurssit eivät riitä uusille markkinoille
kasvamiseen. Tällaisen viennin "jalustayhtiön" tehtävänä olisi auttaa vientiyrityksiä hyödyntä-
mään potentiaalisia uusia markkinoita nykyistä tehokkaammin. "Jalustayhtiö" tukisi pk-yritysten
viennin markkinointiponnisteluja sekä tarjoaisi vientiyrityksille markkinoiden analyysipalvelui-
ta ja kontakteja kohdemaista.

Edellä oleva perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavat lausumat:

Vastalauseen lausumaehdotus 76

Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto valmistelee ripeästi pienten ja keskisuurten yri-
tysten viennin tehostamiseen mallin, jossa jalustayhtiö kokoaa tarjouskilpailuihin konsor-
tion ja tarjoaa sille tarpeelliset yhteiset palvelut, ja toiminnalle riittävät resurssit.

Vastalauseen lausumaehdotus 77

Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto ryhtyy välittömästi valmistelemaan poikkihallin-
nollista ohjelmaa, jolla edistetään kansainvälisten huippuosajien rekrytointia Suomeen,
jotta kasvuyritysten toimintaedellytyksiä parannetaan ja pk-yritysten vientiä lisätään. Eri-
tyistä huomiota on kiinnitettävä työntekijäperheiden palveluihin.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 1 sd

Positiivisen rakennemuutoksen ja aluetalouksien vahvistaminen koko maassa

Talouden kasvu ja työllisyyden vähittäinen kohentuminen ovat jakautuneet varsin epätasaisesti maakuntien kesken ja vaarana on, että eri alueiden väliset erot työllisyydessä tulevat jyrkkeneämään entisestään. Jotta tämä kehityskulku voidaan estää, tulee hallituksen huomioida kattavammin koko maa talous- ja työllisyyspolitiikassaan. Alueiden omia vahvuuksia kehittämällä ja koulutusta tukemalla sekä julkisen ja yksityisen rahan yhteistyöllä voidaan vaikuttaa huomattavasti nykyistä tehokkaammin koko maan positiiviseen talouskehitykseen.

Hallituksen panostukset Varsinais-Suomen talouskasvun tukemiseen on ovat kannatettavia, vaikkei se myöntänytään Turun yliopistolle oikeutta diplomi-insinöörikoulutukseen. Nyt tulee kuitenkin varmistaa, että myös muut alueet pääsevät orastavaan kasvuun mukaan. Nyt on korkea aika laittaa liikkeelle työllisyyttä kohentavia, mutta myös pidemmän aikavälin kasvua vauhdittavia investointeja niin liikenneväyliin kuin koulutukseen ja tutkimukseenkin.

Panostukset liikennehankkeisiin ja väyläverkon kunnossapitoon vahvistavat työllisyyttä paikallisesti ja ne vahvistavat myös pidemmällä aikavälillä elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä ja maakuntien elinvoimaisuutta. Useilla alueilla ja paikkakunnilla on jo valmiita suunnitelmia tärkeistä liikennehankkeista, jotka on mahdollista käynnistää varsin pikaisella aikataululla. Samalla ne myös saavat liikkeelle yksityisiä investointeja esimerkiksi asuntotuotantoon, jotka myös tuovat omat positiiviset kerrannaisvaikutuksensa.

Suomen talouskasvu perustuu korkeaan osaamiseen ja jalostusasteeseen sekä koulutettuun työvoimaan. Panostukset koulutukseen ja tutkimukseen ovat tärkeitä niin aluetalouden kuin kansantalouden näkökulmasta. Ammattikorkeakouluverkosto sekä niissä tehtävä tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminta ovat tärkeitä alueiden elinkeinoelämän osaamistarpeisiin vastaamisessa.

SDP esitti vaihtoehtobudjetissa 7,5 miljoonan euron määrärahaa aluetalouksia tukeviin hankkeisiin.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 78

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin aluetalouden, paikallisen elinkeinoelämän ja positiivisen rakennemuutoksen vahvistamiseksi tasapuolisesti koko Suomessa.

Työllisyyspolitiikka

Voimistuneen talouskasvun myötä työllisyystilanne on kohenemassa hiljalleen. Hallitus ei siitä huolimatta ole saavuttamassa työllisyystavoitettaan, vaan työllisyysaste on jäämässä ennusteiden mukaan reiluun 70 prosenttiin hallituskauden lopulla.

Työllisyyspolitiikassa ei voida jäädä odottamaan tilanteen korjaantumista itsestään pelkästään kasvun myötä. Työttömyys ja erityisesti pitkäaikaistyöttömyys ovat yhä liian korkealla tasolla.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 1 sd

Työllisyyspolitiikan laiminlyönti on johtanut monien ihmisten työttömyysjaksojen pitkittymiseen, mikä on syventänyt rakenteellista työttömyyttä ja alentanut mahdollisuuksia löytää työpaikka edes suhdannetilanteen kohentuessa. Lisäksi passiivinen politiikka vaarantaa osaavan työvoiman saannin.

Tehokas puuttuminen työttömyysjaksoihin edellyttää riittäviä aktiivisen työvoimapolitiikan resursseja. Suomessa resurssit ovat ala-arvoisella tasolla esimerkiksi muihin Pohjoismaihin verrattuna, mikä heikentää aktiivisen työvoimapolitiikan laatua ja vaikuttavuutta oleellisesti. Työttömyysjaksojen lyheneminen yhdellä päivällä vahvistaa julkista taloutta yli 20 miljoonaa euroa.

Samoin julkisen työnvälityksen resurssit ovat Suomessa murto-osan muista Pohjoismaista. Tehokkaan työvoimapolitiikan perusedellytys on se, että työnhakijat saavat riittävää ja oikea-aikaista henkilökohtaista palvelua. Nykyisellään TE-toimistojen ja kuntien työllisyyspalvelujen mahdollisuudet palvella asiakkaitaan tehokkaasti ja laadukkaasti ovat rajoitetut, koska niissä ei ole henkilökuntaa riittävästi.

Siinä, missä muissa Pohjoismaissa panostetaan aktiiviseen työvoimapolitiikkaan, Suomessa rahaa kuluu enemmän passiivisiin etuuksiin. Helpoin tapa lisätä aktiivisen työvoimapolitiikan resursseja olisi käyttää nykyisiä passiivietuusmenoja laajemmin esimerkiksi palkkatuen rahoitukseen.

SDP:n eduskuntaryhmä on jo pitkään esittänyt ns. Rinteen mallin mukaisen työllistymisasetelimen käyttöönottoa. Mallissa työnhakija saisi automaattisesti saamansa työttömyysetuuden perusturvaan tai ansioturvan perusosaa vastaavan työllistymisasetelimen (700 €/kk), joka olisi hyödynnettävissä työnantajan palkkakustannusten tukemiseen. Tämä helpottaisi työpaikkojen löytämistä niille, joille se on vaikeaa ja suuntaisi työttömyyden hoidon kustannuksia passiivimenoista aktiiviseen suuntaan.

Hallitus on mahdollistanut neljän kuukauden yrittäjyyden työttömyysturvalla, mutta opiskelumahdollisuudet ovat tiukentuneet ja omaehtoisen opiskelun helpotusta ei ole lupauksista huolimatta eduskunnalle annettu.

Työvoima- ja yrityspalvelujen suunniteltu siirto maakunnille yhdistettynä laajaan palveluiden tuotannon yksityistämiseen uhkaa johtaa laajoihin häiriöihin työvoimapolitissa. Talouden nousukausi mahdollistaisi, oikein mitoitettulla toimenpiteillä, talouden rakenteellisen kestävyysvajeen kannalta välttämättömät toimet työelämään osallistumisasteen nostamiseksi. Pitkäaikais-työttömyyden ja nuorisotyöttömyyden määrätietoinen alentaminen on keskeinen haaste, jota ei pidä vaarantaa luomalla uutta järjestelmää, jonka toimivuudesta ei ole tutkittua tietoa. Varsinkin, kun on olemassa todistetusti toimiva vaihtoehto, jota voidaan laajentaa. Työvoimapolitoiden kuntakokeilujen tulokset ovat olleet erittäin lupaavia, ja kokeilua tulisi jatkaa ja siihen tulee varata riittävät määrärahat.

Paikalliset olosuhteet tunnetaan parhaiten kunnissa. SDP esittää kunnille nykyistä laajempaa roolia työllisyyden hoidossa. Kunnille on taattava laaja autonomia järjestää työllisyyspalvelut haluamallaan tavalla ja myös tuottaa niitä itse tai kuntien välisen yhteistyön avulla soveltuvin osin. Paikalliset toimijat on vapautettava jatkamaan erinomaisia tuloksia tuottaneita kunnallisia kokei-

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 1 sd

luja. Pienemmille kunnille luodaan joustava, keskinäiseen sopimiseen perustuva malli. Työllisyyden edistäminen nostetaan SDP:n mallissa yhdeksi kunnan keskeisimmistä tehtävistä. Erityisesti hyvin toimivia työvoiman moniammatillisten palvelukeskusten toimintaa tulee vahvistaa.

Kunnille tulisi luoda voimakkaat kannustimet tehdä aktiivista työvoimapolitiikkaa ja eduskunnan tulisi varmistaa, siihen on käytettävissä riittävät ja tähän tarkoitukseen varatut resurssit. Työvoimapolitiikan suhdannepoliittisen ja strategisen ohjauksen välineet tulee turvata valtakunnallisella tasolla. Työllistäminen tulisi nostaa yhdeksi kunnan tärkeimmistä tehtävistä. Kuntavetoisessa, kuntien ja maakuntien yhteistyöhön perustuvassa mallissa on mahdollista hyödyntää kuntatason toimijoiden paikallistuntemusta ja suhteita yritys-elämään.

Kuntavetoisessa mallissa tulee turvata kuntien ja kolmannen sektorin tuottamat palvelut. Järjestöjen toimintamahdollisuudet tulee säilyttää. Vaikeimmassa työmarkkina-asemassa olevien ihmisten nykyinen palveluverkko tulisi yksinkertaistaa.

Järjestöillä on tärkeä rooli etenkin kaikkein vaikeimmin työllistyvien ihmisten työpaikkojen tarjoajina. Hallitus on keinotekoisesti rajannut järjestöiltä mahdollisuuksia tarjota vaikeasti työllistyville töitä, kun se on rajannut niihin palkkatuella työllistettävien ihmisten määrää keinotekoisesti 3 000 henkilöön. Vaikka monilla alueilla resursseja sinänsä olisi, niitä ei voida käyttää, koska henkilötyövuosirajoite on täynnä. Tämä turha normi tulisi purkaa välittömästi.

Maahanmuuttajien tietä työelämään on nopeutettava. Kotouttamiskoulutusta on tehostettava ja sen alkamista nopeutettava ja koulutuspolkuja on räätälöitävä yksilöllisemmiksi. Kotouttamiskoulutuksen resursseja on vahvistettava. SDP esitti oman kotouttamispoliittisen ohjelmansa vuonna 2016. Ohjelma sisältää yli 160 toimenpidettä kotoutumisen tehostamiseksi.

Edellä oleva perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavat lausumat:

Vastalauseen lausumaehdotus 79

Eduskunta edellyttää, että hallitus antaa eduskunnalle esityksen työttömyysetuuden käyttämisestä työllistymisasetelänä Rinteen mallin mukaisesti.

Vastalauseen lausumaehdotus 80

Eduskunta edellyttää, että hallitus antaa esityksen työllisyyden kuntakokeilun jatkamisesta ja sen laajentamisesta vähitellen valtakunnalliseksi niin, että siihen pääsevät osallistumaan kaikki halukkaat kunnat. Kokeilun jatkamiseen on osoitettava riittävät määrärahat.

Vastalauseen lausumaehdotus 81

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy tehokkaampiin toimiin kotouttamisen edistämiseksi ympäri Suomea.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 1 sd

Osaamiseen satsaaminen on välttämätöntä

Sipilän hallituksen toimikauden aikana on nuorten, alle 30-vuotiaiden pitkäaikaistyöttömyys noussut 3 000 hengellä. Yhteiskunnan on perusteltua kantaa erityistä huolta nuorten työllistymisen edellytyksistä. Vuodelle 2018 hallitus on päättänyt kuitenkin lopettaa nuorten aikuisten osaamisohjelman, sen hyvistä tuloksista huolimatta. Nuorten oppimispoluista ja kiinnittymisestä työelämään on pidettävä kiinni. Edellytämme, että nuorten aikuisten osaamisohjelmaa jatketaan ja siihen osoitetaan riittävä rahoitus.

Hallitus suunnittelee työttömyysturvalla tapahtuvan omaehtoisen koulutuksen helpottamista. Tämä on positiivinen asia. Tulevassa uudistuksessa on huolehdittava, että ihmisillä on aidosti mahdollisuus suorittaa tutkintonsa loppuun. Omaehtoinen koulutus suuntautuu aktiivisimmille työttömille ja heille, joilla on koulutuspaikka.

Usein työttömän on vaikea päästä opiskelemaan, jolloin työvoimapolitiittinen koulutus on ollut hyvä ratkaisu. Se on turvannut myös heille, jotka eivät muiden järjestelmien kautta ole päässeet opiskelemaan, mahdollisuuden parantaa osaamistaan ja kiinnittyä työelämään. Työvoimapolitiittisella koulutuksella on tärkeä rooli työmarkkinoiden osaamistarpeisiin ja kohtaanto-ongelmiin vastaamisessa ja se mahdollistaa nopean reagoinnin alueen rakennemuutoksiin. Hallitus on vähentänyt työvoimapolitiittisen koulutuksen määrää. Suunnan pitää olla päinvastainen. Ammatillisen työvoimapolitiittisen koulutuksen määrää on lisättävä.

Kaiken kaikkiaan työttömien joustava koulutukseen pääsy ja tarvittavat tukitoimet on turvattava. Resursseja on varattava riittävästi kesken vuoden nouseviin erityistarpeisiin niin positiivisissa kuin negatiivisissakin rakennemuutoksissa.

Kohtaanto-ongelma työmarkkinoilla vaatii ripeitä toimia

Työn ja työntekijöiden kohtaamishaasteet voivat muodostua ennakoimattomina kasvun ja työllisyyden pullonkaulaksi. Ratkaisut eivät ole yksinkertaisia siksi, että ne vaativat useamman poliittikan osa-alueen yhtäaikaista ratkaisuja.

Työvoiman kohtaanto-ongelmalla tarkoitetaan yleensä niitä eroja, joita esiintyy työn kysynnän ja tarjonnan välillä. Syitä on useita, mutta yleensä kyse on seuraavista seikoista: Avoimet työpaikat ja työttömät työnhakijat ovat eri aloilla ja alueilla. Työttömien koulutus ei välttämättä vastaa avoimissa työpaikoissa edellytettäviä vaatimuksia ja toiveita. Pitkät työttömyysjaksot ovat saattaneet heikentää työttömien työkykyä ja osaamista. Voimakas rakennemuutos on muuttanut ja muuttaa myös jatkossa ammattirakenteita.

Nyt pitäisi perustaa laajapohjainen työryhmä pohtimaan työvoiman kohtaanto-ongelmaa ja etsimään toteutuskelpoisia keinoja ongelman ratkaisemiseksi. Työryhmän tarkoitus olisi arvioida pidemmällä aikavälillä kohtaantohaasteita kiinteästi työpaikka- ja rakennemuutosarvoihin perustuen. Työryhmän työn voisi aikatauluttaa siten, että valmiita esityksiä olisi valmiina ennen seuraavaa vaalikauden alkua. Tällöin esitykset voitaisiin ottaa mukaan uuden hallituksen ohjelmaan niiden toteuttamiseksi.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 1 sd

Keskeisenä lähtökohtana pitää olla negatiivisen rakennemuutoksen kääntäminen positiiviseksi mahdollisuudeksi. Tarvitaan positiivista alueellista ja ammatillista liikkuvuutta sekä perheiden elämäntilanteiden parempaa huomioimista.

Työvoiman liikkuvuutta voidaan myös edistää liikenne- ja rakentamalla kohtuuhintaisia asuntoja pääkaupunkiseudulle ja muihin kasvukeskuksiin. Lisäksi on huolehdittava riittävästä julkisesta työmatkaliikenteestä ja purettava pääkaupunkiseudun kasvupainetta mm. pääraataa kehittämällä. Tarvitaan mittavia panostuksia ammatilliseen peruskoulutukseen sekä uudelleen- ja muuntokoulutukseen ja yritysten ja työnantajien parempaa sitoutumista ja tukea mm. asunnon saannissa ja työpendelöinnin tukemisessa.

Eri maakunnissa — uusien maakuntahallintojen myötä — tarvitaan kuntarajat ylittäviä elinkeino-, investointi- ja koulutuspoliittisia tavoitteita. Pula osaavasta työvoimasta ja korkea työttömyys on yhtäaikainen haaste purettavaksi. Haaste tulee olemaan kasvava myös siksi, että väestönkasvu pääosin keskittyy kaupunkeihin ja maakunnallisiin keskuksiin.

01. Hallinto

01. Työ- ja elinkeinoministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Talousrikollisuus ja harmaa talous aiheuttavat Suomelle satojen miljoonien menetykset veroihin ja maksuihin. Tämä heikentää hyvinvointivaltion rahoituspohjaa ja haittaa tervettä yritystoimintaa. Tavoitteena tulee olla, että Suomi on kärkimaa harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnassa. Harmaan talouden torjunta on pitkäjänteistä toimintaa, minkä vuoksi viime vaalikaudella kärkihankkeena toteutettua torjuntatyötä tulisi jatkaa ja osoittaa siihen tarvittavat määrärahat työ- ja elinkeinoministeriölle.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 32.01.01 lisätään 2 000 000 euroa työ- ja elinkeinoministeriön toimintamenoihin harmaan talouden torjuntaan.

20. Elinkeino- ja innovaatiopolitiikka

40. Tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan tukeminen (arviomääräraha)

Korkean teknologian ja jalostusarvon osuus Suomen viennistä on laskenut huolestuttavasti. Hallituksen ensi vuoden talousarviossa olisi pitänyt päättää jyrkemmällä otteella toimista, jotka tukevat erityisesti vientivetoisen talouskasvun vauhdittamista, investointeja ja työllistämistä. Ilman lisäpanostuksia tutkimukseen ja tuotekehitykseen Suomi on vaarassa jäädä globaalissa arvoketjussa täysin sivurooliin.

Tulevaisuuden talouskasvu syntyy innovaatioista — lisäpanostukset tutkimukseen ja tuotekehitykseen ovat nyt välttämättömiä. Meidän on kyettävä vauhdittamaan teknologista kehitystä ja haettava voimakkaammin osaamispoliittista kasvua.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 1 sd

Tieteellinen tutkimus on osoittanut, että tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoimintaan kohdistettavat tuet ovat tukimuodoista tehokkaimpia. Uusiin innovaatioihin kohdistuvilla tuilla voi parhaimmillaan olla merkittäviä vaikutuksia kasvulle, työllisyydelle ja talouden uudistumiselle.

Vaikka yritystukien kentässä T&K&I-tuet ovatkin ainoa tukimuoto, jonka lisäämiselle voidaan löytää nykyisessä valtiontalouden tilanteessa perusteita, istuva hallitus on toiminut juuri päinvastoin leikatessaan yritystukien vaikuttavimmista päästä. Tutkimus- ja koulutusleikkausten ohella hallitus on leikannut Tekesin rahoituksesta tuntuvasti. Leikkausten kohdistaminen sille sektorille, missä tuet toimivat, on kestäväntöntä.

Tutkimus- ja kehittämistoiminnan tukiin pitää tehdä tuntuva korotus ja samalla tulisi tehdä T&K&I-tukien kohdentumisen uudelleenarviointi. Koska vaikuttavuudeltaan parhaiksi tulisi arvioitu erityisesti aloittaville ja pienille yrityksille suunnatut tuet, tulisi jatkossa myös T&K&I-tukia kohdistaa painokkaammin tälle sektorille.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 32.20.40 lisätään 60 000 000 euroa tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan ja yritysten kansainvälistymisen tukemiseen.

30. Työllisyys- ja yrittäjyyspolitiikka

01. Työ- ja elinkeinotoimistojen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Hallituksen esityksessä esitetään TE-toimistojen toimintamenoja leikattavaksi 6 prosentilla, 10,555 miljoonaa euroa vuoden 2017 tasosta. Vähennys tulee näkymään negatiivisesti TE-toimistojen toiminnassa ja työttömien palveluissa. Leikkauksen myötä edes eläköitymisen seurauksena vapautuvia vakansseja ei voida täyttää, vaan leikkaus johtaa merkittäviin henkilötyövuosi-vähennyksiin.

Sähköisten palvelujen lisääminen ei voi korvata vaikeimmassa asemassa olevien työttömien palveluita. Muistutamme, että useiden arvioiden mukaan noin 20 prosenttia pitkäaikaistyöttömistä ei käytä sähköisiä palveluja joko osaamisen puuttuessa tai koska laitteita tai toimivaa verkkoa ei ole saatavilla.

Monet työttömät ovat kokeneet työttömien kolmen kuukauden välein tehtävien haastattelujen helpottaneen pääsyä työmarkkinoille. Samalla rekistereistä on poistunut ihmisiä, jotka eivät enää ole olleet työnhakijoita, mikä on pienentänyt TEM:n tilastoissa näkyvää työttömyyttä. Nyt haastatteluja on tehty noin puolelle työttömistä, vaikka ne ovat lakisääteisiä. Henkilöstöressurssin vähennykset uhkaavat haastattelujen toteuttamista, tarvelähtöisestä palvelusta puhumattakaan.

Korostamme työvoimahallinnon henkilöstöressurssien riittävyyttä ja henkilökunnan työhyvinvointia. Hallinnon henkilöstö on kohtuuttomien paineiden kohteena yhtäältä resurssipulan vuoksi ja toisaalta jatkuvien hallintorakenteiden ja työvoimapolitiittisten edestakaisin tapahtuvien lakimuutosten vuoksi.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 1 sd

Hallitus on maakuntaudistuksessa rakentamassa markkinaehtoista tilaaja-tuottajamallia ja yksityistämässä valtaosan julkisista työvoimapalveluista. Mielestämme mm. moniammatillinen palvelu vaarantuu markkinaehtoisessa palvelumallissa ja tämä johtaa kiistatta vaikeimmassa asemassa olevien työttömien palveluiden heikentymiseen. Hallitus aikoo purkaa moniammatillisia työvoiman palvelukeskuksia koskevan ns. TYP-lain mutta samaan aikaan vakinaistaa hyvänä käytäntönä nuorille suunnatun ohjaamatoiminnan, joka on hengeltään juuri TYP-lain mukainen palvelukokonaisuus. Haluamme säilyttää kunnilla selkeän roolin erityisesti pitkäaikaistyöttömien palveluista emmekä hyväksy TYP-lain purkamista.

Edellä olevan perusteella esitämme,

että momentille 32.30.01 lisätään 10 000 000 TE-toimistojen toimintamenoihin ja momentin perusteluja muutetaan siten, että määrärahaa voidaan käyttää myös kunnan tuottamiin työvoimapalveluihin.

51. Julkiset työvoima- ja yrityspalvelut (siirtomääräraha 2 v)

Palkkatuki ja työvoimakoulutus

TE-toimistojen palkkatukeen käytettävää määrärahaa hallitus esittää leikattavaksi 96,703 miljoonalla eurolla, josta osa kompensoituu OKM:n ja STM:n menoluokkiin tehtävinä siirtoina. Ratkaisu vähentää aktiivisen työllisyyden hoidon rahoitusta. Erityisesti työvoimapolitiittisen koulutuksen määrä on alentunut viime vuosina, vaikka osaavasta työvoimasta on tietyillä toimialoilla jo pulaa.

Kuntouttava työtoiminta on tarkoitettu pitkään työttöminä olleille työllistymismahdollisuuksien ja elämänhallinnan parantamiseksi. Kuntouttavaan työtoimintaan osallistui vuonna 2016 arviolta 41 700 henkilöä. Vuonna 2013 vastaava luku oli arviolta 24 200 henkilöä, eli lisäys on noin 73 prosenttia. Eniten kuntouttavaan työtoimintaan osallistuminen lisääntyi yli 25-vuotiailla. Kuntouttavan työtoiminnan maine on kärsinyt, koska siihen ohjautuu pakolla ihmisiä, joilla ei ole kuntoutuksen tarvetta. Ilmiön taustalla on väärä palveluohjaus, mutta myös palkkatukirahojen vähäisyys.

Hallitus esittää yhdistyksille ja säätiöille maksettavan ns. 100 % palkkatukea rajoitettavaksi enintään 3 000 henkilötyövuoteen. Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain (916/2012) mukaan palkkatukea voidaan maksaa enintään 12 kuukauden ajalta 100 prosenttia niistä tuella palkattavasta aiheutuvista palkkauskustannuksista, jotka vastaavat enintään 65 prosentin työaikaa alan säännöllisestä enimmäistyöajasta, jos yhdistys tai säätiö palkkaa pitkäaikaistyöttömän muihin kuin elinkeinotoiminnaksi katsottaviin tehtäviin (lain 7 luvun 9 §:n 1 momentti). Tällaiset tehtävät ovat tärkeitä kaikkein vaikeimmin työllistyville ihmisille. Monille työllistyminen järjestöihin täydellä palkkatuella on ainut realistinen vaihtoehto löytää ensimmäinen työpaikka pitkän työttömyyden jälkeen.

Kolmannen sektorin toimijoiden 100 %:n palkkatuen 3 000 hengen kiintiö on johtanut siihen, että järjestöt eivät enää työllistä yhtä paljon vaikeimmassa asemassa olevia kuin ennen. Se, että palkkatuettua työtä ohjataan enemmän yrityksiin, on positiivista, koska niillä on parhaat tulokset jat-

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 1 sd

kotyöllistymisestä. Mutta se, että samaan aikaan ajetaan alas järjestöjen työllistämistä, johtaa kaikkein vaikeimmassa asemassa olevien työttömien palkkatyön tekemismahdollisuuksien kaantumiseen ja merkittävää yhteiskunnallista hyvinvointia lisäävän järjestötyön alasajoon.

Tämän vuoksi esitämme, että järjestöjen 100-prosenttisen palkkatuen 3 000 henkilön rajasta ja palkkakatosta luovutaan ja työvoimapolitiikan resursseja lisätään.

Nuorisotakuu

Alle 30-vuotiaiden nuorten työttömyys on yhä liian korkealla tasolla. Alasajon sijasta nuorisotakuuta on kehitettävä niin, että jatkossa yksikään nuori ei jäisi vaille toisen asteen koulutuspaikkaa, jatko-opiskelupaikkaa tai työtä. Hallituksen suunnitelmat ja budjettileikkaukset supistavat nuorisotakuun palvelutarjontaa, mikä uhkaa hankaloittaa nuorten opintoihin ja työelämään pääsyä sekä tulevaisuuden suunnittelua.

SDP:n tavoitteena on turvata nuorisotakuun rahoitus ja kehittää sitä niin, että se kattaa koko lapsuuden ja nuoruuden. Uutena elementtinä nykyiseen ohjelmaan haluamme, että nuorta tuetaan elämän taitekohdissa, kuten siirryttäessä perusasteelle tai vaikka korkeakoulusta työelämään. SDP:n nuorisotakuumallissa kokonaisvastuu nuorten elämänvaiheiden turvasta ja takuun toteutumisesta on kunnilla.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 32.30.51 lisätään 20 000 000 euroa nuorisotakuuseen ja nuorten aikuisten osaamisohjelmaan,

että momentille 32.30.51 lisätään 10 000 000 euroa järjestöille maksettavaan palkkatukeen,

että momentille 32.30.51 lisätään 60 000 000 euroa palkkatukeen

että momentille 32.30.51 lisätään 20 000 000 euroa ammatilliseen työvoima- ja kotouttamiskoulutukseen,

että momentin perusteluiden toisen kappaleen 3 kohdan päätösosaa muutetaan siten, että järjestöihin työllistettävien enimmäisraja 3 000 henkilöä sekä palkkakatto poistetaan ja että hyväksytään seuraava lausuma:

Vastalauseen lausumaehdotus 82

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy pikaisesti toimenpiteisiin poistaakseen momentin 32.30.51 päätösosassa mainitun 3 000 henkilötyövuotta koskevan rajoituksen kolmannen sektorin toimijoille maksettavasta palkkatuesta.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 1 sd

40. Yritysten toimintaympäristö, markkinoiden sääntely ja työelämä

01. Kilpailu- ja kuluttajaviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Kilpailu- ja kuluttajapolitiikan yhteisenä tavoitteena on terveet ja toimivat markkinat, joilla yritykset ja muut toiminnanharjoittajat toimivat vastuullisesti ja ottavat huomioon myös kuluttajien edut. Viime vuosina on ollut tavoitteena lisätä kilpailu- ja kuluttaja-asioiden yhteiskunnallista painoarvoa ja vaikuttavuutta. Kilpailu- ja kuluttajavirasto tukee omalta osaltaan harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan hyväksi tehtävää työtä.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 32.40.01 lisätään 1 500 000 euroa Kilpailu- ja kuluttajaviraston toimintamenoihin.

Pääluokka 33

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN HALLINNONALA

Hallituksen politiikka osuu vakavalla tavalla kaikkein pienituloisimpiin. Samaan aikaan poliittiset päätökset lisäävät suurituloisimpien tuloja, ja koulutuksesta sekä palveluista leikataan. Suomi on matkalla kohti syvenevää eriarvoisuutta. Se rapauttaa yhteishenkeä ja keskinäistä luottamusta ja luo monille epävarmuutta tulevista. Tämän politiikan suunta on käännettävä. Poliitiikan on vahvistettava yhteiskuntamme vahvuuksia. Talouspolitiikan on oltava nykyistä oikeudenmukaisempaa ja sen on vahvistettava ihmisten keskinäistä luottamusta ja luotava uskoa tulevaisuuteen.

Hallitus jatkaa budjettiesityksessään leikkauksia etuuksiin ja palveluihin. Samalla hallitus vie eteenpäin sote-uudistusta, jolle on asetettu mittava tavoite 3 miljardin kustannusten hillinnästä. Se yhdessä hallituksen ajaman markkinaehtoisen valinnanvapausmallin kanssa ei asiantuntijoiden mukaan voi tarkoittaa juuri muuta kuin palveluiden heikentämistä tai omavastuiden merkittävää nousua.

SDP esitti vaihtoehtobudjetissaan mittavan uudistuspaketin, joka vahvistaa oikeudenmukaisuutta ja kääntää eriarvoistumiskehityksen suunnan. SDP:n vaihtoehdossa lomarahat maksetaan normaalisti, etuuksiin tehdään indeksikorotukset, pienituloisten eläkeläisten toimeentuloa vahvistetaan kansan- ja takuueläkkeen korotuksin ja lääkekorvausten leikkauksia perutaan. Lisäksi lapsiperheiden, vanhusten ja veteraanien palveluita vahvistetaan. Pieni- ja keskituloisten ostovoimaa vahvistetaan myös verotusta keventämällä ja erityisesti lapsiperheiden verotuksen kiristyminen estetään pitämällä lapsivähennys ennallaan. Eduskunnan tietopalvelun laskelman mukaan SDP:n vaihtoehto kaventaisi tuloeroja ja kasvattaisi pieni- ja keskituloisten käytettävissä olevia tuloja verrattuna hallituksen esitykseen.

Edellä oleva perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavat lausumat:

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 1 sd

Vastalauseen lausumaehdotus 83

Eduskunta edellyttää, että hallitus tekee aiemmin laiminlyömänsä kokonaisarvioinnin leikkausten, kiristysten ja maksukorotusten kustannuksista yhteiskunnallemme ja vaikutuksista yksittäisten ihmisten ja ihmisryhmien asemaan ja sosiaaliseen hyvinvointiin sekä ryhtyy arvioinnin mukaisiin määrätietoisiin toimiin eriarvoisuuden kasvun pysäyttämiseksi.

Vastalauseen lausumaehdotus 84

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy erityisiin toimiin osattomuuden ja syrjäytymiskehityksen nopeaksi pysäyttämiseksi ja turvaa kattavat mielenterveys- ja päihdepalvelut.

Indeksijäädetykset ovat kohtuuttomia

Hallitus aikoo jäädättää kansaneläkeindeksin pysyvästä lainsäädännöstä poiketen vuoden 2017 tasolle. Jo aiemmin hallitus on antanut kansaneläkeindeksillä tarkistettavien etuuksien tason laskea poikkeuksellisesti indeksin painuttua miinukselle vuonna 2016. Tämän lisäksi hallitus teki kansaneläkeindeksiin sidottuihin etuuksiin 0,85 % leikkauksen vuonna 2017. Nyt siis hallitus jäädättää indeksin kuluvan vuoden alennetulle tasolle. Tämä tarkoittaa n. 0,9 %:n leikkausta etuuksiin. Indeksitarkistuksia koskeva muutos on tarkoitettu pysyväksi eikä sitä kompensoitaisi muutosta seuraavissa kansaneläkeindeksin tarkistuksissa. Näin etuudet jäävät jatkossakin tälle matalammalle tasolle.

Indeksileikkaukset kumuloituvat paitsi eri etuuksien kautta, myös ajallisesti. Kuten hallituskin toteaa esityksessään, muutokset kohdentuvat herkästi samoilta henkilöille ja kotitalouksille sekä erityisesti pitkään tiettyjä etuuksia saaville. Lisäksi vaikutukset kumuloituvat myös elämäntilanteiden mukaan. Useita eri etuuksia saavan henkilön osalta jo yksittäisenkin leikkauksen vaikutus kertyy, koska indeksin alentaminen kohdistuu samanaikaisesti useampaan henkilön saamaan etuuteen.

Emme voi hyväksyä hallituksen leikkauslinjaa, jossa ilman kattavia vaikutusarvioita kohdistetaan lukuisia perusetuuksien leikkauksia toistuvasti samoihin ihmisiin ja ajetaan ihmisiä köyhyyteen ja viimesijaisen toimeentulotuen asiakkaiksi.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 85

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimiin, jotta kansaneläkeindeksiin ja kuluttajahintaindeksiin sidottujen etuuksien ostovoima turvataan elinkustannusten kehityksen mukaisesti.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 1 sd

Perhevapaa uudistus on toteutettava heti

Nykyinen perhevapaa järjestelmä ei ole huomioinut perherakenteissa ja työelämässä tapahtuneita muutoksia. Sen seurauksena etenkin äidit ovat pitkiä jaksoja poissa työelämästä, mikä paitsi alentaa työllisyyttä, myös vahvistaa naisten ja miesten välisiä palkkaeroja.

Perhevapaiden uudistaminen lasten ja perheiden ehdoilla on tehokas keino lisätä tasa-arvoa työmarkkinoilla ja parantaa samalla työllisyyttä. Perheet tarvitsevat nykyistä suurempaa joustoa vapaiden ja etuuksien käyttöön. Niiden on oltava yhtä toimivia kaikille perheille, sateenkaariperheistä ja yksinhuoltajista perinteisiin ydinperheisiin.

SDP julkaisi oman joustavan perhevapaamallinsa maaliskuussa 2017. Mallin ytimessä ovat yksilölliset ja joustavat vapaat kaikille perheille, naisten työurien tukeminen, paremmat mahdollisuudet isille lasten hoitoon ja mahdollisuus siirtää etuuksia myös muille kuin lapsen vanhemmille tilanteen ja perheen tarpeen mukaan.

SDP:n perhevapaamallissa kummallekin vanhemmalle taataan 3 kuukauden ansiosidonnainen vapaa. Sen lisäksi kuuden kuukauden osuus ansiosidonnaisesta vapaasta on mahdollista jakaa perheen itse valitsemalla tavalla vanhempien kesken. Lisäksi raskausrahalla taataan 28 päivän korotettu tuki heti syntymän yhteydessä. Jos työtuloja ei ole ollut, etuudet maksettaisiin vähimmäismääräisinä, kuten nykyisinkin. Näiden lisäksi vanhemmat saavat jaettavakseen haluamallaan tavalla vuoden verran euromääräistä vanhempainrahaa, jonka voi halutessaan myös puolittaa, jolloin sitä maksetaan vastaavasti pidempään.

Jotta perhevapaa uudistuksella tavoiteltavat työllisyysyhdöt toteutuvat käytännössä, sen tueksi tarvitaan toimivaa varhaiskasvatusta ja toimivaa työllisyyspolitiikkaa. THL:n selvityksen mukaan kaksi vuotta täyttäneitä lapsia kotona hoitavista äideistä yli puolet on vailla työpaikkaa. Työpaikan löytäminen on monille heistä vaikeaa. Siksi työllistymisen tueksi tarvitaan myös aktiivisen työvoimapolitiikan palveluita kuten koulutusta.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 86

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin perhevapaa uudistuksen toteuttamiseksi. Uudistuksen on lisättävä perhevapaiden joustavuutta perheiden ja lasten ehdoilla, tarjottava isille paremmat mahdollisuudet lasten hoitoon ja parannettava tasa-arvoa työelämässä.

Sote- ja maakuntauudistus sisältävät valtavia riskejä

Hallituksen suunnittelemaan sote-uudistukseen ja erityisesti siihen liittyvään, lausuntokierroksella olevan valinnanvapausesityksen, liittyy merkittäviä riskejä ja kustannuspaineita. Taloudelliset riskit liittyvät erityisesti kilpailun puutteeseen, perustason palveluntuottajien kustannusten ulkoistukseen maakunnalle, asiakkaiden valikointiin, palveluverkon hallintaan ja sote-integraation puutteelliseen toteutumiseen sekä markkinoiden hallitsemattomaan avaamiseen.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 1 sd

Uusimman valinnanvapausmallin keskeinen riski on, että se vaarantaa sairaaloiden päivystystoiminnan ja pirstaloi erikoissairaanhoidon asiakassetelien ennustamattoman käytön myötä. Erikoissairaanhoidon toimii nykyisellään Suomessa pääsääntöisesti erittäin laadukkaasti ja se on kustannustehokasta. Hallituksen suunnittelema malli on viemässä väärään suuntaan.

Asiantuntijoiden puheenvuorossa on noussut laajasti esiin, että valitussa mallissa on vaarana kustannuskehityksen karkaaminen käsistä ja että julkisen sektorin mahdollisuus ohjata koko palvelukokonaisuutta on kaventumassa selvästi. Hallituksen asettaman 3 miljardin kustannusten nousun hillintätavoitteen saavuttamista pidetään yleisesti epärealistisena hallituksen suunnittelemaalla mallilla.

Samalla hallitus olisi rajoittamassa maakuntien ja siten sote-palvelujen rahoituksen kasvua suoraan lailla. Kun ilmeiset kustannuspaineet yhdistyvät rahoituksen rajoittamiseen lailla, on olemassa ilmeinen riski, että palvelujen määrää joudutaan tulevaisuudessa karsimaan tai palvelumaksuja joudutaan nostamaan merkittävästi.

Samalla on syntymässä riski, että maakuntien rahoitusmalli johtaa selvään rahoitusvajeeseen muissa kuin sote-palveluissa. Maakuntien rahoitus olisi muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta yleiskatteista, eli valtiolta ja kunnilta maakunnille siirtyvien tehtävien määrärahat siirtyisivät valtion budjetin nykyisiltä erillisiltä momenteilta maakuntien yleiskatteiselle momentille. Sen myötä eduskunnan budjettivalta supistuu valtiolta maakunnille siirtyvissä tehtävissä huomattavasti. Rahoitusvastuu säilyy valtiolla, mutta mahdollisuudet ohjata rahojen käyttöä poistuisivat.

Sosiaali- ja terveyspalvelujen kasvavien kustannusten paineissa on todennäköistä, että maakunnat käyttävät sosiaali- ja terveydenhuoltoon laskennallista rahoitusta enemmän resursseja, jolloin muihin kohteisiin jää vastaavasti vähemmän rahaa.

Tällä on väliä erityisesti työvoimapolitiikan rahoituksessa: jatkossa valtiolla ei olisi työkalua, jolla se voisi vaikuttaa työvoimapolitiikkaan tosiasiaissa käytettyihin määrärahoihin esimerkiksi suhdannetilanteen mukaan, koska niistä päättäisi maakunta. Kuitenkin työttömyyden kustannukset jäisivät jatkossakin pääosin valtion ja sosiaalivakuutuslaitosten maksettaviksi. Tässä on selvä epäsuhta, mikä heikentää mahdollisuuksia toteuttaa tehokasta ja tarkoituksenmukaista työllisyyspolitiikkaa tulevaisuudessa.

Uudistus on hallituksen suunnitteleman riskialttiin mallin sijaan toteutettava hallitusti ja vaiheittain niin, että ensin saatetaan sosiaali- ja terveydenhuollon järjestäjäpohja kuntoon, tämän jälkeen päätetään rahoitusjärjestelmästä ja lopuksi lisätään valinnanvapautta niin, että kansalaisille turvataan yhdenvertaisesti laadukkaat ja oikea-aikaiset sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut. Muissa kuin sote-palveluissa tulisi edetä vasta huolellisen harkinnan ja perusteellisen suunnittelun jälkeen. Vain näin muutosprosessi saadaan pidettyä hallittuna ja kansalaisille tärkeät palvelut turvattuina.

Sosiaali- ja terveyspalvelu-uudistus on toteutettava niin, että terveys- ja hyvinvointierot kaventuvat, palveluiden yhdenvertaisuus toteutuu ja palveluiden tuottamisen ensisijainen vastuu on julkisella sektorilla, jota yksityinen ja kolmas sektori täydentävät. Palveluintegraatio on uudistuk-

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 1 sd

nessa turvattava niin, että kustannusten hillintä on mahdollista kansalaisten yhdenvertaisuutta vaarantamatta.

Edellä olevan perusteella esitämme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 87

Eduskunta edellyttää, että hallitus jatkaa sosiaali- ja terveydenhuollon uudistamista alku- peräisten tavoitteiden mukaisesti niin, että terveys- ja hyvinvointierot kaventuvat, palveluiden yhdenvertaisuus toteutuu ja palveluintegraatio turvataan niin, että kustannusten hillintä on mahdollista kansalaisten yhdenvertaisuutta vaarantamatta. Selkeimmin tämä voidaan toteuttaa, kun palveluiden tuottamisen ensisijainen vastuu säilyy julkisella sektorilla, jota yksityinen ja kolmas sektori täydentävät.

02. Valvonta

07. Työsuojelun aluehallintoviranomaisten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Työsuojeluviranomaisilla on tärkeä rooli harmaan talouden torjunnassa mm. työnteko-oikeuksien, työsopimuslain ja tilaajavastuulain valvonnassa. Hallitus poisti tämän vuoden talousarvios- ta määräaikaisen lisäresurssin momentilta, eikä lisämäärärahoja ole palautettu ensi vuode- kaan talousarvioesitykseen. Työsuojeluviranomaisten tärkeään valvontatyöhön on lisättävä määrära- hoja harmaan talouden torjumiseksi.

Edellä olevan perusteella esitämme,

että momentille 33.02.07 lisätään 1 500 000 euroa työsuojelun aluehallintoviranomaisten toimintamenoihin.

10. Perhe- ja asumiskustannusten tasaus, perustoimeentulotuki ja erät palvelut

Hallituksen etuusleikkaukset ja -jäädytykset heikentävät syyperusteisen sosiaaliturvan ensisijai- suutta viimesijaiseen sosiaalihuollon toimeentulotukeen nähden. Toimeentulotuki on tarkoitettu väliaikaiseksi avuksi, mutta tällä hetkellä sitä käytetään kattamaan riittämättömiä ensisijaisia etuuksia, kuten asumistukea. Toimeentulokijärjestelmässä ei ole samanlaisia aktivoivia ele- menttejä kuin ensisijaisissa etuuksissa, ja sen käyttö lisää kannustinloukkuja. Pitkäaikainen riip- puvuus toimeentulotuesta passivoi ja köyhdyttää ihmisiä ja perheitä ja lisää syrjäytymisvaaraa.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) mukaan keskeiset lapsiperheille suunnatut tulonsiir- rot, kuten lapsilisä, vanhempainpäiväraha ja kotihoidon tuki ovat jääneet ostovoimaltaan jälkeen yleisestä hintojen ja ansiotulojen noususta. Noin puolessa köyhyysrajan alittavista lapsiperheistä kukaan ei käy ansiotyössä. Kun perheen kokonaistuloista suurin osa koostuu erilaisista tulonsiir- roista, on köyhyysriski suuri.

Taloudellinen eriarvoisuus ilmenee lasten arjessa varsinkin kuluttamisen ja toimintamahdolli- suuksien eroina. Perheen pienituloisuus saattaa johtaa lasten syrjimiseen, ryhmästä sulkemiseen

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 1 sd

ja kiusaamiseen. THL:n kohorttitutkimus vuonna 1987 syntyneistä, 21-vuotiaaksi asti rekisteriaineistojen avulla seuratuista lapsista kertoo, että jos vanhemmat olivat saaneet pitkään toimeentulotukea, lapsilla lisääntyivät vähäinen koulutus, mielenterveysongelmat, huostaanotot ja pienimuotoinen rikollisuus. Samoin lisääntyi toimeentulo-ongelmien kokeminen aikuisiässä. Lapsuuden olosuhteilla on siten huomattava vaikutus myöhempään hyvinvointiin.

Emme voi hyväksyä lapsiperheisiin kohdistuvia eriarvoistavia päätöksiä. Etuusleikkausten lisäksi näitä ovat esimerkiksi koululaisten aamu- ja iltapäivätoimintamaksujen enimmäismaksujen kaksinkertaistaminen, varhaiskasvatusoikeuden rajaaminen ja ryhmäkokojen suurentaminen varhaiskasvatuksessa sekä leikkaukset lasten ja nuorten koulutuksen ja erityisesti toisen asteen ammatillisen koulutuksen rahoitukseen. Katsomme, ettei lapsiperheisiin kohdistuvia etuus- ja palveluleikkauksia tule tehdä ennen kattavaa arviointia.

Edellä olevan perusteella esitämme hyväksyttäväksi seuraavat lausumat:

Vastalauseen lausumaehdotus 88

Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee toimenpide-ehdotuksineen perhepoliittisen ohjelman, jonka tavoitteena on pysäyttää eriarvoinen kehitys ja jossa huomioidaan mm. verotus, maksut, etuudet ja palvelut sekä toimet työn ja perheen yhteensovittamiseksi.

Vastalauseen lausumaehdotus 89

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimiin lapsiköyhyyden poistamiseksi.

51. Lapsilisät (arviomääräraha)

Hallitus on lakkauttanut lapsilisien indeksisidonnaisuuden ja teki lisäksi lapsilisiin 0,91 % lisäleikkauksen vuodelle 2017. Hallitus ei ole myöskään esittänyt jatkoa verotuksen lapsivähennykselle, joka on kompensoinut pieni- ja keskituloisille perheille aiempaa lapsilisän heikennystä. Emme voi hyväksyä lapsiperheiden toimeentuloon vaikuttavia yksittäisiä leikkauksia, kun kattavat vaikutusarviot on jätetty toistuvasti tekemättä. Hallituksen päätökset heikentävät pienten etuuksien ostovoimaa ja lisäävät köyhyysriskiä.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 90

Eduskunta edellyttää, että hallitus peruu hallituskaudella tekemänsä lapsilisien heikennykset ja arvioi politiikkansa vaikutukset lapsiperheiden toimeentuloon ja lapsiköyhyyteen ennen uusia etuuksiin vaikuttavia päätöksiä.

53. Sotilasavustus (arviomääräraha)

Hallitus jäädyttää kansaneläkeindeksin vuodelle 2018. Leikkaus kohdistuu pienimpiin etuuksiin, jotka on sidottu kansaneläkeindeksiin, mikä heikentää myös sotilasavustuksen reaalista tasoa.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 1 sd

Emme hyväksy hallituksen leikkauksia, jotka ilman kattavia vaikutusarvioita kohdistuvat toistuvasti samoihin ihmisiin ja heikentävät ostovoimaa.

54. Asumistuki (arviomääräraha)

Hallitus aikoo leikata yleisen asumistuen tasoa jatkamalla asumistukea myönnettäessä hyväksyttävien enimmäisasumismenojen jäädyttämistä. Hallitus on jäädyttänyt menot vuoden 2015 tasolle vuosien 2016 ja 2017 budjeteissa. Lisäksi hallitus on alentanut enimmäisasumismenoja kuntaryhmissä 3 ja 4. Ensi vuonna hallitus aikoo paitsi jatkaa enimmäismenojen jäädyttämistä, myös sitoa enimmäisasumismenot elinkustannusindeksiin sen sijaan että menot seuraisivat vuokratuon indeksia.

Yleisen asumistuen keskeisin ongelma on tukea myönnettäessä hyväksyttävän vuokratason alhaisuus verrattuna markkinavuokriin. Ratkaisu ei voi olla asumistuen heikentäminen ja enimmäisasumismenojen jäädyttäminen, mikä tarkoittaa yhä useamman ihmisen omavastuuseisuuden kasvamista. Pidämme tärkeänä asumiskustannusten nousun hillitsemistä, mutta mielestämme on väärin tavoitella sitä heikentämällä etuuden saajien arkista toimeentuloa.

Monet asumistuen saajat joutuvat paikkaamaan matalaa asumistukeaan turvautumalla pitkäaikaiseen toimeentulotukeen. Hallituksen esityksessä arvioidaan, että yli 40 prosenttia asumistuen säästöistä siirtyy toimeentulotuen menoiksi ja esitys tulisi kasvattamaan toimeentulotukimenoja vuonna 2018 noin 11,6 miljoonalla eurolla. Tämä lisää ihmisten köyhyyttä ja on kannustinloukkujen purkamista ajatellen väärä ratkaisu. Yhteiskuntapoliittisesti kestävämpi ratkaisu on ensisijaisesti etuuskien hyvä taso, jolloin viimesijainen toimeentulotuki vastaa pääsääntöisesti akuutteihin taloudellisiin tuen tarpeisiin. Hallituksen leikkauslinjaa, jossa ilman kattavia vaikutusarvioita kohdistetaan lukuisia perusetuusleikkauksia toistuvasti samoihin ihmisiin, ei voi hyväksyä.

Sosiaalidemokraatit haluavat kehittää asuntopolitiikkaa ja asumisen tukijärjestelmiä suunnitelmallisesti osana kestävästä yhteiskunnasta. Pidämme hyvänä sitä, että hallitus ymmärsi luopua suunnitelmastaan asuntopolitiikan ja tuen saajien kannalta epätarkoituksenmukaisesta ns. osa-asunnon normista. Esitämme, että myös hallituksen esittämä muu leikkaus yleiseen asumistukeen perutaan.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 91

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy tarvittaviin toimiin, jotta yleisen asumistuen saajien tukea ei heikennetä.

55. Elatustuki (arviomääräraha)

Hallitus jäädyttää kansaneläkeindeksin vuodelle 2017—2019 ja lisäksi indeksiin sidottuihin etuuksiin tehtiin 0,85 % lisäleikkaus 2017. Emme hyväksy leikkauksia, jotka heikentävät pienten etuuskien ostovoimaa ja lisäävät köyhyysriskiä.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 1 sd

57. Perustoimeentulotuki (arviomääräraha)

Perusturvan indeksijäädytys ja -leikkaukset heikentävät syyperusteisen sosiaaliturvan ensisijaisuutta viimesijaiseen sosiaalihuollon toimeentulotukeen nähden. Pidemmällä aikavälillä kehitys johtaa syyperusteisen perusturvan ja asumistuen merkityksen vähenemiseen ja vastaavasti tarveharkintaisen ja kotitalouskohtaisen toimeentulotuen roolin kasvamiseen toimeentuloturvassa ja asumisen tuissa.

Toimeentulotukijärjestelmässä ei ole samanlaisia aktivoivia elementtejä kuin ensisijaisissa etuuksissa ja sen käyttö lisää kannustinloukkuja. Pitkäaikainen riippuvuus toimeentulotuesta passivoi ja köyhdyttää ihmisiä ja perheitä ja lisää syrjäytymisvaaraa.

Hallituksen toimenpiteiden seurauksena toimeentulotuesta on tullut ensisijaisia etuuksia korvaava etuus, vaikka sen tarkoitus on toimia viimesijaisena tuen muotona. Tämä muuttaa koko sosiaaliturvajärjestelmän perustaa ja toiminnan logiikkaa.

Jos ensisijaisiin perusturvaetuuksiin ei tehdä hallituksen esittämiä leikkauksia, tarve toimeentulotukeen vähenee merkittävästi ja tuen rooli viimesijaisena tukimuotona pysyy selkeämpänä.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 92

Eduskunta edellyttää, että hallitus ei tee ensisijaisiin etuuksiin esittämiään leikkauksia, jolloin toimeentulotukimenot vähenevät merkittävästi.

20. Työttömyysturva

Hallituksen aiemmin toteuttamat ja sen esittämät uudet työttömyysturvan heikennykset eivät ole oikea keino vaikuttaa työllisyyteen. Työttömyysetuuksien heikentäminen ja niihin liittyvän byrokratian kasvattaminen johtavat ihmisten taloudellisen tilanteen heikkenemiseen ja eriarvoisuuden kasvuun.

Työttömyysturvan aktiivimalli on hylättävä

Hallitus esittää jälleen uusia leikkauksia työttömyysturvaan. Työttömyysturvaa on tarkoitus leikata osana ns. aktiivimallia, jolla pyritään aktivoimaan ihmistä työttömyyden pitkittyessä. Pidämme sinänsä järkevänä hallituksen lähtökohtaa, jossa ihmisen aktiivisuutta tuetaan ja häntä ei jätettäisi yksin työttömyyden aikana. Kuitenkin hallituksen keinovalikoima on mielestämme puutteellinen ja osin virheellinen.

Käytännössä työtön ei pysty välttämään aktiivimalliin sisältyvää tuen leikkaamista 4,65 %:lla mikäli työtä tai aktivointitoimia ei ole tosiasiallisesti saatavilla. Näin mallista uhkaa tulla työttömyysturvan leikkaus, jota emme voi hyväksyä. On myös vaarana, että leikkaukset kohdistuvat heikommassa asemassa oleviin ihmisiin joille satunnainen aktivoituminen töiden pariin on erityi-

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 1 sd

sen vaikeaa. Monilla työnhakijoilla työkyky heikentää työnsaantimahdollisuuksia. Jos työtä tai aktiivitoimia ei pysty terveydentilan vuoksi tekemään, leikkaus on kohtuuton.

Työttömyysturva on tasoltaan mm. THL:n perusturvan riittävyden arviointiraportin ja Euroopan sosiaalisten oikeuksien komitean mukaan riittämätön eikä siihen tulisi tehdä perusteettomia leikkauksia. Työttömyysturvan leikkaaminen ei ole oikea keino ihmisten aktivointiin ja työllisyyden parantamiseen. Siksi emme voi hyväksyä aktiivimalliin sisältyvää työttömyysturvan leikkaamista.

Esitämme, että TE-toimistojen henkilökohtaista palvelua, palkkatuen käyttöä, järjestöjen työllistämisedellytyksiä, työvoimakoulutusta jne. kehitetään tukien leikkaamisen sijaan. Aktiivimallin sisältyy myös esitys siitä, että työttömyyden alun omavastuupäivät vähennetään 7 arkipäivästä viiteen päivään. Tätä uudistusta kannatamme.

50. Valtionosuus ansiopäivärahasta (arviomääräraha)

Hallitus aikoo jäädyttää kansaneläkeindeksin pysyvistä lainsäädännöstä poiketen vuoden 2017 tasolle. Indeksijäädytys koskee myös ansioturvan perusosaa. Jo aiemmin hallitus on antanut kansaneläkeindeksillä tarkistettavien etuuksien tason laskea poikkeuksellisesti indeksin painuttua miinukselle vuonna 2016. Tämän lisäksi hallitus teki kansaneläkeindeksiin sidottuihin etuuksiin 0,85 % leikkauksen vuonna 2017. Nyt siis hallitus jäädyttää indeksin kuluvan vuoden alennetulle tasolle. Tämä tarkoittaa n. 0,9 %:n leikkausta etuuksiin. Indeksitarkistuksia koskeva muutos on tarkoitettu pysyväksi eikä sitä kompensoitaisi muutosta seuraavissa kansaneläkeindeksin tarkistuksissa. Näin etuudet jäävät jatkossakin tälle matalammalle tasolle.

Aktiivimallin leikkaukset ja byrokratian lisääminen on hylättävä

Käytännössä työtön ei pysty välttämään aktiivimalliin sisältyvää tuen leikkaamista 4,65 %:lla mikäli työtä tai aktivointitoimia ei ole tosiasiallisesti saatavilla. Näin mallista uhkaa tulla työttömyysturvan leikkaus, jota emme voi hyväksyä. On myös vaarana, että leikkaukset kohdistuvat heikommassa asemassa oleviin ihmisiin joille satunnainen aktivoituminen töiden pariin on erityisen vaikeaa. Monilla työnhakijoilla työkyky heikentää työnsaantimahdollisuuksia. Jos työtä tai aktiivitoimia ei pysty terveydentilan vuoksi tekemään, leikkaus on kohtuuton.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 93

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy tarvittaviin toimiin, jotta ansiosidonnaista päivärahaa ei heikennetä.

51. Valtionosuus peruspäivärahasta (arviomääräraha)

Hallitus aikoo jäädyttää kansaneläkeindeksin pysyvistä lainsäädännöstä poiketen vuoden 2017 tasolle. Indeksijäädytys koskee myös peruspäivärahaa. Jo aiemmin hallitus on antanut kansaneläkeindeksillä tarkistettavien etuuksien tason laskea poikkeuksellisesti indeksin painuttua miinuk-

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 1 sd

selle vuonna 2016. Tämän lisäksi hallitus teki kansaneläkeindeksiin sidottuihin etuuksiin 0,85 % leikkauksen vuonna 2017. Nyt siis hallitus jäädyttää indeksin kuluvan vuoden alennetulle tasolle. Tämä tarkoittaa n. 0,9 %:n leikkausta etuuksiin. Indeksitarkistuksia koskeva muutos on tarkoitettu pysyväksi eikä sitä kompensoitaisi muutosta seuraavissa kansaneläkeindeksin tarkistuksissa. Näin etuudet jäävät jatkossakin tälle matalammalle tasolle.

Aktiivimallin leikkaukset ja byrokratian lisääminen on hylättävä

Käytännössä työtön ei pysty välttämään aktiivimalliin sisältyvää tuen leikkaamista 4,65 %:lla mikäli työtä tai aktivointitoimia ei ole tosiasiallisesti saatavilla. Näin mallista uhkaa tulla työttömyysturvan leikkaus, jota emme voi hyväksyä. On myös vaarana, että leikkaukset kohdistuvat heikommassa asemassa oleviin ihmisiin joille satunnainen aktivoituminen töiden pariin on erityisen vaikeaa. Monilla työnhakijoilla työkyky heikentää työnsaantimahdollisuuksia. Jos työtä tai aktiivitoimia ei pysty terveydentilan vuoksi tekemään, leikkaus on kohtuuton.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 94

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy tarvittaviin toimiin, jotta peruspäivärahaa ei heikennetä.

52. Valtionosuus työmarkkinatuesta (arviomääräraha)

Hallitus aikoo jäädyttää kansaneläkeindeksin pysyvistä lainsäädännöstä poiketen vuoden 2017 tasolle. Leikkaus koskee myös työmarkkinatukea. Jo aiemmin hallitus on antanut kansaneläkeindeksillä tarkistettavien etuuksien tason laskea poikkeuksellisesti indeksin painuttua miinukselle vuonna 2016. Tämän lisäksi hallitus teki kansaneläkeindeksiin sidottuihin etuuksiin 0,85 %:n leikkauksen vuonna 2017. Nyt siis hallitus jäädyttää indeksin kuluvan vuoden alennetulle tasolle. Tämä tarkoittaa n. 0,9 %:n leikkausta etuuksiin. Indeksitarkistuksia koskeva muutos on tarkoitettu pysyväksi, eikä sitä kompensoitaisi muutosta seuraavissa kansaneläkeindeksin tarkistuksissa. Näin etuudet jäävät jatkossakin tälle matalammalle tasolle.

Aktiivimallin leikkaukset ja byrokratian lisääminen on hylättävä

Käytännössä työtön ei pysty välttämään aktiivimalliin sisältyvää tuen leikkaamista 4,65 %:lla mikäli työtä tai aktivointitoimia ei ole tosiasiallisesti saatavilla. Näin mallista uhkaa tulla työttömyysturvan leikkaus, jota emme voi hyväksyä. On myös vaarana, että leikkaukset kohdistuvat heikommassa asemassa oleviin ihmisiin, joille satunnainen aktivoituminen töiden pariin on erityisen vaikeaa. Monilla työnhakijoilla työkyky heikentää työnsaantimahdollisuuksia. Jos työtä tai aktiivitoimia ei pysty terveydentilan vuoksi tekemään, leikkaus on kohtuuton.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 1 sd

Vastalauseen lausumaehdotus 95

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy tarvittaviin toimiin, jotta työmarkkinatukea ei heikennetä.

56. Valtionosuus vuorottelukorvauksesta (arviomääräraha)

Hallitus aikoo jäädyttää kansaneläkeindeksin pysyvistä lainsäädännöstä poiketen vuoden 2017 tasolle. Jo aiemmin hallitus on antanut kansaneläkeindeksillä tarkistettavien etuuksien tason laskea poikkeuksellisesti indeksin painuttua miinukselle vuonna 2016. Tämän lisäksi hallitus teki kansaneläkeindeksiin sidottuihin etuuksiin 0,85 %:n leikkauksen vuonna 2017. Nyt siis hallitus jäädyttää indeksin kuluvan vuoden alennetulle tasolle. Tämä tarkoittaa n. 0,9 %:n leikkausta etuuksiin. Indeksitarkistuksia koskeva muutos on tarkoitettu pysyväksi, eikä sitä kompensoitaisi muutosta seuraavissa kansaneläkeindeksin tarkistuksissa. Näin etuudet jäävät jatkossakin tälle matalammalle tasolle. Emme hyväksy näitä leikkauksia.

30. Sairausvakuutus

60. Valtion osuus sairausvakuutuslaista johtuvista menoista (arviomääräraha)

Hallitus aikoo jäädyttää kansaneläkeindeksin pysyvistä lainsäädännöstä poiketen vuoden 2017 tasolle. Jo aiemmin hallitus on antanut kansaneläkeindeksillä tarkistettavien etuuksien tason laskea poikkeuksellisesti indeksin painuttua miinukselle vuonna 2016. Tämän lisäksi hallitus teki kansaneläkeindeksiin sidottuihin etuuksiin 0,85 %:n leikkauksen vuonna 2017. Nyt siis hallitus jäädyttää indeksin kuluvan vuoden alennetulle tasolle. Tämä tarkoittaa n. 0,9 %:n leikkausta etuuksiin. Indeksitarkistuksia koskeva muutos on tarkoitettu pysyväksi, eikä sitä kompensoitaisi muutosta seuraavissa kansaneläkeindeksin tarkistuksissa. Näin etuudet jäävät jatkossakin tälle matalammalle tasolle.

Indeksileikkaukset kumuloituvat paitsi eri etuuksien kautta myös ajallisesti. Kuten hallituskin toteaa esityksessään, muutokset kohdentuvat herkästi samoilta henkilöille ja kotitalouksille sekä erityisesti pitkään tiettyjä etuuksia saaville. Lisäksi vaikutukset kumuloituvat myös elämäntilanteiden mukaan. Useita eri etuuksia saavan henkilön osalta jo yksittäisenkin leikkauksen vaikutus kertaantuu, koska indeksin alentaminen kohdistuu samanaikaisesti useampaan henkilön saamaan etuuteen.

Emme voi hyväksyä hallituksen leikkauslinjaa, jossa ilman kattavia vaikutusarvioita kohdistetaan lukuisia perusetuuksien leikkauksia toistuvasti samoihin ihmisiin ja ajetaan ihmisiä köyhyyteen ja viimesijaisen toimeentulotuen asiakkaiksi.

Diabetespotilaisiin kohdennettu leikkaus on kohtuuton

Hallitus muutti vuoden 2016 lopulla valtioneuvoston asetusta (25/2013) lääketieteellisin perustein vaikeiksi ja pitkäaikaisiksi arvioitavista sairauksista. Asetusmuutoksen perusteella hallitus alensi diabeteksen hoitoon käytettävien muiden kuin insuliinilääkkeiden korvattavuutta vuoden

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 1 sd

2017 alusta. Näiden aiemmin 100-prosenttisesti korvattujen (ylempi erityiskorvausluokka) lääk-
keiden korvaus alennettiin 65-prosenttisesti korvattavaksi (alempi erityiskorvausluokka).

Käytännössä hallituksen päätös on kohdentunut ikäihmisiin, erityisesti monisairaisiin ja vähäva-
raisiin ihmisiin. Diabeteksen lisäsairaudet kasautuvat jo tällä hetkellä alimpiin tuloluokkiin, ja
leikkaus lisää entisestään sosioekonomisia terveyseroja. Vältettävissä olevien lisäsairauksien
syntyä pitäisi ehkäistä, sillä muu tulee huomattavasti kalliimmaksi sekä yksilölle että yhteiskun-
nalle.

Huomioiden myös hallituksen muut päätökset, joilla on heikennetty perusetuuksia ja pienitulois-
impien ihmisten toimeentuloa, asiakkaiden maksuosuuksien kasvattaminen ei ole kestävä poli-
tiikkaa. Olisi oikeudenmukaisempaa, että diabeteslääkkeiden korvattavuuden heikentämisen si-
jaan kaikkien sairauksien lääkehoidon korvattavuus arvioitaisiin samanaikaisesti ja yhtäläisin pe-
rustein. Tästä syystä esitämme, että aiemmin 65 %:n korvausluokkaan pudotetut diabeteslääk-
keet korvataan jatkossa 100-prosenttisesti. Mahdolliset korvausten muutokset tulee tehdä jatkos-
sa yhtäläisin perustein.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 96

Eduskunta edellyttää, että hallitus palauttaa asetusmuutoksella aiemmin leikkaamansa
diabeteslääkekorvaukset takaisin 100-prosenttisesti korvattaviksi ja tekee jatkossa mah-
dolliset korvausten muutokset yhtäläisin perustein heikentämättä perusteettomasti yksit-
täisten potilasryhmien asemaa.

40. Eläkkeet

*60. Valtion osuus kansaneläkeläistä ja eräistä muista laeista johtuvista menoista (arviomäärära-
ha)*

Hallitus aikoo jäädyttää kansaneläkeindeksin pysyvistä lainsäädännöstä poiketen vuoden 2017
tasolle. Jo aiemmin hallitus on antanut kansaneläkeindeksillä tarkistettavien etuuksien tason las-
kea poikkeuksellisesti indeksin painuttua miinukselle vuonna 2016. Tämän lisäksi hallitus teki
kansaneläkeindeksiin sidottuihin etuuksiin 0,85 %:n leikkauksen vuonna 2017. Nyt siis hallitus
jäädyttää indeksin kuluvan vuoden alennetulle tasolle. Tämä tarkoittaa n. 0,9 %:n leikkausta
etuuksiin. Indeksitarkistuksia koskeva muutos on tarkoitettu pysyväksi, eikä sitä kompensoitaisi
muutosta seuraavissa kansaneläkeindeksin tarkistuksissa. Näin etuudet jäävät jatkossakin tälle
matalammalle tasolle.

Hallituksen leikkaus kohdistuu pienimpiin etuuksiin, jotka on sidottu kansaneläkeindeksiin. Val-
tion rahoittamat kansaneläkemenot alenisivat vuonna 2018 jäädytyksen johdosta 19,8 miljoonaa
euroa, takuueläkemenot 1,7 miljoonaa euroa, Kelan perhe-eläkkeet ja lapsikorotukset 0,3 miljoonaa
euroa, eläketukimenot 0,2 miljoonaa euroa, vammaisetuudet 5,2 miljoonaa euroa. Myös eläk-
keensaajien asumistuki heikkenee.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 1 sd

Indeksileikkaukset kumuloituvat paitsi eri etuuksien kautta myös ajallisesti. Kuten hallituskin toteaa esityksessään, muutokset kohdentuvat herkästi samoilta henkilöille ja kotitalouksille sekä erityisesti pitkään tiettyjä etuuksia saaville. Lisäksi vaikutukset kumuloituvat myös elämäntilanteiden mukaan. Useita eri etuuksia saavan henkilön osalta jo yksittäisenkin leikkauksen vaikutus kertyy, koska indeksin alentaminen kohdistuu samanaikaisesti useampaan henkilön saamaan etuuteen.

Emme voi hyväksyä hallituksen leikkauslinjaa, joka ilman kattavia vaikutusarvioita kohdistaa lukuisia perusetuuksien leikkauksia toistuvasti samoihin ihmisiin ja ajaa ihmisiä köyhyyteen ja viimesijaisen toimeentulotuen asiakkaisiksi.

Pienituloisten eläkeläisten toimeentuloa parannettava

SDP:n vaihtoehtobudjetissa esitettiin pienituloisten eläkeläisten ostovoimaa vahvistava kansan- ja takuueläkkeen uudistus.

Kansaneläkkeen ja työeläkkeen yhteensovittamista muutetaan siten, että pientä työeläkettä (alle 1 400 euroa kuukaudessa) saavien toimeentulo paranee 30 eurolla kuukaudessa. Lisäksi takuueläkettä korotetaan 15 euroa kuussa, jolloin takuueläkkeet nousevat yhdessä hallituksen esittämän korotuksen kanssa 30 eurolla kuukaudessa.

SDP:n mallissa eläkeläisten toimeentuloa parantaa myös eläketulovähennyksen korotus, joka on käsitelty veromuutosten yhteydessä.

Eläkeläisten elämässä myös palveluilla on erityisen merkittävä rooli. Hallitus on leikannut ja edelleen leikkaamassa kuntien rahoitusta vanhustalouksissa. Se tarkoittaa mm. vanhustalouksien osaamisen ja asiantuntemuksen heikentämistä, mikä näkyy suoraan palveluiden laadun heikentymisenä. Emme hyväksy hallituksen esittämiä leikkauksia, ja haluamme varmistaa riittävän hoitajamitoituksen toteutumisen.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 97

Eduskunta edellyttää, että hallitus laatii nopealla aikataululla toimenpideohjelman eläkeläisköyhyyden vähentämiseksi ja eläkeläisten toimeentulon turvaamiseksi. Erityistä huomiota tulee kiinnittää ikääntyneiden naisten ja pieniä työeläkkeitä saavien asemaan. Osana kokonaisuutta tulee selvittää mm. vaihtoehtot kansaneläkkeen tasokorotuksen tekemiseksi ja verotuksen muuttamiseksi sekä eläkkeensaajien asumistuen, palvelujen ja palvelumaksujen vaikutus. Ohjelma tulee tuoda eduskunnan käsittelyyn viipymättä.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 1 sd

50. Veteraanien tukeminen

56. Rintamaveteraanien kuntoutustoiminnan menot (siirtomääräraha 2 v)

Sotiemme veteraanit, niin rintamalla kuin kotirintamalla, ansaitsevat arvostuksen elämänsä loppuun saakka. Veteraanien kuntoutuksen ja kotiin vietävien palveluiden määrärahat ovat olleet riittämättömiä pitkään, ja aivan liian moni on jäänyt vaille tarvitsemiaan palveluja.

Vaikka kuntoutukseen oikeutettujen joukko vuosittain pienenee, veteraania kohti tarvittavan kuntoutuksen määrä ja intensiteetti kasvavat. Veteraanien ikääntyessä etenkin kotiin vietävien kuntouttavien palvelujen ja kotikuntoutuksen tarve lisääntyy, jotta voidaan turvata veteraanien pärjääminen arkisissa oloissa, omassa kodissaan. On välttämätöntä varmistaa, että toimintakykyä edistävää ja itsenäistä selviytymistä tukevaa kuntoutusta voidaan rahoittaa vuosittain kaikille niille veteraaneille, jotka siitä hyötyvät.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 33.50.56 lisätään 20 000 000 euroa rintamaveteraanien kuntoutustoimintaan.

60. Kuntien järjestämä sosiaali- ja terveydenhuolto

Hallitus on tehnyt useita lapsiperheiden eriarvoisuutta lisääviä päätöksiä. Paitsi etuudet myös palvelut vaikuttavat merkittäväällä tavalla lapsiperheiden tilanteeseen. Yksi keino perheiden aseman parantamiseksi onkin perheiden arkea tukevien palveluiden vahvistaminen. Viime hallituskaudella uudistetun sosiaalihuoltolain mukainen välttämätön kotipalvelu on nykyisin jokaisen lapsiperheen oikeus. Oikeus on kuitenkin edelleen huonosti tunnettu, palvelua ei osata hakea eikä tarjota. Pidämme tärkeänä, että kaikki palveluja tarvitsevat perheet myös pääsevät tuen piiriin. Jotta matalan kynnyksen palvelut ja oikea-aikainen tuki lapsiperheille voidaan taata koko maassa, esitämme lisättäväksi valtionosuuksia perheiden kotipalvelun saatavuuden parantamiseen.

Lastensuojelun tilanne on vakava. Kunnista saadaan huolestunutta viestiä siitä, että lastensuojeluilmoitusten määrä on kasvussa ja sosiaalityöntekijöiden määrä perheiden tilanteiden selvittämiseen ja tukemiseen on riittämätön. Sosiaalihuoltolain uudistamisen yhteydessä lapsiperheiden tuen painopistettä siirrettiin ennaltaehkäisevään työhön, mutta se ei saa tarkoittaa sitä, että lastensuojelutyön resursseja voidaan automaattisesti vastaavasti pienentää. Vaikka ennaltaehkäisevän työn tarkoitus on juuri estää tilanteiden kriisiytyminen ja näin myös hillitä tulevaisuuden kustannuskehitystä, on lastensuojeluun varattava aina tarvittavat resurssit.

Esitämme, että lapsiperheiden asemaa parannetaan paitsi tekemällä etuuksiin normaalit indeksitarkistukset ja jättämällä asumistuen heikennykset tekemättä myös lisäämällä rahoitusta etenkin uuden sosiaalihuoltolain mukaiseen kotipalveluun. Lisäksi lastensuojelun tilannetta on parannettava.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 1 sd

Vastalauseen lausumaehdotus 98

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimiin parantaakseen lapsiperheiden asemaa ja turvatakseen lasten oikeuksien toteutumisen lisäämällä rahoitusta etenkin uuden sosiaali- huoltolain mukaiseen kotipalveluun ja turvaamalla lastensuojelun resurssit.

Omaishoitotilanne koskee tyypillisesti iäkkäiden ihmisten perheitä, ja tukea onkin kehitetty erityisesti näistä lähtökohdista. Kuitenkin osa omaishoidettavista on lapsia, yleensä kehitysvammaisia, joiden hoitajana toimii lähes aina äiti. Kyse on usein tavallisista lapsiperheistä, joissa on muitakin hoivaa tarvitsevia lapsia. Kelan kyselytutkimuksen mukaan yli 60 % hoitajista käy työssä, mutta työn ja hoidon yhdistäminen voi olla vaikeaa. Monessa kunnassa lapsiperheille sopivia tukipalveluita ei ole tarjolla tai palveluista osa on saatavilla vain työaikana. Työikäisen omaishoitajan palkkatulojen väheneminen voi vaikeuttaa perheen toimeentuloa monella tavalla, ja se näkyy myös tulevan eläkkeen määrässä. Hoito voi myös vaikeuttaa työttömyysturvan saamista. Ongelmat on tiedostettu, mutta hallitus ei ole ryhtynyt toimiin niiden ratkaisemiseksi.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 99

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin lapsiperheellisten omaishoitajien toimeentulon turvaamiseksi.

Eläkeläisten elämässä myös palveluilla on erityisen merkittävä rooli. Hallitus on leikannut ja edelleen leikkaamassa kuntien rahoitusta vanhuspalveluissa. Se tarkoittaa mm. vanhuspalveluiden osaamisen ja asiantuntemuksen heikentämistä, mikä näkyy suoraan palveluiden laadun heikentymisenä. Emme hyväksy hallituksen esittämiä leikkauksia. Lisäksi haluamme satsata erityisesti vanhusten kuntouttamiseen parhaiden käytäntöjen mukaisesti. Esim. Eksotessa Etelä-Karjalassa kuntoutussairaalan ja moniammatillisen kotikuntoutuksen käyttöön ottaminen on kahdessa vuodessa tuottanut merkittävät säästöt ja toimintakyvyn parantumisen. Mikäli vastaava kuntoutuskäytäntö olisi käytössä koko maassa, säästöt olisivat laskettavissa sadoissa miljoonissa euroissa.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 100

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimiin turvatakseen vanhuspalveluiden laadun ja alan osaamisen ja houkuttavuuden. Vanhuspalvelulakia tulee toteuttaa johdonmukaisesti eikä laskea ikäihmisten hoidon ja hoivan tasoa. Vanhusten kuntouttamiseen on erityisesti satsattava.

Suomi ratifioi kesäkuussa 2016 vammaisten ihmisten oikeuksia koskevan YK:n yleissopimuksen, joka korostaa vammaisten ihmisten yhdenvertaisuutta ja osallisuutta kaikessa päätöksenteossa. Sopimuksen mukaan vammaisella ihmisellä on oikeus valita asuinpaikkansa eikä häntä saa velvoittaa käyttämään tiettyä asumisjärjestelyä. Vammaisten asumispalveluiden kilpailuttami-

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 1 sd

nen aiheuttaa suurta huolta etenkin vammaisten ihmisten ja heidän omaistensa elämässä. Hankintalain uudistuksesta päätettiin eduskunnassa joulukuussa 2016. Tuolloin vaadimme, että vammaisten elinikäisten palveluiden erityisyyden ja niiden kilpailuttamisen inhimillisesti kohtuuttomien seurausten vuoksi näitä palveluita ei tulisi lähtökohtaisesti kilpailuttaa. Hallitus ei kuitenkaan yhtynyt vaatimukseemme, vaikka ongelmat tunnetaan hyvin. Eduskunnalle luovutetaan joulukuussa 2017 Ei myytävänä! -kansalaisaloite, jossa edellytetään, että vammaisten ihmisoikeudet taataan ja elämälle välttämättömät palvelut rajataan hankintalain soveltamisalan ulkopuolelle.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 101

Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee esityksen siitä, että vammaisten elinikäiset palvelut rajataan hankintalain soveltamisalan ulkopuolelle tai järjestetään lähtökohtaisesti muutoin kuin hankintalain mukaisella kilpailuttamismenettelyllä.

38. Valtionavustus valinnanvapauden pilottihankkeiden kustannuksiin (siirtomääräraha 2 v)

Hallitus esittää 100 miljoonaa euroa sote-valinnanvapauspilotteihin. Esitys sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen uudistamiseksi on parhaillaan eduskunnan käsiteltävänä, mutta siihen liittyvä esitys valinnanvapauslainsäädännöstä on vasta lausuntokierroksella. Uudistuksen valmistelun tässä vaiheessa ei ole perusteltua lähteä kokeilemaan merkittäväillä rahasummilla valinnanvapauspilotteja, jotka jouduttaisiin toteuttamaan epävarmalla lainsäädäntöpohjalla. Näistä piloteista saatavia kokemuksia ei edes ehdittäisi hyödyntää uuden lainsäädännön valmistelussa.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentilta 33.60.38 vähennetään 100 000 000 euroa.

52. Valtion rahoitus turvakotitoiminnan menoihin (siirtomääräraha 2 v)

Eduskunta ratifioi yksimielisesti vuonna 2015 Istanbulin sopimuksen, ja se astui voimaan 1.8.2015. Ratifioinnin yhteydessä eduskunta edellytti, että valtion on panostettava sopimuksen tuomiin velvoitteisiin. Sopimus edellyttää, että perhe- ja lähisuhdeväkivallan uhreilla on mahdollisuus saada maksutonta apua ympärivuorokautisesti. Julkisen talouden suunnitelmassa on varauduttu turvakotipaikkojen asteittaiseen nostoon lisäämällä tarkoitukseen kaksi miljoonaa euroa vuosittain.

Turvakotipaikkojen määrä on noussut, mutta yhä liian moni turvaa tarvitseva jää vaille turvakotipaikkaa ja etäisyydet turvakotiin ovat suuret.

Erityisen ongelmallisia alueita ovat Satakunta, Itä- ja Pohjois-Suomi, joista turvakotipaikat puuttuvat käytännössä kokonaan, sekä pääkaupunkiseutu, jossa tarvetta on paljon enemmän kuin paikkoja. Turvakotipaikkojen määrä on nostettava viivyttämättä Istanbulin sopimuksen edellyttämälle tasolle.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 1 sd

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 33.60.52 lisätään 2 000 000 euroa turvakotipaikkojen lisäämiseksi Istanbulin sopimuksen edellyttämälle tasolle.

Pääluokka 35

YMPÄRISTÖMINISTERIÖN HALLINNONALA

Hallituksen budjettiesitys ympäristö- ja asuntopolitiikan sektoreille on yllätyksetön. Metso-ohjelman sinänsä tarpeellisesta lisärahoituksesta huolimatta resurssit luonnonsuojelualueiden hankintaan ovat aiempien leikkausten vuoksi riittämättömät. Asuntopolitiikan toimet jäävät ponnettomiksi. Ympäristöhallinnon niukkenevien resurssien toimintaympäristö, aluehallintouudistuksen tuoma epävarmuus ja tarpeellistenkin normien purkaminen herättävät suurta huolta tulevaisuuden ympäristönsuojelun tasosta. SDP:n tahtotilana on turvata toimivalla ja resursoidulla itsenäisellä ympäristöhallinnolla ja ympäristölupaviranomaisten riittävällä määrällä niin ympäristönsuojelun kuin elinkeinoelämän tarpeet.

Asumisen kustannuksia on kyettävä hillitsemään

Suomi tarvitsee rohkeampaa ja kunnianhimoisempaa asunto- ja yhdyskuntapolitiikkaa. Kaupungistuminen on globaali ilmiö, joka etenee myös Suomessa. SDP haluaa vauhdittaa asuntojen rakentamista kasvukeskuksiin.

Kaupungistuvassa Suomessa rakennetaan yhä liian vähän asuntoja paikkakunnilla, joille syntyy uusia työpaikkoja. Asuntopula johtaa kohtuuttomiin asumiskustannuksiin. Työllisyyttä, viihtyisyyttä ja tuottavuutta voidaan tukea viisaalla yhdyskuntapolitiikalla. Samalla voidaan edistää terveyttä ja vähentää päästöjä kehittämällä joukkoliikenteen sekä kävely- ja pyöräilyreittien yhdistämiä asuinalueita. Kehittyvät viihtyisät kaupungit tuovat hyvinvointia ja mahdollistavat laadukkaan asumisen ja palvelut koko maassa.

Kasvukeskuksissa asumisen korkean hinnan suurin syy on, että asuntoja on liian vähän. Tärkein keino ongelman ratkaisemiseksi on kaavoituksen ja siten rakentamisen lisääminen. SDP:n vaihtoehdossa asumisen ja liikenteen pullonkaulojen purkamiseen tartutaan maankäytön, asumisen ja liikenteen aiesopimuksia (MAL) kehittämällä ja laajentamalla niiden käyttöä uusille kaupunkiseuduille. Tarvitaan pitkäjänteisiä, vaalikaudet ylittäviä tavoitteita ja toimia monella sektorilla. Rakentamista voidaan lisätä, kun tonttimaata kaavoitetaan riittävästi. Valtio voi vaikuttaa asuntokaavoituksen määrään erityisesti MAL-sopimusten kautta.

SDP:n vaihtoehdossa asunto- ja liikennepolitiikka sidotaan tiiviimmin yhteen MAL-sopimuksilla. Maankäytön strategista suunnittelua vahvistetaan kaupunkialueilla niin, että rakennus- ja infraankehkeista voidaan suunnitella laajempia, kuntarajat ylittäviä kokonaisuuksia. Valtio sitoutuu pitkäjänteisesti rahoittamaan liikennehankkeita, jotka vauhdittavat asuntorakentamista. Erityinen huomio on raidehankkeissa. Vastineeksi kunnat sitoutuvat lisäämään asuntokaavoituksen määrää ja huomioimaan erityisesti pyöräily- ja kävelymahdollisuudet kaavoituksessa.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 1 sd

MAL-sopimuksissa tulee kohdistaa entistä enemmän huomiota terveyttä ja kestäväää kehitystä tukevien liikkumismuotojen edistämiseen kaavoituksella. Kun valtio edellyttää tonttitarjonnan lisäämistä, kuntien tulee edellyttää rakennuttajilta enemmän kohtuuhintaista asuntotuotantoa. Lisäksi lähtökohtana tulee olla, että kunnissa on asuntokaavoitettua rakentamatonta maata viiden vuoden tarpeisiin. MAL-sopimuksia tulee solmia jatkossa myös uusien kaupunkiseutujen kanssa.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 102

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin asuntokaavoituksen merkittäväksi lisäämiseksi erityisesti kasvukeskuksissa sitomalla maankäyttö-, asumis- ja liikennepoliittikka tiiviisti yhteen ja laajentamalla MAL-sopimuksia myös uusille kaupunkiseuduille.

Kaikilla on oikeus terveeseen sisäilmaan

Viime hallituskauden lopulla viisivuotinen Kosteus- ja hometalkoot -ohjelma päättyi, eikä sitä ole jatkettu SDP:n vaatimuksesta huolimatta. ARA-avustuksia koskevasta laista poistettiin terveyshaitta ja energia-avustukset ilman, että tilalle kehitettiin uusia avustusmuotoja. Tilalle tarvitaan uudet tukimuodot. Uuden terveyshaitta-avustuksen tulisi auttaa homeloukkuun ajautuneita kotitalouksia kestävämmästä tilanteesta ilman kohtuutonta byrokratiaa. Uudelleen muotoillulla energia-avustuksella tulisi tukea ilmastotavoitteita kannustamalla kotitalouksia ottamaan käyttöön selkeästi minimikriteerit ylittäviä uusia energiatehokkuusratkaisuja.

Rakentajien ja rakennusten ylläpitäjien vastuuta kosteusvaurioiden ehkäisemisessä tulee selkeyttää tarkastusvaliokunnan raportin linjaamalla tavalla samalla, kun kuntia tuetaan julkisten rakennusten sisäilmaongelmien korjaamisessa.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 103

Eduskunta edellyttää, että hallitus aloittaa välittömästi uusien, helpommin sovellettavien terveyshaitta- ja energia-avustusten kehittämiseen tähtäävän valmistelutyön.

Vaelluskaloja tulee suojella

Puhtaat vedet ja kalojen elinolosuhteet ovat tärkeitä luonnon monimuotoisuuden ja ekosysteemien kestävyuden kannalta. Sen lisäksi hyvinvoivat kalakannat ovat Suomelle myös matkailuvaltti.

Vaihtoehdossamme vaelluskalojen kulkua edistetään kalatiestrategian mukaisissa kohteissa ympäri Suomea. Voimayhtiöiden vastuuta uhanalaisten vaelluskalakantojen vahvistamisesta lisätään. Kalatalousvelvoitteita puuttuu ainakin noin 50 voimalaitoksen vesiluvista, ja olemassa olevienkin velvoitteiden toimeenpano ontuu. Myös vesilain uudistuksen valmistelu on aloitettava, jotta myös voimayhtiöiden vastuuta kalakantojen suojelusta voidaan lisätä.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 1 sd

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 104

Eduskunta edellyttää, että hallitus aloittaa vesilain uudistamisen valmistelun lain yleiseksi modernisoimiseksi ja vaelluskalakantojen elinolojen turvaamiseksi.

01. Ympäristöhallinnon toimintamenot

65. Avustukset järjestöille ja ympäristöhoitoon (siirtomääräraha 3 v)

Valtakunnallisten ympäristöjärjestöjen tekemä työ on tärkeää ympäristönsuojelun, kansalaisyhteiskunnan tukemisen ja ympäristökasvatuksen näkökulmasta. Ympäristöjärjestöt tekevät ansio-kasta luonnonsuojelu- ja ympäristötyötä. Samalla ne ovat merkittäviä asiantuntijaorganisaatioita, joiden osaamista hyödynnetään laajasti. Työ on luonteeltaan myös kansainvälistä. Vapaaehtoisten henkilöiden työpanoksen hyödyntäminen on erinomainen tapa lisätä suomalaisten ympäristötietoisuutta ja tehdä konkreettisia ympäristön suojelutoimenpiteitä. Viranomaisten kuormitus vähenee esimerkiksi asumis- ja rakennusalan järjestöjen tiedotus- ja neuvontatoiminnalla.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 35.01.65 lisätään 200 000 euroa avustuksiin ympäristöjärjestöille.

10. Ympäristön- ja luonnonsuojelu

52. Metsähallituksen julkiset hallintotehtävät (siirtomääräraha 3 v)

Metsähallitus on myös tehnyt tärkeää työtä nuorten työllistämiseksi erillismäärärahoilla ja palkkatuella. Vuosina 2010—2015 Metsähallitus työllisti noin 550 nuorta maaseutupaikkakunnilla, joilla muita työllistymismahdollisuuksia on ollut niukasti. Nuorten työllistäminen on koettu erittäin hyödylliseksi, ja se on tarjonnut työttömille nuorille mahdollisuuden saada arvokasta työkokemusta erityisesti harvaan asutulla maaseudulla. Vaikka nuorisotyöttömyys on onneksi laskusuunnassa, edelleen nuorten, alle 25-vuotiaiden, työttömien keskimääräiseksi lukumääräksi vuodelle 2017 ennustetaan 40 000 ja 36 000 vuodelle 2018 (Työ- ja elinkeinoministeriön lyhyen aikavälin työmarkkinaennuste toukokuu 2017). On harmillista, että tämä tärkeä nuorten työllistämisen parantamiseen tähtäävä panostus on poistettu valtion talousarviosta.

Määrärahan säilyttäminen talousarviossa on tärkeää toiminnan yhteiskunnallisen merkityksen vuoksi.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 35.10.52 lisätään 1 000 000 euroa Metsähallitukselle nuorten työllistämisen tukemiseen.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 1 sd

63. Luonnonsuojelualueiden hankinta- ja korvausmenot (siirtomääräraha 3 v)

Suomen metsäluonto köyhtyy. Suomi on sitoutunut pysäyttämään vuoteen 2020 mennessä Suomen luonnon monimuotoisuuden köyhtymisen, vähentämään luonnon monimuotoisuuteen kohdistuvia paineita ja luonnonvarojen kestäväan käyttöön. METSO-ohjelman kautta kanavoitu suojelutoiminta on ollut tehokas ja suosittu keino suojella yksityisessä omistuksessa olevia metsiä. Vaikka hallitus ja eduskunta on lisännyt METSO-ohjelman rahoitusta Sipilän hallituksen vuonna 2015 tekemän valtavan leikkauksen paikkaamiseksi, lisärahaa tarvitaan edelleen.

Suomen metsiin kohdistuu tällä hetkellä suuri poliittinen ja taloudellinen kiinnostus. Ilmastopoliittikan laskentasaännöt ovat valmistelussa ja luovat epävarmuutta sektorille. Hallituksen massiiviset biotaloushankkeet ja erityisesti liikenteen biopoltoaineiden suunniteltu suuri rooli tilanteessa, jossa muu maailma etenee kohti sähköautoilua, on herättänyt kysymyksen Suomen metsien ja metsäluonnon kohtalosta tulevaisuudessa. Järkevälle metsäpolitiikalle ja suojelulle on nyt tarvetta enemmän kuin pitkään aikaan. Varmaa on vain se, että ilmastonmuutoksen torjuntakeinoja tarvitaan paljon lisää ja Suomen metsillä tulee olemaan tärkeä rooli tavoitteiden saavuttamisessa.

Monimuotoinen luonto on itseisarvo sinänsä. Ekosysteemipalvelut (puhdas ilma, vesi jne.) ovat mittaanattoman arvokkaita ja välttämättömiä ihmiselle. Taloudellisesti tiukkoinkin aikoina on huolehdittava monimuotoisen luonnon säilymisestä jälkipolville. Suojelluilla alueilla on myös arvoa virkistys-, metsästys- ja luonnontuotteiden keräilyalueina.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 35.10.63 lisätään 10 000 000 euroa luonnonsuojelualueiden hankinta- ja korvausmenoihin.

20. Yhdyskunnat, rakentaminen ja asuminen

60. Siirto valtion asuntorahastoon

Valtion asuntorahaston (VAR) varoja on käytettävä vuokra-asumisen ja asukkaiden hyödyksi lisäämällä kohtuuhintaista vuokra-asuntorakentamista ja korjausrakentamista, parantamalla asuinmukavuutta ja viihtyvyyttä ja vähentämällä asumisen sosiaalisia ongelmia. VAR on budjetin ulkopuolinen rahasto, jonka kautta kanavoitiin viime kaudella SDP:n asuntoministerien toimesta merkittäviä varoja ko. kohteisiin ja saatiin tuloksia aikaan. SDP ehdottaa seuraavassa muutoksia asuntorahaston myöntövaltuuksiin momentin 35.20.60 perusteluosaan.

1.8.2016 voimaan tullut laki vuokratalojen rakentamislainojen lyhytaikaisesta korkotuesta tulee lisäämään asuntorahaston menoja. Tuki on ollut sen anteliaisuuden vuoksi suosittu rakentajien keskuudessa. SDP ei hyväksy sellaisen asuntotuotannon tukemista, joka ei tosiasiallisesti tuota kohtuuhintaista vuokra-asumista ja edistää vuokra-asunnoilla keinottelua. Valtion asuntotuotannon tuet tulee ohjata kohtuuhintaista tuotantoa pitkäjänteisesti rakennuttaville yleishyödyllisille tahoille. Vuodelle 2018 valtion tukemaan sosiaaliseen asuntotuotantoon esitetty 1 410 miljoonan euron korkotukivaltuus tulee ohjata kokonaisuudessaan vuokra-asuntolainojen ja asumisoikeus-

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 1 sd

talolainojen korkotuesta annetun lain (604/2001) mukaisiin lainoihin (nk. pitkä korkotuki). Valtuuden arvioidaan mahdollistavan noin 9 000 uuden asunnon rakentamisen.

Nk. pitkän korkotuen ehtoja tulee parantaa kattavasti. Ehtojen uudistaminen on aloitettu ministeriössä, mutta esitystä ei ole annettu eduskunnalle. Tätä työtä tulee kiirehtiä. Hallituksen tulee välittömästi perustaa työryhmä pohtimaan, miten pitkään tai pysyvästi vuokrauskäytössä oleva tuotanto saadaan rakennuttajia kiinnostavaksi. Välittömänä toimenpiteenä lasketaan myös korkotukilainojen omavastuukorko 1 prosenttiin, jotta se olisi kilpailukykyinen markkinakorkojen kanssa.

Korjausrakentamista on jatkettava ja energiainvestointeihin on panostettava

Merkittävä määrä 1960- ja 1970-luvuilla rakennettuja kiinteistöjä on tullut korjausikään. SDP:n vaihtoehdossa korjausrakentamiseen panostetaan lisäämällä asuntojen korjaus- ja energia-avustuksiin 30 miljoonaa euroa valtion asuntorahaston sisältä kohdentaen avustuksia pieni- ja keskituloisille ihmisille sekä erityisesti kosteus- ja homevaurioiden korjaamiseen.

Korjausten yhteydessä nostetaan myös varustetasoa ja muita ominaisuuksia vastaamaan nykypäivän ja tulevaisuuden vaatimuksia asumismukavuutta unohtamatta. Tällaisia ovat muun muassa energiatehokkuus, veden säästö, esteettömyys (mm. jälkiasennushissit) ja parvekkeiden lasitus. Myös ikääntyneen väestön tarpeet asumisessa lisäävät korjausrakentamisen, mm. esteettömyyden, vaatimuksia. Korjausrakentamisen yhteydessä asuntojen energiatehokkuutta voidaan parantaa tuntuvasti ja näin vähennetään energiankulutusta ja Suomen hiilidioksidipäästöjä. Pientalojen energiaremontteja täytyy tukea osana energia- ja ilmastotavoitteiden saavuttamista.

Lähiöt ja asuinalueiden kehittämisohjelma

Asuinalueiden kehittämisohjelmaa eli ns. lähiöohjelmaa jatketaan. Lähiöissä asuu 1,5 miljoonaa suomalaista. Näiden ihmisten asumista tulee kehittää jatkossakin ohjelman kautta. Ohjelman tavoitteena viime kaudella oli ehkäistä asuinalueiden eriytymistä, edistää asuinalueiden palvelutarjontaa ja elinkeinotoimintaa, vahvistaa asukkaiden osallisuutta, terveyttä ja hyvinvointia, parantaa eri asiakasryhmien vuorovaikutusta ja luoda viihtyisiä, turvallisia ja kiinnostavia asuinympäristöjä.

Käynnistysavustukset MAL-aiesopimusalueilla

Hallitusohjelmassa todetaan, että hallitus solmii asumista, maankäyttöä ja liikkumista yhteen soveltavan ja asuntotuotantoa sekä kasvua vauhdittavan aiesopimuksen suurimpien kaupunkiseutujen kanssa. On keskeistä, että kaikilla maankäytön, asumisen ja liikenteen (MAL) aiesopimusalueilla otetaan käyttöön valtion tukemassa vuokra-asuntotuotannossa käynnistysavustukset. Käynnistysavustukset ovat suora kannustin kunnille ja niiden alueilla toimiville vuokrataloyhtiöille vauhdittaa asuntotuotantoa. Samalla käynnistysavustukset alentavat valtion tukeman vuokra-asuntotuotannon vuokria.

Käynnistysavustusten määrä lisätään porrastaen 25 miljoonaan euroon siten, että suurin käynnistysavustus myönnettäisiin Helsingin seudulle ja sen suuruus olisi 10 000 euroa asuntoa kohden.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 1 sd

Muille MAL-kaupunkiseuduille myönnettävä käynnistysavustus olisi suuruudeltaan 5 000 euroa asuntoa kohden. Käynnistysavustuksilla voidaan alentaa rakennettavan vuokratulo-kohteen vuokratasoa jopa 1,5 euroa neliöltä kuukaudessa.

ARA-asuntojen uusi turha byrokratia on purettava

Tulorajojen asettaminen ARA-asuntoihin vuoden 2017 alusta oli tarpeeton ja haitallinen muutos, joka ei merkittävästi lisää edullisten vuokra-asuntojen saatavuutta. SDP:n mallissa rajoitus puretaan. Vuokralaisvalinta toimi jo ennen muutosta niin, että asunnot kohdistuivat lähinnä pieni- ja keskituloisille ihmisille. Tulorajojen asettaminen lisää byrokratiaa ja asuinalueiden segregatiota ja lisää tuloloukkua.

Asunnottomuus poistetaan ja asumisneuvontaan panostetaan

Asunnottomuus on kitkettävä Suomesta kokonaan. Jokaisella on oikeus asuntoon. Asunnottomuutta ehkäistään parhaiten ennakoivalla sosiaalityöllä, asumisneuvonnalla sekä kohtuuhintaisen vuokra-asuntotuotannon riittävällä määrällä.

Asumisneuvontaan panostetaan lisää 1 miljoona euroa. Asumisneuvonnalla vähennetään vuokra-asuntoyhtiöissä asumisen ongelmista aiheutuvia kuluja ja parannetaan asumisviihtyvyyttä. Neuvonta on ollut tuloksellista. Asumisneuvontatoiminnan laajenemisen ja sosiaalitoimen tehtäviksi siirtymisen kautta vaikutusalueetta on pyritty laajentamaan muun muassa syrjäytymisen ehkäisemiseen. Asumisneuvonnalla voidaan vaikuttaa asumisen ongelmista aiheutuvien kulujen pienemiseen, turhien häätöjen määrän vähentämiseen, asumisviihtyvyyden paranemiseen, asukas-yhteisön sisäisten konfliktien ratkaisemiseen, kulttuurisen kanssakäymisen edistämiseen ja syrjäytymisen ehkäisemiseen.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentin 35.20.60 päätösosaa muutetaan seuraavasti:

vuonna 2018 saa valtion asuntorahaston varoista tuettaviksi korkotukilainoiksi hyväksyä vain vuokra-asuntolainojen ja asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain (604/2001) mukaisia lainoja yhteensä enintään 1 410 000 000 euroa,

korkotukilainojen omavastuukorko lasketaan 1 prosenttiin,

vuonna 2018 saa valtion asuntorahaston varoista myöntää asuinrakennusten ja asuntojen korjausavustuksista annetun lain (1087/2016) mukaisia avustuksia sekä energia-avustuksia enintään 50 000 000 euroa,

asuinalueiden kehittämisohjelmaa jatketaan,

vuonna 2018 saa valtion asuntorahaston varoista valtionavustuslain (688/2001) nojalla myöntää määräaikaista käynnistysavustuksia yhteensä enintään 25 000 000 euroa,

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 1 sd

asumisneuvontaan osoitetaan 1 000 000 euroa vuonna 2018 ja, että hyväksytään seuraavat lausumat:

Vastalauseen lausumaehdotus 105

Eduskunta edellyttää nopeita ja tehokkaita toimia, jotta kohtuuhintaisen vuokra-asunto- tuotannon kannustimet, erityisesti pitkän korkotuen ehdot, uudistetaan ja vaikuttavuutta seurataan, sillä kohdennetut rakentamisen tarjontatuet ovat tehokas keino lisätä kohtuuhin- taisen vuokra-asuntotuotannon määrää ja sitä kautta hillitä asumistukimenojen nousua.

Vastalauseen lausumaehdotus 106

Eduskunta edellyttää, että hallitus antaa esityksen ARA-asuntojen tulo rajojen poistamisesta.

TULOARVIOT

Osasto 11

VEROT JA VERONLUONTEISET TULOT

Hallitus on veropoliittisissa ratkaisuissaan unohtanut hyvän verojärjestelmän keskeisimmät periaatteet: oikeudenmukaisuuden ja taloudellisen tehokkuuden. Oikeudenmukaisuus varmistetaan parhaiten huomioimalla veronmaksukyky veroratkaisuissa. Taloudellinen tehokkuus toteutuu pitämällä verotus tasapuolisena, veropohjat tiiviinä, verokannat kohtuullisina ja verolainsäädäntö täsmällisenä. Lisäksi veropäätöksissä tulee välttää turhaa poukkoilua ja kohdistaa verotus mieluiten maksukykyisimpiin siten, että verotus aiheuttaa mahdollisimman vähän haitallista käyttäytymistä.

Hallitus on jättänyt tietoisesti tulojen lisäämisen pois julkisen talouden tasapainotuksen keinovalikoimasta, mitä esimerkiksi talouspolitiikan arviointineuvosto on perustellusti kritisoinut. Hallituksen veropäätökset ovat kiistatta lisänneet tuloeroja. Ne ovat olleet myös taloudellisesti tehotomia. Esimerkiksi yrittäjävähennyksen ja metsälahjavähennyksen kaltaisilla uudistuksilla hallitus on puhkonut veropohjaa verotuksen asiantuntijoiden näkemysten vastaisesti. Kalliilla veronalennuksilla on suosittu hallituspuolueiden läheisiä eturyhmiä, mutta talouden toiminnan kannalta uudistukset ovat olleet haitallisia.

Verotuksen päätavoite on fiskaalinen: rahoittaa julkisia palveluja. Vaihtoehdossamme kerätään lisää verotuloja erityisesti veropohjia tiivistämällä ja aliverotetun finanssisektorin oikeudenmukaisella verotuksella. Harmaan talouden ja veronkierron torjunnan vaikutukset huomioiden verotulot lisääntyisivät noin 1,1 miljardilla eurolla.

Esitämme, että pieni- ja keskituloisten verotusta kevennettäisiin nykyisestä. Lapsiperheet huomioidaisiin säilyttämällä pieni- ja keskituloisten lapsivähennys. Veronkorotukset tehtäisiin oikeudenmukaisesti haittaamatta taloutta. Monet SDP:n veroratkaisut, kuten harmaan talouden ja kan-

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 1 sd

sainvälisen veronkierron torjunta, tervehdyttäisivät markkinoiden toimintaa ja siten loisivat edellytyksiä myös talouskasvulle.

Varmistaisimme oikeudenmukaisemman ja talouden toiminnan kannalta tehokkaamman verotuksen siirtämällä verotuksen painopistettä työn ja sosiaalietuuksien verotuksesta omistamisen verotukseen. Lisäksi veropohjan tiivistäminen tulee olla keskeinen osa veropolitiikkaa. Verotusta tulee käyttää myös julkisten palveluiden ja sosiaaliturvan kehittämisen rahoittamiseen, sillä ne hyödyttävät eniten vähävaraisimpia.

Verotuksen painopistettä tulee siirtää työn verotuksesta omistamisen verotukseen monin tavoin. SDP kiristäisi perintöjen verotusta 59 miljoonalla eurolla painottamalla veronkorotukset suurimpiin perintöihin. Verokannat palautettaisiin vuoden 2016 tasolle ja lisäksi yli miljoonan euron lahjojen ja perintöjen verotusta kiristettäisiin kahdella prosenttiyksiköllä. SDP nostaisi pääomatulooverokantoja nykyisistä 30 ja 34 prosentista 32 ja 35 prosenttiin. Tämä toisi 154 miljoonan euron lisäverotuoton.

Rahoitusala muodostaa aukon arvonlisäveron veropohjassa. Paikkaisimme aukon ottamalla käyttöön Norjan mallin mukaisen rahoitusalan arvonlisään kohdistuvan veron, jolla kerättäisiin 230 miljoonaa euroa. Lisäksi otettaisiin käyttöön voimalaitosvero, jolla kerättäisiin 85 miljoonaa euroa. Se koskisi päästökauppajärjestelmästä ansiottomasti hyötynyttä voimalaitoksia sekä muita energiatukiin perustuvia ylisuuria voittoja. Makeisveron tilalle tulee valmistella uusi terveysperusteinen vero, jolla kerättäisiin 102 miljoonaa euroa. Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta edellytti tällaista veroa viime vuonna yksimielisessä mietinnössään. Lisäksi peruisimme ylisuuren autoveron alennuksen, mistä kertyisi 40 miljoonan euron lisätuotto vuonna 2018.

Edellä olevan perusteella esitämme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 107

Eduskunta edellyttää, että hallitus antaa esityksen rahoitusverosta, joka valmistellaan muuten Pohjoismaiden mallin mukaan.

Harmaaseen talouteen ja aggressiiviseen verosuunnitteluun on puututtava tehokkaasti

Sosialidemokraattien aloitteesta ja johdolla harmaan talouden torjunnassa on edistytty viime vuosina. On tärkeää ehkäistä verovilppiä ennalta, nostaa kiinnijäämisriskiä ja nopeuttaa viranomaisten valmiuksia puuttua rikosepäilyyn. Entistä vakavammat seuraukset ja rikoshyödyn tehokas takavarikointi lisäävät ohjelman tehoa.

Tavoitteena tulee olla, että Suomi on kärkimaa harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnassa. Esimerkiksi veronumerokäytännön laajentamisella sekä tilaajavastuulain vaikuttavuuden parantamisella voitaisiin toteuttaa konkreettisesti harmaan talouden ja veronkierron torjuntaa. Lisäksi lainsäädäntömuutoksilla voidaan edelleen lisätä yritysten vastuuta harmaan talouden torjunnassa. SDP:n eduskuntaryhmän vaihtoehtobudjetissa esitetään 13 konkreettista toimenpidettä harmaaseen talouteen puuttumiseksi. Niiden ohella harmaan talouden torjunnan resursseja tulee lisätä 20 miljoonalla eurolla.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 1 sd

Monikansallisten yritysten aggressiivisen verosuunnittelun, kansainväliseen sijoitustoimintaan liittyvän verokeidasvilpin sekä muun harmaan talouden torjunta ovat tärkeitä tavoitteita. SDP julkaisi syyskuussa 2017 kattavan 23-kohtaisen toimenpideohjelman kansainvälisen veronkierron suitsimiseksi. Ohjelmassa esitetyt lakimuutokset toteutettaisiin muun muassa toimeenpanemalla keskeisimmät veronkiertodirektiivin säännökset kunnianhimoisesti.

Ohjelmassa keskeinen rooli on lainsäädännön täsmentämisellä, jolla parannettaisiin verotuksen ennustettavuutta ja vähennettäisiin yritysten sekä viranomaisten hallinnollista taakkaa. Veronkiertodirektiivi on toimeenpantava viimeistään ensi vuonna, mutta hallitus ei ole vielä tehnyt yhtään direktiiviä koskevaa lakiesitystä.

Harmaan talouden ja kansainvälisen verosuunnittelun vastaisten toimien vaikutuksia on vaikea ennakoida tarkasti. Aihetta koskevien tutkimusten perusteella arvioimme, että valtion verotulot kasvaisivat lyhyellä aikavälillä noin 300 miljoonalla eurolla, jos esittämämme toimenpiteet toteutettaisiin.

Edellä olevan perusteella esitämme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 108

Eduskunta edellyttää, että hallitus tehostaa harmaan talouden torjuntaansa ja antaa esitykset, joilla torjutaan harmaata taloutta ja näin myös lisätään verotuloja.

Yritystoimintaa, työllisyyttä ja vientiä edistävät veromuutokset

Tutkimustulokset osoittavat, että verotuksen rooli yritystoiminnan kehittämisessä ja investointipäätöksissä on suhteellisen pieni. Tukisimme yritystoimintaa ja työllisyyttä ensisijaisesti hyvien julkisten palvelujen avulla. Veropolitiikassa pitäisimme verotuksen yksinkertaisena. Tämä toteutettaisiin ennen kaikkea laajoilla veropohjilla ja kohtuullisilla verokannoilla.

SDP:n eduskuntaryhmän vaihtoehtobudjettiin sisältyy kuitenkin eräitä aloitteleville yrityksille suunnattuja sekä työllisyyttä edistäviä toimenpiteitä. Nostaisimme arvonlisäverovelvollisen toiminnan alarajan 30 000 euroon vuodessa, mikä pienentäisi valtion verotuloja 97 miljoonalla eurolla. Muutoksella kevennettäisiin aloittelevien ja pienten yritysten hallinnollista taakkaa, mikä samalla vähentäisi myös julkishallinnon kustannuksia.

Tukisimme kasvuyrittäjiä ja työllistymistä niin kutsutulla palkkausvähennyksellä, johon varattaisiin 20 miljoonaa euroa. Yritykseen palkattavan uuden työntekijän palkkaa voisi vähentää seuraavan vuoden tuloksesta. Vähennys toteutettaisiin alueellisena kokeiluna, jota voitaisiin laajentaa tulosten myötä koko maahan.

Esitämme myös energiaveron palautukseen väliaikaista 20 miljoonan euron lisäystä EU-lainsäädännön sallimalle enimmäistasolle, millä estettäisiin suomalaisen työn siirtymistä halvemman tuotannon maihin. Lisäksi SDP puolittaisi väylämaksut niiden vuoden 2018 budjetin mukaisesta tasosta.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 1 sd

01. Tulon ja varallisuuden perusteella kannettavat verot

01. Ansio- ja pääomatuloverot

Esitämme tuloveroasteikkoihin ja tuloverolakiin oikeudenmukaisia muutoksia, jotka tukevat työllisyyttä ja kasvua. Oikeudenmukaisuus varmistetaan parhaiten huomioimalla veronmaksukyky veroratkaisuissa. Taloudellinen tehokkuus toteutuu, kun pidetään verotus tasapuolisena, veropohjat tiiviinä, verokannat kohtuullisina ja verolainsäädäntö täsmällisenä.

Keventäisimme pieni- ja keskituloisten eläkeläisten verotusta. Palkansaajien verotus kevenisi SDP:n eduskuntaryhmän vaihtoehtobudjetin mallissa noin 100 eurolla vuodessa noin 5 000 euroa ja vähemmän ansaitsevilla. Eläkeläisillä verotus laskisi 100 euroa vuodessa noin 3 600 euroa alittavilla kuukausituloilla. Etuuksien saajilla verotus laskisi noin 50 eurolla vuodessa, jos kuukausitulot olisivat alle 1 800 euroa. Lapsiperheet huomioitaisiin säilyttämällä pieni- ja keskituloisten lapsivähennys. Toisaalta yli 90 000 euron ansiotulojen verotusta kiristettäisiin kahdella prosentilla.

Mahdollistaisimme kotitalousvähennyksen pienituloisille suomalaisille poistamalla 100 euron omavastuun kokonaan. Reilumpi kotitalousvähennys on budjettineutraali, kun vähennetään enimmäisvähennystä vastaavasti ja pienennetään korvaussuhdetta. Samalla kotitalousvähennys tulee ulottaa nykyistä laajemmin kerrostalo- ja rivitaloasukkaille.

Verotuksen painopistettä tulee siirtää työn verotuksesta omistamisen verotukseen monin tavoin. SDP nostaisi pääomatuloverokantoja nykyisistä 30 ja 34 prosentista 32 ja 35 prosenttiin. Tämä toisi 154 miljoonan euron lisäverotuoton.

Tiivistäisimme veropohjaa luopumalla hallituksen tänä vuonna käyttöön ottamista yrittäjävähennyksestä sekä metsälahjavähennyksestä. Niiden vaikutukset työllisyyteen ja talouskasvuun ovat olemattomat, joten ne tulisi poistaa perusteettomina huojennuksina. Lisäksi rajattaisiin veropohjaa kaventavien, muun muassa verosuunnitteluun liittyvien luovutustappioiden ja muiden tappioiden vähennysoikeutta. Näillä uudistuksilla kertyisi noin 160 miljoonan euron lisäverotulot, joista valtion osuus olisi 106 miljoonaa.

Parantaisimme verotuksen tasapuolisuutta ja taloudellista tehokkuutta uudistamalla listaamattomien yhtiöiden verotusta valtiovarainministeriön ylijohtaja Terhi Järvikareen vetämän asiantuntijaryhmän helmikuussa esittämän mallin pohjalta. Tämä lisäisi verotuottoja 265 miljoonalla eurolla, josta valtion osuus olisi 112 miljoonaa euroa. Poikkeuksena työryhmän mallista emme kuitenkaan soveltaisi osinkoverohuojennusta suuriin yli 150 000 euron osinkoihin. Tämä on perusteltua, sillä huojennuksen saisi, jos osingot alittavat 4 prosentin tuoton suhteessa yritysvarallisuuteen. Nykyisillä selvästi alle 4 prosentin verokannoilla huojennus olisi edelleen antelias, eikä sen laajentaminen suuriin sijoitustuottoihin ole siksi perusteltua. Suurten tuottojen raskaampi verotus huomioi myös paremmin verovelvollisten maksukyvyn.

Osinkoverotuksen tiivistämisen ohella pääomatuloverotuksen veropohjaa tiivistettäisiin useilla tavoilla. Verottaisimme sijoitusvakuutuksiin ja vakuutuskuoriin kertyneitä tuottoja ottamalla käyttöön vakuutusten arvoon perustuvan maltillisen veron, joka pohjautuu Ruotsissa käytössä

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 1 sd

olevaan veromalliin. Verotuotot kasvaisivat näin noin 115 miljoonalla eurolla. Verottaisimme myös sijoitusten todellista tuottoa, kun niitä nostetaan tai sijoituksia luovutetaan, jotta suuria tuottoja ei verotettaisi kevyemmin kuin pieniä. Samalla varmistaisimme, että mahdolliset vakuutus-ten sijoitustappiot voidaan vähentää vastaavista tuotoista.

Edellä olevan perusteella esitämme hyväksyttäväksi seuraavat lausumat:

Vastalauseen lausumaehdotus 109

Eduskunta edellyttää, että hallitus antaa esityksen tuloveroasteikon muuttamisesta siten, että 90 000 euroa ylittävien tulojen osalta ansiotuloveroprosentti nousee kahdella prosenttiyksiköllä.

Vastalauseen lausumaehdotus 110

Eduskunta edellyttää, että hallitus antaa eduskunnalle esityksen lapsivähennyksestä, jolla jatketaan tällä hetkellä voimassa olevan tuloverolain 126 a §:n voimassaoloa.

Vastalauseen lausumaehdotus 111

Eduskunta edellyttää, että hallitus antaa esityksen työtulo- ja eläketulovähennyksen korotuksesta ja oikeudenmukaisemmasta kohdennuksesta niin, että pieni- ja keskituloiset hyötyisivät enemmän.

Vastalauseen lausumaehdotus 112

Eduskunta edellyttää, että hallitus antaa esityksen, jossa kunnallisverotuksen perusvähennyksen enimmäismäärä nostetaan 3 300 euroon.

Vastalauseen lausumaehdotus 113

Eduskunta edellyttää, että hallitus antaa esityksen alemman pääomaverokannan nostosta 32 prosenttiin ja ylemmän pääomaverokannan nostosta 35 prosenttiin.

Vastalauseen lausumaehdotus 114

Eduskunta edellyttää, että hallitus antaa esityksen, jossa listaamattomien yhtiöiden osinkojen verotuksen tuottoasterajaa lasketaan 4 prosenttiin ja veronalaisen osingon osuus nostetaan 40 prosenttiin valtiovarainministeriön asiantuntijatyöryhmän esittämällä tavalla.

Vastalauseen lausumaehdotus 115

Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee viivyttämättä sijoitusvakuutusten sekä vakuutuskuorien verotusta koskevan lakiesityksen, jolla saatetaan niiden verokohtelu tasapuolisemmaksi suhteessa suoriin sijoituksiin.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 1 sd

Vastalauseen lausumaehdotus 116

Eduskunta edellyttää, että hallitus antaa viivyttämättä eduskunnalle esityksen, jolla puututaan tiukemmin monikansallisten yritysten aggressiiviseen verosuunnitteluun ja veron kiertämiseen muun muassa rajaamalla korkovähennysoikeutta yhteisöjen tuloverolain piiriin kuuluvien tulojen osalta vastaavasti kuin korkovähennysoikeutta on rajattu elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 18 a §:ssä.

Vastalauseen lausumaehdotus 117

Eduskunta edellyttää, että hallitus antaa viivyttämättä eduskunnalle esityksen, jonka mukaan yhteisö katsotaan tuloverolain 9 §:n 1 momentin tarkoittamalla tavalla kotimaiseksi, jos (1) yhteisö on perustettu Suomen lainsäädännön mukaan; (2) yhteisön kotipaikaksi on rekisteröity Suomi; tai (3) sen tosiasiallinen johtopaikka on Suomessa.

Vastalauseen lausumaehdotus 118

Eduskunta edellyttää, että hallitus antaa esityksen tuloveron piiriin kuuluvien yhteisöjen korkovähennyksen rajauksesta, joka vastaa nykyisin elinkeinoverotuksessa säädettyä.

Vastalauseen lausumaehdotus 119

Eduskunta edellyttää, että hallitus antaa viivyttämättä eduskunnalle esityksen yrittäjävähennystä koskevan tuloverolain 30 a §:n kumoamisesta.

Vastalauseen lausumaehdotus 120

Eduskunta edellyttää, että hallitus antaa viivyttämättä eduskunnalle esityksen metsäläjäväähennystä koskevien tuloverolain 55 a ja 55 b §:n kumoamisesta.

Vastalauseen lausumaehdotus 121

Eduskunta edellyttää, että hallitus antaa eduskunnalle esityksen tuloverolain 127 a §:ssä tarkoitetun kotitalousvähennyksen alarajan poistamisesta, sen enimmäismäärän laskemisesta 100 eurolla, tuloverolain 127 b §:ssä tarkoitettujen enimmäisvähennysten laskemisesta vuoden 2016 tasolle sekä kotitalousvähennyksen ulottamisesta kerrostalo- ja rivitalo-asunto-osakeyhtiöiden osakkaiden rahoitusvastuulla yhtiöissä toteutettaviin remonteihin.

02. Yhteisövero

Yksinyrittäjille ensimmäisen työntekijän palkkausvähennys

Esitimme jo vuoden 2016 vaihtoehtobudjetin yrittäjäpaketissa yksinyrittäjän palkkausvähennystä. Yritykseen palkattavan uuden työntekijän palkkaa voi vähentää seuraavan vuoden tuloksesta 20 000 euroa. Työllistämisvähennys toteutetaan alueellisena kokeiluna, joka laajennetaan myönteisten tulosten myötä koko maahan. Tukeen varataan 20 miljoonaa euroa.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 1 sd

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 122

Eduskunta edellyttää, että hallitus antaa esityksen ensimmäisen työntekijän palkkaamisen vähennyksestä siten, että työnantaja voi vähentää tilikauden verotettavasta tuloksesta ensimmäisen ulkopuolisen työntekijän palkkasumman, kuitenkin enintään 20 000 euroa.

04. Perintö- ja lahjaverot

SDP kiristäisi perintöjen verotusta 59 miljoonalla eurolla painottamalla veronkorotukset suurimpiin perintöihin. Verokannat palautettaisiin vuoden 2016 tasolle ja lisäksi yli miljoonan euron lahjojen ja perintöjen verotusta kiristettäisiin kahdella prosenttiyksiköllä.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 123

Eduskunta edellyttää, että hallitus antaa esityksen yli 1 000 000 euron perintöjen ja lahjojen verotuksen kiristämisestä 2 prosenttiyksiköllä sekä I että II veroluokassa sekä perintö- ja lahjaverokantojen palauttamisesta muutoin vuoden 2016 tasolle.

04. Liikevaihdon perusteella kannettavat verot ja maksut

01. Arvonlisävero

Esitämme uudistusta, jossa arvonlisävelvollisuuden alaraja nostetaan nykyisestä 10 000 euron vuosittaisesta liikevaihdosta 30 000 euroon. Yrittäjyyteen kannustava ja pientä yritystoimintaa olennaisesti helpottava uudistus on luontevaa jatkoa sille, että valtiovarainministerinä Antti Rinne nosti vuonna 2015 arvonlisäverovelvollisuuden alarajaa 8 500 eurosta nykyiseen summaan. Arvonlisäverovelvollisuuden alarajan korottaminen edellyttää EU:ssa poikkeuslupaa, mutta sen saaminen on todennäköistä, sillä monissa EU-maissa alaraja on korkeampi kuin 30 000 euroa.

VATT:n tutkimuksen mukaan nykyinen alaraja estää pienten yritysten kasvua. Se arvioi myös arvonlisäverojen raportoinnin aiheuttamiksi hallinnollisiksi kuluiksi 1 600 euroa, joka on pieneen liikevaihtoon nähden kohtuuton. Järjestelmää monimutkaistava huojennusjärjestelmä ei ole käytössä muissa EU-maissa, joten siitä voidaan luopua. Esitys vähentää verotuloja 97 miljoonaa euroa.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 124

Eduskunta edellyttää, että hallitus hakee neuvoston direktiivin (2006/112/EY) 395 artiklan mukaista poikkeuslupaa yritysten arvonlisäverovelvollisuuden alarajan nostamiseksi 10 000 euron liikevaihdosta 30 000 euron liikevaihtoon.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 1 sd

08. Valmisteverot

07. Energiaverot

Energiaintensiivisen teollisuuden kilpailukyvyn energiaveron palautusjärjestelmää tulee tehostaa. Energiaintensiivisten yritysten veronpalautuksen määrä tulee nostaa 90 prosenttiin valmisteverojen määrästä jalostusarvon 0,5 prosenttia ylittävältä osalta. Kustannusvaikutus on arviolta 20 miljoonaa euroa. Samalla palautusjärjestelmää tulee kehittää niin, että se kannustaa nykyistä tehokkaammin parantamaan energiatehokkuutta ja vähentämään päästöjä. Järjestelmän kehittämisestä tulee neuvotella keskeisten kilpailijamaiden kanssa, joissa on käytössä saman tyyppisiä tukimuotoja.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 125

Eduskunta edellyttää, että hallitus antaa esityksen työllisyyden ja viennin tukemiseksi energiaintensiivisten yritysten veronpalautuksen nostamisesta suurimmalle mahdolliselle tasolle EU:n minimirajojen puitteissa.

10. Muut verot

03. Autovero

Hallitus esittää ohjelmansa mukaisesti autoveron laskemista niin, että verotuottovaikutus vuoden 2019 tasolla on noin 200 miljoonaa euroa. Samanaikaisesti hallitus esittää joukkoliikenteen ostoliikenteen leikkaamista, jonka seurauksena maakunnille tärkeitä junayhteyksiä lakkaa. Tässä taloustilanteessa näin suuret autoveron kevennykset eivät ole perusteltuja, ja esitämme, että osa autoveron kevennyksestä ohjataan VR:n ostopalveluliikenteen turvaamiseen sekä joidenkin muiden hallituksen epäoikeudenmukaisten leikkausten purkamiseen. Vuonna 2018 autoveron tuotto voisi olla 40 miljoonaa euroa hallituksen esittämää suurempi.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 126

Eduskunta edellyttää, että hallitus antaa esityksen autoveron kevennyksen osittaisesta perumisesta ja kohdistamisesta julkisen liikenteen palveluiden turvaamiseen.

19. Muut veronluonteiset tulot

06. Väylämaksut

Väylämaksu on puolitettu vuosina 2015—2018 osana rikkikompensaatiota ja työmarkkinaratkaisua siten, että väylämaksua alennettiin lastialuksia ja parhaita jääluokkia painottaen. Vientiteollisuuden logistiikkakustannusten alentamiseksi ja Suomen satamien kilpailukyvyn parantami-

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 1 sd

seksi väylämaksuja on perusteltua alentaa edelleen. Väylämaksut tulee edelleen puolittaa painottaen parhaita jääluokkia, joilta maksu poistuu kokonaan. Maksun tuotto alenee 22,4 miljoonaa euroa.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 127

Eduskunta edellyttää, että hallitus antaa esityksen väylämaksujen alentamisesta viennin kilpailukyvyä edistämiseksi painottaen parhaita kahta jääluokkaa, joilta maksu tulee poistaa kokonaan.

09. Muut verotulot

Terveysperusteinen vero

Kansanterveyttä edistetään haittaveroilla. Sipilän hallitus on korottanut innokkaasti tupakkaveroa, mutta makeisveron se lakkautti, vaikka sillä oli yli vuosi aikaa valmistella EU-sääntöihin sopivampi terveysperusteinen vero. Makeisveron tilalle tarvitaan laajempi terveysperusteinen vero, joka korjaa edellisen veron epäreiluja vaikutuksia mm. luontaisen sokerin jalostamiselle. Poistettu makeisvero tulee korvata terveysperusteisella verolla, kuten eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta on edellyttänyt yksimielisessä mietinnössään. Lasten ja nuorten liikalihavuuden ja elämäntapasairauksien torjunta on tärkeää kansanterveydelle, mutta haittojen ehkäisy myös kansantaloudelle.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 128

Eduskunta edellyttää, että hallitus käynnistää välittömästi sosiaali- ja terveysvaliokunnan yksimielisen kannan mukaisesti säädösvalmistelun elintarvikkeiden terveysperusteisen valmisteverotuksen kehittämiseksi.

Voimalaitosvero

On perusteltua ottaa käyttöön voimalaitosvero, joka koskee päästökauppajärjestelmästä ansiottomasti hyötynyttä voimalaitoksia sekä ylisubventoitua tuulivoimaa. Vero toteutetaan valtiollisena kiinteistöverona ja sen tuotoksi arvioidaan varovasti 95 miljoonaa euroa.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 129

Eduskunta edellyttää, että hallitus aloittaa valtiollisena kiinteistöverona toteutettavan voimalaitosveron valmistelun, joka koskee päästökaupasta ansiottomasti hyötynyttä sekä ylisubventoituja voimalaitoksia.

**Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 1 sd**

Osasto 12

SEKALAISET TULOT

30. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala

44. Kalastonhoitomaksut

Hallitus nostaa kalastonhoitomaksun hintaa noin 15 prosenttia vuodesta 2018 alkaen. Korotuksen arvioidaan kasvattavan vuotuista kalastonhoitomaksukertymää 1,4 miljoonalla eurolla. Uudistus ei takaa maksukertymän kasvamista toivotulla tavalla. Hinnan nosto vähentää aina maksuhalukkuutta ja toisaalta kasvattaa lyhytkestoisten lupien suosiota vuosilupien kustannuksella.

Esitämme momentin 30.40.51 kohdalla, että kalastonhoitomaksun korotuksesta luovutaan (lausumaehdotus 71). Tämä merkitsee hoitomaksun kertymän säilymistä kuluvan vuoden tasolla.

Osasto 13

KORKOTULOT, OSAKKEIDEN MYYNTITULOT JA VOITON TULOUTUKSET

03. Osinkotulot ja osakkeiden myyntitulot

01. Osinkotulot, pääomanpalautukset ja osakkeiden myyntitulot

Suomen itsenäisyyden juhlarahastolle, Sitralle, on kertynyt yli 800 miljoonan euron omaisuus, jonka tuloksesta se ei jaa tuloja valtiolle.

Valtion yhtiöomistuksia tulee hoitaa huolellisesti ja niiden arvo säilyttäen. Valtio voi luopua yksittäisistä yhtiöomistuksista tai vähentää omistustaan, jos omistamiseen ei ole enää valtion omistajuusstrategiaan perustuvaa syytä. Tuottavia omistuksia ei kuitenkaan nykyisessä tilanteessa ole syytä myydä budjettivarojen tarpeen kattamiseksi, vaan myynneistä saadut varat on sijoitettava uudelleen tuottavasti ja elinkeinopolitiikkaa tukevalla tavalla. Omistusjärjestelyissä lähtökohtana ei ole yksinomaan yhtiön tai osakkeiden myyntihinta, vaan huomiota kiinnitetään erityisesti kansantalouden kilpailukyvyyn ja talouden kilpailullisuuden parantamiseen, kotimaisen teollisuuden ja talouselämän toimialakohtaisten toimintaedellytysten turvaamiseen, osaamisen säilyttämiseen ja lisäämiseen sekä työllisyyden turvaamiseen.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 130

Eduskunta edellyttää, että valtion erityisen tuottavaa omaisuutta ei tulisi myydä.

04. Osuus valtion rahalaitosten voitosta

01. Osuus Suomen Pankin voitosta

**Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 1 sd**

Suomen Pankista annetun lain mukaan tuotosta tuloutetaan normaalisti 50 % ja 50 % jätetään Suomen Pankin taseeseen. Lain mukaan voidaan kuitenkin päättää toisin, jos se on pankin taloudellisen aseman tai vararahaston suuruuden vuoksi perusteltua. Suurempi tuloutus on perusteltu, sillä Suomen Pankin vakavaraisuus on hyvä. Lisävarauksia ei siksi enää tarvita. Valtio voi tulouttaa 60 miljoonaa euroa enemmän Suomen Pankin tuloksesta.

Osasto 15

LAINAT

03. Valtion nettolainanotto ja velanhallinta

01. Nettolainanotto ja velanhallinta

Sosiaalidemokraattien esittämien tulo- ja menoehdotusten yhteisvaikutuksena valtion nettolainanotto vähenee 170 miljoonaa euroa.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että ehdotus vuoden 2018 talousarvioksi hyväksytään valiokunnan mietinnön mukaisena edellä todetuin muutoksin,

että edellä ehdotetut 130 lausumaa hyväksytään ja

että yleisperustelujen kohdalla ehdotettu epäluottamusehdotus hyväksytään.

Helsingissä 11.12.2017

Krista Kiuru sd
Eero Heinäluoma sd
Maria Tolppanen sd
Pia Viitanen sd
Timo Harakka sd
Riitta Myller sd
Harry Wallin sd

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 2 vihr

VASTALAUSE 2 vihr

Yleisperustelut

Vihreiden tulevaisuusbudjetti on oikeudenmukainen vaihtoehto Suomen tulevaisuudelle. Vihreät tahtoo rakentaa rohkeaa, uudistuvaa ja eteenpäin katsovaa Suomea, jossa jokaisella on mahdollisuus onnelliseen elämään. Inhimillinen, uudistava ja tulevaisuuteen katsova vaihtoehto on mahdollista tehdä ottamatta enempää velkaa kuin hallitus. Vihreiden budjetissa velkaa otetaan vajaat 3 mrd. euroa, mikä on suunnilleen saman verran kuin mitä hallituksen budjettiesityksessä (2,96 miljardia).

Kavennetaan tuloeroja

Tuloerojen kasvu ja yhteiskunnan eriarvoistuminen ovat aikamme suurimpia haasteita. Yhteiskunta, jossa tuloerot pysyvät kohtuullisina ja kaikki saavat samat mahdollisuudet hyvään elämään, on kaikille parempi.

Hallitus pitää tuloerojen kasvua valitettavana, mutta jatkaa talouspolitiikkaa, jossa suurimmat leikkaukset kohdistuvat sosiaaliturvaan ja koulutuksen tasa-arvoon. Mahdollisuuksien tasa-arvo heikkenee ja eriarvoistuminen voimistuu. Samaan aikaan talouden liikkumavaraa käytetään hyväntuloisille suunnattuihin veronkevennyksiin.

Haluamme pysäyttää eriarvoistumisen ja kaventaa tuloeroja. Esitämme, että pienimpiin tuloihin kohdistuvaa verotusta kevennetään korottamalla kunnallisveron perusvähennystä. Perusvähennyksen korottaminen koituu kaikkein pienipalkkaisimpien eduksi. Se hyödyttää myös työttömiä ja eläkeläisiä, jotka eivät hyödy ansiotuloihin tehtävistä veronkevennyksistä.

Ansiotulojen verotus on Suomessa kohtuullisen progressiivista. Tuloerojen kannalta ongelmallisinta on se, että listaamattomien yhtiöiden osinkoja verotetaan erittäin kevyesti. Näiden osinkojen verotusta on kiristettävä tuloerojen kaventamiseksi. Tämä on perusteltua myös siksi, että nykyiset huojennukset ohjaavat osingonjakoa ja investointeja puhtaasti taloudellisestakin näkökulmasta väärään suuntaan.

Vähennetään köyhyyttä

Hallitus on sopeuttanut taloutta leikkaamalla kaikista pienituloisimmilta. Kelan maksamat etuudet, kuten peruspäiväraha, takuueläke ja vammaisetuudet, on jäädytetty niin, että ne eivät nouse kustannusten noustessa. Viime vuonna etuuksiin tehtiin myös suoria leikkauksia. Myöskään opintoraha ei enää seuraa indeksiä, ja hallitus on leikannut siitä kovalla kädellä. Opiskelijat ovat tämän hallituskauden suurimpia häviäjiä. Ensi vuonna leikataan myös asumisen tuista.

Köyhimmiltä leikkaaminen on arvovalinta, jota ei olisi ollut pakko tehdä. Sosiaaliturvan leikkauksilla on kipeät seuraukset: Köyhien köyhyys on syventynyt ja koko yhteiskunnan eriarvoisuus voimistunut.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 2 vihr

Esitämme etuuskien palauttamista takaisin indeksiin ja jo tehtyjen leikkausten korvaamista. Tehdään opintotukeen selvä tasokorotus ja perutaan asumistukeen tehtävät leikkaukset. Korotuksen jälkeen sitoisimme opintorahan indeksiin vuodesta 2019 alkaen. Näin parannetaan opiskelijoiden mahdollisuuksia opiskella ja vältetään asumistuen saajien ajautuminen pahimmaksi kannustinloukuksi tiedetyn toimeentulotuen piiriin.

Hallituksen käynnistämä perustulokokeilu on tervetullut, mutta rajautuu vain työmarkkinatuen saajiin, ja kokeilun piirissä on ainoastaan 2 000 suomalaista. Perustulossa on kyse paljon laajemmasta muutoksesta. Siksi otantaa on laajennettava määrällisesti ja laadullisesti niin, että se kattaa useampia ihmisryhmiä.

Vahvistetaan tasa-arvoa

Vihreiden tulevaisuusbudjetti edistää myös sukupuolten välistä tasa-arvoa. Tuloeroja kaventavalla veropolitiikalla tasoitamme myös sukupuolten välisiä tuloeroja. Vihreiden tulevaisuusbudjetissa esitetyt muutokset tuloveroihin ja sosiaaliturvaan kasvattavat naisten käytettävissä olevia tuloja +0,43 % ja leikkaavat miesten käytettävissä olevia tuloja -0,17 %.

Uudistamme perhevapaat niin, että äitien asema työelämässä paranee ja isien asema kotona vahvistuu. Isien vapaita tulee pidentää ja tehdä vapaiden käyttö kaikille joustavammaksi. Panostukset päivähoitoon lisäävät sen houkuttelevuutta, ja naisten siirtyminen työelämään helpottuu. Puutumme myös naisiin kohdistuvaan väkivaltaan lisäämällä turvakotipaikkoja ja tekemällä turvakotiverkostosta kattavamman.

Hallitus romuttaa koulutuksen perustaa

Suomen tulevaisuuden menestys nojaa laadukkaaseen koulutukseen ja korkeaan osaamiseen. Koulutuksen tasa-arvo ja korkea taso eivät ole itsestäänselvyys, vaan niistä on pidettävä huolta jatkuvasti ja kaikilla tasoilla. Suomessa osaamiseen on ymmärretty panostaa myös taloudellisesti vaikeina aikoina. Globaalissa taloudessa osaamisen merkitys kasvaa jatkuvasti.

Hallitus on tehnyt koulutukseen historiallisen suuret leikkaukset. Se on leikannut varhaiskasvatuksesta, peruskoulusta, ammatillisesta opetuksesta, ammattikorkeakouluilta ja yliopistoilta. Suomalaisen koulutuksen perustaa on rapautettu vakavalla tavalla, eivätkä hallituksen viimeiset täsmäpanostukset riitä korjaamaan tehtyjä virheitä. Ne eivät paikkaa mittavia leikkauksia, jotka ovat edelleen voimassa.

Tehdyt leikkaukset vaarantavat koulutuksen tasa-arvon ja heikentävät sekä opetuksen että tutkimuksen laatua. Pidemmällä aikavälillä koulutusleikkaukset vievät pohjaa osaamiseen nojaavasta talouden kasvusta.

Vihreät panostaa koulutukseen puoli miljardia

Panostamme vuoden 2018 budjetissa koulutukseen yhteensä noin puoli miljardia euroa. Pienemmät lisäpanostukset eivät riitä korjaamaan suomalaisen osaamis pohjan vaarantamista. Rahoitam-

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 2 vihr

me koulutusinvestoinnit leikkaamalla joko suoraan ympäristölle haitallisia tai talouden uudistumisen kannalta tehottomia yritystukia.

Laadukas varhaiskasvatus on tutkitusti tehokas keino edistää lasten oppimismahdollisuuksia ja ehkäistä syrjäytymistä. Hallituksen lakkauttama kaikkien lasten tasa-arvoinen oikeus päivähoidon tulee palauttaa, ryhmäkokoja pienentää ja päivähoidon laatua parantaa.

Suomessa osallistutaan varhaiskasvatukseen Euroopan heikoimmin. Varhaiskasvatukseen osallistuvien lasten määrää on lisättävä, jotta lasten eriarvoistumiseen ja oppimistulosten heikentymiseen voidaan puuttua.

Haluamme tarjota kaikille lapsille laadukasta perusopetusta. Resursseja tulee ohjata erityisesti alueille ja kouluihin, jotka sitä eniten tarvitsevat. Ryhmäkoot on pidettävä riittävän pieninä ja koulutusta on jatkuvasti kehitettävä, jotta peruskoulu pystyy vastaamaan muuttuvan maailman haasteisiin.

Vain laadukas ja aidosti nuorten saavutettavissa oleva ammatillinen koulutus antaa todelliset valmiudet työelämään tai jatko-opintoihin. Tarvitsemme enemmän aloituspaikkoja, enemmän lähiopetusta ja enemmän opettajia.

Suomen menestys nojaa korkeaan osaamiseen. Opiskelijoilla pitää olla mahdollisuus suorittaa opintonsa hyvin, koska vain pitkäjänteinen rahoitus mahdollistaa huippuluokan tutkimuksen ja suomalaisen sivistyksen. Korkeakoulut tarvitsevat rahoituksen tasokorotuksen, jossa on huomioitu myös hallituksen aiemmin tekemät indeksileikkaukset.

Tekesin tuella on tutkitusti merkittävä rooli innovaatioiden kehittämisessä, kaupallistamisessa ja kansainvälistymisessä. Yksi Suomen vahvuuksista on ollut innovoinnin runsaus, ja siitä tulee pitää huolta jatkossakin. Siksi suuntaamme Tekesille 40 miljoonaa euroa.

Vahvistetaan koulutuksen tasa-arvoa ja ehkäistään syrjäytymistä

Nuorten syrjäytyminen, opintojen keskeyttämiset ja koulutuksen periytyvyyden voimistuminen vaativat uusia toimia koulutuksen tasa-arvon vahvistamiseksi.

Laadukas varhaiskasvatus ja perusopetus ovat tehokkain keino vähentää nuorten syrjäytymistä erityisesti silloin, kun pystytään antamaan erityistä tukea sitä tarvitseville. Ns. positiivinen diskriminaatio, jossa osoitetaan ylimääräisiä resursseja niitä eniten tarvitseviin päiväkoteihin tai kouluihin, tulisi ottaa pysyväksi osaksi valtakunnallisia rahoitusjärjestelmiä. Askeleet kohti maksutonta varhaiskasvatusta ovat askeleita kohti tasa-arvoista koulutusta.

Peruskoulun päättävät ovat riskiryhmä, joka tarvitsee nykyistä enemmän tukea siirtyäkseen sujuvasti toiselle asteelle. Heille tulisi säätää oikeus tukiopinto-ohjaukseen, jossa saa yksilöllistä opinto-ohjausta tämän siirtymävaiheen yli. Pelkkä aloituspaikka toisen asteen opintoihin ei vielä riitä, sillä opinnoista tippuu matkan varrella moni tukea vaille jäänyt nuori.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 2 vihr

Toisella asteella joka kolmannella opintonsa keskeyttäneistä oppilaista taustalla on taloudellisia syitä. Pelkällä peruskoululla ei pärjää nykyisillä työmarkkinoilla, ja kouluttamattomuus kasvattaa syrjäytymisriskiä. Seuraavaksi tavoitteeksi on otettava aidosti maksuton toinen aste, ja ensimmäiset askeleet siihen tarvitaan välittömästi.

Enemmän energiaa auringosta, tuulesta ja pelloilta

Ilmastonmuutos etenee rajummin kuin uskoimme. Lämpöasteet kasvavat nopeammin, merenpinta nousee korkeammalle ja tuulet puhaltavat voimakkaammin. Ilmastokriisiin vastaaminen edellyttää nopeampia ja laajempia toimia kuin mihin hallitus on pystynyt. Ilmastopolitiikalla voidaan luoda mahdollisuuksia ja markkinoita myös suomalaisille yrityksille. Metsään mennään pahasti silloin, kun biotalousuudessa pienennetään metsien hiilinielua ja vaarannetaan luonnon monimuotoisuus.

Hallituksen ilmasto- ja energiapolitiikan sokea piste on bioenergian lisääminen tavalla, joka puollittaa metsissämme olevan hiilinielun. Se tekee tyhjäksi kaikilla muilla sektoreilla tehtävät päästövähennykset. Tällä menolla Suomi ei vähennä päästöjään lainkaan vuoteen 2030 mennessä.

Hakkuita ei voida nykyisestä kestävästi kasvattaa, jolloin on panostettava enemmän aurinkoon, tuuleen, älykkääseen sähköverkkoon ja energiatehokkuuteen. Ensi vuoden budjetin kannalta tärkeimmät toimet ovat energian pientuotannon vauhdittaminen, uusiutuvan energian kannustinjärjestelmän luominen tarjouskilpailutusmallilla ja fossiilisten polttoaineiden tukien alasajon käynnistäminen. Kaikki nämä toimet tukevat elinkeinojen uudistamista ja kestävästä talouskehitystä, joka parantaa mahdollisuuksiamme tulevaisuudessa.

Haluamme, että uusiutuvien energialähteiden teknologianeutraali tarjouskilpailu käynnistyy vuonna 2018 — ja että se tehdään suunnitelmia suuremmin. Uusiutuvan energian hyvää kehitystä ei saa päästää katkeamaan, Suomeen syntynyttä osaamista hupenemaan ja vientimahdollisuuksia vaarantumaan. Nopealla toiminnalla markkinoille saadaan varmuus siitä, että Suomi aikoo nojata uusiutuviin energialähteisiin bioenergiaa monipuolisemmin.

Haluamme edistää energian pientuotantoa kodeissa ja maataloilla enemmän kuin mitä hallitus tekee. Otetaan kattopinta-ala paremmin käyttöön tukemalla asunto-osakeyhtiöiden investointeja aurinkopaneeliin. Laaditaan strategia maatalouden biokaasun edistämiseksi. Kannustetaan kuntia vaihtamaan öljykattilat esimerkiksi maalämpöön.

Käynnistetään fossiilisten polttoaineiden tukien alasajo. Esimerkiksi turvetta verotetaan edelleen kevyesti, vaikka se on ilmastovaikutuksiltaan pahempi kuin kivihiili. Diesel ja työkoneiden kevyt polttoöljy saavat edelleen huomattavat verotuet.

Vauhtia liikenteen murrokseen

Hallitus on tehnyt joitakin hyviä ehdotuksia liikenteen ohjaamiseksi kestäväälle uralle. Ne eivät kuitenkaan ole riittäviä, jotta liikenteelle asetetut päästövähennystavoitteet täyttyisivät. Joukko-liikennettä tuetaan liian vähän ja yksityisautoilua liikaa. Nestemäisiä biopolttoaineita korostetaan liikaa ja sähköautoja taas liian vähän. Nyt on otettava loikka kestävästä liikkumisesta aikaan.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 2 vihr

Biopolttoaineet pitää säästää ensisijaisesti raskaaseen liikenteeseen sekä lento- ja laivaliikenteeseen. Henkilöliikenteen sähköistymistä pitää vauhdittaa paljon suunniteltua nopeammin. Sähköautot tulee vapauttaa viiden vuoden määräajaksi auto- ja ajoneuvoverosta, jotta autokanta uusiutuisi nopeammin. Samaan aikaan laajennetaan latausverkkoa, jotta ihmiset rohkaistuvat hankkimaan sähköautoja.

Haluamme päivittää työmatkaliikenteen tuet liikenteen päästövähennystavoitteiden mukaisiksi. Nykyisellään ne kannustavat yksityisauton käyttöön silloinkin, kun vähäpäästöisempiä vaihtoehtoja olisi tarjolla. Kilometrikorvaukset on mitoitettava uudelleen niin, että ne korvaavat kaikki auton käytöstä syntyvät kustannukset, mutta omistamista vain osittain. Työmatkavähennyksiin tarvitaan myös rakenteellista uudistusta, jotta ne kohtelisivat eri liikennemuotoja tasapuolisemmin.

Haluamme siirtää liikennettä teiltä raiteille. Se edellyttää parannuksia rataverkkoon ja panostuksia junaliikenteeseen. Hallituksen tekemät leikkaukset junaliikenteeseen pakottavat matkustajia siirtymään junista autoihin ja heikentävät samalla liikkumisen tasa-arvoa. Rataverkon parantamisessa suunnitelmia on nopeutettava erityisesti pääradalla Helsingin ja Tampereen välillä.

Hallitus osoittaa lisärahaa suurille kaupunkiseuduille kestävien liikkumismuotojen kehittämiseen. Vastaavaa kehittämisrahaa tarvitsevat myös keskisuuret kaupungit, joiden väestömäärä ja yhdyskuntarakenne eivät mahdollista raskaita joukkoliikennematkaisuja, mutta joissa on mahdollista kehittää liikennettä hyödyntämällä digitalisaatiota, kehittämällä palveluita ja edistämällä kevyttä liikennettä.

Karsitaan ympäristölle haitallisia ja tehottomia yritystukia

Vihreiden valinta on panostaa koulutukseen ja osaamiseen ja karsia sen sijaan ympäristölle haitallisia tukia sekä tehottomia yritystukia. Panostukset osaamiseen, tutkimukseen ja innovaatioihin uudistavat talouttamme tehokkaammin.

Yritystukia maksetaan noin 4 miljardin euron edestä. Vain 11 prosenttia tuista on taloutta uudistavia, ja useiden tukien tehottomuudesta on selkeää näyttöä. Osa tuista kohdistuu suoraan fossiilisten polttoaineiden käyttöön. Tukia karsimalla edistetään elinkeinojen uudistumista ja ilmastotavoitteiden saavuttamista. Siksi esitämme pienennettäväksi tai lakkautettaviksi useita ympäristölle haitallisia tukia ja tehottomia yritystukia.

Suojellaan arvokasta luontoamme

Suomi on sitoutunut pysäyttämään metsäluonnon monimuotoisuuden heikkenemisen vuoteen 2020 mennessä, mutta monimuotoisuus hupenee uhkaavasti. Hallituksen suuret hakkuutavoitteet ovat sovitamattomassa ristiriidassa tämän tavoitteen kanssa. Nyt tarvitaan merkittäviä panostuksia luonnonsuojeluun.

Metsähallitus on ollut viime aikoina kohujen keskellä hakatessa metsiä retkeilyalueilla ja vanhojen metsien säästökohteissa. Liikelaitoksen tulostavoitetta ollaan nostamassa ensi vuonna edelleen. Pienentäisimme Metsähallituksen tulostavoitetta kestävämmien hakkuiden vähentämiseksi.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 2 vihr

Panostamme luonnonsuojelualueiden hankintaan ja metsäluonnon hoitoon. Nopeutamme METSO-ohjelman toimeenpanoa. Kohdennamme lisärahaa myös uhanalaisten ja vaarantuneiden kalakantojen elinvoimaisuuden parantamiseen. Samalla parannetaan myös luontomatkailun edellytyksiä.

Ympäristöjärjestöt tekevät tärkeää ympäristövalistus- ja kasvatustyötä. Lisäksi niiden rooli päätösten seurannassa ja laillisuusvalvonnassa on kasvanut, joten ne tarvitsevat lisää resursseja toimintansa vahvistamiseen.

Kannetaan vastuuta

Maailmalla on käynnissä pahin pakolaiskriisi sitten toisen maailmansodan. Yli 20 miljoonaa ihmistä elää pakolaisina kotimaansa rajojen ulkopuolella. Haluamme edistää rauhaa ja auttaa lähimmäisiä, jotta ihmisten ei tarvitsisi jättää kotejaan. Haluamme, että Suomi kantaa globaalia vastuuta ja kasvattaa pakolaishiippien ensi vuonna 2 500 henkilöön.

Pakeneville ihmisille taas tarvitaan turvallisia reittejä suojaan. Hallitus on viime vuosina kiristänyt turvapaikkapolitiikkaa radikaalisti, ja kokeneiden turvapaikkajuristien mukaan turvapaikanhakijoiden oikeusturva on vaarantunut. Vaarana on, että prosessi ei tunnista haavoittuvassa asemassa olevia.

Suomen turvapaikkaprosessi on laitettava kuntoon ja kotoutumiseen panostettava. Vihreille tämän ketjun jokainen lenkki on tärkeä. Turvapaikkapolitiikka ja -menettely tarvitsevat kokonaisarvion ja Maahanmuuttovirasto riittävät resurssit, jotta turvapaikkaprosessin laatu ja ihmisoi-keuksien toteutuminen pystytään varmistamaan.

Maahanmuuttajien kotouttamisesta huolehtivat käytännön tasolla kunnat, mutta niiden kotouttamiseen saamat kuntakorvaukset eivät ole ajan tasalla. Haluamme siksi korottaa korvauksia. On koko yhteiskunnan etu, että kotoutumiseen panostetaan ja maahanmuuttajat saadaan mukaan työelämään.

Kehitysyhteistyö on inhimillisin tapa vähentää köyhyyttä ja näköalattomuutta. Suomen maksaman rahoituksen taso on laskenut alle 0,4 prosenttiin BKTL:sta. Mittavat leikkaukset estävät ihmisten auttamisen heidän kotimaissaan. Varsinaisen kehitysyhteistyön määrärahoja on kasvatettava pikaisesti. Tässä ajassa enemmän tukea tarvitsevat myös Ihmisoikeusliiton toiminta ja rauhantyö.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavat lausumat:

Vastalauseen lausumaehdotus 1

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy pikaisesti toimiin tuloerojen kaventamiseksi ja yhteiskunnallisen eriarvoisuuden vähentämiseksi.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 2 vihr

Vastalauseen lausumaehdotus 2

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy kiireellisiin toimiin köyhyyden vähentämiseksi ja peruuttaa KEL-indekseihin tehdyt jäädytykset ja leikkaukset.

Vastalauseen lausumaehdotus 3

Eduskunta edellyttää, että hallitus parantaa perustulokokeilua laajentamalla kokeiluun otettavien ihmisten joukkoa ja pidentämällä kokeilun kestoja.

Vastalauseen lausumaehdotus 4

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimeen parantaakseen esitystensä vaikutusarvioiden kattavuutta erityisesti perhe-, lapsi- ja sukupuolivaikutusten osalta.

Vastalauseen lausumaehdotus 5

Eduskunta edellyttää, että hallitus uudistaa kiireellisesti perhevapaajärjestelmän siten, että perheiden valinnanvapaus lisääntyy ja isälle kiintiöityä osuutta pidennetään.

Vastalauseen lausumaehdotus 6

Eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää huolellisesti asumisen tukijärjestelmiin liittyvät muutos- ja kehitystarpeet ja pidättäytyy toistaiseksi tekemästä yksittäisiä muutoksia asumistukeen.

Vastalauseen lausumaehdotus 7

Eduskunta edellyttää, että hallitus panostaa voimakkaammin julkisiin investointeihin, kuten homekoulujen korjaamiseen ja ratayhteyksien parantamiseen.

Vastalauseen lausumaehdotus 8

Eduskunta edellyttää, että hallitus vahvistaa harmaan talouden torjuntaan käytettäviä resursseja ja ottaa aktiivisemmän roolin kansainvälisen verovälttelyn kitkemiseksi.

Vastalauseen lausumaehdotus 9

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy kiireellisesti toimiin koulutus- ja tutkimusjärjestelmän rahoituksen vahvistamiseksi ja koulutuksellisen tasa-arvon kohentamiseksi.

Vastalauseen lausumaehdotus 10

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy pikaisesti toimeen maksuttoman varhaiskasvatuksen toimeenpanemiseksi alkaen 5-vuotiaiden ikäluokasta.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 2 vihr

Vastalauseen lausumaehdotus 11

Eduskunta edellyttää, että hallitus käynnistää peruskoulun päättävälle tehostetun nivelvaiheen tuen järjestämisen ja rahoittamisen tukiohjausmallilla.

Vastalauseen lausumaehdotus 12

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy kiireellisesti edistämään koulutuksellista tasa-arvoa siten, että toisen asteen opiskelu tehdään opiskelijalle maksuttomaksi myös oppimateriaalien ja -välineiden osalta.

Vastalauseen lausumaehdotus 13

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimiin peruuttaakseen indeksijäädetykset, jotka koskevat eri koulutustasojen valtionosuusindeksejä.

Vastalauseen lausumaehdotus 14

Eduskunta edellyttää, että hallitus tarttuu määrätietoisesti toimeen lisätäkseen Suomen ilmastopoliittisten toimien kunnianhimon tasoa niin, että Suomi omalta osaltaan täyttää Pariisin ilmastopöytäkirjan tavoitteet.

Vastalauseen lausumaehdotus 15

Eduskunta edellyttää, että hallitus ottaa bioenergian lisäämissuunnitelmissaan huomioon tieteellisen tiedon koskien hakkuiden vaikutusta hiilinielujen kokoon ja pidättäytyy tavoittelemasta hakkuiden lisäämistä.

Vastalauseen lausumaehdotus 16

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy määrätietoisesti toimiin ilmastolle ja ympäristölle haitallisten fossiilisen energian tukien karsimiseksi.

Vastalauseen lausumaehdotus 17

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimiin uusiutuvan energian pientuotannon vauhdittamiseksi.

Vastalauseen lausumaehdotus 18

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy tehostettuihin toimiin sähköautoilun edistämiseksi ja sen vaatiman infrastruktuurin vahvistamiseksi.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 2 vihr

Vastalauseen lausumaehdotus 19

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy kiireellisiin toimiin luonnon monimuotoisuuden heikkenemisen pysäyttämiseksi muun muassa lisäämällä luonnonsuojelualueiden ostoon tarkoitettuja määrärahoja.

Vastalauseen lausumaehdotus 20

Eduskunta edellyttää, että hallitus laatii aikataulutetun suunnitelman siitä, kuinka kehitysyhteistyön määrärahojen 0,7 prosentin osuus bruttokansantulosta saavutetaan.

Vastalauseen lausumaehdotus 21

Eduskunta edellyttää, että hallitus korottaa Suomen ottamien kiintiöpakolaisten määrää tuntuvasti.

Vastalauseen lausumaehdotus 22

Eduskunta edellyttää, että hallitus varmistaa ihmisoikeuksien toteutumisen ryhtymällä parantamaan turvapaikkaprosessin laatua.

Vastalauseen epäluottamusehdotus

Hallituksen koulutusleikkaukset vaarantavat koulutuksen tasa-arvon ja heikentävät opetuksen ja tutkimuksen laatua. Talouden kasvun synnyttämää liikkumavaraa käytetään hyvätuloisille suunnattuihin veronkevennyksiin samaan aikaan, kun sosiaaliturvaa edelleen leikataan. Tämä kasvattaa tuloeroja ja yhteiskunnan eriarvoisuutta. Hallituksen kyvyttömyys uudistaa taloutta ja karsia ympäristölle haitallisia tukia heikentää mahdollisuuksia torjua ilmastonmuutosta sekä hyötyä energiamurroksen synnyttämistä kasvun mahdollisuuksista. Myös kehitysyhteistyö ja luonnonsuojelu tarvitsevat parempaa resursointia, jotta pystymme rakentamaan parempaa tulevaisuutta niin Suomelle kuin maailmallekin. Tämän johdosta eduskunta toteaa, että hallitus ei nauti eduskunnan luottamusta.

Yksityiskohtaiset perustelut

MÄÄRÄRAHAT

Pääluokka 24

ULKOASIAINMINISTERIÖN HALLINNONALA

30. Kansainvälinen kehitysyhteistyö

66. Varsinainen kehitysyhteistyö (siirtomääräraha 3 v)

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 2 vihr

Hallituksen budjettiesityksessä pidetään voimassa mittavat varsinaiseen kehitysyhteistyöhön kohdistuvat leikkaukset ja toimeenpannaan hallituksen vuonna 2016 kehysriihessä päättämät 25 miljoonan euron lisäleikkaukset. Näillä päätöksillä kehitysyhteistyön rahoitustaso putoaa kauas YK:n suosittamasta 0,7 %:n tasosta. Budjettikirjan arvio on, että ensi vuonna kehitysyhteistyön osuus BKT:sta on 0,38 prosenttia. Vuonna 2014 Suomi saavutti jo 0,6 prosentin tason mm. päästöhuutokauppataloja kehitysyhteistyöhön ohjaamalla.

Kehitysyhteistyön tavoite on köyhyyden ja eriarvoisuuden poistaminen ja kestävä kehityksen edistäminen. On tärkeää varmistaa, että Suomi uskottavasti tavoittelee hallitusohjelmaan kirjattua kansainvälistä 0,7 prosentin tavoitetta ja että kehitysyhteistyöllä autetaan edelleen kaikkein köyhimpiä ihmisiä, ja 0,2 prosentin bruttokansantulo-osuus ohjataan kansainvälisten sitoumustemme mukaisesti köyhimmille LDC-maille.

Monet keskeiset kehitysyhteistyön kansalaisjärjestöt ovat joutuneet leikkaamaan toimintojaan, kun niiden rahoitukseen on kohdistunut jopa 40 prosentin leikkaukset. Tämä on vastoin itsenäisten ohjelmakujärjestöjen toimintaa koskevien evaluaatioiden tuloksia, joissa todetaan kansalaisjärjestöjen työ kustannustehokkaaksi ja monipuolisia tuloksia myös vaikeissa olosuhteissa toimittaessa saavuttavaksi. Hallituksen esityksessä kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyölle ollaan kanavoimassa 65 miljoonaa euroa eli noin 7 prosenttia kaikesta Suomen kehitysyhteistyöstä.

Kehitysyhteistyön finanssisijoitusten momentille myönnetään 130 000 000 euroa, joka on noin 15 prosenttia Suomen kaikesta kehitysyhteistyön rahoituksesta. Hallitus ohjaa näin ollen merkittävän summan kehityksen ulkopuolisena määrärahana kehitysyhteistyön finanssisijoituksiin. Finanssisijoituksilla voi olla paikkansa osana kehitysyhteistyötä, mutta niiltä tulee vaatia samaa tuloksellisuutta, läpinäkyvyyttä ja ihmisoikeuksien edistämistä kuin mitä edellytetään muultakin kehitysyhteistyöltä.

Vuoden 2015 aikana myös Suomi koki mittaluokaltaan ennennäkemättömän pakolaiskriisin. Siihen vastatessaan Suomi on korostanut konflikteihin ja kriiseihin vastaamista jo niiden alkulähdeillä ja ongelmien juurisyihin puuttumista. Kehitysyhteistyö ja humanitaarinen apu ovat tehokkaita keinoja kriisien ennaltaehkäisyssä ja niiden ratkaisemisessa. Myös Suomen rauhanvälityksen tuki kanavoidaan kehitysyhteistyömäärärahojen kautta.

Leikkauksilla on väistämättä vaikutuksia miljoonien ihmisten elämään kehitysmaissa ja myös Suomen imagoon ja vaikutusvaltaan kansainvälisessä yhteistyössä sekä asemaamme pohjoismaisena toimijana. Nykyisen kehitysrahoituksen tasolla Suomen tuki monelle YK-järjestölle jää vaatimattomaksi, ja se vaikuttaa myös suomalaisten mahdollisuuksiin vaikuttaa YK-järjestöjen toimintaan. Suomi on vuosia ollut yksi YK:n ympäristöohjelma UNEP:n suurimpia rahoittajia, ja meillä on ollut järjestössä kokoamme suurempi painoarvo. UNEP:n rahoituksen hiipuminen on esimerkki huonosti valitusta säästökohteesta kansainvälisissä järjestöissä. Ympäristö- ja ilmastokysymysten tulisi säilyä suomalaisena prioriteettina. Leikkaukset ovat kohdistuneet rajuina myös YK:n kehitysjärjestöön UNDP:hen, jolla on tärkeä rooli mm. YK:n maaohjelmien koordinaatiossa.

YK:n hyväksymät kestävä kehityksen tavoitteet sekä Pariisin ilmastopöytäkirja edellyttävät kehityneiltä mailta lisää rahoitusta ilmastomuutoksen torjuntaan. Edellisen hallituksen aikana luo-

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 2 vihr

tiin yksi innovatiivisista kehitysyhteistyön rahoitusvälineistä, päästöhuutokauppatulojen käyttäminen kokonaisuudessaan kehitysrahoitukseen, ennen kaikkea kansainvälisiin ilmasto- ja ympäristöhankkeisiin. Tämä suomalainen innovaatio on saanut laajaa kiitosta maailmalla. Budjettiesityksessä jätetään käyttämättä mahdollisuus päästöhuutokauppatulojen edes osittaisesta kanavoimisesta kehitysyhteistyöhön.

Mittavat leikkaukset vähiten kehittyneissä maissa asuvien ihmisten tukeen sotivat vahvasti myös sitä periaatetta vastaan, että ihmisiä autettaisiin heidän kotimaissaan tai lähialueillaan. Kehitysyhteistyöllä on luotu elämisen mahdollisuuksia, näköaloja ja toivoa sinne, missä olosuhteet ajavat ihmisiä sotien, nälänhädän tai ympäristömuutosten ajamana pakolaisuuteen.

Edellä olevan perusteella ehdotamme, että

momentille 24.30.66 lisätään 125 000 000 euroa varsinaiseen kehitysyhteistyöhön.

Ulkoasiainvaliokunta pitää budjettilausunnossaan perusteltuna, että vuoden 2018 budjetissa korotetaan myös kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyömäärärahoja. Järjestöjen tuki on käytännössä jälleen pienenemässä, kun kehitysjärjestöjen viestintä- ja globaalikasvatukseen tarkoitettua tukea (nk. VGK-tuki) ollaan siirtämässä OPH:n hallinnoitavaksi ja opetuksenjärjestäjien (kuntien ja yksityisten oppilaitosten) haettavaksi. VGK-tuella kansalaisjärjestöt ovat toteuttaneet monipuolista toimintaa globaalien vastuun edistämiseksi. Tästä työstä koulu yhteistyö on ollut vain osa. Tuella on myös kampanjoitu, tehty laadukasta mediaviestintää ja perehdytetty yrityksiä vastuulliseen liiketoimintaan. Järjestöjen globaalikasvatus- ja kehitysviestintätyöhön ei ole olemassa muuta tukimuotoa.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 23

Eduskunta edellyttää, että hallitus lisää kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyön rahoitusta. Viestintä- ja globaalikasvatuksen tuella mahdollistetaan jatkossakin järjestöjen omaehtoinen ja moninainen työ kehityskysymysten parissa ja se säilyy kokonaisuudessaan kansalaisjärjestöjen haettavissa.

Pääluokka 25

OIKEUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

10. Tuomioistuimet ja oikeusapu

03. Muiden tuomioistuinten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Harmaa talous pienentää verokertymää ja rapauttaa yhteiskunnan kykyä turvata peruspalvelut ja hyvinvointivaltio meistä jokaiselle. Veroja kiertävät yritykset saavat epäreilua kilpailuetua. Hyvinvointiyhteiskuntaa joutuvat kannattelemaan tavalliset ihmiset sekä pienet ja keskisuuret yritykset, joilla ei ole mahdollisuuksia tai halua verojärjestelyihin.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 2 vihr

EU-maiden arvioidaan menettävän harmaan talouden ja verovälttelyn takia jopa 1 000 miljardia euroa vuodessa. Se on enemmän kuin maiden terveysbudjetit yhteensä. Suomessa harmaan talouden laajuus on 10—14 miljardia euroa, mikä vastaa yli viittä prosenttia bruttokansantuotteesta.

Harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnassa viranomaisyhteistyö on avainroolissa. Yhdenkin pullonkaulan muodostuminen voi vesittää koko ketjun toiminnan. Viranomaisyhteistyötä voitaisiin olennaisesti parantaa paremmalla koordinaatiolla ja tietojen vaihdolla. Erityisesti reaaliaikainen viranomaisyhteistyö on osoittautunut tehokkaaksi tavaksi pureutua piiloon jäävään rikollisuuteen. Myös eduskunta on edellyttänyt toimia viranomaisten välisen tietojenvaihdon ja muun viranomaisyhteistyön edellytysten parantamiseksi. Se vaatii kuitenkin myös paljon resursseja.

Harmaan talouden torjuntaan on panostettu viime vuosikymmeninä. Jos suunta halutaan pitää, resurssien taso on turvattava.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 25.10.03 lisätään 2 000 000 euroa tuomioistuimille harmaan talouden torjuntaan.

30. Syyttäjät

01. Syyttäjälaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Harmaa talous pienentää verokertymää ja rapauttaa yhteiskunnan kykyä turvata peruspalvelut ja hyvinvointivaltio meistä jokaiselle. Veroja kiertävät yritykset saavat epäreilua kilpailuetua. Hyvinvointiyhteiskuntaa joutuvat kannattelemaan tavalliset ihmiset sekä pienet ja keskisuuret yritykset, joilla ei ole mahdollisuuksia tai halua verojärjestelyihin.

EU-maiden arvioidaan menettävän harmaan talouden ja verovälttelyn takia jopa 1 000 miljardia euroa vuodessa. Se on enemmän kuin maiden terveysbudjetit yhteensä. Suomessa harmaan talouden laajuus on 10—14 miljardia euroa, mikä vastaa yli viittä prosenttia bruttokansantuotteesta.

Harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnassa viranomaisyhteistyö on avainroolissa. Yhdenkin pullonkaulan muodostuminen voi vesittää koko ketjun toiminnan. Viranomaisyhteistyötä voitaisiin olennaisesti parantaa paremmalla koordinaatiolla ja tietojen vaihdolla. Erityisesti reaaliaikainen viranomaisyhteistyö on osoittautunut tehokkaaksi tavaksi pureutua piiloon jäävään rikollisuuteen. Myös eduskunta on edellyttänyt toimia viranomaisten välisen tietojenvaihdon ja muun viranomaisyhteistyön edellytysten parantamiseksi. Se vaatii kuitenkin myös paljon resursseja.

Harmaan talouden torjuntaan on panostettu viime vuosikymmeninä. Jos suunta halutaan pitää, resurssien taso on turvattava.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 2 vihr

että momentille 25.30.01 lisätään 2 000 000 euroa syyttäjälaitokselle harmaan talouden torjuntaan.

Pääluokka 26

SISÄMINISTERIÖN HALLINNONALA

10. Poliisitoimi

01. Poliisitoimen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Harmaa talous pienentää verokertymää ja rapauttaa yhteiskunnan kykyä turvata peruspalvelut ja hyvinvointivaltio meistä jokaiselle. Veroja kiertävät yritykset saavat epäreilua kilpailuetua. Hyvinvointiyhteiskuntaa joutuvat kannattelemaan tavalliset ihmiset sekä pienet ja keskisuuret yritykset, joilla ei ole mahdollisuuksia tai halua verojärjestelyihin.

EU-maiden arvioidaan menettävän harmaan talouden ja verovälttelyn takia jopa 1 000 miljardia euroa vuodessa. Se on enemmän kuin maiden terveystbudjetit yhteensä. Suomessa harmaan talouden laajuus on 10—14 miljardia euroa, mikä vastaa yli viittä prosenttia bruttokansantuotteesta.

Harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnassa viranomaisyhteistyö on avainroolissa. Yhdenkin pullonkaulan muodostuminen voi vesittää koko ketjun toiminnan. Viranomaisyhteistyötä voitaisiin olennaisesti parantaa paremmalla koordinaatiolla ja tietojen vaihdolla. Erityisesti reaaliaikainen viranomaisyhteistyö on osoittautunut tehokkaaksi tavaksi pureutua piiloon jäävään rikollisuuteen. Myös eduskunta on edellyttänyt toimia viranomaisten välisen tietojenvaihdon ja muun viranomaisyhteistyön edellytysten parantamiseksi. Se vaatii kuitenkin myös paljon resursseja.

Harmaan talouden torjuntaan on panostettu viime vuosikymmeninä. Jos suunta halutaan pitää, resurssien taso on turvattava.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 26.10.01 lisätään 2 000 000 euroa poliisille harmaan talouden torjuntaan.

40. Maahanmuutto

01. Maahanmuuttoviraston ja valtion vastaanottokeskusten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Laadukas ja ihmisoikeusperustainen turvapaikkaprosessi on oikeusvaltiossa välttämättömyys. Maahanmuuttoviraston toiminnassa tulee turvata se, että jokaisen turvapaikkaa hakevan ihmisen turvapaikkahakemus käsitellään parasta ja luotettavinta mahdollista tietoa käyttäen sekä yksilön oikeusturvaa kunnioittaen. Jokaisen hakijan turvapaikkahakemus on käsiteltävä yksilöllisesti.

Turvapaikkaprosessin tulee olla läpinäkyvä ja johdonmukainen, ja hakijalle tulee antaa asianmukaista tietoa prosessin etenemisestä. Tähän on varattava riittävät resurssit. Turvapaikkatutkinta-

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 2 vihr

järjestelmää on kehitettävä tunnistamaan kidutuksen uhri paremmin, samoin alaikäisten hakijoiden osalta lapsen edun toteutumiseen on kiinnitettävä erityistä huomiota. Esimerkiksi säilöön ottamista tulee välttää.

Jokaiselle turvapaikanhakijalle on taattava mahdollisuus saada riittävää oikeusapua ja käyttää ammattitaitoista avustajaa sekä tulkkia koko prosessin ajan, erityisesti turvapaikkapuhuttelun aikana. Kielitaidon puutteet, epäluulo viranomaisia kohtaan ja monenlaiset haastavat elämäntilanteet ja traumaattiset kokemukset lisäävät oikeusavun merkitystä olennaisten tietojen antamisen ja toisaalta prosessin ohjaavuuden suhteen.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 26.40.01 lisätään 5 000 000 euroa turvapaikkaprosessin laadun parantamiseen.

Pääluokka 28

VALTIOVARAINMINISTERIÖN HALLINNONALA

10. Verotus ja tulli

01. Verohallinnon toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Harmaa talous pienentää verokertymää ja rapauttaa yhteiskunnan kykyä turvata peruspalvelut ja hyvinvointivaltio meistä jokaiselle. Veroja kiertävät yritykset saavat epäreilua kilpailuetua. Hyvinvointiyhteiskuntaa joutuvat kannattelemaan tavalliset ihmiset sekä pienet ja keskisuuret yritykset, joilla ei ole mahdollisuuksia tai halua verojärjestelyihin.

EU-maiden arvioidaan menettävän harmaan talouden ja verovälttelyn takia jopa 1 000 miljardia euroa vuodessa. Se on enemmän kuin maiden terveysbudjetit yhteensä. Suomessa harmaan talouden laajuus on 10—14 miljardia euroa, mikä vastaa yli viittä prosenttia bruttokansantuotteesta.

Harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnassa viranomaisyhteistyö on avainroolissa. Yhdenkin pullonkaulan muodostuminen voi vesittää koko ketjun toiminnan. Viranomaisyhteistyötä voitaisiin olennaisesti parantaa paremmalla koordinaatiolla ja tietojen vaihdolla. Erityisesti reaaliaikainen viranomaisyhteistyö on osoittautunut tehokkaaksi tavaksi pureutua piiloon jäävään rikollisuuteen. Myös eduskunta on edellyttänyt toimia viranomaisten välisen tietojenvaihdon ja muun viranomaisyhteistyön edellytysten parantamiseksi. Se vaatii kuitenkin myös paljon resursseja.

Harmaan talouden torjuntaan on panostettu viime vuosikymmeninä. Jos suunta halutaan pitää, resurssien taso on turvattava.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 2 vihr

että momentille 28.10.01 lisätään 2 000 000 euroa verottajalle harmaan talouden torjuntaan.

90. Kuntien tukeminen

Kunnissa on valtavasti kouluja, päiväkoteja ja hoitolaitoksia, joissa on home- ja kosteusvaurioita. Selvitysten mukaan sisäilmaongelmia on selvästi yli puolessa kouluista ja päiväkodeista, ja merkittävä kosteusvaurio on 12—18 %:ssa koulujen ja päiväkotien ja 20—26 %:ssa hoitolaitosten kerrosalasta. Home- ja kosteusvaurioisissa tiloissa oleilee jopa 300 000 henkeä, joista suuri osa on lapsia ja nuoria. Osa heistä on joutunut oleilemaan homerakennuksissa vuosikausia ja sairastunut loppuiäkseen. Tilanne on kohtuuton.

Sisäilmaongelmat ovat olleet tiedossa jo 25 vuotta. Sen sijaan, että asia olisi korjattu, korjausvelan määrä on tuona aikana kaksinkertaistunut. Koulujen, päiväkotien ja hoitolaitosten korjausvelan määrä on jo noin 4,65 miljardia euroa. Nyt on oikea aika kuitata tämä korjausvelka, kun korot ovat alhaalla ja työpaikkoja tarvitaan erityisen kipeästi.

Vihreä eduskuntaryhmä esittää, että valtio tukee oppilaitosten ja päiväkotien sekä sosiaali- ja terveysalan toimintayksikköjen korjausrakentamishankkeita kolmen vuoden aikana 100 miljoonalla eurolla vuosittain. Avustusta myönnettäisiin kunnille niiden hakemuksesta ensisijaisesti hankkeisiin, joilla varmistetaan terveelliset ja turvalliset toimintaympäristöt. Hankekohtainen avustus olisi 15—25 % hankkeiden hyväksyttävistä kustannuksista. Avustuksen ehtona kuntien tulisi sitoutua ylläpitämään ja korjaamaan omistamiaan kiinteistöjä pitkäjänteisellä, kestäväällä ja ennalta koivalla tavalla.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 24

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimiin vauhdittaa kuntien korjausrakentamishankkeita.

30. Valtionosuus kunnille peruspalvelujen järjestämiseen (arviomääräraha)

Laadukas varhaiskasvatus on tutkitusti tehokas keino edistää lasten hyvinvointia ja kouluvalmiuksia sekä ehkäistä syrjäytymistä. Hallituksen tulisi turvata riittävät resurssit lasten varhaiskasvatuksen laadun, henkilöstön työhyvinvoinnin ja pienten ryhmäkokojen takaamiseksi.

Varhaiskasvatukseen osallistumisaste on Suomessa Euroopan alimpia. Aliedustettuina ovat erityisesti matalasti koulutettujen vanhempien ja maahanmuuttajaperheiden lapset. Lapsen oikeus varhaiskasvatukseen ei voi olla riippuvainen hänen vanhempiensa työmarkkina-asemasta. Kyse on ensisijaisesti lapsen oikeudesta, ei vanhemman. Erityisesti tämän vuoksi tulisi positiiviseen diskriminaatioon keskittyä valtakunnallisesti varhaiskasvatuksen piirissä.

Tutkimusten mukaan subjektiivinen päivähoito-oikeus tasaa koulutukseen ja tulotasoon liittyvää yhteiskunnallista epätasa-arvoisuutta ja ennaltaehkäisee olemassa olevien ongelmien syvenemistä.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 2 vihr

tä. Se on yksi tärkeimmistä lastensuojelun avohuollon tukitoimista, ja sen rajaaminen voi kasvattaa lastensuojelun kustannuksia.

Lapsen oikeus varhaiskasvatukseen ei voi olla riippuvainen hänen vanhempiensa työmarkkina-asemasta. Kyse on ensisijaisesti lapsen oikeudesta, ei vanhemman. Samalla subjektiivinen päivähoito-oikeus kuitenkin tukee perheitä, työnantajia ja laajemmin koko yhteiskuntaa.

Varhaiskasvatustilaisissa on määritelty varhaiskasvatukselle hyvät, haastavat ja pedagogista ammattitaitoa vaativat tavoitteet. Niiden toteutuminen edellyttää sopivan kokoisia lapsiryhmiä ja pedagogisen koulutuksen saaneiden työntekijöiden riittävää mitoitusta jokaisessa lapsiryhmässä. Päivähoidon ryhmäkokojen kasvattaminen ja ammattikasvattajien määrän vähentäminen heikentävät varhaiskasvatuksen laatua.

Hoitajamitoituksen heikennys myös lisää entisestään fyysisesti ja henkisesti kuormittavan, pienipalkkaisen ja naisvaltaisen alan kuormittavuutta ja heikentää alan työllisyyttä. Hallitus ei ole asianmukaisesti arvioinut esityksensä vaikutuksia sukupuolten tasa-arvon tai lapsen edun näkökulmasta.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavat lausumat:

Vastalauseen lausumaehdotus 25

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimiin kokopäiväisen päivähoito-oikeuden palauttamiseksi.

Vastalauseen lausumaehdotus 26

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimiin palauttaakseen varhaiskasvatuksen hoitajamitoituksen ennalleen.

Vastalauseen lausumaehdotus 27

Eduskunta edellyttää, että hallitus kannustaa/ohjaa kuntia kohdentamaan varhaiskasvatuksen resursseja voimakkaammin päiväkoteihin ja alueille, joissa tuen tarve on suurin.

91. Työllisyyden ja elinkeinoelämän tukeminen

41. Energiaverotuki (arviomääräraha)

Koulutukseen tehtävät leikkaukset tulisi korvata leikkaamalla ympäristölle haitallisia tukia. Yksinomaan energiaverotuloihin kohdistuu 11 verotukea, joiden kokonaismäärä ylittää kaksi miljardia euroa.

Energiaveromomentille kohdistuvista verotuista toiseksi merkittävin on työkoneissa käytetyn polttoaineen normia alempi verotus. Verotuki syntyy siitä, että tietyille työkoneille on annettu oi-

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 2 vihr

keus käyttää dieseliä kevyemmin verotettua kevyttä polttoöljyä. Kevyttä polttoöljyä käytetään mm. dieselmootorilla varustetuissa liikkuvissa työkoneissa ja maa- ja metsätalouskoneissa.

Vuonna 2018 tämän verotuen suuruudeksi arvioidaan 454 miljoonaa euroa. Esitämme, että verotuesta leikataan vajaa neljännes. Teknisesti tämä voidaan toteuttaa esimerkiksi siten, että siirretään verotuetun kevyen polttoöljyn käyttäjät dieselin käytön piiriin, mutta palautetaan heille osa veroista verotuksen yhteydessä. Vastaava palautusjärjestelmä on luotu esimerkiksi maataloille.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 28

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimiin kevyen polttoöljyn verotuen leikkaamiseksi.

Energiaintensiivinen yritysten veronpalautus kohdistuu tällä hetkellä suuryrityksille ja pääasiallisesti saastuttavan talouden ylläpitämiseen. Paljon energiaa käyttävien yritysten verohuojennukset ovat ristiriidassa Suomen ilmastotavoitteiden kanssa, sillä verotuki vesittää yritysten kannustimet etsiä vähäpäästöisiä ratkaisuja ja parantaa energiatehokkuuttaan.

Valtion taloudellinen tutkimuskeskus (VATT) on tuoreessa vuonna 2016 valmistuneessa tutkimuksessa todennut, että energiaveron palautuksista on tullut mittava verotuki paljon energiaa käyttäville suuryrityksille. Valtio menettää vuosittain 200 miljoonaa euroa verotuloja saamatta rahoilleen vastinetta, sillä mikään ei osoita tuen parantaneen näiden yritysten kilpailukykyä. Yritysten kilpailukyky ei ole kiinni energiaverosta.

Energiaverotukien taloutta tukevien vaikutusten puuttumista selittää se, että teollisuus maksaa muutenkin sähköstä Suomessa huomattavasti vähemmän kuin esimerkiksi Tanskassa, Saksassa ja Britanniassa ja että yritysten energiaverot ennen palautuksia olivat keskimäärin vain 1—2 prosenttia liikevaihdosta vuosina 2011—2014. Energiaveronpalautusten laskutapa suosii suuria yrityksiä, ja yli 95 prosenttia palautuksista päättyykin kansainvälisille suuryrityksille.

Saman momentin 28.91.41 "maatalouden tukea" ei esitetä vähennettäväksi. Kyseistä tukea on kuitenkin syytä lähivuosina uudistaa niin, että se kannustaisi maataloutta siirtymään kestäväen uusiutuvan energian käyttöön.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 29

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimiin tehottomien ja ympäristölle haitallisten verotukien, kuten energiaintensiivisten yritysten veronpalautus, poistamiseksi.

**Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 2 vihr**

Pääluokka 29

OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖN HALLINNONALA

10. Yleissivistävä koulutus ja varhaiskasvatus

30. Valtionosuus ja -avustus yleissivistävän koulutuksen ja varhaiskasvatuksen käyttökustannuksiin (arviomääräraha)

Hallitus leikkaa yleissivistävästä koulutuksesta. Eniten nämä leikkaukset tuntuvat niiden opiskelijoiden kohdalla, jotka tarvitsevat erityistä tukea. Tarjoamalla kaikille lapsille hyvän peruskoulukokemuksen me ennaltaehkäisemme syrjäytymistä kustannustehokkaasti. Positiivinen diskriminaatio eli ylimääräisten resurssien osoittaminen alueille ja kouluihin, jotka niitä eniten tarvitsevat, on todettu erittäin tehokkaaksi tavaksi pidentää lasten myöhempää koulutaivalta. Meidän tulisi siis entistä enemmän kohdentaa koulutusrahoitusta niille, jotka hyötyvät siitä eniten.

Perusopetuksen valmistava opetus edistää kotoutumista ja parantaa erilaisista taustoista tulevien oppilaiden peruskoulutaipaleen alkua. Valmistavaan opetukseen satsaaminen helpottaa kaikkien peruskoulussa opiskelevien ja opettavien arkea. Samalla saadaan aikaan säästöjä pitkällä aikavälillä.

Ryhmäkokoja pienentävillä määrärahoilla opetuksen järjestäjä on voinut palkata resurssiopettajia jakotuntien lisäämiseen sekä samanaikaisopetukseen. Niillä on siis palkattu oikeita opettajia heikommin pärjäävien oppilaiden tueksi, edistetty oppimista ja parannettu opetuksen laatua. On kaikkien lasten etu, kun ryhmäkoot ovat riittävän pieniä, koska se mahdollistaa yksilöllisen kohtaamisen.

Yleissivistävän koulutuksen laaturahat on käytetty esi- ja perusopetuksen toimintakulttuurin pedagogiseen kehittämiseen, kouluviihtyvyyttä lisäävien oppilasprojektien hankintoihin sekä kodin ja koulun yhteistyön tiivistämiseen tärkeisiin toimenpiteisiin. Lisäksi rahoja on käytetty opetuksen järjestäjien kouluttamiseen digitaalisten työkalujen käyttämiseen opetuksessa.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 29.10.30 lisätään 70 000 000 euroa yleissivistävään koulutukseen.

31. Valtionosuus ja -avustus vapaan sivistystyön oppilaitosten käyttökustannuksiin (arviomääräraha)

Kilpailukyky sopimus leikkaa vapaalta sivistystyöltä enemmän kuin oli aikaisemmin tiedossa. Kiky-sopimuksessa sovittiin, että työaikojen pidennyksistä ja lomarahojen leikkauksista syntyvät säästöt käytetään työnantajamaksujen alentamiseen. Sopimuksessa kuitenkin sovittiin, että vain julkinen sektori joutuu kompensoimaan työnantajamaksujen alennuksesta johtuvaa hyötyä lisäleikkauksilla. Kiky-sopimuksen aiheuttamat leikkaukset tulivat yllätyksenä vapaan sivistystyön toimijoille, sillä sopimuksesta aiheutuvien leikkausten piti kohdistua vain julkiseen sektoriin eivätkä vapaan sivistystyön toimijat ole julkisia vaan yksityisiä toimijoita.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 2 vihr

Vapaan sivistystyön piiriin kuuluvat kansalaisopistot, kansanopistot, opintokeskukset, kesäyliopistot ja urheiluopistot, ja niissä opiskelee vuosittain noin miljoona ihmistä. Kiky-sopimuksesta syntyvät leikkaukset vaikuttavat merkittävästi vapaan sivistystyön toimintaan, sillä oppilaitokset saattavat joutua karsimaan kurssitarjontaa tai nostamaan kurssimaksuja. Kurssimaksujen korottaminen vaikuttaa suoraan ihmisten mahdollisuuksiin osallistua opetukseen ja kursseille. Pahimassa tapauksessa leikkaukset saattavat johtaa irtisanomisiin.

Vapaan sivistystyön merkitys on todella suuri, sillä se tarjoaa kaikille ihmisille mahdollisuuden opiskella ja kouluttautua. Vapaa sivistystyö takaa myös mahdollisuuden läpi elämän jatkuvaan opiskeluun.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 29.10.31 lisätään 1 000 000 euroa vapaan sivistystyön oppilaitosten avustuksiin.

20. Ammatillinen koulutus

30. Valtionosuus ja -avustus ammatilliseen koulutukseen (arviomääräraha)

Ammatillisesta koulutuksesta leikkaaminen on leikkaamista nuorten tulevaisuudesta. Laadukas ammatillinen koulutus antaa valmiudet jatko-opintoihin, työelämään ja ammattiin.

Jo tehdyt leikkaukset ammatilliseen koulutukseen näkyvät muun muassa opettajien ja lähiopetuksen vähenemisenä sekä koulutustarjonnan supistumisena. Lisäksi koulutuksen alueelliseen saataavuuteen tulee merkittäviä heikennyksiä. Ammatillisen koulutuksen laadun turvaamiseksi ja eri-arvoisuuden vähentämiseksi hallituskauden aikana toteutetut leikkaukset ammatilliseen koulutukseen on peruttava.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 29.20.30 lisätään 80 000 000 euroa ammatilliseen koulutukseen.

40. Korkeakouluopetus ja tutkimus

50. Valtionrahoitus yliopistojen toimintaan (siirtomääräraha 2 v)

Suomalainen koulutus varhaiskasvatuksesta korkea-asteelle on haasteiden edessä: valtion ja kuntien säästökuurit ovat kiristäneet resurssit äärimmilleen ja laatu kärsii. Luokkakoot suurenevät, ja sivistysajattelu on antamassa sijaa kapealle taloudelliselle ajatusmaailmalle. Korkeakouluilta on jo leikattu viime hallituskausilla, ja hallinnollista säästämistä ei ole enää tehtävissä. Yliopistoindeksin jäädyttäminen lisää säästöjen kerrannaisvaikutusta.

Koulutuksen tasa-arvo on vaarassa koulujen välisten erojen kasvaessa ja koulutuksen periytyvyyden lisääntyessä. Myös sivistys, kasvatus ja opettaminen on nähtävä arvona. Opiskelijat tarvitse-

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 2 vihr

vat kouluihin ja yliopistoihin kannustavia ja eteenpäin ohjaavia opettajia ja henkilökunta työlleen vakaan rahoituksen ja tuen.

Leikkaukset yliopistojen perusrahoitukseen ovat suoraan pois tutkimuksesta, opetuksesta ja tukipalveluista ja sitä kautta heikentävät ratkaisevasti yliopisto-opiskelijoiden mahdollisuutta suoriutua opinnoistaan hyvin. Säästöjen vaikutus näkyy jo yliopistojen toiminnassa ja henkilökunnan jokapäiväisessä työssä. Tilannetta pahentaa se, että perusrahoituksen lisäksi yliopistojen rahoituksen turvaavat indeksit on jäädytetty ja apteekkikompensaatio poistettu, minkä päälle yliopistoihin kohdistuu kilpailukykyopimuksesta aiheutuneet leikkaukset.

Yliopistot tarvitset rahoituksen tasokorotuksen, jossa on huomioitu kaikki tehdyt indeksileikkaukset ja muut edellä mainitut yliopistoihin kohdistuneet kiristykset. Pitkäjänteinen ja vakaa rahoitus mahdollistaa yliopistoissa tehtävän huippuluokan tutkimuksen ja suomalaisen osaamisen ja sivistyksen kehittymisen. Jotta Suomi pärjäisi vastaisuudessakin globaaleilla markkinoilla, meidän on panostettava korkeatasoiseen koulutukseen ja tutkimukseen. Suomi tarvitsee sekä huipputason perustutkimusta että innovaatioita ja taloutta palvelevaa tutkimusta. Hallitus on vaarantamassa tätä tavoitetta leikkaamalla yliopistoilta.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 29.40.50 lisätään 150 000 000 euroa yliopistojen toimintaan.

55. Valtionrahoitus ammattikorkeakoulujen toimintaan (siirtomääräraha 2 v)

Suomalainen koulutus varhaiskasvatuksesta korkea-asteelle on haasteiden edessä: valtion ja kuntien säästökuurit ovat kiristäneet resurssit äärimmilleen ja laatu kärsii. Luokkakoot suurenevät ja sivistysajattelu on antamassa sijaa kapealle taloudelliselle ajatusmaailmalle. Korkeakouluilta on jo leikattu viime hallituskausilla, ja hallinnollista säästämistä ei ole enää tehtävissä. Ammattikorkeakouluindeksin jäädyttäminen lisää säästöjen kerrannaisvaikutusta.

Koulutuksen tasa-arvo on vaarassa koulujen välisten erojen kasvaessa ja koulutuksen periytyvyyden lisääntyessä. Myös sivistys, kasvatus ja opettaminen on nähtävä arvona. Opiskelijat tarvitsevat kouluihin kannustavia ja eteenpäin ohjaavia opettajia ja henkilökunta työlleen vakaan rahoituksen ja tuen.

Pitkäjänteinen ja vakaa rahoitus mahdollistaa ammattikorkeakouluissa tehtävän tutkimuksen ja suomalaisen osaamisen kehittymisen. Jotta Suomi pärjäisi vastaisuudessakin globaaleilla markkinoilla, meidän on panostettava korkeatasoiseen koulutukseen ja tutkimukseen.

Hallitus on vaarantamassa tätä tavoitetta leikkaamalla ammattikorkeakouluilta. Tilannetta pahentaa se, että perusrahoituksen lisäksi ammattikorkeakoulujen rahoituksen turvaavat indeksit on jäädytetty ja niihin kohdistuu kilpailukykyopimuksesta aiheutuneet leikkaukset.

Ammattikorkeakoulut tarvitset rahoituksen tasokorotuksen, jossa on huomioitu kaikki tehdyt indeksileikkaukset ja muut edellä mainitut ammattikorkeakouluihin kohdistuneet kiristykset.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 2 vihr

Ammattikorkeakoulut toimivat erityisesti omalla alueellaan yhteistyössä elinkeino- ja muun työelämän sekä suomalaisten ja ulkomaisten korkeakoulujen kanssa. Ne ovat merkittävä työelämän asiantuntijoiden kouluttaja sekä alueensa työelämän kehittäjä. Ne tuottavat teknologisten innovaatioiden lisäksi sosiaalisia ja järjestelmännovaatioita.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 29.40.55 lisätään 60 000 000 euroa ammattikorkeakoulujen toiminnan perusrahoitukseen.

70. Opintotuki

55. Opintoraha ja asumislisä (arviomääräraha)

Hallitus petti koulutuslupauksensa ja leikkasi opintotukea merkittävästi. Hallitus on leikannut yhteiskunnan pienituloisimmalta ryhmältä. Hallituksen tekemä opintotukiudistus on heikentänyt koulutuksellista tasa-arvoa ja pidentänyt opintoaikoja.

Hallitus on muuttanut opintotukijärjestelmää lainapainotteisemmaksi. Lainapainotteinen opintotuki ei sovi nykyaikaan, jossa työelämä on epävakaa ja pirstaleista eikä taetta opiskelun jälkeisestä pysyvästä työstä ole.

Korkeakouluopiskelijoiden merkittävin opintoja hidastava tekijä on opiskelijoiden heikko toimeentulo. Opiskelijoiden mahdollisuus keskittyä opintoihinsa on heikentynyt, kun lisätienestettä on ollut pakko hakea entistä enemmän töissä käynnistä. Opintotuesta päätettäessä tulee myös muistaa toista astetta käyvät, niin ala- ja täysi-ikäiset itsenäisesti asuvat kuin vanhempiansa luonakin asuvat opiskelijat.

Vihreät esittää 100 miljoonan euron korotusta valtion opintotukimäärärahaan. Jos korotus annettaisiin kaikille toisen asteen ja korkeakouluopiskelijoille tasaisella euromääräisellä korotuksella, se tarkoittaisi noin 50 euron korotusta opintorahaan.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 30

Eduskunta edellyttää, että hallitus tekee opintorahaan tasokorotuksen ja sitoo opintorahan takaisin indeksiin vuodesta 2019 alkaen.

80. Taide ja kulttuuri

30. Valtionavustukset yleisten kirjastojen toimintaan (kiinteä määräraha)

Kirjasto on paikka, johon kaikki ovat tervetulleita. Se on yhteinen tila, jossa kaikki yhteiskunnan jäsenet kohtaavat riippumatta siitä, onko taskussa rahaa. Kirjastoilla on myös tärkeä yhteiskun-

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 2 vihr

nallinen tehtävä elinikäisen oppimisen ja sivistyksen ylläpitäjänä sekä kotimaisista kielistä vastuuta kantavana tahona.

Kirjasto on keskeinen hyvinvointipalvelu. Kirjastojen tehtävä on taata kansalaisille yhtäläiset mahdollisuudet harrastaa kulttuuria, vahvistaa omaa sivistystään ja kehittää omaa osaamistaan.

Kirjaston kaltaisten peruspalvelujen käyttäjinä kansalaisten tulisi kuitenkin olla yhdenvertaisia riippumatta siitä, missä he asuvat. Pienissä kunnissa kirjasto saattaa olla ainoa kulttuuria tarjoava laitos, joka toimii sekä kulttuuritilaisuuksien järjestäjänä että kotiseutuhengen ylläpitäjänä.

Kirjastoverkkoon on jo nyt syntynyt katvealueita, joissa toimintamenot pidetään keinotekoisesti alhaalla heikentämällä palveluita. Hallituksen esittämät leikkaukset ovat kohtalokkaat katvealueiden kirjastoille.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 29.80.30 lisätään 200 000 euroa kirjastojen toimintaan.

31. Valtionosuus ja -avustus teattereiden, orkestereiden ja museoiden käyttökustannuksiin (arviomääräraha)

Kilpailukyky sopimus leikkaa teattereilta, orkestereilta ja museoilta 583 000 euroa. Kiky-sopimuksessa sovittiin, että työaikojen pidennyksistä ja lomarahojen leikkauksista syntyvät säästöt käytetään työnantajamaksujen alentamiseen. Sopimuksessa kuitenkin sovittiin, että vain julkinen sektori joutuu kompensoimaan työnantajamaksujen alennuksesta johtuvaa hyötyä lisäleikkauksilla. Kiky-sopimuksen aiheuttamat leikkaukset tulivat yllätyksenä teattereille, orkestereille ja museoille, sillä sopimuksesta aiheutuvien leikkausten piti kohdistua vain julkiseen sektoriin eivätkä nämä toimijat ole julkisia vaan yksityisiä toimijoita. Kiky-sopimuksen tarkoituksena ja tavoitteena oli leikata henkilökustannuksista, minkä seurauksena valtionvarainministeriö katsoo, että jaettavia määrärahoja voidaan leikata.

Tutkimusten mukaan kulttuuripalvelut ovat rahallisesti kannattavia yhteiskunnalle, sillä kulttuuri lisää matkailua ja matkailu lisää tuloja. Kulttuuripalveluiden katsotaan myös vaikuttavan siihen, että ihmiset tulevat paremmin toimeen keskenään ja ymmärtävät toistensa kulttuureja. Kulttuuri edistää myös ihmisten hyvinvointia ja parantaa elämänlaatua.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 29.80.31 lisätään 583 000 euroa kiky-leikkausten kompensointiin.

Vihreiden mielestä kulttuuri kuuluu kaikille. Kulttuuri ja taide ovat sekä itseisarvo että väline hyvään elämään. Kulttuurin on oltava ihmisiä lähellä, osa arkea. Kulttuuri on myös merkittävä osa kansantaloutta: ala tuottaa kolme prosenttia kansantulostamme, mikä on enemmän kuin elektroniikka- tai paperiteollisuuden, metsätalouden tai hotelli- ja ravintola-alan osuudet.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 2 vihr

Teatterit, orkesterit ja museot ovat suomalaisen kulttuurin selkäranka. Niiden rooli maamme kulttuuriperinnön vaalijoina on keskeinen. Teatterit, orkesterit ja museot saavat suuren osan rahoituksestaan valtionosuuksista. Työvoimavaltaisten alojen kustannukset ovat nousseet vuosittain, ja valtionosuuden perustana olevat laskennalliset yksikköhinnat ovat jääneet pahasti jälkeen todellisuudesta. Ruotsissa hallitus on päättänyt nostaa ensi vuoden taiteen ja kulttuurin budjettia 78 miljoonalla eurolla ja yksi suurimmista hyötyjistä on taiteen vapaa kenttä, joka saa 12 miljoonaa lisää. Suomessa hallitus suunnittelee päinvastoin pienentävänsä taiteen ja kulttuurin budjettia.

Tällä hetkellä orkestereiden, teattereiden ja museoiden valtionosuusjärjestelmään suunnitellaan uudistusta, joka on kulttuuripoliittisesti ehkä merkittävin vuosikymmeniin. Monimuotoistuva ja kasvava taiteen vapaa kenttä tulisi mukaan valtionosuusjärjestelmän piiriin. Uusi valtionosuusjärjestelmä takaa entistä moninaisemman taiteen ja kulttuurin saavutettavuuden ympäri Suomen. Uudistus jää kuitenkin torsioksi, mikäli valtionosuuksien budjetti ei samalla nouse. Uudistukseen on syytä valmistautua jo nyt kasvattamalla valtionosuuksien tasoa.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 29.80.31 lisätään 1 000 000 euroa teattereille, orkestereille ja museoille.

50. Eräät avustukset (siirtomääräraha 3 v)

Ihmisoikeudet kuuluvat jokaiselle ihmiselle. Ne ovat yleismaailmallisia, luovuttamattomia ja perustavanlaatuisia. Ne ovat osa kansainvälistä oikeutta ja niiden toteutumista valvotaan kansainvälisissä ja kansallisissa valvontaelimissä. Ihmisoikeusliitto on ainoa yleinen ihmisoikeusjärjestö, joka seuraa kokonaisvaltaisesti Suomen ihmisoikeustilannetta.

Ihmisoikeuksien edistäminen ja vaaliminen ovat länsimaisen sivistysvaltion tunnusmerkkejä ja velvollisuuksia. Vahvan kansalaisyhteiskunnan merkitys on tässä työssä keskeinen. Kansalaisjärjestöt, kuten Ihmisoikeusliitto, valvovat ja edistävät osaltaan ihmisoikeuksien toteutumista.

Ihmisoikeusliiton työ naisiin kohdistuvan väkivallan ja ihmiskaupan torjumiseksi sekä lasten, pakkolaisten ja vähemmistöjen oikeuksien turvaamiseksi on arvokasta ja välttämätöntä. Ihmisoikeusliiton asiantuntemus on yhteiskunnallisen keskustelun ja päätöksenteon kannalta hyödyllistä ja ihmisoikeuksien toteutumisen seuranta tarpeellista.

Järjestö toimittaa tietoa ihmisoikeusloukkauksista kansallisille ja kansainvälisille valvontaelimille, esimerkiksi Poliisi on pyytänyt asiantuntijatukea oman koulutuksensa ihmisoikeusosoiden kehittämiseen ja järjestö on myös tarjonnut ETYJille valmistelutukea. Vuonna 2017 Ihmisoikeusliitto on myös kouluttanut muun muassa rajavartiolaitoksen ja maahanmuuttoviraston toimijoita. Ihmisoikeusliitto tekee tärkeää rasismien vastaista työtä ja toimii sen eteen, että viharikokset tunnistettaisiin paremmin.

Rauhanliike on toiminut Suomessa jo yli sata vuotta. Rauhantyötä tekevien kansalaisjärjestöjen toiminta tukee valtion tavoitteita muun muassa järjestämällä globaali- ja rauhankasvatusta sekä täydentää asiantuntemuksellaan yhteiskunnallista keskustelua.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 2 vihr

Järjestöjen tukeminen on valtiolle edullinen tapa edistää yhteisiä tavoitteita. Mittavasta työsarasta huolimatta rauhantyö perustuu pääosin vapaaehtoistyöhön. Valtion avustuksella varmistetaan toiminnan jatkuvuus ja pitkäjänteisyys.

Monimutkaisten kansainvälisten konfliktien aikana rauhantyöstä leikkaaminen on erityisen lyhytnäköistä. Globaali- ja rauhankasvatuksen merkitys kouluissa korostuu entisestään uusien opetussuunnitelmien myötä. Leikatut määrärahat heikentävät merkittävästi rauhanjärjestöjen mahdollisuutta tukea kouluja tässä kasvatustyössä ja toteuttaa pitkäjänteistä työtään rauhan ja vakauden edistämiseksi Suomessa ja maailmalla.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 29.80.50 lisätään 200 000 euroa Ihmisoikeusliiton toiminnan tukemiseen ja 400 000 euroa rauhantyön edistämiseen.

Pääluokka 30

MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

40. Luonnonvaratalous

31. Vesi- ja kalataloushankkeiden tukeminen (siirtomääräraha 3 v)

Vesi- ja kalataloushankkeiden tukemisen määrärahaa käytetään kalakantojen elinvoimaisuuden parantamiseen toteuttamalla kalan kulkua, kalakantojen luontaista lisääntymistä ja monimuotoisuuden ylläpitoa edistäviä hankkeita.

"Vesi- ja kalataloushankkeiden tukeminen" -momentille on sisällytetty hallitusohjelman mukainen miljoonan euron säästö vuonna 2017, mutta momentin loppusummassa ei näy vuodelle 2017 lainkaan muutosta, koska kyseiselle momentille oli sisällytetty "Biotalous ja puhtaat ratkaisut -kärkihankkeen" saman suuruinen miljoonan euron panostus. Näin toteutettuna vesi- ja kalataloushankkeiden perusrahoitus on nimetty uudelleen kärkihankerahoitukseksi, eikä kalojen luontaista elinkiertoa tukevien hankkeiden rahoitus lisääntynyt vuonna 2017 lainkaan.

Vuodelle 2018 on budjetoitu viime vuoteen verrattuna 1 350 000 euron korotus, joka on edelleen vain 1 350 000 euron korotus vuoden 2016 määrärahaan verrattuna, vaikka kärkihankkeelle sanotaan sijoitetun jo 2 350 000 lisäeuroa.

Valtioneuvosto on hyväksynyt kansallisen kalatiestrategian maaliskuussa 2012 uhanalaisten vaelluskalojen suojelemiseksi. Kalatiestrategian tärkeimpänä tavoitteena on uhanalaisten ja vaarantuneiden vaelluskalakantojemme elinvoimaisuuden vahvistaminen. Tämä mahdollistuu vaellusyhteyden palauttamisella ja muilla luontaista lisääntymiskiertoa tukevilla toimenpiteillä, joihin kyseistä määrärahaa on käytetty. Kalakantojen elinvoimaisuutta parantavaan määrärahaan tarvitaan miljoonan euron korotus, jotta uhanalaisten ja vaarantuneiden vaelluskalakantojemme elinvoimaisuus vahvistuu. Panostamalla vaelluskalakantojen tilaan voidaan parantaa myös mm. luontomatkailun edellytyksiä.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 2 vihr

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 30.40.31 lisätään 1 000 000 euroa vesi- ja kalataloushankkeiden tukemiseen.

45. Metsäluonnon hoidon edistäminen (siirtomääräraha 3 v)

METSO-toimenpideohjelma yhdistää metsien hoidon ja suojelun. Sen tavoitteena on pysäyttää metsäisten luontotyyppien ja metsälajien taantuminen ja vakiinnuttaa luonnon monimuotoisuuden suotuisa kehitys. Monimuotoisuus METSO-ohjelmassa turvataan luonnonhoidolla, jota käytetään elinympäristöjen luonnonarvojen parantamiseen.

Ohjelmaa toteutetaan ekologisesti tehokkailla, vapaaehtoisilla ja kustannusvaikuttavilla keinoilla ja siitä on saatu hyviä tuloksia. Ohjelman ansiosta ympäri maata pohjoisinta Suomea lukuun ottamatta tulotaisiin perustamaan tuhansia uusia luonnonsuojelualueita ja ympäristötukikohteita.

Vapaaehtoisuuteen perustuva ohjelma on myös parantanut luonnonsuojelun hyväksyttävyyttä ja lisännyt metsä- ja ympäristöalan toimijoiden välistä yhteistyötä. Suojelun avulla turvataan myös puuston rakennepiirteiltä edustavia ja lajistoltaan monimuotoisia metsäluonnon elinympäristöjä. METSO-ohjelman leikkaukset olisivat haitallisia niin ympäristölle kuin maanomistajillekin.

Yksi hallituksen kärkihankkeista on biotalouden edistäminen. Kuitenkin samaan aikaan luonnonsuojelun määrärahoja karsitaan ja niiden leikkaukset osuisivat erityisen tuntuvasti METSO-ohjelmaan. Mikäli määrärahoja leikattaisiin, METSO-ohjelman tärkeät tavoitteet, yhteensä 96 000 hehtaarin pysyvä ja 82 000 hehtaarin määräaikainen suojelu vuoteen 2025 mennessä, jäävät toteutumatta.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 30.40.45 lisätään 1 000 000 euroa metsäluonnon hoidon edistämiseen.

Pääluokka 31

LIIKENNE- JA VIESTINTÄMINISTERIÖN HALLINNONALA

10. Liikenneverkko

77. Väyläverkon kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)

Rataosa Jyväskylä—Tampere on runsaan henkilöliikenteen ohella myös merkittävä tavaraliikenteen rata. Esimerkiksi Jämsänjokilaakson metsäteollisuuden Rauman satamaan suuntautuvat vientikuljetukset muodostavat yhden Suomen suurimmista tavaraliikennevirroista, ja niiden on arveltu kasvavan. Rataosa tulee olemaan tärkein reitti myös Suomen kautta aikojen suurimman metsäteollisuuden investoinnin, Äänekosken biotuotetehtaan, vientikuljetuksille.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 2 vihr

Muutosten myötä Tampere—Jyväskylä-rataosan tavaraliikenteen toimintavarmuus ja liikennöintiä edellytykset heikkenevät merkittävästi. Keskimääräinen matka-aika pitenee jopa viidenneksen ja ei-kaupalliset pysähdysviiveet lähes kaksinkertaistuvat sekä matka-aikojen hajonta kasvaa merkittävästi. Häiriötilanteiden hallinta vaikeutuu nykyisestään. Heijastusvaikutukset muulle rataverkolle voivat olla moninkertaiset.

Liikenneviraston ja Keski-Suomen liiton teettämässä esiselvityksessä rataosaa esitetään parannettavaksi siten, että lopputilanteessa koko matkalla on nopea kaksoisraide.

Rataosalla kannattaa kuitenkin toteuttaa liikenteen toimintavarmuutta ja häiriötilanteiden hallintaa edistäviä edullisempia parannuksia kiireellisemmin. Äänekosken biotuotetehtaan liikenneyhteydet -hankkeessa Tampereen ja Jyväskylän välillä parannetaan radan rakenteita, tunneliosuuksia ja turvalaitteita. Näiden toimien lisäksi tulee pikaisesti toteuttaa Jämsä—Jämsänkoski-kaksoisraide sekä Muuramen lisäkohtausraide. Liikenneviraston arvion mukaan Jämsä—Jämsänkoski-kaksoisraiteen kustannukset olisivat noin 15 miljoonaa euroa ja Muuramen lisäkohtausraiteen kaksi miljoonaa euroa.

Noin neljän kilometrin pituinen Jämsä—Jämsänkoski-kaksoisraide helpottaisi liikennepaikkojen tuotantolaitosten välistä liikennettä merkittävästi, mikä heijastuu koko rataosalle parantamalla muun liikenteen toimintavarmuutta. Muuramen lisäkohtausraide parantaa niin ikään aikataulusuunnittelun ja häiriötilanteiden hallinnan edellytyksiä.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 31.10.77 lisätään 17 000 000 euroa Tampere—Jyväskylä-rataosuuden parannustöihin.

Raideliikenteen edistäminen on liikennesektorin keskeisimpiä toimenpiteitä, joilla voidaan hillitä ilmastonmuutosta. Kaupunkien välille tulee rakentaa nopeita ja häiriöttömiä yhteyksiä. Suurilla kaupunkiseuduilla tulee satsata lähiraide liikenteen kehittämiseen. Lisäraiteiden rakentaminen Helsingin ja Tampereen välillä tukee näitä tavoitteita.

Päärata Tampereen ja Helsingin välillä on erittäin keskeinen osa Suomen rataverkkoa. Rataosa yhdistää pohjoisen, keskisen ja läntisen Suomen pääkaupunkiseutuun.

Raideyhteyden vaikutusalueella asuu kolmasosa suomalaisista sekä sijaitsee 40 % valtakunnan työpaikoista. Raideyhteys Helsingin ja Tampereen välillä kuuluu myös Euroopan laajuiseen TEN-T-ydinverkkoon. Valtakunnallisesti erittäin merkittävän kasvukäytävän kapasiteetin riittävyydestä sekä yhteysvälin häiriöttömyydestä tulee pitää huolta.

Junien määrän ennustetaan kasvavan merkittävästi kyseisellä yhteysvälillä. Henkilöliikenteessä Helsinki—Tampere on jo nyt Suomen vilkkaimmin liikennöity kaukoliikenteen rataosa: sillä kulkee 4,2—6,3 miljoonaa matkustajaa vuodessa. Kasvun on arvioitu välillä 2010—2030 olevan jopa 40 %. Myös tavaraliikenteessä Tampere—Toijala on yksi Suomen ruuhkaisimmista rataosista kuljetusmäärien ollessa 2,4—3,7 milj. tonnia vuodessa. Kasvun on arvioitu vuosina

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 2 vihr

2013—2025 olevan noin 16 %. Raideyhteyden kapasiteetti uhkaa junaliikenteen kasvaessa loppua.

Jo käynnistyneen Pasila—Riihimäki-parantamishankkeen ensimmäisessä vaiheessa uudistetaan muun muassa raidejärjestelyjä, vaihteistoja, laitureita ja liityntäpysäköintiä. Toisessa vaiheessa rakennetaan lisäraiteet Keravan ja Jokelan välille, jolloin siihen muodostuu yhtenäinen noin 20 kilometrin pituinen neliraiteinen osuus. Vihreät esittävät vaihtoehtobudjetissaan Pasila—Riihimäki-parantamishankkeen toisen vaiheen pikaista käynnistämistä.

Pasila—Riihimäki-hankkeen toteuttamisen jälkeenkin rataosuus on suurimmalta osin kaksiraiteinen.

Kapasiteetin riittävyyden sekä muun muassa Tampereen eteläpuolisen lähijunaliikenteen kehittämisen kannalta seuraava tärkeä askel on lisäraidekapasiteetin suunnittelu välillä Tampere—Riihimäki. Suunnittelussa olevan Helsinki—Turku-yhteyden tapaan tavoitteeksi tulee ottaa se, että junalla voi matkustaa Helsingistä Tampereelle yhdessä tunnissa.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 31.10.77 lisätään 10 000 000 euroa Helsinki—Tampere-lisäraidekapasiteetin suunniteluun.

Pääradan liikenteen Helsingin ja Tampereen välillä on ennustettu kasvavan tulevaisuudessa.

Kyseessä oleva yhteysväli on yksi Suomen merkittävimmistä kasvukäytävistä, ja sen vaikutusalueella asuu kolmasosa suomalaisista sekä sijaitsee 40 % valtakunnan työpaikoista. Raideyhteys Helsingin ja Tampereen välillä kuuluu myös Euroopan laajuiseen TEN-T-ydinverkkoon. Valtakunnallisesti erittäin merkittävän kasvukäytävän kapasiteetin riittävyydestä sekä yhteysvälin häiriöttömyydestä tulee pitää huolta.

Pasila—Riihimäki-rataosuus on nykyisellään Keravalle saakka neliraiteinen ja siitä eteenpäin pääosin kaksiraiteinen. Neliraiteisen osuuden kaksi itäisintä raidetta muodostavat pääradasta melko erillään toimivan kaupunkiradan, joten Helsingin ja Riihimäen välisen liikenteen käytössä on tälläkin välillä kaksi raidetta.

Meneillään olevaan Pasila—Riihimäki-rataosan liikenteellisen välityskyvyn parantamishankkeen ensimmäiseen vaiheeseen sisältyy muun muassa liikennepaikkojen parantamista sekä Kytömaan ja Purolan välinen lisäraide.

Pasila—Riihimäki-parantamishankkeen toisessa vaiheessa rakennetaan varsinaiset lisäraideosuudet siten, että Keravan ja Jokelan välille muodostuu yhtenäinen noin 20 kilometrin pituinen neliraiteinen osuus. Toiseen vaiheeseen sisältyy kahden lisäraiteen rakentaminen väleille Kytömaa—Ainola ja Purola—Jokela sekä yhden lisäraiteen rakentaminen Kytömaan kohdalle pääradalta Lahden oikoradalle. Lisäksi Ainolassa ja Nuppulinnassa uusitaan laitureita ja asema-alueiden kulkuyhteyksiä. Pasila—Riihimäki-rataosan parantamishankkeen toisen vaiheen kus-

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 2 vihr

tannusarvio on noin 200 miljoonaa euroa. Hankkeen rakennustyöt on mahdollista toteuttaa noin kolmessa vuodessa.

Välityskyvyn lisääminen parantaa radan toimintavarmuutta ja mahdollistaa lähi- ja kaukoliikenteen junamäärän lisäämisen. Hankkeen myötä muodostuva noin 20 kilometrin pituinen neliraiteinen rataosuus välille Kerava—Jokela mahdollistaa liikennejärjestelmän, jossa on aikataulun mukainen ohitus kaukojunien ja lähijunien välillä. Ohitusta hyödyntämällä lähiliikenteen määrää Helsingin ja Riihimäen välillä voidaan nostaa neljään tunnittaiseen junapariin, kun nykyään lähiliikenteen perustarjonta on kaksi tunnittaista junaparia. Tavaraliikenteelle pystytään tarjoamaan paremmin asiakkaita palvelevia aikatauluja ja lisäämään junamääriä tarvittaessa lyhyellä varoitusaikalla. Liikennöinti voidaan järjestää myös mahdollisimman energiatehokkaasti liikenteen muuttuessa sujuvammaksi. Pasila—Riihimäki-rataosan välityskyvyn parantamishankkeen toinen vaihe tulee aloittaa mahdollisimman pikaisesti. Hankkeella on myös merkittäviä työllisyysvaikutuksia rakennusosalalle.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 31.10.77 lisätään 30 000 000 euroa Pasila—Riihimäki-rataosan parantamisen toisen vaiheen käynnistämiseen.

30. Liikenteen tukeminen ja ostopalvelut

43. Meriliikenteessä käytettävien alusten kilpailukyvyn parantaminen (arviomääräraha)

Valtio tukee merenkulkua erilaisin tuin merkittävillä summilla. Yksi tuista kohdistuu miehistökustannuksiin, ja sen tarkoituksena on parantaa Suomen lipun alla seilaavien alusten kilpailukykyä ja edistää huoltovarmuutta. Miehistökustannustuesta osa kuitenkin kohdistuu huoltovarmuuden kannalta toissijaiseen matkustajaliikenteeseen, kuten Viron ja Ruotsin risteilyihin.

Tukea maksetaan kaikille kauppa-alusluetteloon merkityille Suomen lipun alla seilaaville aluksille. Tukea nauttiva yritys saa siis palautuksena takaisin tukea saavan aluksen miehistön palkoista maksetut tuloverot sekä työnantajamaksut. Matkustaja-alusten kohdalla tuki kohdistuu muunkin kuin merenkulun kannalta olennaisimman henkilöstön palkkakustannuksiin, esimerkiksi asiakaspalvelijoiden ja taloushenkilöstön palkkoihin.

Ehdotamme tämän vuoksi miehistötukea rajattavaksi matkustajaliikenteessä. Merenkulkuun kohdistuu lisäksi paljon muita tukia, jotka jäisivät voimaan. Näitä ovat alv- ja valmisteverovapaus, maksut merimiesten eläkekassalle, investointituet, ympäristöinvestointituet, merityötulovähennys, polttoaineverotuki, henkilökunnan muonituksen verottomuus, väylämaksujen puolitus, telakkatuki sekä tonnistovero.

Matkustajaliikenteessä kulkee myös merkittävä määrä viennin ja tuonnin lastia, mutta tuen määrä ei ole sidottu huoltovarmuuden kannalta oleellisiin kuljetuksiin millään tavalla. Tukea saavilta aluksilta ei myöskään edellytetä jatkamista Suomen lipun alla: alus voi saada tukea yhtenä vuonna ja vaihtaa kotimaata seuraavana vuonna esteettä, mikäli esimerkiksi keskeisenä kilpailijamaana toimiva Ruotsi muuttaa tukijärjestelmäänsä edullisemmaksi.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 2 vihr

Matkustajaliikenteen miehistökustannustuen ehtoja ja rakennetta tulisikin tarkastella kriittisesti sen suhteen, mikä tukitaso olisi riittävä huoltovarmuuden takaamiseksi ja millaisia ehtoja tuen saamiselle tulisi asettaa. Puhtaasti rahtialusten sekä matkustaja+rahtialusten tuen ehdot voisivat myös olla erilaiset, sillä rahtialukset ovat huoltovarmuuden takaamisessa ensisijaisia.

Matkustajaliikenteeseen kohdistuessaan miehistökustannustuki myös vääristää kilpailua kotimaisten viihde-, konferenssi- ja majoituspalveluiden tuottajien kanssa. Risteilyjen hintoja pidetään keinotekoisesti markkinahintaa alhaisempina, jolloin kotimainen matkustaja valitsee helpommin risteilyn kuin kotimaanmatkan. Tuen leikkaaminen tasaa kilpailuasetelmia kotimaisten palveluntuottajien kanssa.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 31

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimiin rajatakseen matkustajaliikenteen miehistötukea.

63. Joukkoliikenteen palvelujen osto ja kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)

Vuonna 2015 hallitus leikkasi 15 miljoonaa euroa joukkoliikenteen palvelujen ostosta ja kehittämisestä. Vuoden 2018 budjetissa leikkauksia tilkitään palauttamalla junaliikenteen ostoihin kaksi miljoonaa euroa.

Pienestä leikkausta tilkitsevistä lisärahaista huolimatta on selvää, että junaliikenne ei tule palautumaan vuoden 2015 ostoliikenteen leikkauksia edeltäneelle tasolle. Muutokset pakottavat matkustajat turvautumaan yhä useammin yksityisautoiluun, sillä osalla nykyisistä yhteysväleistä bussiliikenne on käytännössä katsoen olematonta. Liikenteen hiilidioksidipäästöt ja muut haitat tulevat lisääntymään.

Junavuorojen lakkauttamisen seurauksena vaarantuu liikkumisen tasa-arvo. Monia lakkautettuja junayhteyksiä käyttivät paljon nuoret, opiskelijat ja eläkeläiset. Heille yksityisautoilu ei ole vaihtoehto. Myöskään korvaavat bussivuorot eivät ole todellinen vaihtoehto kaikille junan käyttäjille muun muassa hitaamman nopeuden sekä heikompien työskentelymahdollisuuksien takia.

Toimivat junayhteydet ovat tärkeitä maakuntien elinvoimaisuudelle. Junayhteyksien lakkauttaminen vaikeuttaa yritystoiminnan mahdollisuuksia maakunnissa ja heikentää edellytyksiä houkuttelevuudella investointeja. Myös maakuntien houkuttelevuus muuttajien silmissä kärsii. Erityisesti junavuorojen lakkauttaminen tulee heikentämään maakuntien keskuskaupunkien korkeakoulujen vetovoimaa. Maakuntien matkailuelinkeinolle junaliikenteen loppuminen on paha takaisku.

Marraskuussa 2016 valmistuneessa kansallisessa energia- ja ilmastostrategiassa linjataan, että liikenteen kasvihuonekaasupäästöistä on leikattava puolet vuoteen 2030 mennessä vuoteen 2005 verrattuna. Liikennesuorituksen osalta strategian tavoitteena on henkilöautoilun kasvun taittuminen kaupunkiseuduilla vuoteen 2030 mennessä. Lisäksi tavoitellaan henkilöauton käytön tehostumista, joukkoliikenteen ja liikenteen uusien palveluiden lisääntyvää käyttöä sekä 30 %:n kas-

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 2 vihr

vua kävely- ja pyörämatkojen määrissä. Tavoitteiden toteuttaminen edellyttää muun muassa digitalisaation ja niin sanotun Mobility as a Service (MaaS) eli liikkuminen palveluna -konseptin hyödyntämistä. Liikkuminen palveluna tarkoittaa kokonaisuutta, jossa käyttäjät voivat ostaa tarpeidensa mukaan paketoituja liikkumispalveluja.

Hallitus suuntaa 3,5 miljoonaa euroa suurille kaupunkiseuduille yksityisautoilulle vaihtoehtoisten liikkumismuotojen kehittämiseen osana suurten kaupunkien joukkoliikennetukea. Suuria kaupunkiseutuja ovat joukkoliikenneasetuksen mukaan Helsingin, Tampereen, Turun ja Oulun kaupunkiseudut.

Digitalisaatiota ja liikenne palveluna -toimintatapaa edistäviä kehittämishankkeita tulee tukea myös keskisuurissa kaupungeissa, joilla tarkoitetaan Hämeenlinnan, Joensuun, Jyväskylän, Kuopion, Lahden ja Porin kaupunkiseutuja sekä Kotkan, Kouvolan, Lappeenrannan ja Vaasan kaupunkeja. Lisätuki erityisesti keskisuurille kaupungeille mahdollistaa kehitystoimintaa, johon on vähemmän yksityisiä resursseja kuin suurissa kaupungeissa. Keskisuurissa kaupungeissa tarvitaan myös erilaisia palvelukonsepteja verrattuna suuriin kaupunkiseutuihin. Koska keskisuurten kaupunkien väestömäärä ja yhdyskuntarakenne eivät useinkaan mahdollista raskaita joukkoliikenneratkaisuja, voisi digitalisaation ja liikkuminen palveluna -konseptien hyödyntämisellä saada niissä kustannustehokkaimpia ratkaisuja.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 31.30.63 lisätään 16 500 000 joukkoliikenteen palvelujen ostoon ja kehittämiseen.

40. Viestintäpalvelut ja -verkot sekä viestinnän tukeminen

01. Viestintäviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Suomi on tietoyhteiskuntana riippuvainen tietoverkkojen ja -järjestelmien toiminnasta. Tästä syystä tietoverkkoihin kohdistuviin häiriöihin ja rikoksiin tulee pyrkiä varautumaan suunnitelmallisesti myös viranomaisten toimesta.

Viestintäviraston organisaatioon kuuluva Kyberturvallisuuskeskus on kansallinen tietoturvanomaimen, joka kehittää ja valvoo viestintäverkkojen ja -palveluiden toimintavarmuutta ja turvallisuutta.

Kyberturvallisuuskeskuksen CERT-toimintoihin kuuluu tietoturvaloukkausten ennaltaehkäisy, havainnointi, ratkaisu sekä tietoturvauhkista tiedottaminen. Keskuksen NCSA-tehtäviin sisältyy vastuu turvaluokitellun aineiston sähköiseen tiedonsiirtoon ja -käsittelyyn liittyvistä turvallisuusasioista.

Keskuksen toiminta tähtää yleisten viestintäverkkojen ja viestintäpalveluiden turvallisen ja häiriöttömän toiminnan varmistamiseen sekä yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamiseen. Huoltovarmuuskeskuksen kanssa solmitun sopimuksen mukaisesti Kyberturvallisuuskeskus vas-

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 2 vihr

taa osaltaan huoltovarmuuden kannalta elintärkeiden teknisten järjestelmien toimivuuden turvaamisesta.

Kyberturvallisuuskeskuksen toiminta tulee turvata riittäväillä resursseilla, jotka mahdollistavat nopean reagoinnin mahdollisiin kyberuhkiin. Hallitus lisää Kyberturvallisuuskeskuksen toimintamenoihin kaksi miljoonaa euroa. Asiantuntija-arvioiden mukaan Kyberturvallisuuskeskuksen resurssitarve on kuitenkin kolminkertainen.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 31.40.01 lisätään 4 000 000 euroa kyberturvallisuuskeskuksen toimintamenoihin.

Pääluokka 32

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖN HALLINNONALA

20. Elinkeino- ja innovaatiopolitiikka

40. Tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan tukeminen (arviomääräraha)

Maailman talousfoorumi julkaisi vuonna 2015 raportin, jossa tarkastellaan maiden pitkän aikavälin rakenteellista kilpailukykyä. Suomi oli 140 valtion vertailussa paras Pohjoismaa ja sijoittui kokonaisuudessa kahdeksanneksi. Yksi Suomen vahvuuksista oli innovoinnin runsaus, jossa Suomi sijoittui kaikista vertailumaista toiseksi.

Valtion tukia tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminnalle (tki-toiminnalle) on tällä hallituskaudella leikattu kovalla kädellä. Tekesin rahoitukseen on kohdistettu kymmenien miljoonien eurojen leikkaukset, jotka näkyvät niin yritysten, yliopistojen kuin valtion tutkimuslaitosten tki-hankkeiden vähentymisenä. Vaikka hallitus esittää vuoden 2018 talousarviossa Tekesille yhteensä 35 miljoonan euron vuosittaista lisärahoitusta, nosto ei palauta määrärahoja läheskään aiemmalle tasolle.

Tekesillä on Suomen tki-toiminnan kentässä olennainen rooli. Innovaatiotukien tehtävä on tukea radikaaleja ja kunnianhimoisia hankkeita, joihin ei löydy riittävästi yksityistä rahoitusta. Tuella on merkittävä rooli innovaatioiden kehittämisessä, kaupallistamisessa ja kansainvälistymisessä. Esimerkiksi Tekesin rahoittamissa pk-yrityksissä, joiden hanke päättyi vuonna 2010—2011, liikevaihto kasvoi vuosina 2010—2013 14 prosenttiyksikköä enemmän kuin vastaavissa pk-yrityksissä keskimäärin. Kansainväliseen kasvuun tähtäävissä yrityksissä vastaava luku oli 24 prosenttiyksikköä.

Tekesin rahoituksesta valtaosa kohdistuu hallitusohjelman korostamille sisältöalueille: digitalisaatioon, cleantechiin, biotalouteen sekä terveyteen ja hyvinvointiin. Leikkaukset ovat siis kohdistuneet hallituksen itse määrittelemille kärkihankealoille.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 2 vihr

Tekesin ja Finpron yhdistyminen vuoden 2018 alusta lähtien parantaa linkkiä innovaatioiden kehittämisen sekä markkinoinnin ja kaupallistamisen välillä edistäen suomalaisten tuotteiden murtautumista markkinoille sen jälkeen, kun ne on kehitetty. Lakiesitys uuden Business Finland -organisaation luomisesta on tervetullut, mutta toiminnan rahoituksen taso ja sen kehitys on huolestuttava. Talouden lähdettyä viime aikoina vihdoin kasvuun ei ole järkevää heikentää uusien innovaatioiden kaupallistamisen edellytyksiä.

Yritystukijärjestelmäämme on uudistettava radikaalisti, myös innovaatorahoituksen osalta. Tukijärjestelmää tulisi katsoa siitä näkökulmasta, missä valtion tuoma lisäarvo on suurin eikä yksityistä rahoitusta ole riittävästi saatavilla. Tukia pitäisi myös muuttaa vastikkeettomasta jakamisesta lainapainotteiseen suuntaan tai valtiontakauksiin.

Pelkät leikkaukset ilman järjestelmän uudistamista eivät kuitenkaan edistä tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan tuloksellisuutta. Yritystukien leikkauksia ei tulisi kohdistaa ensimmäisenä tki-tukiin, jotka on yritystukia koskevassa taloustieteellisessä tutkimuksessa todettu kaikkein tehokkaimmaksi tukimuodoksi. Tukien pienentäminen ja uudistaminen tulisi sen sijaan aloittaa ympäristölle haitallisista ja tehottomista tuista, joita on listattu esimerkiksi työ- ja elinkeinoministeriön keväällä 2017 julkaisemassa virkamiesraportissa yritystuista.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 32.20.40 lisätään 40 000 000 euroa tutkimus-, kehittämis- ja innovaatio-toimintaan Tekesin kautta.

30. Työllisyys- ja yrittäjyyspolitiikka

51. Julkiset työvoima- ja yrityspalvelut (siirtomääräraha 2 v)

Vaikka työttömyys on jonkin verran helpottanut, tarvitsemme lisää panostusta mm. työvoimakoulutukseen, työllisyyspoliittisiin avustuksiin, palkkatukeen ja starttirahaan. Harjoittaaksemme aktiivista ja tuloksellista työvoimapolitiikkaa tarvitsemme osaamisen parantamista ja päivittämistä. Työvoimapolitiikalla voidaan osaltaan helpottaa myös rakennemuutoksessa syntyvää kohtaanto-ongelmaa.

Hallitus on tehnyt työttömyysturvaan monia heikennyksiä ja leikkauksia: palkkatuen enimmäiskesto on lyhennetty ja tukikuukausia on vähennetty. Myös työvoimapolitiittista koulutusta on vähennetty. Nyt ehdotettu määrärahan lisäys ei riitä vastaamaan käsillä olevaan haasteeseen eikä paikkaamaan aiempia leikkauksia.

Kasvava maahanmuuttajien joukko asettaa uusia haasteita myös työvoimapolitiikalle. Usein ensimmäinen askel työelämään on kielitaidon oppiminen. Kotouttamiseen sijoittaminen on paitsi inhimillisesti oikein myös hyvä investointi yhteiskunnalta.

Tavoitteena pitää olla laadukas ja toimiva kieliopetus, johon pääsee nopeasti ja joka tuottaa tuloksia. Se vaatii myös taloudellista resursointia. Yksi vaihtoehto olisi tarjota maahanmuuttajille koulutusseteleitä, joiden avulla maahanmuuttaja voi hankkia itselleen sopivassa vaiheessa kieli-

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 2 vihr

koulutusta. Mahdollisuutta kieliopintoihin ei tule rajoittaa maassaoloajan tai työmarkkina-ase-
man perusteella, jotta esimerkiksi myös kotona lapsia hoitavat vanhemmat pääsevät kieliopinto-
jen piiriin.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 32.30.51 lisätään 40 000 000 euroa julkisiin työvoima- ja yrityspalvelui-
hin.

60. Energiapolitiikka

40. Energiatuki (arviomääräraha)

Biokaasutusinvestoinnit eivät ole lisääntyneet toivotulla tavalla Suomessa. Hyödyntämätöntä po-
tentiaalia on varsinkin maatala- ja kyläkokoluokan tuotannossa, jossa on toteutettu korkeintaan
muutamia kymmeniä biokaasulaitoksia. Ruotsi, Saksa ja Itävalta ovat jo panostaneet biokaasun
pientuotantoon, ja tulokset ovat olleet lupaavia. Varsinkin Saksassa biokaasulla on jo merkittävä
rooli osana energiantuotantoa.

Hallitusohjelmassa on esitetty toimia biotalouden kehittämiseksi. Esitetyt toimet ovat kuitenkin
riittämättömiä ja liian yksipuolisia. Hallitusohjelma nojaa biotalouden kehittämisessä vahvasti
metsien hyödyntämiseen. Maatalouden, elintarviketeollisuuden ja yhdyskuntalietteiden/jäteve-
den puhdistamojen merkittävä raaka-ainepotentiaali biokaasun tuotannossa on unohtunut.

Maatiloilla, elintarvikealan yrityksillä ja kunnilla olisi merkittävä potentiaali tuottaa biokaasua
eri kokoluokan yksittäisissä ja yhteishankkeissa, niin omaan käyttöön, liikenteen polttoaineiksi
kuin tulevaisuudessa mahdollisesti myös sähkönä verkkoon myytäväksi. Biokaasuhankkeilla oli-
si myös mahdollista auttaa kannattavuuden kanssa kamppailevia maatiloja uudistamaan ja laajen-
tamaan elinkeinorakennettaan sekä luomaan työpaikkoja.

Investointituen myötä käynnistettävän kolmivuotisen projektin rahoitus olisi 25 000 000 euroa
vuodessa. Kolmen tuetun vuoden jälkeen noin 300 rakennetulla reaktorilla voitaisiin tuottaa ar-
violta yhden terawattitunnin verran energiaa vuosittain ja luoda 600 pysyvää työpaikkaa. Lisäksi
rakennusvaiheessa työllisyysvaikutus olisi noin 1 500 henkilötyövuotta. Samalla vähennettäisiin
merkittävästi myös fossiilisten polttoaineiden käyttöä ja edistettäisiin ravinteiden kierrätystä.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 32.60.40 lisätään 25 000 000 euroa biokaasuinvestointeihin.

Aurinkovoimaloilla tuotetaan puhdasta energiaa, ja alalla on valtavat vientimarkkinat. Investoin-
tien myötä kasvava suomalainen asiantuntemus ja tuotekehitys luovat innovaatioita ja auttavat
yrityksiä ponnistamaan vauhdilla kasvaville maailmanmarkkinoille.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 2 vihr

Lähes viidennes Suomen sähkönkulutuksesta voitaisiin tuottaa kattojen aurinkopaneeleilla, arvioi työ- ja elinkeinoministeriö. Aurinkosähkön pientuotannon yleistymisen antaa hyvän pohjan innovaatioille, joilla edistetään kysyntäjoustoja ja älykästä sähköverkkoa.

Aurinkopaneeleita on asennettu tähän mennessä erityisesti omakotitalojen katoille, mutta myös muun rakennuskannan kattopinta-ala pitää saada kattavammin käyttöön. Asunto-osakeyhtiöitä pitäisi tukea ja kannustaa aurinkovoimaloiden hankkimiseksi.

Asunto-osakeyhtiöiden kannustamiseksi käynnistettävän kolmivuotisen projektin rahoitus olisi 15 000 000 euroa vuodessa. Kolmen tuetun vuoden jälkeen 10 000 rakennetulla aurinkovoimalla voitaisiin tuottaa arviolta 0,24 terawattitunnin verran energiaa vuosittain. Lisäksi rakennusvaiheessa investointien työllisyysvaikutus olisi noin 1 500 henkilötyövuotta.

Nykytilanteessa omakotitaloasukas voi saada investointiinsa kotitalousvähennystä ja yritykset ja kunnat taas energiatukea. Näiden lisäksi työ- ja elinkeinoministeriö myöntää uusiutuvan energian hankkeille erillistä investointitukea, joka koskee kuitenkin vain yli viiden miljoonan euron hankkeita. Asunto-osakeyhtiöt jäävät tässä väliinputoajiksi.

Omakotiasukkaat voivat saada aurinkopaneelien asentamiseen kotitalousvähennystä, jonka arvo on noin 15 prosenttia investoinnin kokonaishinnasta. Lainsäädäntö ei mahdollista kotitalousvähennyksen käyttämistä asunto-osakeyhtiöille. Vastaavan suuruinen 15 prosentin investointituki tulisi myöntää asunto-osakeyhtiöiden aurinkovoimalainvestointeihin.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 32.60.40 lisätään 15 000 000 euroa asunto-osakeyhtiöiden aurinkopaneeli-investointien tukeen.

44. Uusiutuvan energian tuotantotuki (arviomääräraha)

Vuonna 2018 on saatettava nopealla aikataululla toimintaan uusiutuvan energian tarjouskilpailutus, jotta uusiutuvan energiantuotannon hyvä kehitys ei katkea ja Suomeen syntynyt osaaminen katoa. Uusi teknologianeutraali kannustinjärjestelmä mahdollistaa uusien kilpailutusten aloittamisen esimerkiksi tuulivoiman osalta, jossa vanha syöttötariffijärjestelmä on sulkeutunut ja uusia työllisyyttäkin lisääviä rakennuslupia ei siitä johtuen tällä hetkellä myönnetä. Viimeisten arvioiden mukaan tuulivoima on jo kaikkein kustannustehokkainta energiaa, on tärkeää, että sen tuotannon lisääminen ei hidastu hallinnollisista syistä.

Käynnistettävässä tarjouskilpailutusmallissa toimijat valitaan sen mukaan, kuka pystyy tarjoamaan uusiutuvaa energiaa kustannustehokkaimmin. Järjestelmässä järjestetään uusiutuvan energian huutokauppoja/tarjouskilpailuja, jotka voivat olla teknologianeutraaleja tai kohdennettuja esimerkiksi aurinko- tai tuulisähkölle kulloisenkin tarpeen mukaan. Tällaisessa tarjouskilpailussa toimijat tarjoavat sähköntuotantoaan tiettyyn hintaan, jolloin saadaan kustannustehokkaasti lisättyä uusiutuvan energian tuotantoa.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 2 vihr

Uusi järjestelmä tarvitaan vauhdittamaan uusiutuvaa energiaa monipuolisesti ja teknologianeutraalisti. Suomen tulee tavoitella edelläkävijyyttä uusiutuvan ja puhtaan energiateknologian viejämäärä.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 32.60.44 lisätään 5 000 000 euroa uusiutuvan energian tarjouskilpailuun.

Metsähakkeen tuotantotuki on sidottu turpeen verotason, jotta näiden keskenään kilpailevien polttoaineiden väliset hintasuhteet ja kilpailuasema eivät muuttuisi. Toisessa talousarvioaloitteessaan Vihreä eduskuntaryhmä ehdottaa turpeen verotuen pienentämistä, joten vastaavasti on metsähakkeen tukea alennettava. Kokonaisuus tukee ilmastotavoitteiden saavuttamista.

Metsähakkeen tuotantotukea maksetaan myös hakkeelle, joka on valmistettu korkeampaan jalostukseen sopivasta kuitu- ja tukkipuusta. Puu tulisi ilmasto- ja taloushyötyjen vuoksi käyttää aina korkeimpaan mahdolliseen jalostusasteeseen ja mahdollisimman pitkäikäisiin lopputuotteisiin. Ns. järeän puun polttamisen tukeminen on kestävämpi. Vuodesta 2019 eteenpäin tukea onkin suunniteltu laskettavan 40 %, kun metsähake on valmistettu järeän puun hakkuukohteelta saadusta jalostukseen soveltuvasta kuitu- tai tukkipuusta. Tuki tulee kuitenkin poistaa tällaisen puun polttamiselta kokonaan ja jo vuodesta 2018 alkaen.

Ehdottamamme turpeen verotuen pienennys lisäisi valtion verotuloja noin 12 miljoonaa euroa, ja tähän liittyvä metsähakkeen tuen alennus pienentäisi valtion menoja noin 8 miljoonaa euroa. Näiden toimien yhteisvaikutuksena valtiontalous siis kohenee noin 20 miljoonalla eurolla. Lisäksi tuen poistaminen järeästä puusta valmistetulta metsähakkeelta pienentää valtion menoja 7 miljoonaa euroa.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 32

Eduskunta edellyttää, että hallitus rajaa korkeampaan jalostusasteeseen tarkoitettua kuitu- ja tukkipuun metsähakkeen tuotantotuen ulkopuolelle.

46. Päästökaupan epäsuorien kustannusten kompensatiotuki (arviomääräraha)

Hiilivuodon riskille erityisen alttiit toimialat, käytännössä raskas teollisuus, voisivat saada tukea päästöoikeuden hinnasta johtuvan korkeamman sähkön hinnan kompensoimiseksi.

Päästökauppakompensaatiossa hyvitetään haittaa, jonka olemassaoloa ei ole todistettu. Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen (VATT) raportissa "Ilmastopolitiikan vaikutukset Suomen kansantalouteen ja kilpailukykyyn" todetaan, että empiirisissä tutkimuksissa hiilivuotoa ei ole havaittu. Tutkimuskirjallisuus osoittaa, että ilmastotoimien vaikutukset yrityksiin ovat korkeintaan marginaalisia, usein olemattomia. Lisäksi sähkön hinta oli Eurostatin mukaan Suomessa teollisille toimijoille vuoden 2016 jälkimmäisellä puoliskolla Euroopan unionin toiseksi halvin. Aalto-

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 2 vihr

yliopiston tutkimuksen mukaan uusiutuvien energiamuotojen tulo markkinoille on laskenut sähkön hintaa, ei nostanut sitä.

Kompensaatio kohdistuu aloille, jotka saavat jo ennestään runsaasti tukea alennetun sähköverokannan ja energiasäästöisten teollisuuden veronpalautusten kautta. VATT katsoo, että nyt esitetty teollisuuden tukien lisääminen ei edistä kansantalouden kasvuedellytyksiä eikä yritystoiminnan tehokkuutta. Resurssien sitominen verrattain heikkojen kasvunäkymien toimialoihin päinvastoin alentaa kansantalouden kasvuedellytyksiä.

Tuki rahoitetaan päästöoikeuksien huutokauppatuloilla. Päästökauppadirektiivin ja Euroopan neuvoston linjauksen mukaan vähintään 50 % päästöhuutokaupan tuloista tulisi osoittaa ilmastotekoihin. Aiemmin tuloista rahoitettiin mm. kehitysmaiden ilmastotoimia. Nyt rahat ohjataan lisätueksi raskaalle teollisuudelle sen sijaan, että ne käytettäisiin toimiin, jotka edistävät Pariisin sopimuksen velvoitteiden täyttämistä, kuten puhtaan energian tutkimus- ja kehitysmenoihin sekä kehitysmaiden ilmastotoimien rahoitukseen.

Vastalauseen lausumaehdotus 33

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimiin lakkauttaakseen päästökaupan epäsuorien kustannusten kompensatiotuen.

47. Sähköisen liikenteen ja biokaasun liikennekäytön infrastruktuurin edistäminen (siirtomääräraha 3 v)

Sähköisen liikenteen kehittäminen ja edistäminen ovat tärkeitä keinoja rajoittaa liikenteen päästöjä. Latausverkkoa on kehitettävä voimakkaasti, jotta ihmiset rohkaistuvat hankkimaan sähköautoja. Kattava latausjärjestelmä on avainasemassa sähköisen liikenteen määrän kasvuun ja liikumisen sujuvuuteen.

Sähköautojen latausverkkoa on parannettava esimerkiksi huoltamoilla sekä lisäämällä rakennusmääräyksiin velvoite sähköautojen latauspisteisiin varautumisesta uudisrakennuksissa ja saneerauskohteisissa. Myös kunnille tulee tarjota tukea ja neuvontaa sähköautoinfrastruktuurin kehittämisessä. Kokeilujen ja pilottien avulla myös uutta teknologiaa tulee edistää, jotta käyttöön saadaan tehokkaimmat ja sopivimmat ratkaisut.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 32.60.47 lisätään 3 000 000 euroa sähköautojen latausverkon parantamiseen.

70. Kotouttaminen

30. Valtion korvaukset kotouttamisesta (arviomääräraha)

Maailmalla on käynnissä pahin pakolaiskriisi sitten toisen maailmansodan. Yli 65 miljoonaa ihmistä on joutunut jättämään kotinsa. Heistä suurin osa, 84 prosenttia, elää kehitysmaissa. Suo-

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 2 vihr

mea pienemmässä Ugandassa oleskelee 1,3 miljoonaa pakolaista, ja Libanonissa joka viides asukas on syyrialainen pakolainen. Olosuhteet pakolaisleireillä ovat epäinhimilliset, ja laillisten maahantulokeinojen puuttuminen pakottaa yhä useamman hengenvaaralliselle matkalle kohti Eurooppaa. Tilanne on kestämaton.

Humanitaarinen hätä ei kuitenkaan ole vaikuttanut pysyvästi Suomen pakolaiskiintiöön. Vuodesta 2001 alkaen Suomen pakolaiskiintiö on ollut 750 henkilöä vuodessa. Vuosina 2014 ja 2015 kiintiötä nostettiin väliaikaisesti 300 hengellä Syyrian vaikean tilanteen vuoksi. Nyt tämäkin väliaikainen kasvu on leikattu pois, vaikka humanitaarinen kriisi Syyriassa pahenee koko ajan. Kasvattamalla pakolaiskiintiötä voimme lisätä turvallisia ja hallittuja väyliä pakolaisille hakeutua turvaan.

Useat hallituksen ministerit ovat luvanneet, että pakolaiskiintiötä voidaan nostaa huomattavastikin, "kunhan turvapaikanhakijatilanne saadaan ensin hallintaan". Nyt tilanne on hallinnassa. Turvapaikanhakijoiden määrä on laskenut viidenneksen huippuvuodesta 2015. Muissa Pohjoismaissa on jo nostettu pakolaiskiintiöitä. Norjassa kiintiö on 3 000 ja Ruotsissa ensi vuonna 5 000.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 34

Eduskunta edellyttää, että hallitus kasvattaa Suomen pakolaiskiintiön 2 500 henkilöön.

Kunnat toteuttavat monia erilaisia toimia, joilla tuetaan ja edistetään maahanmuuttajien kotoutumista, työllistymistä ja osallisuutta suomalaisessa yhteiskunnassa. Valtio korvaa kunnille maahanmuutosta aiheutuvia kustannuksia maksamalla kiintiöpakolaisten ja oleskeluluvan saaneiden turvapaikanhakijoiden vastaanottamisesta.

Tavoite on, että maahanmuuttajat oppivat selviämään arjessa itsenäisesti sekä huolehtimaan omasta toimeentulostaan. Mitä suurempi osa maahanmuuttajista työllistyy pysyvästi ja mitä nopeammin työllistyminen tapahtuu, sitä suuremmiksi muodostuvat kansantaloudelliset hyödyt inhimillisistä hyödyistä puhumattakaan: kotoutumisen kannalta työllä on keskeinen merkitys.

Korvausta kunnille maksetaan 6 845 euroa vuodessa alle 7-vuotiaasta ja 2 300 euroa vuodessa 7 vuotta täyttäneestä henkilöstä. Laskennallisten korvausten taso määriteltiin vuonna 1993. Sen jälkeen laskennallisia korvauksia on korotettu vain kaksi kertaa, viimeksi vuonna 2011.

Maahanmuuttajista kunnille koituvat todelliset kustannukset ovat selkeästi korvausta suuremmat. Varsinkin maassa olon alkuvaiheessa maahanmuuttajien tukemiseen tarvitaan runsaasti aikaa ja henkilöresursseja. Kuntien kesken valmiudet maahanmuuton hoitoon vaihtelevat suuresti. On koko yhteiskunnan edun mukaista, että maahanmuuttajien kotoutumiseen panostetaan kunnolla ja heidät saadaan mukaan niin työelämään kuin muuhun yhteiskunnan toimintaan.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 2 vihr

että momentille 32.70.30 lisätään 10 000 000 euroa maahanmuuttajista kunnille maksettavien korvausten kasvattamiseen.

Pääluokka 33

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN HALLINNONALA

03. Tutkimus- ja kehittämistoiminta

31. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen (siirtomääräraha 3 v)

Perustulon kokeileminen on välttämätöntä. Perustulokokeilu tarjoaa mahdollisuuden nähdä perustulon vaikutukset ihmisten elämään, työllisyyteen, köyhyyteen ja elinkeinoelämään.

Hallituksen kokeilu perustulosta on kuitenkin niin rajallinen, ettei sen tuloksena synny perustulon jatkoselvityksen kannalta käyttökelpoista tai yleistettävää tietoa. Hallituksen perustulokokeilun tavoitteet rajautuvat työmarkkinatuen saajien työssäkäynnin lisäämiseen, ja kokeilun piirissä on vain 2 000 suomalaista. Perustulossa on kyse paljon laajemmasta muutoksesta.

Jotta nähdään, miten kokeilu vaikuttaa erilaisiin ihmisryhmiin ja millaisia käyttäytymisvaikutuksia sillä on eri elämäntilanteissa, kokeilun otantaa on laajennettava. Kokeilun rajaaminen vain tiettyyn kapeasti rajattuun ihmisryhmään vääristää ja rajaa kokeilun tuloksia.

Perustulo ansaitsee laajemman kokeilun, jossa noudatetaan tieteellisesti päteviä kriteerejä ja hyvän tiedontuotannon periaatteita. Kokeilun riittävän laajuuden turvaamiseksi sille on turvattava riittävät resurssit. Kokeilun tavoitteena tulee olla yleistettävä tieto ja tulokset, joiden pohjalta voidaan tehdä poliittisia päätöksiä perustulon jatkosta.

Esitämme perustulokokeilun laajentamista niin, että kokeilun otantaa laajennettaisiin määrällisesti ja laadullisesti, kattamaan useampia ihmisryhmiä. Kokeilun laajentamista tukevat useat asiantuntijalausunnat. Esitämme, että kokeilun laajentamisen suunnitteluun varataan määrärahat ja laajennettu kokeilu toteutetaan alkuvuodesta 2018 alkaen.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 35

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimiin perustulokokeilun otannan laajentamiseksi ja kokeilun keston pidentämiseksi.

10. Perhe- ja asumiskustannusten taseus, perustoimeentulotuki ja eräät palvelut

54. Asumistuki (arviomääräraha)

Asumisen kalleus on etenkin suurissa kaupungeissa työttömyyden ohella merkittävin köyhyyttä aiheuttava syy. Asumistuen saajista useat ovat myös toimeentulotuen saajia.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 2 vihr

Hallituksen linjaus siirtää asumistuki vuokratasoindeksistä elinkustannusindeksiin on leikkaus, joka osuu kaikkein heikoimmassa asemassa oleviin suomalaisiin. Elinkustannusindeksi kehittyy vuokratasoindeksiä hitaammin etenkin suurilla kaupunkiseuduilla. Hallituksen linjaus jäädyttää asumistuen enimmäisasumismenojen taso vuoden 2017 tasolle leikkaa myös suurten kaupunkien asumistuensaajien tukea. Osaltaan myös osa-asunnon normin rajaaminen 80 prosenttiin enimmäisasumismenoista leikkaa tukea sen tarvitsijoilta.

Vihreiden mielestä asumistuen kustannusmenoja voidaan vähentää lisäämällä edullista vuokra-asuntotuotantoa riittävästi. Hallituksen toimet vaikeuttavat asumistukea saavien ihmisten työn perässä muuttamista, kun asumisen hinta nousee yksilölle entisestään ja kannustin työn perässä muuttamiseen heikkenee.

Valtioneuvoston selvityksen mukaan asumistuen leikkaus nostaa toimeentulotukimenoja 11,6 miljoonaa euroa sekä osaltaan lisää kannustinloukkuja.

Vastalauseen lausumaehdotus 36

Eduskunta edellyttää, että hallitus peruuttaa asumistukeen tehdyt leikkaukset ja käynnistää asumisen tukien kokonaisuudistuksen.

60. Kansaneläkelaitoksen sosiaaliturvarahastojen toimintakulut (siirtomääräraha 2 v)

Tällä hetkellä Kela korvaa osan yksityislääkärin ja yksityishammaslääkärin palkkioista, hoidosta ja tutkimuksista. Mikäli ei halua jonottaa julkiseen terveydenhuoltoon, voi maksaa yksityislääkärin käynnistä korkeamman summan ja Kela maksaa tästä osan asiakkaalle takaisin.

Yksityislääkärien Kela-korvaukset luovat terveydellistä epätasa-arvoa ja jakavat ihmisiä varakkaiden yksityiseen ja heikompiosaiten julkiseen terveydenhuoltoon. Samalla ne lisäävät kansalaisten terveyseroja ja heikentävät julkisen terveydenhuollon toimivuutta. Lisäksi yksityisen terveydenhuollon piirissä tehtävät ylimääräiset tutkimukset ja apuvälineiden maksattaminen asiakkailla nostavat vakuutusmaksuja kaikkien osalta.

Ymmärrämme, että yksityislääkärien Kela-korvauksiin ehdotetun määrärahan vähentäminen lisää painetta julkiseen terveydenhuoltoon. Uskomme kuitenkin, että ne kansalaiset, joilla on varaa käyttää yksityislääkäreiden palveluita, tekevät sen Kela-korvauksen leikkaamisesta huolimatta. Yksityislääkärien Kela-korvaus on suora tulonsiirto yksityisille terveysasemille, eikä se ohjaa merkittävästi ihmisten käyttäytymistä. Varakkaiden ohituskaista terveydenhuoltoon ei ole hyvä asia.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 37

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimiin yksityislääkäreiden Kela-korvausten pienentämiseksi.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 2 vihr

Hallitusohjelman mukaan lääkekorvauksiin kohdistetaan 150 miljoonan euron säästö vuodesta 2017 lukien. Säästöjen toteutus aloitettiin jo vuonna 2016, ja vuonna 2017 lääkekorvauksien omavastuuta korotettiin 50 euroon ja ylemmän erityiskorvausluokan lääkekohtaista omavastuuta korotettiin 3 eurosta 4,50 euroon ja vuosiomavastuun ylityksen jälkeistä lääkekohtaista omavastuuta korotettiin 1,50 eurosta 2,50 euroon. Potilaan matkakustannusten omavastuuta nostettiin 16 eurosta 25 euroon.

Toteutetut säästöt sattuvat kipeimmin sairaisiin pienituloisiin ja eläkeläisiin. Kelan mukaan lääkeomavastuu on noussut useammin pieni- kuin suurituloisilla, ja kaikkein pienituloisimpien joukossa oli eniten niitä, joiden maksuosuus nousi jopa 100—200 euroa vuodessa. Matkakorvausten leikkaukset kohdistuvat erityisesti iäkkäille, harvaan asuttujen alueiden asukkaille.

Lääkehuollon keskeinen tavoite on mahdollistaa tehokas, turvallinen, tarkoituksenmukainen ja taloudellinen lääkehoito kaikkea sitä tarvitseville. Lääkekorvausjärjestelmän tulisi turvata erityisesti paljon lääkkeitä käyttävien ja pienituloisten henkilöiden asianmukainen lääkehoito. Lääkekorvausten leikkaamisella voi olla arvaamattomia vaikutuksia niin kansanterveyteen kuin kansalaisten tasa-arvoon. Hyvinvointivaltiossa kenenkään terveyden ei tulisi olla riippuvainen käytettävästä varallisuudesta.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 38

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimiin potilaiden lääke- ja matkakorvausten koroittamiseksi ja apteekkijärjestelmän uudistamiseksi määräsääntelystä luopumalla.

60. Kuntien järjestämä sosiaali- ja terveydenhuolto

38. Valtionavustus valinnanvapauden pilottihankkeiden kustannuksiin (siirtomääräraha 2 v)

Valinnanvapauspilotit toteutetaan osana tulevaa valinnanvapauslainsäädäntöä. Eduskunta käsittelee sote- ja maakuntauudistuksen lait keväällä 2018, lakien on tarkoitus tulla voimaan vasta kesällä 2018, ja valinnanvapauspilotit toteutetaan vasta uuden valinnanvapausmallin mukaan 1.7.2018 alkaen.

Pilotoinnin tarkoituksena on kokeilla uutta valinnanvapausmallia laajasti ja kokonaisvaltaisesti. Valinnanvapauspilotteja varten on valtion talousarviossa varattu vuodelle 2018 100 miljoonaa euroa, josta osa käytetään palvelusetelikokeilujen laajentamiseen. Vuonna 2017 valtion talousarviossa varauduttiin valinnanvapauskokeiluihin 20 miljoonalla eurolla.

Koska valinnanvapauden pilotti on tarkoitus käynnistää vasta kesällä 2018 eikä ole ollenkaan varmaa, että lainsäädäntö valmistuu siihen mennessä, esitämme 50 miljoonan euron määrärahan vähennystä.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 2 vihr

että momentilta 33.60.38 vähennetään 50 000 000 euroa valinnanvapauden pilotoinnista.

52. Valtion rahoitus turvakotitoiminnan menoihin (siirtomääräraha 2 v)

Suomi on ratifioinut Istanbulin sopimuksen, joka velvoittaa puuttumaan naisiin kohdistuvaan väkivaltaan nykyistä tehokkaammin. Suomessa naisista joka kolmas on kokenut väkivaltaa tai sen uhkaa parisuhteessa. Kotiväkivalta uhkaa naisten lisäksi lukuisia miehiä. Inhimillisen kärsimyksen lisäksi naisiin kohdistuva väkivalta aiheuttaa Euroopan tasa-arvoinstituutin arvion mukaan Suomessa vuosittain yli 2 miljardin euron kustannukset.

Turvakodit tarjoavat suojaa ja kriisiapua ihmisille, jotka eivät voi olla kotonaan välittömän väkivallan tai sen uhan johdosta. Jokaisen turvaa hakevan pitäisi saada apua mahdollisimman nopeasti, sillä vain siten väkivallan kierre saadaan tehokkaasti katkaistua.

Suomen turvakotipaikkojen määrä ei vastaa Euroopan neuvoston suositusta eikä todellista tarvetta. Arvioiden mukaan turvakotien ovilta joudutaan kääntymään vuosittain noin neljännes avunhakijoista. Todellinen ilman turvakotipaikkaa jääneiden määrä on vielä suurempi, sillä monessa tapauksessa paikkaa vaille jäävät myös yhteydenottajan lapset.

Terveyden- ja hyvinvoinnin laitoksen arvion mukaan kattava turvakotiverkosto tarvitsisi vuosittain noin 40 miljoonan euron rahoituksen. Erityisesti suurimmissa kaupungeissa tarvittaisiin kiipeästi lisää turvakotipaikkoja. Turvakotiverkoston tulisi olla myös maantieteellisesti kattavampi, sillä liian pitkät välimatkat voivat estää avun hakemisen.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 33.60.52 lisätään 3 000 000 euroa turvakotitoiminnan menoihin.

Pääluokka 35

YMPÄRISTÖMINISTERIÖN HALLINNONALA

01. Ympäristöhallinnon toimintamenot

65. Avustukset järjestöille ja ympäristöhoitoon (siirtomääräraha 3 v)

Kuluvalla hallituskaudella ympäristöjärjestöjen määrärahoja on leikattu yhteensä 270 000 eurola. Leikkaukset ovat merkittävä haitta järjestöjen toiminnalle ja niiden tekemälle ympäristövalitus- ja kasvatustyölle.

Järjestöt edistävät vuoropuhelua suomalaisessa yhteiskunnassa ja tarjoavat ihmisille mahdollisuuksia vaikuttaa. Järjestöjen rooli ympäristöneuvonnassa ja toiminnan ja päätösten seuraajina on korostunut entisestään, kun resursseja on leikattu ympäristöhallinnolta, ja toisaalta päätösten lailisuusvalvonta on jäämässä enenevässä määrin niistä jätettyjen valitusten varaan, kun esimerkiksi kaavoituksessa on heikennetty ELY-keskusten ja ympäristöministeriön ohjausvaltaa ja valitus-oikeutta.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 2 vihr

Määrärahasta aiemmin myönnettyjen hankeavustusten avulla on toteutettu laadukasta, valtakunnallisesti merkittävää ympäristökasvatustyötä, joka on tukenut mm. koulujen ja päiväkotien kestävän kehityksen työtä. Ympäristökasvatuksen hankeavustukset ovat olleet kustannustehokas tapa edistää ympäristövastuullisuutta.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 35.01.65 lisätään 300 000 euroa järjestötukiin.

10. Ympäristön- ja luonnonsuojelu

63. Luonnonsuojelualueiden hankinta- ja korvausmenot (siirtomääräraha 3 v)

Hallitus esittää valtion talousarvioesityksessä 2018 (19.9.2017) luonnonsuojelualueiden hankinta- ja korvausmenoille 26,6 miljoonaa euroa. Hallituskauden aluksi menoja leikattiin dramaattisesti aiemmasta kehystasosta: 38 miljoonasta eurosta 18 miljoonaan euroon. Nyt leikkausta pienennetään mutta aiemmasta tasosta ollaan jäljessä yhä yli 11 miljoonaa euroa.

Leikkaukset ovat vieneet merkittävän osan toimintaedellytyksistä sekä maanomistajien että ympäristöjärjestöjen kannattamalta, vapaaehtoisuuteen perustuvalta Etelä-Suomen metsien monimuotoisuusohjelmalta (METSO). Lisäksi leikkaukset eivät ole mahdollistaneet yksityismaiden soidensuojelun täydennysohjelman toteuttamista.

Hallituksen mittavat luonnonsuojelualueiden hankintamenoleikkaukset, samaan aikaan kun hallituksen kärkihankkeissa edistetään metsien hakkuiden lisäämistä, vaarantavat luonnon monimuotoisuudesta huolehtimisen. Tämän huolen on tuonut esille myös meritoituneiden suomalais-tutkijoiden julkilausuma (BIOS 2017). Suomi on sitoutunut Yhdistyneiden kansakuntien biodiversiteettisopimukseen ja luonnon monimuotoisuutta koskevaan Euroopan unionin strategiaan, jonka mukaan luonnon monimuotoisuuden katoaminen on pysäytettävä vuoteen 2020 mennessä. Hallitus on kuitenkin jo nyt myöntänyt, ettei tavoitteessa pysytä.

METSO- ja soidensuojeluohjelmat ovat keskeisiä tapoja biodiversiteettisitoumusten saavuttamiseksi. Aiempien vuosien massiivisten leikkausten korjaamiseksi luonnonsuojelualueiden hankinta- ja korvausmenojen palauttaminen aiemmalle tasolle ei yksin riitä, vaan tarvitaan lisärahoitusta viime vuosien merkittävän rahoitusvajeen paikkaamiseksi.

Edellä olevan perusteella ehdotamme, että

momentille 35.10.63 lisätään 20 000 000 euroa luonnonsuojelualueiden hankinta- ja korvausmenoihin.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 2 vihr

20. Yhdyskunnat, rakentaminen ja asuminen

60. Siirto valtion asuntorahastoon

Vuoden 2018 valtion talousarvioesityksessä hallitus esittää asuntoa kohti enintään 10 000 euron suuruista määräaikaista käynnistysavustusta sellaiseen vuokra-asuntorakentamiseen, joka kuuluu Helsingin seudun MAL-sopimuksen piiriin ja toteutetaan ns. pitkällä korkotuella (laki 688/2001) muille kuin erityisryhmille.

Helsingin seudulla kohtuuhintaisista vuokra-asunnoista on suuri pula ja pitkä korkotuki on käytännössä ainoa väline, joka tuottaa aidosti kohtuuhintaisia asuntoja. Tällä korkotuella tehdyn asuntotuotannon ja toisaalta puurakentamisen vauhdittamiseksi koko määrärahaa tulisi korottaa ja nostaa tuen määrää 15 000 euroon asuntoa kohti, kun kysymys on puurakentamisesta.

Metsäisessä Suomessa puurakentaminen on luonnollinen vaihtoehto, ja sen vauhdittaminen tuo mukanaan uusia vienti- ja työllisyysmahdollisuuksia. Työ- ja elinkeinoministeriö on puurakentamishjelmassa linjannut tavoitteeksi nostaa puurakentamisen osuus kerrostalojen uudistuotannossa 1 %:sta 10 %:iin. Korotetulla tuella voidaan vauhdittaa puurakentamisen ympärille tarvittavan metsäteollisuuden ja puurakentamisen osaajien verkoston syntymistä. Tuki ei kuitenkaan määräaikaaisuutensa vuoksi vääristäisi markkinoita merkittävästi.

Puurakentaminen on myös tärkeä osa kestäväää biotaloutta, jossa puuraaka-aineelle tulee hakea mahdollisimman pitkäikäisiä käyttökohteita, jotta se on ilmaston kannalta kestäväää. Puurakentaminen pienentää rakentamisen hiilijalanjälkeä muihin rakennusmateriaaleihin verrattuna.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 39

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimiin puurakentamisen edistämiseksi korottamalla käynnistysavustuksia, mikäli asuintalot ovat puurakenteisia.

TULOARVIOT

Osasto 11

VEROT JA VERONLUONTEISET TULOT

01. Tulon ja varallisuuden perusteella kannettavat verot

01. Ansio- ja pääomatuloverot

Hallitus on kautensa aikana keventänyt työtulojen verotusta noin miljardilla eurolla. Tämän lisäksi ensi vuodelle esitetään 300 miljoonan euron aitoa veronkevennystä kaikkiin tuloluokkiin.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 2 vihr

Vaikka työn verotuksen kevennys on pidemmällä aikavälillä tavoiteltavaa, ensi vuonna ei ole näin suurten yleisten kevennysten aika. Verojen kevennysten tulisi kohdentua voimakkaammin pieni- ja keskituloisille. Se auttaisi paremmin torjumaan tuloerojen kasvua ja vähentämään köyhyyttä.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 40

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimiin verotuksen keventämiseksi pienituloisilta ja korottaa kunnallisveron perusvähennystä, josta hyötyvät myös eläkkeen ja etuuksien saajat.

Hallitus lisää valtion verotuottoja pienentämällä asuntolainojen korkovähennysoikeutta. Talousarvion mukaan vuonna 2018 oman vakituisen asunnon hankkimiseen otetun asuntolainan korkoisista 35 prosenttia olisi vähennyskelpoista.

Nykyisellään asuntolainan korkovähennys vääristää markkinoita kannustamalla velanottoon. Lisäksi korkovähennyksestä luopuminen tukisi verotuksen selkiyttämisen tavoitetta.

Hallitus on maltillisesti vähentämässä korkovähennystä itse, mutta nykyisenä matalan koron aikana on mahdollista toimia nopeammin niin, että koron vähentämisen oikeus supistuisi vuonna 2018 20 prosenttiin.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 41

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimiin asuntolainan korkovähennyksen pienentämiseksi ja lopulta poistamiseksi nopeutetussa aikataulussa.

Työnantaja voi maksaa työntekijälle korvausta, kun työntekijä tekee työmatkan omalla autolla. Verottomana maksettavan korvauksen suuruus määritetään vuosittain Verohallinnossa. Tänä vuonna korvauksen perussumma on 0,41 euroa/km.

Omalla autolla tehtävistä työmatkoista tulee maksaa työntekijälle korvausta, mutta nykyiseen korvaustasoon liittyy kuitenkin selvää ylikompensaatiota. Toisin sanoen korvaukset ylittävät oman auton käytöstä syntyvät todelliset kustannukset.

Ylikompensaatiota syntyy monesta syystä. Ensinnäkin korvausten laskennassa ei oteta lainkaan huomioon yksityisajojen osuutta, joita on kuitenkin valtaosa ajokilometreistä. Toisekseen auton hankintaa korvataan senkin jälkeen, kun kiinteät kustannukset on keskimäärin korvattu. Kolmanneksi voidaan perustellusti sanoa, että kiinteät kustannukset on arvioitu verrattain korkeiksi, kun lähtökohtana on uutena myytyjen autojen keskihinta, joka on liki 30 000 euroa.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 2 vihr

Verovapaita kilometrikorvauksia on maksettu vuosittain hieman yli miljardi euroa. Suoraa ylikompensaatiota on tarkistusten jälkeenkin jäljellä noin 120 miljoonaa euroa, eikä tässä luvussa ole mukana ylikompensaation kaikkia elementtejä, kuten verrattain korkeaa hankintahintaa.

Esitämme korvaustason ja -mallin tarkistamista siten, että korvaus kattaa kaikki auton käytöstä aiheutuvat juoksevat kustannukset, mutta auton hankinnasta korvataan vain osa.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 42

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimiin verottomien kilometrikorvausten koh-
tuullistamiseksi.

Työntekijä voi verotuksessa vähentää työstä aiheutuvia matkakustannuksia. Asunnon ja työpai-
kan välisissä matkoissa omavastuu on 750 euroa vuodessa ja enimmäismäärä 7 000 euroa vuo-
dessa.

Matkakuluvähennys pienentää veroastetta ja sitä kautta verotettavaa tuloa. YM:n haitallisia tukia
koskevan raportin mukaan nettovaikutus valtion ja kuntien tuloihin vuonna 2013 oli noin 630
miljoonaa euroa.

Työmatkavähennyistä maksetaan halvimman mahdollisen kulkutavan mukaan, mutta käytännös-
sä kyseessä on selvä tuki henkilöliikenteelle. Yksityisautoilijoille maksetaan noin 80 prosenttia
vähennyksistä. Toisin kuin yleensä kuvitellaan, vähennykset painottuvat yksityisautoiluun suur-
ten kasvukeskusten kehyskunnissa.

Nykyinen vähennysjärjestelmä lisää liikennettä, koska se sisältää epäsuoran kannustimen muut-
taa kauemmas työpaikasta. Maanäytön hajautumisen taustalla on useita vaikuttimia, mutta tämä
on niistä yksi. Siksi vähennystä voi pitää ympäristölle haitallisena tukena, vaikka sillä onkin pe-
rusteensa.

Pidemmällä aikavälillä tavoitteena tulisi olla siirtyä vähemmän byrokraattiseen ja paremmin il-
mastopolitiikkaa tukevaan kilometripohjaiseen järjestelmään. Siinä vähennyksen perusteena oli-
si etäisyys työpaikasta. Vähennyksen suuruuteen voisi vaikuttaa myös se, onko alueella tarjolla
julkista liikennettä vai ei. Toisin sanoen vähennys olisi suurempi maaseudulla kuin kaupungeis-
sa. Vähennykset koskettavat noin 800 000 henkilöä, joten niillä on suuri vaikutus monien ihmis-
ten talouteen. Siksi tarkistuksissa on oltava maltillinen. Esitämme, että tässä vaiheessa vähennyk-
sen tasoa leikattaisiin niin, että omavastuuta korotetaan 750 eurosta 900 euroon ja enimmäismää-
rää lasketaan 6 000 euroon.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 2 vihr

Vastalauseen lausumaehdotus 43

Eduskunta edellyttää, että hallitus tekee esityksen työmatkavähennyksen pienentämiseksi sekä uudistamiseksi siten, että se ei erityisesti kannusta yksityisauton käyttöön.

Tällä hetkellä listaamattomien yhtiöiden osinkoja verotetaan tiettyyn rajaan saakka verrattain kevyesti. Kevyempi verotus ulottuu aina 150 000 euroon asti, mikäli tuottoasteraja (8 %) sen mahdollistaa.

Esitämme, että osinkojen verotusta uudistettaisiin VM:n asiantuntijaryhmän esittämällä tavalla, jolloin tuottoasterajaa laskettaisiin 4 prosenttiin, mikä vastaisi paremmin niin sanottua normaali-tuoton rajaa, ja osingon veronalainen osuus korotettaisiin 25 prosentista 40 prosenttiin. Samalla luovutettaisiin huojennuksen euromääräisestä rajasta.

Asiantuntijaryhmä perustelee uudistusta mm. sillä, että nykyinen tapa verottaa osinkoja heikentää investointien kohdentumista parhaiten tuottaviin kohteisiin taloudessa. Listaamattomien yhtiöiden maksamien osinkojen kireämpi verotus tekisi myös tulojen muuttamisesta ansiotuloista osinkotuloiksi vähemmän kannattavaa ja auttaisi hillitsemään tuloerojen kasvua.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 44

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimiin kiristääkseen listaamattomien yhtiöiden maksamien osinkojen verotusta VM:n asiantuntijaryhmän esittämällä tavalla.

Vuoden 2017 alusta otettiin Sipilän hallituksen esityksestä käyttöön 5 %:n yrittäjävähennys. Vähennyksen tarkoituksena on yrittäjyyden tukeminen sekä taannoisen yhteisöveron alennuksen ulottaminen myös henkilöyritysten puolelle. Huomattava osa pien- ja mikroyrityksistä on henkilöyrityksiä, jotka ovat työllisyyden parantamisen kannalta avainasemassa.

Käyttöön otetun tasaisen ja kaavamaisen yrittäjävähennyksen huono puoli on kuitenkin se, että hyöty kasautuu suurille ja hyvin menestyville henkilöyrityksille, kuten esimerkiksi apteekkeille ja lakiasiaintoimistoille.

Vihreät esittävät vuoden 2018 vaihtoehtobudjetissa, että tulonjakovaikutusten tasaamiseksi yrittäjävähennykselle asetettaisiin 50 000 euron katto. Kaikki henkilöyritykset siis saisivat vähennyksen tuohon rajaan saakka, mutta yli 50 000 euron tuloksen osalta 5 %:n yrittäjävähennystä ei enää myönnettäisi. Esitys oli osa myös vihreiden vuoden 2017 vaihtoehtobudjettia.

Katto leikkaisi yrittäjävähennyksen hyötyjä kaikkein parhaiten menestyviltä yrityksiltä, mutta kannustevaikutus säilyisi muissa yrityksissä hallituksen esittämän suuruisena. Eduskunnan tietopalvelun laskelmien mukaan tämä malli lisäisi verotuloja noin 23 miljoonalla eurolla.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 2 vihr

Vastalauseen lausumaehdotus 45

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimiin yrittäjävähennyksen rajaamiseksi tietyn tulorajan ylittävältä osalta.

02. Yhteisövero

Valtio kerää vuonna 2018 arviolta lähes 4,2 miljardia euroa yhteisöveroa. Elinkeinoverotukseen sisältyy useita verotukia, joista yksi merkittävimpiä on irtaimen käyttöomaisuuden poistojärjestelmään sisältyvä verotuki. Kyseisen verotuen kokoa voidaan arvioida vain laskennallisesti, mutta vuonna 2017 sen suuruudeksi on arvioitu noin 565 miljoonaa euroa ja vuonna 2018 noin 610 miljoonaa euroa, joten tuki on erittäin suuri.

Kuluvan irtaimen käyttöomaisuuden osalta yritys voi vähentää hankintamenot verotuksessa hyödykkeen käyttöaikana poistojen kautta. Taloudellisesti merkittävin tapa tehdä poisto on vähentää hankintameno tietyn enimmäisprosentin puitteissa kulloinkin poistamatta olevasta menojäännöksestä. Poistojen enimmäismäärät on määritelty elinkeinoverolaissa, jonka mukaan verovuoden poiston suuruus saa olla enintään 25 prosenttia menojäännöksestä. Yritys voi käyttää myös pienempää poistoprosenttia tai olla tekemättä poistoja ollenkaan.

Verotuksen poistot ovat kaavamaisia eivätkä usein vastaa hyödykkeen todellista taloudellista kulumista. Yritykselle muodostuu verotukea, mikäli poisto ylittää hyödykkeen todellisen kulumisen. Tällöin veronmaksu lykkääntyy enemmän kuin se lykkääntyisi todelliseen kulumiseen perustuvan poiston perusteella. Tämän todelliseen kulumiseen perustuvan poistoprosentin VM katsoo olevan 15 %. Arviot verotuen suuruudesta viittaavatkin yhden vuoden verotulojen muutokseen, mikäli koneiden ja kalusteiden poistoprosentin enimmäismääräksi sallittaisiin 15 prosenttia nykyisen 25 prosentin sijaan. Verotuen suuruus on siten yli ajan laskettava veron maksun lykkääntymisestä tuleva hyöty (veroluoton korko).

Irtaimen käyttöomaisuuden poistoihin liittyvää lainsäädäntöä tulisi tarkastella uudelleen sen saavuttamiseksi, että tehdyt poistot kuvastaisivat todellista taloudellista kulumista. Tässä talousarvioaloitteessa esitämme verotuen pienentämistä tavoitteena 100 miljoonan euron verotuoton kasvu vuodelle 2018.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 46

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimiin irtaimen käyttöomaisuuden poistojärjestelmän uudistamiseksi ja poistoista syntyvän verotuen pienentämiseksi.

04. Perintö- ja lahjavero

Vuonna 2016 hallitus on muuttanut perintö- ja lahjaveron asteikkoja erityisesti sukupolvenvaihdoksia maataloilla ja yrityksissä painottaen. Perintö- ja lahjaverotukseen kohdistuu kuitenkin 15 erilaista verotukea, joista merkittävimmän, yritysten sukupolvenvaihdoshuojennuksen, määräksi

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 2 vihr

arvioidaan noin 141 miljoonaa euroa vuonna 2018. Sukupolvenvaihdoksia tuetaan siis jo nyt merkittävillä veroeduilla, ja näitä etuja voi pitää riittävinä.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 47

Eduskunta edellyttää, että hallitus arvioi uudelleen perintö- ja lahjaverotuksen keventämisen tarpeellisuuden ja peruuttaa tehdyt muutokset.

Metsälahjavähennyksen käyttöönotto asetti metsäomaisuuden poikkeavaan asemaan muihin omaisuus- ja sijoitusmuotoihin verrattuna. Vähennys on myös suuruudeltaan huomattava, vuositasolla noin 18 miljoonaa euroa. Vaikka metsälahjavähennykselle löytyy perusteluita esimerkiksi metsätalokoon kasvattamisesta ja puun tarjonnan lisäämisestä, on tämä ollut vääräsuuntainen uudistus, joka lisää entisestään yritystukien määrää. Enemmän niitä pitää pyrkiä vähentämään.

Vastalauseen lausumaehdotus 48

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimiin metsälahjavähennyksen poistamiseksi osana yritystukien karsintaa.

08. Valmisteverot

05. Virvoitusjuomaverot

Makeisten ja jäätelön valmisteverosta luovuttiin vuoden 2017 alusta. Verolla on ollut hyvät terveysperusteet, eikä siitä olisi pitänyt luopua ilman korvaavaa veroa.

Hallituksen tulisi nopealla aikataululla valmistella makeisveron korvaava sokerivero, jossa veron määrä riippuu tuotteessa olevan lisätyn sokerin määrästä. Sokerivero auttaisi hillitsemään lisätyn sokerin käyttöä ja torjumaan kansantautejamme. Valmistelussa on huomioitava se, että sokeria on luonnostaan myös joissakin terveyden kannalta suositelluissa ruoka-aineissa, kuten marjoissa ja hedelmissä.

Terveysperustaisen sokeriveron käyttöönoton puolesta ovat liputtaneet myös Evira ja THL, joiden mielestä lisätyn sokerin verotus lisää kansanterveyttä.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 49

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy valmistelemaan makeisveron korvaavaa sokeriveroa.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 2 vihr

07. Energiaverot

Koulutukseen tehtävät leikkaukset tulisi korvata leikkaamalla ympäristölle haitallisia tukia. Yksinomaan energiaverotuloihin kohdistuu 11 verotukea, joiden kokonaismäärä ylittää kaksi miljardia euroa.

Energiaveromomentille kohdistuvista verotuista toiseksi merkittävin on työkoneissa käytetyn polttoaineen normia alempi verotus. Verotuki syntyy siitä, että tietyille työkoneille on annettu oikeus käyttää dieseliä kevyemmin verotettua kevyttä polttoöljyä. Kevyttä polttoöljyä käytetään mm. dieselmoottorilla varustetuissa liikkuvissa työkoneissa ja maa- ja metsätalouskoneissa.

Vuonna 2018 tämän verotuen suuruudeksi arvioidaan 454 miljoonaa euroa. Esitämme, että verotuesta leikataan vajaa neljännes. Teknisesti tämä voidaan toteuttaa esimerkiksi siten, että siirretään verotuetun kevyen polttoöljyn käyttäjät dieselin käytön piiriin, mutta palautetaan heille osa veroista verotuksen yhteydessä. Vastaava palautusjärjestelmä on luotu esimerkiksi maataloille.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 50

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimiin pienentääkseen työkoneissa käytettävän polttoöljyn verotukea.

Dieselpolttoaineen verotus on keveämpää kuin moottoribensiinin verotus. Tämä sisältää verotukea kaikkiaan noin 775 miljoonaa euroa. Henkilöautoliikenteen osalta verotuki leikataan pois ajoneuvoverotuksen kokonaisuuteen sisältyvän käyttövoimaveron avulla.

Ilmastonmuutoksen torjumiseksi ja erityisesti Pariisin ilmastokokouksen jälkeen on käytettävä kaikki keinot hiilipäästöjen vähentämiseksi. Dieselpolttoaineen saaman verotuen pienentäminen tukee ilmastotavoitteiden saavuttamista ja kohentaa lisäksi valtiontalouden tilaa.

Dieseliä käytetään raskaan tavaraliikenteen ja joukkoliikenteen lisäksi myös henkilöautoliikenteessä. Dieselin verotuen pienennys nostaa dieselpolttoaineen hintaa, ja tämä korotus tulee kompensoida dieselhenkilöautoja käyttäville alentamalla ajoneuvoveroon sisältyvää käyttövoimaveroa.

Raskaassa tavaraliikenteessä dieselin verotuen pienennys aiheuttaa kuljetuskustannusten lievää nousua. Samalla tämä kuitenkin kannustaa myös etsimään raskaalle tavaraliikenteelle vaihtoehtoisia polttoaineita, kuten nesteytettyä maa- tai biokaasua. Tähän liittyvä teknologia ei ole vielä laajamittaisesti käyttöön otettavissa, mutta verotuen pienennys nopeuttaisi vaihtoehtoisten polttoaineteknologioiden kehitystä. Toisaalta dieselin verotuen pienennys parantaa rautatiekuljetusten kilpailukykyä kumipyöräliikennettä vastaan.

Joukkoliikenteessä — etenkin kaupunkialueilla — vaihtoehtoja on jo olemassa. Kaasubusseja löytyy markkinoilta, ja sähköbussit tekevät voimakkaasti tuloaan. Dieselin verotuen pienennys

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 2 vihr

parantaa kannusteita ja nopeuttaa vaihtoehtoisilla, ympäristöystävällisillä tavoilla liikkuvien bus-sien käyttöönottoa.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 51

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy asteittain pienentämään dieselin verotukea ja samalla huojentaa dieselhenkilöautojen käyttövoimaveroa niin, etteivät tavallisen autoilijan kustannukset nouse.

Turpeen verotukea on kasvatettu alentamalla turpeen verotusta tasolta 4,9 euroa/MWh ensin tasolle 3,40 euroa/MWh vuonna 2015 ja edelleen tasolle 1,9 euroa/MWh 2016, mikä kannustaa entistä enemmän runsaasti hiilidioksidipäästöjä aiheuttavan turpeen käyttämiseen polttoaineena erityisesti yhdistetyssä sähkön ja lämmön tuotannossa. Samassa yhteydessä on korotettu metsähakkeen energiakäytön tukea, jotta turpeen ja hakkeen välinen hintasuhde ei muuttuisi. Näiden toimien yhteisvaikutus valtion talouteen on ollut noin 20 miljoonaa euroa heikentävä.

Vihreät ehdottaa turpeen verotuen pienentämistä palauttamalla veron tasolle 3,4 euroa/MWh. Metsähakkeen tuen vastaavasta alentamisesta Vihreät on tehnyt erillisen talousarvioaloitteen.

Arvioiden mukaan turpeen saama verotuki verrokkipolttoaineisiin nähden on tällä hetkellä suuruusluokkaa 148 miljoonaa euroa vuodessa. Kertaheitolla tätä ympäristölle haitallista verotukea ei kuitenkaan voi kokonaisuudessaan poistaa, sillä se puolestaan kannustaisi kivihiilen ja muiden fossiilisten tuontipolttoaineiden käyttöön polttoturpeen ja myös metsähakkeen asemesta.

Ilmastonmuutoksen torjumiseksi ja erityisesti Pariisin ilmastokokouksen jälkeen on käytettävä kaikki keinot hiilipäästöjen vähentämiseksi. Turpeen saaman verotuen pienentäminen tukee ilmastotavoitteiden saavuttamista ja kohentaa lisäksi valtiontalouden tilaa.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 52

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimiin polttoturpeen verotuen asteittaiseksi pienentämiseksi.

Hallitus esitti vuoden 2017 talousarviossaan kaivostoiminnassa ja louhinnassa kulutetun sähkön siirtämistä korkeammin verotetusta sähköveroluokasta I takaisin alennettuun teollisuuden sähköveroluokkaan II.

Kaivostoiminta ja louhinta ovat hyvin energiaintensiivistä ja paljon saastuttavaa teollisuutta. Kaivosten sähköveron alentaminen pienentää kaivosteollisuuden sähkölaskua valtion tuella. Ilmaston lämmitessä ja valtion talouden ollessa tiukoilla tämä yhtälö on kestämaton.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 2 vihr

Kaivosten sähköveron alennus kytkeytyy osaksi laajempaa verokeskustelua: kuinka paljon mitään pitäisi verottaa. Kestävää on verottaa enemmän kulutusta ja haittoja ja vähemmän työtä ja toimeentuloa.

Kaivosten verohuojennusten sijaan käyttöön pitäisi ottaa ennemmin kaivosvero. Se olisi eräänlainen louhintamaksu, joka voitaisiin rahastoida Norjan öljyrahaston tavoin. Varat käytettäisiin kaivosaluekuntien ja valtion hyväksi. Vihreät esittävät vaihtoehtobudjetissaan myös louhintaveroloitteen.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 53

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimiin kaivosten palauttamiseksi takaisin sähköveroluokkaan I.

10. Muut verot

Louhintaveron on kaivostoiminnassa louhittaviin maa-aineksen yksikkömääriin sidonnainen vero. Veron perinnästä on kokemusta ja tietoa useista Afrikan ja Etelä-Amerikan maista sekä Australiasta, USA:sta, Kiinasta ja Puolasta. Louhintaveron tulot perittäisiin kaivosyhtiöltä korvauksena siitä, että kaivosyhtiö saa käyttää maaperän mineraaleja.

Louhintaveron periminen ohjaisi kaivospolitiikkaa suuntaan, jossa louhinta aloitettaisiin silloin, kun mineraaliesiintymä on malmimääriltään tutkitusti riittävän arvokas. Esimerkiksi 20 000 000 euron vuosittainen verokertymä edellyttää, että veroa perittäisiin 40 senttiä kaivettua maa-ainestonnia kohden, koska Suomessa vuosittaiset louhintamäärät ovat noin 50 miljoonaa tonnia.

Vero todennäköisesti lisää myös mineraalien kierrätystä. Suomessa luonnon mineraaliesiintymät ovat suhteellisen niukkoja, mutta muita mineraalilähteitä voi olla esimerkiksi kaivosjätteen tai -jätevesien jatkohyödyntäminen, joista voidaan erottaa muun muassa nikkeliä ja fosforia. Kaivannaistoiminnan louhintaverotus tekisi nämä muut vaihtoehtoiset tavat malmin rikastamiseksi nykyistä kannattavammiksi.

Louhintaveron vähentäessä ympäristöä kuormittavan kiviaineksen louhintamääriä, pienenee myös kaivostoiminnalle tarvittavan maa-alan määrä. Tarvittavan maa-alamäärän pienentyessä louhinnan vaikutukset luontoon ja maisemaan vähenevät. Kaivostoiminnan ympäristöhaitoista erityisesti malmien rikastuksessa käytetty vesimäärä, sen hallinta ja jätevesihaitat liittyvät louhintamääriin, samoin rikastuskemikaalien käyttö.

Louhintaveron avulla voitaisiin korvata esimerkiksi liikenneväylien rakentamisesta ja lupaprosesseista aiheutuvia kuluja kunnille ja valtiolle. Tuottoja on mahdollista käyttää myös laajemmin kansalaisten hyvinvoinnin edistämiseen. Tätä voidaan perustella sillä, että kyseessä on uusiutumattoman, kansallisvarallisuuden luonteisen varannon hyödyntäminen.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 2 vihr

Vastalauseen lausumaehdotus 54

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy valmistelemaan louhintaveron käyttöönottoa.

03. Autovero

Autoverotusta kevennetään asteittain. Ensimmäiset veronkevennykset tulivat voimaan vuosien 2016 ja 2017 alusta, ja seuraavat kevennykset tulisivat voimaan asteittain vuosien 2018 ja 2019 alussa.

Vihreät näkevät, että hallituksen esittämät veronkevennykset tulisi jättää toteuttamatta vuodesta 2018 eteenpäin. Kertyvät tuotot tulisi kohdistaa ympäristöystävällisemmän liikenteen tukemiseen.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 55

Eduskunta edellyttää, että hallitus ei jatka autoveron kevennyksiä.

Liikenteen päästövähennyksissä on edettävä ripeästi, jotta on mahdollista saavuttaa Pariisin sopimuksen tavoite lämpötilan nousun rajoittamisesta alle kahteen asteeseen.

Henkilöautoliikenteen osalta nopea sähköistyminen edistää parhaiten kokonaistavoitetta, kun biopolttoaineet voidaan ohjata raskaan liikenteen ja lentoliikenteen käyttöön niin kauan kuin realistisia vaihtoehtoja ei ole.

Sähköautot edustavat vielä verrattain uutta tekniikkaa, joka on melko kallista ja johon siirtymisen saattaa olla kuluttajille korkean kynnyksen takana. Tämän johdosta monissa maissa sähköautojen ostamista tuetaan suoraan valtion varoista. Hallitus on esittänyt täyssähköautojen ostajille 2 000 euron romutuspalkkiota vanhasta autosta, mutta tämä ei todennäköisesti ole riittävä kannuste sähköautojen nopealle yleistymiselle.

Vihreät ehdottavat määräaikaista (max 5 vuotta) verovapautta täyssähköautoille. Keskimääräinen henkilöauton autovero on Suomessa 6 900 euroa. Vuonna 2018 tavoitteena olisi 5 000 uutta sähköautoa, jolla määrällä valtion menettämät autoverotulot olisivat noin 35 000 000 euroa.

On tärkeää saada sähköautokanta lisääntymään nopeasti sellaiselle tasolle, että laajenevalla latausverkostolla on käyttäjiä. Pidemmällä tulevaisuudessa sähköautojen akkukapasiteettia voidaan käyttää myös sähköverkon tehontasaajana ja sähköenergiavarastona.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 2 vihr

Vastalauseen lausumaehdotus 56

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimiin vapauttaakseen sähköautot autoverosta määräajaksi.

07. Ajoneuvovero

Liikenteen päästövähennyksissä on edettävä ripeästi, jotta on mahdollista saavuttaa Pariisin sopimuksen tavoite lämpötilan nousun rajoittamisesta alle kahteen asteeseen.

Henkilöautoliikenteen osalta nopea sähköistyminen edistää parhaiten kokonaistavoitetta, kun biopolttoaineet voidaan ohjata raskaan liikenteen ja lentoliikenteen käyttöön niin kauan kuin realistisia vaihtoehtoja ei ole.

Sähköautot edustavat vielä verrattain uutta tekniikkaa, joka on melko kallista ja johon siirtymisen saattaa olla kuluttajille korkean kynnyksen takana. Tämän johdosta monissa maissa sähköautojen ostamista tuetaan suoraan valtion varoista. Hallitus on esittänyt täyssähköautojen ostajille 2 000 euron romutuspalkkiota vanhasta autosta, mutta tämä ei todennäköisesti ole riittävä kannuste sähköautojen nopealle yleistymiselle.

Vihreät ehdottavat määräaikaista (max 5 vuotta) verovapautta täyssähköautoille. Keskimääräinen henkilöauton ajoneuvovero on Suomessa 340 euroa vuodessa, joten verottomuus tukisi sähköauton omistajaa noin 1 700 eurolla viiden vuoden aikajaksolla. Vuonna 2018 tavoitteena olisi 5 000 uutta sähköautoa, jolla määrällä valtion menettämät ajoneuvoverotulot olisivat noin 800 000 euroa.

On tärkeää saada sähköautokanta lisääntymään nopeasti sellaiselle tasolle, että laajenevalla latausverkostolla on käyttäjiä. Pidemmällä tulevaisuudessa sähköautojen akkukapasiteettia voidaan käyttää myös sähköverkon tehontasaajana ja sähköenergiavarastona.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 57

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimiin vapauttaakseen sähköautot ajoneuvoverosta määräajaksi.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 2 vihr

Osasto 13

KORKOTULOT, OSAKKEIDEN MYYNTITULOT JA VOITON TULOUTUKSET

05. Valtion liikelaitosten voiton tuloutukset

01. Valtion liikelaitosten voiton tuloutukset

Suomen metsien monimuotoisuuden suojelu on keskeinen osa kestävästä metsätaloudesta. Metsähallitus on kuitenkin ollut viime aikoina usein kohujen keskellä hakatessaan metsiä retkeilyalueilla ja vanhojen metsien säästökohdeissa. Liikelaitoksen tulostavoitteen nosto yhdeksällä miljoonalla eurolla vuodelle 2018 ei ole kestävä nykyisen hakkuutoiminnan ollessa monin paikoin kyseenalaista.

Hallituksella on kova paine kasvattaa metsien käyttöä ja pienentää hiilinielujen määrällisten biotaloustavoitteidensa saavuttamiseksi. Valtion liikelaitokselle korkeamman tulostavoitteen tavoittelu ilmaston ja luonnon kannalta kestävämmällä keinoin päästöjä lisäämällä ei ole perusteltavissa. Sen sijaan Suomen on pyrittävä kaikin keinoin vähentämään päästöjään Pariisin sopimuksen tavoitteiden saavuttamiseksi. Kestävämmien hakkuuiden lisääminen ei ole oikea suunta.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 58

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimiin metsähallituksen tulostavoitteen alentamiseksi.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että ehdotus vuoden 2018 talousarvioksi hyväksytään valiokunnan mietinnön mukaisena edellä todetuina muutuksina,

että edellä ehdotetut 58 lausumaa hyväksytään ja

että yleisperustelujen kohdalla ehdotettu epäluottamuslause hyväksytään.

Helsingissä 11.12.2017

Ozan Yanar vihr
Emma Kari vihr

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 3 vas

VASTALAUSE 3 vas

Yleisperustelut

Suomen talouden tilanne näyttää pitkästä aikaa valoisammalta. Kasvu ei enää perustu pelkästään yksityiseen kulutukseen, vaan myös vienti ja investoinnit ovat lisääntyneet, ja tämä trendi näyttäisi jatkuvan. Myös ennusteet Euroopan ja maailman talouden kehityksestä vahvistavat myönteisiä näkymiä. Uusimpien tilastojen valossa valtiovarainministeriön 2,1 prosentin kasvuennuste ensi vuodelle vaikuttaisikin olevan alakanttiin.

Toisaalta velkaantuminen ja osin siitä seurannut omaisuusarvojen paisuminen muodostavat kasvavan riskin koko maailmantalouteen.

Kasvun vauhdittumisesta huolimatta esimerkiksi pitkäaikaistyöttömyys on Suomessa edelleen sitkeää. Hallituksen politiikka kasvattaa ihmisryhmien välisiä eroja koulutuksessa, terveydessä, varallisuudessa, elinpiireissä ja mahdollisuuksissa. Paljon eroista siirtyy ylisukupolvisesti, eli hyvinvointivaltiolle ominainen sosiaalinen liikkuvuus ei enää toimi. Työttömien lapsista tulee muita todennäköisemmin työttömiä. Tulottomia kotitalouksia on jo 47 000.

Suomessa tulo- ja varallisuuserojen kasvu on näkynyt nimenomaan ääripäiden erkaantumisena. Perus- ja sosiaaliturvan leikkausten vuoksi pienituloisimmat ovat jääneet ansiokehityksestä jälkeeseen, ja vastaavasti kaikista suurituloisimpien ansiot ovat kasvaneet selvästi muita nopeammin. Verotusratkaisut ovat lisänneet rikkaista rikkaimpien tuloja.

Nousukaudesta puhutaan, mutta tästä huolimatta hallituksen ensi vuoden budjetti jatkaa aiemmilta vuosilta tuttua eriarvoistavaa ja suurituloisia suosivaa leikkauslinjaa. Veronalennukset lisäävät valtiontalouden rakenteellista alijäämää ensi vuonna.

Suomen on jatkossakin oltava maa, jossa kaikilla perhetaustaan ja yhteiskuntaluokkaan katsomatta on mahdollisuus hyvään elämään.

Kattavat ja laadukkaat julkiset palvelut, reilut työelämän pelisäännöt sekä oikeudenmukainen verotus- ja tulonjakojärjestelmä takaavat, että ketään ei jätetä heitteille ja että yhteiskunnan voimavarat saadaan valjastettua kaikkia hyödyttävällä tavalla.

Vasemmistoliiton budjettiesitykset vuodelle 2018 tarjoavat tasa-arvoa ja yhteiskunnan kestävästä rakennemuutosta edistävän vaihtoehdon.

Perusturvan, pienimpien eläkkeiden, työttömyysturvan ja opintorahan tasoa korotetaan, hyvinvointipalveluiden maksullisuutta karsitaan ja koulutuksen ja kasvatuksen tasa-arvoa lisätään. Pannostaisimme reilusti yli miljardi euroa hyvinvointieroja tasaaviin etuuskorotuksiin ja julkisten palveluiden parantamiseen. Esimerkiksi kansan- ja takuueläkettä korottaisimme 50 eurolla kuussa. Koulutusjärjestelmää ja opiskelijoiden asemaa vahvistaisimme puolella miljardilla eurolla.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 3 vas

Verotuksessa lisäisimme verojärjestelmän progressiivisuutta. Tämä tapahtuisi tuloveroasteikon yläpäästä ja osinkoverotusta kiristämällä sekä pienituloisimpia auttavaa kunnallisveron perusvähennystä kasvattamalla. Vastalauseessamme hallituksen hyvätuloisia suosivia veronkevennyksiä perutaan.

Ilmastonmuutokseen sopeutumiseen ja yhteiskunnan kestäväen rakennemuutoksen edistämiseen panostaisimme niin ikään lähemmäs puoli miljardia euroa hallitusta enemmän. Samalla karsimme tehottomiksi todettuja ja ympäristölle haitallisia vero- ja muita tukia.

Nykytilanteessa käyttämättömiä tuotantoresursseja on vielä paljon (työttömyys), eikä talouden voi noususuhdanteesta huolimatta katsoa olevan "ylikuumentunut". Siksi hallituksen ja valtiovarainvaliokunnan linjaa lievästi ekspansiivisempi finanssipolitiikka olisi perusteltua tärkeiden rakennemuutosten edistämiseksi. Vaihtoehdossamme menojen ja tulojen suhde on kuitenkin samalla tasolla kuin hallituksen esityksessä. Tällä osoitamme, että erilaista politiikkaa voidaan tehdä valtion rahoitusasemaa muuttamatta.

Politiikan ideologia-, arvo- ja painotuseroista kertoo, että vasemmistoliiton vaihtoehto pienentäisi tuloeroja kuvaavaa ginikerrointa 0,7 prosenttiyksiköllä. Köyhyysaste laskisi 0,88 prosenttiyksiköä. Miesten ja naisten käytettävissä olevien tulojen ero pienenesi. Sipilän hallituksen vuosien 2016—18 budjetit puolestaan ovat kasvattaneet ginikerrointa 0,2 prosenttiyksiköllä ja köyhyysastetta 0,3 prosenttiyksiköllä.

Kilpailukykyä rakennetaan osaamisella, ei leikkaamalla palkkoja

Vasemmistoliitto on ainoana puolueena vastustanut vuoden 2016 niin sanottua kilpailukyky sopimusta. Sittemmin moni muukin on todennut kritiikin olleen oikeutettua.

Hallituksen työmarkkinajärjestöille pakkosanelema sopimus merkitsi miljardiluokan tulonsiirtoa yrityksille työntekijöiden ja julkisen sektorin kustannuksella. Erityisen kovaa järjestely on iskenyt julkisen sektorin pienipalkkaisiin työntekijöihin, joilta leikattiin lomarahat. Yritysten maksamia eläke-, työttömyysvakuutus- ja sairausvakuutusmaksuja pienennetään yhteensä noin 2,4 prosenttiyksiköllä, ja työntekijöiden maksuja nostetaan lähes vastaavasti. Maksumuutosten "kompensointi" veronkevennyksillä on heikentänyt julkisen talouden rahoitusasemaa sadoilla miljoonilla euroilla.

Perusteet kiky-sopimukselle olivat alun perinkin heikot, ja toteutuneen kehityksen valossa ne näyttävät vieläkin heikompina. Ajatus työajan pidentämisen ja kilpailukykyyn parantumisen yhteydestä edustaa menneen maailman logiikkaa. Työehtojen heikentäminen ei ole lääke Suomen talousongelmiin, aivan kuten liian suuret palkat eivät ole niiden syy.

Työ ei Suomessa ole keskeisiä kilpailijamaita kalliimpaa — päinvastoin. Yksikkötyökustannuksiin vaikuttaa palkkojen lisäksi työn tuottavuus. Joidenkin perinteisten korkean jalostusasteen ventialojen ongelmat ja korkean tuottavuuden työpaikkojen väheneminen ovat Suomessa viime vuosina johtaneet tuottavuuden laskuun. Heikon tuottavuuden taustalla vaikuttaa myös tutkimus-, kehitys- ja innovaatio toiminnan leikkaukset. Vaikuttaa kuitenkin siltä, että tuottavuus olisi

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 3 vas

kääntynyt kasvuun. Tuottavuus on myös vahvasti suhdannesidonnaista ja paranee yleisen taloustilanteen myötä.

Ratkaisu Suomen työmarkkinoiden ongelmiin ei ole työn halpuuttaminen — sitä kilpailua Suomi ei voi koskaan voittaa — vaan panostaminen vahvuksiimme: laaja-alaiseen osaamiseen, koulutukseen, tutkimukseen, laadukkaisiin tuotteisiin, työhyvinvointiin ja toimivaan infrastruktuuriin. Kiky-sopimuksen mukainen työajan pidennys sen sijaan on saattanut jopa hidastaa työllisyyden kasvua.

Kilpailukyky sopimus on näennäisesti työmarkkinaosapuolten välinen, mutta ilman hallituksen pakkotoimia sitä ei olisi syntynyt. Vastuu sen haitallisista vaikutuksista kuuluu siten myös hallitukselle.

Esitämme kilpailukyky sopimukseen liittyvien budjettilakien ja maksumuutosten perumista. Julkisen sektorin lomarahat palauttaisimme ennalleen. Yhteensä nämä muutokset parantaisivat julkisen sektorin rahoitusasemaa noin 650 miljoonalla eurolla.

Otetaan ilmastonmuutos vakavasti ja nopeutetaan kestävää rakennemuutosta

Ilmastonmuutoksen hidastaminen ja maapallon kestävä eläminen ovat ihmiskunnan suurimpia haasteita. Keski-Euroopan ympäristöjalanjälki on kolmin- tai nelinkertainen kestävään tasoon nähden.

Kestävä rakennemuutos on hyvinvointivaltion luomiseen verrattava yhteiskunnallinen "missio". Siirtymä vähähiiliseen elämäntapaan edellyttää valtavia muutoksia tuotantoon, kulutukseen, asumiseen ja liikkumiseen. Tämä vaatii huomattavasti nykyistä tiukempaa sitovaa ympäristösääntelyä, ulkoisvaikutusten hinnoittelua todellisten haittojen mukaisesti (esimerkiksi verotuksen kautta) sekä valtavia julkisia panostuksia infrastruktuuriin ja tutkimukseen. Samalla on huolehdittava yhteiskunnallisesta tasa-arvosta verotuksen ja riittävän sosiaaliturvan avulla.

Uusiutuvan energian, resurssitehokkuuden, kiertotalouden ja ylipäänsä kestävien toimintamuotojen ja ratkaisuiden käyttöönottoa tulee tukea niin julkisella sektorilla kuin yrityksissä, yhdistyksissä ja kotitalouksissa.

Vasemmistoliiton vaihtoehdossa kestävä rakennemuutoksen edistämiseen panostetaan satoja miljoonia hallitusta enemmän. Satsaamme joukkoliikenteeseen, pyöräilyyn ja kävelyyn sekä energiatehokkaaseen asumiseen. Lisäämme uusiutuvan energian ja energiatehokkuuden tukia ja mahdollistaisimme energiaremonttituet myös pienituloisille sekä asunto-osakeyhtiöille ja -osuuksikunnille. Ympäristölle haitallisia ja taloudellisesti tehottomia fossiilienergiatukia karsisimme ja panostaisimme kestäviä uusia ratkaisuita luoviin TKI-tukiin.

Ehdotamme myös julkisen kehityspankin tai investointilaitoksen perustamista. Sen tehtävänä olisi si koota ja kanavoida kestävä kehitystä edistävää rahoitusta pitkäjänteisesti kokonaisvaltaisen missioajattelun ja yhteiskuntavision mukaisesti.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 3 vas

Harmaa talous ja verovälttely kuriin

Harmaa talous, talousrikollisuus ja verojen välttely aiheuttavat suuren laskun julkiselle taloudelle ja ovat valtava rakenteellinen ongelma.

Harmaan talouden on eri selvityksissä arvioitu vastaavan 5—14 prosenttia Suomen bruttokansantuotteesta. Toisen arvion mukaan Suomi menettää yksistään monikansallisten yritysten aggressiivisen verosuunnittelun seurauksena vuosittain 430—1 400 miljoonaa euroa yhteisöverotuloja. Veropohjan tilkitseminen ja verovälttelyn hillitseminen kohentaisi julkistalouden rahoitusasemaa, tehostaisi markkinamekanismin toimintaa ja parantaisi rehellisten ja pienten yritysten kilpailuasemaa.

Viime vuosina harmaan talouden vastainen toiminta on tehostunut, ja tehdyt satsaukset ovat maksaneet itsensä monin kerroin takaisin. Kuitenkin on olemassa monia kansallisia ja EU-tason toimia, joilla harmaata taloutta, talousrikollisuutta ja verovälttelyä pystyttäisiin hillitsemään nykyistä tehokkaammin.

Hallitus antoi kevään 2017 julkisen talouden suunnitelman yhteydessä "täydentäviä linjauksia" harmaan talouden vastaisesta työstään. Pääsääntöisesti hallitus kuitenkin tyytyi tuolloinkin toteamaan käynnissä olevat EU-sääntelyhankkeet ja sen, että niin sanotun veronkiertodirektiivin kansallisen implementoinnin valmistelu on aloitettu. Direktiivin nojalla esimerkiksi korkovähennysoikeuden rajoittaminen koskee vuodesta 2019 alkaen myös konsernin ulkopuoliselle toimijalle maksettuja korkoja, mikä on tervetullutta. Myös ns. hybridijärjestelyihin tartutaan hallituksen mukaan tiukemmin "viimeistään vuodesta 2020 alkaen".

Monet EU-uudistuksista menevät oikeaan suuntaan, ja on hyvä, jos Suomi aidosti soveltaa veronkiertodirektiiviä tiukasti. Esimerkiksi korkovähennysoikeuteen ja hybridijärjestelyihin liittyvät uudistukset ovat sellaisia, joita vasemmistoliitto on entuudestaan edellyttänyt.

Valitettavasti Suomi ei kuitenkaan tosiasiallisesti ole ollut halukas esimerkiksi ulottamaan julkista raportointivelvollisuutta muihin kuin todella suuriin, yli 750 miljoonan euron liikevaihdon yrityksiin (eli ylivoimainen enemmistö yrityksistä jää raportointivelvollisuuden ulkopuolelle) tai edellyttämään maakohtaisten tietojen erittelyä kaikkien konsernin toimimaiden osalta, mikä olisi perusedellytys aggressiivisen verosuunnittelun tai veronkierron arvioimiselle.

Suomen tulisi nykyistä pontevammin edistää muun muassa kattavan maakohtaisen raportoinnin sekä taloudellisten ja edunsaajatietojen avoimuuden normeja EU:n direktiiveissä ja niiden kansallisessa toimeenpanossa. Esimerkiksi veronkiertodirektiivin toimeenpanoon on perusteltua suhtautua skeptisesti Sipilän hallituksen aiempien näyttöjen valossa: EU:ssa Suomi ei ole ajanut kunnianhimoisia sääntöjä, ja kotimaan lainsäädännössä on menty sieltä, missä aita on matalin.

Lisäksi hallitus runnoi tänä vuonna läpi myös arvopapereiden niin sanottua hallintarekisteröintiä laajentavan lakimuutoksen, joka supistaa rahoitusmarkkinoiden ja omistajatietojen avoimuutta sekä viranomaisten tiedonsaantimahdollisuuksia ja tekee veronkierron ja talousrikollisuudesta entistä helpompaa. Eduskunnan edellyttämät hallituksen "täydentävät" lisäesitykset eivät poista

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 3 vas

ongelmia kokonaan, ja on epäselvää, onko kaikkia eduskunnan edellyttämiä asioita edes edistetty.

Kansallisella tasolla voitaisiin tehdä EU:sta riippumatta itsenäisestikin monia oikeudenmukaista ja tehokasta veronkantoa edistäviä toimia.

Keskeistä harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan kannalta on myös riittävien viranomaisresurssien turvaaminen sekä viranomaisten välisen yhteistyön helpottaminen. Vasemmistoliiton vaihtoehdossa näiden toimintojen rahoitusta korotetaan jo ensi vuodelle yhteensä 12 miljoonalla eurolla.

Myönteistä on, että hallitus on luvannut laajentaa rakennusalaalla jo käytössä olevan veronumeron myös muille toimialoille (esimerkiksi telakat, ravintola-ala, siivousala). Tätä uudistusta tulisi kiihdyttää.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavat lausumat:

Vastalauseen lausumaehdotus 1

Eduskunta edellyttää, että hallitus muuttaa talouspoliittista linjaansa niin, että suurituloisten veronkevennykset korvataan hyvinvointia lisäävillä ja pienituloisten ostovoimaa parantavilla toimilla.

Vastalauseen lausumaehdotus 2

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy tarvittaviin toimenpiteisiin, jotta lakiesityksiin ja tärkeisiin valtiontaloutta koskeviin suunnitelmiin, kuten julkisen talouden suunnitelmiin ja vuosittaisiin talousarvioihin, sisällytetään kattava arvio esitettyjen toimenpiteiden vaikutuksista tulonjakoon ja eri väestöryhmiin, sukupuolten väliseen tasa-arvoon, ympäristökuormitukseen ja hyvinvointiin.

Vastalauseen lausumaehdotus 3

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy tarvittaviin toimiin kilpailukykysojuksesta aiheutuvien, eduskunnan päätäntävaltaan kuuluvien lakimuutosten perumiseksi.

Vastalauseen lausumaehdotus 4

Eduskunta edellyttää, että hallitus alkaa edistää eurooppalaisen rahoitusmarkkinaveron käyttöönottoa.

Vastalauseen lausumaehdotus 5

Eduskunta edellyttää, että hallitus edistää kattavan ja julkisen maakohtaisen veroraportoinnin, verotuksellisen tiedonvaihdon ja taloudellisten tietojen avoimuuden normeja EU:n di-

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 3 vas

rektiivejä valmisteltaessa ja soveltaa niitä kansalliseen lainsäädäntöön suurimmalla direktiivien mahdollistamalla kunnianhimon tasolla.

Vastalauseen lausumaehdotus 6

Eduskunta edellyttää, että hallitus edellyttää kaikki kirjanpitolain mukaiset suuryritykset antamaan toiminnastaan kattavan julkisen maakohtaisen raportin kaikkien niiden maiden osalta, joissa niillä on tytäryhtiö tai kiinteä toimipiste.

Vastalauseen lausumaehdotus 7

Eduskunta edellyttää, että hallitus tuo eduskunnan käsiteltäväksi aggressiivisen verosuunnittelun mahdollisuuksia kaventavan esityksen yritysten korkovähennysmahdollisuuksien rajoittamiseksi.

Vastalauseen lausumaehdotus 8

Eduskunta edellyttää, että hallitus tuo eduskunnan käsiteltäväksi lakiesityksen, jonka nojalla ulkomaille maksettavista koroista peritään 30 prosentin lähdevero tilanteissa, joissa tosiasiallinen hyödynsaaja asuu veroparatiisissa tai hyvin matalan verotuksen maassa.

Vastalauseen lausumaehdotus 9

Eduskunta edellyttää, että hallitus turvaa riittävät viranomaisresurssit harmaan talouden, talousrikollisuuden ja aggressiivisen verovälttelyn suitsimiseen.

Vastalauseen lausumaehdotus 10

Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto tuo kiireellisesti eduskunnan käsiteltäväksi lainsäädäntömuutokset, joilla turvataan suoran omistuksen tasoinen arvopapereiden omistustietojen julkisuus, kuten eduskunta on aiemmin pöytäkirjassa velvoittanut.

Vastalauseen lausumaehdotus 11

Eduskunta edellyttää, että hallitus tuo ensi tilassa eduskunnan käsiteltäväksi lakimuutoksen, jonka nojalla suomalaisilta edellytetään sanktion uhalla suoraa omistusta suomalaisten yritysten osalta ja yritykset velvoitetaan tunnistamaan kaikki omistajansa ja toimittamaan niitä koskevat tiedot reaaliaikaiseen julkiseen rekisteriin.

Vastalauseen lausumaehdotus 12

Eduskunta edellyttää, että hallitus tuo kaikki keskeiset EU:n taloudellisia ulkosuhteita koskevat asiat — kuten kauppaa- ja investointisopimukset — eduskunnan käsiteltäviksi mahdollisimman varhaisessa vaiheessa, antaa eduskunnalle aktiivisen roolin ja riittävästi informaatiota käsiteltävinä olevista asioista ja varmistaa, että kaikki EU:n taloudellisia ulkosuh-

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 3 vas

teita koskevat kannat ovat yhteismitallisia Suomen kestävästä kehitystä ja ihmisoikeuksia koskevien sitoumusten kanssa.

Vastalauseen lausumaehdotus 13

Eduskunta edellyttää, että hallitus alkaa edistää EU:ssa sisämarkkina-alueen yhteisiä ulkoisia hiilitulleja sekä laajempaa EU-alueen kasvihuonekaasujen verotuksen harmonisointia.

Vastalauseen epäluottamusehdotus

Hallitus on epäonnistunut työllisyys- ja talouspolitiikassaan, heikentänyt lyhytnäköisillä leikkauksillaan Suomen osaamisperustaa ja tulevaisuuden menestyksen edellytyksiä, kasvattanut suomalaisten eriarvoisuutta, vitkastellut ilmastonmuutoksen hillinnässä, väistellyt globaalia vastuutaan, sivuuttanut asiantuntijatiedon, sitonut itsensä etujärjestöjen talusnuoraan ja osoittanut kyvyttömyyttä perusteelliseen poliittiseen valmisteluun. Eduskunta katsoo, ettei hallitus nauti eduskunnan luottamusta.

Yksityiskohtaiset perustelut

MÄÄRÄRAHAT

Pääluokka 23

VALTIONEUVOSTON KANSLIA

10. Omistajaohjaus

Valtion kehitysyhtiö

Sipilän hallitus on tehnyt suuria muutoksia valtion omistajapolitiikkaan. Osa uutta linjaa on, että valtionomistuksia vähennetään yhtiöissä, jotka valtio omistaa nykyään kokonaan tai osittain. Tätä tehtävää varten on luotu kokonaan uusi toimija, "valtion kehitysyhtiö" eli Vake Oy. Ensi vaiheessa Vaken suoraan omistukseen on kerrottu siirtyvän 2,4 miljardin euron edestä valtion omistuksia yhdeksässä yrityksessä, joista valtio on saanut noin 72 miljoonaa euroa osinkoa vuodessa.

Esimerkiksi valtion omistusosuuden vähentäminen Neste oyj:ssä vaikuttaa lyhytnäköiseltä. Neste on hyvin kannattava ja strategisestikin merkittävä yritys, jonka tulevaisuus näyttää lisäksi valoisalta tuotannon onnistuneen modernisaation seurauksena. Uusien puhtaan teknologian tuotteiden pitkäjänteinen kehittäminen ja kaupallistaminen ei välttämättä olisi ollut edes mahdollista ilman kärsivällistä valtio-omistajaa. Julkisen enemmistöomistuksen säilyttäminen olisi tärkeää, jotta Neste voisi edelleen kehittää tuotantoaan ympäristöystävällisemmäksi ja uusiutuviin energianlähteisiin perustuvammaksi. Mikäli valtion omistusosuus pienenee kolmannekseen, kuten suunnitelmissa on, ei julkista intressiä pystytä turvaamaan. Lisäksi pääoman tuotto on Nesteessä

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 3 vas

ollut yli 20 prosenttia. Yhtiöstä saatujen osinkotulojen osuus oli viime vuonna noin kolmannes kaikista valtion osakeomistusten osingoista.

Vasemmistoliitto vastusti ainoana puolueena Vaken perustamista, koska Sipilän hallitus ei ole kyennyt uskottavasti perustelemaan uuden omistusyhtiön tarvetta. Kritiikki on yhä perusteltua. Edelleen vaikuttaa, että tuottavia ja strategisesti tärkeitä omistuksia aiotaan Vaken kautta myydä, jotta hallitus voi toteuttaa mielihankkeitaan veroleikkausten heikentämisen budjetin ulkopuolella ja ilman budjettirahojen käyttöön liittyvää demokraattista kontrollia. Pelkona on, että kehitysyhtiöjärjestely on yksi askel kehityskulussa, jossa hallitus myy strategisesti tärkeitä ja/tai taloudellisesti järkeviä omistuksia ideologisista syistä enemmän kuin olisi perusteltua.

Omistajaohjauksen epäonnistumisesta kertoo myös Finnairin toimitusjohtajan lisäeläkkeen muodossa toteutettu kohtuuton ja hallituksen omien linjausten vastainen palkitsemisjärjestely. Lisäksi esimerkiksi sote-digi-nimellä kulkeva, sote-uudistukseen kytkeytyvä omistusjärjestely on herättänyt kysymyksiä, joihin ei olla saatu tyydyttäviä vastauksia.

Valtionyhtiöiden verovastuu

Omistajapolitiikan tärkeisiin tehtäviin kuuluu myös edelläkävijyys sosiaalisesti, ekologisesti ja taloudellisesti vastuullisena omistajana. Valtio voi omalla esimerkillään lähettää markkinoille voimakkaita signaaleja, jotka muuttavat toimintatapoja laajemminkin.

Tästä näkökulmasta on ongelmallista, ettei valtio-omistaja ole ollut halukas edistämään valtionyhtiöiden julkista maakohtaista verotietojen raportointia, vaikka asiasta linjattiin jo vuonna 2014 ja vaikka tavoite on vahvistettu myös omistajapoliittisessa periaatepäätöksessä, jossa yhteiskuntavastuu määritellään "jokaisen valtionyhtiön perusarvoksi".

Eri tunnuslukuja kattavasti erittelevää maakohtaista tilinpäätösraportointia pidetään yhtenä tärkeimmistä keinoista puuttua veropohjan murenemiseen, voittojen keinotekoiseen siirtelyyn ja aggressiiviseen verosuunnitteluun. Se antaa viranomaisille, kansalaisille ja tiedotusvälineille mahdollisuuden arvioida, näyttävätkö kansainvälisesti toimivat yhtiöt voittonsa eri toimimaissaan niissä tapahtuvan todellisen arvonlisäyksen mukaisesti ja maksavatko ne kussakin toimimaassaan asianmukaiset verot.

Toistaiseksi yksikään matalan verotuksen valtiossa toimiva valtionyhtiö ei kuitenkaan ole julkisessa tilinpäätöksessään raportoinut toiminnastaan näiden maiden osalta. Pääongelma on, että valtioneuvoston kanslian nykyinen ohjeistus jättää yritysten itsensä päätettäväksi, mitkä tiedot ne katsovat raportoinnin arvoiseksi. Tällöin niiden on mahdollista jättää pois juuri ne tiedot, jotka ovat tärkeimpiä vastuullisen veronmaksun ja aggressiivisen veronmaksun arvioimisen kannalta.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavat lausumat:

Vastalauseen lausumaehdotus 14

Eduskunta edellyttää, että hallitus antaa eduskunnalle kattavan selvityksen uudenlaisten omistajapoliittisten kehitysyhtiöiden todellisesta tarpeesta ja käyttötarkoituksesta ja että

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 3 vas

valtio-omistaja pidättyy myymästä sellaisia omistuksia, joilla on strategista merkitystä Suomen taloudelle ja elinkeinotoiminnan kehitykselle tai joiden tuotto ylittää selvästi Suomen valtionlainojen korkotason.

Vastalauseen lausumaehdotus 15

Eduskunta edellyttää, että valtion omistus Neste Oyj:ssä säilytetään yli 50 prosentissa.

Vastalauseen lausumaehdotus 16

Eduskunta edellyttää, että hallitus antaa välittömästi uuden omistajapoliittisen ohjeistuksen, joka velvoittaa valtion enemmistöomisteiset yhtiöt raportoimaan vähintään teollisen yhteistyön ja kehityksen järjestön OECD:n niin sanotun BEPS-hankkeen mukaiset tiedot julkisesti ja eritellysti kaikista maista, joissa niillä on tytäryhtiö tai kiinteä toimipaikka. Tämä tarkoittaa, että raportoinnista tulee käydä ilmi henkilöstömäärä, henkilöstökulut, liikevaihto, voitto, maksetut ja kertyneet yhteisöverot sekä keskeiset rahoitustiedot.

Pääluokka 24

ULKOASIAINMINISTERIÖN HALLINNONALA

10. Kriisinhallinta

21. Siviilihenkilöstön osallistuminen kriisinhallintaan (kiinteä määräraha)

Konfliktien ja sotien muuttunut luonne on osoittanut, kuinka rajalliset mahdollisuudet aseellisilla ja sotilaallisilla keinoilla on väkivaltaisten konfliktien ehkäisyssä ja ratkaisussa.

Siviilikriisinhallinta edustaa kokonaisvaltaista kriisinhallintanäkemystä, jolla pyritään vakauttamaan maailman konfliktialueita ja ehkäisemään uusien globaalien uhkien leviämistä. Siviilikriisinhallinta kattaa myös pitkäkestoisemmat tilapäiset toimet, joiden tavoitteena on vahvistaa julkista hallintoa, oikeusvaltioperiaatetta, ihmisoikeuksia ja demokratiaa.

Suomen kansallisen siviilikriisinhallintastrategian tavoitteena on, että kansainvälisissä operaatioissa on vuosittain keskimäärin 150 suomalaista asiantuntijaa. Nykyisellä määrärahasolla Suomi pystyy kuitenkin lähettämään vain 120 asiantuntijaa. Ulkoasianministeriön arvion mukaan yhden siviilikriisinhallinta-asiantuntijan vuosittaiset kustannukset ovat keskimäärin 120 000 euroa. Tarvittaisiin siis noin 3,6 miljoonaa euroa lisää, jotta päästäisiin kansallisen strategian asettamaan 150 asiantuntijan tavoitteeseen.

Osallistuminen kansainväliseen siviilikriisinhallintaan on keskeinen osa Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa, ja siihen on varmistettava riittävät resurssit.

Kuten siviilikriisinhallintastrategiassakin todetaan: "Suomalaisten asiantuntijoiden lähettäminen riittävässä määrin EU:n, YK:n, Etyj:n ja muiden kansainvälisten järjestöjen toimielimiin tarjoaa Suomelle mahdollisuuden vaikuttaa kansainvälisen siviilikriisinhallinnan kehittämiseen sekä

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 3 vas

operaatioiden suunnitteluun ja toteutukseen". Samalla Suomi osallistuu kansainväliseen vastuunkantoon ja tukee konfliktien ennaltaehkäisyä, ratkaisemista ja rauhanrakentamista.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 24.10.21 lisätään 3 600 000 euroa siviilikriisinhallinnan asiantuntijamäärän kasvattamiseen.

30. Kansainvälinen kehitysyhteistyö

66. Varsinainen kehitysyhteistyö (siirtomääräraha 3 v)

Suomen tulee kantaa vastuunsa ja edistää myönteistä kehitystä myös rajojemme ulkopuolella. Kehitysyhteistyöllä torjutaan osaltaan köyhyyttä, parannetaan ihmisoikeuksia, edistetään demokratiaa, ehkäistään konflikteja ja hillitään ilmastonmuutosta. Ilmastonmuutokseen liittyvät ympäristöongelmat ovat yhä useammin pakolaisuuden syy. Uusia ilmastopakolaisia arvioidaan olevan vuosittain yli 20 miljoonaa.

Vuoden 2016 äkkiarvaamatta ja ilman kunnollista valmistelua toteutetut satojen miljoonien eurojen leikkaukset veivät kehitysyhteistyörahoituksesta hetkessä 40 prosenttia. Jättilleikkaukset olivat suoraan pois miljoonien maailman köyhimpien ihmisten perustarpeista ja hyvinvoinnista. Ne ovat johtaneet monien menestyksekkäiden hankkeiden ennen aikaiseen päättymiseen ja heikentäneet Suomen kansainvälistä mainetta. Samalla olemme irtautuneet siitä pohjoismaisesta arvoyhteisöstä, johon itsemme mielellämme liitämme.

Mikäli talous kasvaisi ensi vuonna valtiovarainministeriön ennusteen mukaisesti, jäisi kehitysyhteistyön bruttokansantulo-osuus 0,38 prosenttiin. Luultavasti luku on alakanttiin, koska talous kasvaa VM:n arviota nopeammin. Vuonna 2014 osuus oli 0,59 prosenttia, ja vielä vuonna 2015 se oli 0,55 prosenttia. Suomi on edelleen "virallisesti sitoutunut" 0,7-tavoitteeseen, mutta parantuneesta taloustilanteesta huolimatta hallitus ei tee mitään bktl-osuuden kasvattamiseksi, vaan pienentää sitä entisestään.

Huomattavaa on myös, että vähiten kehittyneiden maiden tukemiseen ohjataan vain 0,16 prosenttia bruttokansantulosta, eli hallitusohjelmaankin sisältyvä lupaus kaikista köyhimpien maiden 0,2 prosentin osuudesta jää sekin toteutumatta.

Samaan aikaan, kun kehitysyhteistyö on ajettu alas, vaatimukset esimerkiksi pakolaiskiintiön nostamiseksi tai oleskelulupakäytäntöjen inhimillistämiseksi on ohitettu vetoamalla siihen, että ongelmien "perimmäisiin syihin" tulee puuttua "paikan päällä".

Paitsi leikkausten suuruus oleellista on myös niiden kohdennus. Hallitus on leikannut nimenomaan varsinaisesta kehitysyhteistyöstä ja paikannut tätä vähän kasvattamalla samaan aikaan muita kehitysyhteistyönä raportoitavia menoja ja sijoitusmuotoisia järjestelyitä. Tuntuvimmin on leikattu kansalaisjärjestöiltä sekä monenkeskisiltä järjestöiltä, joiden toiminta on selvitysten mukaan ollut erityisen tehokasta.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 3 vas

Yhä enemmän huomiota ja voimavaroja saavat erilaiset yksityisen sektorin hankkeet. Yksityisen sektorin kehitys on tärkeää, mutta enemmän huomiota tulee kuitenkin kiinnittää siihen, että yksityisen sektorin hankkeisiin sovelletaan vakiintuneita kehitysyhteistyön avoimuuteen ja tuloksellisuuteen liittyviä standardeja, että kyse on aidosta edunsaajalähtöisestä toiminnasta eikä kehitysyhteistyöksi naamioidusta vientituesta ja että vähiten kehittyneiden maiden ja kaikista köyhimpien ihmisten saama tuki ei vähene, kun resursseja kohdennetaan aiempaa enemmän markkinaveitsei-

Emme pidä perusteltuna valtiovarainvaliokunnan päätöstä korvamerkitä 400 000 euroa lisärahoitusta PIF-investointitukeen, joka on kehitysyhteistyömäärärahoista otettua vientitukea suomalaisyrityksille. Suomalaisyrittäjien siirtymistä kansainvälisille markkinoille ja myös globaaliin etelään on sinänsä perusteltua avittaa, mutta varat siihen tulisi ottaa muualta kuin varsinaisen kehitysyhteistyön määrärahoista.

Jatkossa Suomen tulee korottaa kehitysyhteistyöbudjettiaan vuosittain niin, että saavutamme kohtuullisella aikavälillä sitoumuksemme mukaisen 0,7 prosentin bruttokansantulo-osuuden. Huomattava osuus rahoituksesta tulee kohdentaa kansalaisjärjestöille ja ilmastotyöhön. Kansalaisjärjestöjen vaikutus- ja kehitysviestintätäyttöä tulee tukea erillisellä tuki-instrumentilla, kuten tähänkin asti.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 24.30.66 lisätään 120 000 000 euroa varsinaiseen kehitysyhteistyöhön ja ilmastorahoitukseen ja että hyväksytään seuraavat lausumat:

Vastalauseen lausumaehdotus 17

Eduskunta edellyttää, että hallitus korottaa Suomen kehitysyhteistyömäärärahoja vuosittain huomattavasti niin, että saavutamme kohtuullisella aikavälillä kansainvälisten sitoumuksemme mukaisen 0,7 prosentin bruttokansantulo-osuuden. Ilmastorahoituksen tulee olla lisäistä kehitysyhteistyöhön nähden, ja nykyistä suuremman osan siitä tulee olla lahjamuotoista.

Vastalauseen lausumaehdotus 18

Eduskunta edellyttää, että hallitus kohdentaa kaikesta kehitysyhteistyöstään vähintään 0,2 prosentin bruttokansantulo-osuuden kaikkein köyhimmille eli niin sanotuille LDC-maille kansainvälisten sitoumuksien mukaisesti.

Vastalauseen lausumaehdotus 19

Eduskunta edellyttää, että ilmastorahoituksen osuus Suomen kehitysyhteistyöstä tulee avata talousarvioesityksessä nykyistä yksityiskohtaisemmin niin, että talousarvioesityksestä käy tarkemmin ilmi, mikä on varsinaisen ja kansainvälisesti raportoitavan ilmastorahoituksen osuus ja käyttötarkoitus.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 3 vas

Vastalauseen lausumaehdotus 20

Eduskunta edellyttää, että hallitus ei raportoisi pakolaisten tai turvapaikanhakijoiden vastaanottamisesta Suomessa syntyviä kuluja, kehitysmaista Suomeen tulevien opiskelijoiden kuluja tai kehitysmailla annettavia velkahelpotuksia osana virallista kehitysyhteistyötä.

Vastalauseen lausumaehdotus 21

Eduskunta edellyttää, että kansalaisjärjestöjen kehitys- ja vaikutustyöhön sekä kehitysyhteistyötiedotukseen budjetoitu rahoitus mahdollistaa jatkossakin järjestöjen omaehtoisen ja moninaisen työn kehityskysymysten parissa, on kokonaisuudessaan kansalaisjärjestöjen haettavissa ja määrärahaosuudeltaan vähintään nykyisen VGK-tuen tasoa.

88. Finnfundin (Teollisen yhteistyön rahasto Oy) pääoman korottaminen (siirtomääräraha 3 v)

Samalla kun varsinaisesta kehitysyhteistyöstä on leikattu, kehitysrahoituslaitos Finnfundin pääomaa ja niin sanottuja kehitysyhteistyön finanssisijoituksia on lisätty viime vuosina huomattavasti. Finnfundin sijoitusten vastuullisuuteen, kehitysvaikutuksiin ja verojalanjälkeen liittyen on tullut esiin useita huolestuttavia tietoja, eikä toistaiseksi ole takeita siitä, että Finnfundin käytännöt olisivat riittävästi muuttuneet. Hallitus on kuitenkin ohjaamassa Finnfundille jälleen 10 miljoonaa euroa lisää ensi vuonna.

Finnfundin kaltaisilla julkisilla kehitysrahoituslaitoksilla on oma paikkansa ja tehtävänsä, mutta nykytilanteessa uutta pääomitusta ei voi pitää perusteltuna.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentilta 24.30.88 vähennetään 10 000 000 euroa.

89. Kehitysyhteistyön finanssisijoitukset (siirtomääräraha 3 v)

Finanssisijoitusten käyttötarkoituksesta ja kohdentumisesta on ollut saatavilla varsin vähän tietoa. Hallituksen tulee avoimemmin kertoa, mitä näillä rahoilla tehdään ja kuinka niiden osalta varmistetaan avun tuloksellisuuteen, kehitysvaikutuksiin, verovastuullisuuteen ja avoimuuteen liittyvien sitoumusten toteutuminen.

Hallitus aikoo ensi vuonna kohdentaa 130 miljoonaa euroa "kehitysyhteistyön finanssisijoituksiin" tämän vuoden tapaan. Näiden rahojen käyttötarkoituksesta, kohdentumisesta, seurannasta ja vaikutusten monitorointitavoista on ollut saatavilla hyvin vähän etukäteistietoa. Siten on epäselvää, käytetäänkö finanssisijoitukset Suomen kehitysyhteistyötavoitteiden ja -periaatteiden mukaisesti. Esimerkiksi tälle vuodelle myönnettyjen määrärahojen käytöstä, mukaan lukien Suomen ja Maailmanpankin alaisen IFC-rahoituslaitoksen välisestä, ilmastosijoituksia koskevasta yhteistyöstä kerrottiin vasta vuoden lopulla ja tällöinkin varsin niukasti.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 3 vas

Demokratian ja hyvän hallintotavan näkökulmasta on ongelmallista, että eduskunnan tulee vuoden 2018 talousarvion käsittelyn yhteydessä antaa hyväksyntänsä näin suurelle määrärahalle vailinaisen informaation varassa.

Kun varsinaisen kehitysyhteistyön määrärahat ovat yhä poikkeuksellisen alhaisella tasolla, merkitsee finanssisijoitusten voimakas kasvattaminen sitä, että Suomen kehitysyhteistyössä markkinaehtoisten toimien ja rahoituslaitosten suhteellinen osuus korostuu huomattavasti.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 22

Eduskunta edellyttää, että hallitus antaa eduskunnalle välittömästi selvityksen kehitysyhteistyön finanssisijoitusten suunnitellusta käyttötarkoituksesta ja kohdennuksesta sekä siitä, kuinka näiden sijoitusten osalta varmistetaan yleisten kehitysavun tuloksellisuuteen ja avoimuuteen liittyvien kriteereiden toteutuminen. Jatkossa tämän tiedon tulee olla eduskunnan käytettävissä talousarvioesityksen käsittelyn yhteydessä.

Pääluokka 25

OIKEUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

Harmaa talous ja verovälttely

Harmaa talous, talousrikollisuus ja verojen välttely aiheuttavat suuren laskun julkiselle taloudelle ja ovat valtava rakenteellinen ongelma. Harmaan talouden on eri selvityksissä arvioitu vastaavan 5—14 prosenttia Suomen bruttokansantuotteesta. Toisen arvion mukaan Suomi menettää yksistään monikansallisten yritysten aggressiivisen verosuunnittelun seurauksena vuosittain 430—1 400 miljoonaa euroa yhteisöverotuloja. Veropohjan tilkitseminen ja verovälttelyn hillitseminen kohentaisi julkistalouden rahoitusasemaa, tehostaisi markkinamekanismin toimintaa ja parantaisi rehellisten ja pienten yritysten kilpailuasemaa.

Toimivan lainsäädännön ohella keskeistä harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan kannalta on riittävien viranomaisresurssien turvaaminen sekä viranomaisten välisen yhteistyön helpottaminen. Valitettavasti panostukset harmaan talouden torjuntaan ovat kokonaisuutena kääntyneet laskuun ja jäävät riittämättömiksi myös käsiteltävänä olevassa talousarvioesityksessä. Myöskään valtioneuvoston vuonna 2016 hyväksymä harmaan talouden vastainen strategia ja toimenpideohjelma eivät sisällä merkittäviä resurssipanostuksia. Tällä hetkellä viranomaisten voimavarat ovat riittämättömällä tasolla.

Tehokas talousrikostorjunta edellyttää, että verohallinnon, poliisin, syyttäjälaitoksen, tuomioistuinten, tullin sekä ulosottolaitoksen ja konkurssivalvonnan määrärahoja kasvatetaan. Vasemmistoliiton vaihtoehdossa näiden toimintojen rahoitusta korotetaan jo ensi vuodelle yhteensä 12 miljoonalla eurolla.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 3 vas

10. Tuomioistuimet ja oikeusapu

03. Muiden tuomioistuinten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Tuomioistuinten ruuhkautuminen ja käsittelyaikojen pidentyminen on merkittävä ongelma, joka korostuu erityisesti suuremmissa yleisissä tuomioistuimissa. Yleisiä tuomioistuinta kuormittavat erityisesti laajat talousrikoksia koskevat oikeudenkäynnit.

Esitettyä laajemmat resurssit edistäisivät jutturuuhkan purkamista ja lyhentäisivät oikeudenkäyntien kestoa.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 25.10.03 lisätään 2 000 000 euroa harmaan talouden torjuntaan ja tuomioistuinten käsittelyruuhkan helpottamiseen.

20. Maksuhäiriöt, ulosotto ja konkurssivalvonta

01. Ulosottolaitoksen ja konkurssivalvonnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Ulosottolaitoksen ja konkurssivalvonnan tehokas ja riittävästi resursoitu toiminta ennaltaehkäisee osaltaan talousrikollisuutta ja harmaata taloutta.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 25.20.01 lisätään 2 000 000 euroa ulosottolaitoksen ja konkurssivalvonnan toimintamenoihin harmaan talouden torjuntaan.

30. Syyttäjät

01. Syyttäjälaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Harmaan talouden torjuntatyö on syyttäjälaitoksessa ollut tuloksellista. Talousrikossyyttäjien ajamissa harmaan talouden rikosoikeudenkäynneissä valtiolle konfiskoitu rikoshyöty on ollut viime vuosina noin sata miljoonaa euroa vuodessa, mikä tekee panos-tuotossuhteesta valtiontalouden kannalta erittäin hyvän.

Käytännössä kyse on törkeistä vero-, velallisen ja kirjanpitorikoksista, joissa talousrikostutkinnan tehokkuus riippuu olennaisesti siitä, missä määrin syyttäjälaitos kykenee hoitamaan käsiteltäviksi valmistuvia juttuja. Lisärahoitus syyttäjälaitokselle harmaan talouden torjuntaan vahvistaisi rikosvastuun toteutumista ja toisi myös lisätuloja valtiolle.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 25.30.01 lisätään 2 000 000 euroa syyttäjälaitoksen toimintamenoihin harmaan talouden torjuntaan.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 3 vas

40. Rangaistusten täytäntöönpano

01. Rikosseuraamuslaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Pelson vankilan huono kunto edellyttää akuutteja korjausinvestointeja. 1960-luvun vankiosastoissa on vuonna 2016 havaittu vakavia sisäilmaongelmia, minkä vuoksi kyseisten tilojen käytöstä on luovuttu lokakuun 2016 alusta alkaen. Tämän seurauksena vankipaikkamäärä on laskenut 58 vankiin. Nyt käytössä olevat 1980-luvulla valmistuneet vankitilatkin ovat peruskorjauksen viivästymisen vuoksi erittäin huonossa kunnossa. Tarvittava rahoitus tilojen korjaukseen tai nykyiset tilat korvaavan uudisrakennuksen suunnitteluun ja rakentamiseen tulisi osoittaa välittömästi.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta lisää 7 000 000 euroa momentille 25.40.01 Pelson vankilan peruskorjaukseen tai uudisrakentamiseen.

Pääluokka 26

SISÄMINISTERIÖN HALLINNONALA

10. Poliisitoimi

01. Poliisitoimen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Talousrikollisuuden ja harmaan talouden torjunta

Aiemmin poliisin määrärahoissa oli erillismomentti harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjuntaan.

Erillisrahoituksella viranomaiset ovat pystyneet pitämään harmaaseen talouteen kohdistuvat torjuntatoimet tähän asti kohtuullisella tasolla muista voimavaraleikkauksista huolimatta. Sitten erillinen momentti on kuitenkin poistettu, joskin talousrikostorjuntaan on edelleen korvamerkitty määrätty rahoitusosuus, joka Poliisihallituksen ohjeistuksen mukaan on käytettävä kokonaisuudessaan tähän tarkoitukseen. Esimerkiksi vuosina 2015 ja 2016 talousrikostutkijoita kuitenkin siirrettiin muihin tehtäviin turvapaikanhakijoiden määrän nopean kasvun seurauksena.

Kehyksissä poliisille annettu lisäraha on korvamerkitty osittain harmaan talouden torjuntaan ja osin automaattiseen liikennevalvontaan. Poliisin harmaan talouden torjuntaresurssit ovat siis selkeästi laskemassa. Lisäksi valtaosa harmaan talouden torjunnan resursseista tulee poliisin perusrahoituksesta, jota ollaan myös tulevana vuosina merkittävästi leikkaamassa. Tämä näkyy väistämättä poliisin kyvyssä kitkeä talousrikollisuutta ja harmaata taloutta.

Samaan aikaan poliisille ilmoitettujen talousrikosjuttujen määrä on ollut kasvussa vuodesta 2016 alkaen. Viime vuosina talousrikosyksiköiden tutkittaviksi on annettu myös muita kuin perinteisiä talousrikoksia. Tällaisia ovat esimerkiksi kiskonnantapaiset työsyrynnät, ihmiskaupparikokset

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 3 vas

sekä elintarvikepetokset, korrupioon liittyvät rikokset ja yritystoimintaan liittyvät petosrikokset. Uusien juttujen paine tuntuu erityisesti pääkaupunkiseudulla. Verohallinnon tietojen mukaan juttumäärät eivät jatkossa pienene.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 26.10.01 lisätään 2 000 000 euroa harmaan talouden torjuntaan.

Raskaan liikenteen valvonta

Tulli ja katsastusviranomaiset tekivät elokuussa 2016 tarkistusiskun Hangossa raskaaseen liikenteeseen. Tarkistuksessa kymmenestä tarkastetusta Viron Paldiskista saapuneesta raskaan liikenteen ajoneuvosta joka toinen asetettiin välittömästi ajokieltoon ja kuljettajille kirjoitettiin sakkoja liikenneturvallisuuden vaarantamisesta ja ajoneuvorikkomuksista. Kaikki ajokieltoon asetetut ajoneuvot oli rekisteröity Baltian maissa.

Ajokieltojen syinä olivat muun muassa vakavat jarruviat. Yhden ajoneuvoyhdistelmän jarrut olivat esimerkiksi niin heikkotehoiset, etteivät jarrut menneet lukkoon ollenkaan. Kyseisen ajoneuvon lastina oli 10 000 kiloa laastia.

Raskaan liikenteen valvonta Suomen teillä on vähentynyt liikkuvan poliisin lakkauttamisen jälkeen. Raskaan liikenteen valvontaan tarvitaan erityisosaamista ja ammatillisia taitoja. Siksi raskas liikenne tarvitsee oman valvontayksikkönsä. Erillisen valvontayksikön perustaminen lisäisi koko liikenteen turvallisuutta Suomen maanteillä.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 26.10.01 lisätään 10 000 000 euroa raskaan liikenteen valvontayksikön perustamiseen.

40. Maahanmuutto

21. Pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden vastaanotto (arviomääräraha)

Maailmanlaajuisesti yli 65 miljoonaa ihmistä on joutunut jättämään kotinsa paetakseen sotaa ja vainoa. Heistä yli 22 miljoonaa on pakolaisina kotimaansa ulkopuolella. Vastuu pakolaisten auttamisesta ei jakaudu tasaisesti valtioiden kesken. Pakolaisista 84 prosenttia on köyhissä ja kehittyvissä maissa. Esimerkiksi väkiluvultaan noin Suomen kokoisessa Libanonissa elää yli miljoona syyrialaista pakolaista, Turkissa pakolaisia on noin kolme miljoonaa.

YK:n pakolaisjärjestö UNHCR:n koordinoima uudelleensijoittaminen pakolaiskiintiössä on hallittu keino auttaa kaikkein haavoittuvimmassa asemassa olevia pakolaisia. Se tarjoaa hätänsäilyttämälle kipeästi kaivatun turvallisen reitin suojeluun ja mahdollistaa uuden alun usein vuosia pakolaisleireillä eläneille ihmisille. Kiintiöpakolaisiksi valitaan muun muassa kidutuksen uhreja, väkivaltaa kokeneita naisia, vammaisia ja lapsiperheitä. Suomen viime vuosina vastaanottamista kiintiöpakolaisista noin puolet on ollut lapsia.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 3 vas

UNHCR:n mukaan 1,2 miljoonaa pakolaista tarvitsee uudelleensijoituspaikan nykyisen oleskelumaansa ulkopuolelta. Paikkoja on kuitenkin tarjolla vuosittain murto-osalle heistä.

Rajojen sulkemisen ja hädänalaisten hengenvaarallisille reiteille pakottamisen sijaan tarvitaan turvallisia reittejä vaikeimmassa tilanteessa olevien pakolaisten auttamiseksi.

Suomi on osallistunut kiintiöpakolaisten vastaanottoon pitkään ja esimerkillisesti. Vuosittaisen pakolaiskiintiön suuruus ei ole kuitenkaan heijastellut maailman historiallista pakolaistilannetta. Vuotuinen pakolaiskiintiö on ollut 750 henkeä 2000-luvun alusta lähtien, lukuun ottamatta vuosia 2014 ja 2015, joille kiintiötä nostettiin erityisesti Syyrian tilanteen vuoksi 1 050:een. Sittenmin humanitaarinen tilanne Syyriassa on pahentunut, ja myös useat muut pitkittyneet konfliktit pakottavat ihmisiä pakenemaan kotimaistaan. Pakolaiskiintiö kuitenkin laskettiin vuodeksi 2016 takaisin 750:een, eikä sitä ole vielä kukaan korotettu huolimatta muun muassa sisäministeriön esityksestä ja Suomeen saapuvien turvapaikanhakijoiden määrän normalisoitumisesta vuoden 2015 jälkeen.

Naapurimaistamme Norja vastaanottaa tänä vuonna 3 120 kiintiöpakolaista ja Ruotsi 3 400. Myös Suomella on varaa auttaa enemmän. Vasemmistoliitto esittää Suomen vuosittaisen pakolaiskiintiön kasvattamista 2 500:aan. Näin voimme auttaa haavoittuvimmassa asemassa olevia pakolaisia hallitusti pakolaisleireiltä turvaan. Jatkossa kiintiötä tulee edelleen nostaa kunnianhimoisesti ylöspäin.

Viime vuosina suojelun saaminen Suomesta on vaikeutunut merkittävästi. Havainnot turvapaikkapäätöksenteon vakavista ongelmista ja kansainvälisen oikeuden valossa ongelmallisista pakkopalautuksista on otettava vakavasti.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 26.40.21 lisätään 3 200 000 euroa pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden vastaanottoon pakolaiskiintiön korottamiseksi 2 500:aan ja että hyväksytään seuraavat lausumat:

Vastalauseen lausumaehdotus 23

Eduskunta edellyttää, että hallitus ottaa käyttöön viisumisäännösten mahdollistaman niin sanotun humanitaarisen viisumin turvallisen Suomeen matkustamisen mahdollistamiseksi kansainvälisen suojelun tarpeessa oleville henkilöille.

Vastalauseen lausumaehdotus 24

Eduskunta edellyttää, että hallitus laatii ja tuo eduskunnan käsiteltäväksi kokonaisarvion kaikista viime vuosina tehdyistä, pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden asemaa heikentäneistä lainsäädäntöuudistuksista sekä Maahanmuuttoviraston kiristyneistä käytännöistä ja näiden muutosten yhteisvaikutuksista.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 3 vas

Vastalauseen lausumaehdotus 25

Eduskunta edellyttää, että hallitus peruu tekemänsä päätökset turvapaikanhakijoiden oikeusavun rajaamisesta, valitusaikojen leikkaamisesta ja avustajien palkkiojärjestelmän muutoksesta.

Vastalauseen lausumaehdotus 26

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy tarvittaviin toimiin, jotta Suomi keskeyttää turvapaikanhakijoiden palautukset vakavien konfliktien keskelle ja ihmisoikeusloukkausten vaaraan.

Vastalauseen lausumaehdotus 27

Eduskunta edellyttää, että hallitus tuo eduskunnan käsiteltäväksi esityksen, jolla perutaan kansainvälistä suojelua saavien henkilöiden perheen yhdistämisen edellytykseksi asetettu toimeentulo vaatimus.

Vastalauseen lausumaehdotus 28

Eduskunta edellyttää, että hallitus mahdollistaa perheen yhdistämishakemuksen jättämisen missä tahansa Suomen edustustossa.

Pääluokka 27

PUOLUSTUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

Suomen historian suurimmat puolustushankintapäätökset tehdään tällä ja seuraavalla eduskuntakaudella. Puolustusvoimain rakenneuudistus aiheutti omat paineensa puolustushallinnon toimintaan, ja taannoisessa parlamentaarisessa työryhmässä sitouduttiin merkittäviin puolustusmäärärahojen tasokorotuksiin.

Myös toimintaympäristö on muuttunut. Valitettavasti hallituksen talousarvioesityksessä puolustusministeriön pääluokassa toimintaympäristön kuvaus tukeutuu enemmän puolustuselonteon yksipuoliseen ja värittyneeseen kuvaukseen kuin eduskunnan ilmaisemaan tahtoon.

Taloudellisia sitoumuksia ja poliittisia ratkaisuja tulee harkita entistä tarkemmin. Eduskunnan on äärimmäisen vaikea saada kokonaiskäsitys puolustusmäärärahojen tasosta ja kohdentamisesta yhtä vuotta pidemmällä aikaa. Samaan aikaan työntekijöiden tilanne ja työssäjaksaminen vaikeutuvat. Työuupumus on liiankin tuttua puolustushallinnon siviili- ja sotilashenkilöstölle.

Puolustusministeriön tavoite on muuttaa Suomen puolustusbudjetin laskentatapa Nato-mallin mukaiseksi. Vaikka laskentatapa olisi yhdenmukainen ja vertailukelpoinen muiden maiden kanssa, ei sillä saavuteta mitään käytännön hyötyä. Suomen puolustusvoimien suorituskykyä arvioidaan muuten kuin yhden prosenttiluvun mukaan. Yhdenmukaista mittaustapaa voidaan käyttää poliittiseen painostukseen myös sellaista maata vastaan, joka ei ole Naton jäsen. Esimerkiksi

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 3 vas

Suomi täyttää Naton vaateen kahden prosentin bkt-osuudesta puolustusmenoihin strategisten hankintojen (HX ja Laivue 2020) jälkeen. Tämän lisäksi tulevat EU:n syvenevän puolustusyhteistyön kustannukset.

Puolustusmenoihin on tehty ja tullaan tekemään merkittäviä lisäyksiä ja uusia linjauksia, jotka vaikuttavat kokonaisuuteen. Valmiuden parantamiseen ohjataan vuositasolla 50 miljoonaa euroa lisää. Materiaalihankintojen määrärahojen on suunniteltu nousevan vuosina 2017—2020 niin, että ne ovat vuonna 2021 noin 150 miljoonaa euroa vuodessa. Samalla on painetta korottaa materiaalihankintojen osuus puolustusmenoista kolmasosaan (nyt n. neljännes). Lisäksi Laivue 2020 -hankkeen rinnalla kulkee muuta rahoitusta aiemmin ilmoitetun 1,2 miljardin euron lisäksi 80—100 miljoonaa euroa muina hankintoina.

Strategiset hankkeet ovat mittaluokaltaan valtavan suuria. HX-hanke lienee Suomen historian suurin yksittäinen hankintapäätös. Jos oletetaan, että strategiset hankinnat tehdään ilmoitetun mukaisesti ja kaikki aiemmat päätetyt määrärahalisäykset toteutuvat, nousee Suomen puolustusmenojen bkt-osuus reilusti yli kahden prosentin. Sen lisäksi tulevat Euroopan unionin puolustusrahaston ja syvenevän puolustusyhteistyön aiheuttamat kustannukset.

Puolustusvaliokunnalle on jo pidemmän aikaa raportoitu henkilöstön jaksamiseen liittyvistä ongelmista. Henkilöstöä kuormittavat huomattavasti myös kybervalmistautuminen, tiedustelulait ja strategisten hankintojen valmistelu. Henkilöstön hyvinvointiin tulisi panostaa nykyistä voimakkaammin.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 29

Eduskunta edellyttää, että hallitus ottaa jatkossa puolustusministeriön pääluokan päätösten valmistelussa lähtökohdaksi eduskunnan esimerkiksi ulko- ja turvallisuuspoliittisen selonteon yhteydessä selkeästi ilmaiseman näkemyksen Suomen toimintaympäristöstä.

Pääluokka 28

VALTIOVARAINMINISTERIÖN HALLINNONALA

01. Hallinto

Talouspolitiikan valmistelu

Hallitus valmistelee keskeiset Suomen talouspolitiikkaa koskevat linjaukset valtiovarainministeriön tekemien kustannus- ja vaikutuslaskelmien pohjalta. Valtiovarainministeriön ennusteet hallituksen politiikkatoimien kasvu-, työllisyys- ja muista yhteiskunnallisista vaikutuksista esitetään eduskunnalle ja yleisölle eräänlaisina totuuksina tulevasta kehityksestä ilman, että ennusteiden perusteina käytettyjä oletuksia avattaisiin.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 3 vas

Koska tulevaisuutta koskevien mallinnusten tulokset riippuvat keskeisesti niiden taustalla olevista teorioista, oletuksista ja painotuksista, tulisi hallituksen avata näitä perusteita kattavasti ja mahdollisimman yleistajuisesti talousarvioesitystensä yhteydessä. Tällöin hallituksen talouspoliittisia valintoja ja väittämiä olisi mahdollista arvioida kriittisesti ja erilaisiin vaihtoehtoihin suhteutuen. Tämä mahdollistaisi myös laadukkaamman talouspoliittisen keskustelun.

Esimerkiksi tulevaisuusvaliokunta on arvostellut hallitusta siitä, etteivät niin sanottu Agenda2030 ja siihen sisältyvät kestävä kehityksen tavoitteet näy riittävästi julkisen talouden suunnitelmassa. Samaa voi sanoa talousarviosta. Vasemmistoliitto yhtyy tulevaisuusvaliokunnan kantaan siitä, että niin sanottua ilmiöpohjaista budjetointia tulisi laajemmin soveltaa talousarvioesityksissä ja että talouspolitiikan valmistelussa ja arvioinnissa tulisi käyttää myös muita hyvinvoinnin mittareita kuin bruttokansantuotetta. Valtiovarainministeriö on sitoutunut kehittämään kestävä kehityksen tavoitteiden "huomioimista" talousarviossa, mutta työ on vasta alkuvaiheessa, ja ainakin toistaiseksi vaikuttaa, ettei valtioneuvostossa olisi kunnianhimoa kovinkaan suuriin uudistuksiin esimerkiksi hyvinvointimittareiden käytön suhteen.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavat lausumat:

Vastalauseen lausumaehdotus 30

Eduskunta edellyttää, että hallitus julkistaa keskeisten esitystensä taustaoletukset ja laskeperusteet lähteineen kattavasti ja kansantajuisesti talousarvioesitysten ja julkisen talouden suunnitelmien yhteydessä.

Vastalauseen lausumaehdotus 31

Eduskunta edellyttää, että hallitus sisällyttää jatkossa talousarvion valmisteluun ja arviointiin sekä ilmiöpohjaisen budjetoinnin kokeiluita että vähintään yhden bruttokansantuotetta täydentävän hyvinvointimittarin.

10. Verotus ja tulli

01. Verohallinnon toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Verohallinto on keskeisessä roolissa sekä kotimaisen että rajat ylittävän talousrikollisuuden ja harmaan talouden torjunnassa. Edellisinä vuosina tehdyt panostukset, jotka ovat johtaneet muun muassa erillisen harmaan talouden selvitysyksikön perustamiseen ja yritysten kansainvälisen siirtohinnoittelun väärinkäytösten aiempaa parempaan tutkimiseen, ovat maksaneet itsensä takaisin lisäänntyneiden verotulojen muodossa. Verohallinnossa on Suomessa ainutlaatuista osaamista monimutkaisten rahoitusjärjestelyiden ja verosuunnittelumenetelmien analysoimiseksi.

Tämä huomioiden on valitettavaa, ettei valtioneuvoston vuonna 2016 hyväksymä harmaan talouden vastainen strategia ja toimenpideohjelma sisällä merkittäviä uusia toimintaresursseja. Vuoden 2018 talousarvioesitys ei korjaa tilannetta.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 3 vas

että momentille 28.10.01 lisätään 2 000 000 euroa verohallinnon toimintamenoihin.

02. Tullin toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Voimakkaasti kasvava verkkokauppa asettaa myös uusia vaatimuksia, jotta kasvavasta liikennevirrasta kyetään tarkastamaan lähetykset, joiden epäillään sisältävän kieltojen ja rajoitusten alaisia tai ilmoitetusta poikkeavia tavaroita. Valvonta-automatiikan avulla voidaan parantaa valvonnan kattavuutta ja suunnata henkilöresurssien käyttöä tehokkaammin. On erittäin myönteistä, että valtiovarainvaliokunta päätyi korottamaan tullin määrärahoja postilinjaston tullivalvonnan automatisointia varten.

Samalla kiinnitämme kuitenkin huomiota siihen, että Tullia ei ole huomioitu lainkaan harmaan talouden erillisresursoinnissa vuoden 2015 jälkeen. Tullin rahoitus on heikentynyt samaan aikaan, kun kansainvälisen talousrikollisuuden uudet muodot ovat lisänneet ja monimutkaistaneet sen tehtäviä. Tullin nykyinen rahoitus ei mahdollista riittävää harmaan talouden ja verovalvonnan tasoa tai modernin valvontateknologian käyttöönottoa.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 28.10.02 lisätään 2 000 000 euroa Tullin toimintamenoihin.

90. Kuntien tukeminen

30. Valtionosuus kunnille peruspalvelujen järjestämiseen (arviomääräraha)

Ensi vuonna kuntien valtionavut ovat hallituksen esityksessä yhteensä 10,6 miljardia euroa. Kunnan peruspalveluiden osuus on tästä noin 8,5 miljardia. Peruspalvelujen yleiskatteinen valtionosuus sisältää rahoituksen sosiaali- ja terveystoimen lisäksi lasten päivähoitoon, esi- ja perusopetukseen, kirjastoihin ja eräisiin kulttuuritoimen palveluihin. Vuonna 2018 kunnan peruspalvelujen valtionosuus alenee noin 30 miljoonaa euroa, kun huomioidaan myös hallituksen täydentävä talousarviosesitys.

Hallituksen esityksessä euromääräisesti merkittävimmät muutokset peruspalvelujen valtionosuuteen vuonna 2018 johtuvat kilpailukyky sopimukseen liittyvästä valtionosuusleikkauksesta (468 miljoonaa), kuntien ja valtion välisestä kustannustenjaon tarkistuksesta (68 miljoonaa täydentävän esityksen jälkeen) sekä veromenetysten kompensatiosta (131 miljoonan lisäys). Hallitus esittää valtionosuusprosenttia nostettavaksi 0,11 prosenttiyksiköllä 25,34 prosenttiin vuonna 2018. Tällöin kuntien omarahoitusosuudeksi jää 74,66 prosenttia valtionosuuden laskennallisesta kustannuksesta (74,77 prosenttia vuonna 2017).

Valtiovarainministeriön selvityksen mukaan valtionosuusprosentin muutoksessa on otettu huomioon 0,09 prosenttiyksikön lisäys varhaiskasvatusmaksujen alentamisen kompensointina sekä 0,03 prosenttiyksikön lisäys uusien ja laajenevien tehtävien toteuttamiseksi siten, että valtionosuusprosentti on 100 prosenttia. Vastaavasti on tehty 0,01 prosenttiyksikön vähennys liittyen kuntien hallintomenojen vähenemiseen toimeentulotuen Kela-siirron seurauksena. Kilpailukyky sopimukseen liittyvä valtionosuuden 468 miljoonan euron vähennys ehdotetaan toteutetta-

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 3 vas

vaksi vähentämällä kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta 85,47 euroa asukasta kohden. Valtionosuuden kustannustason muutosta (indeksikorotus) vastaavan määrän vähentämiseen liittyen valtionosuutta ehdotetaan vähennettäväksi 7,72 euroa asukasta kohden.

Päivystysjärjestelmän uudistuksen ja alueellisen erikoissairaanhoidon keskittämisen arvioidaan vähentävän kuntien menoja 125 miljoonalla eurolla vuonna 2018, minkä vuoksi peruspalvelujen valtionosuuteen esitetään 32 miljoonan euron vähennystä. On kuitenkin epätodennäköistä, että tällaista säästöä käytännössä saavutettaisiin.

Sipilän hallitus on leikannut valtionosuuksia ja heikentänyt kuntien edellytyksiä vastata asukkaidensa tarpeisiin. Vasemmistoliiton vaihtoehdossa kunnille taataan mahdollisuus tarjota laadukkaita varhaiskasvatus-, koulutus- ja sosiaalipalveluita.

Vasemmistoliitto korottaisi kuntien varhaiskasvatuksen valtionosuuksia yhteensä 36 miljoonalla eurolla suhteessa hallituksen esitykseen. Peruskoulutuksen vahvistamiseen ja ryhmäkokojen pienentämiseen ohjaisimme 30 miljoonaa, ammattikouluille 220 miljoonaa ja vapaan sivistystyön oppilaitoksille 5 miljoonaa. Vanhustenhoidon henkilöstömitoituksen parantamiseksi valtionosuuksia nostettaisiin 20 miljoonalla.

Varhaiskasvatuksen merkitys lapsen kehitykselle tunnustetaan yleisesti. Hallituksen päätökset ovat kuitenkin vaikeuttaneet varhaiskasvatuksen kehittämistä. Yksi merkittävimmistä heikennyksistä on päätös rajata subjektiivista päivähoito-oikeutta. Lisäksi hallitus kasvatti yli 3-vuotiaiden lasten päivähoidon ryhmäkokoja, mikä heikentää varhaiskasvatuksen laatua merkittävästi. Lasten lisäksi ryhmäkokojen kasvattaminen kuormittaa kohtuuttomasti päiväkotien henkilökuntaa. Tämä pahentaa päiväkoteja pitkään vaivannutta työvoimapulaa.

Myös varhaiskasvatuksessa eriarvoisuus lisääntyy alueellisesti, sukupuolten välillä ja eri taustoista tulevien lasten välillä. Osallistumisasteen nostaminen on keskeinen keino koulutuksellisen tasa-arvon ja oppimistulosten parantamiseksi. Subjektiivisen varhaiskasvatusoikeuden palauttaminen, ryhmäkokojen pienentäminen, varhaiskasvatusmaksujen alentaminen sekä maksuttomuuden kokeileminen ovat kaikki keskeisiä keinoja sen saavuttamiseksi.

Myös vanhustenhoidon puutteista puhutaan paljon. Usein syynä ongelmiin on henkilöstön riittämättömät määrät. Kun töitä on liikaa, heikentää se sekä vanhusten että hoitohenkilökunnan hyvinvointia. Sipilän hallituksen leikkauksista ja pätevyysvaatimusten höllennyksistä ovat kärsineet eniten heikoimmassa asemassa olevat ja yksinäiset vanhukset.

Vasemmistoliitto esittää myös terveyskeskusmaksun poistoa koko maassa. Tästä aiheutuva 40 miljoonan euron lisärahoitustarve tulisi kattaa täysimääräisesti valtionosuuksista.

Niin sanottua kilpailukyky sopimusta vasemmistoliitto on vastustanut alusta alkaen. Vaihtoehdossamme kilpailukyky sopimusta vastaava 468 miljoonaa euron valtionosuusleikkaus perutaan. Perumme myös hallituksen indeksileikkaukset.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavat lausumat:

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 3 vas

Vastalauseen lausumaehdotus 32

Eduskunta edellyttää, että hallitus peruu vanhuuspalveluiden laatua heikentävät uudistuksensa ja varaa kuntien valtionosuuksiin riittävät määrärahat vanhuspalveluiden ja -hoidon parantamiseksi.

Vastalauseen lausumaehdotus 33

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy tarvittaviin toimenpiteisiin varhaiskasvatuksen henkilöstömitoituksen parantamiseksi, ryhmäkokojen pienentämiseksi ja subjektiivisen päivähoito-oikeuden turvaamiseksi.

Vastalauseen lausumaehdotus 34

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy tarvittaviin toimenpiteisiin, jotta terveyskeskukset voidaan poistaa koko maassa ja että tästä aiheutuvat kustannukset korvataan kunnille täysimääräisesti valtionosuuksina.

Vastalauseen lausumaehdotus 35

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy tarvittaviin toimenpiteisiin, jotta kaikki indeksileikkauksista ja kilpailukykysojimmuksesta aiheutuneet valtionosuuksien pienennykset perutaan.

91. Työllisyyden ja elinkeinoelämän tukeminen

41. Energiaverotuki (arviomääräraha)

Suomessa on erilaisia yritys- ja elinkeinotukia usean miljardin euron edestä. Valtioneuvoston viime vuonna teettämän selvityksen mukaan suoria yritystukia jaetaan vuosittain noin 1,3 miljardilla ja yritysten toimintaan vaikuttavia verotukia 6 miljardilla eurolla.

Monet tuet ovat tarpeen taloudellisen kasvun, kilpailukykyyn tai rakennemuutoksen edistämisen näkökulmasta. Jotkut tukimuodot voivat palvella jotakin muuta yhteiskunnallista tavoitetta.

Kaikkia tukia ei kuitenkaan voi uskottavasti perustella millään argumentilla. Edellisen hallituksen teettämä selvitys identifioi 850 miljoonan euron edestä sellaisia yritystukia, jotka ovat "rakennemuutosta hidastavia tai muuten haitallisia". Ilmastomuutoksen oloissa ympäristönäkökulman tulee olla keskeisesti läsnä yritystukia uudistettaessa.

Paljon keskustelua ovat herättäneet energiaintensiivisen teollisuuden satojen miljoonien eurojen tuet. Esimerkiksi teollisuuden energiaveronpalautukset, joiden määrä on yli kymmenkertaistunut vuoden 2011 tasosta, eivät Vattin tutkimuksen mukaan ole parantaneet kilpailukykyä. Sen sijaan ne poistavat kannustimet vähäpäästöisempien ratkaisuiden etsimiseen ja ovat pois muista julkisista toiminnoista. Myös viime vuonna lanseeratun päästökauppakompensaatiotuen tarve on nykytilanteessa kyseenalainen.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 3 vas

Kestävän rakennemuutoksen ja tulevaisuuden kilpailukyvyn näkökulmasta ongelma on, että suuri osa yritystuista kohdistuu suurille, vanhoille yrityksille eikä kannusta riittävästi innovoimaan uutta. Yritystukijärjestelmää uudistetaan parhaillaan parlamentaarisessa työryhmässä. Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä kannattaa tukien kunnianhimoista reformia, joka tukee uuden luomista, ympäristökestävyyttä ja työllistämistä.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 36

Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee osana yritystukien reformia esityksen energiaintensiivisen teollisuuden verotuen keventämiseksi esimerkiksi puoleen sen nykytasosta.

Pääluokka 29

OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖN HALLINNONALA

Jokaisella pitää taustastaan riippumatta olla oikeus ja mahdollisuus hyvään kasvatukseen ja koulutukseen päiväkodista yliopistoon ja aikuiskoulutukseen. Uuden oppiminen, oivaltaminen ja itsensä kehittäminen on jokaisen ihmisen perusoikeus ja edellytys yhteiskunnan kehittymiselle. Hyvin toimivalla ja tasa-arvoisella koulutusjärjestelmällä on keskeinen rooli niin yhteiskunnallisen tasa-arvon kuin kansantalouden näkökulmasta.

Hallituksen vuoden 2018 talousarvioesityksen suuri linja on, että pienillä panostuksilla yritetään paikata valtavia leikkauksia. Korjaavien toimenpiteiden mittakaava on kuitenkin aivan eri kuin leikkausten.

Jo aiemmin koulutusleikkaukset ovat aiheuttaneet mittaamatonta vahinkoa koulutukselliselle tasa-arvolle sekä koulutuksen laadulle ja saatavuudelle. Tuhoisin elementti hallituksen leikkauksissa on niiden sattumanvaraisuus — perustana ei ole koulutuspoliittista kokonaisnäkemystä eikä juurikaan vaikutusten arviointia.

Suomi tarvitsee syy-seuraussuhteita tunnistavan koulutus- ja tutkimusstrategian. Strategian tulisi kattaa kaikki koulutusasteet varhaiskasvatuksesta korkeakoulutukseen ja sisältää selkeät tavoitteet ja keinot koulutuksen laadun ja koulutuksellisen tasa-arvon turvaamiseksi. Siinä tulisi huomioida myös koulutuksen ja tutkimuksen merkitys talouden kehittymiselle ja sitä kautta koko yhteiskunnan hyvinvoinnille.

Uuden oppiminen on itsessään arvokasta, mutta osaamispääoma on myös Suomen tärkein voimavara. Siksikin on huolestuttavaa, että kansainväliset vertailut ovat osoittaneet Suomen jääneen jälkeen keskeisistä verrokkimaistamme sekä nuorten että työikäisen väestön osaamisessa ja koulutustasossa. Tämä kehitys on käännettävä.

Meidän on nostettava korkeakoulututkimuksen suorittaneiden nuorten aikuisten osuus 50 prosenttiin. Tärkeimmät keinot tämän saavuttamiseksi ovat koulutusjärjestelmän joustavuus, maksutto-

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 3 vas

muus, koulutuksen periytyvyyden vähentäminen ja elinikäinen oppiminen. Tavoitteena on kasvattaa osaavia, ajattelevia kansalaisia, jotka tuntevat oikeutensa ja velvollisuutensa.

Aidosti maksuton toisen asteen koulutus

Perustuslain (PL 16 §:n 2 mom.) mukaan "julkisen vallan on turvattava, sen mukaan kuin lailla tarkemmin säädetään, jokaiselle yhtäläinen mahdollisuus saada kykijensä ja erityisten tarpeidensa mukaisesti myös muuta kuin perusopetusta sekä kehittää itseään varattomuuden sitä estämättä".

Pelastakaa Lapset -järjestön mukaan suomalaisista peräti 15 prosenttia ei suorita toisen asteen tutkintoa 25 ikävuoteen mennessä. Osuus on suuri etenkin pienituloisten perheiden lapsilla, mikä kertoo taloudellisesta epätasa-arvosta. Jopa joka neljäs toisen asteen koulutuksen keskeyttäneistä sanoo, että opiskeluun liittyvät kustannukset ovat olleet keskeyttämisen syytä.

Eniten rahapulasta kärsivät ammatillisen koulutuksen valinneet. Ammatillisissa oppilaitoksissa koulutuksen keskeyttäminen on toisen asteen oppilaitoksista yleisintä, ja rahanpuute on vaikuttanut keskeyttämiseen ainakin jonkin verran lähes joka kolmannen opiskelijan kohdalla. Ammatillisessa koulutuksessa on myös arkipäivää, että opiskelijat joutuvat karsimaan opiskeluvaihtoehtojaan tai viivyttämään valmistumistaan taloudellisin perustein.

Lukiokoulutuksessa suurimmat kustannukset tulevat oppikirjoista. Lukion suorittamisen kokonaiskustannukset nousevat jopa 2 600 euroon, mikä on suuri summa perheille, joilla tekee rahasta tiukkaa. Suuret kustannukset ovat myös vastoin universaalisuuden ja maksuttomuuden ajatusta. Suomalaisen koulutuspolitiikan lähtökohtana ja tavoitteena on ollut, että kaikilla on mahdollisuus kouluttautua vanhempien taloudellisesta tilanteesta riippumatta.

Tilanne täytyy korjata, sillä meillä ei ole varaa syrjäyttää nuoria. Ilman peruskoulun jälkeistä koulutusta on myös erittäin vaikea työllistyä. Syrjäytyminen ja pitkäaikaistyöttömyys tulee kalliiksi niin inhimillisesti kuin rahallisesti.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavat lausumat:

Vastalauseen lausumaehdotus 37

Eduskunta edellyttää, että hallitus laatii viivyttämättä selvityksen aidosti maksuttomaan toisen asteen koulutukseen siirtymisestä ja tuon sen pohjalta eduskunnan käsiteltäväksi maksuttomuuden toteuttamisen kannalta tarpeelliset esitykset.

Vastalauseen lausumaehdotus 38

Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee kaikki koulutusasteet varhaiskasvatuksesta korkeakoulutukseen kattavan koulutus- ja tutkimusstrategian, joka sisältää selkeät tavoitteet ja keinot koulutuksen laadun ja koulutuksellisen tasa-arvon turvaamiseksi.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 3 vas

10. Yleissivistävä koulutus ja varhaiskasvatus

30. Valtionosuus ja -avustus yleissivistävän koulutuksen ja varhaiskasvatuksen käyttökustannuksiin (arviomääräraha)

Peruskoulu eriarvoistuu. Oppimistulokset ovat laskeneet, ja sekä alueelliset että sukupuolten väliset erot ovat kasvaneet. Koulujen väliset erot kasvavat kovaa vauhtia kuntien välillä sekä kuntien sisällä. Entistä harvempi oppilas saavuttaa perusopetuksen vähimmäistavoitteet ja entistä useampi tarvitsee tehostettua opetusta tai erityistukea. Myös koulussa viihtyminen on vähentynyt, eikä oppilaiden motivaatio ole entisellä tasolla. Perusopetuksesta löytyy jopa 38 lapsen ryhmiä.

Lasten sosioekonominen tausta vaikuttaa aiempaa enemmän oppimistuloksiin. Pisa-tutkimuksen mukaan maahanmuuttajataustaisten oppilaiden menestyminen on Suomessa OECD-maiden heikoimpia ja ero kantaväestöön on suuri. Peruskoulu ei siis takaa kaikille lapsille tasa-arvoisia mahdollisuuksia oppia uutta, viihtyä koulussa ja menestyä opinnoissa.

Perusopetus tarvitsee kehittämistä ja lisäresursseja sekä erityisopetukseen on panostettava. Suomalaisen peruskoulujärjestelmän vahvuus on tulevaisuudessa oltava, että jokaisella lapsella on taustasta ja asuinpaikasta riippumatta oltava oikeus laadukkaaseen opetukseen. Pienemmät opetusryhmät mahdollistavat yksilöllisen opetuksen ja oppilaiden erityistarpeiden ja kouluviihtyvyyden huomioimisen. Opetushenkilökuntaa on oltava riittävästi, jotta yksilöllisiä oppimispolkuja voidaan toteuttaa.

Hallitus on leikannut koulutuksellisen tasa-arvon parantamiseen tähtääviä rahoja. Ensi vuoden lisäpanostus, 25 miljoonaa euroa peruskoulun tasa-arvon vahvistamiseen, ei ole riittävä paikkaamaan peruskoulun eriarvoistumiskehitystä. Vasemmistoliitto haluaa varmistaa, että suomalainen peruskoulu on jatkossakin yksi maailman parhaista kaikille lapsille.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 29.10.30 lisätään 3 000 0000 euroa ryhmäkokojen pienentämiseen ja perusopetuksen laadullisen tasa-arvon parantamiseen.

31. Valtionosuus ja -avustus vapaan sivistystyön oppilaitosten käyttökustannuksiin (arviomääräraha)

Vapaa sivistystyö on Suomessa merkittävässä roolissa elinikäisen oppimisen ja ihmisten hyvinvoinnin ja tasa-arvon edistämisessä. Opiskelijoita on oppilaitoksissa yhteensä noin miljoona.

Vapaan sivistystyön oppilaitosten valtionosuuksia ja -avustuksia on leikattu useiden vuosien ajan. Lisäksi vapaan sivistystyön oppilaitosten toimintaa hankaloittaa hallituksen päätös indeksikorotusten jäädyttämisestä opetus- ja kulttuuritoimen hallinnonalalla vuosiksi 2016—2019. Opetuksen järjestäjissä huolta aiheuttaa myös puheet siitä, että indeksijäädytykset jäisivät pysyviksi. Rahoituksen leikkaaminen ja epävarmuuden kasvu vaikeuttavat oleellisesti toiminnan suunnittelemista. Vasemmistoliitto vaatii indeksijäädytysten perumista.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 3 vas

Leikkausten keskellä vapaan sivistystyön tarjoaman koulutuksen kysyntä on kuitenkin suurta. Leikkausten vuoksi koulutusmaksuja on jouduttu viime vuosina korottamaan ja koulutustarjontaa supistamaan erityisesti haja-asutusalueilla, mikä vaarantaa koulutuksellista tasa-arvoa ja koulutuksen alueellista kattavuutta.

Vapaan sivistystyön oppilaitosten käyttökustannuksien rahoitusta lisätään vuoden 2018 talousarvioesityksessä, mutta se ei paikkaa tarpeeksi viime vuosien leikkauksia.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että momentille 29.10.31 lisätään 5 032 000 euroa valtionosuuksiin ja -avustuksiin vapaan sivistystyön oppilaitosten käyttökustannuksiin.

20. Ammatillinen koulutus

30. Valtionosuus ja -avustus ammatilliseen koulutukseen (arviomääräraha)

Ammatillisesta koulutuksesta on tämän hallituskauden aikana leikattu rajulla kädellä. Enimmäkseen yksittäisen koulutuksen järjestäjä menettää yli viidenneksen rahoituksestaan. Luvatut lisärahat ammatillisen koulutuksen reformin toteuttamiseen eivät paikkaa aiempia leikkauksia. Suurin osa kouluista on joutunut tinkimään yli kymmenesosan budjetistaan.

Oppilaitoksista katosi viime vuonna 1 600 työpaikkaa. On selvää, että näin merkittävät irtisanomiset heikentävät opetuksen sisältöä ja oppilaitosten ilmapiiriä, kun samalla pitäisi vielä valmistautua mittavaan ammatillisen koulutuksen reformiin. Ryhmäkoot suurenevät, ja lähiopeutus vähenee. Lähiopetuksen väheneminen on haaste monelle teini-ikää läpikäyväälle opiskelijalle, mutta erityisesti se kolahtaa niihin oppilaisiin, joilla on oppimisvaikeuksia, mielenterveys- tai päihdeongelmia tai muuta erityisen tuen tarvetta. Lähiopetus on erityisen tärkeää maahanmuuttajien koulutuksessa ja kotoutuksessa. Kaikki nuoret tarvitsevat aikuistumisen kynnyksellä opettajan tukea opiskelussa ja työelämään oppimisessa.

Ammatillisen koulutuksen on oltava saavutettavissa joka puolella Suomea. Hallituksen leikkaukset ovat vakava uhka saavutettavuudelle. Nuorten syrjäytyminen näyttää erilaiselta maan eri osissa, ja se on ollut kasvussa erityisesti Pohjois- ja Itä-Suomessa. Kasvukeskuksissa on kova kilpailu opiskelupaikoista, ja tämä vaikuttaa maahanmuuttajien syrjäytymiseen, ellei ongelmaan tartuta tarvittavilla resursseilla. Jo nyt liian suuri osa nuorista jää pelkän peruskoulun varaan ja syrjäytymisuhan alle, ja tämä joukko uhkaa kasvaa merkittävästi hallituksen leikkausten takia.

Hallituksen leikkaukset ammatilliseen koulutukseen vaarantavat ammatillisen koulutuksen reformin läpiviemistä. Noin puolet peruskoulun päättävistä nuorista jatkaa ammatilliseen koulutukseen, ja reformi koskettaa arviolta 300 000 opiskelijaa. Monet opettajat kokevat, että tunnit eivät riitä opetussuunnitelmien tavoitteisiin. Työpaikoilla lisääntyvä oppiminen voi sopia monelle opiskelijalle, mutta haasteena on riittävän ohjauksen saaminen. Työelämän painottamisesta ei saa tulla vain uusi säästökeino, jonka hinnan maksavat opiskelijat.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 3 vas

Toisen asteen riittävä rahoitus tulee turvata, jotta ammatillisen koulutuksen reformi on mahdollista viedä läpi järkevällä tavalla. Vasemmistoliiton vaihtoehtobudjetissa ammatillisen koulutuksen rahoitukseen ohjataan 220 miljoonaa euroa hallituksen talousarvioesitystä enemmän.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 39

Eduskunta edellyttää, että hallitus tuo vuoden 2018 lisätalousarviossa eduskunnan käsiteltäväksi esityksen, joka kumoaa ammatilliseen koulutukseen kohdistetut leikkaukset ja varmistaa ammatillisen koulutuksen riittävän rahoituksen.

33. Nuorten aikuisten osaamisohjelma (kiinteä määräraha)

Edellisellä hallituskaudella luotiin nuorten yhteiskuntatakuu nuorisotyöttömyyden, eriarvoisuuden ja syrjäytymisen torjumiseksi. Nuorisotakuu-työryhmän loppuraportissa todettiin, että nuorisotakuun toteutuksen on oltava pitkäjänteistä, alueellisesti kattavaa ja ulotuttava kaikkiin nuoriin, myös maahanmuuttajiin.

Osana nuorisotakuuta on toteutettu nuorten aikuisten osaamisohjelma, jossa 20—29-vuotiaiden, pelkän peruskoulun varassa olevien nuorten on ollut mahdollisuus suorittaa ammatti- tai erikoisammattitutkinto tai ammatillinen perustutkinto. Ammatti- ja erikoisammattitutkinnot on suoritettu näyttötutkintoina. Näyttötutkintoihin valmistavaa koulutusta on järjestetty oppilaitoksissa ja oppisopimuskoulutuksena.

Nuorten aikuisten osaamisohjelma on saavuttanut vakuuttavia tuloksia, ja sitä olisi syytä jatkaa. Hallitus on kuitenkin päättänyt lopettaa ohjelman.

Kaikille tulisi turvata mahdollisuus vähintään toisen asteen tutkinnon suorittamiseen. Se on edellytys myös työllisyysasteen nostolle ja syrjäytymisen ehkäisemiselle.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 40

Eduskunta edellyttää, että hallitus elvyttää nuorten aikuisten osaamisohjelman ja osoittaa siihen riittävät määrärahat.

40. Korkeakouluopetus ja tutkimus

50. Valtionrahoitus yliopistojen toimintaan (siirtomääräraha 2 v)

Vuonna 2015 yliopistolakia muutettiin hallituksen esityksestä väliaikaisesti siten, että vuosina 2016—2019 yliopistoille osoitettavaa talousarvion määrärahaa ei koroteta yliopistoindeksin mukaista vuotuista kustannustason nousua vastaavasti. Vasemmistoliiton mielestä indeksijäädyyksistä on luovuttava.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 3 vas

Yliopistoindeksin jäädyttäminen on kuitenkin vain yksi nykyisen hallituksen yliopistoihin kohdistamista leikkauksista. Vuonna 2016 korkeakoulujen perusrahoituksesta vietiin pysyvästi 50 miljoonaa euroa. Lisäksi hallitus on lakkauttanut niin sanotun apteekkikompensaation, jonka suuruus oli yli 30 miljoonaa vuodessa.

Hankerahoitusta on jonkin verran lisätty, mutta se ei paikkaa perusrahoituksen ongelmia. Vakiintunut ja ennustettava rahoitus on tärkeää tutkimuksen ja opetuksen kehittämiseksi. Hallituksen päätökset ovat rapauttaneet yliopistojen perustoimintoja ja johtaneet massiivisiin irtisanomisiin. Irtisanomiset ovat vaikuttaneet yliopistojen kykyyn uudistua ja uudistaa yhteiskuntaa.

Vasemmistoliiton tavoitteena on korkeakoulujen perusrahoituksen kasvattaminen, mikä on keskeinen keino toteuttaa yliopistojen autonomiaa ja luoda edellytyksiä pitkäjänteiselle perustutkimukselle.

Yliopistoilla on yhteiskunnallisia velvoitteita myös opiskelijoita kohtaan. Opetuksen laatu ja tarjonta kärsivät leikkauksista. Hallinnon vähentäminen vähentää samalla opiskelijan opintojen ohjauksen ja muun opintoneuvonnan määrää, mikä hidastaa valmistumista. Koulutuksen muutosten seuraukset näkyvät vasta pitkän ajan kuluttua, ja siksi koulutuksen kehittäminen edellyttää pitkäjänteisyyttä. Vasemmistoliitto kannattaa tavoitetta kansallisen osaamistason nostosta ja korkeakoulututkimuksen suorittaneiden nuorten aikuisten osuuden nostamisesta 50 prosenttiin.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 29.40.50 lisätään 78 900 000 euroa yliopistojen toimintaan ja että hyväksytään seuraava lausuma:

Vastalauseen lausumaehdotus 41

Eduskunta edellyttää, että hallitus palauttaa yliopistojen apteekkikompensaation tai ryhtyy tarvittaviin toimiin sen poistamisesta aiheutuneen rahoitusaukon paikkaamiseksi.

55. Valtionrahoitus ammattikorkeakoulujen toimintaan (siirtomääräraha 2 v)

Vuonna 2015 ammattikorkeakoululakia muutettiin hallituksen esityksestä väliaikaisesti siten, että vuosina 2016—2019 ammattikorkeakouluille osoitettavaa talousarvion määrärahaa ei koroteta ammattikorkeakouluindeksin mukaista vuotuista kustannustason nousua vastaavasti. Opetus- ja kulttuuriministeriön laskelman mukaan indeksin korottamatta jättämisen vaikutus ammattikorkeakouluille oli noin seitsemän miljoonaa euroa vuonna 2017. Vasemmistoliitto vaatii indeksijäädytyksen peruuttamista.

Indeksin jäädyttäminen on vain yksi nykyisen hallituksen ammattikorkeakouluihin kohdistamista leikkauksista. Aiemmin tehdyn päätöksen perusteella hallitus leikkaa ammattikorkeakouluilta 25 miljoonaa euroa vuosittain korkeakouluverkon rationalisoinnin perusteella. Kilpailukykyopinuksen seurauksena ammattikorkeakoulujen rahoitusta pienennetään noin kolme prosenttia vuosina 2017—2019. Nämä leikkaukset rampauttavat jo aiemmin talousvaikeuksista kärsineiden

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 3 vas

ammattikorkeakoulujen toimintaa, heikentävät opetuksen laatua ja tarjontaa sekä opintojen ohjausta.

Ammattikorkeakouluissa on tehty viime vuosina mittavia irtisanomisia, eikä eläköityneen henkilökunnan tilalle ole palkattu uusia. Erilaiset työolobarometrit todistavat, että ammattikorkeakouluissa voidaan erittäin huonosti. Työssä jaksaminen on heikentynyt ja työn kuormittavuus lisääntynyt, mikä voi heijastua myös opiskelijoihin. Ammattikorkeakoulujen perusrahoituksen taso on korjattava.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 29.40.55 lisätään 39 000 000 euroa ammattikorkeakoulujen toimintaan.

70. Opintotuki

55. Opintoraha ja asumislisä (arviomääräraha)

Sipilän hallitus on leikannut korkea-asteen opiskelijoiden kuukausittaisesta opintorahasta reilun neljänneksen ja lyhentänyt tukiaikaa. Nämä heikennykset ovat opiskelijan näkökulmasta täysin kohtuuttomia.

Opintotuen lainapainotteisuuden lisääminen tulee todennäköisesti lisäämään opiskelun aikaista työssäkäyntiä ja toiselta asteelta valmistuvien nuorten pitämien välivuosien määrää, joka pidentää opiskeluaikoja entisestään. Opintolainan nostaminen ei ole houkuttelevaa tilanteessa, jossa valmistumisen jälkeinen työllistyminen ja pankkilainojen tulevaisuuden korkotaso ovat epävarmoja.

Opiskelijat ovat jo nyt pienituloisin väestöryhmä, ja leikkaukset ovat tehneet valtavan loven heidän perustoimeentuloonsa. Tutkimusten perusteella tiedämme, että lainan nostamisen halukkuus riippuu opiskelijan sosioekonomisesta taustasta. Näin korkeakoulutukseen osallistuminen eriarvoistuu entisestään.

Opiskelijoiden mielenterveysongelmat ovat hälyttävän yleisiä. Opiskelijoiden diagnosoitu masennus ja ahdistus ovat kaksinkertaistuneet vuodesta 2000. Opintotuen leikkaukset ja tiukentuneet ehdot heikentävät mielenterveysongelmista kärsivien opiskelijoiden opiskelumahdollisuuksia. Leikkaukset lisäävät huolta ja stressiä opinnoista selviytymisestä ja näin ollen myös mielenterveysongelmien riskiä.

Opintotukeen on viime vuosien aikana tehty lukuisia muutoksia, joiden vaikutukset tulisi arvioida kunnolla. Opintotukijärjestelmää tulisi kehittää nykyisen, opintorahapainotteisen mallin pohjalta ja antaa opiskelijoille mahdollisuus keskittyä opintoihin jatkuvan toimeentulosta huolehtimisen sijaan.

Vasemmistoliiton vaihtoehtobudjetissa Sipilän hallituksen tekemät opintorahan heikennykset perutaan. Esityksemme seurauksena esimerkiksi korkeakouluopiskelijan opintoraha nousee 250 eurosta 340 euroon kuukaudessa.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 3 vas

Opintorahaleikkausten peruminen itsessään lisää valtion menoja noin 98 miljoonaa euroa. Samalla kuitenkin asumistukimenot pienenevät 10 miljoonaa ja toimeentulotuki 4 miljoonaa. Lisäksi korotus kasvattaa kuntien (ja esimerkiksi kirkon ym.) verotuloja yhteensä 17 miljoonalla. Kun tämäkin huomioidaan, on uudistuksen nettovaikutus julkiseen talouteen 67 miljoonaa euroa.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 42

Eduskunta edellyttää, että hallitus peruu tekemänsä opintotuen heikennykset ja kehittää opintotukijärjestelmää opintorahapainotteisen mallin pohjalta niin, että opiskelijoiden perustoimeentulo turvataan.

80. Taide ja kulttuuri

06. Kansallisen audiovisuaalisen instituutin toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Kansallinen audiovisuaalinen instituutti KAVI on sekä muistiorganisaatio (elokuva-, tv- ja radioarkisto) että valvontaviranomainen. Sen tehtävänä on säilyttää ja välittää audiovisuaalista kulttuuriperintöä sekä edistää turvallista mediaympäristöä ja mediakasvatusta.

KAVIn määrärahat ovat vuosina 2014—2017 pienentyneet 22 prosenttia. Opetus- ja kulttuuriministeriönkin ilmoituksen mukaan KAVIn budjetti on vuonna 2018 nykyisellä henkilöstömäärällä 300 000 euroa liian pieni. Vuonna 2019 vaje olisi jo 800 000 euroa.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 29.80.06 lisätään 300 000 euroa Kansallisen audiovisuaalisen instituutin toimintamenoihin.

31. Valtionosuus ja -avustus teattereiden, orkestereiden ja museoiden käyttökustannuksiin (arvionmääräraha)

Valtion tuki on Suomen kaltaisessa pienessä maassa välttämätöntä elinvoimaisen ja koko maan kattavan monipuolisen taiteen ja kulttuurin mahdollistamiseksi. Ilman valtion tukea monien museoiden, teatterien ja orkesterien toiminta ei olisi mahdollista.

Viime hallituskaudella kulttuurin valtionosuuksia karsittiin jo merkittävästi, eikä uusia leikkauksia voi enää tehdä ilman huomattavaa heikentävää vaikutusta toiminnoille. Kilpailukykyopimuksen varjolla tehtyjen leikkausten seurauksena kulttuuri on joutumassa todella ahtaalle, eikä alan kehittäminen ole jatkuvien leikkausten keskellä helppoa.

Kulttuuriala on työvoimavaltainen ala ja alueellisesti merkittävä työllistäjä. Leikkaukset iskevät väistämättä henkilökunnan määrään.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 3 vas

Kehittyneeseen yhteiskuntaan kuuluu kattava, monipuolinen ja korkealaatuinen taide- ja kulttuurielämä koko maassa teattereineen, museoineen ja orkestereineen. Kansallista ylpeydenaihetta tulee edistää eikä tietoisesti köyhdyttää.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 29.80.31 lisätään 2 230 000 euroa valtionosuuksiin ja -avustuksiin teattereiden, orkestereiden ja museoiden käyttökustannuksiin.

50. Eräät avustukset (siirtomääräraha 3 v)

Nuorten kulttuuriseteli

Suomessa kulttuuriseteleistä ovat nauttineet monet työntekijät työsuhde-etuina. Nuorilla, jotka ovat usein opiskelijoita tai muuten työelämän ulkopuolella, ei ole ollut vastaavaa etua.

Kulttuuriseteli on oiva tapa saada ihmiset kiinnostumaan monipuolisesti yhteiskunnan tarjoamista taide- ja kulttuuripalveluista omien kiinnostuksenkohteiden mukaan. Pääsylippujen hinnat ovat kuitenkin nuorille usein korkeita. Kulttuuriseteli lisäisi kulttuuripalveluiden käyttöä ja osaltaan edistäisi kulttuurielämän monipuolisuutta Suomessa. Tällä olisi myös alueellisesti merkittävä työllistävä vaikutus työvoimavaltaisella taiteen ja kulttuurin alalla.

Italiassa 18 vuotta täyttäneet nuoret ovat saaneet syyskuusta 2016 alkaen valtiolta 500 euron arvoisen kulttuurisetelin. Summan voi käyttää esimerkiksi teattereiden, museoiden ja muun kulttuurin ja taiteen pääsylippuihin sekä kirjojen ostamiseen. Setelin voi ottaa käyttöönsä ja maksut voi suorittaa mobiilisovelluksen avulla. Summa on käytettävä seuraavan vuoden loppuun mennessä.

Vastaava kokeilu tulisi aloittaa myös Suomessa, esimerkiksi alkuun 100 euron setelillä, ja saatujen kokemusten pohjalta summaa voitaisiin myöhemmin tarkistaa. 18-vuotiaiden ikäluokka on Suomessa noin 57 000 henkilöä, joten yhteensä tämä merkitsisi hankkeen käynnistämisen-, hallinto- ja seurantakuuluineen kuuden miljoonan euron vuotuista kustannusta.

Kansalaisjärjestöjen tukeminen

Aktiivinen, laaja ja moniääninen kansalaisyhteiskunta on keskeinen osa suomalaista demokrati-aa. Erilaiset yhdistykset tarjoavat osallistumisen mahdollisuuksia, kanavoivat kansalaisten tunteita, sivistävät, elävöittävät paikallisyhteisöjä sekä tuottavat arvokasta tietoa ja palveluita.

Suomessa on ymmärretty, että pienessä maassa laajan ja monipuolisen järjestökentän olemassaolo edellyttää myös valtion rahallista tukea. Valitettavasti kansalaisjärjestöjen rahoitusta on viime vuosina leikattu tuntuvasti.

Rauhanjärjestöt ovat merkittäviä yhteiskunnallisia toimijoita ja keskustelijoita, ihmisten osallistumisen ja vaikuttamisen kanavia, rauhankasvattajia sekä kansainvälisen ja lähialueyhteistyön

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 3 vas

toimijoita. Väkivallattomuuden edistäminen, rasismien vastustaminen ja suvaitsevaisuus ovat aina olleet keskeinen osa rauhantyötä.

Nykyinen turvallisuus- ja yhteiskunnallinen tilanne Euroopassa ja lähialueilla edellyttää aktiivista rauhantyötä ja myös elinvoimaisia rauhanjärjestöjä. Sodan, pakolaisuus ja rasismien nousu asettavat kansalaisjärjestöille uusia korkeita vaatimuksia. Rauhanjärjestöjä tarvitaan osallistumaan yhteiskunnalliseen keskusteluun ja tekemään rauhankasvatustoimintaa kouluissa, tiedotustyötä, julkaisutoimintaa, tapahtumia sekä kansainvälistä ruohonjuuritason yhteistyötä.

Suomalaisen ihmisoikeus- ja rauhantyön toimintaedellytykset on säilytettävä. Valtiovarainvaliokunnan päätös lisätä momentille 100 000 euroa Ihmisoikeusliiton toimintaan ja 100 000 euroa rauhanjärjestöille on perusteltua, mutta katsomme, että kansalaisyhteiskunnan tärkeän roolin vahvistamiseksi järjestöavustusten kokonaismäärää olisi perusteltua kasvattaa tätä enemmän.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 29.80.50 lisätään 1 000 000 euroa vapaaehtoistoiminnan, järjestötyön ja aktiivisen kansalaisyhteiskunnan tukemiseen ja rauhantyön edistämiseen ja että hyväksytään yksi lausuma.

Vastalauseen lausumaehdotus 43

Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee ja tuo eduskunnan käsiteltäväksi esityksen nuorten kulttuurisetelistä.

52. Rahapelitoiminnan voittovarat taiteen edistämiseen (arviomääräraha)

Taiteilijoiden toimeentulo-ongelmat ovat yksi suurimmista esteistä taiteen teolle. Jotta taitelijat saavat pysyvemmän varmuuden toimeentulosta, on Suomeen perustettava taiteilija-allianssi.

Taiteilija-alliansseja on käytössä Ruotsissa ja Norjassa. Niiden perusajatuksena on luoda päteville freelancereille ammatillinen, taloudellinen ja sosiaalinen turvaverkko työsuhteiden muodossa. Taiteilija-allianssin perustamisesta on Suomessakin käyty vilkasta keskustelua ja kehitetty erilaisia malleja. Niiden pohjalta tulee käynnistää pilottihanke. Jatkossa on syytä tarkastella, sopisiko allianssimalli taiteilijoiden ohella myös muiden epätyypillisissä työsuhteissa työskentelevien tueksi.

Allianssi tulee rahoittaa sekä työ- ja elinkeinoministeriön että opetus- ja kulttuuriministeriön budjetista, sillä siinä on kyse paitsi taiteen myös työllisyyden tukemisesta. Allianssimallin kehittäminen vaatii hallinnonrajat ylittävää yhteistyötä.

Valtiovarainvaliokunta tunnistaa taiteilija-allianssin tarpeellisuuden ja lisää 50 000 euroa siihen liittyvään selvitystyöhön. Katsomme, että määrärahan tulisi olla huomattavasti suurempi niin, että se mahdollistaisi allianssimallin pilotoinnin jo vuoden 2018 aikana.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 3 vas

että momentille 29.80.52 lisätään 500 000 euroa taitelija-allianssi -selvityksen ja -pilotti-hankkeen toteuttamiseen.

90. Liikuntatoimi

52. Valtionosuus liikunnan koulutuskeskuksille ja rahoitus liikuntatieteellisten hankkeiden arviointikustannuksiin (kiinteä määräraha)

Lasten ja nuorten liikuntaharrastusten kustannukset ovat nousseet tällä vuosituhannella kohtuuttomasti. Tutkimuksen mukaan harrastaminen urheiluseurassa saattaa olla liian kallista jo kahdelle kolmesta suomalaisperheestä. Jokaisella lapsella ja nuorella pitää olla oikeus liikuntaharrastukseen, ja valtion pitää omalta osaltaan tukea sitä, että jokainen voi harrastaa ohjattua liikuntaa.

Valtion suoran seuratuken tavoitteeksi otettiin vuonna 2013 harrastusten kustannusten alentaminen. Ehdottomana kattona tuettava toiminta on saanut maksaa enintään 50 euroa kuukaudessa. Raja on asetettu sen vuoksi, että seuratuki aidosti alentaisi kustannuksia.

Tutkimusten mukaan aiemmin käytössä ollut seuratuki jopa nosti kustannuksia vapaaehtoistyön osuuden vähentyessä. Seuratuken tasoa nostettiin viime eduskuntakaudella merkittävästi. Vuodesta 2011 vuoteen 2014 seuratuki kasvoi kolminkertaiseksi viiteen miljoonaan euroon. Vuonna 2015 seuratukea alettiin leikata ja 2016 seuratuesta leikattiin lisää. Hallitus on julkisesti painottanut lasten ja nuorten harrastusmahdollisuuksia sekä tarvetta alentaa liikunnan kustannuksia. Seuratuken leikkaaminen oli kuitenkin päinvastainen päätös kuin julkilausutut tavoitteet.

Seuratukea maksetaan veikkausvoittovaroista, ja ministerillä on veikkausvoittovarojen suhteen suora valta siihen, mihin niitä käytetään. Seuratuken määrärahan osuuden lisäämiseksi 2 miljoonalla eurolla liikunnan veikkausvoittovaroista (momentti 29.90.50) esitämme, että liikunnan koulutuskeskusten valtionosuusrahoitusta siirretään rahoitettavaksi budjettimomentilta. Se toteutetaan lisäämällä momentin 29.90.52 (Valtionosuus liikunnan koulutuskeskuksille ja rahoitus liikuntatieteellisten hankkeiden arviointikustannuksiin) määrärahaa 2 miljoonalla eurolla.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 29.90.52 lisätään 2 000 000 euroa valtionosuuteen liikunnan koulutuskeskuksille ja rahoitukseen liikuntatieteellisten hankkeiden arviointikustannuksiin.

91. Nuorisotyö

51. Nuorten työpajatoiminta ja etsivä nuorisotyö (siirtomääräraha 2 v)

Nuorten työllistymistä ja elämäntaitoja voidaan edistää myös erilaisten työpajojen avulla. Työpajoissa opitaan vuorovaikutusta, yhdessä tekemistä ja eri alojen työtehtäviä työ- ja yksilövalmentajien ohjauksessa. Nuorten tulevaisuuden kannalta työpajat ovat tärkeitä paikkoja, sillä yli 80 prosenttia nuorista löytää elämälleen suunnan työpajajakson jälkeen.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 3 vas

Etsivä nuorisotyö antaa varhaista tukea nuorelle, joka voi olla ilman koulutus-, työ- tai harjoittelupaikkaa tai muuten tarvitsee apua palveluihin pääsemiseksi. Etsivän nuorisotyön kautta on vuosittain tavoitettu yli 20 000 nuorta, joista yli 15 000 on kaivannut pidempiaikaista ohjausta.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 29.91.51 lisätään 7 000 000 euroa nuorten työpajatoimintaan ja etsivään nuorisotyöhön.

Pääluokka 30

MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

01. Hallinto ja tutkimus

01. Maa- ja metsätalousministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Hallitus on ilmoittanut tavoitteekseen eläinten terveyden turvaamisen ja hyvinvoinnin parantamisen. Eläinsuojeluasiamiehen tehtävän lakkauttaminen on räikeässä ristiriidassa tämän tavoitteen kanssa.

Eläinsuojeluasiamiehen määräaikainen tehtävä perustettiin aikoinaan, koska havaittiin selkeä tarve itsenäiselle viranomaiselle, joka edistäisi eläinten hyvinvointia, tekisi valistustyötä sekä ylläpitäisi keskustelua eri viranomaisiin, tutkijoihin, järjestöihin ja asiantuntijoihin.

Eläimet ovat nykyaikaisessa yhteiskunnassa erittäin haavoittuvia ja ihmisestä riippuvaisia. Tämä koskee niin tuotantoeläimiä, lemmikkejä kuin luonnonvaraisia eläimiä. Ruoantuotanto ja lääkkeiden testaaminen eläimillä ovat esimerkkejä asioista, jotka koskettavat useimpia suomalaisia. Ihmisten velvollisuus on varmistaa eläinten hyvinvointi ja mahdollisuus lajityypilliseen käyttäytymiseen.

Kun eduskunta hylkäsi turkistarhakieltoa vaatineen kansalaisaloitteen, vaati eduskunta samalla selkeitä parannuksia eläinten hyvinvointiin. Eläinsuojeluasiamiehen tehtävän lakkauttaminen osoittaa, ettei eduskunnan vaatimusta oteta tosissaan.

Suomi tarvitsee jatkossakin eläinten asioita ajavan itsenäisen viranomaisen, joko eläinsuojeluasiamiehen tai laajemman tehtäväkentän omaavan eläinasiavaltuutetun.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 30.01.01 lisätään 310 000 euroa eläinsuojeluun ja että hyväksytään seuraava lausuma:

Vastalauseen lausumaehdotus 44

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 3 vas

Eduskunta edellyttää, että hallitus perustaa eläinsuojelulain kokonaisuudistuksen yhteydessä riippumattoman eläinsuojeluasiamiehen tai eläinsuojeluvaltuutetun tehtävän.

40. Luonnonvaratalous

31. Vesi- ja kalataloushankkeiden tukeminen (siirtomääräraha 3 v)

Jyrki Kataisen hallituksen aikana laadittiin kalatiestrategia, mutta sen toteutus on edennyt hitaasti vesivoimayhtiöiden nihkeän suhtautumisen ja riittämättömän julkisen rahoituksen vuoksi. Tilanne on epäoikeudenmukainen. Vesivoimayhtiöt ovat valjastaneet yhteisen resurssimme yksityiseen taloudelliseen voitontavoitteluun käyttöön, lopputuloksena sukupuuttoon kuolleet tai vakavasti vaarantuneet vaelluskalakannat.

Kalatiet olisi pitänyt vaatia alun perin voimaloita rakennettaessa, mutta viimeistään nyt asia on saatava kuntoon. Kalateiden rakentamisen tulee olla vesivoimayhtiöiden vastuulla, ja valtion tulee huolehtia strategian mukaisesta kiireellisyysjärjestyksestä. Rakennuskustannuksiin voidaan osaltaan ohjata valtion avustusta.

Käytössä olevien kalateiden vaatima vesimäärä on merkityksetön voimalaitosten kannattavuudelle. Pienille, taloudellisesti merkityksettömille vesivoimaloille tulisi kehittää romutuspalkkio tai muu kulttuuriarvot säilyttävä purkamisen mahdollistava keino.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 45

Eduskunta edellyttää, että hallitus varmistaa kalatiestrategian toteutumisen ja tekee tarvittavat lainsäädäntömuutokset vesivoimayhtiöiden vastuun selkeyttämiseksi.

45. Metsäluonnon hoidon edistäminen (siirtomääräraha 3 v)

Etelä-Suomen metsien monimuotoisuusohjelma Metson tavoitteena on pysäyttää metsäisten elinympäristöjen ja metsälajien taantuminen vuoteen 2025 mennessä. Vapaaehtoiseen suojeluun perustuvan ohjelman konkreettisenä tavoitteena on suojella pysyvästi noin 96 000 hehtaaria ja saada määräaikaisen suojelun sekä luonnonhoitohankkeiden piiriin 82 000 hehtaaria.

Metso-ohjelma on ollut menestyksenkäs. Tavoitteesta on saavutettu noin puolet, ja vapaaehtoisuuteen perustuva ohjelma on parantanut luonnonsuojelun hyväksyttävyyttä ja lisännyt metsä- ja ympäristöalan toimijoiden välistä yhteistyötä. Metson keinot ovat tehokkaita ja kustannusvaikuttavia, ja niiden avulla on pystytty suojelemisen lisäksi turvaamaan metsäluonnon monimuotoisuutta luonnonhoidon keinoin. Metsäluonnon hoidon edistäminen on olennainen osa Metso-ohjelmaa.

Metso-ohjelman rahoitusta on leikattu. Nyt ohjelman tavoitteet uhkaavat jäädä saavuttamatta, kun rahoitus ei riitä. Hallitusohjelman mukainen kolmen miljoonan euron säästö tulee perua.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 3 vas

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 30.40.45 lisätään 3 000 000 euroa metsäluonnon hoidon edistämiseen.

51. Kalatalouden edistäminen (siirtomääräraha 2 v)

Kemijoki on Suomen pisin joki. Sen lohikanta menetettiin, kun jokisuu tukittiin vuonna 1949. Samalla tuhottiin Euroopan paras lohijoki.

Kemijoen voimalaitosten kalatalousvelvoitteet tulee saattaa ajan tasalle. Se tarkoittaa kalateiden rakentamista Kemijoen voimalaitosten yhteyteen sekä vaelluskalakannan palauttamista alueen vesistöihin. Tavoitteena tulee olla palauttaa kalateiden avulla lohen ja meritaimenen luontainen lisääntyminen Ounasjoen, Ylä-Kemijoen ja Raudanjoen vesistöjen lisääntymis- ja poikastuotantoalueilla. Kalateiden lisäksi voimalaitosten tulee luovuttaa kalateihin riittävästi vettä, jotta lohet ja taimenet löytävät kalatiet.

Nykyinen Kemijoen kalanhoitovelvoite on ollut voimassa 35 vuotta. Istutuslajeiksi on alun perin määrätty kaksivuotiaita taimenia ja kesän vanhoja siikoja. Lapin Ely-keskuksen mukaan patoalaiden karut ympäristöolosuhteet eivät ole soveltuneet näiden lajien elinympäristöksi. Uusiksi istutuslajeiksi esitetään kuhaa sekä pyyntikokoiseksi kasvatettuja taimenia ja kirjolohia.

Ely-keskuksen mukaan myös merialueelle tehtävien merilohien ja taimenten istutusten määrää pitäisi kasvattaa. Kalatalousviranomaisena toimiva ely-keskus on päättänyt jättää Pohjois-Suomen aluehallintovirastoon hakemuksen Kemijoen kalanhoitovelvoitteiden muuttamiseksi.

Ilman kokonaisvaltaista strategiaa, valtion voimakasta panostusta, EU-rahastojen hyödyntämistä, kuntien osallistumista ja Kemijoki Oy:n / PVO-Vesivoima Oy:n velvoitteiden päivittämistä hanke ei etene. Valtiolla on vetovastuu, ja sen pitää näyttää tietä.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 30.40.51 lisätään 2 000 000 euroa Kemijoen lohen palauttamiseksi.

Pääluokka 31

LIIKENNE- JA VIESTINTÄMINISTERIÖN HALLINNONALA

01. Hallinto ja toimialan yhteiset menot

01. Liikenne- ja viestintäministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Kävelyn ja pyöräilyn toimenpideohjelman riittävästä rahoituksesta on linjattu parlamentaarisen liikenneverkon rahoitusta arvioivan työryhmän väliraportissa elokuussa 2017. Tähän ei kuitenkaan ole osoitettu rahoitusta ensi vuoden valtion talousarviossa.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 3 vas

Pyöräily ja kävely ovat paitsi päästöttöimpiä myös terveellisimpiä liikkumismuotoja. Kävelyn ja pyöräilyn toimenpideohjelmassa voidaan muun muassa tukea kuntien kävely- ja pyöräilyinvestointeja, suunnitella ja kehittää valtakunnallista baanaverkostoa, koordinoita kävelyn ja pyöräilyn edistämistyötä sekä tukea sähköpyörien hankintaa ja kestäviä liikennemuotoja edistäviä järjestöjä. Toimenpideohjelmaa tulisi pikaisesti alkaa toteuttaa.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 31.01.01 lisätään 20 000 000 euroa kävelyn ja pyöräilyn toimenpideohjelman toteuttamiseen.

10. Liikenneverkko

77. Väyläverkon kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)

Suomen henkilöliikenteestä vain viisi prosenttia kulkee raiteilla. Raideliikenteen kehittäminen edesauttaisi liikenteen päästövähennystavoitteiden saavuttamista. Samalla on mahdollisuus vähentää ruuhkia ja tehdä liikkumista joustavammaksi.

Raideliikenteen lisääminen edellyttää, että raideverkosto on kunnossa. Ensiksi tulisi korjata pulonkaulat, jotka estävät raideliikenteen laajentumisen sekä aiheuttavat vikoja ja myöhästymisiä.

Vasemmistoliitto on ehdottanut, että raideliikenteen kehittämiseksi laadittaisiin konkreettinen toimenpideohjelma kehittämiskohteineen ja vaadittavan rahoituksen sisältävä yli vaalikausien ulottuva parlamentaarinen sopimus. Nykyisin ratakankkeisiin käytettävän noin 100 miljoonan euron rahoituksen lisäksi tarvittaisiin toinen 100 miljoonaa per vuosi. Vuositasolla tulisi siis varata vähintään 200 miljoonaa euroa raideverkoston investointeihin seuraavien vaalikausien ajaksi. Investointiohjelma tulisi toteuttaa kehyksien ulkopuolella.

Investointien kiireellisyysjärjestyksessä voidaan nojata Liikenneviraston asiantuntija-arvioon. Esimerkkejä tarpeellisista korjauskohteista ovat Pasila—Riihimäki-rataosan parantaminen, Oulu—Kemi- ja Ylivieska—Iisalmi-yhteysvälien korjaus ja Hangon radan sähköistys sekä Joensuu, Kouvolan ja Kuopion ratapihojen modernisointi.

On hienoa, että valtiovarainvaliokunta yhtyy näkemyksemme yli vaalikausien ulottuvan suunnitelman välttämättömyydestä. Valiokunnan kuulemisissa tuli myös esiin, ettei liikenneinvestointeja tulisi käsitellä talousarviossa kulueränä, koska ne tuottavat yhteiskunnallista vaikuttavuutta vuosikymmeniksi eteenpäin ja ovat talouskasvun ja viennin kannalta välttämättömiä. Valitettavasti valiokunta ei kuitenkaan päätenyt esittämään määrärahojen nostoa, jotta tarpeellisia investointeja voitaisiin vauhdittaa jo ensi vuonna.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 3 vas

Vastalauseen lausumaehdotus 46

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy valmistelemaan yhdessä eduskuntapuolueiden kanssa raideliikenteen investointi- ja toimenpideohjelmia, joka kasvattaisi merkittävästi raideverkostoinvestointeja ja jonka rahoituksesta sovittaisiin vaalikaudet ylittävällä parlamentaarisella sopimuksella.

30. Liikenteen tukeminen ja ostopalvelut

63. Joukkoliikenteen palvelujen osto ja kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)

Sipilän hallitus on leikannut joukkoliikennetukea viime vuosina. Tämä on näkynyt lakkautettuna juna- ja bussivuoroina. Ihmisten asuinpaikan valintaan vaikuttaa liikenneyhteyksien sujuvuus.

Leikkaukset on nyt peruttava, ettei alueiden kehitys vinoudu joukkoliikenteen kuihtumisen vuoksi. Koko maan kattava julkinen liikenne takaa alueiden yhdenvertaisuuden.

Raideliikenteen määrän ja laadun nostaminen parantaa työllisyyttä ja tarjoaa miellyttävän vaihtoehdon yksityisautoilulle. Julkisen liikenteen on oltava käyttäjälle yksityisautoilua edullisempaa, jotta liikenteen ilmastopäästöjä saadaan alennettua.

Suuret kaupunkiseudut ovat saaneet joukkoliikennetukea vasta vuodesta 2010 lähtien. Metropolialueella sujuva ja kohtuuhintainen joukkoliikenne on merkittävässä roolissa työvoiman saatavuuden kannalta. Kun asumisen hinta kaupungissa on noussut liian korkeaksi, täytyy töihin päästä sujuvasti myös kauempaa. Kohtuuhintainen joukkoliikenne on tärkeää myös eriarvoistumisen estämisen näkökulmasta. Syrjäytämme ihmisiä yhteiskunnasta, mikäli heillä ei ole mahdollisuutta liikkua.

Pääkaupunkiseudulla joukkoliikenteen lipunhintoihin kohdistuu kova nousupaine. Koko maan talouskasvu nojaa pääkaupunkiseudun kukoistukseen. Esimerkiksi naapurimaamme pääkaupunki Tallinna on siirtynyt asukkaille maksuttomaan joukkoliikenteeseen. Pääkaupunkiseudulle tulee suunnata enemmän tukea joukkoliikenteeseen.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 31.30.63 lisätään 40 000 000 euroa joukkoliikenteen palvelujen ostoon ja kehittämiseen.

67. Kansallispuistojen saavutettavuuden ja palveluiden kehittäminen (uusi momentti)

Suomessa on 40 kansallispuistoa, jotka ovat laajoja luonnonsuojelualueita. Kansallispuistot suojelevat luonnon monimuotoisuutta ja tarjoavat monipuolisia ulkoilu- ja virkistysmahdollisuuksia. Valtion Metsähallituksen ylläpitämät kansallispuistot ovat maksuttomia, niin että jokaisella on mahdollisuus liikkua luonnossa ja tutustua suomalaiseen luontoon.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 3 vas

Vain muutamiin kansallispuistoihin on sujuvat joukkoliikenneyhteydet, ja monien palvelutaso on puutteellinen. Jotta kansallispuistot olisivat aidosti kaikkien saatavilla, tulisi joukkoliikenneyhteyksiä ja palvelutasoa parantaa.

Katsomme, että valtion budjetista tulee varata erillinen määräraha uudelle momentille kansallispuistojen joukkoliikenneyhteyksien ja palveluiden parantamiseen.

Edellä olevan ja talousarvioaloitteen TAA 317/2017 vp perusteella ehdotamme,

että luvun 31.30 uudelle momentille 31.30.67 osoitetaan 3 000 000 euroa kansallispuistojen saavutettavuuden ja palvelutason parantamiseen.

40. Viestintäpalvelut ja -verkot sekä viestinnän tukeminen

45. Yleisen edun kanavien uutis- ja ajankohtaistoiminnan tuki (siirtomääräraha 3 v)

Valtioneuvosto esittää, että momentille myönnetään 2 miljoonaa euroa, joka käytetään yleisen edun televisiokanavien uutis- ja ajankohtaistoiminnan tukeen. Ohjelma on voimassa määräaikaisesti ajalla 1.7.2017—30.6.2019.

Tuen käyttötarkoitus, -kohde ja myöntöperusteet eivät kestä kriittistä tarkastelua, sillä käytännössä tuki on rajattu niin tuettavan teknologian kuin tukea saavan toimijan osalta.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 47

Eduskunta edellyttää, hallitus uudistaa mediatukea niin, että se huomioi tasapuolisesti eri teknologiat ja mediatyypit ja painottaa tasapuolisesti eri toimijoiden ja toimintamallien yhteiskunnallista merkitystä ja hyötyä.

Pääluokka 32

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖN HALLINNONALA

20. Elinkeino- ja innovaatiopolitiikka

Korkea osaaminen on Suomen suurin valtti. Vahva koulutusjärjestelmä on mahdollistanut edistyksellisen tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminnan, jota harjoitetaan niin tutkimuslaitoksissa ja ajatuspajoissa kuin yrityksissä. Näillä toiminnoilla on keskeinen rooli Suomen tulevaisuuden kannalta. Talouden elinvoimaisuus, työpaikkojen luominen ja vähähiiliseen, korkean lisäarvon tuotantojärjestelmään siirtyminen edellyttävät elinkeinorakenteen radikaalia uudistumista. Vientiteollisuutemme kilpailukyky riippuu tuotannollisteknologisesta kehityksestä ja uusista innovaatioista.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 3 vas

Julkiset panostukset tutkimukseen ja tuotekehitykseen maksavat itsensä takaisin. Tutkimuslaitoksissa tehty työ luo perustaa kaupallisille ratkaisuille, ja tuet yritysten omalle tutkimus- ja kehitystoiminnalle mahdollistavat riskinoton ja uuden luomisen.

T&k-toiminnan menojen osuus bruttokansantuotteesta on Suomessa kuitenkin pienentynyt vuodesta 2009 alkaen. Sipilän hallituksen aikana tutkimuksen, kehityksen ja innovaatioiden tukemisen merkitys elinkeinopolitiikassa on entisestään vähentynyt. Vuonna 2015 t&k-toimintojen bruttokansantuoteosuus painui jo alle kolmen prosentin, mikä on huomattavasti vähemmän kuin keskeisissä verrokkimaissamme. Esimerkiksi Ruotsissa tukien määrä on kaksinkertainen ja Yhdysvalloissa kolminkertainen Suomeen nähden.

Tutkimus- ja kehityspanostusten määrän lisäksi huomioita tulisi kiinnittää myös niiden kohdentumiseen. Tällä hetkellä yritykset keskittyvät pitkälti olemassa olevien tuotteiden parantamiseen. Kokonaan uusien innovaatioiden osuus on vain muutamia prosentteja. Yleisten verotukien korvaaminen suorilla innovaatiotuilla saattaisi osaltaan parantaa tilannetta.

Tutkimus on erittäin työvoimavaltaista. Leikkaukset tutkimuslaitosten ja yritysten t&k-toimintojen rahoituksessa ovat siten pahentaneet myös työttömyyttä. Vastaavasti lisäatsaukset tutkimukseen näkyvät välittömästi uusina työpaikkoina.

Ilmastonmuutoksen hidastaminen ja maapallon kestävä eläminen ovat ihmiskunnan suurimpia haasteita. Keski-Euroopan ympäristöjalanjälki on kolmin- tai nelinkertainen kestävään tasoon nähden.

Kestävä rakennemuutos on hyvinvointivaltion luomiseen verrattava yhteiskunnallinen "missio". Siirtymä vähähiiliseen elämäntapaan edellyttää valtavia muutoksia tuotantoon, kulutukseen, asumiseen ja liikkumiseen. Tämä vaatii huomattavasti nykyistä tiukempaa sitovaa ympäristösääntelyä, ulkoisvaikutusten hinnoittelua todellisten haittojen mukaisesti (esimerkiksi verotuksen kautta) sekä valtavia julkisia panostuksia infrastruktuuriin ja tutkimukseen. Samalla on huolehdittava yhteiskunnallisesta tasa-arvosta verotuksen ja riittävän sosiaaliturvan avulla.

Uusiutuvan energian, resurssitehokkuuden, kiertotalouden ja ylipäänsä kestävien toimintamuotojen ja ratkaisuiden käyttöönottoa tulee tukea niin julkisella sektorilla kuin yrityksissä, yhdistyksissä ja kotitalouksissa.

Yksi tapa edistää kokonaisvaltaista rakennemuutosta on julkinen kehityspankki tai investointilaitos, joka kokoaa ja kanavoi rahoitusta pitkäjänteisesti kokonaisvaltaisen missioajattelun ja yhteiskuntavision mukaisesti. Esimerkiksi Saksan energiakäänteessä julkinen kehitysrahoituslaitos on ollut keskeinen toimija. Suomen hallituksen tulee aloittaa uudenlaisen julkisen investointilaitoksen valmistelu. Rahastoon voitaisiin houkutelua pääomia myös yksityisiltä kansalaisilta.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavat lausumat:

Vastalauseen lausumaehdotus 48

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 3 vas

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy tarvittaviin toimenpiteisiin julkisen tutkimus- ja kehitysrahoituksen nostamiseksi keskeisten kilpailijamaidemme tasolle ja että nykyistä suurempi osuus tuista kohdennetaan uusien innovaatioiden ja toimintamallien kehittämiseen.

Vastalauseen lausumaehdotus 49

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy valmistelemaan julkista kehityspankkia tai investointirahastoa, joka kokoaa ja kanavoi rahoitusta pitkäjänteisesti kokonaisvaltaisen, kestävästä rakennemuutosta edistävän missioajattelun ja yhteiskuntavision mukaisesti.

01. Geologian tutkimuskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Geologian tutkimuskeskuksessa tehdään tärkeää työtä, joka vahvistaa Suomen osaamisperustaa sekä ekologisesti kestävästä talouskasvun edellytyksiä.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 32.20.01 lisätään 2 000 000 euroa Geologian tutkimuskeskuksen toimintamenoihin.

40. Tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan tukeminen (arviomääräraha)

Asiantuntijat ovat yksimielisiä siitä, että Suomen tulevaisuuden hyvinvoinnin kannalta elinkeinorakenteen uudistuminen, tuottavuuden parantaminen ja uusien innovaatioiden syntyminen ovat keskeisen tärkeitä. Julkinen tuki on ollut tehokas ja korvaamaton elementti taloutemme kehityksessä.

Tätä taustaa vasten Suomen viime vuosien leikkaukset tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnasta ovat käsittämättömiä. Korkean lisäarvon työpaikkoja tuottavan ja ekologisesti kestävästä rakenneuudistuksen aikaansaaminen edellyttää julkisten tukien tuntuvaa kasvattamista. Suomen tavoitteena tulee olla, että TKI-toimintaan käytetään yhteensä neljä prosenttia bruttokansantuotteesta ja että julkisen TKI-rahoituksen osuus on vähintään yksi prosentti bkt:sta.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 32.20.40 lisätään 120 000 000 euroa tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan tukemiseen.

49. Valtionavustus Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy:n toimintaan (siirtomääräraha 2 v)

VTT:llä on keskeinen rooli Suomen osaamisperustan kehittäjänä ja arvokkaan tutkimustiedon tuottajana. Sen toimintaresurssien raju leikkaus on ollut kohtalokas virhe.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 3 vas

että momentille 32.20.49 lisätään 5 000 000 euroa Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy:n toimintaan.

30. Työllisyys- ja yrittäjyyspolitiikka

51. Julkiset työvoima- ja yrityspalvelut (siirtomääräraha 2 v)

Työttömyys käy kalliiksi ja aiheuttaa monenlaisia yhteiskunnallisia ongelmia. Suomen julkisen talouden kestävä tasapainottaminen voi tapahtua vain nostamalla työllisyysastetta ja alentamalla työttömyyttä. Erityisen huolestuttavaa on pitkäaikaistyöttömyys, joka on edelleen erittäin suurta. Työttömyyden pitkittyessä työkyky ja ammattitaito heikkenevät ja työllistyminen käy vaikeammaksi.

Hallituksen pääasialliset keinot työllisyyden parantamiseksi ovat olleet työehtojen heikentäminen ja työttömien kurittaminen. Halpatyön ja työvoimapolitiittisten sanktioiden lisääminen edustavat maailmankuvaa, jossa eriarvoisuus on hyväksyttävää ja työttömyyden katsotaan johtuvan työttömien laiskuudesta.

Vasemmistoliitto haluaa taata mahdollisimman monelle hyvän työn — oli kyse sitten perinteisestä palkkatyöstä, pienyrittämisestä tai eri työmuotojen yhdistelmästä.

Tärkein yksittäinen työvoimapolitiittinen toimi on Suomen kokonaistalouden kestävä kehitys. Keskeistä on myös turvata riittävät työllisyysmäärärahat ja osoittaa lisämäärärahaa vaikuttavimpiin työllistäviin toimenpiteisiin, etenkin palkkatukeen, jota on supistettu rajusti. Vasemmistoliitto on ehdottanut palkkatuen uudistamista ns. Myllykosken mallin mukaisesti.

Yhdistysten ja säätiöiden merkitys palkkatuetun työn tarjoajina on keskeinen. Ne tavoittavat usein myös sellaisia henkilöitä, joita yritykset eivät palkkaa tuenkaan turvin. Hallitus on kuitenkin rajoittanut järjestöjen 100-prosenttisen palkkatuen 3 000 henkilötyövuoteen, mikä tarkoittaa, että tukirahat loppuvat joissakin tapauksissa jo vuoden ensimmäisen puoliskon aikana, kuten esimerkiksi vuonna 2017 kävi. Vasemmistoliitto on johdonmukaisesti vaatinut tämän rajoitteen poistamista.

Työttömien omaehtoista opiskelua tulee helpottaa, ja kaikille halukkaille tulee tarjota laadukkaita julkisia työvoimapalveluita. Työllistymisen kannalta oleellista on, että tukea ja palveluita tarjotaan heti työttömyyden alussa. Uraohjaus, koulutus, palkkatuettu työ ja panostukset tehokkaaseen työnvälitykseen maksavat itsensä takaisin.

Viime vuosina työ- ja elinkeinotoimistojen resursseja on leikattu rajusti. Esimerkiksi Ruotsissa työttömiä on suunnilleen yhtä paljon kuin Suomessa, mutta työvoimapalveluissa työskentelee yli kuusi kertaa enemmän ihmisiä. Käytännössä tämä tarkoittaa, että Suomessa yksi virkailija palvelee satoja ihmisiä, Ruotsissa muutamia kymmeniä. Te-keskusten resurssit ovat tällä hetkellä riittämättömät, jotta ne pystyisivät tarjoamaan kunnollisia, asiakkaiden tarpeista lähteviä palveluita. Määrärahojen nostotarve olisi vähintään kymmeniä miljoonia, mikäli henkilöstömäärä ja palvelun taso haluttaisiin nostaa edes välttävälle tasolle.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 3 vas

Ongelmana hallituksen politiikassa ei kuitenkaan ole pelkästään määrärahojen taso. Myös toimintamallit ja työllisyyspalveluiden ulkoistaminen ja yksityistäminen ovat vaarallisia asiakkaiden yhdenvertaisuuden, palveluiden laadun, kustannustehokkuuden sekä demokratiaan kuuluvan ja oikeusturvan kannalta keskeisen viranomaisvastuun näkökulmasta.

Niin sanottu aktiivimalli on johdonmukaista jatkoa hallituksen työllisyyspolitiikalle: malli perustuu ajatukseen laiskoista ja työhaluttomista työttömistä, ja "aktiivisuuden" osoittamiseksi edellytetyt kriteerit ovat mielivaltaisia, epätarkoituksenmukaisia ja hallinnollisesti raskaita.

Nuorille on taattava mahdollisuus saada koulutustaan vastaavaa työkokemusta heti valmistumisen jälkeen. Mitä kauemmin oman alan työpaikkaa joutuu etsimään, sitä suuremmaksi käy todennäköisyys, ettei sellaista koskaan löydy.

Kielenopetus sekä muu koulutus, kuten ammatillinen koulutus tai sen täydentäminen, on keskeistä, jotta maahanmuuttajat sopeutuvat nopeasti ja heidän osaamisensa saadaan yhteiskunnan käyttöön. Kotouttamiskoulutukseen on osoitettava riittävästi resursseja, ja palveluiden tulee olla kaikkien maahanmuuttajien saatavilla. Kieltä on päästävä opiskelemaan heti Suomeen saapumisen jälkeen.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 32.30.51 lisätään 65 000 000 euroa, josta 35 000 000 euroa työvoima- ja yrityspalveluiden laadukkaiden perustoimintojen turvaamiseen ja 30 000 000 euroa palkkatukeen,

että momentin päätösosasta poistetaan yhdistysten ja säätiöiden palkkatukea koskeva rajoitus ja

että lisäksi hyväksytään seuraavat lausumat:

Vastalauseen lausumaehdotus 50

Eduskunta edellyttää, että hallitus nostaa huomattavasti palkkatukeen osoitettuja varoja ja uudistaa palkkatukijärjestelmää ns. Myllykosken mallin mukaisesti.

Vastalauseen lausumaehdotus 51

Eduskunta edellyttää, että hallitus luopuu suunnitelmistaan ulkoistaa ja yksityistää työllisyyspalvelut ja kehittää niitä niin, että julkisilla viranomaisilla ja te-keskuksilla on jatkosakin päävastuu palveluiden järjestämisestä ja että sanktioiden ja valvonnan lisäämisen sijaan keskitytään parantamaan palveluiden tasoa niitä käyttävien ihmisten toiveiden ja tarpeiden mukaisesti.

60. Energiapolitiikka

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 3 vas

Uusiutuvan energian kaupallista tukijärjestelmää uudistetaan ensi vuonna. Suunniteltu teknologianeutraali huutokaupamalli on sinänsä kannatettava, mutta suunnitelman mukainen tuella tuotettavan uusiutuvan energian määrä on auttamattomasti liian pieni.

Teollisuuden lisäksi myös kotitalouksissa ja maataloilla on huomattavaa uusiutuvan energian ja energiatehokkuuden potentiaalia, jota hyödynnetään puutteellisesti. Kotitalousvähennystä tulisi uudistaa niin, että se soveltuisi myös asunto-osakeyhtiöille, mutta kaikkien ei ole mahdollista hyödyntää vähennyksiä. Siksi tarvitaan erillistä energiaremonttitukea.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavat lausumat:

Vastalauseen lausumaehdotus 52

Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee ja tuo eduskunnan käsiteltäväksi energiaremonttituen, jolla tuetaan asunto-osakeyhtiöiden ja -osuuskuntien uusiutuvan energian pientuotantoa ja energiatehokkuuden parantamista.

Vastalauseen lausumaehdotus 53

Eduskunta edellyttää, että hallitus kasvattaa uudella uusiutuvan energian tuella tuotettavan energian tavoitemäärää tuntuvasti ja tuo tarvittavat lisämäärärahat eduskunnan hyväksyttäväksi vuoden 2018 lisätalousarviossa.

44. Uusiutuvan energian tuotantotuki (arviomääräraha)

Vasemmistoliitto ehdottaa turpeen verotuen pienentämistä turpeen suurten hiilidioksidipäästöjen vuoksi. Sipilän hallitus on kuitenkin päinvastoin tehnyt turpeen käytöstä jopa entistä houkuttelevampaa. Ensi vuoden talousarvioesitykseen sisältyvillä energiaverotuksen muutoksilla hallitus parantaa epäsuorasti turpeen kilpailuasemaa suhteessa muihin energialähteisiin.

Vasemmistoliiton kanta on, että turpeen verokohtelu tulisi palauttaa vuoden 2014 tasolle eli 4,9 euroon megawattitunnilta nykyisestä 1,9 eurosta. Muutos tulisi tehdä asteittain siten, että ensi vuonna vero olisi viimeisintä veronkevennystä vastaavalla tasolla eli 3,4 euroa per megawattitunti. Tämä ohjaisi energiankäyttöä ympäristöystävällisempään suuntaan ja nostaisi turpeen hinnan lähemmäs sitä tasoa, joka olisi perusteltua sen ympäristö- ja ilmastovaikutusten kannalta.

Metsähakkeen tuotantotuki on sidottu turpeen verotasoon. Metsähaketukea maksetaan kuitenkin myös sellaiselle hakkeelle, joka on peräisin kuitu- ja tukkipuusta. Tämä ei ole perusteltua, sillä korkealaatuisempi puuaines tulisi käyttää korkeamman jalostusasteen pitkäikäisiin tuotteisiin. Turpeen verotuen keventämisen seurauksena myös metsähaketukea tulee pienentää, ja sen myöntöperusteita järeälle puuainekselle tulee rajata nopeammin kuin mitä hallitus on suunnitellut.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 54

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 3 vas

Eduskunta edellyttää, että hallitus pienentää metsähakkeen tukea vastaamaan alennettua turpeen verotukea ja että hallitus kiirehtii metsähaketuen rajaamista niin, ettei sitä enää myönnetä korkealaatuiselle kuitu- ja tukkipuulle.

46. Päästökaupan epäsuorien kustannusten kompensaatiotuki (arviomääräraha)

Päästökaupan epäsuorien kustannusten kompensatio on nyky muodossaan ja nykyisessä tilanteessa tarpeeton ja kallis. Tukea on perusteltu hiilivuotoriskillä, mutta todisteet tällaisesta ongelmasta ovat heikkoja. Tuki ei todennäköisesti ole luonut uusia työpaikkoja, eikä se ole välttämättömien vanhojen turvaamiseksi. Kyse on veronmaksajien rahojen siirtämisestä yritysten voittoihin.

Tuen tarkoitus on nimensä mukaisesti kompensoida päästöoikeuden hinnasta johtuva korkeampi sähkön hinta. Sähkön hinta ei kuitenkaan ole kallistunut, vaan se on edelleen Suomen teollisuudelle hyvin edullista. Paljon energiaa käyttävää teollisuutta tuetaan vuosittain useilla sadoilla miljoonilla euroilla myös energia- ja sähköverohelpotusten muodossa.

Jotta EU:n päästökaupalla olisi sen tavoitteen mukainen ohjausvaikutus, tulisi päästöoikeuden hinnan olla vähintään 30 euroa. Tämä edellyttäisi kuitenkin päästöoikeuden hinnan nelin-, viisintai kuusinkertaistumista nykytasostaan. Mikäli päästöoikeuksien hinnan vuosittainen keskiarvo ylittäisi esimerkiksi mainitun 30 euron rajan, voitaisiin päästökaupakompensatiota alkaa soveltaa. Tällöin tukea tulisi myöntää energiankäytön sijaan yritysten energiatehokkuutta parantaviin investointeihin.

Suomen energia- ja ilmastopolitiikkaa pitää tehdä kokonaisvaltaisesti, tieteeseen ja tutkimukseen perustuen. Kun maailman suunta on kohti hiilineutraalia tuotantoa, ei ole järkevää kannustaa teollisuutta pitäytymään vanhassa. Tuet tulisi kanavoida energiatehokkuuden parantamiseen, uusiutuvan energian käytön edistämiseen sekä tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoimintaan. Edelläkävijäyys ja uuden puhtaan teknologian käyttöönotto synnyttäisivät myös uusia työpaikkoja ja vientituloja.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentti 32.60.46 päästökaupan epäsuorien kustannusten kompensaatiotuesta poistetaan.

70. Kotouttaminen

30. Valtion korvaukset kotouttamisesta (arviomääräraha)

Maailmanlaajuisesti yli 65 miljoonaa ihmistä on joutunut jättämään kotinsa paetakseen sotaa ja vainoa. Heistä yli 22 miljoonaa on pakolaisina kotimaansa ulkopuolella. Vastuu pakolaisten auttamisesta ei jakaudu tasaisesti valtioiden kesken. Pakolaisista 84 % oleskelee köyhissä ja kehittyvissä maissa. Esimerkiksi väkiluvultaan noin Suomen kokoisessa Libanonissa elää yli miljoona syyrialaista pakolaista, ja Turkissa on noin kolme miljoonaa pakolaista.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 3 vas

YK:n pakolaisjärjestö UNHCR:n koordinoima uudelleensijoittaminen pakolaiskiintiössä on haluttu keino auttaa kaikkein haavoittuvimmassa asemassa olevia pakolaisia. Se tarjoaa hädänalaisimmille kipeästi kaivatun turvallisen reitin suojeluun ja mahdollistaa uuden alun usein vuosia pakolaisleireillä eläneille ihmisille. Kiintiöpakolaisiksi valitaan muun muassa kidutuksen uhreja, väkivaltaa kokeneita naisia, vammaisia ja lapsiperheitä. Suomen viime vuosina vastaanottamista kiintiöpakolaisista noin puolet on ollut lapsia.

UNHCR:n mukaan 1,2 miljoonaa pakolaista tarvitsee uudelleensijoituspaikan nykyisen oleskelumaansa ulkopuolelta. Paikkoja on kuitenkin tarjolla vuosittain murto-osalle heistä.

Suomi on osallistunut kiintiöpakolaisten vastaanottoon pitkään ja esimerkillisesti. Vuosittaisen pakolaiskiintiön suuruus ei ole kuitenkaan heijastellut maailman historiallista pakolaistilannetta. Vuotuinen pakolaiskiintiö on ollut 750 henkeä 2000-luvun alusta lähtien, lukuun ottamatta vuosia 2014 ja 2015, joille kiintiötä nostettiin erityisesti Syyrian tilanteen vuoksi 1 050:een. Sittemmin humanitaarinen tilanne Syyriassa on pahentunut, ja myös useat muut pitkittyneet konfliktit pakottavat ihmisiä pakenemaan kotimaistaan. Pakolaiskiintiö kuitenkin laskettiin vuodeksi 2016 takaisin 750:een, eikä sitä ole vielä kukaan korotettu huolimatta muun muassa sisäministeriön esityksestä ja Suomeen saapuvien turvapaikanhakijoiden määrän normalisoidumisesta vuoden 2015 jälkeen.

Naapurimaistamme Norja vastaanottaa tänä vuonna 3 120 kiintiöpakolaista ja Ruotsi 3 400. Myös Suomella on varaa auttaa enemmän. Pakolaiskiintiötä tulee nostaa merkittävästi vaihteittain.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 32.70.30 lisätään 8 600 000 euroa valtion korvauksiin kotouttamisesta pakolaiskiintiön korottamiseksi 2 500:aan.

Pääluokka 33

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN HALLINNONALA

Suomen on jatkossakin oltava maa, jossa kaikilla perhetaustaan ja yhteiskuntaluokkaan katsomatta on mahdollisuus hyvään elämään. Sipilän hallitus on vaikeuttanut nimenomaan pienituloisten elämää. Se on leikannut työttömiltä, opiskelijoilta ja eläkeläisiltä. Julkisia palveluita sekä lääk- ja matkakorvauksia on heikennetty. Ensi vuoden talousarvioesitys ei pienistä parannuksista huolimatta muuta tilannetta.

Hallitus on leikannut kansaneläkeindeksiin sidottuja etuuksia 0,85 prosentilla ja jäädyttänyt indeksikorotukset. Tämän seurauksena monet perusetuudet ovat huomattavasti alhaisemmalla tasolla kuin mitä ne pysyvän lainsäädännön mukaan olisivat. Esimerkiksi perusturvan taso ei kattanut kohtuullista minimikulutusta jokaiselle edes hallitusohjelman valmisteluvaiheessa, ja leikkausten jälkeen tilanne on vielä heikompi. Myös asiakasmaksujen korotukset ovat vaikeuttaneet ihmisten elämää. Sosiaalipolitiikallaan hallitus pahentaa suomalaisten eriarvoisuutta.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 3 vas

Vasemmistoliiton mallissa kaikki esimerkiksi työmarkkinatukeen, peruspäivärahaan, kansan- ja takuueläkkeeseen, sairauspäivärahoihin sekä vammaistukeen kohdistuvat leikkaukset perutaan ja kaikkia Kela-indeksin mukaisia etuuksia korotetaan.

Hyviä palveluita kaikille

Hyvät terveydenhuolto- ja sosiaalipalvelut tarjoavat sen pohjan, jonka toteutuessa ihmiset voivat täysivaltaisina ja toimintakykyisinä osallistua yhteiskuntaan. Palvelujen puute, huono laatu tai kalleus ovat uhkia yhdenvertaisuudelle. Julkisen sektorin toteuttamina sosiaali- ja terveyspalveluista päätetään yhdessä demokraattisesti. Kansainvälinen kokemus myös osoittaa, että laajat julkiset sote-palvelut ovat kustannustehokkaat.

Vasemmistoliiton mielestä eriarvoisuuden vähentäminen on sosiaali- ja terveydenhuollon keskeisiä tavoitteita. Tuen tarvitsijoita ei nähdä toimenpiteiden kohteina, vaan sote-palveluita kehitettäessä sekä käyttäjiä että henkilökuntaa kuullaan ja kannustetaan aktiivisuuteen. Kansalaisten itsemääräämisoikeus ja voimaantumisen ovat sosiaali- ja terveyspolitiikan lähtökohta. Sosiaali- ja terveyspolitiikalla vaikutetaan ei ainoastaan yksilöiden, vaan myös yhteisöjen ja yhteiskunnan tasolla. Demokraattisesti ja asiantuntijoita kuullen päätetään, miten voimavarat kohdennetaan järkevästi ja oikeudenmukaisesti.

Julkisella sektorilla pitää olla sote-palveluista järjestämis- ja pääasiallinen tuotantovastuu. Vastuu palveluista siirretään maakunnille, jotka voivat paremmin kuin kunnat huolehtia palvelujen saatavuuden ja maksujen yhdenvertaisuudesta ja joille asetetaan vastuu monia palveluja tarvitsevien asukkaiden palvelujen joustavasta yhteensovittamisesta. Maakunnat muodostavat myös riittävän laajan väestöpohjan palveluiden tuottamiselle.

Julkinen sektori on sosiaali- ja terveydenhuollon kokonaisuutta ohjaavassa asemassa hyödyntäen järjestöjä, osuuskuntia, säätiöitä ja yrityksiä palvelujärjestelmän täydentämiseksi. Sosiaalihuollon ja terveydenhuollon yhteistyö rakennetaan molempien perustehtäviä vahvistamalla ja ennen kaikkea asiakkaiden palvelua parantavalla tavalla. Koko Suomessa turvataan hyvä hoito ja estetään ihmisten pompottelu toimipisteestä ja jonosta sekä asiantuntijalta toiselle. Palveluita on koottu yhteen ihmisten elämäntilanteita vastaamaan niin nuorille, iäkkäille, lapsiperheille kuin työikäisille suunnattuihin palvelukokonaisuuksiin.

Sote-palvelut järjestetään niin, että valinnanvapaus ei ole kiinni ihmisen tulotasosta tai kyvystä etsiä tai kilpailuttaa itselleen sopivia palveluita. Kaikki pääsevät lääkäriin nopeasti ja saavat kohtuuhintaisia mielenterveyspalveluja ja vanhuspalveluita. Palveluita on tarjolla laajasti ihmisten erilaisia tarpeita vastaamaan. Kotihoitoa, palveluasumista ja ryhmäasumista tarjotaan vaihtoehtoina iäkkäille, heidän omia valintojaan ja tarpeitaan vastaavasti. Mielenterveysongelmista kärsiville on tarjolla niin matalan kynnyksen keskusteluapua, ryhmähoitoja, psykoterapiaa kuin lääketerapiaakin. Henkilökohtainen budjetointi otetaan käyttöön vammaispalveluissa vammaisten itsemääräämisoikeuden vahvistamiseksi.

Sosiaalihuollolle luodaan edellytykset ja velvoitteet puuttua ihmisten arjessa vaikuttaviin eriarvoistaviin rakenteisiin ja käytäntöihin esimerkiksi asumisen, koulutuksen, kulttuurin ja liikunnan, työelämän ja elinympäristön suhteen.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 3 vas

Panostamme huomattavasti myös saavutettaviin ja kohtuuhintaisiin julkisiin palveluihin.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 55

Eduskunta edellyttää, että hallitus peruu kansaneläkeindeksiin sidottujen etuuksien jäädytyksen ja 0,85 prosentin tasoleikkauksen ja palauttaa ne indeksiin.

02. Valvonta

05. Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Alkoholilainsäädäntöön kaavailut lupaedellytysten muutokset, uudet valvontatehtävät ja raportointi edellyttävät merkittäviä rekisteri- ja tietojärjestelmämuutoksia valvontaviranomaisille.

Valvirassa on parhaillaan menossa alkoholielinkeinorekisterin kokonaisuudistus. Uusi rekisteri on tarkoitus ottaa käyttöön aikaisintaan vuonna 2019. Rekisterin kokonaisuudistuksen loppuun saattaminen edellyttää virastolle osoitettua lisärahoitusta.

Mikäli uuden alkoholilain edellyttämät muutokset on toteutettava nykyisen alkoholielinkeinorekisterin puitteissa, on sitä päivitettävä, mikä merkitsee lisäkustannuksia ja henkilöstötarpeita.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 32.02.05 lisätään 350 000 euroa, josta 50 000 euroa alkoholilain kokonaisuudistuksen toimeenpanosta aiheutuviin rekisteri- ja tietojärjestelmämuutoksiin ja 300 000 euroa alkoholielinkeinorekisterin kokonaisuudistukseen.

03. Tutkimus- ja kehittämistoiminta

04. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) talousarviorahoitus on ollut vuosia supistuvalla uralla. Vuosien 2015—2018 THL:n budjettirahoitus on pienentynyt yhteensä 19,7 prosenttia, mutta huomioitaessa laitokselle osoitetut uudet toiminnot rahoitus on reaalisesti laskenut 26,8 prosenttia. Tehdyt leikkaukset ovat kohdistuneet THL:n tutkimus- ja kehittämistoimintaan, koska THL:n runsaasiin lakisääteisiin viranomaistehtäviin niitä ei voida kohdentaa ilman lainsäädäntöön tehtäviä muutoksia.

Leikkaukset vähentävät sosiaali- ja terveysministeriön ja muun valtionhallinnon, kuntien sekä sosiaali- ja terveysalan saamaa asiantuntijatukea sekä vaarantavat THL:n kyvyn tuottaa päätöksentekoa tukevaa tietoa väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi, sairauksien ja sosiaalisten ongelmien ehkäisemiseksi sekä sosiaali- ja terveystalouden kehittämiseksi.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 3 vas

Vasemmistoliitto katsoo, että pitkään jatkunut THL:n määräraahaleikkausten kierre tulee katkaista ja sen tekemän elintärkeän sosiaali- ja terveysalan tutkimuksen rahoitus turvata.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 33.03.04 lisätään 13 000 000 euroa Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen toimintamenoihin.

10. Perhe- ja asumiskustannusten tasaus, perustoimeentulotuki ja erät palvelut

51. Lapsilisät (arviomääräraha)

Lapsilisää sai vuoden 2016 lopulla reilut 550 000 perhettä. Näissä perheissä oli lapsia yhteensä yli miljoona eli noin 18 prosenttia väestöstä. Yksinhuoltajakorotuksen saaneita perheitä oli samaan aikaan 102 148, mikä on 18,5 prosenttia kaikista lapsilisää saaneista perheistä. Lapsia, joista maksettiin yksinhuoltajakorotus, oli 163 378.

Lapsilisän yksinhuoltajakorotusta lisätään ensi vuonna 4,75 eurolla lasta kohden. Tämän jälkeen yksinhuoltajakorotus on 53,30 euroa kuukaudessa. Vasemmistoliitto kannattaa muutosta sinänsä. Yksinhuoltajien tilanne on monin tavoin haastavampi kuin kahden vanhemman talouksien, ja on perusteltua, että he ovat oikeutettuja korkeampaan lapsilisään. Yksinhuoltajaperheissä pienituloisuusaste on yli kolminkertainen kahden huoltajan perheisiin verrattuna.

Samalla on kuitenkin syytä huomioida, että yksinhuoltajatalouksien — ja laajemmin lapsiperheiden — toimeentulon parantaminen edellyttäisi huomattavasti isompia muutoksia. Ensi vuodelle toteutettavan korotuksen vaikutus yksinhuoltajatalouksien tulonmuodostukseen on marginaalinen. Toimeentulotukea saavissa perheissä yksinhuoltajakorotuksen nosto ei edes vaikuttaisi käytettävissä oleviin tuloihin. Myös verotuksen lapsivähennyksen poisto vaikuttaa toiseen suuntaan kuin korotus, ja sen negatiivinen vaikutus on useimmissa yksinhuoltajatalouksista suurempi kuin nyt esitetyn korotuksen. Jotta yksinhuoltajakorotuksella olisi aidosti toimeentuloa parantava vaikutus, tulisi korotuksen olla selvästi esitettyä suurempi.

On myös syytä pitää mielessä, että lapsilisiä ylipäänsä on muutettu useasti viime vuosina. Sipilän hallituksen aikana muutokset ovat olleet nyt esitettyä yksinhuoltajakorotusta lukuun ottamatta lapsiperheiden toimeentuloa heikentäviä. Lapsilisän indeksidonnaisuus poistettiin vuoden 2016 alussa. Vuodelle 2017 lapsilisien tasoja alennettiin 0,91 prosentilla. Tällä hetkellä keskimääräisen lapsilisän reaaliarvo on 30 prosenttia pienempi kuin vuonna 1994. Katsomme, että lapsilisien tasoon tehdyt heikennykset olisi välittömästi peruttava ja että lapsilisiä tulisi jatkossa korottaa indeksin mukaisesti.

Lisäksi monet muut hallituksen päätökset ovat vaikeuttaneet etenkin pienituloisten lapsiperheiden toimeentuloa ja arkea. Julkisia palveluita on heikennetty, etuuksia ja tulonsiirtoja on leikattu ja esimerkiksi subjektiivista päivähoito-oikeutta rajoitettu. Eduskunnan tietopalvelun syyskuussa tekemän laskelman mukaan hallituksen päätöksillä on ollut alle 18-vuotiaiden köyhyysastetta kasvattava vaikutus.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 3 vas

Hallitus on tehnyt heikennykset yksitellen ilman arviota niiden kokonaisvaikutuksesta. Hyvä perhepolitiikka ja lasten oikeuksien edistäminen edellyttäisivät kuitenkin nimenomaan kokonaisvaltaista lähestymistapaa.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavat lausumat:

Vastalauseen lausumaehdotus 56

Eduskunta edellyttää, että hallitus laatii ja tuo eduskunnan käsiteltäväksi kokonaisarvion tekemiensä uudistusten yhteisvaikutuksista lapsiperheiden toimeentuloon ja lapsiköyhyyteen.

Vastalauseen lausumaehdotus 57

Eduskunta edellyttää, että hallitus peruu hallituskaudella tekemänsä lapsilisien heikennykset ja palauttaa lapsilisien indeksisidonnaisuuden.

54. Asumistuki (arviomääräraha)

Sipilän hallitus on heikentänyt yleistä asumistukea muun muassa jäädyttämällä enimmäisasumismenojen tason ja alentamalla enimmäisasumismenoja tietyillä alueilla. Myös kansaneläkeindeksin heikennykset ovat leikanneet asumistukea. Vuonna 2018 hallitus aikoo jatkaa enimmäismenojen jäädyttämistä sekä kytkeä ne elinkustannusindeksiin vuokraan sijastaan. Elinkustannusindeksi nousee vuokria hitaammin, joten tässäkin kyse on leikkauksesta. Jatkossa asumistuki siis jää entistä enemmän jälkeen vuokrasta. Kärsijöitä ovat pienituloiset vuokra-asujat.

Hallituksen asumistukipolitiikka perustuu virheelliseen ymmärrykseen asumistuen luonteesta ja vaikutuksista. Esimerkiksi valtiovarainministeri Petteri Orpo on väittänyt, että asumistuki kattaisi vuokran sataprosenttisesti ja että asumistuki valuisi suoraan vuokrahintoihin. Kumpikaan näistä oletuksista ei pidä paikkaansa.

Asumistuessa on sekä perusomavastuu että yläraja hyväksytyille asumismenoille. Perusomavastuun määrään vaikuttavat bruttotulot ja lasten lukumäärä. Pienituloisella, esimerkiksi työmarkkinatuella elävällä, perusomavastuuta ei ole lainkaan. Silloinkin asumistuki on enintään 80 prosenttia hyväksytyistä asumismenoista.

Hyväksytyjen enimmäisasumismenojen taso riippuu kotikunnasta. Vuonna 2016 noin 70 prosentilla yleisen asumistuen saajista tämä niin sanottu normivuokra, jonka perusteella tuki lasketaan, oli pienempi kuin heidän todellinen vuokransa. Vuonna 2015 Kela kertoi asumistuen korvaavan keskimäärin 49 prosenttia todellisista asumismenoista.

Myöskään asumistuen ja vuokrahintojen yhteys ei ole niin yksiselitteinen kuin hallitus on antanut ymmärtää. Aiemmilla vuosilla tiedetään, että vuokrat ovat kasvaneet nopeasti silloinkin, kun asumistukinormi on pysynyt muuttumattomana.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 3 vas

Selvästi tärkein syy asumistukimenojen kasvuun on, että asumistukea saavien määrä on viime vuosina kasvanut. Siihen puolestaan on vaikuttanut perusturvan varassa elävien työttömien määrän kasvu.

Hyvinvointinäkökulmasta asumistuen suurin ongelma on se, että tukijärjestelmän enimmäisvuokrataso on kaukana markkinahinnoista. Ratkaisu tähän ongelmaan ei voi olla asumistuen heikentäminen ja enimmäisasumismenojen jäädyttäminen, mikä tarkoittaisi omavastuuosuuksien kasvamista ja toimeentulo-ongelmien lisääntymistä. Monet asumistuen saajat joutuvat nykyin turvautumaan toimeentulotukeen, ja hallitus on itse arvioinut, että yli 40 prosenttia asumistuen heikennysten säästöistä häviäisi, koska toimeentulomenot kasvaisivat.

Vasemmistoliitto vastustaa asumistuen heikennyksiä. Meidän vaihtoehdossamme asumistuki palautetaan vuokrat indeksiin ja jäädytykset perutaan. Ylikorkeiden vuokrien osalta tukileikkauksia inhimillisempi ja huomattavasti tehokkaampi keino olisi kohtuuhintaisen vuokra-asuntotuotannon merkittävä lisääminen sekä vuokrankorotuksia hillitsevien toimenpiteiden selvittäminen.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavat lausumat:

Vastalauseen lausumaehdotus 58

Eduskunta edellyttää, että hallitus tuo eduskunnan käsiteltäväksi esityksen, joka peruu hallituksen yleiseen asumistukeen tekemät heikennykset ja palauttaa asumistuen vuokrat indeksiin.

Vastalauseen lausumaehdotus 59

Eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää ja tuo eduskunnan käsiteltäväksi sellaisia suuria vuokrankorotuksia hillitseviä toimenpiteitä, jotka eivät perustu asumistuen heikentämiseen.

20. Työttömyysturva

Sipilän hallitus on vaikeuttanut työttömien asemaa monin tavoin. Työvoimapolitiittisten sanktioiden lisääminen ja työttömyysturvan heikentäminen kertovat maailmankuvasta, jossa eriarvoisuus on hyväksyttävää ja työttömyyden katsotaan johtuvan työttömien laiskuudesta.

Vasemmistoliiton vaihtoehdossa työttömyysturvan indeksileikkaukset, tukiaikojen lyhennykset, kulukorvausten pienennykset ja muut heikennykset perutaan ja uusista sanktitoimista luovutaan. Työttömyysturvaa tulee kehittää suuntaan, jossa se mahdollistaa työttömien omaehtoisen aktiivisuuden ja huomioi nykyistä paremmin erilaiset työskentelyn ja työsuhteen järjestämisen tavat.

Pienyritysten vaikeuksien huomioiminen on jäänyt muiden poliittisten kysymysten jalkoihin esimerkiksi eläkejärjestelmästä, sosiaali- ja työttömyysturvasta, verotuksesta tai yritystuista keskusteltaessa. Lakisääteinen työttömyysturva on ulotettu myös yrittäjiin, mutta se ei vastaa riittävän hyvin tämän päivän tarpeisiin.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 3 vas

Työn myymisestä saatua tuloa tulisi kohdella yhtäläisesti työn kestosta ja sen teettämisen tavasta riippumatta. Yksi askel tähän suuntaan olisi työttömyysturvan yhdistelmävakuutus, jolloin itsensätyöllistäjä voisi vakuuttaa samanaikaisesti sekä työntekijä- että yrittäjälähteistä saamansa tulot. Palkansaajakassan jäsen voisi siis ottaa lisävakuutuksen esimerkiksi toimeksiannon kautta saatuja yrittäjätuloja varten, ja yrittäjä voisi vakuuttaa yrittäjäkassassa myös palkkatulojaan. On myönteistä, että hallitus on luvannut selvittää asiaa ja tuoda vasemmistoliiton pitkään vaatiman esityksen yhdistelmävakuutuksesta eduskunnan käsiteltäväksi.

Yrittäjän oikeus työttömyysturvaan määräytyy sen mukaan, katsotaanko hänen olevan työmarkkinoiden käytettävissä vai ei. Käytännössä asian ratkaisee työ- ja elinkeinotoimiston arvio siitä, onko yritystoiminta pää- vai sivutoimista. Koska te-toimistot eivät ole selkeästi linjanneet pelisääntöjään, moni ei uskalla harjoittaa liiketoimintaa lainkaan työttömyysturvan menettämisen pelossa. Sivu- ja päätoimisen yrittäjyyden määritelmiä tulee täsmentää ja tulkintoista antaa selkokielistä ohjeistusta ja esimerkkejä. Ymmärrettävien ja yksitulkintaisten säännösten rinnalle on luotava ennakkopäätösjärjestelmä, josta henkilö voi saada sitovan viranomaiskannan valintansa seurauksista jo etukäteen.

”Aktiivimalli” on hylättävä

Eduskunta on hyväksynyt hallituksen esityksen ns. aktiivimallista, jonka hallitus uskoo lisäävän työllisyyttä lähes 10 000 hengellä. Mallissa työttömyyden alussa olevia omavastuupäiviä vähennetään 7 päivästä 5 päivään, ja työttömyyden pitkittyessä omavastuuta lisätään. Työttömien aktiivisuutta tarkastellaan kolmen kuukauden jaksoissa. Mikäli "aktiivisuusehto" ei täyty, asetetaan työttömälle yksi omavastuupäivä kuukaudessa seuraavan 3 kuukauden ajan. Omavastuu toteutetaan pienentämällä etuutta 4,65 prosenttia maksupäivää kohden.

Aktiivisuusehto täyttyy, jos henkilö on tarkastelujakson aikana ollut palkkatyössä niin, että tuntimäärä yhden kalenteriviikon aikana riittäisi kerryttämään työssäoloa. Vastaavasti yritystoiminnan ansiotulo edellisen 3 kuukauden aikana yhden viikon sisällä ansaittuna olisi riittävä suhteellinen osuus yrittäjän työssäoloa vaadittavasta euromäärästä. Aktiivisuusehto täyttyy myös, mikäli työttömyysetuuden saaja on edellisen kolmen kuukauden aikana vähintään 5 päivää työllistymistä edistävässä palveluissa tai osoittaisi aktiivisuutensa rekrytointikokeilun tai rekrytointikoulutuksen kaltaisella toiminnalla.

Aktiivisuusehdot ovat heikosti perustellut ja jopa mielivaltaiset. On vaikea ymmärtää ajatusta, jonka mukaan työttömyysturvaa leikataan, jos työtön ei onnistu löytämään työtä. Kaikilla työttömillä ei myöskään ole samanlaisia edellytyksiä työllistyä. Osatyökykyisten, vammaisten, pitkäaikaistyöttömien tai ikääntyneiden työttömien työllistyminen kestää usein keskimääräistä pidempään. Aktiivimalli rankaisee heitä eniten. Hallitus on itse arvioinut, että uudistuksen myötä toimeentulotukimenot kasvavat 10 miljoonaa euroa ja asumistukimenot 4 miljoonaa euroa.

Aktiivimalli myös asettaa työnhakijat keskenään eriarvoiseen asemaan riippuen hakijan asuinpaikasta ja ammattialasta. Aktiivimalli ei huomioi työnhakua tai tarjolla olevien työpaikkojen tai palveluiden puutetta. Aktiivimalli ei itsessään lisää työpaikkoja tai kannusta sellaisenaan nopeampaan työllistymiseen. Jos työpaikkaa ei yksinkertaisesti ole tarjolla, ei työttömyyspäivära-

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 3 vas

han leikkaaminen edistä työttömän työllisyyttä aktiivisuudesta tai omasta työllistymishalusta huolimatta.

Koska työnhakijoilla on kannustin hakeutua työttömyysturvan tason turvaavaan palveluun ja TE-toimistoilla kannustin tarjota tällaisia mahdollisimman monelle, saattaa aktiivimalli johtaa palvelujen pirstoutumiseen ja ulkoistamiseen tavalla, joka ei ole todellisen työllistymisen kannalta tarkoituksenmukaista.

Kannatamme omavastuupäivien vähentämistä seitsemästä viiteen työttömyysjakson alussa, mutta muuten vastustamme edellä mainittuja uudistuksia.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavat lausumat:

Vastalauseen lausumaehdotus 60

Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee pikaisesti ns. aktiivimallista uuden lakiesityksen, jossa korjataan hyväksytyyn lakiin sisältyvät perustuslailliset ongelmat.

Vastalauseen lausumaehdotus 61

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy tarvittaviin toimenpiteisiin hallituskaudella toimeenpantujen työttömyysturvan heikennysten perumiseksi.

Vastalauseen lausumaehdotus 62

Eduskunta edellyttää, että hallitus nostaa työttömyysturvan ja asumistuen suojaosan 500 euroon kuukaudessa ja että tämä suojaosa koskee palkkatulojen lisäksi myös kaikkia muita tulomuotoja.

Vastalauseen lausumaehdotus 63

Eduskunta edellyttää, että hallitus kiirehtii esitystä työttömyysturvan yhdistelmävakuutuksesta, jonka avulla itsensä työllistäjä voisi samanaikaisesti vakuuttaa sekä työntekijä- että yrittäjälähteistä saamansa tulot.

Vastalauseen lausumaehdotus 64

Eduskunta edellyttää, että hallitus kehittää työttömyysturvaa suuntaan, jossa se mahdollistaa työttömien omaehtoisen aktiivisuuden ja huomioi nykyistä paremmin erilaiset työskentelyn ja työsuhteen järjestämisen tavat.

Vastalauseen lausumaehdotus 65

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy tarvittaviin toimiin, jotta sivu- ja päätoimisen yrittäjyyden määritelmiä täsmennetään, viranomaistulkinnosta annetaan selkokielistä ohjeistusta ja esimerkkejä ja yrittäjyyttä pohtivalle työttömälle voidaan antaa sitova etukä-

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 3 vas

teiskanta siitä, johtaisiko hänen suunnittelemansa yritystoiminta työttömyysturvan menettämiseen.

Vastalauseen lausumaehdotus 66

Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee esityksen, jolla työttömien omaehtoista opiskelua helpotetaan ja työttömyysturvan tarveharkinnasta luovutaan heidän kohdallaan. Työttömälle työnhakijalle pitää sallia myös sivutoiminen opiskelu, jos hän on työmarkkinoiden käytettävissä.

30. Sairausvakuutus

60. Valtion osuus sairausvakuutuslaista johtuvista menoista (arviomääräraha)

Perhevapaa uudistus

Nykyinen vanhempainvapaamalli ei täytä sille asetettuja tavoitteita lasten hyvinvoinnin ja sukupuolten tasa-arvon edistämisestä. Naiset käyttävät valtaosan sekä vanhempainvapaasta että hoitovapaasta. Isien osuus on alle kymmenen prosenttia.

Me haluamme ottaa käyttöön 6+6+6-mallin, jossa molemmille vanhemmille on korvamerkitty yksi puolen vuoden jakso, ja kolmannen he voivat jakaa keskenään. Yksinhuoltaja saisi täydet 18 kuukautta.

Lääke- ja matkakorvauksia pitää parantaa

Lääkekorvausjärjestelmän tärkein tehtävä on turvata paljon sairastavien ja pienituloisten mahdollisuudet riittävään lääkehoitoon. Tämä ei nyt toteudu. Viime vuosina lääkekorvauksia on supistettu rajusti. Sipilän hallituksen leikkaukset ovat kohdistuneet muun muassa kakkostyyppin diabeteksestä kärsiviin pitkäaikaissairaisiin. Pienituloiset diabeetikot joutuivat jo ennen näitä heikennyksiä tinkimään sairautensa hoidosta liian korkeiden lääkekulujen vuoksi. Puutteellisesti hoidettu diabetes altistaa monille liitännäissairauksille, joiden hoito on yksi terveydenhuollon suurimpia menoeriä.

Sipilän hallitus on heikentänyt myös sairausvakuutuksen matkakorvauksia. Matkakorvaukset liittyvät useimmiten erikoissairaanhoidon, ja ne ovat erittäin tärkeitä etenkin vaikeasti liikkuville, kaukana palveluista asuville ja pienituloisille. Matkakorvauksista leikkaaminen on osaltaan heikentänyt suomalaisten yhdenvertaista oikeutta saada asianmukaista hoitoa. Lääke- ja matkakorvausten leikkaamisella on suuret inhimilliset kustannukset, eivätkä ne ole järkeviä myöskään kansanterveyden kokonaistalouden näkökulmasta.

Vasemmistoliiton vaihtoehtobudjetissa lääke- ja matkakorvauksia parannetaan 40 miljoonalla eurolla.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 3 vas

Yksityislääkäripalveluiden Kela-korvauksesta luopuminen

Kela korvaa osan yksityislääkärin ja yksityishammaslääkärin käytön kuluista. Kyseessä on kansalaisten yhdenvertaisuutta heikentävä tuki parempiosaisille. Lähtökohdaksi ja ykköstavoitteeksi tulisi ottaa julkisen terveydenhoidon laadun parantaminen. Yksityishoidon Kela-korvauksen poistamisesta säästetyt varat tulisi käyttää tähän tarkoitukseen.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavat lausumat:

Vastalauseen lausumaehdotus 67

Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee esitykset äitiys-, isyys- ja vanhempainvapaan muuttamiseksi 6+6+6-malliksi, jossa molemmille vanhemmille on varattu yksi 6 kuukauden jakso ja yhden jakson vanhemmat saavat käyttää haluamallaan tavalla.

Vastalauseen lausumaehdotus 68

Eduskunta edellyttää, että hallitus tuo eduskunnan käsiteltäväksi lain, joka uudistaa lääkekorvausjärjestelmää niin, että lääkekorvausten taso esimerkiksi kakkostyyppin diabeteksen hoidon osalta turvataan vähintään vuoden 2016 tasolla.

Vastalauseen lausumaehdotus 69

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy tarpeellisiin toimiin, jotta matkakorvausten omavastuurajaa alennetaan.

Vastalauseen lausumaehdotus 70

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy valmistelemaan laajempaa sosiaali- ja terveydenhuollon maksujen uudistusta, jossa palvelu-, matka- ja lääkemaksukatot yhdistetään ja uuden maksukaton taso on huomattavasti nykyisiä matalampi.

Vastalauseen lausumaehdotus 71

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy tarvittaviin toimiin yksityislääkäreiden ja yksityishammaslääkäreiden käytöstä maksettavan Kela-korvauksen lopettamiseksi ja varmistaa, että kaikki saavat tarvettaan vastaavaa julkista terveydenhoitoa.

40. Eläkkeet

Eläkepolitiikan tulee edistää eläkeläisten tasa-arvoa, taata kaikille eläkeläisille riittävä toimeentulo ja turvata eläkejärjestelmän toimivuus nyt ja tulevaisuudessa. Tällä hetkellä iso osa Suomen noin 1,5 miljoonasta eläkeläisestä sinnittelee tulojen riittävyyden kanssa. Melkein kaksi kolmasosaa heistä saa eläkettä alle 1 500 euroa kuussa, ja noin 340 000 eläkeläisen kuukausieläke on alle 1 000 euroa. Reilut 100 000 eläkeläistä on pelkän kansaneläkkeen varassa, ja yli kolmannes eläkeläisistä saa pienen työeläkkeen lisäksi kansaneläkettä.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 3 vas

Eläkkeiden tason lisäksi myös muun muassa asumisen hinta, lääke- ja matkakorvausten taso sekä sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksut vaikuttavat eläkeläisten toimeentuloon.

Sipilän hallitus on leikannut niin eläkkeiden tasosta kuin julkisista palveluista ja korvauksista. Palvelumaksuja on korotettu. Hallituksen päätöksillä onkin eduskunnan tietopalvelussa teettämämme laskelman mukaan ollut eläkeläisköyhyyttä kasvattava vaikutus.

Vasemmistoliitto on johdonmukaisesti vastustanut hoidon laadun heikkenemiseen, asiakasmaksujen korotuksiin ja korvausten pienenemiseen johtavia leikkauksia sekä julkis palveluiden heikentämistä. Meidän vaihtoehdossamme palveluiden taso turvataan ja hinnat pidetään kohtuullisina.

60. Valtion osuus kansaneläkeläistä ja eräistä muista laeista johtuvista menoista (arviomääräraha)

Yksi keskeinen tekijä eläkeläisten toimeentulovaikeuksien taustalla on, että kansaneläkkeen kehitys ei ole pysynyt yleisen palkka- ja hintatason nousun mukana. Jotta kansaneläkkeen ostovoima olisi samalla tasolla kuin 1990-luvun alussa, tulisi sen olla vähintään 200 euroa kuukaudessa nykytasoa suurempi.

Sipilän hallituksen vuoden 2017 alusta toimeenpanneen 0,85 prosentin leikkauksen jälkeen kansaneläke oli 628 euroa kuukaudessa yksineläjälle ja 558 euroa kuukaudessa parisuhteessa elävälle. Vuonna 2018 kansaneläkkeensaajien asema heikkenee jälleen, kun hallitus aikoo jättää normaalit kansaneläkeindeksin mukaiset korotukset tekemättä ja jatkaa indeksin jäädytystä.

Niille, joiden työ- ja kansaneläke jää erittäin pieneksi, takaa valtio kuukausittaisen vähimmäiseläkkeen. Sipilän hallitus leikkasi tästä niin sanotusta takuueläkkeestä vuoden 2017 alussa yli 7,5 euroa kuukausieläkkeestä. Tällä hetkellä takuueläkkeen määrä on 760 euroa kuukaudessa. Vuoden 2018 talousarviossa takuueläkettä esitetään korotettavaksi 15 eurolla kuukaudessa. Esitys on oikeansuuntainen, mutta riittämätön.

Vasemmistoliiton mielestä sekä kansaneläkkeen että takuueläkkeen tasoa tulee korottaa tuntuvasti pienituloisten eläkeläisten aseman parantamiseksi. Välittömänä toimenpiteenä molempia pitäisi nostaa vähintään 50 eurolla kuukaudessa jo ensi vuodesta alkaen suhteessa hallituksen talousarvioesityksen mukaiseen tasoon. Vasemmistoliiton mallissa eläketulovähennyskerrointa pienennetään samalla niin, että hyöty kansaneläkkeen tasokorotuksesta painottuu pientä ja keskitason eläkettä saaville.

Hallituksen tulee myös alkaa valmistella takuu- ja kansaneläkkeen tuntuvampia korotuksia, jotka voitaisiin panna toimeen asteittain muutaman vuoden aikana. Tavoitteena tulee olla, ettei kenenkään kuukausittainen eläke jää alle 1 000 euron. Kansan- ja takuueläkkeiden indeksitarkistukset tulee jatkossa tehdä pysyvän lainsäädännön mukaisesti eli varmistaa, että pienimpiä eläkkeitä tarkistetaan joka vuosi vähintään hintatason muutosten mukaisesti. Pienempiin eläkkeisiin indeksin tulee vaikuttaa vain korottavasti.

Parisuhteessa elävän kansaneläkkeen tulee olla samalla tasolla kuin yksinasuvan.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 3 vas

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavat lausumat:

Vastalauseen lausumaehdotus 72

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy tarvittaviin toimiin eläkeläisten kohtuullisen toimeentulon varmistamiseksi ja pientä eläkettä saavien aseman parantamiseksi.

Vastalauseen lausumaehdotus 73

Eduskunta edellyttää, että hallitus tuo kiireellisesti eduskunnan käsiteltäväksi esityksen kansaneläkkeen ja takuueläkkeen 50 euron tasokorotuksesta.

Vastalauseen lausumaehdotus 74

Eduskunta edellyttää, että hallitus tuo eduskunnan käsiteltäväksi esityksen kansaneläkkeen puoliso vähennyksen lopettamiseksi, jotta parisuhteessa elävää ja yksin elävää eläkeläistä kohdellaan tältä osin yhdenvertaisesti.

60. Kuntien järjestämä sosiaali- ja terveydenhuolto

37. Valtion korvaus kunnille laittomasti maassa oleskelevien kiireellisen sosiaalihuollon kustannuksiin (arviomääräraha)

Momentilta voidaan maksaa kunnille korvauksia "kustannuksista, jotka aiheutuvat laittomasti maassa oleskeleville henkilöille annetusta kiireellisestä sosiaalihuollosta". Momentin perusteissa todetaan, että kunnat voivat antaa tilapäistä majoitusta sekä korvausta ruuasta ja välttämättömistä lääkkeistä. Korvauksen myöntää Kela, ja siihen oikeuttavista kustannuksista säädetään sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella.

Käytännössä ilman oleskelulupaa tai "paperittomana" maassa olevat voivat saada lähinnä päivystyspoliklinikalla annettavaa hoitoa, mutta pitkäaikaissairauksien seurantaa ja lääkitystä ei ole tarjottu. Tämän vuoksi esimerkiksi diabetespotilaita on ajautunut huonoon kuntoon, mikä on johtanut kalliiseen hoitoon päivystyksissä ja vuodeosastoilla.

Vasemmistoliitto katsoo, että jokaisen perusihmisoikeus on turvattava riippumatta siitä, mikä henkilön maassaolon status on.

Onkin erittäin myönteistä, että Helsingin kaupunginvaltuusto hyväksyi hiljattain aloitteen, joka turvaa ilman oleskelulupaa maassa oleville vähimmäisoikeudet, jotka ihmisarvoinen elämä vaatii ja joita kansainvälisten ihmisoikeussopimusten noudattaminen edellyttää. Tähän katsotaan sisältyvän ainakin välttämättömät lääkärin määräämät lääkkeet, majoitus ja ruoka. Konkreettisesti potilas saisi kiireellisen hoidon lisäksi muunkin hänelle välttämättömän hoidon. Majoituksen osalta paperittomalle turvattaisiin perustuslain mukainen hätämajoitus, siis esimerkiksi paikka asuntolassa. Asuntolamajoitus tarkoittaa käytännössä patjaa, jolla yöpyä. Asuntolamajoituksen vaihtoehto monelle on kadulla nukkuminen. Raskaana oleville ja 0—2-vuotiaiden lasten perheille taattaisiin kriisimajoitus, joka on aina väliaikainen järjestely.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 3 vas

Katsomme, että valtion tulisi kannustaa muita kuntia seuraamaan Helsingin esimerkkiä. Tämä edellyttäisi valtion kuntakorvauksen myöntöperusteiden tarkistamista sekä määrärahan korottamista.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentin 33.60.37 otsikossa "laittomasti maassa oleskeleva" vaihdetaan muotoon "vailla oleskelulupaa maassa oleva" ja että lisäksi hyväksytään yksi lausuma:

Vastalauseen lausumaehdotus 75

Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee ja tuo eduskunnan käsiteltäväksi esityksen, joka mahdollistaa kuntakorvausten nykyistä laajemman käytön, jotta ilman oleskelulupaa maassa oleville voidaan kaikkialla Suomessa turvata lääkärin määräämät lääkkeet, tarpeellinen hoito, majoitus ja ruoka.

38. Valtionavustus valinnanvapauden pilottihankkeiden kustannuksiin (siirtomääräraha 2 v)

Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakkaan valinnanvapauden ja henkilökohtaisen budjetoinnin pilottihankkeiden kustannuksiin myönnettäviin valtionavustuksiin ehdotetaan kohdennettavaksi yhteensä 100 miljoonan euron määräraha.

Sote-uudistuksen niin sanottu valinnanvapausmalli on saanut osakseen erittäin rajua arvostelua niin asiantuntijoilta, sote-alan käytännön tekijöiltä kuin poliitikoiltakin, minkä vuoksi hallitus on useaan otteeseen joutunut vetämään esityksiään pois ja täydentämään niitä. On paitsi toivottavaa myös hyvin mahdollista, ettei hallituksen kaavailema, yksityisiä terveyskonserneja suosiva ja kansalaisten yhdenvertaisuuden vaarantava malli toteudu.

Siinäkin tapauksessa, että sote-lainsäädäntö menisi eduskunnassa läpi keväällä 2018, voitaisiin pilottihankkeet käynnistää vasta kesällä. Sadan miljoonan euron määräraha vaikuttaa tähän nähdessä kohtuuttomalta.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentilta 33.60.38 vähennetään 80 000 000 euroa.

52. Valtion rahoitus turvakotitoiminnan menoihin (siirtomääräraha 2 v)

Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksen mukaan 100 000 naista joutuu Suomessa joka vuosi puolisonsa fyysisen tai seksuaalisen väkivallan tai sillä uhkailun kohteeksi. Vuonna 2014 julkaisutussa EU:n perusoikeusviraston tutkimuksessa haastatelluista suomalaisista 15 vuotta täyttäneistä naisista 47 prosenttia oli kokenut fyysistä tai seksuaalista väkivaltaa. Kotona tapahtuneista pahoinpitelyistä 71 prosenttia kohdistuu naisiin, 15 prosenttia miehiin ja loput alle 15-vuotiaisiin lapsiin. Perheväkivaltaan kuolee vuosittain yli 20 naista.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 3 vas

Euroopan neuvoston yleissopimus naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta (Istanbulin sopimus) tuli Suomen osalta voimaan 1.8.2015. Sopimus edellyttää riittävien, helposti saavutettavien turvakotien perustamista, jotta väkivallan uhreille, erityisesti naisille ja heidän lapsilleen, voidaan tarjota turvallinen majoitus ja heitä voidaan auttaa enakoivasti. Sopimuksen selitysmuistiossa viitataan Euroopan neuvoston suositukseen, jonka mukaan turvakotipaikkoja tulisi olla yksi 10 000 asukasta kohden. Suomen kokoisessa maassa sopimus edellyttäisi siis yli 500 turvakotipaikkaa.

Suomessa toimii nyt 23 turvakotia. Tämän vuoden lopussa perhepaikkoja, eli paikkoja aikuiselle ja tämän mukana oleville lapsille, on koko maassa vain 143. Määrä tulisi moninkertaistaa.

Vuonna 2016 turvakodeissa oli yhteensä 3 535 asiakasta. Asiakasmäärä kasvoi edellisestä vuodesta 16 prosenttia. Aikuisista asiakkaista oli naisia 94 prosenttia. Vuoden aikana lähes 1 200 asiakasta ei mahtunut turvakotiin, jonne oli hakeutunut. Pulaa paikoista on ollut erityisesti pääkaupunkiseudulla. Toisaalta pinta-alaltaan Suomen kokoisessa maassa myös paikkojen alueellinen kattavuus on avun saannin kannalta ensiarvoisen tärkeää. Paikkojen puutteen vuoksi lähisuhte- väkivallan uhreja on ohjattu turvakoteihin jopa satojen kilometrien päähän.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen mukaan turvakotiverkoston saattaminen riittävälle tasolle edellyttäisi ainakin 40 miljoonan euron rahoitusta. Turvakotien rahoittamiseen kohdistettua määrärahaa tulisi nostaa määrätietoisesti vuosittain, jotta nykyisen turvakotiverkoston ylläpidon lisäksi uusia turvakotipaikkoja voidaan perustaa ja alueellista kattavuutta parantaa sekä ottaa huomioon tilojen esteettömyys. Tällä hetkellä esitettyjen tasokorotusten myötä turvakotien määrärahat nousisivat ensi vuonna 19,55 miljoonaan euroon. Esitetyllä tahdilla Istanbulin sopimuksen edellyttämä paikkamäärä saavutettaisiin aikaisintaan vuonna 2029. Turvakotipaikkoja on saatava lisää nyt.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 33.60.52 lisätään 6 000 000 euroa turvakotitoiminnan menoihin turvakotipaikkojen määrän kasvattamiseksi asteittain Istanbulin sopimuksen edellyttämälle tasolle.

Pääluokka 35

YMPÄRISTÖMINISTERIÖN HALLINNONALA

01. Ympäristöhallinnon toimintamenot

04. Suomen ympäristökeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Suomen ympäristökeskus SYKE on Suomen valtion tutkimus- ja asiantuntijalaitos, joka tuottaa tietoa ympäristöstä, sen tilan kehityksestä ja siihen vaikuttavista tekijöistä, arvioi vaihtoehtoisia kehityssuuntia sekä kehittää ratkaisuja kestäväen kehityksen edistämiseksi. SYKEN rooli ympäristötiedon kokoajana ja välittäjänä on korvaamaton.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 3 vas

SYKEN toimintamenot ja henkilöstömäärä vähenevät jatkuvasti. Vuonna 2015 SYKEssä oli henkilöstöä 648 henkilötyövuoden verran, ja tällä vaalikaudella henkilöstöä on vähennetty vuosi vuodelta, niin että ensi vuodelle osoitetaan varat enää 505 henkilötyövuodelle.

Ympäristöongelmia ei voi ratkaista ilman tutkittua tietoa. Siihen tarvitaan ympäristöasiantuntijoita. Siksi SYKEN henkilöstömenoista säästäminen on lyhytnäköistä politiikkaa, joka uhkaa tulla tulevaisuudessa kalliiksi.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 35.01.04 lisätään 5 000 000 euroa Suomen ympäristökeskuksen toimintamenoihin henkilöstön lisäämiseksi.

65. Avustukset järjestöille ja ympäristönhoitoon (siirtomääräraha 3 v)

Valtakunnallisten ympäristöjärjestöjen tekemä työ on tärkeää ympäristönsuojelun, kansalaisyhteiskunnan tukemisen ja ympäristökasvatuksen näkökulmasta. Ympäristöjärjestöt ovat merkittäviä asiantuntijaorganisaatioita, joiden osaamista hyödynnetään laajasti. Työ on luonteeltaan myös kansainvälistä.

Vapaaehtoisten henkilöiden työpanoksen hyödyntäminen on erinomainen tapa lisätä suomalaisten ympäristötietoisuutta ja tehdä konkreettisia ympäristön suojelutoimenpiteitä. Ympäristöjärjestöjen toimintaedellytysten turvaaminen ja kehittäminen on tärkeä yhteiskunnallinen tavoite.

Valtiovarainvaliokunta pitää momentilta myönnettäviä avustuksia tarpeellisina, koska varsin pienellä avustuksella on voitu tehokkaasti tukea kansalaisyhteiskunnan toimijoita ympäristötietoisuuden lisäämiseksi sekä erilaisten ympäristö-, rakennus- ja asuntoalan toimien toteuttamiseksi. Valiokunta lisää momentille 105 000 euroa järjestöille myönnettäviin avustuksiin. Määrärahojen korotus on tervetullut, mutta katsomme, että kansalaisyhteiskunnan toimintaedellytysten parantamiseksi suurempi korotus olisi tarpeen.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 76

Eduskunta edellyttää, että hallitus tuo vuoden 2018 lisätalousarvion yhteydessä eduskunnan käsiteltäväksi esityksen ympäristöjärjestöjen budjettiaavustusten kasvattamisesta.

10. Ympäristön- ja luonnonsuojelu

63. Luonnonsuojelualueiden hankinta- ja korvausmenot (siirtomääräraha 3 v)

Etelä-Suomen metsien monimuotoisuusohjelma Metson tavoitteena on parantaa suojelualueverkostoa ja kehittää talousmetsien luonnonhoitoa. Metsäisten elinympäristöjen ja metsälajien taantuminen pitäisi pysähtyä vuoteen 2025 mennessä. Vapaaehtoiseen suojeluun perustuvan ohjel-

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 3 vas

man konkreettisena tavoitteena on suojella pysyvästi noin 96 000 hehtaaria ja saada määräaikaisen suojelun sekä luonnonhoitohankkeiden piiriin 82 000 hehtaaria.

Metso on ollut menestys monella tapaa. Vapaaehtoisuuteen perustuva ohjelma on parantanut luonnonsuojelun hyväksyttävyyttä ja lisännyt metsä- ja ympäristöalan toimijoiden välistä yhteistyötä. Metson keinot ovat tehokkaita ja kustannusvaikuttavia. Siksi rahoituksen leikkaaminen on ollut todella lyhytnäköistä. Ohjelman tavoitteet uhkaavat jäädä saavuttamatta, kun rahoitus ei riitä.

Suomi on sitoutunut noudattamaan YK:n biodiversiteettisopimusta, jonka mukaan maamme metsistä tulisi suojella vähintään 17 prosenttia. Tämä tavoite on vielä kaukana. Etelä-Suomessa vain noin 2 prosenttia metsistä on suojeltu.

Metso-ohjelman rahoitus tulisi turvata, ja nyt leikkausten jälkeen palautettujen 8 miljoonan euron lisäksi tarvittaisiin vielä 2 miljoonaa, jotta tavoitteet voitaisiin saavuttaa.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 35.10.63 lisätään 2 000 000 euroa luonnonsuojelualueiden hankintaan.

20. Yhdyskunnat, rakentaminen ja asuminen

Asuminen on perusoikeus. Meidän on taattava kohtuuhintainen ja laadukas asuminen kaikille. Asuntopolitiikan tulee vastata kaupungistumisen, kansainvälistymisen, väestön ikääntymisen, yksinelävien määrän lisääntymisen ja ilmastonmuutoksen aiheuttamiin muutosvaatimuksiin asuntojen suunnittelussa, rakentamisessa ja tarjonnassa.

Asuntopolitiikassa tarvitaan pitkäjänteisyyttä ja suunnitelmallisuutta. Markkinat eivät kykene korvaamaan tavoitteellista asuntopoliittista suunnittelua, ohjausta eivätkä poliittista päätöksentekoa. Omistus-, osaomistus-, asumisoikeus- ja vuokra-asumista on kohdeltava tasa-arvoisesti eikä asukkaita saa asettaa eriarvoiseen asemaan asutokunnan koon tai asukkaiden välisten suhteiden perusteella. Julkisen tuen asumiseen pitää olla sellaista, että se kaventaa eri väestöryhmien asunto-oloissa olevia eroja.

Asuntojen hinnat, niin omistus- kuin vuokra-asumisen, ovat suurissa kaupungeissa karanneet käsistä. Tärkein toimenpide ongelman korjaamiseksi on riittävä asuntorakentaminen. Samaan aikaan kun suurissa kaupungeissa on pulaa asunnoista, on myös paljon asuntoja tyhjinä. Tyhjillään olevat asunnot on saatava aktiiviseen asumiskäyttöön esimerkiksi asuntojen välivuokrauksella.

Asumisen kalleuden yksi suurimmista syistä on kuntien riittämätön tonttituotanto. Kunnat alkoivat 1990-luvun lopulla luovuttaa tonttejaan yhä enemmän suoraan rakennusliikkeille. Lisäksi osa kunnista on tehnyt kaavoitusyhteistyötä rakennusliikkeiden kanssa myös kuntien omistamille rakennusmaille. Kunnan oman maanomistuksen, kaavoituksen ja tonttituotannon avulla varmistetaan pitkäjänteinen ja kohtuuhintainen tonttitarjonta.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 3 vas

Kuntien hyvän asuntopolitiikan varmistamiseksi valtion ja kaupunkiseutujen on solmittava sitova sopimus maankäytöstä, asumisesta ja liikenteestä (MAL), jossa varmistetaan riittävä tonttutuotanto, alueiden monipuolinen asukasrakenne, rakentaminen joukkoliikenneyhteyksien varrelle ja alueiden palvelut. Kunnilta pitää edellyttää kaavoituksessa ja asuntotuotannossa korkeampaa asumismenoiltaan säännellyn asuntotuotannon osuutta (vähintään 30 prosenttia). Tämän osuuden on toteuduttava vähintään asuinaluetasolla. Kunnat on patistettava aktiiviseen tonttimaan hankintaan ja käyttämään tarpeen mukaan kaikkia maapolitiikan välineitä, myös etuosto-oikeutta ja pakkolunastuksia sekä rakennuskehotuksia ja rakentamattoman rakennuspaikan korotettua kiinteistöveroä.

Kymmenelle nopeimmin kasvavalle kaupunkiseudulle on rakennettava vähintään 800 000 asuntoa vuoteen 2040 mennessä. Asuntopolitiikan nykyvälinein ei asuntotuotantoa kyetä nostamaan väestökehityksen edellyttämälle tasolle. Avain asuntotuotannon lisäykseen on liikenne- ja asuntopolitiikan entistä paremmassa suunnittelussa ja yhteensovittamisessa, jossa hyödynnetään joukkoliikenneinvestointien asuntotuotantoa lisäävää vaikutusta. Kaavoituksen, asunto- ja liikennepolitiikan yhdistäminen yhdeksi yhdyskuntarakennepolitiikaksi on tärkeää, jotta voidaan varmistaa asumisen kohtuuhintaisuus.

Valtion tuotantotuki yhdistettynä kuntien kanssa sovittavaan maankäytön, asumisen ja liikenteen kehittämiseen takaa yhteiskunnan kokonaisedun ja erityisesti asunnontarvitsijoiden kannalta parhaan tavan ratkaista asuntopula ja muut asumisen ongelmat. Valtion tuotantotuki on myös erinomainen tapa edistää asuntorakentamista taantuma-aikoina, jolloin kustannukset ovat tavallista edullisemmat.

Vuokra-asuntopulasta kärsiviin kasvukeskuksiin tarvitaan valtion tukemaa asuntorakentamista, jota on vauhditettava nykyistä suuremmilla käynnistysavustuksilla. Vain näin luodaan lisää kaivattuja kohtuuhintaisia koteja ja saadaan rakentajille töitä. Valtion asuntorahaston varat on käytettävä asuntotuotannon kasvattamiseen, niitä ei saa siirtää valtion budjetin yleiskatteeksi eikä liikennehankkeisiin.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavat lausumat:

Vastalauseen lausumaehdotus 77

Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee esityksen asumistakuulaiksi, jolla taataan jokaiselle oikeus turvalliseen, kohtuuhintaiseen asuntoon.

Vastalauseen lausumaehdotus 78

Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee esityksen, jolla edellytetään kunnilta kaavoituksessa ja asuntotuotannossa korkeampaa asumismenoiltaan säännellyn asuntotuotannon osuutta. Osuus voisi olla esimerkiksi 30 prosenttia.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 3 vas

Vastalauseen lausumaehdotus 79

Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee lakiesitykset, joilla vuokralaisen oikeudet ja irtisanomissuojat turvataan vuokrankorotustilanteissa nykyistä vahvemmin, vuokranantajalle säädetään velvollisuus todistaa vuokrankorotuksen kohtuullisuus ja vuokrien kohtuuttomat korotukset estetään.

01. Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskukselle on osoitettu viime vuosina useita resursseja vaativia uusia tehtäviä, kuten ARA-asuntojen vuokrienmäärityksen valvonta, ASO-asuntojen valvonta, energiatodistuksiin liittyvä valvonta ja ikääntyneiden korjausavustuksiin liittyvät tehtävät. Samaan aikaan toimintamenot eivät ole lisääntyneet.

ARAN asiantuntijalausunnon mukaan ilman lisäresursseja virasto joutuu sopeuttamaan henkilömäärää nykyisestä lähivuosina 6—8 henkilöllä alaspäin samalla, kun sen tehtäväksi on tullut uusia usean henkilötyövuoden resursseja vaativia tehtäviä.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 80

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy tarvittaviin toimiin, jotta Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen henkilöstöresurssit turvataan ja rahoitusta kasvatetaan tehtävien lisääntyessä.

55. Avustukset korjaustoimintaan (siirtomääräraha 3 v)

Suomessa on valtavasti kosteus- ja homevaurioista kärsiviä päiväkoteja, kouluja, hoitolaitoksia ja muita rakennuksia.

Sisäilmaongelmat ovat merkittävä kansanterveydellinen haitta. Jopa 800 000 suomalaisen arvioidaan altistuvan päivittäin home- ja kosteusvaurioista johtuville epäpuhtauksille. Niistä aiheutuvat terveyskustannukset ovat vähintään 450 miljoonaa euroa vuodessa.

Ongelmat ovat olleet tiedossa pitkään, mutta tilanteen on annettu pahentua. Päiväkotien, koulujen ja hoitolaitosten niin sanottu korjausvelka on kasvanut yli 4,5 miljardiin euroon. Monet kiinteistöt ovat niin huonossa kunnossa, että korjaamisen sijaan ne tulisi purkaa ja korvata uusilla.

Tilanteeseen on puututtava nyt. Paitsi että mittava korjaushanke parantaisi kansanterveyttä ja ihmisten elämänlaatua, loisi se kipeästi kaivattuja työpaikkoja. Valtion osittaistuen (alle 25 prosenttia kokonaiskustannuksista) avulla voidaan vauhdittaa kuntien investointeja, jolloin kokonaisvaikutus talouteen on huomattavasti valtion tukiosuutta suurempi.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 3 vas

Vastalauseen lausumaehdotus 81

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy tarvittaviin toimenpiteisiin, jotta momentilta 35.20.55 voidaan maksaa home-, kosteus- ja muista sisäilmaongelmista kärsivien päiväkotien, koulujen ja hoitolaitosten korjausavustuksia ja että hallitus varaa vuoden 2018 lisätalousarviossaan tarkoitukseen 100 000 000 euroa.

60. Siirto valtion asuntorahastoon

Talousarvioesityksessä erityisryhmien asunto-olojen parantamiseksi esitetään myönnettäväksi investointiavustuksia yhteensä enintään 105 miljoonaa euroa vuonna 2018. Ehdotettu avustusvaltuus on 25 miljoonaa euroa pienempi kuin vuodelle 2017.

Eduskunnan kuulemisissa ehdotettua avustusvaltuutta on pidetty liian matalana. Erityisen huolestuttavia ovat avustusvaltuuksien pienenemisen vaikutukset pienimmän tukiluokan (tukiluokka 1, avustuksen enimmäismäärä 10 prosenttia hyväksyttävistä kustannuksista) asunohankkeisiin, joita ovat erityisesti nuoriso- ja opiskelija-asunohankkeet. Avustusvaltuuden pienentyessä pienimmän tukiluokan hankkeet voivat jäädä jalkoihin, vaikka niillä voidaan lisätä eniten asuntojen määrää suhteessa käytettyyn avustukseen.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentin päätösoosan kohdan Avustukset ensimmäinen kappale muutetaan seuraavasti: Vuonna 2018 saa valtion asuntorahaston varoista myöntää erityisryhmien asunto-olojen parantamiseksi annetun lain (1281/2004) mukaisia avustuksia yhteensä enintään 115 000 000 euroa.

TULOARVIOT

Osasto 11

VEROT JA VERONLUONTEISET TULOT

Suomen verojärjestelmän kyky tasata tulo- ja varallisuuseroja on heikentynyt jo pitkän aikaa. Progressiivisilla veroilla kerättävien verotulojen osuus on selvästi vähentynyt, ja se on nyt alle kymmenys kaikista verotuloista. Eli yli 90 prosenttia verotuloista kerätään tasaveroin, mikäli "aidosti progressiivisiksi" määritellään valtion tulovero ansiotuloista sekä perintö- ja lahjavero. Kunnallisvero on tässä mielessä progressiivinen lähinnä pienillä tulotasoilla. Varallisuuden verottaminen on Suomessa myös varsin kevyttä.

Jos katsotaan kaikkia henkilöverotuksessa perittäviä veroja ja maksuja (ml. sosiaalivakuutusmaksut), niin progressiivisen ansiotuloveron osuus on tippunut 1980—1990-luvun taitteen yli 40 prosentista noin 15 prosenttiin.

Sipilän hallitus on vähentänyt verojärjestelmän tulontasausvaikutusta entisestään. Hallituksen veropolitiikka on koko hallituskauden ollut eriarvoisuutta lisäävää. Suurimmat hyödyt veromuu-

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 3 vas

toksista ovat menneet suurituloisille. Valtavat miljardiluokan veronkevennykset ovat heikentäneet valtiontalouden rahoitusasemaa ja vaikeuttaneet hyvinvointivaltion ylläpitoa — varsinkin, kun finanssipolitiikka on samaan aikaan haluttu pitää kireänä.

Vasemmistoliiton vaihtoehdossa verojärjestelmän progressiivisuutta lisätään selvästi ja suurista tuloista maksetaan suhteellisestikin suurempi vero. Samalla verovälttelyyn puututaan nykyistä aktiivisemmin tiiviin veropohjan varmistamiseksi.

01. Tulon ja varallisuuden perusteella kannettavat verot

01. Ansio- ja pääomatuloverot

Oikeudenmukainen verotus edellyttää, että kukin osallistuu veronmaksuun maksukykyensä mukaisesti ja että verotuksella tasataan tuloeroja. Hallituksen esitys vuoden 2018 tuloveroasteikoksi, yhdistettynä muihin hallituksen esityksiin, jatkaa tuloeroja kasvattavaa linjaa.

Vasemmistoliiton veromallissa verojärjestelmän progressiivisuutta lisätään selvästi ja suurista tuloista maksetaan suhteellisestikin suurempi vero. Tuloveroasteikossa hallituksen uudet suurituloisia suosivat veronkevennykset peruttaisiin, ja lisäksi ottaisimme käyttöön uuden, yli 100 000 euroa vuodessa ansaitsevien veroluokan (vero alarajan kohdalla olisi 16 647,5 euroa ja alarajan ylittävästä osasta 34 %).

Vasemmistoliiton yleinen kanta on, että kaikkia tuloja pitäisi verotuksessa kohdella yhdenmukaisesti. Suomen pääomatulon saajia suosiva verojärjestelmä on keskeinen eriarvoistava rakenne. Hallituksen tulisikin välittömästi käynnistää valmistelu yhdistetyn veroasteikon käyttöönottamiseksi.

Erityisen avokätisesti Suomessa kohdellaan varakkaita omistajayrittäjiä, jotka pystyvät muuttamaan ansionsa pääomatuloiksi ja nostamaan ne hyvin alhaisella veroprosentilla. Vuoden 1993 verouudistuksesta asti talouskasvun hedelmät ovat menneet kaikkein hyvätuloisimmille, kun sitä edeltävinä vuosikymmeninä pienituloisten ansiot kasvoivat eniten. Lähes kaikki johtavat asiantuntijat ovat eri tavoin suosittaneet listaamattomien yhtiöiden omistajien kohtuuttomien veroetujen poistamista, mutta hallitus ei ole ollut siihen valmis. Toisaalta nykyinen pääomatulojen erillinen asteikko on epäreilu myös pieniä pääomatuloja saaville pienituloisille.

Ensi vuoden budjetissa toteutettavana välittömänä uudistuksena esitämme listaamattomien yritysten osinkojen epäreilun suosimisen lopettamista. Tämä toteutettaisiin laskemalla tuloverolain 33 b §:ssä määritelty verovapaiden osinkojen raja (ns. normaalituottoraja) kahdeksasta kolmeen prosenttiin.

Kunnallisverotuksen perusvähennys

Hallituksen esityksessä tuloverolain 106 §:ssä säädettyä kunnallisverotuksen perusvähennyksen enimmäismäärää ehdotetaan korotettavaksi 3 060 eurosta 3 100 euroon. Kunnallisverotuksen perusvähennys tehdään kaikkien muiden vähennysten jälkeen, ja se kasvattaa pienituloisten ostovoimaa.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 3 vas

Vasemmistoliitto ehdottaa, että perusvähennystä korotetaan 3 320 euroon. Verrattuna hallituksen esitykseen vasemmistoliiton esittämä perusvähennysmalli lisäisi pienituloisten palkansaajien, eläkeläisten ja päivärahatulon saajien käteen jääviä tuloja selvästi.

Kotitalousvähennys

Hallitus muutti vuosi sitten kotitalousvähennystä koskevaa tuloverolain 127 b §:ää siten, että korvausprosentteja korotettaisiin viidellä prosenttiyksiköllä sekä maksetun työkorvauksen että palkan osalta. Tavoite uudistuksen taustalla, hoivapalveluiden käytön edistäminen, on sinänsä kannatettava, mutta valittu keino ei ole paras mahdollinen. Pääasiallinen hyöty esityksen mukaisista korvausprosenttien nostoista menee verrattain hyvätuloisten ihmisten kotien ja vapaa-ajan kiinteistöjen remontointikuluihin, mitä ei voi pitää perusteltuna yhteiskunnallisen oikeudenmukaisuuden näkökulmasta.

Yllä mainituista syistä esitämme korvausprosenttien palauttamista vuoden 2016 tasolle.

Kansalaisten yhdenvertaisuuden parantamiseksi kotitalousvähennyksen 100 euron omavastuusta tulisi luopua. Yhdenvertaisuuden ja ympäristökestävyyden kannalta vähennyksen käyttöalaa tulisi laajentaa myös niin, että sitä voitaisiin maksaa esimerkiksi asunto-osakeyhtiöiden ja -osuuskuntien energiakestävyyshankkeisiin. Huomioiden, että pienituloisimmat eivät pysty hyödyntämään kotitalousvähennystä lainkaan, tulisi vähennyksen rinnalle kehittää vastaava kotitalousavustusjärjestelmä, jollaista vasemmistoliitto on esittänyt.

Yrittäjävähennys

Hallitus toteutti vuoden 2017 talousarvion yhteydessä niin sanotun yrittäjävähennyksen, jonka nojalla yksityisten elinkeinonharjoittajien (toiminimet, avoimet ja kommandiittiyhtiöt) sekä maatalous- ja poroyrittäjien tuloksesta vähennetään verotuksessa viisi prosenttia, kun tulos otetaan huomioon luonnollisen henkilön tai kuolinpesän verotuksessa. Metsätalouden verotuksessa otettaisiin huomioon vastaava vähennys. Toisin sanoen elinkeinon tulosta 95 prosenttia on yrittäjälle veronalaista ja viisi prosenttia kokonaan verovapaata. Tämän jälkeen yrittäjän veronalainen tulo jaetaan yrittäjän ansio- ja pääomatuloksi.

Uudistuksen julkilausuttuna tavoitteena oli kannustaa ihmisiä yritystoiminnan harjoittamiseen. Tavoite yrittäjyyden tukemisesta on hyvä, mutta samaa ei voi sanoa hallituksen valitsemasta keinoista. Yrittäjävähennys on kallis, tehoton ja eriarvoistava uudistus.

Yrittäjävähennyksen hinta, yli 120 miljoonaa, on suuri suhteessa sen vaikutuksiin, jotka hallituksen esitykseen sisältyvien vaikutusarvioidenkin mukaan olisivat epävarmoja ja vaatimattomia. Esitys myös lisää tuloeroja, sillä siitä hyötyy lähinnä yrittäjien pieni ja suurituloisin vähemmistö. Yli 40 prosenttia (53 miljoonaa euroa) veronkevennyksestä kohdistuu ylimpään tulokymmenykseen ja jo selvästi yli puolet (73 miljoonaa euroa) kahteen ylimpään desiiiliin. Tavalliselle pienyrittäjälle hyödyt jäävät vaatimattomiksi. Neljällä viidestä henkilöyhtiöstä vuotuinen tulo on alle 30 000 euroa. Hallituksen arvion mukaan mahdollista, joskin epävarmaa ja maltillista kasvua voisi tapahtua lähinnä yli 100 000 euron tulosta tekevissä henkilöyrityksissä, joita on noin 5 000.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 3 vas

Yrittäjävähenitys on myös kaventanut veropohjaa ja monimutkaistanut tarpeettomasti verojärjestelmää. Erilaisten tulojen verotus on eriytynyt yhä enemmän.

Yksityinen eläkevakuutus

Kansalaisten yhdenvertaisen kohtelun kannalta tuloverolain 54 d §:ssä määritelty yksityisten eläkevakuutusjärjestelyiden ja pitkäaikaissäästämissopimusten maksujen verovähennysoikeus ei ole perusteltu. Kyseinen verotuki vähentää valtion verokertymää noin 90 miljoonalla eurolla vuodessa ja suosii etupäässä hyvätuloisia. Vasemmistoliitto kannattaa tämän veroedun lakkauttamista.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavat lausumat:

Vastalauseen lausumaehdotus 82

Eduskunta edellyttää, että hallitus antaa esityksen tuloveroasteikon muuttamisesta vasemmistoliiton mallin mukaisesti siten, että suurituloisia suosivat veronkevennykset perutaan ja käyttöön otetaan uusi, yli 100 000 euroa vuodessa ansaitsevien veroluokka.

Vastalauseen lausumaehdotus 83

Eduskunta edellyttää, että hallitus tuo välittömästi eduskunnan käsiteltäväksi esityksen, jolla tuloverolain 33 b §:ssä määritelty verovapaiden osinkojen raja (ns. normaalituottoraja) laskettaisiin kahdeksasta kolmeen prosenttiin.

Vastalauseen lausumaehdotus 84

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy valmistelemaan esitystä pääomaverotuksen progression tuntuvaksi korottamiseksi siten, että lopullisena tavoitteena on pääomatulojen verotuksen yhdenmukainen verokohtelu muiden tulojen kanssa.

Vastalauseen lausumaehdotus 85

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy tarvittaviin toimenpiteisiin kunnallisverotuksen perusvähenyksen korottamiseksi tuntuvasti.

Vastalauseen lausumaehdotus 86

Eduskunta edellyttää, että hallitus tuo eduskunnan käsiteltäväksi esityksen, joka palauttaa kotitalousvähenyksen korvausprosentit vuoden 2016 tasolle, poistaa kotitalousvähenyksen 100 euron omavastuun ja laajentaa kotitalousvähenyksen käyttöalaa niin, että sitä voitaisiin maksaa myös asunto-osakeyhtiöille ja -osuuskunnille.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 3 vas

Vastalauseen lausumaehdotus 87

Eduskunta edellyttää, että hallitus peruu verotuksen niin sanotun yrittäjävähennyksen ja tuo eduskunnan käsiteltäväksi pienyrittäjien asemaa aidosti parantavia uudistuksia, kuten ensimmäisen työntekijän palkkausta helpottavan automaattisen palkkatukimallin.

Vastalauseen lausumaehdotus 88

Eduskunta edellyttää, että hallitus tuo viivyttlemättä eduskunnan käsiteltäväksi uudistuksen, jolla kumotaan tuloverolain 54 d §:ssä määritelty vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevaikutuksen ja pitkäaikaissäätämissopimuksen maksujen verovähennysoikeus.

02. Yhteisövero

Suomen taannoinen päätös lähteä mukaan eurooppalaiseen verokilpailuun ja alentaa yritysveromme 20 prosenttiin oli heikosti perusteltu. Suomen yhteisöveroaste on tällä hetkellä selvästi EU- ja OECD-maiden keskiarvon alapuolella. "Dynaamisia vaikutuksia", joilla veroalennusta perusteltiin, ei ole pystytty osoittamaan siinä mittakaavassa kuin päätöksen tekohetkellä luvattiin.

Yleisemmin ajatus yhteisöveron "kilpailuvaikutuksista" on ongelmallinen. Empiirisesti on vaikea perustella väitettä, jonka mukaan nimenomaan yritysveroaste olisi keskeinen tekijä silloin, kun yritykset miettivät investointeja tai sijoittautumista. Yrityksiltä kysyttäessä tärkeimmät tekijät ovat yleensä muita. Samaan aikaan yhteisöveron alennuksella on kuitenkin välitön ja huomattava valtion rahoitusasemaa heikentävä vaikutus. Yritysverokantojen pitkään jatkunut lasku lähes kaikkialla ainakin ns. kehittyneissä maissa on heikentänyt osaltaan valtioiden mahdollisuuksia ylläpitää kansalaisten yhdenvertaisuutta edistäviä julkisia palveluita ja tulonsiirtoja.

Vasemmistoliitto vastusti yhteisöveron alennusta. Esitämme, että yritysveroa korotettaisiin maltillisesti 20 prosentista 22 prosenttiin, mikä vastaa esimerkiksi Ruotsin tasoa. Pidemmällä tähtäimellä olisi suotavaa, että yhteisöveron minimitasosta voitaisiin sopia Euroopan unionissa.

Tässä yhteydessä on myös syytä huomata, että varsinkin suurten kansainvälisten yritysten maksama efektiivinen vero on usein kaukana varsinaisesta verokannasta. Tämä pätee myös Suomessa. Siten jopa nimellistä veroastetta tärkeämpi asia on se, että veropohjat ovat pitäviä ja että aggressiivisen verosuunnittelun tai verovälittelyn mahdollisuuksia suitsitaan tehokkaasti. Tämän tavoitteen edistämiseksi vasemmistoliitto on esittänyt useita toimenpiteitä Suomen, EU:n ja globaalien järjestelmän tasolla.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavat lausumat:

Vastalauseen lausumaehdotus 89

Eduskunta edellyttää, että hallitus tuo viivyttlemättä eduskunnan käsiteltäväksi esityksen yhteisöverokannan nostamisesta 22 prosenttiin.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 3 vas

Vastalauseen lausumaehdotus 90

Eduskunta edellyttää, että hallitus edistää aktiivisesti EU:n yhteisen ja yhdistetyn yritysveropohjan valmistelua ja käyttöönottoa.

Vastalauseen lausumaehdotus 91

Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistele ja tuo eduskunnan käsiteltäväksi esityksen, joka määrittelee tosiasiallisesti Suomesta johdetut yritykset yleisesti verovelvollisiksi Suomessa silloinkin, kun ne on rekisteröity ulkomaille.

04. Perintö- ja lahjavero

Hallitus kevensi vuoden 2017 talousarviossaan perintöjen ja lahjojen verotusta. Perintövero aleni 6—10 prosenttia ja lahjavero 12—14 prosenttia. Veromuutoksen arvioitiin tuolloin vähentävän valtion verotuottoja noin 58 miljoonaa euroa vuodessa. Uudistus ei ollut valtiontaloudellisesti perusteltu eikä oikeudenmukainen, sillä valtaosa sen hyödyistä meni varakkaimmille kansalaisille. Kaikkiaan perintöverotukseen kohdistuu 15 erilaista verotukea, joista taloudellisesti merkittävin on niin sanottu sukupolvenvaihdoshuojennus.

Vuoden takaisella uudistuksella ei arvioitu olevan minkäänlaisia työllisyys- tai kasvuvaikutuksia. Sen sijaan sen perustuslaillisuus kyseenalaistettiin useamman asiantuntijan toimesta. Lisäksi on syytä huomioida, että omaisuuden verotus on Suomessa yleisesti kevyempää kuin monissa muissa EU-maissa.

Vasemmistoliitto vastusti hallituksen uudistusta vuosi sitten, ja vastustamme sitä edelleen.

Metsälahjavähennys

Hallitus ajoi vuoden 2017 talousarvion yhteydessä läpi myös niin sanotun metsälahjavähennyksen. Vähennysoikeus syntyy metsätilojen sukupolvenvaihdoksen yhteydessä maksetun lahjaveron perusteella. Vähennys tehdään metsätalouden pääomatulosta, kuten puun myyntitulosta. Vähennysoikeus riippuu metsän verotusarvosta ja pinta-alasta.

Metsälahjavähennys oli sananmukaisesti lahja hallitukselta suurten metsäomaisuuksien haltijoille. MTK:n mukaan yli kaksi kolmasosaa metsänomistajista ei hyödy vähennyksestä lainkaan. Vähennys on monimutkainen ja hallinnollisesti raskas. Tasavertaisen kohtelun kannalta vähennys on ongelmallinen, koska se kohdistuu vain metsämaahan ja vain tietyn vähimmäiskoon ylittäviin metsämaan lahjoituksiin.

Metsälahjavähennyksen kansantaloudellista hyötyä ei ole osoitettu (tai se on todettu "maltilliseksi"). Se myös lukitsee metsäomaisuutta nykyisille omistajasuvuille ja nostaa todennäköisesti metsäpalstojen hintoja. Huojennuksen voi olettaa lisäävän puun tarjontaa, koska hyödyn saisi vain, jos verovelvollisella on tuloja metsästä. Puukauppa kävi ennen uudistustakin hyvin, joten ante-las lahjoitus suurmetsänomistajille on tästäkin näkökulmasta turha.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 3 vas

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavat lausumat:

Vastalauseen lausumaehdotus 92

Eduskunta edellyttää, että hallitus tuo eduskunnan käsiteltäväksi esityksen, joka kumoaa vuoden 2017 talousarviossa tehdyt perintö- ja lahjaveron kevennykset ja kasvattaa perintö- ja lahjaverotuksen progressiota.

Vastalauseen lausumaehdotus 93

Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee perintö- ja lahjaverolain 55—57 §:n kokonaisarvion, jotta sukupolvenvaihdoshuojennuksissa varmistuttaisiin siitä, että vain maatalan ja muun yrityksen toiminnan kannalta tarpeellinen yritysvarallisuus siirtyy luovutuksen saajalle huojuetuun ehdoin.

Vastalauseen lausumaehdotus 94

Eduskunta edellyttää, että hallitus peruu ns. metsälahjavähennyksen ja antaa eduskunnalle esityksen metsäverotuksen kokonaisuudistuksesta, joka edistää varallisuuden verotuksen oikeudenmukaisuutta sekä kestävästä metsänhoitoa ja biotaloutta.

04. Liikevaihdon perusteella kannettavat verot ja maksut

01. Arvonlisävero

Arvonlisäverovelvollisuuden alarajan nosto

Arvonlisävero on kulutusvero, jonka myyjä lisää tavaran tai palvelun myyntihintaan ja tilittää valtiolle. Arvonlisäverovelvollisia ovat kaikki, jotka harjoittavat liiketoiminnan muodossa tavaroitten tai palveluiden myyntiä, vuokrausta tai niihin rinnastettavaa toimintaa.

Alennetut alv-kannat koskevat pääsääntöisesti sellaisia hyödykkeitä, joissa kotimaisen tuotannon osuus on suuri.

Arvonlisäveron matala alaraja haittaa selvästi pienten yritysten kasvua. Ne reagoivat liikevaihtorajaan rajoittamalla tai vähentämällä myyntiään. Tämän vuoksi arvonlisäverovelvollisen myynnin alaraja tulisi nostaa nykyisestä 10 000 eurosta 25 000 euroon ja verohuojennukseen oikeuttava yläraja 30 000 eurosta 39 000 euroon.

Tällöin pienimuotoista liiketoimintaa harjoittavat yrittäjät vapautuisivat arvonlisäverovelvollisuudesta, mikä keventäisi byrokratiaa, parantaisi yrittäjien markkina-asemaa, kannustaisi yritystoiminnan kasvattamiseen ja kohentaisi pienyritysten taloutta.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 3 vas

Korjauspalveluiden arvonlisävero

Uuden ostaminen on usein vanhan korjaamista edullisempää. Yksi tapa lisätä tavaroiden käyttöikä on tehdä niiden korjaamisesta houkuttelevampaa. Valtio voisi tukea tätä verotuksen keinoin.

Vasemmistoliiton mielestä Suomessa tulisi ottaa käyttöön alempi arvonlisäverokanta polkupyörien, kenkien, nahkatavaroiden, vaatteiden ja kodin tekstiilien korjauspalveluille. Lisäksi tulisi selvittää mahdollisuus laajentaa alempi alv-kanta EU-direktiivin puitteissa myös jääkaappien, pesukoneiden ja muiden kodinkoneiden korjauspalveluille.

Uudistus kannustaisi kestokulutukseen ja lisäisi kotimaisten ammattipalveluiden kysyntää.

Alkoholin ravintolamyynnin arvonlisävero

Alkoholimyynniin liittyy monia tärkeitä elinkeinopoliittisia näkökohtia. Ala työllistää huomattavan määrän ihmisiä suoraan ja välillisesti niin tuotteiden valmistuksessa kuin myynnissä ja matkailu- ja ravintolatoiminnassa. Vuodelle 2018 esitettyjen alkoholiveron korotusten jälkeen hintaero kotimaan kauppojen ja matkailu- ja ravintola-alan myyntipisteiden ja matkustaja-alusten verottoman myynnin välillä kasvaa.

Alkoholin jakelukanavista ravintola-anniskelu tuottaa eniten verotuloja ja työllisyyttä. Ravintola-anniskelu on vähentynyt yhtäjaksoisesti vuodesta 1997. Tuolloin anniskelukulutus oli 21 prosenttia alkoholin kokonaiskulutuksesta. Nyt osuus on noin 10 prosenttia, ja suunta on laskeva. Noin 63 prosenttia alkoholielinkeinoihin liittyvästä työllisyydestä on ravintoloissa. Erään arvion mukaan ravintola-ala työllistää 10 000—15 000 henkilöä vähemmän kuin se työllistäisi, jos anniskelun osuus olisi edelleen 20 prosentin tasolla, mutta alkoholin kokonaiskulutus nykyisellä tasolla. Vastaavasti myös valtion verotulot ovat kaukana niiden potentiaalisesta tasosta.

Elinkeinopoliittisten syiden lisäksi ravintolamyynniin liittyy myös käyttökulttuuria koskeva näkökulma. Alkoholin kulutuksen painopisteen siirtyminen pois kodeista valvottuihin ja sosiaalista kanssakäymistä edistäviin tiloihin voisi osaltaan vähentää alkoholihaittoja ja edistää ravintolakulttuuria.

Yksi tapa rohkaista tällaista kulutustottumusten muutosta olisi ravintola-anniskelun hinnan alentaminen suhteessa kotimaiseen vähittäismyynniin sekä ulkomaiseen tuontiin. Nykyisellään ravintolapalveluiden (ml. ruuan) arvonlisäverokanta on alennettu 14 prosenttiin, mutta ravintola-alkoholista peritään täysi 24 prosentin alv. Mikäli anniskelun verotus olisi samalla tasolla muiden ravintolapalveluiden kanssa, pienenesi ravintolamyynnin ja muun alkoholimyynnin välinen hintaero. Tämä kannustaisi kulutuksen siirtämiseen ravintoloihin.

Staattisen laskelman mukaan anniskelun arvonlisäveron alentaminen vähentäisi valtion verotuloja reilulla 120 miljoonalla eurolla vuodessa. Käytännössä nettovaikutus valtiontalouteen jäisi huomattavasti pienemmäksi, koska alennus lisäisi ravintolapalveluiden ja -tuotteiden kysyntää, mikä vastaavasti lisäisi verotuloja ja työllisyyttä.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 3 vas

Siitä, mitkä arvonlisäveromuutoksen dynaamiset vaikutukset tarkalleen olisivat, on esitetty erilaisia arvioita. On esimerkiksi huomautettu, että tutkimusten mukaan kampaamoiden tai ravintola-palveluiden alv:n alentaminen ei ole merkittävästi siirtynyt kuluttajahintoihin. Ravintolapalveluiden osalta väite on kyseenalainen: Tilastokeskuksen tilastojen perusteella vuonna 2010 toteutetun ravintolaruuan arvonlisäveron alentamisen voi arvioida siirtyneen 78-prosenttisesti hintoihin koko ravintola-alalla. Myös Kuluttajatutkimuskeskuksen selvitys osoittaa veronalennuksen alentaneen huomattavassa määrin ravintolaruuan hintaa.

Joka tapauksessa vaikuttaa erittäin todennäköiseltä, että ravintola-anniskelusta aiheutuva verotulojen menetys olisi selvästi pienempi kuin alkoholin valmisteveron korotuksesta seuraava verotulojen kasvu. Lisäksi uudistuksella olisi yllä mainittuja myönteisiä vaikutuksia alkoholin käyttötapoihin ja suomalaiseen ravintolakulttuuriin laajemmin. (Mahdollisten terveys- ja muiden vaikutusten valtiontaloudellista merkitystä on tässä yhteydessä vaikea arvioida.)

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavat lausumat:

Vastalauseen lausumaehdotus 95

Eduskunta edellyttää, että hallitus tuo eduskunnan käsiteltäväksi esityksen, joka nostaa arvonlisäverovelvollisen myynnin alarajoja.

Vastalauseen lausumaehdotus 96

Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee eduskunnan käsiteltäväksi esityksen polkupyörien, kenkien, nahkatavaroiden, vaatteiden ja kodin tekstiilien korjauspalveluiden arvonlisäveron alentamisesta ja selvittää, onko alempi alv-kanta EU-direktiivin puitteissa mahdollista laajentaa myös jääkaappien, pesukoneiden ja muiden kodinkoneiden korjauspalveluille.

Vastalauseen lausumaehdotus 97

Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee ja tuo eduskunnan käsiteltäväksi esityksen ravintola-anniskelun arvonlisäveron alentamisesta muiden ravintolapalveluiden tasolle.

08. Valmisteverot

05. Virvoitusjuomaverot

Kansanterveyttä edistetään haittaveroilla. Suomessa oli vuoden 2016 loppuun saakka voimassa terveysperustainen makeisten, jäätelön ja virvoitusjuomien valmistevero. Vuoden 2017 alusta makeisten ja jäätelön valmisteverosta luovuttiin EU-sääntöihin vedoten. Samalla virvoitusjuomaveron piiristä poistettiin maustamattomat kasvipohjaiset maitoa korvaavat juomat sekä jääpalat.

Maailman terveysjärjestön WHO:n taannoisessa raportissa todetaan, että sokeripitoisten juomien riittävän tuntuva verotus voi vähentää lihavuutta, kakkostyyppin diabeteksen yleistymistä ja hammassairauksia. Sokeripitoisten juomien kulutuksen laskun on todettu vähentävän sokerin saantia,

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 3 vas

parantavan ruokavalion koostumusta ja vähentävän edellä mainittuja haittoja. Raportissa on pidetty todennäköisenä työpaikkojen kokonaismäärän lisääntymistä niillä aloilla, joille kulutus suuntautuu haitallisten tuotteiden sijaan.

EU:n elintarviketietoasetuksen nojalla vuoden 2016 joulukuussa tuli voimaan pakattujen elintarvikkeiden energian, hiilihydraattien, kokonaissokerin, rasvan, tyydyttyneen rasvan, suolan ja proteiinin määrien ilmoittamisvelvollisuus. Siten alan toimijoiden hallinnollinen taakka ei merkittävästi lisääntyisi, jos valmisteverotus perustuisi näihin ravintoainetietoihin.

Terveysperusteisessa verossa voitaisiin veron määrä asettaa tuotteen sisältämän ravintoainepitoisuuden mukaan siten, että vero nousee haitallisen ravintoaineen määrän kasvaessa. Veron vaikutaisi tällöin paitsi hinnan kautta kuluttajien ostopäätöksiin, myös teollisuuden tuotekehitykseen. Veron kohtelisi eri tuoteryhmiä neutraalisti. Terveysperusteisella verolla olisi lisäksi mahdollista kannustaa hyödyllisten ravintoaineiden käyttöön. Esimerkiksi lasten ja nuorten liikalihavuuden ja elämäntapasairauksien torjunta on tärkeää kansanterveydelle, mutta sillä on myös kansantaloudellisesti myönteisiä vaikutuksia.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 98

Eduskunta edellyttää, että hallitus käynnistää välittömästi valmistelun elintarvikkeiden terveysterveysten valmisteverotuksen kehittämiseksi.

07. Energiaverot

Suomessa on erilaisia yritys- ja elinkeinotukia usean miljardin euron edestä. Valtioneuvoston viime vuonna teettämän selvityksen mukaan suoria yritystukia jaetaan vuosittain noin 1,3 miljardilla ja yritysten toimintaan vaikuttavia verotukia 6 miljardilla. Suuri osa verotuista liittyy energia-verotukseen.

Monet verotuet ovat tarpeen taloudellisen kasvun, kilpailukyvyn tai rakennemuutoksen edistämisen näkökulmasta. Jotkut tukimuodot voivat palvella jotakin muuta yhteiskunnallista tavoitetta. Kaikkia tukia ei kuitenkaan voi uskottavasti perustella millään argumentilla. Edellisen hallituksen teettämä selvitys identifioi 850 miljoonan euron edestä sellaisia yritystukia, jotka ovat "rakennemuutosta hidastavia tai muuten haitallisia". Ilmastonmuutoksen oloissa ympäristönäkökulman tulee olla keskeisesti läsnä verojärjestelmää uudistettaessa.

Paljon keskustelua ovat herättäneet energiaintensiivisen teollisuuden satojen miljoonien eurojen tuet. Esimerkiksi teollisuuden energiaveronpalautukset, joiden määrä on yli kymmenkertaistunut vuoden 2011 tasosta, eivät Vattin tutkimuksen mukaan ole parantaneet kilpailukykyä. Sen sijaan ne poistavat kannustimet vähäpäästöisempien ratkaisuiden etsimiseen ja ovat pois muista julkisista toiminnoista.

Yritystukijärjestelmää uudistetaan parhaillaan parlamentaarisisessa työryhmässä. Energian verotuet ovat yksi keskeisistä kysymyksistä, joita työryhmän odotetaan päivittävän. Vasemmistoliiton

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 3 vas

eduskuntaryhmä kannattaa tukien kunnianhimoista reformia, joka tukee uuden luomista ja ympäristökestävyyttä. Katsomme, että kasvihuonekaasupäästöjen vähenemisen nopeuttamiseksi tarvitsemme nykyistä voimakkaampaa vero-ohjausta kaikkeen fossiilienergian käyttöön.

Hallituksen politiikan kokonaisuuden hahmottamista on vaikeuttanut tapa tuoda energiaveromuutokset eduskunnan käsiteltäviksi yksittäin annosteltuina erillisreformina.

Mikäli energiaverotuksen uudistukset ovat luonteeltaan regressiivisiä, tulee niiden vaikutus kompensoida muualla vero- tai etuusjärjestelmässä niin, ettei yhteiskunnallinen eriarvoisuus lisääny.

Vasemmistoliitto on esittänyt vaihtoehtobudjetissaan joitakin konkreettisia toimia, joiden valmistelu tulisi käynnistää välittömästi. Olisimme valmiita kohtuullistamaan energiaintensiivisen teollisuuden veronpalautuksia 110 miljoonalla eurolla. Palauttaisimme kaivostoiminnan sähköverokannan ennalleen. Myös turpeen verotuen ja siihen kytketyn metsähakkeen viime vuosien korotukset olisi ympäristösyistä syytä perua. Päästökaupan epäsuorien kustannusten kompensatiotuesta tulisi luopua.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavat lausumat:

Vastalauseen lausumaehdotus 99

Eduskunta edellyttää, että hallitus tuo eduskunnan arvioitavaksi kattavan ja ajantasaisen selvityksen jo tehtyjen ja suunnitteilla olevien energiaveromuutosten yhteisvaikutuksesta tulonjakoon ja että selvityksessä eritellään vaikutuksia eri tulonsaajaryhmiin, asumistyypeihin, energiankäyttöprofileihin ja asuinalueisiin.

Vastalauseen lausumaehdotus 100

Eduskunta edellyttää, että hallitus tuo eduskunnan käsiteltäväksi ekologisen kokonaisverouudistuksen, joka kattaa ainakin energian tuotannon ja käytön, teollisuuden, liikenteen, asumisen ja maa- ja metsätalouden ja joka ei vähennä verojärjestelmän progressiivisuutta.

10. Muut verot

Kaivostoiminnan rojaltilivero

Vuonna 2016 Suomessa toimi kymmenen metallimalmikaivosta ja 27 teollisuusmineraalikaivosta. Niiden tuotannon liikevaihto oli noin 2 miljardia euroa. Kaksi metallimalmikaivosta on suomalaisomisteisia, muut kuuluvat ulkomaisille yrityksille.

Kaivannaiset ovat Suomen kansallisomaisuutta, mutta valitettavasti tämä omaisuus annetaan suuryhtiöille lähes ilmaiseksi. Esimerkiksi vuosina 2011—2014 Suomen maaperästä louhittiin malmeja 4 miljardin euron edestä, mutta samalla ajanjaksolla metallikaivosyhtiöt maksoivat yhteisöveroa vain 92 miljoonaa euroa. Summan pienuuden taustalla on aggressiivista kansainvälistä verosuunnittelua.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 3 vas

Verovälttelyyn tulee puuttua esimerkiksi korkovähennysoikeutta rajaamalla, mutta Suomessa olisi perusteltua ottaa käyttöön myös erillinen kaivostoiminnan rojaltivero, jonka määrä perustuisi louhittujen malmien arvoon.

Vastaava vero on käytössä monissa muissa maissa, ja sen avulla voitaisiin varmistaa, että myös ympäröivä yhteiskunta saa osansa kansallisomaisuuden arvosta — varsinkin, kun valtio joutuu viime kädessä kantamaan vastuun mahdollisista ympäristövahingoista. Suomessa nykyisin peritävä louhintakorvaus on suuruudeltaan vain murto-osa maailmalla yleisesti käytössä olevista rojalteista. Esimerkiksi maltillinen metallimalmien 2 prosentin rojaltivero olisi vuonna 2015 tuottanut noin 31 miljoonaa euroa, ja viime aikoina malmien hintakehitys on ollut varsin suotuisaa.

Lisäksi Suomessa tulisi uudelleen ottaa pohdintaan yleisen maa-ainesveron tarpeellisuus. Tehokkaasti toimiva maa-ainesvero kannustaisi vaihtoehtoisten resurssien hyödyntämiseen, kuten teollisuus- ja rakennusjätteen käyttöön. Vero voisi vaikuttaa myös kierrätyksen lisääntymiseen ja materiaalien tehokkaampaan käyttöön.

Soran, hiekan ja kalliokiviaineksen otto on noin 100 miljoonaa tonnia. Jos veron määrä olisi esimerkiksi yksi euro per tonni, olisi verokertymä noin 100 miljoonaa euroa. Jos puolestaan vero kohdistuisi vain soraan ja hiekkaan, mikä voisi olla perusteltua kalliokiviaineksen käytön lisäämiseksi, tuottaisi vastaava vero noin 50 miljoonaa euroa.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 101

Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee ja tuo eduskunnan käsiteltäväksi esityksen louhittujen malmien arvoon perustuvasta kaivostoiminnan rojaltiverosta.

Osasto 13

KORKOTULOT, OSAKKEIDEN MYYNTITULOT JA VOITON TULOUTUKSET

05. Valtion liikelaitosten voiton tuloutukset

01. Valtion liikelaitosten voiton tuloutukset

Metsähallitus hallinnoi kansallisomaisuuttamme, valtion omistamia metsiä. Vastuullinen metsänhoito ja luonnonvarojen kestävä käyttö sekä yhteiskunnallinen työllistämisvastuu kuuluvat Metsähallituksen tehtäviin. Aiempina vuosina on jo huomattu, että korkea tuloutustavoite estää kestävänsä metsänhoidon. Myös Metsähallituksen työnantajapolitiikkaa on arvoiteltu.

Metsähallitus on nyt toiminut uudella organisaatiolla reilun vuoden. Tänä aikana Metsähallituksen toimintaperiaatteissa tai metsänhoitotavoissa ei valitettavasti ole näkynyt muutosta, vaikka uutta lakia säädettäessä biologisen monimuotoisuuden suojeleminen ja lisääminen kirjattiin sekä Metsähallituksen että Metsätalous oy:n yhteiskunnallisiin velvoitteisiin. Tänä syksynä huonoja esimerkkejä on nähty muun muassa Keuruulla, jossa suojeltavaksi merkittyä vanhaa metsää hakat-

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 3 vas

tiin merkkausvirheen vuoksi, ja Kainuussa, jossa hakkuita suunniteltiin Natura-alueeseen kuuluvilla virkistysaareilla.

Metsähallituksen tuloutus valtion budjettiin on arviolta 94,9 miljoonaa euroa vuodelle 2018. Mielistämme summa on liian suuri, sillä sen kääntöpuolena on luonnon monimuotoisuuden heikkeneminen valtio-omisteisissa metsissä eli yhteisen kansallisomaisuutemme heikkeneminen.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 102

Eduskunta edellyttää, että hallitus pienentää Metsähallituksen voiton tuloutusta valtiolle, jotta metsien kestävä käyttö ja vastuullinen työnantajapolitiikka toteutuvat.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että ehdotus vuoden 2018 talousarvioksi hyväksytään valiokunnan mietinnön mukaisena edellä todetuin muutoksin,

että edellä ehdotetut 102 lausumaa hyväksytään ja

että yleisperusteluissa ehdotettu epäluottamuslause hyväksytään.

Helsingissä 11.12.2017

Li Andersson vas
Kari Uotila vas

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 4 r

VASTALAUSE 4 r

Yleisperustelut

Johdanto

Politiikassa on kyse arvovalinnoista. Aina on mahdollista priorisoida ja valita toisin. Me haluamme vaihtoehtobudjetissamme osoittaa, että on mahdollista tehdä vastuullista talouspolitiikkaa ilman massiivisia ja lyhytnäköisiä leikkauksia koulutukseen, tutkimukseen, opintotukeen ja kehitysyhteistyöhön.

Haluamme myös osoittaa, että arvovalintojen kautta on mahdollista toteuttaa välttämättömiä uudistuksia, kuten perhepoliittinen kokonaisuudistus ja perintö- ja lahjaveron poistaminen sukupolvenvaihdoksissa. Vaihtoehtobudjettimme ei lisää valtion velkaantumista enempää kuin hallituksen talousarvioehdotus. Politiikassa on aina vaihtoehtoja. Meidän talousarvioehdotuksemme on parempi vaihtoehto Suomelle.

Vaihtoehtobudjettimme tärkeimmät kokonaisuudet

Tarvitsemme perhepoliittisen kokonaisuudistuksen

Haluamme lisätä naisia työelämään, helpottaa työn ja perhe-elämän yhteensovittamista ja pienentää naisten ja miesten välisiä palkka- ja eläke-eroja. Samalla haluamme parantaa isien mahdollisuuksia perhevapaisiin ja saada enemmän lapsia osallistumaan varhaiskasvatukseen. Siksi esitämme kolmiosaista perhepoliittista kokonaisuudistusta, joka muodostuu perhevapaiden uudistuksesta 6+6+6-mallin mukaisesti, kotihoidon tuen lyhentämisestä ja siitä, että jokaisella yli kolmevuotiaalla lapsella on oikeus maksuttomaan varhaiskasvatukseen neljä tuntia päivässä.

Palkansaajalle on jätävä enemmän käteen

Tarvitsemme veropolitiikan, jossa palkansaajalle jää enemmän käteen kuin tällä hetkellä. Olemme vakuuttuneita siitä, että kotitaloudet, joilla on enemmän tuloja käytettävissään, vauhdittavat taloutta ja luovat siten pohjan monipuolisemmalle palveluntarjonnalle. Meistä on oikein laskea työn verotusta, kunhan se tapahtuu sosiaalisesti oikeudenmukaisella tavalla. Alv-korotusta pidetään usein huonona vaihtoehtona matalapalkkaisille, eläkeläisille ja opiskelijoille. Meidän mallimme ei ole sitä. Meidän mallissamme korotamme takuueläkettä enemmän kuin hallitus, poistamme kansaneläkkeen indeksijäädytyksen, alennamme päivähoitomaksuja ja korotamme opintotuen sille tasolle, jolla se oli ennen hallituksen leikkauksia. Verotuksen tulee kannustaa työntekoon ja yrittäjyyteen. Suomen talous vetää tällä hetkellä hyvin. Verouudistuksellamme haluamme vauhdittaa taloutta entisestään. Kyse on toimenpiteestä, joka sekä lyhyellä että pitkällä aikavälillä hyödyttää tavallisia palkansaajia.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 4 r

Mielenterveystyö kansalliseksi ykköshankkeeksi

Mielenterveysongelmat aiheuttavat inhimillistä kärsimystä ja miljardien eurojen kustannukset yhteiskunnalle vuosittain. Valitettavasti mielenterveystyö on sote-uudistuksessa jäänyt varjoon. Tarvitsemme kansallisen pitkän aikavälin mielenterveysohjelman mutta myös välittömiä lisäresursseja varhaisen puuttumisen palveluihin ja riittävään määrään psykiatrisia sairaanhoitajia terveyskeskuksissa. Mielenterveyteen tulee kiinnittää huomiota jo varhaisessa vaiheessa. Esim. neuvoloihin, kouluihin ja perusterveydenhuoltoon tarvitaan enemmän osaamista mielenterveyden tukemiseksi ja riskien tunnistamiseksi. Suomeen tarvitaan matalan kynnyksen vastaanottoja, joille kuka tahansa voi mennä silloin, kun hän tarvitsee apua. Mielenterveystyössä mahdollisuus käyttää omaa äidinkieltä on erityisen tärkeä.

Poistetaan perintö- ja lahjaverot sukupolvenvaihdoksissa

Esitämme, että perheyrietyksissä tapahtuvat sukupolvenvaihdokset vapautetaan perintö- ja lahjaverosta. Uudet työpaikat Suomessa syntyvät etenkin pienissä ja keskisuurissa yrityksissä. Monet näistä ovat perheyrietyksiä, joissa sujuva sukupolvenvaihdos on edellytys liiketoiminnan jatkumiselle. Onnistunut sukupolvenvaihdos on siten myös työllisyyskysymys, jonka suurimpia haasteita on juuri verotus.

Koulutus, osaaminen ja tutkimus ovat avain Suomen menestykseen

Maksuton ja laadukas koulutus sekä korkeatasoinen tutkimus ovat avain Suomen menestykseen. Me emme voi hyväksyä sitä, että hallitus leikkaa valtavasti yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen rahoituksesta, että yliopisto- ja ammattikorkeakouluindeksit jäädytetään tai että Business Finlandilla on riittämättömät tutkimusmäärärahat. Lisäämme myös määrärahoja vapaan sivistystyön ja peruskoulun laadun sekä tasa-arvon parantamiseen. Haluamme myös, että toisen asteen ammatillisen koulutuksen alueellinen saatavuus ja lähiopetus on turvattu.

Uudet työpaikat ovat tie parempaan talouteen ja hyvinvointiin

Kestävä talouskasvu ja korkea työllisyysaste, joka luo verotuloja, ovat ainoat keinot turvata hyvinvointiyhteiskuntamme pysyvyys pitkällä aikavälillä. Hallituksen tavoite luoda 110 000 uutta työpaikkaa ja nostaa työllisyysaste 72 prosenttiin on oikea. Valitettavasti hallitus ei ole onnistunut muuttamaan sanoja teoiksi. Siksi olemme luoneet oman työllisyyspaketin, jossa on toimenpite-ehdotuksia työllisyyden parantamiseksi. Samalla esitämme hallitusta kunnianhimoisemman työllisyystavoitteen.

Kannamme huolta vanhuksista

Pienituloiset eläkeläiset ovat ryhmä, jonka huomioimme erityisesti vaihtoehtobudjetissamme. Hallitus ehdottaa, että takuueläkettä korotetaan 15 euroa kuukaudessa. Me esitämme tämän päälle 10 euron lisäkorotusta niin, että takuueläke nousee ensi vuonna yhteensä 25 euroa kuukaudessa. Tämän lisäksi haluamme parantaa pienituloisten eläkeläisten asemaa poistamalla kansaneläkeindeksin jäädytyksen. Haluamme myös lisätä kuntoutuksen määrärahoja. Korotamme erityisesti veteraaneille annettavan kuntoutuksen määrärahaa.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 4 r

Vahvistamme sosiaaliturvaa

Sosiaaliturvaa tulee vahvistaa. Yksinhuoltajaperheillä on useita haasteita yhteiskunnassamme. Siksi panostamme lapsilisän yksinhuoltajakorotukseen ja muutamme sääntelyä niin, että lapsilisän yksinhuoltajakorotus ei enää pienennä toimeentulotukea. Tällä tavalla yksinhuoltajien taloudellinen tilanne voi parantua. Tuemme myös naisia, jotka ovat joutuneet seksuaalisen tai muun väkivallan kohteeksi, perustamalla 18 uutta turvakotia ja kolme raiskauskriisikeskusta. Nuorten syrjäytymisen riskiä pienennetään lisäämällä nuorten työpajatoiminnan ja etsivän nuorisotyön määrärahoja.

Kaikilla lapsilla tulee olla oikeus varhaiskasvatukseen ja yhdenvertaiseen kouluun

Maksuton koulutus on yhdenvertaisen Suomen perusta. Samalla tiedämme, että perheen sosioekonominen tausta on saanut entistä suuremman merkityksen koulumenestykselle. Haluamme pysäyttää tämän kehityksen ja antaa kaikille lapsille samat edellytykset menestyä. Siksi esitämme lisäämäärärahoja yhdenvertaisemman peruskoulun hyväksi. Lasten yhdenvertaisten edellytysten perusta luodaan jo varhaiskasvatuksessa. Siksi esitämme myös, että kaikilla yli kolmevuotiailla lapsilla tulee olla oikeus neljään tuntiin maksutonta varhaiskasvatusta päivässä.

Opintorahaa on korotettava ja opiskelijoiden rankaiseminen tulee lopettaa

Kaikilla tulee olla samat mahdollisuudet korkeakouluopintoihin sosioekonomisesta taustasta riippumatta. Emme hyväksy hallituksen opintotukileikkauksia. Minkään muun väestöryhmän toimeentuloa ei ole tämän vaalikauden aikana leikattu yhtä paljon kuin opiskelijoiden. Siksi haluamme peruuttaa hallituksen leikkaukset ja palauttaa opintorahan aikaisemmalle tasolle. Lisäksi työtä tekevien opiskelijoiden rankaiseminen tulee lopettaa. Siksi esitämme, että opintotuen tulorajoja korotetaan 50 prosentilla.

Nostetaan pakolaiskiintiötä ja kehitysapurahoja

Suomen on kannettava kansainvälinen vastuunsa. Emme hyväksy hallituksen häpeällisiä kehitysyhteistyöleikkauksia. Siksi esitämme kehitysyhteistyömäärärahojen korottamista 213 miljoonalla eurolla. Pakolaisten määrä maailmassa ei tule vähentymään, päinvastoin. Humanitäärinen kriisi Syyriassa ja Irakissa on hälyttävä. Siksi haluamme nostaa pakolaiskiintiön 750:stä 2 500:aan.

Näin rahoitamme vaihtoehtobudjettimme — kyse on valinnoista

Esitämme hallituksen kärkihankkeiden puolittamista, koska osa kärkihankkeista näyttyytym enemmän rahoilla kikkailuna kuin todellisina panostuksina johonkin uuteen. Mielestämme tehoton energiaverotuki energiaintensiivisille yrityksille ja päästökaupan kustannusten kompensaatiotuki tulisi poistaa, kuten muun muassa VATT on suosittanut. Mielestämme valtion ei tule rahoittaa yksityisomistusta, ja siksi olemme valmiita poistamaan ensiasunnon oston verovapauden. Samalla 140 miljoonaa euroa, jonka hallitus on varannut kehitysyhteistyön lainoihin ja finanssijoituksiin, tulisi käyttää varsinaiseen kehitysyhteistyöhön. Katsomme myös, että autoveron alentaminen, mikä vähentää valtion verotuloja arviolta 117 miljoonaa euroa, ei ole perusteltu.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 4 r

Edellä olevan perusteella ehdotamme, että hyväksytään seuraavat lausumat:

Vastalauseen lausumaehdotus 1

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin perhepoliittisen kokonaisuudistuksen toteuttamiseksi uudistamalla perhevapaita 6+6+6-mallin mukaisesti, lyhentämällä kotihoidontukeen oikeuttavan ajan enintään 13 kuukauteen sekä uudistamalla varhaiskasvatuksen niin, että jokainen kolme vuotta täyttänyt lapsi saa oikeuden maksuttomaan varhaiskasvatukseen neljä tuntia päivässä.

Vastalauseen lausumaehdotus 2

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin minijobs-mallin selvittämiseksi, jossa alle 30-vuotiailla nuorilla olisi helpompi saada töitä esim. tarjoamalla heille oikeus ansaita 500 euroa kuussa ilman, että se vaikuttaisi tukiin tai muihin etuuksiin samalla, kun työnantajilla olisi oikeus pienempiin maksuihin nuoren työllistäessään.

Vastalauseen lausumaehdotus 3

Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee lainmuutoksen, jonka tarkoituksena on ulkomaisen työvoiman tarveharkinnan poistaminen.

Vastalauseen lausumaehdotus 4

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy kiireellisiin toimenpiteisiin paikallisen sopimisen edellytysten parantamiseksi.

Vastalauseen lausumaehdotus 5

Eduskunta edellyttää, että hallitus laatii kansallisen työhyvinvointiohjelman.

Vastalauseen lausumaehdotus 6

Eduskunta edellyttää, että hallitus puolittaa hallituksen kärkihankkeille osoitetut määrärahat.

Vastalauseen epäluottamusehdotus

Sipilän hallitus ei edelleenkään ole riittävästi korjannut tekemiään massiivisia koulutukseen kohdistuvia leikkauksia. Hallituksen koulutusleikkaukset muodostavat todellisen uhan opetuksen ja tutkimuksen laadulle, koulutuksen tasa-arvolle ja maamme kilpailukyvyille. Hallitus ei kiistattomasta tarpeesta huolimatta ole valmis merkittävästi uudistamaan perhevapaita, kotihoidontukea ja varhaiskasvatusta. Samalla hallituksen tulisi toteuttaa verokevennykset sosiaalisesti oikeudenmukaisesti ja niin, että kaikki tulonsaajat hyötyvät. Monet hallituksen toimet, kuten opintotukileikkaukset ja vähävaraisimpiin eläkeläisiin kohdistuvat muutokset, lisäävät eriarvoisuutta ihmisten välillä. Hallitus ei myöskään ole

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 4 r

korjaamassa kehitysapuun tekemiään leikkauksia, jotka kohdistuvat suoraan kaikkein haavoittuvimmassa asemassa oleviin ihmisiin. Tämän johdosta eduskunta toteaa, että hallitus ei nauti eduskunnan luottamusta.

Yksityiskohtaiset perustelut

MÄÄRÄAHAT

Pääluokka 23

VALTIONEUVOSTON KANSLIA

01. Hallinto

22. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminta (siirtomääräraha 3 v)

Tutkimuksen tulee edistää maamme kehitystä ja hyvinvointia. Tavoitteena tulee olla, että Suomessa on korkealaatuista ja tarkoituksenmukaista tutkimusta, joka synnyttää uusia ajatuksia ja innovaatioita. Tutkimusmäärärahojen kohdistamiseksi oikein on tärkeää, että niiden tahojen, joilla on parhaat tiedot ja edellytykset hyvin perusteltujen ja tieteellisten arvioiden tekemiseen, tulisi tehdä arvio ja päättää tutkimus- ja kehitysmäärärahoista. Näihin riippumattomiin tahoihin kuuluvat esim. Suomen Akatemia ja Tekes. Sen sijaan valtioneuvosto ei ole se taho, jolla on parhaat edellytykset arvioida, miten tutkimusmäärärahat pitäisi kohdistaa, eikä poliitikkojen tehtävänä ole valita tulevia voittajia.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentilta 23.01.22 vähennetään 7 000 000 euroa valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoimintaan ehdotetusta määrärahasta.

Pääluokka 24

ULKOASIAINMINISTERIÖN HALLINNONALA

30. Kansainvälinen kehitysyhteistyö

66. Varsinainen kehitysyhteistyö (siirtomääräraha 3 v)

Hallitus esittää vuoden 2018 talousarviossa kansainvälisen kehitysavun määrärahaksi 544 266 000 euroa. Sen jälkeen, kun hallitus vuosina 2016 ja 2017 alensi tuntuvasti kehitysapua, tämän vuoden runsaan 15 miljoonan euron korotus on vain marginaalinen. Kehitysyhteistyön määrärahojen tason arvioidaan olevan noin 0,38 % bruttokansantulosta vuonna 2018, mikä on itse asiassa laskua viime vuoteen verrattuna, jolloin taso oli 0,4 %. Tämä tarkoittaa, että Suomi ajautuu kauemmas tavoitteestaan, jona on pitkällä aikavälillä nostaa kehitysapu YK:n asettamaan 0,7 prosentin bruttokansantulo-osuuden tavoitteeseen. Suomi on jo kauan sitten sitoutunut

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 4 r

tähän tavoitteeseen. Suomi ei ole saavuttanut tätä tasoa, ja kehitysavun jyrkän alentamisen vuoksi vuonna 2016 ja samoin vuonna 2017 tavoitteen saavuttaminen lähitulevaisuudessa on huomattavasti vaikeampaa.

Suomen kehityspolitiikassa halutaan asettaa suurempi paino kehitysmaiden oman yritystoiminnan ja omien veropohjien vahvistamiseen sekä kehitysyhteistyön tulosten, vaikutusten ja mitattavuuden parantamiseen. Näiden tavoitteiden osalta on vaikea saavuttaa selkeitä tuloksia, koska hallituksen säästöt kohdistuvat erityisesti monenkeskiseen kehitysyhteistyöhön ja yksittäisten maiden ja alueiden kanssa tehtävään yhteistyöhön. Ehdotetut säästöt vaikuttavat myös kielteisesti kehityskysymysten parissa työskentelevien suomalaisten työllisyyteen, koska säästöt kohdistuvat useisiin kansalaisjärjestöihin.

Haluamme Suomen olevan luotettava toimija kansainvälisessä kehitysyhteistyössä ja kansakunta, joka ottaa vastuuta kehitysapupolitiikasta. Näin on toimittava sekä kotikentällä ottamalla vastaan kodeistaan pakenemaan joutuneita ihmisiä mutta myös osallistumalla aktiivisesti globaaleihin ympäristö-, ilmasto- ja kehityskysymyksiin sekä tukemalla kokonaisvaltaisesti kehitysmaiden taloudellista kehitystä. Mielestämme kehitysyhteistyöpolitiikan tavoitteena tulee olla ihmishenkien pelastaminen, inhimillisen kärsimyksen lievittäminen ja maailmassa kaikkein vaikeimmassa asemassa olevien auttaminen. Emme halua Suomen vetävän tukeaan YK-järjestöiltä emmekä kehitysbudjetin romuttamista. Emme voi hyväksyä sitä, että Suomi ei kanna globaalia vastuutaan ja että säästöt tehdään unohtamalla maailman köyhimmät ja hädänalaisimmat.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 24.30.66 lisätään 213 000 000 euroa varsinaiseen kehitysyhteistyöhön.

88. Finnfundin (Teollisen yhteistyön rahasto Oy) pääoman korottaminen (siirtomääräraha 3 v)

Finnfund tarjoaa riskirahoitusta omana pääomana, pitkäaikaisina investointilainoina ja kehitysmaiden investointiosaamista yli 30 vuoden kokemuksella. Kyse on toiminnasta, jolla on hyvät tavoitteet ja joka tarvitsee tukea, mutta ei suomalaisten järjestöjen rakentaman pitkän tähtäyksen avustustyön kustannuksella. Äkkinäinen ja suuri varojen korottaminen toisi tuskin tavoiteltavaa vaikutusta. Emme halua vesittää suomalaisten kansalaisjärjestöjen pitkän tähtäimen jatkuvaa työtä kehitysyhteistyötoiminnassa tai leikata YK-järjestöjen rahoitusta hallituksen esittämällä tavalla. Ehdotetut säästöt vaikuttavat myös kehityskysymysten parissa työskentelevien suomalaisten työllisyyteen kielteisesti.

Haluamme Suomen olevan luotettava toimija kansainvälisessä kehitysyhteistyössä ja kansakunta, joka kantaa vastuuta kehitysapupolitiikasta. Ulkoasiainministeriö esitteli äskettäin selvityksen, jossa todetaan kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyön olevan tehokasta ja tuloksellista. Selvitys toteaa kuitenkin, että vuonna 2016 tehdyt leikkaukset olivat epäonnistuneita ja että rahoitusta tulisi jälleen lisätä. Leikkausten seuraukset näkyvät jo nyt, kun useita kansalaisjärjestöjen hankkeita on lakkautettu ja samanaikaisesti ihmisiä pääsee vähemmän osalliseksi avusta, jota on aiemmin tuettu suomalaisella kehitystyöllä. Tämä kehitys ei tue kuvaa Suomesta globaalina vastuullisena toimijana. Tämän vuoksi haluamme, että 10 000 000 euron lisärahoitus Finnfundille kohdennetaan sen sijaan varsinaiseen kehitysyhteistyöhön.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 4 r

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentilta 24.30.88 vähennetään 10 000 000 euroa Finnfundin (Teollisen yhteistyön rahasto Oy) pääoman korottamiseen ehdotetusta määrärahasta.

89. Kehitysyhteistyön finanssisijoitukset (siirtomääräraha 3 v)

Tukipolitiikan tavoitteena on oltava ihmishenkien pelastaminen, inhimillisen kärsimyksen lievitäminen ja maailman heikoimmassa asemassa olevien auttaminen. Tämä toteutetaan parhaiten varsinaisella kehitysyhteistyöllä. Hallitus esittää vuoden 2018 talousarviossa, että kansainvälisen kehitysyhteistyön määräraha on 0,38 prosenttia BKT:sta, mikä tarkoittaa 0,02 prosentin laskua vuoden 2017 talousarviosta. Kehitysyhteistyön finanssisijoituksiin myönnetään 130 000 000 euron määräraha, mikä on sen sijaan selkeä lisäys viime vuodesta. Tämä merkitsee käytännössä kehityssektorin toiminnan siirtämistä YK-järjestöiltä ja suomalaisilta kehityssektorin kansalaisjärjestöiltä sijoituksiin kansainvälisiin kehityspankkeihin tai rahastoihin, joita hallinnoivat toiset kehitystyön toimijat ja jotka tukevat yksityistä sektoria. Me painotamme varsinaista kehitysyhteistyötä.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentilta 24.30.89 vähennetään 130 000 000 euroa kehitysyhteistyön finanssisijoituksiin ehdotetusta määrärahasta.

Pääluokka 25

OIKEUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

01. Ministeriö ja hallinto

50. Avustukset (kiinteä määräraha)

Saamelaiset ovat Suomen ja Euroopan ainoa alkuperäiskansa. Heillä on perustuslaissamme suojattu asema, ja Suomi on jo pitkään puolustanut voimakkaasti alkuperäiskansojen oikeuksia kansainvälisissä yhteyksissä.

Saamelaiskäräjien tekemä työ saamelaisten kulttuurin ja elinkeinojen vahvistamiseksi on täysin edistämisen arvoista myös valtiovallan taholta. Saamelaisten edellytykset harjoittaa perinteisiä elinkeinojaan ovat todellisuudessa heikentyneet. On myös olemassa vaara, että saamelainen kulttuuri ja saamen kieli häviävät perinteisten elinkeinojen mukana. Tämä kehitys on pysäytettävä, ja siksi saamelaiskäräjille on turvattava riittävän suuri valtion määräraha.

Saamelaiskäräjät tekee myös tärkeää työtä saamelaisen kulttuurin ymmärryksen lisäämiseksi. Lisäksi saamelaiskäräjät tarvitsee riittävät resurssit parlamentaarisen työn ja kansainvälisen toiminnan vahvistamiseen.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 4 r

että momentille 25.01.50 lisätään 410 000 euroa saamelaiskäräjien avustukseen.

10. Tuomioistuimet ja oikeusapu

03. Muiden tuomioistuinten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Oikeudenhoito on demokraattisen oikeusvaltiomme peruspilareita. Oikeudenhoidon toimivuus edellyttää myös, että kaikki ketjun osat eli poliisi, syyttäjä, tuomioistuin, vankeinhoito ja ulosotto toimivat. Tämä tarkoittaa, että esim. syyttäjälaitoksen resurssiongelmat näkyvät myöhäisemmässä vaiheessa tuomioistuimissa, koska asiat jäävät odottamaan eli ketjuun syntyy eräänlainen tukos. Tämä puolestaan johtaa käsittelyaikojen pitenemiseen, mikä heikentää kansalaisten oikeusturvaa. Toimiva oikeudenhoito on ratkaiseva maamme kilpailukyvyllä. Yritysten on voitava luottaa siihen, että niiden asiat käsitellään joustavasti ja tehokkaasti tuomioistuimissa. Maallamme ei ole varaa vaarantaa oikeuslaitoksen toimivuutta ja ihmisten perusoikeutta oikeusturvaan. Tämän vuoksi oikeudenhoidon riittävän resurssitason turvaaminen on erittäin tärkeää.

Ennen vuoden 2015 eduskuntavaaleja poliittisten puolueiden välillä oli suuri yksimielisyys oikeudenhoidon tarvitsemasta tasokorotuksesta. Valitettavasti hallitus ei ole toteuttanut tätä tavoitetta riittävän suuressa määrin.

Harmaasta taloudesta aiheutuu Suomessa suuria verotulojen menetyksiä yhteiskunnalle. Lisäksi harmaa talous heikentää yleistä veromoraalia ja vaikeuttaa laillista toimintaa harjoittavien yritysten kilpailumahdollisuuksia. Eräiden tutkimusten mukaan (eduskunnan tarkastusvaliokunta 2010) harmaan talouden suuruusluokka on 10—14 miljardia euroa, mikä vastaa 5,5—7,5 prosenttia bruttokansantuotteesta. Tämä merkitsee, että harmaa talous aiheuttaa 4—6 miljardin euron taloudelliset menetykset vuodessa yhteiskunnalle.

Harmaan talouden torjunta edellyttää valtiolta määrätietoisia toimenpiteitä. Keskeistä ohjelman tavoitteiden saavuttamisen kannalta on rikosten tekomahdollisuuksien vähentäminen, kiinnijäämisriskin lisääminen sekä viranomaisten reagointikyvyn parantaminen harmaan talouden paljastamisessa ja torjunnassa. Poliisi, syyttäjälaitos, tuomioistuinlaitos, Tulli ja verohallinto tarvitsevat tämän vuoksi riittävät voimavarat harmaan talouden tehokkaaseen torjuntaan. On syytä muistaa, että panostukset harmaan talouden torjuntaan maksavat nopeasti itsensä moninkertaisesti takaisin verotuloina, jotka jäisivät muuten valtiolta saamatta.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 25.10.03 lisätään 7 168 000 euroa, josta 3 500 000 euroa osoitetaan harmaan talouden torjuntaan.

20. Maksuhäiriöt, ulosotto ja konkurssivalvonta

01. Ulosottolaitoksen ja konkurssivalvonnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Oikeudenhoito on demokraattisen oikeusvaltiomme peruspilareita. Oikeudenhoidon toimivuus edellyttää myös, että kaikki ketjun osat eli poliisi, syyttäjä, tuomioistuin, vankeinhoito ja ulosotto

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 4 r

toimivat. Tämä tarkoittaa, että esim. syyttäjälaitoksen resurssiongelmat näkyvät myöhäisemmässä vaiheessa tuomioistuimissa, koska asiat jäävät odottamaan eli ketjuun syntyy eräänlainen tulos. Tämä puolestaan johtaa käsittelyaikojen pitenemiseen, mikä heikentää kansalaisten oikeusturvaa. Toimiva oikeudenhoito on myös ratkaiseva maamme kilpailukyvyllä. Yritysten on voitava luottaa siihen, että niiden asiat käsitellään joustavasti ja tehokkaasti tuomioistuimissa. Maallamme ei ole varaa vaarantaa oikeuslaitoksen toimivuutta ja ihmisten perusoikeutta oikeusturvaan. Tämän vuoksi oikeudenhoidon riittävän resurssitason turvaaminen on erittäin tärkeää.

Ennen vuoden 2015 eduskuntavaaleja poliittisten puolueiden välillä oli suuri yksimielisyys oikeudenhoidon tarvitsemasta tasokorotuksesta. Valitettavasti hallitus ei ole toteuttanut tätä tavoitetta riittävän suuressa määrin.

Harmaasta taloudesta aiheutuu Suomessa suuria verotulojen menetyksiä yhteiskunnalle. Lisäksi harmaa talous heikentää yleistä veromoraalia ja vaikeuttaa laillista toimintaa harjoittavien yritysten kilpailumahdollisuuksia. Eräiden tutkimusten mukaan (eduskunnan tarkastusvaliokunta 2010) harmaan talouden suuruusluokka on 10—14 miljardia euroa, mikä vastaa 5,5—7,5 prosenttia bruttokansantuotteesta. Tämä merkitsee, että harmaa talous aiheuttaa 4—6 miljardin euron taloudelliset menetykset vuodessa yhteiskunnalle.

Harmaan talouden torjunta edellyttää valtiolta määrätietoisia toimenpiteitä. Keskeistä ohjelman tavoitteiden saavuttamisen kannalta on rikosten tekomahdollisuuksien vähentäminen, kiinnijäämisriskin lisääminen sekä viranomaisten reagointikyvyn parantaminen harmaan talouden paljastamisessa ja torjunnassa. Poliisi, syyttäjälaitos, tuomioistuinlaitos, Tulli ja verohallinto tarvitsevat tämän vuoksi riittävät voimavarat harmaan talouden tehokkaaseen torjuntaan. On syytä muistaa, että panostukset harmaan talouden torjuntaan maksavat nopeasti itsensä moninkertaisesti takaisin verotuloina, jotka jäisivät muuten valtiolta saamatta.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 25.20.01 lisätään 1 664 000 euroa, josta 500 000 euroa osoitetaan harmaan talouden torjuntaan.

30. Syyttäjät

01. Syyttäjälaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Oikeudenhoito on demokraattisen oikeusvaltiomme peruspilareita. Oikeudenhoidon toimivuus edellyttää myös, että kaikki ketjun osat eli poliisi, syyttäjä, tuomioistuin, vankeinhoito ja ulosotto toimivat. Tämä tarkoittaa, että esim. syyttäjälaitoksen resurssiongelmat näkyvät myöhäisemmässä vaiheessa tuomioistuimissa, koska asiat jäävät odottamaan eli ketjuun syntyy eräänlainen tulos. Tämä puolestaan johtaa käsittelyaikojen pitenemiseen, mikä heikentää kansalaisten oikeusturvaa. Toimiva oikeudenhoito on ratkaiseva maamme kilpailukyvyllä. Yritysten on voitava luottaa siihen, että niiden asiat käsitellään joustavasti ja tehokkaasti tuomioistuimissa. Maallamme ei ole varaa vaarantaa oikeuslaitoksen toimivuutta ja ihmisten perusoikeutta oikeusturvaan. Tämän vuoksi oikeudenhoidon riittävän resurssitason turvaaminen on erittäin tärkeää.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 4 r

Ennen vuoden 2015 eduskuntavaaleja poliittisten puolueiden välillä oli suuri yksimielisyys oikeudenhoidon tarvitsemasta tasokorotuksesta. Valitettavasti hallitus ei ole toteuttanut tätä tavoitetta riittävän suuressa määrin.

Harmaasta taloudesta aiheutuu Suomessa suuria verotulojen menetyksiä yhteiskunnalle. Lisäksi harmaa talous heikentää yleistä veromoraalia ja vaikeuttaa laillista toimintaa harjoittavien yritysten kilpailumahdollisuuksia. Eräiden tutkimusten mukaan (eduskunnan tarkastusvaliokunta 2010) harmaan talouden suuruusluokka on 10—14 miljardia euroa, mikä vastaa 5,5—7,5 prosenttia bruttokansantuotteesta. Tämä merkitsee, että harmaa talous aiheuttaa 4—6 miljardin euron taloudelliset menetykset vuodessa yhteiskunnalle.

Harmaan talouden torjunta edellyttää valtiolta määrätietoisia toimenpiteitä. Keskeistä ohjelman tavoitteiden saavuttamisen kannalta on rikosten tekomahdollisuuksien vähentäminen, kiinnijäämisriskin lisääminen sekä viranomaisten reagointikyvyn parantaminen harmaan talouden paljastamisessa ja torjunnassa. Poliisi, syyttäjälaitos, tuomioistuinlaitos, Tulli ja verohallinto tarvitsevat tämän vuoksi riittävät voimavarat harmaan talouden tehokkaaseen torjuntaan. On syytä muistaa, että panostukset harmaan talouden torjuntaan maksavat nopeasti itsensä moninkertaisesti takaisin verotuloina, jotka jäisivät muuten valtiolta saamatta.

Toisin kuin Kataisen ja Stubbin hallitukset Sipilän hallitus ei valitettavasti ole päättänyt priorisoida harmaan talouden torjuntaa.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 25.30.01 lisätään 3 168 000 euroa, josta 1 000 000 euroa osoitetaan harmaan talouden torjuntaan.

Pääluokka 26

SISÄMINISTERIÖN HALLINNONALA

10. Poliisitoimi

01. Poliisitoimen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Harmaasta taloudesta aiheutuu Suomessa suuria verotulojen menetyksiä yhteiskunnalle. Lisäksi harmaa talous heikentää yleistä veromoraalia ja vaikeuttaa laillista toimintaa harjoittavien yritysten kilpailumahdollisuuksia. Eräiden tutkimusten mukaan (eduskunnan tarkastusvaliokunta 2010) harmaan talouden suuruusluokka on 10—14 miljardia euroa, mikä vastaa 5,5—7,5 prosenttia bruttokansantuotteesta. Tämä merkitsee, että harmaa talous aiheuttaa 4—6 miljardin euron taloudelliset menetykset vuodessa yhteiskunnalle.

Harmaan talouden torjunta edellyttää valtiolta määrätietoisia toimenpiteitä. Keskeistä ohjelman tavoitteiden saavuttamisen kannalta on rikosten tekomahdollisuuksien vähentäminen, kiinnijäämisriskin lisääminen sekä viranomaisten reagointikyvyn parantaminen harmaan talouden paljastamisessa ja torjunnassa. Poliisi, syyttäjälaitos, tuomioistuinlaitos, Tulli ja verohallinto tarvitse-

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 4 r

vat tämän vuoksi riittävät voimavarat harmaan talouden tehokkaaseen torjuntaan. On syytä muistaa, että panostukset harmaan talouden torjuntaan maksavat nopeasti itsensä moninkertaisesti takaisin verotuloina, jotka jäisivät muuten valtiolta saamatta.

Toisin kuin Kataisen ja Stubbin hallitukset Sipilän hallitus ei valitettavasti ole päättänyt priorisoida harmaan talouden torjuntaa.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 26.10.01 lisätään 5 000 000 euroa poliisitoimen toimintamenoihin harmaan talouden torjumiseksi.

40. Maahanmuutto

21. Pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden vastaanotto (arviomääräraha)

Suomen pakolaiskiintiö on vuosina 2014 ja 2015 ollut 1 050 pakolaista vuodessa ja 750 pakolaista vuosina 2016 ja 2017. Ensi vuodeksi hallitus esittää vain 750 pakolaisen kiintiötä. Tämä tapahtuu samanaikaisesti, kun pakolaisvirrat eivät ole olleet näin suuria sitten toisen maailmansodan päättymisen. Nykyään ihminen joutuu lähtemään kodistaan joka kolmas sekunti, ja pakolaisten määrä nousee 65,6 miljoonaan. Pakolaisista 51 % on lapsia. Suurimmat pakolaisten vastaanottajamaat vuoden 2016 lopulla olivat Turkki (2,9 miljoonaa), Pakistan (1,4 miljoonaa), Libanon (1,0 miljoonaa), Iran (979 400), Uganda (940 800) ja Etiopia (791 600). Eurooppa ottaa vastaan 17 prosenttia maailman pakolaisista.

Suomi on yksi maailman rikkaimmista ja tasa-arvoisimmista maista, ja meidän tulee osoittaa solidaarisuutta huonommassa asemassa oleville. Meidän vuoromme on tarjota toisille meille aiemmin annettua turvaa. Pakolaispolitiikan on perustuttava inhimillisyyteen ja ihmisoikeuksien suojeluun. Kenenkään ei pidä joutua elämään turvattomuudessa ja kurjuudessa. Pakolaiskiintiön kunnollinen korottaminen on hyvä tapa auttaa pitkällä tähtäimellä vaikeassa asemassa olevia ihmisiä.

Haluamme pakolaiskiintiötä korotettavan kunnolla ja asteittain. Suomi ottaa vastaan monia turvapaikanhakijoita, mikä tekee perustelluksi hieman pienemmän pakolaiskiintiön kuin pidemmällä tähtäimellä. Tämän vuoksi Ruotsalainen eduskuntaryhmä ehdottaa, että pakolaiskiintiötä korotetaan 750 pakolaisesta 2 500 pakolaiseen vuodessa.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 26.40.21 lisätään 3 300 000 euroa pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden vastaanottoon pakolaiskiintiön korottamiseksi 750 pakolaisesta 2 500 pakolaiseen.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 4 r

Pääluokka 27

PUOLUSTUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

10. Sotilaallinen maanpuolustus

50. Maanpuolustusjärjestöjen toiminnan tukeminen (kiinteä määräraha)

Vapaaehtoisella maanpuolustuksella tarkoitetaan aatteellista kansalaistoimintaa, joka vahvistaa kansalaisten puolustustahtoa ja tukee viranomaisten ja kansalaisten kykyä selvitä erilaisista turvallisuustilanteista.

Vapaaehtoista maanpuolustuskoulutusta hoitavat Suomessa ennen kaikkea Maanpuolustuskoulutusyhdistys (MPK) ja sen jäsenjärjestöt. MPK toimii valtakunnallisena vapaaehtoisen maanpuolustuskoulutuksen yhteistyöjärjestönä, jolla on myös julkisia hallintotehtäviä. MPK:lla on 15 jäsenyhdistystä, joissa on yhteensä noin 60 työntekijää ja noin 2 800 vapaaehtoista kouluttajaa. Vuonna 2015 lähes 25 000 kansalaista osallistui MPK:n kursseille. Koulutusvuorokausien yhteismäärä oli noin 44 000, missä on noin 1 000 vuorokauden lisäys edellisvuoteen verrattuna.

Sotilaallinen valmius on vapaaehtoisen maanpuolustuskoulutuksen ydinaluetta. Vapaaehtoinen maanpuolustus tukee myös muiden viranomaisten kuin puolustusvoimien valmiustoimintaa, ja koulutuksella on esim. kyetty luomaan valmius tukea poliisi- ja pelastusviranomaisia. Viime vuosina vapaaehtoisia on myös koulutettu mm. etsimään eksyneitä, avustamaan öljyonnettomuuksissa ja toimimaan erilaisissa tuki- ja kunnossapitotehtävissä esim. pitkäaikaisten sähkökatkosten aikana.

Suomessa on äskettäin toteutettu puolustusvoimauudistus, jonka tavoitteena on luoda pienemmät ja tehokkaammat puolustusvoimat. Kun kertausharjoituksiin kutsuttava sodanaikainen reservi on pienentynyt huomattavasti, MPK:n ja sen jäsenyhdistysten harjoittaman toiminnan kaltainen toiminta on yhä tärkeämpää. MPK:n toiminta perustuu kansalaisten haluun käyttää vapaa-aikaansa puolustusosaamisen kouluttamiseen ja kehittämiseen Suomessa, mihin on syytä kannustaa eikä estää sitä. Lisäksi se mahdollistaa suuremman valmiuden ja paremman osaamistason suhteellisen alhaiseen hintaan. Yleissivistävää tavoitetta palvelevaa ja julkista toimintaa tukevaa vapaaehtois-toimintaa on syytä tukea.

Talousarvioesityksen vapaaehtoisen maanpuolustuskoulutuksen määräraha pienenesi runsaat 400 000 euroa viimevuotiseen verrattuna. Talousarvioesitys on jo johtanut siihen, että MPK on aloittanut yhteistoimintaneuvottelut henkilöstön kanssa. Tämä saattaa merkitä mm. naisille, nuorille ja vammaisille tarkoitettun valmius- ja turvallisuuskoulutuksen leikkauksia.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 27.10.50 lisätään 403 000 euroa vapaaehtoisen maanpuolustuksen ja sen tekemän yleishyödyllisen työn turvaamiseksi myös jatkossa.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 4 r

Pääluokka 28

VALTIOVARAINMINISTERIÖN HALLINNONALA

10. Verotus ja tulli

01. Verohallinnon toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Harmaa talous aiheuttaa Suomessa suuria verotulojen menetyksiä yhteiskunnalle. Lisäksi harmaa talous heikentää yleistä veromoraalia ja vaikeuttaa laillista toimintaa harjoittavien yritysten kilpailumahdollisuuksia. Eräiden tutkimusten mukaan (eduskunnan tarkastusvaliokunta 2010) harmaan talouden suuruusluokka on 10—14 miljardia euroa, mikä vastaa 5,5—7,5 prosenttia bruttokansantuotteesta. Tämä merkitsee, että harmaa talous aiheuttaa 4—6 miljardin euron taloudelliset menetykset vuodessa yhteiskunnalle.

Harmaan talouden torjunta edellyttää valtiolta määrätietoisia toimenpiteitä. Keskeistä ohjelman tavoitteiden saavuttamisen kannalta on rikosten tekomahdollisuuksien vähentäminen, kiinnijäämisriskin lisääminen sekä viranomaisten reagoitokyvyn parantaminen harmaan talouden paljastamisessa ja torjunnassa. Poliisi, syyttäjälaitos, tuomioistuinlaitos, Tulli ja verohallinto tarvitsevat tämän vuoksi riittävät voimavarat harmaan talouden tehokkaaseen torjuntaan. On syytä muistaa, että panostukset harmaan talouden torjuntaan maksavat nopeasti itsensä moninkertaisesti takaisin verotuloina, jotka jäisivät muuten valtiolta saamatta.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 28.10.01 lisätään 5 000 000 euroa verohallinnon toimintamenoihin harmaan talouden torjuntaan.

02. Tullin toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Meidän pitää tehostaa elintarviketurvallisuuden viranomaistehtäviä. Osana tehostamista on sellaisten tehtävien vähentäminen, joissa kaksi viranomaista hoitaa käytännössä samoja tehtäviä. Elintarvikeviraston toimintaa voitaisiin tehostaa kahdessa kohdassa. Ensimmäinen on elintarviketurvallisuuden laboratoriopalvelut Elintarviketurvallisuusvirastossa ja Tullissa. Siirtämällä laboratoriopalvelut Tullille toimintaa voitaisiin tehostaa vaarantamatta kuluttajien turvallisuutta. Laboratoriopalveluiden siirtäminen edellyttäisi Tullin toimintamenojen lisäämistä 1 500 000 euroa. Siirrosta saataisiin näin ollen kolmen miljoonan euron säästö.

Toisena on eläinten hyvinvoinnin sekä eläin- ja kasviterveyden valvonta. Tällä hetkellä sekä Elintarviketurvallisuusviraston että ELY-keskuksen valvojat voivat käydä tiloilla tarkastamassa samoja eläimiä ja papereita, tosin eri päivinä. Siirtämällä valvonta ELY-keskuksiin tilakäyntejä pystytään koordinoimaan paremmin ja vähentämään. Tällöin toiminta tehostuisi ja tulisi kustannustehokkaammaksi, mikä helpottaisi tilojen elämää. Leikkaamalla 14 miljoonaa euroa ELY-keskuksille voitaisiin siirtää 7 miljoonaa niiden lisääntyviin tehtäviin ja edelleen saataisiin 7 miljoonan säästö.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 4 r

Harmaa talous aiheuttaa Suomessa suuria verotulojen menetyksiä yhteiskunnalle. Lisäksi harmaa talous heikentää yleistä veromoraalia ja vaikeuttaa laillista toimintaa harjoittavien yritysten kilpailumahdollisuuksia. Eräiden tutkimusten mukaan (eduskunnan tarkastusvaliokunta 2010) harmaan talouden suuruusluokka on 10—14 miljardia euroa, mikä vastaa 5,5—7,5 prosenttia bruttokansantuotteesta. Tämä merkitsee, että harmaa talous aiheuttaa 4—6 miljardin euron taloudelliset menetykset vuodessa yhteiskunnalle.

Harmaan talouden torjunta edellyttää valtiolta määrätietoisia toimenpiteitä. Keskeistä ohjelman tavoitteiden saavuttamisen kannalta on rikosten tekomahdollisuuksien vähentäminen, kiinnijäämisriskin lisääminen sekä viranomaisten reagointikyvyn parantaminen harmaan talouden paljastamisessa ja torjunnassa. Poliisi, syyttäjälaitos, tuomioistuinlaitos, Tulli ja verohallinto tarvitsevat tämän vuoksi riittävät voimavarat harmaan talouden tehokkaaseen torjuntaan. On syytä muistaa, että panostukset harmaan talouden torjuntaan maksavat nopeasti itsensä moninkertaisesti takaisin verotuloina, jotka jäisivät muuten valtiolta saamatta.

Toisin kuin Kataisen ja Stubbin hallitukset Sipilän hallitus ei valitettavasti ole päättänyt priorisoida harmaan talouden torjuntaan.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 28.10.02 lisätään 6 500 000 euroa, josta 5 000 000 euroa osoitetaan harmaan talouden torjuntaan.

80. Siirrot Ahvenanmaan maakunnalle

30. Ahvenanmaan tasoitusmaksu (arviomääräraha)

Tasoitusperusteen korottamisesta on käyty keskusteluja useaan kertaan aiemmin. Maaliskuussa 2016 käynnistyi Ahvenanmaan maakunnan hallituksen ja valtakunnan hallituksen välisiin poliittisiin neuvotteluihin perustuva prosessi tasoitusperusteen korottamisesta. Tällöin tehtiin selväksi, että hallituksen tarkoituksena oli vuoden 2017 talousarvion käsittelyyn valmistella päätös tasoitusperusteen korottamisesta 0,45 %:sta 0,48 %:iin. Tätä tarkistusta ei kuitenkaan sisällynyt vuoden 2017 eikä vuoden 2018 talousarvioihin.

Voimassa olevan itsehallinnon taloudellisen järjestelmän käyttöönoton jälkeen tasoitusperusteesta ja valtion tilinpäätöksen rakenteen muutoksesta on tehty kaksi selvitystä. Koska erilaisia käsitteitä on ollut siitä, millaisten muutostekijöiden tulisi johtaa tasoitusperusteen muutokseen, valtiovarainministeriö ja maakunnan hallitus muotoilivat yhdessä kaksi kysymystä Ahvenanmaan valtuuskunnalle vuonna 2015. Ahvenanmaan valtuuskunta totesi lausunnossaan, että ottaen huomioon itsehallintolain valmistelussa tehdyt muutokset säännökset mahdollistavat suhteellisen laajan oikeudellisen harkinnan, jolloin myös taloudellisten vaikutusten arviointi voidaan ottaa huomioon. Ahvenanmaan valtuuskunta totesi myös, että esitetyt perustelut tasoitusperusteen korottamiseksi ja vastaavasti laskemiseksi muodostavat ainoastaan yleisen säännöksen ja näin ollen niitä voidaan pitää esimerkkeinä siitä, milloin muutoksia tehdään. Lopuksi todettiin tasoitusperusteen tarkistuksen olevan paikallaan, koska tasoitusperustetta ei ole muutettu nykyisen itsehallintolain voimassaoloaikana 1.1.1993 jälkeen.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 4 r

Pääasiallisina syinä siihen, että nykytilanne vaatii tasoitusperusteen korottamista, ovat valtion tilinpäätöksen perusteissa tapahtuneet rakenteelliset muutokset valtion toimintojen yhtiöittämisen vuoksi, muuttuneet väestösuhteet, EU-jäsenyydestä aiheutuvien velvoitteiden kustannukset (esim. mittava digitalisointi) sekä kansainväliset vaatimukset ilmastoon liittyvistä toimenpiteistä. Tilanteen vuoksi tasoitusperustetta tulee korottaa ja määrärahaa lisätä vallitsevien rakenteiden pohtimiseksi.

Perusteluina tasoitusperusteen korottamiselle maakunnan hallitus esitti lausunnossaan valtiovarainministeriölle toukokuussa 2016 valtion tilinpäätöksessä tapahtuneet rakenteelliset muutokset ja edellä mainitut syyt. Se seikka, että eduskunnan tehtävänä on maakuntapäivien suostumuksella säätää tasoitusperusteen muutoksista, viittaa siihen, että lainsäätäjä on katsonut päätösprosessin luonteeltaan pitkälti poliittiseksi. Tätä taustaa vasten ja Ahvenanmaan valtuuskunnan lausunto huomioon ottaen on siis perusteltua kiinnittää huomiota edellä mainittuihin seikkoihin.

Tasoitusperusteen korottaminen 0,45 %:sta 0,48 %:iin vastaisi noin 15 000 000 euroa. Siitä huolimatta, että hallitus ei ottanut korotusta valtion vuoden 2018 talousarvioon, maakunnalle siirtyvien valtionvarojen korottamiselle on vahvat perusteet. Mainittujen syiden lisäksi tulee esim. olla selvää, että suurempi väestö aiheuttaa suuremmat kustannukset julkisten palvelujen ylläpitämisessä. Itsehallintolain voimassaoloaikana väestöosuus on kasvanut ollen vuodenvaihteessa 2016—2017 lähes 0,53 % sen oltua ainoastaan 0,48 % järjestelmän voimaan tullessa. Ahvenanmaan väestö on toisin sanoen kasvanut runsaat 16 % vuoden 1993 jälkeen, kun taas Suomen väestö on kasvanut 8 %. Ahvenanmaa vastaa myös merkittävästä valtion välittömien verojen osuudesta. Verotusvuonna 2015 Ahvenanmaa maksoi 0,71 % valtakunnan yhteenlasketuista välittömistä veroista. Myös EU-vaatimuksista aiheutuvat korkeat IT-kulut on perusteltua ottaa huomioon, koska maakunnalle aiheutuvat kustannukset muodostuvat pienten volyymien vuoksi hyvin suuriksi.

Edellä todetuin perustein on siis perusteltua lisätä Ahvenanmaan tasoitusmaksuun ehdotettuun määrärahaan 15 000 000 euroa, mikä vastaisi tasoitusperusteen korottamista 0,48 %:iin.

Edellä olevan perusteella ehdotamme, että hyväksytään seuraava lausuma:

Vastalauseen lausumaehdotus 7

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin Ahvenanmaan tasoitusmaksun korottamiseksi.

90. Kuntien tukeminen

30. Valtionosuus kunnille peruspalvelujen järjestämiseen (arviomääräraha)

Vähennetään kuntien tehtäviä

Visionamme on vahvat peruskunnat myös tulevaisuudessa. Tällä tavalla voidaan turvata lähipalvelut ja paikallisdemokratia. Jotta tässä onnistuttaisiin, tarvitsemme uusia toimintatapoja kunnissa täydentämään sosiaali- ja terveydenhuollon uudistusta. Haluamme, että kunnilla on selkeitä ja

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 4 r

merkittäviä tehtäviä. Vapaaehtoisin kuntaliitoksien ja kuntien tehtävien uudelleenorganisoinnilla kunnat voivat keskittyä sellaisiin tehtäviin, jotka turvaavat niiden elinvoiman myös tulevaisuudessa.

Kunnilla oli vuonna 2012 yhteensä 535 lakisääteistä tehtävää. Ne perustuivat yli 130 lakiin ja asetukseen. Useimmat näistä syntyivät 1990-luvulla, mutta myös 2000-luvulla kehitys on edennyt yhä lisääntyvien ja yksityiskohtaisempien tehtävien suuntaan. Useita uusia tehtäviä on syntynyt, vaikka työtä kuntien tehtävien vähentämiseksi onkin tehty määrätietoisesti. Tätä työtä on jatkettava.

Haluamme vähentää kuntien tehtäviä siten, että kunnat voivat keskittyä ydintoimintaansa — suomalaisten hyviin lähipalveluihin. Kuntien tehtäviä vähentämällä ja hallintoa ja toimintatapoja tehostamalla mielestämme kuntien valtionosuuksista voidaan tehdä säästöjä.

Nuorten syrjäytyminen estettävä

Tahdomme, että lapsemme ja nuoremme voivat mahdollisimman hyvin. Nykytilanteessa monesti perusopetuksessa olevien oppilaiden ja toisen asteen opiskelijoiden on ollut vaikea päästä kohtuullisessa ajassa koulukuraattorin tai -psykologin ja joskus myös terveydenhoitajan vastaanotolle. Oppilaiden ja opiskelijoiden määrä koulukuraattoria ja -psykologia kohden on erittäin suuri. Haluamme, että heidän saatavuutensa lapsillemme ja nuorillemme paranee. Toimivalla matalan kynnyksen toiminnalla siellä, missä lapset ovat, eli koulussa ja riittävillä resursseilla on keskeinen merkitys sille, että lapsemme ja nuoremme voivat paremmin ja saavat ajoissa tarvitsemansa avun.

Maamme tulevaisuus on sen varassa, että tarjoamme tuleville sukupolville parhaat mahdolliset tulevaisuuden edellytykset. Perusopetus ja toisen asteen koulutus ovat tällöin avainasemassa, mutta lasten pitää voida hyvin selvitäkseen menestyksellisesti perusopetuksesta ja toisen asteen koulutuksesta. Toimiviin ennalta ehkäiseviin toimenpiteisiin ja helposti koulukuraattorin tai -psykologin ja terveydenhoitajan vastaanotolle pääsemiseksi tarvitaan uusia toimenpiteitä siellä, missä lapset ja nuoret liikkuvat, sekä myös lisärahoitusta. Tämän vuoksi mielestämme kuntien valtionosuuteen peruspalvelujen järjestämiseksi ehdotettuun määrärahaan tulisi lisätä 20 miljoonaa euroa nimenomaisesti koulukuraattorien tai psykologien ja terveydenhoitajien saatavuuteen.

Mielenterveystyö kansalliseksi ykköshankkeeksi

Psyykkiset ongelmat aiheuttavat inhimillistä kärsimystä ja vuosittain miljardikustannukset yhteiskunnalle. Valitettavasti mielenterveysasiat ovat jääneet sivuun sote-uudistuksessa. Tämän vuoksi haluamme nostaa mielenterveysasiat kansallisen politiikan keskiöön. Tarvitsemme pitkän aikavälin kansallisen mielenterveysohjelman, mutta tarvitsemme myös heti panostuksia varhaiseen puuttumiseen ja riittävästi psykiatria sairaa hoitajia terveyskeskuksiin.

Raiskauskriisikeskuksen perustaminen

Istanbulin sopimuksen 25 artiklan mukaan Suomeen tulisi perustaa tukikeskuksia ihmisille, jotka ovat joutuneet raiskauksen tai muun seksuaalisen väkivallan uhreiksi. Tällä hetkellä Suomessa on

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 4 r

vain kaksi raiskauskriisikeskusta. Asiantuntijoiden mukaan Suomeen pitäisi perustaa ainakin kolme raiskauskriisikeskusta. Yksi nk. matalan kynnyksen kriisikeskus maksaa noin 300 000 euroa vuodessa.

Edellä olevan perusteella ehdotamme, että hyväksytään seuraavat lausumat:

Vastalauseen lausumaehdotus 8

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin kuntien tehtävien vähentämiseksi.

Vastalauseen lausumaehdotus 9

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin nuorten syrjäytymisen estämiseksi.

Vastalauseen lausumaehdotus 10

Eduskunta edellyttää, että hallitus nostaa mielenterveysasiat kansallisen politiikan keskiöön ja laatii pitkän aikavälin kansallisen mielenterveysohjelman.

Vastalauseen lausumaehdotus 11

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin kolmen raiskauskriisikeskuksen perustamiseksi.

31. Kuntien yhdistymisen taloudellinen tuki (arviomääräraha)

Suomessa on nykyisin hieman yli 300 kuntaa. Yli puolessa kunnista on alle 6 000 asukasta. Kuntien määrä on pienentynyt viime vuosina valtiovallan määrätietoisten toimien seurauksena. Vuonna 1997 kuntia oli vielä 452. Pienet kunnat kattavat puolet maamme pinta-alasta, mutta niissä on vain 15 prosenttia asukkaista ja 10 prosenttia työpaikoista. Meillä on yhdeksän kaupunkia, joissa on yli 100 000 asukasta: Helsinki, Espoo, Tampere, Vantaa, Oulu, Turku, Jyväskylä, Lahti ja Kuopio. Näissä kaupungeissa on 37 prosenttia Suomen asukkaista ja 40 prosenttia työpaikoista.

Visionamme on vahvat peruskunnat myös tulevaisuudessa. Tällä tavalla voidaan turvata lähipalvelut ja paikallisdemokratia. Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen ja maakuntauudistuksen myötä suurin osa sosiaali- ja terveydenhuollosta siirtyy 18 uudelle maakunnalle vuodesta 2020 lähtien. Tämä tarkoittaa, että merkittävä osa kunnan tehtävistä siirretään pois paikallisesta päätöksenteosta. Mielestämme kunnilla voisi myös tulevaisuudessa olla vastuu esim. perussosiaalihuollosta. Tässä onnistumiseksi tarvitaan tukea, jotta kunnat voivat solmia vapaaehtoisia kuntaliitoksia täydentämään sosiaali- ja terveydenhuollon uudistusta. Haluamme, että kunnilla on selkeitä ja merkittäviä tehtäviä sen sijaan, että vastuuta siirrettäisiin uusille alueille.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 4 r

Haluamme lisätä valtion tukea kuntauudistuksille turvataksemme vahvan kuntakentän myös tulevaisuudessa.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 28.90.31 lisätään 25 000 000 euroa kuntien yhdistymisen taloudelliseen tukeen.

91. Työllisyyden ja elinkeinoelämän tukeminen

41. Energiaverotuki (arviomääräraha)

Työllisyyttä ja elinkeinoelämää tuetaan energiaverotuella. Tarkoituksena on, että yleisellä energiaverotuella edistetään ammattimaisen toiminnan ja energiaintensiivisen teollisuuden kilpailukykyä sekä uusiutuvien energialähteiden kilpailukykyä ja käyttöä. Tämä voi osaksi kuulostaa hyvältä, mutta itse asiassa tuet käytetään yritystukina paljon energiaa käyttäville suuryrityksille. Samanaikaisesti energiaverotuki vääristää markkinoita, koska eri toimialojen ja yritysten mahdollisuudet tuen saamiseen vaihtelevat. Esimerkiksi nykyisessä tilanteessa pieniä ja suuria tuottajia kohdellaan eri tavalla.

Valtion arvioidaan menettävän vuosittain 200 miljoonaa euroa tämäntyyppisinä verotuloina saamatta minkäänlaista kompensatiota menoille. Yhteensä valtion arvioidaan menettävän noin 400 miljoonaa euroa verotukena teollisuuden sähköveron alennuksen vuoksi. Tämän vahvistaa myös Valtion taloudellinen tutkimuskeskus VATT selvityksessään. Tämän lisäksi on osoitettu, että yritysten kilpailukyky ei ole riippuvainen energiaverotuista ja että tuet ovat ristiriidassa Suomen ilmastotavoitteiden kanssa. VATT on todennut, että tämäntyyppinen verotuki ei ole julkisten varojen viisasta käyttöä ja että tuki voitaisiin poistaa kokonaisuudessaan.

Paremmalla vero- ja työllisyyspolitiikalla haluamme luoda edellytyksiä yrittäjille toiminnan kehittämiseen ja uusien työntekijöiden palkkaamiseen sekä tämän helpottamiseen. Tämän tulee koskea yhdenvertaisesti kaikkia yrityksiä. Tuki ei jakaudu oikeudenmukaisesti eri yrityksille. Nykyisessä taloustilanteessa tarvitaan kaikkien sektoreiden toimenpiteitä, ja tämän vuoksi haluamme poistaa energiaintensiivisten yritysten veronpalautuksen ja tehdä näin 230 000 000 euron säästön.

Edellä olevan perusteella ehdotamme, että hyväksytään seuraava lausuma:

Vastalauseen lausumaehdotus 12

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin energiaintensiivisten yritysten veronpalautusten poistamiseksi.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 4 r

Pääluokka 29

OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖN HALLINNONALA

01. Hallinto, kirkollisasiat ja toimialan yhteiset menot

50. Eräät avustukset (kiinteä määräraha)

Folktinget eli suomenruotsalaiset kansankäräjät on Suomen ruotsinkielisen väestön yhteistyöelin, joka toimii yli poliittisten rajojen. Kaikki eduskuntapuolueet, joilla on ruotsinkielistä toimintaa, osallistuvat sen työhön. Kansankäräjien hoitamien tärkeiden tehtävien kannalta on välttämätöntä, että sen valtiontukea korotetaan. Kansankäräjien lakisääteinen tehtävä on tukea ja vahvistaa ruotsin kielen asemaa ja ruotsinkielistä kulttuuria, valvoa ja edistää ruotsinkielisen väestön oikeuksia sekä tiedottaa ruotsista Suomessa. Nykyiset uudistukset ja erityisesti terveydenhuollon ja aluehallinnon uudistukset ovat merkittävästi lisänneet kansankäräjien työtehtäviä.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 29.01.50 lisätään 102 000 euroa suomenruotsalaisten kansankäräjille.

10. Yleissivistävä koulutus ja varhaiskasvatus

30. Valtionosuus ja -avustus yleissivistävän koulutuksen ja varhaiskasvatuksen käyttökustannuksiin (arviomääräraha)

Suomalainen koulu on toistaiseksi maailman parhaita, minkä vuoksi siihen on syytä panostaa. Koulun maksuttomuus on paras tae yhdenvertaiselle ja tasa-arvoiselle Suomelle. Laaja yleissivistys, monipuolinen kielitaito ja monipuoliset sosiaaliset valmiudet ovat tärkeitä kansalaistemme ja maamme menestykselle. 1990-luvun laman aikana ymmärrettiin varjella osaamiseen tehtävät panostukset säästöiltä, mikä oli viisasta, ja tämä meidän olisi syytä pitää mielessä myös nyt.

Panostukset yleissivistävän koulutuksen laatuun ovat panostuksia lasten hyvinvointiin ja taitoihin. Yleissivistävän koulutuksen tulee olla koulutuksen ja osaamisen symboleina Suomessa.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 29.10.30 lisätään 32 000 000 euroa yleissivistävän koulutuksen laadun kehittämiseen.

31. Valtionosuus ja -avustus vapaan sivistystyön oppilaitosten käyttökustannuksiin (arviomääräraha)

Vapaa sivistystyö on tärkeä osa elinikäistä oppimista. Suomessa on 308 vapaata sivistystyötä tarjoavaa tahoa, ja joka viides suomalainen osallistuu vuosittain toimintaan, jota järjestetään eri puolilla maata. Vapaata sivistystyötä järjestetään viidessä eri opistomuodossa: kansalaisopistoissa, kansanopistoissa, kesäyliopistoissa, opintokeskuksissa ja urheiluopistoissa. Vapaa sivistystyö on

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 4 r

kaikille avointa, edullista ja kaikkien helposti saatavilla. Sillä on ollut erityisen ratkaiseva merkitys maahanmuuttajien kotouttamisessa. Maahanmuuttajilla on ollut ensisijaisesti vapaan sivistystyön laitoksissa mahdollisuus oppia Suomen kansalliskielä.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 29.10.31 lisätään 5 000 000 euroa vapaan sivistystyön oppilaitosten käyttökustannusten valtionosuuteen ja -avustukseen.

51. (29.10.51 ja 52) Valtionavustus järjestöille (kiinteä määräraha)

Naisjärjestöjen Keskusliitto on sukupuolten välistä tasa-arvoa, naisten oikeuksia ja tyttöjen ja naisten ihmisoikeuksia edistävien naisjärjestöjen kattojärjestö ja yhteistyöfoorumi, johon kuuluu 58 jäsenjärjestöä, joissa on yhteensä yli 400 000 jäsentä. Naisjärjestöt Yhteistyössä - Kvinnoorganisationer i Samarbete NYTKIS ry on kattojärjestö, johon kuuluvat eduskuntapuolueiden naisjärjestöt sekä Naisasialiitto Unioni, Naisjärjestöjen Keskusliitto ja Sukupuolentutkimuksen seura. NYTKISin toiminnan päämäärinä ovat sukupuolten tasa-arvo, naisten syrjinnän lopettaminen ja naisten ihmisoikeuksien toteutuminen. Monika-Naiset liitto ry on sosiaalialalla toimiva monikulttuurinen järjestö, joka kehittää ja tarjoaa erityispalveluja väkivaltaa kokeneille maahanmuuttajataustaisille naisille ja -lapsille, toimii asiantuntijana ja vaikuttajana etniseen yhdenvertaisuuteen ja väkivaltaan liittyvissä kysymyksissä sekä edistää kotoutumista tukemalla maahanmuuttajien kansalaistoimintaa.

Naisjärjestöt ovat tasa-arvon arvostettuja, aktiivisia ja rohkeita toimijoita ja toimivat tiiviissä yhteistyössä niin jäsenjärjestöjensä kuin muiden kansalaisjärjestöjen, julkisen hallinnon — eri ministeriöiden, eduskunnan, kuntien — ja yksityisen sektorin kanssa. Naisjärjestöt tukevat laaja-alaista jäsenjärjestökenttää, tarttuvat ajankohtaisiin teemoihin ja muistuttavat sukupuolten tasa-arvon ja naisten oikeuksien merkityksestä Suomessa ja kansainvälisesti. Naisjärjestöjen asiantuntemuksen käyttäminen esimerkiksi eri ministeriöiden ja muiden julkisen hallinnon toimijoiden kanssa tehtävässä työssä on molemminpuolinen etu.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 29.10.51 lisätään 325 000 euroa naisjärjestöille; NJKL, NYTKIS ry ja Monika-Naiset liitto.

20. Ammatillinen koulutus

30. Valtionosuus ja -avustus ammatilliseen koulutukseen (arviomääräraha)

Vuoden 2017 talousarvioesitykseen liittyen hallitus antoi eduskunnalle hallituksen esityksen suurten säästöjen toteuttamisesta ammatillisessa koulutuksessa muuttamalla opetus- ja kulttuuri-toimen rahoituksesta annettua lakia (1705/2009). Leikkaukset tehdään ilman realistista suunnitelmaa ammatillisen koulutuksen uudistamisesta.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 4 r

Katsomme, että säästöjä on mahdoton toteuttaa kokonaisuudessaan, jos samanaikaisesti halutaan säilyttää opetuksen laatu. Leikkaukset johtavat lisäksi eri alueiden ja niiden asukkaiden suureen eriarvoisuuteen. Leikkaukset tulevat ehdotetussa laajuudessa johtamaan koulutustarjonnan heikkenemiseen monilla alueilla. Olemme erityisen huolestuneita siitä, että hallitus toteuttaa ammatillisen koulutuksen voimakkaat leikkaukset ilman valmista suunnitelmaa niiden toteuttamisesta.

Toisen asteen opiskelijoille paikallisilla ammatillisen koulutuksen järjestäjillä on merkitystä, koska muutto kotoa kaukana sijaitsevalle paikkakunnalle voi olla suuri askel alaikäiselle. Monet koulutuksenjärjestäjät ovat käyneet tai aloittamassa yhteistoimintaneuvottelut vuoden 2017 budjettivalmistelun valmistelun vuoksi. Ammatillisessa koulutuksessa tilanne on hyvin epäselvä ja taloudellisesti epävarma. Jotta koulutuksen alueellinen saatavuus voidaan turvata ja jotta myös tulevaisuudessa voitaisiin monipuolisesti kouluttaa ammattiosajia, ehdotamme ammatilliseen koulutukseen 10 miljoonan euron lisämäärärahaa.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 29.20.30 lisätään 10 000 000 euroa ammatillisen koulutuksen käyttökustannusten valtionosuuteen ja -avustukseen ja että hyväksytään seuraavat lausumat:

Vastalauseen lausumaehdotus 13

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin turvatakseen ammatillisen opetuksen laadun.

Vastalauseen lausumaehdotus 14

Eduskunta edellyttää, että hallitus viipymättä ryhtyy toimenpiteisiin toisen asteen ammatillisen koulutuksen alueellisen saatavuuden ja ruotsinkielisen koulutustarjonnan turvaamiseksi.

40. Korkeakouluopetus ja tutkimus

01. Suomen Akatemian toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Suomen Akatemia rahoittaa korkealuokkaista tieteellistä tutkimusta, toimii tiede- ja tutkimuspolitiikan asiantuntijana sekä vahvistaa tieteen ja tutkimuksen asemaa. Suomen Akatemia vahvistaa osaltaan suomalaisen tutkimuksen uudistumiskykyä ja edistää tutkimuksen monipuolisuutta ja kansainvälistymistä. Toiminta on merkittävää ja yksi menestystekijä, jota Suomi tarvitsee turvatakseen ylemmän koulutuksen maassamme.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 29.40.01 lisätään 250 000 euroa.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 4 r

50. Valtionrahoitus yliopistojen toimintaan (siirtomääräraha 2 v)

Korkea osaaminen, koulutus ja sivistys ovat olleet Suomen menestyksen perusta koko itsenäisyytemme ajan. Koulutus on myös Suomen tulevan menestyksen ehdoton avaintekijä. Meidän on panostettava osaamiseen ja koulutukseen menestyäksemme kansainvälisesti sekä säilyttääksemme kilpailukykyämme. Suomen tulee olla osaamisen, koulutuksen ja tutkimuksen kärkimaa. Korkealaatuinen ja maksuton koulutus on tärkein edellytys sille, että kaikki kansalaiset saavat taustastansa riippumatta tasavertaiset mahdollisuudet elämässä menestymiseen.

Ennen eduskuntavaaleja nykyiset hallituspuolueet lupasivat, että koulutuksesta ei leikata. Nyt Sipilän hallitus leikkaa korkeakoulutuksesta ja tutkimuksesta erittäin rajulla kädellä. Leikkaukset kohdistuvat yliopistoihin, ammattikorkeakouluihin, Suomen Akatemiaan ja Tekesiin. Yliopistoindeksi ja ammattikorkeakouluindeksi on lisäksi jäädytetty vuoteen 2019 asti.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 29.40.50 lisätään 68 300 000 euroa yliopistojen toimintaan.

(52.) Erityinen valtionrahoitus Helsingin yliopiston ja Itä-Suomen yliopiston opetus- ja tutkimustoimintaan (kiinteä määräraha)

Hallitus on myös poistanut nk. apteekkikorvauksen Helsingin yliopistolta ja Itä-Suomen yliopistolta. Helsingin yliopiston korvaus on ollut noin 30 miljoonaa euroa ja Itä-Suomen yliopiston noin yksi miljoona euroa. Hallituksen massiiviset koulutusleikkaukset koskevat erityisesti Helsingin yliopistoa, joka tällä hetkellä on menestynein yliopistomme. Emme hyväksy näitä leikkauksia, ja mielestämme apteekkikorvaus on palautettava.

Edellä olevan perusteella ehdotamme, että hyväksytään seuraava lausuma:

Vastalauseen lausumaehdotus 15

Eduskunta edellyttää, että Helsingin yliopiston ja Itä-Suomen yliopiston apteekkikorvaus palautetaan.

55. Valtionrahoitus ammattikorkeakoulujen toimintaan (siirtomääräraha 2 v)

Korkea osaaminen, koulutus ja sivistys ovat olleet Suomen menestyksen perusta koko itsenäisyytemme ajan. Koulutus on myös Suomen tulevan menestyksen ehdoton avaintekijä. Meidän on panostettava osaamiseen ja koulutukseen menestyäksemme kansainvälisesti sekä säilyttääksemme kilpailukykyämme. Suomen tulee olla osaamisen, koulutuksen ja tutkimuksen kärkimaa. Korkealaatuinen ja maksuton koulutus on tärkein edellytys sille, että kaikki kansalaiset saavat taustastansa riippumatta tasavertaiset mahdollisuudet elämässä menestymiseen.

Ennen eduskuntavaaleja nykyiset hallituspuolueet lupasivat, että koulutuksesta ei leikata. Nyt Sipilän hallitus leikkaa korkeakoulutuksesta ja tutkimuksesta erittäin rajulla kädellä. Yliopistoindeksi ja ammattikorkeakouluindeksi on lisäksi jäädytetty vuoteen 2019 asti.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 4 r

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 29.40.50 lisätään 32 000 000 euroa ammattikorkeakoulujen toimintaan.

70. Opintotuki

52. Opintolainojen valtiontakaus (arviomääräraha)

Emme hyväksy hallituksen opintotukileikkauksia. Samalla se tarkoittaa myös sitä, ettei opintotuesta pidä myöskään tulla lainapohjaisempaa, kuten hallitus esittää, jolloin opintolainan valtiontakauksen tarve vähenee.

Edellä olevan perusteella ehdotamme, että hyväksytään seuraava lausuma:

Vastalauseen lausumaehdotus 16

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin opintotuen kehittämiseksi niin, että sen lainapainotteisuus vähenee.

55. Opintoraha ja asumislisä (arviomääräraha)

Opintorahan ja asumislisän korottaminen

Opintotuki on opiskelijan perusturva. Minkään muun väestöryhmän perustoimeentuloon ei ole kohdistettu näin suuria leikkauksia. Tämä kertoo hallituksen välinpitämättömyydestä opiskelijoita ja koulutusta kohtaan. Opiskelijoiden on voitava elää ilman pakkoa ottaa lainaa, ja siksi hallituksen kaavailemat leikkaukset opintotukeen on peruttava.

Opintotuen heikentäminen ja sen siirtäminen lainapainotteiseksi vähentää koulutuksen tasa-arvoa. Tilanteessa, jossa korkeakoulutettujen työttömien määrä kasvaa, hallitus on halunnut lisätä epävarmoille työmarkkinoille siirtyvien opiskelijoiden huolta ja pelkoa velkavankeudesta. Tämä ei luo tulevaisuudenuskoa, vaan pahimmillaan romuttaa sitä.

Opiskelijoiden tulorajoja tulee korottaa vähintään 50 prosenttia

Samalla kun hallitus leikkaa opintotukea rankasti, se ei kuitenkaan nosta opiskelijoiden opintotuen tulorajoja. Tämä on paradoksaalista, sillä opiskelijoiden tarve työskennellä opintojen ohella lisääntyy, kun hallitus leikkaa opintotukea. Opintotuen tulorajat aiheuttavat ongelmia monille opiskelijoille, joiden on pakko maksaa tukikuukausia takaisin tai keskeyttää työnsä. Opiskeluaikainen työkokemus on lisäksi tärkeä ensikontakti työelämään ja monilla aloilla työnsaannin edellytys. Samalla käytetään tarpeettomia työtunteja opintotuen takaisinmaksubyrokratian hallintoon. Ruotsalainen eduskuntaryhmä esittää siksi, että opintotuen tulorajoja nostetaan 50 prosenttia.

Edellä olevan perusteella ehdotamme, että hyväksytään seuraavat lausumat:

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 4 r

Vastalauseen lausumaehdotus 17

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin, jotta korkeakouluopiskelijoiden opintoraha palautetaan vuoden 2016 tasolle.

Vastalauseen lausumaehdotus 18

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin, jotta opiskelijoiden omia tulorajoja korotetaan 50 prosentilla.

91. Nuorisotyö

51. Nuorten työpajatoiminta ja etsivä nuorisotyö (siirtomääräraha 2 v)

Meidän vastuullamme on toimia siten, että nuoret saavat parhaan mahdollisen alun elämään ja että yhteiskunta tukee aktiivisesti erityistuen tarpeessa olevia. Tässä tavoitteessa onnistumiseksi tarvitaan voimavaroja. Vaihtoehto, jossa nuoria ei auteta eteenpäin, aiheuttaa pidemmän päälle huomattavasti suuremmat kustannukset. Sen lisäksi, että kyseessä on taloudellinen menetys, nuoren ihmisen syrjäytyminen on tietysti myös henkilökohtainen tragedia. Jokaiselle nuorelle on taattava mahdollisuus päästä eteenpäin elämässään, ja etsivä nuorisotyö on yhtenä työkaluna sen toteuttamisessa. Ennalta ehkäisevä toiminta etsivänä nuorisotyönä ja työpajatoimintana ovat erittäin tärkeitä nuorten syrjäytymisen estämisessä.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 29.91.51 lisätään 10 000 000 euroa nuorten työpajatoimintaan ja etsivään nuorisotyöhön.

Pääluokka 30

MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

10. Maaseudun kehittäminen

50. Valtionapu maaseudun elinkeinojen kehittämiseen (siirtomääräraha 3 v)

Maaseutuneuvonta tulee turvata

Maaseuturahoitukseen osoitettavien määrärahojen tarkoituksena on turvata alueellisesti ja sisällöllisesti kattava korkealaatuinen neuvonta, joka luo osaltaan edellytyksiä maataloustuotannon harjoittamiselle koko maassa. Maaseutuneuvonnalla halutaan parantaa maaseutuyrittäjien kilpailukykyä sekä tuotteiden ja toiminnan laatua ja kehittää ympäristöä ja maaseutua tekemällä mm. viljelysuunnitelmia ja monipuolistamalla maaseutuelinkeinoja käsittämään esim. energiantuotannon, maaseutumatkailun ja urakoinnin. Maaseutuyritykset tulevat yhä suuremmiksi, jolloin viljelijän aika ja osaaminen muodostuvat rajoittavaksi tekijäksi, minkä vuoksi tuen ja neuvonnan tarve kasvaa. Maaseutuneuvonnassa on viime vuosina panostettu erityisesti liiketalouteen, liikkeen-

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 4 r

johtoon ja kustannustehokkaiden menetelmien löytämiseen koko tuotantoprosessiin. Tämä on ollut välttämätöntä nykyiset tuotehinnat ja maatalouden tämän hetken kannattavuuskriisi huomioon ottaen.

Neuvontajärjestöjen valtion tukien alentaminen entisestään ei siksi tunnu perustellulta. Valtioneuvoston vuoden 2018 talousarvioesityksen mukaisesti maaseudun neuvontajärjestöille varattu ja määrärahoja leikataan rajusti, noin 40 prosenttia. Maatalousneuvonnasta vastaaville yhdistyksille ja yhteisöille tämä on kestävä kehitys. Valtionavun viime vuosien voimakkaat leikkaukset johtavat epäilemättä suuriin muutoksiin neuvontatoiminnassa. Maatalousyrittäjien neuvontapalvelut vähenevät ja kallistuvat. On myös olemassa vaara, että erilaisten neuvontapalvelujen tarjontaan syntyy alueellisia eroja.

Pohjimmiltaan kyse on kotimaisen elintarviketuotannon turvaamisesta. Kotimaiseen elintarviketuotantoon, ekologisesti tuotettuihin elintarvikkeisiin ja lähiruokaan panostamisesta vallitsee suuri yksimielisyys. Tämän vuoksi on ryhdyttävä kaikkiin mahdollisiin toimenpiteisiin tämän tavoitteen saavuttamiseksi. Siihen kuuluu myös neuvonta. Aikana, jona maaseutuyrittäjät tekevät yhä enemmän paperitöitä tukihakemusten, lupien ja raportoinnin vuoksi, neuvonnalla on maaseutuyrittäjille erittäin suuri merkitys, jotta he pystyisivät vastaamaan viranomaisten yhä kasvaviin vaatimuksiin. Tällöin on myös kohtuullista, että valtio tulee vastaan lisäämällä tällaisen neuvonnan rahoitusta sen vähentämisen sijaan.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 30.10.50 lisätään 2 400 000 euroa maaseutuneuvonnan kehittämiseen ja turvaamiseen.

55. Valtionapu 4H-toimintaan (siirtomääräraha 2 v)

4H on yksi Suomen suurimmista nuorisojärjestöistä. Järjestö toimii koko maassa, ja sen painopiste on edelleen maaseudulla. Noin 2 600 4H-kerhossa opitaan mm. vuorovaikutustaitoja ja käytännön taitoja, ja kerhot tarjoavat kehittävää harrastustoimintaa nimenomaan maaseudun lapsille ja nuorille. 4H auttaa lapsia ja nuoria löytämään itselleen mielekästä tekemistä ja monipuolisen harrastuksen. Kolme askelta työelämään -toimintamalli vastaa juuri niihin tavoitteisiin, joita hallitusohjelmassa asetetaan syrjäytymisen ehkäisylle sekä nuorten työelämävalmiuksien ja yrittäjyyden edistämiseksi. Toiminnan kautta nuoret saavat valmiudet aktiiviseen kansalaisuuteen, työelämään ja yrittäjyyteen.

Eduskunta on useiden vuosien ajan korottanut talousarvioesityksen 4H-nuorisotyöhön osoitettua määrärahaa sekä edellyttänyt, että hallitus ottaa huomioon eduskunnan tahtotilan seuraavan budjetin valmistelussa. Siitä huolimatta hallitus on päättänyt vuoden 2018 talousarvioesityksessään esittää määrärahojen leikkaamista 600 000 eurolla eli 15,4 prosentilla.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 30.10.55 lisätään 600 000 euroa 4H-järjestöjen toimintaan.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 4 r

20. Maa- ja elintarviketalous

02. Elintarviketurvallisuusviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Viranomaisten toimintaa on tarve tehostaa elintarviketurvallisuuden saralla. Osana tehostamista on sellaisten tehtävien vähentäminen, joissa kaksi viranomaista hoitaa käytännössä samoja tehtäviä. Elintarvikeviraston toimintaa voitaisiin tehostaa kahdessa kohdassa. Ensimmäinen on elintarviketurvallisuuden laboratoriopalvelut Elintarviketurvallisuusvirastossa ja Tullissa. Siirtämällä laboratoriopalvelut Tullille toimintaa voitaisiin tehostaa vaarantamatta kuluttajien turvallisuutta. Laboratoriopalveluiden siirtäminen edellyttäisi Tullin toimintamenojen lisäämistä 1 500 000 euroa. Siirrosta saataisiin näin ollen kolmen miljoonan euron säästö.

Toisena on eläinten hyvinvoinnin sekä eläin- ja kasviterveyden valvonta. Tällä hetkellä sekä Elintarviketurvallisuusviraston että ELY-keskuksen valvojat voivat käydä tiloilla tarkastamassa samoja eläimiä ja papereita, tosin eri päivinä. Siirtämällä valvonta ELY-keskuksiin tilakäyntejä pystytään koordinoimaan paremmin ja vähentämään. Tällöin toiminta tehostuisi ja tulisi kustannustehokkaammaksi, mikä helpottaisi tilojen elämää. Leikkaamalla 14 miljoonaa euroa ELY-keskuksille voitaisiin siirtää 7 miljoonaa niiden lisääntyviin tehtäviin ja edelleen saataisiin 7 miljoonan säästö.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentilta 30.20.02 vähennetään 18 500 000 euroa Elintarviketurvallisuusviraston toimintamenoihin ehdotetusta määrärahasta.

44. Luonnonhaittakorvaukset (siirtomääräraha 3 v)

Luonnonhaittakorvaukset ovat tärkeä osa maa- ja elintarviketaloutta, ja niillä korvataan maatalousyrittäjille pysyvien epäsuotuisten luonnonolojen maataloustuotannolle aiheuttamaa luonnonhaittaa. Luonnonhaittakorvausten tavoitteena on turvata maatalouden toimintaedellytykset ja jatkuvuus sekä säilyttää maatalousmaa maatalouskäytössä. Toimenpide vaikuttaa tilalukumäärän hallittuun kehittymiseen sekä taloudellisesti elinvoimaisten maatilayksiköiden säilyttämiseen ja tätä kautta maaseudun työllisyyden ylläpitämiseen ja maaseutualueiden taloudellisen kehityksen edistämiseen.

Hallitusohjelman mukaisesti hallitus on päättänyt leikata luonnonhaittakorvauksia 33 miljoonalla eurolla.

Vuoden 2018 budjettiriihessä sovittiin, että luonnonhaittakorvauksien vuoden 2018 leikkaukset puolitetaan siirtämällä tähän tarkoitukseen yhteensä 21 miljoonaa euroa. Vaikka vienti on lähtenyt kasvuun, tämä ei ole helpottanut maatalousyrittäjien ahdinkoa. Tästä syystä 21 miljoonaa euroa ei riitä paikkaamaan kaikkia luonnonhaittakorvauksiin kohdistuneita leikkauksia, ja määrärahan lisääminen on paikallaan.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 4 r

että momentille 30.20.44 lisätään 11 000 000 euroa luonnonhaittakorvausten leikkausten paikkaamiseksi.

40. Luonnonvaratalous

51. Kalatalouden edistäminen (siirtomääräraha 2 v)

Suomen EU-jäsenyys, kansainvälisen kilpailun lisääntyminen sekä eräät kansalliset tekijät ovat viime vuosien aikana muuttaneet kalastuselinkeinojen toimintaedellytyksiä maassamme. Elinkeinojen kehitys on monelta osin ollut negatiivista, vaikka markkinoilla on ollut havaittavissa kasvavaa kiinnostusta kalatuotteisiin. Erityisesti viime aikoina kuluttajilla on ollut heikosti kotimaista kalaa saatavana. Kalastuselinkeino on tämän vuoksi suurien haasteiden edessä.

Jotta kalastuselinkeinojen työpaikat rannikkoseuduilla ja sisävesialueella voitaisiin säilyttää ja jotta kuluttajille voitaisiin tarjota kotimaisia kalatuotteita myös tulevaisuudessa, kalastusjärjestöjen ja viranomaisten on kehitettävä jatkuvasti elinkeinoja. Suomen Ammattikalastajaliitolla on ammattikalastajien järjestönä tässä suhteessa keskeinen asema. Ammattikalastajaliitolle on tässä tilanteessa myönnettävä lisäresursseja elinkeinojen kehittämisen ja kalastusyrityksille suunnatun tiedonvälityksen tehostamiseen. Määräraha tulee käyttää kalastusyrityksille suunnattuun tiedonvälitykseen, elinkeinojen yritystoiminnan ja -rakenteen kehittämiseen pitkällä aikavälillä sekä kalastusyrityksien välisen yhteistyön lisäämiseen. Suomen Ammattikalastajaliitto rahoittaa toimintansa kalastajilta saatavilla jäsenmaksuilla. Kalastajien määrän jo pidemmän aikaa pienentyessä rahoitus on vaikeutunut. Viranomaiset käyttävät säännöllisesti Suomen Ammattikalastajaliittoa asiantuntijatahona, ja liitolla on keskeinen rooli kalastuselinkeinojen kehittämisessä Suomessa.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 30.40.51 lisätään 50 000 euroa avustuksen maksamiseen Suomen Ammattikalastajaliitolle.

62. Elinkeinokalatalouden edistäminen (siirtomääräraha 3 v)

Itämeren suurin uhka on rehevöityminen, joka vaikuttaa veden laatuun, ekosysteemin toimintaan sekä vesistöjen virkistyskäyttöön. Vesistöjen kalakannoissa on tapahtunut muutoksia särkikalojen ja lahnan tuntuvan lisääntymisen vuoksi, mikä vaikeuttaa muiden lajien kalastusta ja vähentää vesistöjemme virkistyskäyttöä. Poistokalastuksen tavoitteena on vähän käytetyn kalan kalastaminen ja siten fosforin ja typen poistaminen rehevöityneiltä vesialueilta. Poistokalastusta on tuettu vuosina 2011—2017 vuosittaisin avustuksin valtion talousarviosta EU:ssa voimassa olevien normien puitteissa. Suomi on Helcomin Itämeren toimintaohjelman (BSAP) mukaisesti sitoutunut vähentämään Itämeren fosforipäästöjä. Poistokalastuksella voitaisiin saavuttaa osa tästä tavoitteesta. Moniin muihin vesistöinvestointeihin verrattuna poistokalastus on hyvin kustannustehokas toimenpide.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 4 r

että momentille 30.40.62 lisätään 100 000 euroa vesistöjen ravinnepitoisuuksien vähentämiseen poistokalastuksella.

Pääluokka 31

LIIKENNE- JA VIESTINTÄMINISTERIÖN HALLINNONALA

10. Liikenneverkko

20. Perusväylänpito (siirtomääräraha 2 v)

Ihmisten ja yritysten liikkuvuuden ja toimintamahdollisuuksien turvaamiseen tarvitaan perusväyliä, joiden kuntoa ylläpidetään. Perusväylänpidon määrärahaan kuuluu mm. väylien hoito, käyttö ja korjaukset, elinkaaren ja omaisuuden hallinta, suunnittelu, liikenneväylien parantamisinvestoinnit, liikenteen hallinnan järjestelmät, liikenteen ohjaus ja informaatio, tutkimus- ja kehittämistoiminta sekä jäänmurto, maantielauttaliikenne, merikartoitus ja muista väylänpitäjän vastuulle kuuluvista tehtävistä aiheutuvien menojen ja väylänpidosta aiheutuvien vahingonkorvauksien maksaminen.

Suuressa maassa saattaa joskus olla haastavaa selvittää kaikkien perusväylänpidon momentille kuuluvien tehtävien hoitamisesta. Mielestämme taloudellisesti haasteellisimpina aikoina on keskityttävä ylläpitämään jo olemassa olevaa perusväylästä eikä rakennettava kilpailevia yhteyksiä, minkä vuoksi voimavarat hajoavat useammille väylille, jotka kuitenkin yhdistävät saman lähtö- ja tulopaikkakunnan. Tämän vuoksi haluamme vähentää 10 000 000 euroa perusväylänpitoon ehdotetusta määrärahasta.

Vuoden 2018 talousarvioesityksen täydentämisen yhteydessä hallitus ehdottaa 2 000 000 euroa lisämäärärahaa tasoristeysten turvallisuuden parantamiseen. Jo entuudestaan oli varattu 2,7 miljoonaa euroa vuodelle 2018 tasoristeysturvallisuuden parantamiseksi.

Suomessa on tasoristeyskysymyksiä valtion rataverkolla, pää- ja sivuradoilla, noin 2 800. Näistä 2 102 tasoristeystä ovat vartioimattomia. Turvalliseen raideliikenteeseen kuuluu olennaisesti tasoristeysten turvallisuus, ja vaikka turvallisuus on monin paikoin parantunut, vielä on tehtävää. Tasoristeysonnettomuudet eivät ole harvinaisia, tästä viimeisimpänä esimerkkinä lokakuussa sattunut Raaseporin onnettomuus, jossa kuoli neljä henkilöä.

Viranomaiset ovat olleet tietoisia siitä, että vaarallisten rautatieristeysten turvallisuutta on parannettava mutta työ on edennyt liian hitaasti. Turvallisuuden parantamiseen tähtäviä toimia on tehostettava, ja kartoitettava ne tasoristeykset joiden poistaminen tai turvallisuuden parantaminen on ensisijaisen tärkeää.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 31.10.20 lisätään 10 000 000 euroa.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 4 r

77. Väyläverkon kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)

Haluamme käyttää osan Vt 4 Kirri—Tikkakoski-moottoritiehankkeelle varatuista määrärahoista tasoristeysten turvallisuuden parantamiseen.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentilta 31.10.77 vähennetään 20 000 000 euroa Vt 4 Kirri—Tikkakoski-hankkeelle varatusta rahoituksesta.

Pääluokka 32

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖN HALLINNONALA

01. Hallinto

02. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Elintarviketurvallisuuden valvonta tehokkaammaksi

Meidän pitää tehostaa elintarviketurvallisuuden viranomaistehtäviä. Osana tehostamista on sellaisten tehtävien vähentäminen, joissa kaksi viranomaista hoitaa käytännössä samoja tehtäviä. Elintarviketurvallisuusviraston toimintaa voitaisiin tehostaa kahdessa kohdassa. Ensimmäinen on elintarviketurvallisuuden laboratoriopalvelut Elintarviketurvallisuusvirastossa ja Tullissa. Siirtämällä laboratoriopalvelut Tullille toimintaa voitaisiin tehostaa vaarantamatta kuluttajien turvallisuutta. Laboratoriopalveluiden siirtäminen edellyttäisi Tullin toimintamenojen lisäämistä 1 500 000 euroa. Siirrosta saataisiin näin ollen kolmen miljoonan euron säästö.

Toisena on eläinten hyvinvoinnin sekä eläin- ja kasviterveyden valvonta. Tällä hetkellä sekä Elintarviketurvallisuusviraston että ELY-keskuksen valvojat voivat käydä tiloilla tarkastamassa samoja eläimiä ja papereita, tosin eri päivinä. Siirtämällä valvonta ELY-keskuksiin tilakäyntejä pystytään koordinoimaan paremmin ja vähentämään. Tällöin toiminta tehostuisi ja tulisi kustannustehokkaammaksi, mikä helpottaisi tilojen elämää. Leikkaamalla 14 miljoonaa ELY-keskuksille voitaisiin siirtää 7 miljoonaa niiden lisääntyviin tehtäviin ja edelleen saataisiin 7 miljoonan säästö.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 32.01.02 lisätään 7 000 000 euroa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten toimintamenoihin.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 4 r

20. Elinkeino- ja innovaatiopolitiikka

40. Tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan tukeminen (arviomääräraha)

Haluamme, että tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan tukeminen tapahtuu riippumattomien tahojen, kuten Business Finlandin, kautta. Poliittista ohjausta ei tule kohdistua siihen, mille toimialoille tai yrityksille tarjotaan mahdollisuuksia kehittyä julkisen rahoituksen avulla. Mahdollisuuden uusien innovaatioiden syntymiseen ja kehittämiseen tulee voida tapahtua myös kausiluonteisten poliittisesti priorisoitujen alueiden ulkopuolella. Tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan rahoituksen leikkaaminen ja määrärahojen kohdentaminen poliittisiin kärkihankkeisiin voi johtaa kannattamattomiin liikeideoihin panostamiseen Suomen uuteen Nokiaan panostamisen sijaan. Siitä huolimatta, että lisäresursseja kohdennetaan uuteen Business Finlandiin, rahoituksen taso on alle Tekesin ja Finpron vuonna 2015 yhteensä saaman rahoituksen.

Suomi ei voi kilpailla globaalisti määrillä, me voimme ainoastaan voittaa laadulla. Yhteiskunnallinen kehitys vaikuttaa kysyntään markkinoilla, ja tämän vuoksi elinkeinoelämän, koulutuksen ja tutkimuksen välistä yhteistyötä on parannettava. Tämä luo edellytyksiä uusien innovaatioiden kehittämiseksi. Tämän vuoksi katsomme, että Business Finlandin rahoitusta ja tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminnan tukea on korotettava hallituksen esittämästä. Varsinkin nyt Business Finlandin ollessa lähtökuopissa se tarvitsee resursseja hyvän perustan luomiseksi toiminnalle.

Tutkimusmäärärahaa puurakentamiselle

Puurakentamisen edistäminen sisältyy hallitusohjelmaan. Puurakentamisen suurin haaste tällä hetkellä ovat palomääräykset ja yhteisten standardien puute. Asian korjaamiseksi olisi suotavaa aloittaa tutkimusprojekti, jolla rakennusten palomääräykset arvioidaan uudelleen.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 32.20.40 lisätään 44 100 000 euroa, josta 1 100 000 euroa puurakentamisen tutkimiseen.

30. Työllisyys- ja yrittäjyyspolitiikka

01. Työ- ja elinkeinotoimistojen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Tehokkaampi työnvälitys

Jotta suomalaisille voitaisiin turvata hyvä työelämä koko työuran ajan, valtion on oltava tukemassa aikoina, jolloin työnteko eri syistä keskeytyy. Suomi tarvitsee hyvinvointiyhteiskunnan turvaamiseksi lisää ihmisiä, jotka tekevät työtä ja maksavat veroja. Tämä edellyttää nyt työttöminä olevien parempaa kuntoutusta ja lisäkoulutusta.

Suomen työmarkkinat ovat kärsineet parin vuosikymmenen ajan tarjonnan ja kysynnän välisestä epätasapainosta. Tietyillä koulutusalueilla on osittain koulutettu liian suuria vuosikursseja teolli-

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 4 r

suuden ja tuotannon työpaikkojen vähentyessä 2000-luvulla. Haasteena on ollut päästä tilanteeseen, jossa työnhakija ja työnantaja kohtaavat tehokkaammin ja nopeammin.

Pitkäaikaistyöttömien pallottelu eri viranomaisten välillä on saatava loppumaan ja ryhdyttävä konkreettisiin työllistämistoimiin. Työllisyyspalveluita ja työnvälitystä on tehostettava ja saatava ne tuloshakuisemmaksi. Nykyisellään meillä on suuri määrä vapaita työpaikkoja ja suuri määrä työttömiä. Kuitenkaan nämä kaksi ryhmää eivät kohtaa. Työvoimapalvelujen kilpailutus on mahdollistettava enenevässä määrin tehokkaampien palvelujen luomiseksi. Lisäkoulutus on keskeisessä asemassa työntekijän houkuttelevuuden lisäämiseksi työmarkkinoilla.

On ilmiselvää, että edellä mainittuja toimenpiteitä ei voida sovittaa nykyiseen tapaamme hoitaa työnvälitystä. Rakenteellisten ongelmien ratkaisemiseksi vaaditaan laaja uudistus, jossa mahdollistetaan enenevästi työvoimapalvelujen kilpailuttaminen. Kannatamme tätä samalla, kun katsoimme, että julkisten työvoimapalvelujen vähentäminen on tarkoituksenmukaista.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentilta 32.30.01 vähennetään 25 000 000 euroa työ- ja elinkeinotoimistojen toimintamenoihin ehdotetusta määrärahasta.

51. Julkiset työvoima- ja yrityspalvelut (siirtomääräraha 2 v)

Työvoimapalveluja voitava kilpailuttaa

Suomi tarvitsee hyvinvointiyhteiskunnan turvaamiseksi lisää ihmisiä, jotka tekevät työtä ja maksavat veroja. Tämä edellyttää nyt työttöminä olevien parempaa kuntoutusta ja lisäkoulutusta. Pitkäaikaistyöttömien pallottelu eri viranomaisten välillä on saatava loppumaan ja ryhdyttävä konkreettisiin työllistämistoimiin. Näiden sijaan tarvitaan konkreettisia työllistämistoimenpiteitä. Työllisyyspalveluita on tehostettava ja työnvälitys on saatava tehokkaammaksi ja tuloshakuisemmaksi. Lisäkoulutus on keskeisessä asemassa työntekijän houkuttelevuuden lisäämiseksi työmarkkinoilla.

Hallitusohjelman kokeilukulttuuria koskevan kirjauksen mukaisesti hallituksen vuosien 2016 ja 2017 talousarvioesityksiin sisällytettiin 5 miljoonan euron nettomääräraha yksityisiin työnvälityspalveluihin. Tämä oli askel oikeaan suuntaan, vaikka määräraha jäikin kovin vaatimattomalle tasolle. Vuoden 2018 talousarvioesityksestä tämä määräraha on vedetty kokonaan pois, vaikka olemme vielä kaukana 72 prosentin työllisyysasteen saavuttamisesta. Määrärahan takaisin vetäminen yksityisistä työnvälityspalveluista ei ole vastuullista työmarkkinapolitiikkaa, ja se ei edistä työttömien nopeampaa työllistymistä. Mielestämme parhaana tapana uudistaa työllisyyspalveluita on antaa kunnolliset määrärahat yksityisten työnvälityspalvelujen kokeiluun, niin että palvelut voidaan toden teolla ottaa käyttöön.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 32.30.51 lisätään 15 000 000 euroa yksityisiin työnvälityspalveluihin.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 4 r

60. Energiapolitiikka

46. Päästökaupan epäsuorien kustannusten kompensatiotuki (arviomääräraha)

Aiemmin päästöoikeuksien huutokauppa suunnattiin Suomen kehitys- ja ilmastotyöhön ja menettely sai kansainvälisesti positiivista huomiota. Hallitus haluaa nyt sen sijaan kohdentaa päästökaupan tuotot energiaintensiiviselle teollisuudelle. Näin siitä huolimatta, että Valtion taloudellinen tutkimuskeskus lyttäsi työ- ja elinkeinoministeriön muutokset päästökauppaa koskevaan lakiin. VATT on myös tehnyt selvityksen energiaverotukien kielteisistä vaikutuksista. Nyt hallitus haluaa hallitusohjelman mukaisesti rahoittaa tuen päästökauppaoikeuksien huutokauppatuloilla. Momenttia perustellaan mm. sähköintensiivisen vientiteollisuuden kilpailukyyn turvaamistavoitteella. Myös tästä VATT on todennut, että se ei pidä paikkaansa, koska yritysten kilpailukyyn ei ole osoitettu olevan riippuvainen energiaverotuista, ja että nämä tuet ovat ristiriidassa Suomen ilmastotavoitteiden kanssa.

Se, että hallitus siirtää tulot Suomen kehitysyhteis- ja ilmastotyöstä, vahingoittaa Suomen kansainvälistä mainetta, koska päätämme sen sijaan tukea teollisuutta, joka on suurin energiankuluttaja. Suomi-kuva kärsii kehitysyhteistyön suurista leikkauksista ja siitä, että Suomi Pariisin sopimuksen hyväksymisen jälkeen ryhtyy toimenpiteisiin, jotka eivät edistä ilmastopolitiikkamme.

Edellä olevan perusteella ehdotamme, että hyväksytään seuraava lausuma:

Vastalauseen lausumaehdotus 19

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin päästökaupan epäsuorien kustannusten kompensatiotuen poistamiseksi.

70. Kotouttaminen

30. Valtion korvaukset kotouttamisesta (arviomääräraha)

Suomen pakolaiskiintiö on vuosina 2014 ja 2015 ollut 1 050 pakolaista vuodessa ja 750 pakolaista vuosina 2016—2017. Ensi vuodeksi hallitus esittää vain 750 pakolaisen kiintiötä. Tämä tapahtuu samanaikaisesti, kun pakolaisvirrat eivät ole olleet näin suuria sitten toisen maailmansodan päättymisen. Nykyään ihminen joutuu lähtemään kodistaan joka kolmas sekunti, ja pakolaisten määrä nousee 65,6 miljoonaan. Pakolaisista 51 % on lapsia. Eurooppa ottaa vastaan 17 prosenttia maailman pakolaisista.

Suomi on yksi maailman rikkaimmista ja tasa-arvoisimmista maista, ja meidän tulee osoittaa solidaarisuutta huonommassa asemassa oleville. Meidän vuoromme on tarjota toisille meille aiemmin annettua turvaa. Pakolaispolitiikan on perustuttava inhimillisyyteen ja ihmisoikeuksien suojeluun. Kenenkään ei pidä joutua elämään turvattomuudessa ja kurjuudessa. Pakolaiskiintiön kunnollinen korottaminen on hyvä tapa auttaa pitkällä tähtäimellä vaikeassa asemassa olevia ihmisiä.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 4 r

Haluamme pakolaiskiintiötä korotettavan kunnolla ja asteittain. Suomi ottaa vastaan monia turvapaikanhakijoita, mikä tekee perustelluksi hieman pienemmän pakolaiskiintiön kuin pidemmällä tähtäimellä. Tämän vuoksi Ruotsalainen eduskuntaryhmä ehdottaa, että pakolaiskiintiötä korotetaan 750 pakolaisesta 2 500 pakolaiseen. Jotta henkilö, joka ei puhu maan kieliä eikä tunne Suomen lainsäädäntöä ja normeja ja jolla on lisäksi mahdollisesti traumaattisia kokemuksia, löytää paikkansa yhteiskunnassa, tarvitaan toimivaa kotouttamista. Siksi haluamme kohdistaa lisärahoitusta valtion korvauksiin kotouttamisesta.

Ruotsissa ja Norjassa kotoutumista koskeva haaste on ratkaistu järjestämällä erillinen yhteiskuntatiedon kurssi omalla äidinkielellä. Tällainen koulutus antaa paremmat mahdollisuudet kotoutumiseen ja siihen, että kaikilla on sama mahdollisuus osallisuuteen yhteiskunnassa. Tämän vuoksi haluamme vastaavan toiminnan käynnistämistä myös Suomessa.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 32.70.30 lisätään 8 600 000 euroa valtion kotouttamiskorvauksiin.

Pääluokka 33

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN HALLINNONALA

10. Perhe- ja asumiskustannusten tasaus, perustoimeentulotuki ja eräät palvelut

50. Äitiysavustus ja valtion tuki kansainväliseen adoptioon (arviomääräraha)

Suomessa turvapaikan saaneilla naisilla on oikeus äitiyspakkaukseen, mutta Suomeen tulleet vielä turvapaikkapäätöstä odottavat naiset eivät saa äitiyspakkausta. On itsestään selvää, että päätöstä odottavilla on vähintään yhtä suuri tarve saada kaikenlaista apua ja tukea vastasyntyneen lapsensa kanssa. Vastasyntyneet lapset ovat viattomimpia ryhmiä, jotka joutuvat kärsimään vallitsevista epäoikeudenmukaisuuksista. Tämän vuoksi Ruotsalainen eduskuntaryhmä katsoo, että myös tämän ryhmän tulisi saada äitiyspakkaus.

Turvapaikkapäätöksen odotusaika voi edelleen muodostua pitkäksi, ja mahdollinen valitus päätöksestä korkeimpaan hallinto-oikeuteen pidentää aikaa entisestä useilla kuukausilla. Äitiyspakkaus olisi yksi käytännöllisimpiä ja konkreettisimpia tapoja auttaa näitä lapsia ja äitejä.

Vaikka turvapaikkahakemusten määrä on vähentynyt huippuvuodesta 2015, vuositasolla Suomeen tulee tuhansittain turvapaikanhakijoita. Näin ollen kyseessä on yli sata vauvaa ja Suomessa odotusaikana syntyvää lasta. Äitiyspakkauksen arvo on noin 300 euroa. Tämä tarkoittaa, että voimme päättää auttaa suhteellisen pienellä summalla kaikkein vaikeimmassa asemassa olevia ja viattomimpia vallitsevassa katastrofissa.

Edellä olevan ja aloitteen TAA 138/2017 vp perusteella ehdotamme,

että momentille 33.10.50 lisätään 40 000 euroa turvapaikanhakijoille annettaviin äitiyspakkauksiin.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 4 r

51. Lapsilisät (arviomääräraha)

Suomessa lapsiköyhyys on kasvussa. Samanaikaisesti kun yleinen tulotaso on noussut, lapsiperheiden köyhyys on lisääntynyt. Vähävaraisissa perheissä asuvien lasten määrä on lähes kolminkertaistunut 20 vuodessa.

Lapsiköyhyys on tavallisinta perheissä, joissa on ainoastaan yksi huoltaja. Noin 20 % kaikista perheistä on yksinhuoltajaperheitä, ja enemmistössä näistä, 86 %:ssa, huoltajana on äiti. Nykyään 20 % yksinhuoltajaperheistä on pienituloisia, kun taas 1990-luvun puolivälissä osuus oli noin 10 %. Vertailun vuoksi voidaan todeta, että kahden huoltajan perheistä 7 % kuuluu pienituloisten ryhmään. Syynä yksinhuoltajien pienituloisuuteen on sekä työttömyys että tulonsiirtojen indeksijäädytys.

Universaalit edut ja palvelut ovat perusta lapsiperheiden köyhyyden torjunnassa. Hallitus on talousarvioesityksessään päättänyt yksinhuoltajien lapsilisän korotuksesta. Haluamme parantaa yksinhuoltajien tilannetta entisestään osoittamalla 11,7 miljoonaa euroa lapsilisän yksinhuoltajakorotukseen.

Edellä olevan perusteella ehdotamme, että hyväksytään seuraava lausuma:

Vastalauseen lausumaehdotus 20

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin lapsilisän yksinhuoltajakorotuksen nostamiseksi.

57. Perustoimeentulotuki (arviomääräraha)

Yksinhuoltajat kuuluvat kaikkein vaikeimmassa taloudellisessa asemassa oleviin lapsiperheisiin. On epäoikeudenmukaista, että he jäävät nykytilanteessa monissa tapauksissa ilman lapsilisän yksinhuoltajakorotusta. Tämän vuoksi lapsilisän yksinhuoltajakorotuksen ja toimeentulotuen välinen kytkentä tulisi purkaa.

Nykyisellään yksinhuoltajakorotus vaikuttaa toimeentulotuen määrään. Selvitykset osoittavat yksinhuoltajavanhempien talouksien olevan toimeentulossaan muita lapsiperheitä riippuvaisempia toimeentulotuesta. Jotta yksinhuoltajatalouksille, joiden tilanne on erityisen haastava, olisi hyötyä yksinhuoltajakorotuksen korottamisesta, kytkentä toimeentulotukeen on purettava. Haluamme tehdä tämän muutoksen tukeaksemme yhtä yhteiskunnassamme kaikkein vaikeimmassa asemassa olevista ryhmistä, nimittäin yksinhuoltajia.

Vastalauseen lausumaehdotus 21

Eduskunta edellyttää, että toimeentulotuen ja lapsilisän yksinhuoltajakorotuksen välinen kytkös katkaistaan.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 4 r

20. Työttömyysturva

50. Valtionosuus ansiopäivärahasta (arviomääräraha)

Suomen työllisyysastetta on nostettava, sillä tarvitsemme enemmän työssäkäyviä ihmisiä valtiontalouden tasapainottamiseksi ja turvataksemme hyvinvointivaltiomme palvelut. Työllisyysasteen nostamiseksi yksittäiset työntekijät tarvitsevat tukea etenkin siinä vaiheessa, kun työuraan tulee erinäisistä syistä johtuvia katkoksia. Silloin tarvitaan sekä kuntouttavaa toimintaa että jatkokoulutusta mutta myös taloudellisia kannustimia, jotta työnteko olisi aina kannattavaa.

Työmarkkinamme ovat jo pitkään kärsineet kohtaanto-ongelmasta, jossa meillä on korkea työttömyysaste mutta samalla vaikeuksia täyttää avoimia työpaikkoja. Pitkäaikaistyöttömiämme pallorellaan eri viranomaisten kesken sen sijaan, että tehtäisiin konkreettisia työllistämistoimenpiteitä. Aktiiviset työllistämistoimenpiteet tulisi tehdä työvoimatoimistoissa heti työttömyys- tai lomautusjakson alussa. Samalla työnhakijoita tulisi valtion toimesta kannustaa omaan aktiivisuuteen. Näin ollen ansiosidonnaista työttömyysturvaa tulisi kehittää kannustavampaan suuntaan nostamalla päivärahan määrää ja samalla lyhentämällä tuen enimmäisaikaa. Tanskassa kokemukset tällaisesta mallista ovat hyvät. Suomessa tehdyt tutkimukset osoittavat, että suurin osa uudelleentyöllistyneistä saa työpaikan päivärahan ansainta-ajan alussa tai lopussa. Uskomme, että esitetty malli kannustaisi ihmisiä palaamaan työelämään nopeammin.

Vastalauseen lausumaehdotus 22

Eduskunta edellyttää, että ansiosidonnaista päivärahajärjestelmää kehitetään kannustavammaksi siten, että tukea maksetaan lyhyemmän ajan, mutta tuen määrää nostetaan työttömyysjakson ensimmäisenä 100 päivänä.

30. Sairausvakuutus

60. Valtion osuus sairausvakuutuslaista johtuvista menoista (arviomääräraha)

Hallitus haluaa lisätä kilpailukykyä työmarkkinoiden kustannuksia vähentämällä. Samanaikaisesti halutaan pidentää työuria sekä alusta, keskeltä että lopusta. Hallitus haluaa aivan yksinkertaisesti, että suomalaiset tekisivät hieman enemmän ja pidempään töitä.

Jos nämä tavoitteet halutaan saavuttaa, on myös erittäin tärkeää panostaa työhyvinvointiin. Professori Guy Ahonen on todennut raportissaan, että yhteiskunta menettää jopa 25 miljardia euroa vuodessa työkyvyttömyyseläkkeiden, sairauspoissaolojen, sairaana työskentelyn ja työtapaturmien vuoksi. Panostamalla työhyvinvointiin ja kuntoutukseen yhteiskunta voi säästää miljardeja, samalla kun yksilön elämänlaatu nousee.

Kuntoutuksesta säästämällä on helposti kalliit vaikutukset, ja säästösuunnitelmat uhkaavat myös johtaa henkilöstön irtisanomisiin eri kuntoutusyksioistä.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 4 r

että momentille 33.30.60 lisätään 10 000 000 euroa ammatilliseen kuntoutukseen.

40. Eläkkeet

60. Valtion osuus kansaneläkeläistä ja eräistä muista laeista johtuvista menoista (arviomääräraha)

Korotettu takuueläke

Koko elämänsä työtä tehneet ja siten elantonsa hankkineet eläkeläiset ovat myös elämänsä aikana tuottaneet suuret verotulot valtiolle. Näillä verotuloilla on puolestaan rakennettu ja ylläpidetty toimivaa hyvinvointiyhteiskuntaa.

Takuueläkkeen varassa olevat eläkeläiset kuuluvat yhteiskuntamme kaikkein vaikeimmassa asemassa oleviin. Ruotsalainen eduskuntaryhmä haluaa tämän vuoksi korottaa takuueläkkeen määrää vielä 10 euroa kuukaudessa hallituksen ehdottaman korotuksen päälle, ja esittää siksi momentille lisättäväksi 12 000 000 euroa.

Kansaneläkkeen indeksijäädytyksen kompensointi

Haluamme erityisesti huomioida eläkeläiset, jotka elävät hyvin pienillä eläkkeillä. Kaikki pientuloiset eläkeläiset eivät hyödy takuueläkkeen korotuksesta. Tämän johdosta haluamme korottaa kansaneläkettä niin, että kansaneläke vapautetaan hallituksen indeksijäädytyksestä. Tasokorotuksemme on yhtä suuri, 0,9 prosenttia, kuin se indeksikorotus, joka ensi vuonna jää saamatta.

Edellä olevan perusteella ehdotamme, että hyväksytään seuraava lausuma:

Vastalauseen lausumaehdotus 23

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin takuueläkkeen korottamiseksi ja kansaneläkkeen indeksijäädytyksen kompensoinniksi.

50. Veteraanien tukeminen

56. Rintamaveteraanien kuntoutustoiminnan menot (siirtomääräraha 2 v)

Sotaveteraanit ovat antaneet suuren panoksen maamme ja sen itsenäisyyden puolesta. Nykyään sotaveteraanien määrä on noin 17 000 ja heidän keski-ikänsä on 91 vuotta. Viime vuosina sotiemme veteraaneille osoitetut määrärahat ovat pienentyneet, koska elossa olevien veteraanien määrä on vähentynyt. Veteraanijärjestöt ovat kuitenkin nostaneet esille vakavan huolen määrärahojen riittämättömyydestä. Tämä koskee niin veteraanikuntoutusta kuin kotiin annettavia palveluita. Koska iäkkäiden veteraanien määrä vähenee jatkuvasti, olisi perusteltua luopua invalidiprosentin mukaan maksettavista korvauksista. Sen sijaan kaikille veteraaneille tulisi tarjota sellaisia palveluita, jotka perustuvat yksilölliseen kuntoutus- ja palvelutarpeen arviointiin.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 4 r

että momentille 33.50.56 lisätään 10 000 000 euroa sotaveteraanien kuntoutukseen.

60. Kuntien järjestämä sosiaali- ja terveydenhuolto

52. Valtion rahoitus turvakotitoiminnan menoihin (siirtomääräraha 2 v)

Suomi on ratifioinut Euroopan neuvoston yleissopimuksen naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta, ns. Istanbulin sopimuksen. Sopimuksen tavoitteena on naisiin kohdistuvan väkivallan ehkäiseminen ja poistaminen, väkivallan uhrien suojeleminen sekä tekijöiden edesvastuuseen saattaminen. Sopimuksesta tuli Suomea sitova 1.8.2015, ja se velvoittaa osapuolia toimintaan naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjumiseksi ja ehkäisemiseksi.

Yhtenä sopimuksen tavoitteena on turvakotipaikkojen takaaminen uhreille ja kansallisen, maksuttoman ympärivuorokautisen puhelinpalvelun avaaminen väkivallan uhreille. Sopimuksen mukaan 10 000:ta asukasta kohden tulisi olla yksi turvakotipaikka. Nykyisin Suomessa on 23 turvakotipalvelujen tuottajaa, joilla on yhteensä 143 paikkaa. Suosituksen mukaan paikkoja tulisi olla 500. Tällä hetkellä paikkoja ei ole kaikille turvaa ja tukea tarvitseville.

Koska Suomi on sitoutunut Istanbulin sopimukseen, turvakoteja ja turvakotipaikkoja on perustettava lisää. Ehdotamme tämän vuoksi 11 miljoonan euron lisärahoitusta turvakotitoimintaan. Tämä merkitsisi, että 18 uutta turvakotia voisi aloittaa toiminnan ja että turvakotipaikkojen määrä kasvaisi 126 uudella paikalla.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 33.60.52 lisätään 11 000 000 euroa valtion rahoitukseen turvakotitoiminnan menoihin.

TULOARVIOT

Osasto 11

VEROT JA VERONLUONTEISET TULOT

Haluamme siirtää verotuksen painopistettä niin, että työn verotusta kevennetään ja kulutuksen verotusta nostetaan. Arvonlisäveron maltillinen korotus (0,5 prosenttiyksikköä) kaikissa alv-luokissa mahdollistaa hallituksen esitystä suuremmat tuloverohelpotukset.

Vaihtoehtoisessa talousarviossamme olemme käyttäneet tuloverohelpotuksiin reilut 400 miljoonaa euroa, jonka saamme arvonlisäveron korottamisesta, sekä muihin toimenpiteisiin, jotka vahvistavat erityisesti pienituloisten työntekijöiden ja eläkeläisten tuloja. Verouudistus toteutuu niin, että yhteiskunnan tuloerot eivät kasva.

Kannustamme yrittämistä nostamalla kotitalousvähennyksen 2 400 eurosta 3 000 euroon. Lisäksi haluamme nostaa työkorvauksen vähennyskelpoista osuutta nykyisestä 50 prosentista 60 pro-

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 4 r

senttiin ja maksetun palkan vähennyskelpoista osuutta nykyisestä 20 prosentista 30 prosenttiin. Korotetun kotitalousvähennyksen arvioidaan vähentävän valtion tuloja 90 miljoonaa euroa.

Harmaan talouden torjuntaan annetuilla lisämäärärahoilla odotetaan yhdessä korotetun kotitalousvähennyksen kanssa olevan dynaamisia vaikutuksia. Palvelusektorin työpaikkojen lisääntyvän määrän ja harmaan talouden torjumisen odotetaan tuovan lisäverotuloja yhteensä 180 miljoonaa euroa.

Uskomme, että hallituksen autoveron alennus ei tässä taloudellisessa tilanteessa ole perusteltu, ja ehdotammekin sen poistamista. Tämä lisää verotulojen määrää 117 miljoonalla eurolla.

Verotulojen lisäämiseksi esitämme, että valtio poistaa ensimmäisen kiinteistön ja asunto-osakkeen ostamisen verovapauden, minkä lasketaan tuovan valtion kassaan 95 miljoonaa euroa lisää. Tämän lisäksi esitämme, että digitaalisen jakelun arvonnäköveron on oltava sama kuin alimman alv-kannan painetulla sisällöllä. Tämän yksittäisen digitaalisten julkaisujen tukitoimenpiteen lasketaan vähentävän valtion alv-tuloja 6 miljoonaa euroa.

01. Tulon ja varallisuuden perusteella kannettavat verot

01. Ansio- ja pääomatuloverot

Verouudistus

Mielestämme verotuksemme tavoitteen tulee olla kerätä riittävästi varoja, jotta voimme ylläpitää pohjoismaista hyvinvointiyhteiskuntaamme. Veroja tulee kerätä tehokkaasti ja oikeudenmukaisesti, ja keräämisen tulee perustua maksukykyyn. Verotuksen on myös kannustettava ihmisiä työntekoon ja yrittämiseen, ja sen tulee edistää taloudellista kasvua ja työllisyyttä. Vain kestävä kasvun ja verotuloja tuottavan korkean työllisyysasteen avulla voidaan taata hyvinvointiyhteiskunnan jatkuminen myös pitkällä aikavälillä.

Suomen asema World Economic Forumin listalla maailman kilpailukykyisimpien maiden joukossa on viime aikoina laskenut kymmenennelle sijalle. Kilpailukykyimme ei ole riittävän hyvä, mikä näkyy muun muassa siinä, että Suomen Yrittäjien mukaan Suomen viennin kasvu on hitaampaa kuin kasvu vientimarkkinoilla yleisesti. Näin ollen meillä on hyvät mahdollisuudet taloutemme uudistamiselle. Yksi perusedellytys on, että työn vastaanottamisen ja työn tekemisen tulee aina olla kannattavaa. Tämän tavoitteen saavuttamiseen tarvitaan useita eri toimenpiteitä. Yksi niistä on työn verotuksen alentaminen. Verotuksen keventäminen pienentää erilaisten kannustinloukkujen riskiä ja alentaa työn vastaanottamisen kynnyksiä. Haluamme siirtää verotuksen painopistettä niin, että työn verotus kevenee ja vastaavasti kulutuksen verotus kasvaa. Teemme tämän korottamalla kaikkia kolmea arvonnäköverokantaa 0,5 prosenttiyksiköllä.

Suurimman osan arvonnäköveropohjasta muodostaa kotitalouksien kulutus, joka vastaa lähes 70:tä prosenttia arvonnäköverotuloista. Siksi meistä on täysin välttämätöntä, että arvonnäköverotuksen korotus tapahtuu esityksemme mukaisesti käsi kädessä tuloveron alentamisen kanssa. Siksi haluamme verotuksen painopistettä siirtämällä lisätä tuloja ja kasvattaa arvonnäköveroa 428 miljoonalla eurolla.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 4 r

Kotitalousvähennystä korotettava

Suomen työmarkkinat muuttuvat koko ajan. Vakituksessa työ- tai virkasuhteessa olevien palkansaajien osuus pienenee samanaikaisesti, kun freelancereiden ja yksinyrittäjien määrä kasvaa. Maamme yrittäjien parissa yksinyrittäjien ja ammatinharjoittajien osuus on noussut kahteen kolmasosaan. Tämä osoittaa sen, että yksityisyrittäjät ja freelancerit tekevät suuren osan siitä työstä, jonka aiemmin hoitivat palkansaajat.

Nykyisellään verojärjestelmässämme on monenlaisia verovähennyksiä. Osa vähennyksistä edistää yrittäjyyttä ja työllisyyttä, osa vähentää pimeää työtä ja osa edistää yhteiskunnassa vaikeassa asemassa olevien ryhmien tilannetta. Kaikkia verovähennyksiä on tarkasteltava niiden arvioidun työllistävän vaikutuksen kannalta. Uusien vähennysten käyttöönotto on perusteltua, jos niiden arvioidaan elvyttävän työllisyyttä ja siten edistävän verotulojen muodostumista. Kotitalousvähennys on hyvä esimerkki vähennysmuodosta, joka vaikuttaa verotulojen muodostumiseen, edistää yrittäjyyttä ja parantaa työllisyysastetta. Kotitalousvähennys auttaa lisäksi harmaan talouden torjunnassa. Aiemmat arviot ovat osoittaneet, että verotulojen väheneminen kotitalousvähennyksen vuoksi on maksanut itsensä takaisin, koska työllisyys ja näin ollen verotulot ovat kasvaneet. Tämän vuoksi haluamme korottaa kotitalousvähennyksen enimmäismäärän 2 400 eurosta 3 000 euroon. Tämän lisäksi haluamme nostaa vähennyskelpoisen osuuden työkorvauksesta 50 prosentista 60 prosenttiin ja vähennyskelpoisen osuuden maksetusta palkasta 20 prosentista 30 prosenttiin.

Harmaan talouden torjunta

Harmaasta taloudesta aiheutuu Suomessa suuria verotulojen menetyksiä yhteiskunnalle. Lisäksi harmaa talous heikentää yleistä veromoraalia ja vaikeuttaa laillista toimintaa harjoittavien yritysten kilpailumahdollisuuksia. Eräiden tutkimusten mukaan (eduskunnan tarkastusvaliokunta 2010) harmaan talouden suuruusluokka on 10—14 miljardia euroa, mikä vastaa 5,5—7,5 prosenttia bruttokansantuotteesta. Tämä merkitsee, että harmaa talous aiheuttaa 4—6 miljardin euron taloudelliset menetykset yhteiskunnalle vuodessa. Harmaan talouden torjunta edellyttää valtiolta määrätietoisia toimenpiteitä. Keskeistä tavoitteiden saavuttamisen kannalta on rikosten tekemahdollisuuksien vähentäminen, kiinnijäämisriskin lisääminen sekä viranomaisten reagoitukyvyyn parantaminen harmaan talouden paljastamisessa ja torjunnassa. Poliisi, syyttäjälaitos, tuomioistuinlaitos, Tulli ja verohallinto tarvitsevat tämän vuoksi riittävät voimavarat harmaan talouden tehokkaaseen torjuntaan. On syytä muistaa, että panostukset harmaan talouden torjuntaan maksavat nopeasti itsensä moninkertaisesti takaisin verotuloina, joita ei muuten tulisi valtiolle. Siksi olemme valinneet laittaa 20 miljoonaa euroa lisää harmaan talouden torjumiseen, mistä voi arvioida saatavan noin 70 miljoonan euron lisätulot.

Edellä olevan perusteella ehdotamme, että hyväksytään seuraavat lausumat:

Vastalauseen lausumaehdotus 24

Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee verouudistuksen RKP:n mallin mukaisesti, jossa työn verotusta lasketaan ja kulutuksen verotusta nostetaan maltillisesti.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 4 r

Vastalauseen lausumaehdotus 25

Eduskunta edellyttää, että hallitus antaa eduskunnalle esityksen kotitalousvähennyksestä, jossa kotitalousvähennyksen vuosittainen määrä korotetaan 2 400 eurosta 3 000 euroon, vähennyskelpoinen osuus työkorvauksesta korotetaan 45 prosentista 60 prosenttiin ja vähennyskelpoinen osuus maksetusta palkasta korotetaan 15 prosentista 30 prosenttiin.

Vastalauseen lausumaehdotus 26

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy määrätietoisiin toimenpiteisiin harmaan talouden torjumiseksi.

04. Perintö- ja lahjavero

Esitämme, että perheyriyksissä tapahtuvat sukupolvenvaihdokset vapautettaisiin perintö- ja lahjaverosta. Uudet työpaikat Suomessa syntyvät etenkin pienissä ja keskisuurissa yrityksissä. Monet näistä ovat perheyriyksiä, joissa sujuva sukupolvenvaihdos on edellytys liiketoiminnan jatkumiselle. Onnistunut sukupolvenvaihdos on siten myös työllisyyskysymys, jonka suurimpia haasteita on juuri verotus.

Edellä olevan perusteella ehdotamme, että hyväksytään seuraava lausuma:

Vastalauseen lausumaehdotus 27

Eduskunta edellyttää, että hallitus poistaa perintö- ja lahjaveron sukupolvenvaihdosten osalta.

04. Liikevaihdon perusteella kannettavat verot ja maksut

01. Arvonlisävero

Mielestämme verotuksemme tavoitteen tulee olla kerätä riittävästi varoja, jotta voimme ylläpitää pohjoismaista hyvinvointiyhteiskuntaamme. Veroja tulee kerätä tehokkaasti ja oikeudenmukaisesti, ja keräämisen tulee perustua maksukykyyn. Verotuksen on myös kannustettava ihmisiä työntekoon ja yrittämiseen, ja sen tulee edistää taloudellista kasvua ja työllisyyttä. Vain kestävä kasvun ja verotuloja tuottavan korkean työllisyysasteen avulla voidaan taata hyvinvointiyhteiskunnan jatkuminen myös pitkällä aikavälillä.

Suomen asema World Economic Forumin listalla maailman kilpailukykyisimpien maiden joukossa on viime aikoina laskenut kymmenennelle sijalle. Kilpailukykyimme ei ole riittävän hyvä, mikä näkyy muun muassa siinä, että Suomen Yrittäjien mukaan Suomen viennin kasvu on hitaampaa kuin kasvu vientimarkkinoilla yleisesti. Näin ollen meillä on hyvät mahdollisuudet taloutemme uudistamiselle. Yksi perusedellytys on, että työn vastaanottamisen ja työn tekemisen tulee aina olla kannattavaa. Tämän tavoitteen saavuttamiseen tarvitaan useita eri toimenpiteitä. Yksi niistä on työn verotuksen alentaminen. Verotuksen keventäminen pienentää erilaisten kannustinloukkujen riskiä ja alentaa työn vastaanottamisen kynnystä. Haluamme siirtää verotuksen

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 4 r

painopistettä niin, että työn verotus kevenee ja vastaavasti kulutuksen verotus kasvaa. Teemme tämän korottamalla kaikkia kolmea arvonlisäverokantaa 0,5 prosenttiyksiköllä. Suurimman osan arvonlisäveropohjasta muodostaa kotitalouksien kulutus, joka vastaa lähes 70:tä prosenttia arvonlisäverotuloista. Siksi meistä on täysin välttämätöntä, että arvonlisäverotuksen korotus tapahduttu esityksemme mukaisesti käsi kädessä tuloveron alentamisen kanssa. Siksi haluamme verotuksen painopistettä siirtämällä lisätä tuloja ja kasvattaa arvonlisäveroa 428 miljoonalla eurolla.

Edellä olevan perusteella ehdotamme, että hyväksytään seuraava lausuma:

Vastalauseen lausumaehdotus 28

Eduskunta edellyttää, että hallitus antaa eduskunnalle esityksen kaikkien arvonlisäverokantojen korottamisesta 0,5 prosentilla.

10. Muut verot

03. Autovero

Hallitus on ehdottanut, että autoveroa kevennetään yhteensä noin 200 miljoonan euron edestä tällä hallituskaudella. Kevennys suoritetaan asteittain vuosina 2016—2019. Tämän seurauksena autoveron tuotto laskisi vuonna 2018 yhteensä 117 000 000 euroa. Katsomme, että autoveron alentaminen ei ole perusteltu nykypäivän taloudellisessa tilanteessa, emmekä usko, että muutoksella on odotettuja dynaamisia vaikutuksia. Mielestämme summa, jonka valtio menettää veron alentamisella, tulisi sen sijaan laittaa työllisyyttä parantaviin toimiin, mikä vuorostaan lisäisi verotuloja, joilla rahoitetaan hyvinvointia. Siksi ehdotamme, että autovero pidettäisiin vuoden 2015 tasolla.

Edellä olevan perusteella ehdotamme, että hyväksytään seuraava lausuma:

Vastalauseen lausumaehdotus 29

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin palauttaakseen autoveron vuoden 2015 tasolle.

05. Varainsiirtovero

Yksi momentin suurimmista veromenoista on ensiasunnon oston varainsiirtoverovapaus, joka on arviolta 95 000 000 euroa. Taloudellisesti haasteellisina aikoina on tarvetta tarkastella julkisia menoja ja huolehtia siitä, että kaikki osallistuvat oikeudenmukaisesti taloustilanteen parantamiseen. Valtion ensisijainen tehtävä ei ole verohelpotusten avulla kannustaa yksityisomistukseen. Tämän vuoksi katsomme, että ensimmäisen kiinteistön ja ensimmäisen osakehuoneiston oston verovapaus on etuus, josta me suomalaiset voisimme luopua tässä tilanteessa. Sillä voi olla eräitä pienehköjä vaikutuksia asuntomarkkinoihin, mutta todennäköisesti muutos ei enemmälti vaikuta markkinoihin. Näin ollen katsomme, että voimme tehdä 95 000 000 euron säästön poistamalla ensiasunnon oston varainsiirtoverovapauden.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 4 r

Edellä olevan perusteella ehdotamme, että hyväksytään seuraava lausuma:

Vastalauseen lausumaehdotus 30

Eduskunta edellyttää, että hallitus antaa eduskunnalle esityksen ensiasunnon oston varain-
siirtoverovapauden poistamisesta.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että ehdotus vuoden 2018 talousarvioksi hyväksytään valiokunnan mietinnön mukaisena
edellä todetuin muutoksin,

että edellä ehdotetut 30 lausumaa hyväksytään ja

että yleisperustelujen kohdalla ehdotettu epäluottamuslause hyväksytään.

Helsingissä 11.12.2017

Mats Nylund r
Joakim Strand r

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 5 kd

VASTALAUSE 5 kd

Yleisperustelut

Suomen talous on viimeisen vuoden aikana kääntynyt nousuun kansainvälisten suhdanteiden vauhdettamassa. Talouskasvun vauhdittuminen on lisännyt verotuloja ja mahdollistanut viime vuosien pienemmän velkaantumisen. Talouskasvun ennakoitaan jatkuvan lähivuosien aikana. Tilanne ei kuitenkaan ole aivan niin ruusuinen kuin miltä se tällä hetkellä näyttää. Viennin kasvu on hidastunut, ja olemme yhä kaukana vuoden 2007 huippuluvuista, ja kauppatase on edelleen alijäämäinen.

Pitkällä aikavälillä Suomen taloustilanne näyttää huolestuttavammalta. Korot tulevat väijäämättä kääntymään nousuun jollain aikavälillä. Tämä tulee heikentämään kotitalouksien ostovoimaa ja samalla lisäämään julkisen talouden menoja huomattavasti. Suomen taloutta varjostaa velkataakan lisäksi muitakin murheita. Huoltosuhde heikkenee ja ikäsidonnaiset menot tulevat kasvamaan tulevina vuosina. Hallituksen soite-ratkaisu ei tuo tähän helpotusta, vaan terveysmenot tulevat lähinnä kasvamaan. Sote-uudistus tulee saattaa loppuun, mutta niin, että siinä otetaan huomioon uudistuksen alkuperäiset tavoitteet palveluiden integraation ja saatavuuden suhteen sekä tavoitteet kustannusten nousun hillitsemiseksi.

Kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä ottaa huomioon talouden realiteetit. Tästä syystä ryhmän vaihtoehtobudjetti on vastuullinen ja maltillinen. Tiedostamme sen, ettei valtio voi hallitsemattomasti lisätä menoja noususuhdanteen aikana, varsinkaan kun edelleen jatkamme velkataakan kasvattamista. KD:n vaihtoehto on tasapainoinen esitys, jolla korjataan pahimmat puutteet hallituksen esityksessä.

Kd-eduskuntaryhmä esittää yli 750 miljoonan euron edestä parannuksia hallituksen talousarvioesitykseen nähden. Lisäysoesitysten keskiössä ovat lapsiperheet ja vanhukset. Nämä ryhmät ovat monella tapaa joutuneet hallituksen sopeutustoimien maksumiehiksi tällä vaalikaudella. Lisäksi ryhmä panostaisi merkittävästi lisämäärärahoja sisäilmaongelmien hoitoon. Kd-eduskuntaryhmä panostaisi enemmän myös talouskasvun ja työllisyyden edellytysten parantamiseen.

Kehitysyhteistyön kautta autamme maailman köyhimpiä. Ulkoministeriö on syyskuussa 2016 julkaissut arvion, jonka mukaan kansalaisjärjestöjen tekemä kehitysyhteistyö on tuloksellista ja tehokasta. Arvion johtopäätösten mukaan järjestöjen tukeen vuonna 2015 kohdistetut leikkaukset olivat virhe. Tämän vaalikauden alussa harkitsemattomasti ja nopeasti toimeenpannut leikkaukset näkyvät nyt käytännössä. Järjestöhankkeita on lopetettu ja hyödynsaajia on yli miljoona vähemmän. Sipilän hallituksen aikana kehitysyhteistyömäärärahat ovat laskeneet 0,55 prosentin BKTL-osuudesta ensi vuodeksi aiottuun 0,38 prosentin osuuteen. Leikattua rahoitusta on palautettava asteittain ja suunnattava sitä kansalaisjärjestöjen tulokselliselle kehitysyhteistyölle.

Keskeisimmät ongelmat oikeusministeriön hallinnon alalla liittyvät erityisesti tuomioistuinten perusrahoitukseen. Tuomioistuinten perusrahoituksen matala taso on herättänyt huolta jo pitkään. Hallituksen tekemät pienet panostukset eivät ole läheskään riittäviä. Oikeuslaitoksen tehtävänä on perus- ja ihmisoikeuksiin kuuluvan oikeusturvan toteuttaminen, joka sisältää jokaisen oi-

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 5 kd

keuden saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa sekä saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi. Oikeusvaltiossa hyvä ja laadukas tuomioistuinlaitos on näin ollen välttämätön. Kansalaisten luottamus oikeuslaitokseen perustuu vahvasti siihen, että oikeusturva toteutuu ja oikeudenkäynnit koetaan laadukkaiksi.

Kd-eduskuntaryhmä yhtyy lakivaliokunnan mietinnössä todettuun huoleen syyttäjälaitoksen perusrahoituksen tilasta. Harmaan talouden osalta tulee ottaa huomioon syyttäjän työn merkityksen ja siihen suunnattujen resurssien lisäämistarve. Harmaa talous kasvavana ongelmana edellyttää aiemmin tehdystä tasokorotuksesta huolimatta laajempaa käsittelyä osana talousarvioesitystä. Onnistuneen harmaan talouden torjunnan kautta saadaan merkittäviä tuloja valtiolle.

Yhteiskunnan tehtävänä on vahvistaa kansalaisten luottamusta siihen, että Suomi on yhä turvallinen maa asua, elää, tehdä työtä ja yrittää. Järjestäytyneen rikollisuuden ja terrorismin uhkaan pitää vastata päättäväisesti. Kd-eduskuntaryhmä haluaa vahvistaa poliisin ja suojelupoliisin resursseja ja suorituskykyä vaativissa tilanteissa. Harmaan talouden torjunta vahvistaa yrittäjien luottamusta yhteiskunnan reiluihin pelisääntöihin. Lisäisimme harmaan talouden torjuntaan resursseja niin poliisille, verohallinnolle, tullille kuin oikeuslaitokselle. Esittämämme panostukset harmaan talouden torjuntaan tuovat itsensä takaisin lisääntyvinä verotuloina ja sakkoina. Samalla se tuo elinkeinoelämää elvyttäviä dynaamisia vaikutuksia, kun rehelliset yritykset pystyvät kilpailemaan tasaväkisemmin.

Evankelis-luterilaisella kirkolla on lakisääteisiä hautaus-toimeen, väestökirjanpitoon ja kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden rakennusten ja irtaimiston ylläpitoon liittyviä tehtäviä. Hallitus on päättänyt jättää tekemättä aiemmin sovitut indeksitarkistukset kirkon saamaan rahoitukseen yhteiskunnallisten tehtävien hoitamisesta. Laissa säädetyt tehtävät on korvattava täysimääräisesti. Yhteiskunnallisia tehtäviä hoitaville rekisteröidyille uskonnollisille yhdyskunnille tulee samoin osoittaa lisärahoitusta kiinteistöjen ylläpitoon. Talousarvioesityksessä tuki on liian vähäinen suhteutettuna näiden yhteisöjen jäsenmäärään ja työn laajuuteen.

Liian suuret lapsiryhmät kouluissa ja päiväkodeissa heikentävät osaavan ja ammattitaitoisen henkilökuntamme mahdollisuuksia lapsen yksilölliseen kohtaamiseen, huomioimiseen sekä kehityksen ja oppimisen tukemiseen. Esitämme varhaiskasvatukseen yli kolmevuotiaiden lasten enimmäisryhmäkokojen pienentämistä sekä perusopetukseen erityisavustusta opetusryhmien pienentämiseen. Toisen asteen koulutus on käynyt opiskelijoille yhä kalliimmaksi kasvavien materiaali- ja kirjakulujen vuoksi. Näitä kuluja on kohtuullistettava.

Suomen menestys riippuu korkeasta osaamisestamme ja siitä, olemmeko tieteellisen tutkimuksen kärkimaita. Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen toimintaedellytyksiä ja koulutuksen laatua on jatkuvasti parannettava. Tutkimustoiminnan resursseja on lisättävä kaikilla koulutusasteilla ja lisäksi Teknologian tutkimuskeskus VTT:n rahoitusta on lisättävä, jotta saamme tutkimus-, kehitys- ja innovaatio toiminnan kautta uusia kasvuyrityksiä ja työllisyyttä. Myös Terveystieteiden tutkimuslaitos THL tarvitsee lisämäärärahoja tutkimustoiminnan kehittämiseen soite-uudistuksen murrosvuosina. Valtioneuvoston tutkimushankkeisiin osoitettuja määrärahoja siirtäisimme vapaaseen tutkimukseen.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 5 kd

Monet opiskelevat perheet elävät köyhyysrajan alapuolella. Perheen ja opiskelijan yhdistämistä on helpotettava. Hallituksen talousarvioesityksessä esitetty 75 euron huoltajakorotus on oikeasuuntainen, mutta riittämätön. Kd-eduskuntaryhmä esittää omassa vaihtoehtobudjetissaan huoltajakorotuksen kaksinkertaistamista.

Jokaiselle nuorelle on annettava mahdollisuus kouluttautua ja hankkia ammatti. Etsivä nuorisotyö sekä työpajatoiminta ovat juuri sellaisia ennaltaehkäiseviä sijoituksia, jotka saadaan moninkertaisena takaisin. Tahdomme myös panostaa oppisopimuskoulutukseen, joka on monelle nuorelle paras tapa siirtyä työelämään. Hallituksen säästötoimien sijaan tarvitaan lisää koulutuspaikkoja erityisesti oppisopimuskoulutukseen. Tällä hetkellä oppisopimusoppilaiden kouluttaminen on yrityksille epäedullista ja vaatii liikaa työtä.

Maanviljely ja kotimainen ruoantuotanto ovat ajautuneet viime vuosina kriisiin. Tuottajahintojen lasku, Venäjän asettamat tuontikiellot, tukimaksatusten lykkääntyminen sekä haastavat sääolosuhteet ovat olleet kovia iskuja maataloudelle. Useat tilat ovat viime vuosina joutuneet lopettamaan toimintansa. Samalla monet maatalousyrittäjät harkitsevat elinkelpoisten tilojensa lopettamista, koska tuottajahinnoilla ei enää saa edes tuotantokustannuksia katetuiksi. Kotimainen ruoantuotanto on uhattuna. Viljelijöiden asemasta täytyy pitää huolta, jotta heidän osuutensa elintarvikkeiden arvoketjussa on sen kaltainen, että kannattava tuotanto on mahdollista. Elintarvikemarkkinoiden toimivuudesta ollaan tällä hetkellä huolissaan, ei ainoastaan Suomessa vaan myös Euroopassa. Viljelijöiden ja elintarviketeollisuuden huoleen tulee vastata.

Hallitus esittää talousarvioesityksessään monia leikkauksia, joilla heikennetään maaseudun elinvoimaa. Leikkaukset kohdistuvat mm. maatalouden kehittämisrahoihin sekä nuorten yrittäjyyttä maaseudulla tukevaan 4H-toimintaan. Kd-eduskuntaryhmä esitti vaihtoehtobudjetissaan näiden säästöjen perumisesta ja pitää hyvänä valiokunnan mietinnön mukaista päätöstä näiden määrärahojen palauttamisesta. Hallitus esittää myös säästöjä Suomen Metsäkeskukseen, joka tukee Suomen metsien kestävää hoitoa. Tämä leikkaus tulee myös perua.

Liikenneyhteyksien heikkeneminen rapauttaa maakuntien edellytyksiä houkutella yritysinvestointeja, työvoimaa, opiskelijoita ja matkailijoita. Edellinen hallitus linjasi liikennepoliittisessa selonteossaan, että "Suomen aluerakennetta kehitetään monikeskuksisena ja verkottuvana sekä hyviin liikenneyhteyksiin perustuvana kokonaisuutena". Tästä periaatteesta ei tule luopua. Tarvitaan riittäviä panostuksia uusiin liikennehankkeisiin ja väyläverkoston ylläpitoon koko maassa. Joukkoliikenteen tukiin tarvitaan samoin lisäpanostuksia. Kd-eduskuntaryhmä esittää lisäpanostuksia joukkoliikenteen ostopalveluihin erityisesti pääkaupunkiseudun ulkopuolella.

Taloukasvu on lähtenyt viimein käyntiin vientivetoisesti. Myönteisistä talousuutisista huolimatta työllisyys laahaa yhä matalalla. Työvoima ja työpaikat eivät aina kohtaa. Palkkatukeen ja starttirahoihin esittämämme 30 miljoonan euron lisäpanostus mahdollistaisi julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden aktiivisemmän roolin ja vähentäisi työttömyyttä.

Yhdistykset ja säätiöt työllistävät niitä pitkäaikaistyöttömiä, jotka tarvitsevat työllistykseen erityistä tukea ja henkilökohtaista ohjausta ja joiden mahdollisuudet saada töitä avoimilta työmarkkinoilta ovat heikot. Kolmas sektori painottaa työllistämistoiminnassaan sosiaalisia näkökulmia, ja julkisin varoin tuettu työllistämistoiminta antaa niille mahdollisuuden joustaa tuottavuus- ja tu-

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 5 kd

losodotuksissa. Kd-eduskuntaryhmä näkee huonona suuntana sen, että palkkatukea on lisätty yrityksille kolmannen sektorin kustannuksella. Lisämäärärahat tulisi kohdistaa niin, että voidaan säilyttää kolmannen sektorin käytössä olevien palkkatukien taso.

Vaikka työttömyys on edelleen korkealla tasolla, on Suomessa aloja ja alueita, joita vaivaa paha työvoimapula. Insinööreistä, rakennusmiehistä ja koodaajista on pulaa monilla alueilla. Venerakennusteollisuutta ja yksityistä turvallisuusalaa vaivaa samoin työvoimapula alueellisesti. Hallitus keskittyy tomissaan liikaa työttömyys- ja työllisyysprosenttiin ilman, että tuotaisiin selkeitä ratkaisuja työvoimapulaan. Työvoimapula on suurin kasvua haittaava tekijä nyt, ja sen korjaamiseen tarvitaan panostuksia.

Yritystukien kriittinen läpikäyminen on ollut pitkään agendalla. Tiettyjä tukia tulee leikata ja määrärahoja tulee samalla kohdentaa uudelleen. Kasvun vauhdittamiseksi Kd-eduskuntaryhmä esittää markkinointiavustuksia pienten ja keskisuurten yritysten kansainvälistymisen tueksi, jotta ne voisivat osallistua vientiä edistäviin myyntitapahtumiin ulkomailla. Uudet työpaikat ja kasvu syntyvät pienissä ja keskisuurissa yrityksissä. Niiden kasvua ja kansainvälistymistä kannattaa tukea.

Kd-eduskuntaryhmä näkee, että lapsiperheiden hyvinvointi on pohjana koko yhteiskunnan hyvinvoinnille. Tarvitsemme lapsimyönteistä ilmapiiriä ja pitkäjänteistä perhepolitiikkaa. Lapsiperheiden asemaa vahvistavilla ratkaisuilla voidaan lisätä perheiden uskoa omaan selviytymiseensä ja kannustaa nykyistä suurempaan lapsilukuun. Lapsilisä on tärkein lapsettomien ja lapsiperheiden välistä tulonjakoa tasaava etuus, mutta sen reaaliarvo on laskenut peräti 30 prosenttia vuodesta 1994 ja lapsilisien ostovoima heikkenee edelleen ensi vuonna. Lapsivähennyksen säilyttämisen lisäksi lapsilisiin tulee tehdä leikkaukset kompensoiva tasokorotus.

Perhevapaiden ja lastenhoidon tukia uudistaisimme tavalla, joka lisää perheiden valinnanvapautta ja tuo joustoa kiireiseen perhearkeen. Esitämme uudistuksen pohjaksi taaperobonusmalliamme, jossa raha seuraa lasta ja etuus voidaan käyttää hoivapalvelujen ostamiseen tai kotihoitoon.

Monet vanhuksat kipuilevat heikentyvän eläkkeen ja kasvavien sairaskulujen luomassa köyhyysloukussa. Hallituksen tekemä indeksileikkaus ja indeksijääditys kansaneläkkeeseen on peruutettava. Lisäksi tarvitaan tuntuvampi tasokorotus takueläkkeeseen. Kd-eduskuntaryhmä esittää laajamittaisen palvelusetelijärjestelmän käyttöönottoa ikääntyneiden palveluihin sekä vuosittaisen lääkemenojen omavastuuosuuden alentamista.

Hallituksen esittämät toimenpiteet kansaneläkeindeksin jäädyttämisestä kohdistuvat niihin ihmisiin, jotka ovat jo valmiiksi yhteiskunnassa heikoimmassa asemassa. Tämän esityksen lisäksi hallitus kohdistaa myös muita leikkaustoimenpiteitä samaan ihmisryhmään, mistä seuraa, että eri toimenpiteiden yhteisvaikutuksesta seuraa kohtuuton lopputulos. Pienimpien eläkkeiden saajat ovat Suomessa vähävaraisimpien joukossa ja suurimpien tukien tarpeessa.

Takuueläke turvaa Suomessa asuvalle henkilölle vähimmäiseläkkeen, jos kaikki hänen eläkkeensä ennen verotusta jäävät takuueläkkeen alle. Pienituloisten eläkeläisten toimeentuloa tulee parantaa hallituksen esitystä enemmän. Tuntuva korotus takuueläkkeeseen helpottaisi merkittävästi monen eläkeläisen mahdollisuuksia selvitä arjesta. Takuueläkkeen kaavailtua suurempi korotus

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 5 kd

on perusteltua, kun otetaan huomioon muut hallituksen päätökset, jotka lisäävät eläkeläisten kuluja.

Kd-eduskuntaryhmä esittää laajamittaisen palvelusetelijärjestelmän käyttöönottoa ikääntyneiden palveluihin, sillä palveluja on voitava hankkia joustavasti hoivatarpeen mukaan. Useat vanhuksat tarvitsevat yksilöityjä ja laadukkaita palveluita pystyäkseen asumaan omassa kodissaan, tai sitten laadukasta hoitoa palvelutaloissa. Sote-uudistukseen varattuja ylimitoitettuja hankerahjoja tulee mieluummin käyttää vanhustenhuollon palvelusetelijärjestelmän pilottihankkeisiin.

Lääkemenot rasittavat senioreiden taloutta varsinkin alkuvuoden aikana, kun lääkekorvausten omavastuuosuuksien maksukatto on vielä täyttymättä. Lääkekorvausjärjestelmää on uudistettava siten, että maksukattoa alennetaan ja että alkuvuoden kulurasitus olisi mahdollista jakaa useammalle kuukaudelle. Keliakikoille suunnattu ruokavaliokorvaus tulee säilyttää, sillä ruokavalio on keliakikon ainoa hoito, mutta sen tuomia kuluja ei nykyään enää korvata.

Laadukkaalla saattohoidolla hälvennetään elämän päättymiseen liittyviä pelkoja ja lievitetään sekä kuolevan että omaisten tuskaa. Maalliselle elämälle on turvattava ihmisarvoa kunnioittava loppu. Suomessa on kehitetty erinomaisia saattohoidon toteuttamismalleja. Hyvien käytäntöjen levittämiseksi koko maahan tarvitaan lisäresursseja ja henkilöstön koulutusta.

Arviolta 800 000 suomalaista altistuu vuosittain rakennusten kosteusvaurioille ja niistä aiheutuville sisäilmaongelmille. Kymmenet tuhannet oirehtivat päivittäin. Sisäilmaongelmiin on tartuttava voimallisesti ja siihen tarvitaan laaja-alainen kansallinen sisäilmaohjelma. Kd-eduskuntaryhmä esittää omassa vaihtoehtobudjetissaan sisäilmaohjelman käynnistämistä ja sen riittävää rahoittamista 100 miljoonalla eurolla. Tieteellinen näyttö kosteusvaurioiden yhteydestä eri tauteihin ja oireisiin on häkellyttävän ristiriitaista ja epäselvää.

Tarvitsemme lisää yliopistotasoista tutkimusta sekä yhteisiä toimintamalleja altistumisen ja terveyshaittojen arviointiin. Yliopistosairaaloihin tarvitaan sisäilmapoliklinikat. Sisäilmasta sairastuneille tarvitaan sairausluokitus ja vahvempi sosiaaliturva. Kuntien investointipaineet sisäilmaongelmien korjaamiseksi ovat mittavia. Kun sisäilmaongelma on havaittu, tarvitaan pikaisesti väistötilat. Kuntia on tuettava sisäilmaongelmien aiheuttamien rakennusinvestointimenojen kattamisessa ja esimerkiksi kotiopetuksen järjestämisessä sairastuneille.

Mielenterveysongelmat vaikeuttavat monen opintoja ja työssä jaksamista ja saattavat johtaa pysyvään työkyvyttömyyteen. On paitsi inhimillistä myös taloudellisesti järkevää, että hoitoa annetaan oikea-aikaisesti ja oikealla tavalla.

Kd-eduskuntaryhmä kantaa huolta kaikista yhteiskunnan vähäosaisista. Yli 20 000 ihmistä hankkii viikoittaisen ruokansa leipäjonoista. Avustuksia ruokaa jakaville järjestöille on syytä jatkaa, sillä moni kaikkein huono-osaisimmista on riippuvainen eri seurakuntien ja järjestöjen antamasta ruoka-avusta. Ylivelkaantuneiden määrä on kasvussa. Uuden alun mahdollisuus on tarjottava riittävällä talous- ja velkaneuvonnalla.

Ympäristön suojeleminen vaatii valintoja. Biokaasun tuotannon ja käytön lisääminen on sekä taloudellisesti järkevää että ympäristöystävällistä. Kannatamme biokaasun käytön lisäämistä liikenteessä

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 5 kd

sekä biokaasutuotannon lisäämistä maataloilla. Investoinnit tarvitsevat vielä tässä vaiheessa tukea, jotta biokaasun tuotantoa ja käyttöä voidaan vauhdittaa. Tuhansien järvien maassa vesien-suojelulle riittää tarvetta. Monet vesistöistämme ovat liiallisen kuormituksen alla ja suoje- lu- ja kunnostustoimien tarpeessa. Hallitus on kuitenkin leikannut merkittävästi vesien- suojeluun kohdistettuja määrärahoja, eikä vuodelle 2018 esitetty määrärahojen korotus riitä korjaamaan leik- kauksia.

Kd-eduskuntaryhmä esittää vaihtoehtobudjetissaan uusia tuloja ja säästöjä, jotka kattavat määrä- rahojen lisäyksesitykset. Kd-eduskuntaryhmä suhtautuu myönteisesti hallituksen esityksiin tulo- verotuksen keventämisestä. Näiden muutosten lisäksi Kd-eduskuntaryhmä esittää useita perustel- tuja ja tarpeellisia muutoksia tuloverotukseen. Esitykset liittyvät tuloverotuksen lapsivähennyk- sen jatkamiseen, verovähennysoikeuden laajentamiseen koskemaan kehitysyhteistyötä harjoitta- vien järjestöjen tukemista sekä työmarkkinajärjestöjen jäsenmaksujen verovähennyskelpoisuu- den rajoittamiseen.

Pääasiassa Kd-eduskuntaryhmä rahoittaisi vastalauseessa esitetyt määrärahalisäykset terveyspe- rusteisilla haittaveroilla, joilla edistetään ihmisten terveyttä taloudellisten vaikutusten lisäksi. So- kerivero kohdistuu tasapuolisesti eri tuoteryhmiin ja perustuu elintarvikkeisiin lisättyyn sokeriin. Alkoholiveroa tulee korottaa enemmän kuin hallituksen talousarvioesityksessä. Alkoholin hin- nan korottaminen on sitäkin tärkeämpää, kun alkoholin saatavuutta lisätään alkoholilain muutok- sella.

Alkoholihaittojen määrä on suorassa suhteessa alkoholin kokonaiskulutukseen. Tehokkain tapa hillitä alkoholin väärinkäyttöä on vaikuttaa alkoholin saatavuuteen ja hintaan. Alkoholiveron as- teittainen korotus on yksi keskeinen toimenpide vähentää alkoholihaittoja. Aiemmat veronkoro- tukset ovat osoittaneet, että hinnan nousu vaikuttaa selkeästi alkoholin kokonaiskulutukseen. Al- koholivero on asetettava sellaiselle tasolle, että se hillitsee alkoholin käyttöä ja että veron tuotto on järkevässä suhteessa alkoholin käytön yhteiskunnalle aiheuttamiin kustannuksiin.

Kd-eduskuntaryhmän vaihtoehto on talouden realiteetit huomioon ottava ja tasapainoinen esitys. Kristillisdemokraatit haluavat rakentaa kestävästä lähimmäisyhteiskuntaa, jossa huolehdimme hei- koimmista, jossa lapsiperheet voivat hyvin, jossa ihmiset ovat terveempiä, jossa panostetaan kou- lutukseen ja turvallisuuteen ja jossa on turvallista elää ja vanheta.

Edellä olevan perusteella ehdotan hyväksyttäväksi seuraavat lausumat:

Vastalauseen lausumaehdotus 1

Eduskunta edellyttää, että hallitus pyrkii edelleen vähentämään julkisen talouden velkaan- tumista ja pyrkii löytämään uskottavia keinoja talouden pitkän aikavälin ongelmien ratkai- semiseksi.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 5 kd

Vastalauseen lausumaehdotus 2

Eduskunta edellyttää, että hallitus toteuttaa sosiaali- ja terveydenhuollon uudistukseen sel-
laisella tavalla, että siinä otetaan huomioon uudistuksen alkuperäiset tavoitteet palvelui-
den integraation ja saatavuuden suhteen sekä tavoite kustannusten nousun hillitsemiseksi.

Vastalauseen lausumaehdotus 3

Eduskunta edellyttää, että hallitus panostaa riittävästi resursseja talouskasvun ja erityisesti
työllisyyden kasvun edellytysten parantamiseen.

Vastalauseen lausumaehdotus 4

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin turvatakseen oikeuslaitoksen toi-
mintaedellytykset ja kansalaisten oikeusturvan sekä kielelliset oikeudet.

Vastalauseen lausumaehdotus 5

Eduskunta edellyttää, että hallitus torjuu tehokkaasti harmaata taloutta ja osoittaa siihen
tarvittavat resurssit viranomaisille.

Vastalauseen lausumaehdotus 6

Eduskunta edellyttää, että hallitus parantaa sisäisestä turvallisuudesta huolehtivien viran-
omaisten mahdollisuuksia vastata uusiin uhkakuviin turvallisuusympäristön muuttuessa
yhä haasteellisemmaksi.

Vastalauseen lausumaehdotus 7

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin turvatakseen laadukkaan ja tasa-
arvoisen opetuksen kaikille lapsille ja nuorille koulutusasteesta riippumatta.

Vastalauseen lausumaehdotus 8

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin ammatillisen koulutuksen ja op-
pisopimuskoulutuksen koulutuspaikkojen lisäämiseksi.

Vastalauseen lausumaehdotus 9

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin lisätäkseen tutkimukseen ja kehi-
tykseen kohdennettuja määrärahoja korkeakouluissa ja keskeisissä tutkimuslaitoksissa.

Vastalauseen lausumaehdotus 10

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin parantaakseen ruuan alkutuotta-
jien asemaa elintarvikeketjussa ja nostaakseen tuottajahintoja.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 5 kd

Vastalauseen lausumaehdotus 11

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin vastatakseen työvoimapulasta kärsivien alojen ja alueiden ongelmiin.

Vastalauseen lausumaehdotus 12

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin parantaakseen lapsiperheiden asemaa perumalla aiemmin tehdyt lapsiperheisiin kohdistuneet leikkaukset.

Vastalauseen lausumaehdotus 13

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin uudistaakseen perhevapaiden ja lastenhoidon tukia tavalla, joka lisää perheiden valinnanvapautta ja tuo joustoa perheiden arkeen.

Vastalauseen lausumaehdotus 14

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin vanhusten hyvän hoidon takaamiseksi ottamalla käyttöön laaja-alainen vanhuksille suunnattu palvelusetelijärjestelmä.

Vastalauseen lausumaehdotus 15

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin turvatakseen vähävaraisille suunnatun ruoka-avun järjestämisen tulevaisuudessa.

Vastalauseen lausumaehdotus 16

Eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää kasvavien toimeentulo-ongelmien ja maksuvaikeuksien syyt ja etsii ratkaisuja ehkäistä äärimmäistä köyhyyttä ja epätoivoa.

Vastalauseen lausumaehdotus 17

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin kehittääkseen verotusta niin, että verotuksen painopistettä siirretään ihmisille ja kansantaloudelle haitallisten tuotteiden verotukseen ja kevennetään työntekoon, perhe-elämään ja yrittäjyyteen kohdistuvaa verotusta.

Vastalauseen epäluottamusehdotus

Eduskunta toteaa, että hallitus on kohdistanut hallituskauden aikaiset säästötoimensa lapsiperheisiin ja vanhusväestöön. Hallituksen toimista johtuen yhteiskunnan eriarvoistuminen on lisääntynyt ja kaikkein heikoimmassa asemassa olevien tilanne kurjistunut. Hallitus on samalla epäonnistunut tärkeimmän yksittäisen uudistuksen aikaansaamisessa ja läpiviemisessä. Hallituksen sote-malli ei vastaa uudistuksen alkuperäisiä tavoitteita. Tämän

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 5 kd

johdosta eduskunta toteaa, että hallitus on epäonnistunut eikä nauti eduskunnan luottamusta.

Yksityiskohtaiset perustelut

MÄÄRÄRAHAT

Pääluokka 24

ULKOASIAINMINISTERIÖN HALLINNONALA

30. Kansainvälinen kehitysyhteistyö

66. Varsinainen kehitysyhteistyö (siirtomääräraha 3 v)

Sipilän hallituksen aikana kehitysyhteistyömäärärahat ovat laskeneet merkittävästi. Kauden alussa kehitysyhteistyövarojen osuus oli 0,55 prosenttia BKTL:sta, kun se ensi vuonna laskee jo 0,38 prosenttiin. Vastoin hallituksen päätöksiä suositellaan ulkoministeriön omassa arvioinnissa kansalaisjärjestörahoituksen lisäämistä.

KD vaatii kehitysyhteistyön rahoituksen suuntaamista niin, että tukea ohjataan takaisin kansalaisjärjestöjen tekemään tulokselliseen ja tehokkaaseen kehitysyhteistyöhön.

Kansalaisjärjestöjen antama apu suuntautuu mm. koulutus- ja terveydenhuoltopalvelujen kautta suoraan kohdemaan kansalaisille ja auttaa heitä nousemaan köyhyydestä. Panostaminen kehitysyhteistyöhön on samalla panostamista rauhaan ja vakauteen koko maailmassa.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että momentille 24.30.66 lisätään 30 000 000 euroa kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyöhön ja että hyväksytään seuraava lausuma:

Vastalauseen lausumaehdotus 18

Eduskunta edellyttää, että kehitysyhteistyötä tekevien kansalaisjärjestöjen rahoitus turvataan ja huomioidaan kansalaisjärjestöjen tekemän työn merkitys kaikkein heikoimmassa asemassa olevien ihmisten auttamisessa.

Pääluokka 25

OIKEUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

10. Tuomioistuimet ja oikeusapu

03. Muiden tuomioistuinten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 5 kd

Kansalaisten luottamus oikeuslaitokseen perustuu vahvasti siihen, että oikeusturva toteutuu ja oikeudenkäynnit koetaan laadukkaiksi. Oikeusprosessit eivät myöskään saa pitkittyä kohtuuttomiksi. Laadukas ja tehokas tuomioistuinlaitos edellyttää kuitenkin resursoinnilta riittävän tason lisäksi vakautta ja pitkäjänteisyyttä.

Tuomioistuinten perusrahoituksen matala taso on herättänyt huolta jo pitkään. Hallituksen tekemät pienet panostukset eivät ole läheskään riittäviä. Tarvitaan lisäpanostuksia, jotta voidaan turvata tuomioistuinten toiminta ja vahvistaa ihmisten luottamusta oikeuslaitokseen.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että momentille 25.10.03 lisätään 2 000 000 euroa tuomioistuinten toiminnan turvaamiseksi.

30. Syyttäjät

01. Syyttäjälaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Harmaa talous aiheuttaa yhteiskunnalle merkittäviä verotulojen menetyksiä. Samalla se vaikeuttaa laillisesti toimivien yritysten kilpailumahdollisuuksia. Talousrikollisuus ja harmaa talous ovat nopeasti laajenevia ja rikoksentekomuotojaan muuttavia rikollisuuden aloja.

Syyttäjän asema harmaan talouden vastaisessa työssä sekä rikosvastuun toteutumisen varmistamisessa on keskeinen. Talousrikollisuus ja harmaan talouden aktiivinen torjunta vaativat kuitenkin riittäviä resursseja. Huomioitavaa on, että syyttäjille tulevat juttumäärät ovat kokonaisuudessa viime vuosina kasvaneet. Tämän ohessa myös vaativat tapaukset ovat lisääntyneet ja rikosnimikkeet ylipäättänsä lisääntyneet. Syyttäjälaitoksen resursseja tulee lisätä, jotta talousrikoksiin pystytään puuttumaan nykyistä tehokkaammin.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että momentille 25.30.01 lisätään 2 000 000 euroa syyttäjän toimintamenoihin harmaan talouden torjunnan tehostamiseen.

Pääluokka 26

SISÄMINISTERIÖN HALLINNONALA

10. Poliisitoimi

01. Poliisitoimen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Sisäisen turvallisuuden vahvistaminen sekä harmaan talouden aktiivinen torjunta vaativat riittäviä resursseja viranomaisille. Erityisesti poliisilla on tässä työssä keskeinen rooli. Rikollisuuden lisääntyminen sekä erityisesti järjestäytyneen ja vakavan rikollisuuden kasvu edellyttävät, että poliisiin toimintaedellytyksiä pystytään vahvistamaan. Vastaavasti myös harmaan talouden vas-

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 5 kd

taisella työllä on merkittävä yhteiskunnallinen vaikutus, sillä torjunnan tarkoituksena on kerta-luontoisten sakkojen ja rangaistusverojen lisäksi lisätä pelotevaikutusta ja sitä kautta myös edis-tää vapaata ja rehellistä kilpailua.

Työ sisäisen turvallisuuden edistämiseksi sekä poliisin suorittama talousrikostutkinta sekä yh-teistoiminta muiden viranomaisten kanssa vaativat riittävän määrän henkilöstöä. Ilman riittäviä henkilöstöresursseja ja pitkäjänteisyyttä panostuksissa ei voida saavuttaa asetettuja tavoitteita. Kd-eduskuntaryhmän vaihtoehtobudjettiin sisältyvän esityksen mukaisesti lisämäärärahasta 13 000 000 suunnataan poliisin toimintamenoihin sisäisen turvallisuuden edistämiseen ja 4 000 000 poliisin toimintamenoihin harmaan talouden torjunnan tehostamiseen.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että momentille 26.10.01 lisätään 17 000 000 euroa Poliisin toimintamenoihin sisäisen tur-vallisuuden edistämiseen ja harmaan talouden torjunnan tehostamiseen.

02. Suojelupoliisin toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Suojelupoliisin keskeinen tehtävä on ehkäistä ennalta sellaisia tekoja ja hankkeita, jotka voivat vaarantaa kansallista turvallisuutta. Kuten hallituksen talousarvioesityksessä todetaan, kansalli-sen turvallisuuden takaaminen voimakkaasti muuttuvassa toimintaympäristössä edellyttää supon toimintaedellytysten varmistamista ja suorituskyvyn kehittämistä. Hallituksen esittämät pienet li-säykset supon määrärahoihin terrorismin torjuntaan ja sisäisen turvallisuuden parantamiseen ovat oikeansuuntaisia, mutta riittämättömiä tarpeeseen nähden. Supon toimintakyvyn parantamiseksi ja kansallista turvallisuutta uhkaavien henkilöiden seuraamiseksi tarvitaan lisäresursseja.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että momentille 26.10.02 lisätään 3 000 000 euroa suojelupoliisin toimintamenoihin.

Pääluokka 28

VALTIOVARAINMINISTERIÖN HALLINNONALA

10. Verotus ja tulli

01. Verohallinnon toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Verohallinto on keskeinen toimija harmaan talouden torjunnassa, ja sille kuuluvat muun muassa verotarkastukset, erilaiset hankkeet, kampanjat sekä verotuksen yhteydessä tehtävät ohjaukset ja valvonnat. Verohallinto tekee harmaaseen talouteen liittyvien verotarkastusten yhteydessä tiivis-tä yhteistyötä koti- ja ulkomaisten viranomaisten kanssa. Verotarkastuksen kansainvälinen yh-teistyö mahdollistaa keinon puuttua myös kansainväliseen veronkiertoon. Yhä globalisoituneem-massa maailmassa tämä työ vaatii erityistä osaamista ja myös toimintoon suunnattua rahoitusta sekä resursseja.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 5 kd

Tehokas harmaan talouden torjunta edellyttää riittäviä resursseja. Resurssien vähentäminen johtaa muun muassa valvonnan ja viranomaisyhteistyön heikentymiseen. Lisäpanostuksilla ja tarkastustoiminnan aktiivisella kehittämisellä saadaan moninkertainen tuotto lisääntyvien verotulojen muodossa. Epärehelliseen toimintaan puuttumalla parannetaan samalla rehellisten yritysten toimintaedellytyksiä.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että momentille 28.10.01 lisätään 10 000 000 euroa verohallinnon toimintamenoihin harmaan talouden torjunnan tehostamiseksi.

02. Tullin toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Tullilla on tärkeä tehtävä harmaan talouden torjunnassa. Torjuntaan kuuluu muun muassa ennaltaehkäiseviä toimia sekä reaaliaikaisen että jälkikäteisen valvonnan harjoittamista. Torjuntaa tehdään yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa. Tullin suorittamaan valvontaan ja rikostutkintaan laitetut resurssit palautuvat moninkertaisesti yhteiskunnalle takaisin kerättyjen maksujen ja sakkojen sekä lisääntyneiden verotulojen muodossa. Tullin harmaan talouden torjunnan suorat tulot valtiolle ovatkin viime vuosina kasvaneet.

Rikosmäärien kasvu, rikosten monimuotoistuminen ja järjestäytyneen ja rajat ylittävän rikollisuuden lisääntyminen aiheuttavat uusia haasteita viranomaisille. Jotta harmaan talouden torjunta voi myös jatkossa olla tehokasta, tarvitaan siihen riittäviä resursseja.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että momentille 28.10.02 lisätään 3 000 000 euroa tullin toimintamenoihin harmaan talouden torjunnan tehostamiseen.

90. Kuntien tukeminen

30. Valtionosuus kunnille peruspalvelujen järjestämiseen (arviomääräraha)

Noin 800 000 suomalaista altistuu homeille ja kosteusvaurioille vuosittain ja useita kymmeniä tuhansia saa päivittäin oireita. Sairauksia aiheuttavat homeiden ja muiden kosteusvauriomikrobien, kuten bakteerien, toksiinit ja muut sisäilman vaaralliset epäpuhtaudet. Kunnat ovat joutuneet suuren ja kasvavan sisäilmaongelman eteen, jonka ratkaisemiseksi niiden voimavarat eivät riitä. Tarvitaan erityinen sisäilmaohjelma, jossa kuntia tuetaan sisäilmaongelmien aiheuttamien menojen kattamisessa. KD:n vaihtoehtobudjetin mukaisessa ohjelmassa suunnataan 20 000 000 euroa sisäilmapoliklinikoiden saamiseksi yliopistollisiin keskussairaaloihin, 10 000 000 euroa sisäilmasairastuneiden koululaisten kotiopetuksen järjestämiseen ja 50 000 000 euroa väistötilojen pikaiseen hankintaan.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 5 kd

Mielenterveyspalvelut

Eri kaupungeista on viime aikoina tullut tietoja mielenterveysongelmista kärsivien nuorten yhteydenottojen ja läheteiden määrän kasvusta alkuvuoden aikana. Nuorten lisäksi mielenterveysongelmat kasvavat myös aikuisväestön keskuudessa. Koulu- tai työterveyshuollon ulkopuolella olevien aikuisten mahdollisuus päästä ajoissa tarkoituksenmukaiseen hoitoon on huonompi kuin muilla. Oikea-aikainen ja vaikuttava hoito lisää myös yhteiskunnan turvallisuutta. Panostukset mielenterveystyöhön toisivat itsensä takaisin pitkällä aikavälillä. Kunnat tarvitsevat lisätukea selvittääkseen kasvavasta mielenterveyshoidon tarpeesta. Mielenterveystyön vahvistamiseen esitetään KD:n vaihtoehdossa 10 000 000 euron lisäystä kuntien peruspalveluiden tuottamiseen.

Saattohoitoa kehitettävä

Saattohoito on tällä hetkellä kehittyneempää kuin koskaan aiemmin ihmiskunnan historiassa. Saattohoitoa ja sen saatavuutta on parannettu muun muassa lisäämällä hoitopaikkoja, perustamalla uusia saattohoitoyksiköitä, kehittämällä hoitoketjuja, panostamalla koulutukseen sekä lisäämällä henkilöstön osaamista ja tietoisuutta. Ohjeista ja suosituksista huolimatta osaavan saattohoidon saatavuus on Suomessa kuitenkin edelleen liian sattumanvaraista.

Saattohoidon riittävä ja yhdenvertainen toteutuminen edellyttää, että se on tarvittaessa kaikkien ihmisten saatavilla riippumatta asuinpaikasta tai sairaudesta. Tällä hetkellä kuntien välillä on kuitenkin vielä liian suuria eroja saattohoidon saatavuudessa ja laadussa, eikä yhdenvertaisuus saattohoidossa toteudu. Kohdistamalla enemmän resursseja edistettäisiin saattohoidon yhdenvertaista saatavuutta maanlaajuisesti. Resurssipulan lisäksi on myös osaamisvajetta, minkä vuoksi myös koulutukseen tulee panostaa. Saattohoidon valtakunnalliseen edistämiseen esitetään KD:n vaihtoehdossa 20 000 000 euron lisäys ensi vuoden talousarvioon.

Edellä olevan perusteella ehdotan hyväksyttäväksi seuraavat lausumat:

Vastalauseen lausumaehdotus 19

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin laaja-alaisen ja vaikuttavan sisäilmaohjelman rahoittamiseksi ja käyttöönottamiseksi koko maassa.

Vastalauseen lausumaehdotus 20

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin mielenterveystyön vahvistamiseksi koko maassa.

Vastalauseen lausumaehdotus 21

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin hyvän ja ihmisarvoa kunnioittavan saattohoidon saatavuuden parantamiseksi yhdenvertaisesti koko maassa.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 5 kd

91. Työllisyyden ja elinkeinoelämän tukeminen

41. Energiaverotuki (arviomääräraha)

Fossiilisista polttoaineista on siirryttävä uusiutuviin ilmastomuutoksen torjumiseksi. Tämä merkitsee maataloudessa panostusta biokaasun tuotantoon. On erityisesti kehitettävä maatilatason biokaasun tuotantolaitoksia, koska raaka-aineet, kuten lanta, suojavyöhykenurmi ja oljet, ovat maatilojen omia luonnonvaroja ja niiden kuljettaminen muualle biokaasun tuotantoon on kannattamatonta. Biokaasun tuotanto pohjautuu maatilan omien ja lähialueiden luonnonvarojen hyödyntämiseen, vähentää kasvihuonekaasupäästöjä, lisää energiaomavaraisuutta ja vähentää fossiilisten polttoaineiden kulutusta sekä samalla tuottaa maatilan tarvitsemia lannoitteita vähentäen keinolannoitteiden tarvetta. Jotta tämä siirtymä biokaasun tukemiseen mahdollistuisi, on varoja siirrettävä fossiilisen polttoaineen käytön tukemisesta biokaasun tuotannon ja käytön edistämiseen.

Edellä olevan perusteella ehdotan hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 22

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin energiaverotuen uudelleenkohdentamiseksi niin, että varoja siirretään fossiilisten polttoaineiden käytön tukemisesta biokaasun käytön edistämiseen.

Pääluokka 29

OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖN HALLINNONALA

01.Hallinto, kirkollisasiat ja toimialan yhteiset menot

51. Avustukset kirkolliseen ja uskonnolliseen toimintaan (kiinteä määräraha)

Valtionhallinnon selvitysten mukaan rekisteröityjen uskonnollisten yhdyskuntien yhteiskunnallista työtä on syytä tukea aivan kuten evankelis-luterilaisen kirkon yhteiskunnallisten tehtävien hoitoa. Uskonnolliset yhdyskunnat tekevät yhteiskunnallisesti tärkeää työtä mm. syrjäytymisen ehkäisemiseksi sekä lasten, nuorison ja lapsiperheiden tukemiseksi. Ne tarvitsevat toiminnassaan erilaisia toimitiloja, joiden hankkiminen, ylläpitäminen ja kunnostaminen vaativat ilman verotusoikeutta toimivilta yhdyskunnilta suuria ponnistuksia.

Näiden toimitilojen rahoitus perustuu suurelta osin vapaaehtoistyöhön ja lahjoituksiin, jolloin rakennusten kunnossapitoon ym. liittyvät maksut voivat nousta tuloihin nähden varsin suuriksi. Joissakin tapauksissa esteettömyys ja turvallisuus vaativat tiloissa lisäjärjestelyitä. Hallituksen esityksessä tuki on liian vähäinen suhteutettuna näiden yhteisöjen jäsenmäärään ja työn laajuuteen.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 5 kd

että momentille 29.01.51 lisätään 1 000 000 euroa rekisteröidyille uskonnollisille yhdistyksille niiden rakennusten korjaus- ja täydennysinvestointeihin.

52. Valtion rahoitus evankelis-luterilaisen kirkon yhteiskunnallisiin tehtäviin (arviomääräraha)

Vuoden 2016 alusta uudistettiin Suomen evankelis-luterilaisten seurakuntien yhteiskunnallisista tehtävistä aiheutuvien kustannusten korvausjärjestelmä. Yhteisöveroon perustuvasta järjestelmästä siirryttiin lakisääteiseen valtion avustukseen. Siirtymisen yhteydessä sovittiin, että rahoituksen määrää korotetaan vuosittain kuluttajahintaindeksin mukaista yleisen hintatason muutosta vastaavasti. Hallitus kuitenkin kiirehti muuttamaan lakia niin, että vuosien 2017 ja 2018 budjeteissa ei indeksikorotuksia enää tehty.

Evankelis-luterilaisen kirkon yhteiskunnallisten tehtävien rahoituksen perusteena ovat hautaus-toimeen, väestökirjanpitoon ja kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden rakennusten ja irtaimiston ylläpitoon liittyvät laissa säädetty tehtävät. Yhteiskunnallisista tehtävistä aiheutuu evankelis-luterilaiselle kirkolle nettokustannuksia yhteensä keskimäärin 146 miljoonaa euroa vuodessa. Indeksikorotuksista luopuminen tarkoittaa sitä, että yhä suurempi osa valtion kirkolle laissa määräämistä tehtävistä maksetaan kirkollisveron tuotolla, eli kirkon jäsenet maksavat myös kirkkoon kuulumattomien kansalaisten kuluja.

Valtiovarainministeriön 19.9.2017 julkaistun ennusteen mukaisesti kuluttajahintaindeksi nousee 0,9 % vuonna 2017 ja 1,5 % vuonna 2018. Jos indeksikorotus toteutettaisiin vuoden 2018 budjettiin vuoden 2018 lisäksi myös takautuvasti vuodelta 2017, momentin määrärahataso nousisi 2 800 000 eurolla.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että momentille 29.01.52 lisätään 2 800 000 euroa evankelis-luterilaisen kirkon yhteiskunnallisiin tehtäviin ja että hyväksytään seuraava lausuma:

Vastalauseen lausumaehdotus 23

Eduskunta edellyttää, että hallitus antaa eduskunnalle esityksen, jolla kumotaan evankelis-luterilaisen kirkon yhteiskunnallisten tehtävien rahoituksen indeksijäädytys.

10. Yleissivistävä koulutus ja varhaiskasvatus

30. Valtionosuus ja -avustus yleissivistävän koulutuksen ja varhaiskasvatuksen käyttökustannuksiin (arviomääräraha)

Liian suuret lapsiryhmät heikentävät osaavan ja ammattitaitoisen henkilökunnan mahdollisuuksia lapsen yksilölliseen kohtaamiseen, huomioimiseen sekä kehityksen ja oppimisen tukemiseen. Vaikutukset ulottuvat pitkälle lapsen myöhempään elämään mm. koulumenestystä heikentäen. Lopulta hallituksen säästötoimet tuovat lisäkustannuksia, kun ennaltaehkäisevän, varhaisen tuen vähentyessä joudutaan turvautumaan raskaampiin, korjaaviin toimenpiteisiin. Kd:n vaihtoehto-

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 5 kd

budjetissa esitetään 7 000 000 euron palauttamista kuntien varhaiskasvatukseen maksettavaan valtionosuuteen.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on osoittanut vuodesta 2010 lähtien valtion erityisavustusta perusopetuksen opetusryhmien pienentämiseen, mutta kuluvana ja ensi vuonna tarkoitukseen ei ole osoitettu enää määrärahoja. Esitämme avustusten palauttamista ja osoitamme tarkoitukseen 43 miljoonaa euroa. Pienempi opetusryhmä lisää opettajan mahdollisuuksia oppilaan yksilölliseen kohtaamiseen sekä kehityksen ja oppimisen tukemiseen. Vahva perusopetus on suomalaisen osaamisen kulmakivi.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että momentille 29.10.30 lisätään 50 000 000 euroa varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen ryhmäkokojen pienentämiseen ja että hyväksytään seuraava lausuma:

Vastalauseen lausumaehdotus 24

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin, joilla ryhmäkokoja pienennetään laadukkaan varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen turvaamiseksi.

Lukion oppimateriaalin hintojen kohtuullistaminen

Jokaisen nuoren on voitava suorittaa vähintään toisen asteen tutkinto. Lukio tai ammatillinen koulutus on käynyt kuitenkin opiskelijoille yhä kalliimmaksi. Lukiolaiselle pakolliset oppikirjat tulevat kalliiksi. Lukiolaisten liiton laskelmien mukaan opiskelija joutuu käyttämään lukiokirjoihin jopa 2 000 euroa. Opiskelumateriaalin hankinta voi olla monelle pienituloiselle perheelle todella haastavaa, varsinkin jos lapsia on useita. On huolehdittava siitä, ettei vähävaraisten perheiden, kuten yksinhuoltaja- tai monilapsisten perheiden, lasten opiskelu keskeydy tai vaikeudu sen vuoksi, etteivät varat riitä opiskeluun tarvittaviin tarvikkeisiin. Tällä hetkellä nuorten yhdenvertaiset mahdollisuudet opiskella eivät käytännössä toteudu.

Opiskelumateriaalista opiskelijoille aiheutuvia kustannuksia tulee laskea. Valtionavustuksella voitaisiin alentaa näitä kustannuksia ja samalla parantaa opiskelijoiden yhdenvertaisuutta.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että momentille 29.10.30 lisätään 5 000 000 euroa lukion opiskelumateriaalin hintojen kohtuullistamiseen opiskelijoille.

20. Ammatillinen koulutus

30. Valtionosuus ja -avustus ammatilliseen koulutukseen (arviomääräraha)

Ammatillisessa koulutuksessa oppilaalta edellytetään hintavienkin materiaalien, koneiden ja välineiden hankkimista. Opiskelumateriaalin hankinta voi olla monelle pienituloiselle perheelle todella haastavaa, varsinkin jos lapsia on useita. On huolehdittava siitä, ettei vähävaraisten perhei-

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 5 kd

den, kuten yksinhuoltaja- tai monilapsisten perheiden, lasten opiskelu keskeydy tai vaikeudu sen vuoksi, etteivät varat riitä opiskeluun tarvittaviin tarvikkeisiin. Tällä hetkellä nuorten yhdenvertaiset mahdollisuudet opiskella eivät käytännössä toteudu. Opiskelumateriaalista opiskelijoille aiheutuvia kustannuksia tulee laskea. Valtionavustuksella voitaisiin alentaa näitä kustannuksia ja samalla parantaa opiskelijoiden yhdenvertaisuutta.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että momentille 29.20.30 lisätään 5 000 000 euroa ammatillisen koulutuksen opiskelumateriaalin hintojen kohtuullistamiseen.

Oppisopimuskoulutus

Oppisopimuskoulutukseen panostamisella ja sen kehittämällä voidaan ehkäistä nuorten syrjäytymistä ja auttaa työelämään mukaan pääsyä. Edistämällä mahdollisuuksia päästä oppisopimuskoulutukseen madalletaan myös työnantajien kynnyksestä työllistää nuoria. Oppisopimuskoulutuksella nuori voi hankkia itselleen ammatillisen tutkinnon työssä oppimalla. Vastaavasti oppisopimuskoulutus on erityisesti erityisoppilaille ja kotoutuville maahanmuuttajille erinomainen tie ammattiin. Opintojen ohella syntyy vahva kontakti työelämään, mikä edesauttaa työllistymistä.

Sipilän hallituksen aikana nuorten aikuisten mahdollisuus päästä oppisopimuskoulutukseen on heikentynyt. KD esittää omassa vaihtoehtobudjetissaan 15 000 000 euron panostusta oppisopimuskoulutuksen jatkumisen mahdollistamiseen ja kehittämiseen.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että momentille 29.20.30 lisätään 15 000 000 euroa oppisopimuskoulutukseen.

40. Korkeakouluopetus ja tutkimus

20. Korkeakoululaitoksen ja tieteen yhteiset menot (siirtomääräraha 3 v)

Ammattikorkeakoulujen perustehtäviin kuuluu opetuksen lisäksi tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotyö. Laajan ammattikorkeakouluverkoston suorittama tutkimustyö hyödyttää elinkeinoelämää koko maassa. Työelämälähtöinen tutkimus lisää myös yritysten halua osallistua tutkimustoimintaan. Ammattikorkeakoulut vahvistavat paikallisesti työ- ja elinkeinoelämän verkostoitumista. Ammattikorkeakoulujen tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaan kohdennettuja määrärahoja korkeakoululaitoksen ja tieteen yhteisistä menoista tulee lisätä niin, että ammattikorkeakoulut pystyvät panostamaan nykyistä enemmän tki-työhön.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että momentille 29.40.20 lisätään 10 000 000 euroa ammattikorkeakoulujen tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotyöhön.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 5 kd

50. Valtionrahoitus yliopistojen toimintaan (siirtomääräraha 2 v)

Suomen tulevaisuuden hyvinvointi on sidottu suomalaisten korkeaan osaamistasoon. Ilman laadukasta korkeakoulutusta kilpailukykyimme tulee romahtamaan kansainvälisessä vertailussa. Pannostamisen sijaan hallitus on tällä vaalikaudella kohdistanut raskaita säästötoimia koulutukseen. Yliopistojen toimintaedellytykset heikkenevät myös vuonna 2018, kun yliopistoindeksin vaikutusta ei huomioida niiden rahoituksessa.

VM:n kokonaistaloudellisten ennusteiden pohjalta voidaan arvioida, että jäädytyksen vaikutus olisi n. 11 600 000 euroa vuonna 2018. Yliopistojen toimintaedellytysten parantamiseksi ja koulutuksen laadun varmistamiseksi tulisi yliopistojen rahoitusta vahvistaa yliopistoindeksin mukaisella lisäyksellä.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että momentille 29.40.50 lisätään 24 500 000 euroa yliopistojen toimintaan ja että hyväksytään seuraava lausuma:

Vastalauseen lausumaehdotus 25

Eduskunta edellyttää, että hallitus antaa eduskunnalle esityksen, jolla kumotaan yliopistojen rahoitukseen kohdistettu indeksijäädytys.

54. Strateginen tutkimusrahoitus (arviomääräraha)

Valtioneuvoston päättämien tutkimushankkeiden rahoitusta on lisätty merkittävästi viime vuosina, ja se on johtanut sektoritutkimusrahoituksen heikentymiseen. Samanaikaisesti eduskunnassa on laajaa tyytymättömyyttä siihen, että lainvalmistelussa ei tehdä kunnollisia vaikutusarvioita, mikä erityisesti korostuu sosiaali- ja terveysministeriön hallinnon alalla. Jotta kansalaisten hyvinvointiin vaikuttavien vaikutusarvioiden tekeminen tulisi säännölliseksi lainvalmistelun rutiniiniksi, tulee se keskittää Terveyden ja hyvinvoinnin laitokseen ja sinne hankkia riittävät tutkimusvälineet. Se on osa hyödyllistä strategista tutkimusta. Samoin sote-uudistus edellyttää tehokkaampaa seuranta- ja valvontaa varsinkin murrosvaiheessa, ja sitä varten on rakennettava tietokonepohjainen seuranta-, valvonta- ja arviointijärjestelmä. Strategista tutkimusrahoitusta voidaan vähentää ja siirtää tutkimusrahoitusta edellä mainittuihin tarkoituksiin.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että momentilta 29.40.54 vähennetään 5 000 000 euroa strategiseen tutkimusrahoitukseen ehdotetusta määrärahasta.

55. Valtionrahoitus ammattikorkeakoulujen toimintaan (siirtomääräraha 2 v)

Suomen tulevaisuuden hyvinvointi on sidottu suomalaisten korkeaan osaamistasoon. Ilman laadukasta korkeakoulutusta kilpailukykyimme tulee romahtamaan kansainvälisessä vertailussa. Pannostamisen sijaan hallitus on tällä vaalikaudella kohdistanut raskaita säästötoimia koulutukseen.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 5 kd

Ammattikorkeakoulujen toimintaedellytykset heikkenevät myös vuonna 2018, kun ammattikorkeakouluindeksin vaikutusta ei huomioida niiden rahoituksessa.

VM:n kokonaistaloudellisten ennusteiden pohjalta voidaan arvioida, että jäädytyksen vaikutus olisi n. 11 600 000 euroa vuonna 2018. Ammattikorkeakoulujen toimintaedellytysten parantamiseksi ja koulutuksen laadun varmistamiseksi tulisi ammattikorkeakoulujen rahoitusta vahvistaa indeksikorotuksen mukaisella lisäyksellä.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että momentille 29.40.55 lisätään 11 600 000 euroa ammattikorkeakoulujen toimintaan ja että hyväksytään seuraava lausuma:

Vastalauseen lausumaehdotus 26

Eduskunta edellyttää, että hallitus antaa eduskunnalle esityksen, jolla kumotaan ammattikorkeakoulujen rahoitukseen kohdistettu indeksijäädytys.

70. Opintotuki

55. Opintoraha ja asumislisä (arviomääräraha)

Monet opiskelevat perheet elävät tällä hetkellä köyhyysrajan alapuolella. Opiskelun ja perheen yhdistäminen on tehty Suomessa hyvin vaikeaksi ja taloudellisesti erittäin haasteelliseksi. Yhteiskunnan tulee tukea opiskelevia perheitä ja näin mahdollistaa perheen perustaminen jo opiskeluaikana. Samalla helpotettaisiin nuorten naisten siirtymistä työelämään opintojen jälkeen, eli parannettaisiin työelämän tasa-arvoa.

Vuoden alussa voimaan tuleva huoltajakorotus onkin erittäin hyvä suunta tukea perheen perustamista jo opiskeluiden aikana. Hallituksen huoltajakorotusta varten esittämä 10 000 000 euron määräraha, joka yksilötasolla tarkoittaisi huoltajakorotuksen olevan 75 euroa/kuukaudessa, ei kuitenkaan ole riittävän suuri. Perheelliset opiskelijat tarvitsevat enemmän tukea, minkä vuoksi huoltajakorotus tulisi kaksinkertaistaa.

Edellä olevan perusteella ehdotan hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 27

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin opiskelijakohtaisen huoltajakorotuksen korottamiseksi yhteensä 150 euroon kuukaudessa.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 5 kd

91. Nuorisotyö

51. Nuorten työpajatoiminta ja etsivä nuorisotyö (siirtomääräraha 2 v)

Nuorisotakuun toteuttamiseksi edellinen hallitus lisäsi nuorten työpajatoiminnan ja etsivän nuorisotyön rahoitusta. Sipilän hallitus on kuitenkin leikannut tätä rahoitusta. Nuorten syrjäytymisen vastaiseen työhön tulee panostaa enemmän ja erityistä huomiota on kiinnitettävä siihen, että ongelmaan kyetään puuttumaan varhaisessa vaiheessa. Yhdenkin syrjäytymisen estäminen on merkittävää niin yksilön kuin yhteiskunnan kannalta. Yhteiskunnalla ei ole varaa siihen, että nuoret syrjäytyvät pysyvästi työelämän ulkopuolelle.

Etsivä nuorisotyö ja nuorten työpajatoiminta ovat juuri sellaista ennaltaehkäisevää toimintaa, johon laitettu panostus tulee monikertaisena takaisin. KD esittää vaihtoehtobudjetissaan talousarvioon 5 000 000 euron lisämäärärahaa nuorten työpajatoiminnan ja etsivän nuorisotyön tukemiseen.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että momentille 29.91.51 lisätään 5 000 000 euroa nuorten työpajatoiminnan ja etsivän nuorisotyön tukemiseen.

Pääluokka 30

MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

40. Luonnonvaratalous

46. Valtionapu Suomen metsäkeskukselle (siirtomääräraha 2 v)

Metsäkeskuksen toiminnan tärkein kohderyhmä ovat yksityismetsänomistajat. Se valvoo metsätaloutta koskevien lakien noudattamista ja hoitaa muut sille säädetyt viranomaistehtävät. Vuosittain metsäkeskus käsittelee n. 110 000 metsänkäyttöilmoitusta ja n. 114 000 Kemera-hakemusta. Vuoden 2017 talousarvion käsittelyn yhteydessä valtionvarainvaliokunta lisäsi metsäkeskukselle 400 000 euroa Kemera-hakemusruuhkan purkamiseksi. Valiokunta näki, että metsäkeskus tarvitsi lisää resursseja keskeisen tehtävänsä hoitamiseksi.

Ensi vuoden talousarvioesityksessä hallitus esittää kertaluonteisen lisäyksen poistamisen lisäksi vielä 1 400 000 euron leikkausta metsäkeskuksen toimintamäärärahoihin. Näin mittava leikkaus vaikeuttaa ilmoitusten ja hakemusten asianmukaista käsittelyä ja heikentää Suomen metsien kestävää hoitoa.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että momentille 30.40.46 lisätään 1 800 000 euroa Suomen metsäkeskuksen valtionapuun.

**Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 5 kd**

Pääluokka 31

LIIKENNE- JA VIESTINTÄMINISTERIÖN HALLINNONALA

20. Liikenteen viranomaispalvelut

42. Sähkökäyttöisten henkilöautojen sekä henkilöautojen kaasu- ja etanolikonversioiden hankinta- ja konversiotuki (siirtomääräraha 3 v)

Biokaasun käyttö liikenteessä on elinkaaritarkastelun mukaan ilmastoystävällisempää kuin esimerkiksi sähköautojen lisääminen. Hallitus esittää vain kuuden miljoonan euron määrärahaa momentille, jossa tuetaan sähkökäyttöisten henkilöautojen sekä henkilöautojen kaasu- ja etanolikonversioiden hankintaa ja konversiota. Nykyisten autojen konversioiden tukeminen on järkevää, mutta momentissa on mahdollistettava myös kaasuautojen hankintatuki. Hallituksen esittämä määräraha on liian pieni ottaen huomioon tavoitteen, jonka mukaan vuonna 2030 Suomessa on 250 000 sähköautoa ja 50 000 kaasuautoa. Tavoitteisiin on pyrittävä etupainotteisesti. Liikennebiokaasun tuotannon lisääminen edellyttää kysynnän lisäämistä eli kaasuautojen lisäämistä, ja vastavuoroisesti autokanta lisääntyy, kun uusiutuvien liikennepolttoaineiden tuotantolaitosten yhteydessä olevien tankkauspisteiden määrä kasvaa.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että momentille 31.20.42 lisätään 5 000 000 euroa sähkö- ja kaasukäyttöisten henkilöautojen sekä henkilöautojen kaasu- ja etanolikonversioiden hankinta- ja konversiotukeen.

30. Liikenteen tukeminen ja ostopalvelut

63. Joukkoliikenteen palvelujen osto ja kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)

Liikenneyhteyksien heikkeneminen rapauttaa maakuntien edellytyksiä houkutella yritysinvestointeja, työvoimaa, opiskelijoita ja matkailijoita. Edellinen hallitus linjasi liikennepoliittisessa selonteossaan, että "Suomen aluerakennetta kehitetään monikeskuksisena ja verkottuvana sekä hyviin liikenneyhteyksiin perustuvana kokonaisuutena." Tästä periaatteesta ei tule luopua. Hallitus lisää talousarvioesityksessään 5 500 000 euroa joukkoliikenteen tukiin Energia- ja ilmastostrategian toimenpiteiden toteuttamiseksi. Määrärahataso kokonaisuudessaan on kuitenkin liian alhainen tarpeeseen nähden. Tarvitaan lisäpanostuksia joukkoliikenteen ylläpitoon ja kehittämiseen erityisesti pääkaupunkiseudun ulkopuolella.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että momentille 31.30.63 lisätään 5 000 000 euroa joukkoliikenteen palvelujen ostoon.

**Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 5 kd**

Pääluokka 32

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖN HALLINNONALA

01. Hallinto

40. Valtionavustus yritysten kansainvälistymiseen ja yrittäjyyden edistämiseen (siirtomääräraha 3 v)

Suomalaisten pk-yritysten markkinointiponnisteluja on lisättävä vientimahdollisuuksien parantamiseksi. Uudet työpaikat syntyvät suurelta osin pk-yrityksissä. Näillä yrityksillä on kuitenkin usein vaikeaa kasvaa. Erityisesti markkinoiden laajentaminen ulkomaille on haasteellista pk-yrityksille. Suomalaiset pk-yritykset häviävät ulkomaisille erityisesti tuotteidensa markkinoinnissa.

Yksinkertainen toimi olisi avustaa yrityksiä kohtuullisella markkinointituella, jotta ne voisivat osallistua haluamaansa kansainväliseen markkinointitapahtumaan, esimerkiksi oman alansa messuille ulkomailla. Toinen toimi, jolla tilannetta saisi parannetuksi, olisi vastaavalla tavalla tukea markkinointitapahtumiin osallistumisen valmiuksia eli vieraskielisen markkinointiaineiston/myyntiosaston tuottamista, markkinointistrategian ja -ilmeen luomista ja markkinointihenkilöiden kouluttamista tai rekrytoimista. Pienellä määrärahalisäyksellä parannettaisiin huomattavasti suomalaisten yritysten kansainvälistymistä.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että momentille 32.01.40 lisätään 7 000 000 euroa valtionavustukseen yritysten kansainvälistymiseen ja yrittäjyyden edistämiseen.

20. Elinkeino- ja innovaatiopolitiikka

40. Tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan tukeminen (arviomääräraha)

Kansainvälisen selvityksen mukaan teknilliseen tutkimukseen sijoitetut määrärahat saadaan kolminkertaisesti takaisin, koska saadaan uusia patenteja, tuotteita ja innovaatioihin perustuvia kasvuyrityksiä ja työllisyyttä. Tällaista tutkimusrahoitusta välittää innovaatorahoituskeskus Tekes. Kun tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminnan tukemiseen osoitettiin vuonna 2015 talousarviossa 367,6 miljoonaa euroa, on siihen vuoden 2018 talousarviossa enää 250,9 miljoonaa euroa. Tekesin myöntämisvaltuuksiin tehdyt leikkaukset kohdistuvat kielteisesti esimerkiksi Teknologian tutkimus- ja kehittämiskeskus VTT Oy:n toimintaan, koska Tekes on suurin julkinen tutkimusten tilaaja. Jotta saataisiin uusia kasvuyrityksiä ja työllisyyttä, on tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoimintaan lisättävä rahoitusta.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että momentille 32.20.40 lisätään 20 000 000 euroa tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan tukemiseen.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 5 kd

49. Valtionavustus Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy:n toimintaan (siirtomääräraha 2 v)

Teknologian tutkimuskeskus VTT:n määrärahoja on vähennetty vuodesta 2015 yli 20 miljoonaa euroa. Tutkijoita on jouduttu irtisanomaan, eikä lupaavia tutkimussuuntia ole jatkettu. Jotta saataisiin uusia kasvuyrityksiä ja työllisyyttä, on tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoimintaan kohdistettua rahoitusta kasvatettava.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että momentille 32.20.49 lisätään 10 000 000 euroa valtionavustukseen Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy:n toimintaan.

30. Työllisyys- ja yrittäjyyspolitiikka

51. Julkiset työvoima- ja yrityspalvelut (siirtomääräraha 2 v)

Suomen työllisyystilanne on edelleen heikko, vaikka talouskasvu onkin lähtenyt käyntiin. Hallituksen työllisyyspaketin mukanaan tuomat uudistukset ja lisämäärärahat ovat tervetulleita. Uudet hankkeet ja niiden rahoitus eivät kuitenkaan korvaa työllistämistoimiin tällä hallituskaudella kohdistettuja leikkauksia kokonaan, vaan edelleen tarvitaan panostuksia työllisyyden nostamiseksi.

Lisämäärärahan tarve koskee erityisesti palkkatukia ja aloittaville yrittäjille myönnettäviä starttirahoja. Työttömyyden pitkittämisen sijaan tulee tukea aktiivisia toimia, joilla madalletaan kynnystä itsensä työllistämiseen yritystoiminnan kautta tai mahdollistamalla palkkatuen turvin työelämään pääsy tai paluu pitkän työttömyyden tai muun syyn jälkeen. Palkkatukeen ja starttirahoihin kohdennettu 30 000 000 euron lisäpanostus mahdollistaisi julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden aktiivisemmän roolin vuoden 2018 aikana. Panostukset aktiivisiin toimiin vähentävät passiivisten työttömyysturvaverojen määrää ja työttömyyttä.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että momentille 32.30.51 lisätään 30 000 000 euroa julkisiin työvoima- ja yrityspalveluihin.

40. Yritysten toimintaympäristö, markkinoiden sääntely ja työelämä

31. Korvaus talous- ja velkaneuvonnan järjestämisestä (siirtomääräraha 2 v)

Perintä- ja ulosottojärjestelmä on viime vuosikymmenenä ruuhkauttanut oikeuslaitoksen, ja siitä on tullut jo itsessään iso ongelma. Tuomioistuimissa vuoden 2000 jälkeen velka-asioiden määrä on noussut 50 000:sta 300 000:een, mikä vastaa nykyisin lähes 70 % kaikista asioista.

Ennaltaehkäisy, velan kohtuullistaminen, korko- ja velkahelpotukset tai maksulomat vähentävät ulosotossa olevaa summaa ja edistävät velan maksukykyä, yrittämistä ja työllistymistä ja tuovat yhteiskunnalle verotuloja ja säästöjä sosiaaliturva- ym. menoihin. Tärkeintä on kuitenkin saada

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 5 kd

ylivelkaantuneiden ihmisten ja yritysten taloudenpito pitkäjänteisesti kuntoon. Talous- ja velkaneuvontatoiminta tulee pikaisesti kaksinkertaistaa. Tämä edellyttää valtion korvauksien kaksinkertaistamista aluehallintoviraston kanssa sopimuksen tehneille kunnille tai muille palveluntuottajille.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että momentille 32.40.31 lisätään 5 000 000 euroa korvauksiin talous- ja velkaneuvonnan järjestämisestä.

60. Energiapolitiikka

45. Uusiutuvan energian ja uuden energiateknologian investointituki (siirtomääräraha 3 v)

Fossiilista polttoaineista on siirryttävä uusiutuviin ilmastomuutoksen torjumiseksi. Tämä merkitsee maataloudessa panostusta biokaasun tuotantoon. On erityisesti kehitettävä maatilatason biokaasun tuotantolaitoksia, koska raaka-aineet, kuten lanta, suojavähyhykenurmi ja oljet, ovat maatilojen omia luonnonvaroja ja niiden kuljettaminen muualle biokaasun tuotantoon on kannattamatonta. Biokaasun tuotanto pohjautuu myös maatalon omien ja lähialueiden luonnonvarojen hyödyntämiseen, vähentää kasvihuonekaasupäästöjä, lisää energiaomavaraisuutta ja vähentää fossiilisten polttoaineiden kulutusta sekä samalla tuottaa maatalon tarvitsemia lannoitteita vähentäen keinolannoitteiden tarvetta. Jotta tämä siirtymä biokaasun tuotannon ja käytön lisäämiseen mahdollistuisi, on johdonmukaisesti ja nopeassa tahdissa kasvatettava tukea maatilojen investoinneille biokaasun tuotantolaitoksiin.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että momentille 32.60.45 lisätään 5 000 000 euroa uusiutuvan energian ja uuden energiateknologian investointitukeen.

Pääluokka 33

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN HALLINNONALA

03. Tutkimus- ja kehittämistoiminta

04. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Eduskunnassa on tällä vaalikaudella ollut esillä laajaa tyytymättömyyttä siihen, että lainvalmistelussa ei tehdä kunnollisia vaikutusarvioita. Erityisesti tämä korostuu sosiaali- ja terveysministeriön hallinnon alalla. Jotta kansalaisten hyvinvointiin vaikuttavien lakiesitysten perusteellisten vaikutusarvioiden tekeminen tulisi säännölliseksi lainvalmistelussa, on se keskitettävä Terveiden- ja hyvinvoinnin laitokseen. Samalla THL tarvitsee riittävät tutkimusvälineet ja henkilöstömäärän.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 5 kd

Seurannan ja valvonnan tarve lisääntyy sote-uudistuksen murrosvuosina. Tästä huolimatta hallitus on toteuttamassa hallitusohjelman mukaiset säästötoimet THL:n toimintamenoihin. Esitettyjen säästöjen sijaan THL tarvitsee lisämäärärahoja mm. oman tutkimustoiminnan kehittämiseen.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että momentille 33.03.04 lisätään 5 000 000 euroa Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen toimintamenoihin.

63. Eräät erityishankkeet (siirtomääräraha 3 v)

Avustusruoan jakelu on tärkeä osa kaikkein huono-osaisimpien avustustoimintaa ja julkisia palveluita täydentävää turvaa, sillä leipäjonoissa asioi pääasiassa perusturvaetuuksien varassa eläviä ja huonossa työmarkkina-asemassa olevia henkilöitä. Vuonna 2016 aloitettuja avustuksia on syytä jatkaa, sillä ruoka-avun tarve ei ole poistunut. Talouskasvusta huolimatta yhä useampi suomalainen on riippuvainen eri seurakuntien ja järjestöjen antamasta ruoka-avusta. Hallitus ei ole kuitenkaan huomionnut tätä tarvetta vuoden 2018 talousarvioesityksessään. Vähävaraisten ruoka-apua jakavien järjestöjen toimintamahdollisuuksien parantamiseksi ja turvaamiseksi tarvitaan määrärahoja.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että momentille 33.03.63 lisätään 1 000 000 euroa vähävaraisten ruoka-apua jakaville valtakunnallisille järjestöille.

10. Perhe- ja asumiskustannusten taseus, perustoimeentulotuki ja eräät palvelut

51. Lapsilisät (arviomääräraha)

Hallitus on leikannut lapsilisiä kolmella eri tavalla tämän hallituskauden aikana. Lapsilisien indeksikorotukset lakkautettiin väliaikaisen jäädyttämisen sijasta kokonaan. Arvion mukaan jo indeksisidonnaisuuden lakkauttaminen leikkaa lapsilisiä 4,1 prosenttia vuoteen 2019 mennessä. Lapsilisät sidottiin indeksiin vuonna 2011 ja indeksikorotukset tehtiin vuosina 2011 ja 2012. Tätä ennen ja tämän jälkeen indeksikorotuksia ei ole tehty. Vuoden 2015 alusta lapsilisän määriä leikattiin 8,1 prosentilla, jota kompensoitiin verotuksen lapsivähennyksellä. Vuoden 2018 alusta myös tuloverotuksen lapsivähennys poistuu. Lisäksi hallitus leikkasi vuoden 2017 talousarviossaan lapsilisistä 0,85 %. Vuoden 2018 talousarvioesityksen mukainen yksinhuoltajakorotuksen korotus ei riitä kompensoimaan lapsilisiin tehtyjä leikkauksia edes yksinhuoltajille.

Edellä olevan perusteella ehdotan hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 28

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy tarvittaviin toimiin, jotta lapsilisiin tällä vaalikaudella kohdistetut leikkaukset kompensoidaan täysimääräisesti, ja että lapsilisiin tehdään indeksikorotuksen mukainen tarkistus vuoden 2018 alusta.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 5 kd

30. Sairausvakuutus

60. Valtion osuus sairausvakuutuslaista johtuvista menoista (arviomääräraha)

Hallitus on vähentänyt lääkekorvausmenoja moneen otteeseen kuluvalle hallituskaudella. Lääkemenojen omavastuuosuuksien kasvattaminen on suora leikkaus iäkkäämpien ihmisten jo ennestään heikosta toimeentulosta. KD esittää omassa vaihtoehtobudjetissaan 50 000 000 euron lisäystä lääkekorvauksiin. Lisäystä tulee osoittaa maksukaton alentamiseen, jolloin tuki kohdistuu pitkäaikaissairaille ja ikääntyneille, joiden lääkekulut ovat suurimmat, ja parantaa suoraan heidän elintasoaan. Lääkekorvausjärjestelmää tulisi samalla uudistaa niin, että alkuvuoden kulurasitus ei muodostu jatkossa kohtuuttomaksi. Mikäli lääkekorvausten maksukatto on edellisenä vuonna täyttynyt, maksukatto tulee voida osoittaa täytyväksi useammalle kuukaudelle.

Sisäilmasairastuneiden sosiaaliturvassa on ilmennyt ongelmia, jotka on korjattava. Ympäristöliherkkien on vaikea saada sairauslomia tai -eläkettä, vaikka he olisivat työkyvyttömiä. Homesairaus voi johtaa taloudelliseen katastrofiin, kuten opiskelu- tai työpaikan menetykseen tai kosteusvaurioituneen kodin menetykseen. Sisäilmasta sairastuneilla ja työpaikkakyvyttömillä on oltava käytännössä oikeus muun muassa sairauspäivärahaan, ammatilliseen kuntoutukseen tai työeläkkeeseen. Sosiaaliset perusteet on saatava terveydellisten perusteiden rinnalle kuntoutustukipäätöksiä tehtäessä. Nämä toimet edellyttävät valtion kasvavaa tukea ja määrärahan lisäystä 10 000 000 eurolla.

Edellä olevan perusteella ehdotan hyväksyttäväksi seuraavat lausumat:

Vastalauseen lausumaehdotus 29

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy tarvittaviin toimiin lääkekorvausten maksukaton alentamiseksi sekä lääkekorvausjärjestelmän uudistamiseksi niin, ettei alkuvuoden kulurasitus muodostu kohtuuttomaksi.

Vastalauseen lausumaehdotus 30

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy tarvittaviin toimiin sairausvakuutuslain kehittämiseksi niin, että siinä huomioidaan sisäilmasairauksista johtuvat sairauslomat ja työkyvyttömyys.

40. Eläkkeet

60. Valtion osuus kansaneläkeläistä ja eräistä muista laeista johtuvista menoista (arviomääräraha)

Hallituksen esittämä takuueläkkeen korotus nostaa takuueläkkeen määrää 15 eurolla kuukaudessa. Pienen korotuksen jälkeenkin takuueläkkeen määrä jää noin 775 euroon kuukaudessa, kun se tällä hetkellä on 760,26 euroa/kk.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 5 kd

Pienituloisten eläkeläisten toimeentuloa tulee parantaa hallituksen esitystä enemmän. Tuntuva korotus takuueläkkeeseen helpottaisi merkittävästi monen eläkeläisen mahdollisuuksia selvitä arjesta. Takuueläkkeen kaavailtua suurempi korotus on perusteltua, kun ottaa huomioon muut hallituksen päätökset, jotka lisäävät eläkeläisten kuluja. Kd-eduskuntaryhmä esittää vaihtoehtobudjetissaan hallituksen 15 euron korotuksen päälle 30 euron korotusta. Tällöin kokonaiskorotus olisi 45 euroa kuukaudessa ja takuueläkkeen taso nousisi yli 800 euroon kuukaudessa. Esitetty reformi lisäisi valtion eläkemenoja 51 000 000 eurolla, mutta vähentäisi samalla toimeentulotukimenoja ja asumistukimenoja sekä lisäisi verotuottoja. Vaikutus julkiseen talouteen olisi yhteensä 38 000 000 euroa.

Kansaneläkemenot olisivat noin 50 milj. euroa suuremmat vuonna 2018 ilman hallituksen tekemää indeksileikkausta vuonna 2017 ja indeksijäädytystä vuonna 2018. Jos kansaneläkkeitä olisi korotettu normaalisti vuosina 2017 ja 2018, olisi yksin asuvan täysi kansaneläke noin 14 euroa suurempi vuonna 2018 kuin leikatun ja jäädytetyn kansaneläkeindeksin jäljiltä. Pienimpien eläkkeiden saajat ovat Suomessa vähävaraisimpien joukossa ja suurimpien tukien tarpeessa. Tehdyt indeksileikkaukset ja indeksijäädytys on korvattava vastaavalla kansaneläkkeiden tason nostolla. Kansaneläkkeen korotus vaikuttaa myös takuueläkkeeseen ja eläkkeensaajan asumistukeen vähentävästi.

Keliakia on vakava perinnöllinen sairaus, jonka ainoana hoitona on elinikäinen gluteeniton tai luontaisesti gluteeniton erityisruokavalio. Ruokavalio on keliakikion lääke. Jo pienet määrät gluteenia ruokavaliossa riittävät vaarantamaan keliakiapotilaan terveyden ja lisäävät riskiä sairastua muihin vakaviin sairauksiin, esimerkiksi osteoporoosiin tai ohutsuolen imusolmukeesyöpään.

Keliakiaa sairastavat pystyvät hakemaan vuosina 2002—2015 ruokavaliokorvausta gluteenittoman ruokavalion aiheuttamista lisäkustannuksista. Korvausta maksettiin vuoden 2015 lopulla 23,60 euroa kuukaudessa 16 vuotta täyttäneille ja sitä vanhemmille keliakikoille. Hallitus päätti poistaa tuen, eikä Kelan maksamaa ruokavaliokorvausta ole enää myönnetty 1.1.2016 alkaen. Kansalaisten perusturvaan kuuluu riittävä ja terveellinen ravinto, ja siksi ruokavaliokorvaus tulee palauttaa.

Edellä olevan perusteella ehdotan hyväksyttäväksi seuraavat lausumat:

Vastalauseen lausumaehdotus 31

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin takuueläkkeen korottamiseksi 30 eurolla kuukaudessa hallituksen talousarvioesityksessään esittämän korotuksen lisäksi.

Vastalauseen lausumaehdotus 32

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin kansaneläkkeen tämän vaalikauden aikana toteutettujen indeksileikkausten ja indeksijäädytyksen täysimääräiseksi korvaamiseksi tasokorotuksella.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 5 kd

Vastalauseen lausumaehdotus 33

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin keliakiaa sairastavien ruokavalio-
korvauksen palauttamiseksi aiemmin käytössä olleen mallin mukaisesti.

60. Kuntien järjestämä sosiaali- ja terveydenhuolto

32. Valtion rahoitus terveydenhuollon yksiköille yliopistotasoiseen tutkimukseen (kiinteä määräraha)

Sisäilmaongelmista aiheutuvat sairaudet ovat lisääntyneet viime aikoina. Suuri ongelma tällä hetkellä on hyvien diagnostisten menetelmien puuttuminen. Tästä johtuen diagnostiikka perustuu kliiniseen kokonaisarvioon, jossa suuri merkitys on sillä, että lääkäri uskoo potilasta. Home- ja muille yhdisteille ei ole voitu asettaa terveysperusteisia raja-arvoja. Vaikuttavia tekijöitä voi olla paljon, ja ihmiset ovat eri tavalla herkkiä niille. Joku voi olla kosteusvaurioituneessa rakennuksessa 20 vuotta, toinen saa vaikeita oireita kahdessa kuukaudessa. Sairauksia aiheuttavat homeiden ja muiden kosteusvauriomikrobien, kuten bakteerien, toksiinit. Tieteellinen näyttö kosteusvaurioiden yhteydestä eri tauteihin ja oireisiin on häkellyttävän ristiriitaista ja epäselvää. On saatava yhteisiä toimintamalleja altistumisen ja terveyshaittojen arviointiin. Sisäilmahaittojen selvittäminen ja poistaminen on tehtävä ripeästi ja ammattitaitoisesti ja siihen tarvitaan hyvää yhteistyötä eri toimijoiden kesken, mutta myös lisää yliopistotasoisista tutkimusta.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että momentille 33.60.32 lisätään 10 000 000 euroa valtion rahoitukseen terveydenhuollon yksiköille yliopistotasoiseen tutkimukseen koskien kosteusvaurioiden yhteyttä eri tauteihin.

38. Valtionavustus valinnanvapauden pilottihankkeiden kustannuksiin (siirtomääräraha 2 v)

Hallituksen sote- ja maakuntauudistus ei ole edennyt alkuperäisessä aikataulussaan. Tällä hetkellä uudistuksen lopullinen muoto on vielä hämärän peitossa, eikä uudistusta ole kokonaisuudessaan hyväksytty eduskunnassa. Uudistuksen keskeneräisyydestä huolimatta hallitus panostaa merkittävästi veronmaksajien varoja erilaisiin sote- ja maakuntauudistusta tukeviin hankkeisiin, joista merkittävimmät liittyvät valinnanvapauden pilottihankkeisiin. Pilottihankkeiden aloittaminen pienessä mittakaavassa on perusteltua, mutta nyt hallitus on toteuttamassa pilottihankkeet ohjaamalla rahoitusta julkisten terveyspalveluiden yhtiöittämiseen. Pilottihankkeiden rahoitusta tulee kohtuullistaa ja varat kohdentaa aidosti vaikuttaviin valinnanvapauskokeiluihin.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että momentilta 33.60.38 vähennetään 75 000 000 euroa valtionavustukseen valinnanvapauden pilottihankkeiden kustannuksiin ehdotetusta määrärahasta.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 5 kd

Vanhuksille suunnatun palvelusetelijärjestelmän luominen

Hallituksen säästötoimet ovat osuneet pahoin ikäihmisiin, vaikka hallitus onkin perunut pahimmat heihin kohdistuvat säästötoimet opposition kritiikin jälkeen. Vuoden 2018 talousarviossa vanhuspalveluista säästetään jälleen laatusuosituksen tarkistamisen seurauksena. Laadukkaat vanhuspalvelut vaatisivat säästöjen sijaan lisäpanostuksia.

Useat vanhuksat tarvitsevat yksilöityjä ja laadukkaita palveluita pystyäkseen asumaan omassa kodissaan tai sitten laadukasta hoitoa palvelutaloissa. Kd-eduskuntaryhmä esittää vaihtoehtobudjetissaan laajamittaisen palvelusetelijärjestelmän käyttöönottoa ja rahoittamista, jotta ikäihmiset voisivat hankkia tarvitsemiaan palveluita. Tähän tarkoitukseen tarvitaan korvamerkitty rahoitus.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että momentille 33.60.38 lisätään 50 000 000 euroa vanhuksille suunnatun palvelusetelijärjestelmän luomiseen.

Pääluokka 35

YMPÄRISTÖMINISTERIÖN HALLINNONALA

10. Ympäristön- ja luonnonsuojelu

61. Vesien- ja ympäristönhoidon edistäminen (siirtomääräraha 3 v)

Hallituksen säästötoimet ovat leikanneet merkittävästi vesiensuojeluun kohdistettuja määrärahoja, eikä vuodelle 2018 esitetty määrärahojen korotus riitä korjaamaan leikkauksia. Luonnonvarakeskuksen (Luke) ja Suomen ympäristökeskuksen (SYKE) yhteistutkimuksessa havaittiin, että valumavesien ravinnepitoisuudet ovat sitä suuremmat, mitä enemmän suon ojittamisesta on kulunut aikaa. Aiempia arvioita suuremmat vesistökuormat viidellä miljoonalla ojitushehtaarilla eli noin neljäsosalla metsäpinta-alastamme merkitsevät sitä, että nykyiset kuormituslaskelmat aliarvioivat metsätalouden vesistövaikutuksia Suomessa. Koko maassa nykyiset metsätalouden kuormitusarviot tulee kertoa kahdella tai jopa kolmella. Suo- ja metsäalueilla vesistökuormat voivat olla moninkertaiset aiempiin arvioihin verrattuna. Huolena on, että vesistökuormat tästä edelleen kasvavat tulevaisuudessa. Monet vesistöistämme ovat liiallisen kuormituksen alla ja suo- ja metsäalueiden kunnostustoimien tarpeessa. Hallituksen esittämä säästö tulee tästä syystä perua.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että momentille 35.10.61 lisätään 2 200 000 euroa vesien- ja ympäristönhoidon edistämiseen.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 5 kd

TULOARVIOT

Osasto 11

VEROT JA VERONLUONTEISET TULOT

01. Tulon ja varallisuuden perusteella kannettavat verot

01. Ansio- ja pääomatuloverot

Verotuksen lapsivähennys on poistumassa vuoden 2018 alusta, mikä johtaa siihen, että lapsiperheiden huoltajien kannustin hakea töitä heikkenee. Heidän efektiivinen veroasteensa voi nousta merkittävästi pienillä ansiotuloilla, mikä tekee työnteosta kannattamatonta. Korkeat efektiiviset veroasteet johtuvat siitä, että lapsiperheen saamat tuet vähenevät ja päivähoitomaksu ja verotus nousevat jyrkästi jo pienillä ansiotuloilla. Lapsivähennysjärjestelmä luotiin kompensoimaan lapsilisien leikkausta. Lapsivähennysjärjestelmää verotuksessa ei tule poistaa, sillä sen avulla voidaan korjata pahimpia lapsiperheiden kohtaamia epäkohtia. Lapsivähennyksen jatkaminen vähentäisi verotuloja noin 64 000 000 euroa vuoden 2018 aikana.

Kehitysyhteistyön julkisen rahoituksen pienentyessä yksityisten ihmisten ja yhteisöjen antamien lahjoitusten merkitys kasvaa entisestään. Kehitysyhteistyöhön kohdennettuja lahjoituksia tulee pyrkiä lisäämään myöntämällä lahjoittajille verovähennysoikeus kehitysyhteistyöhön kohdistetuista lahjoituksista. KD:n vaihtoehtobudjetin mukaisen lahjoitusvähennyksen mukaan luonnollinen henkilö, kuolinpesä tai yhteisö saisi tietyin ehdoin vähentää verotuksessa ansiotulosta rahalahjoituksen, joka on tehty kehitysyhteistyötä tekeväälle taholle kehitysyhteistyön edistämistä varten. Vähennysoikeuden laajentaminen vähentäisi verotuloja arvion mukaan 10 000 000 euroa vuonna 2018.

Ammattiliittojen jäsenmaksujen verovähennyskelpoisuus on vaikeasti ymmärrettävä jäännös menneiltä ajoilta. Muidenkaan yleishyödyllisten järjestöjen jäsenillä ei ole oikeutta vähentää jäsenmaksujaan verotuksessa. Lisäksi eräillä ammattiliitoilla on omistuksia, joilla ne toimivat vapailla markkinoilla yritysmäisesti. Tällöin niiden jäsenten jäsenmaksujen verovähennys voidaan jopa katsoa eräänlaiseksi epäsuoraksi yritystueksi. Ammattiliittojen jäsenmaksun verovähennys-oikeuden purkaminen kokonaan tuottaisi eduskunnan tietopalvelun laskelman mukaan 205 miljoonaa euroa lisätuloa valtiolle. Näin suurta muutosta ei ole syytä tehdä kerralla, vaan asteittain ensin puolittamalla verovähennysoikeus. Tämä toisi valtiolle verotulojen lisäystä 102 500 000 euroa vuodelle 2018. Jotta työmarkkinajärjestöjä kohdeltaisiin tasapuolisesti, on työnantajajärjestöjen jäsenmaksujen verovähennysoikeudesta myös luovuttava. Sen vaikutusta verotuloihin voidaan arvioida ainakin 25 000 000 euroksi.

Edellä olevan perusteella ehdotan hyväksyttäväksi seuraavat lausumat:

Vastalauseen lausumaehdotus 34

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin verotuksen lapsivähennyksen jatkamiseksi.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 5 kd

Vastalauseen lausumaehdotus 35

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin verovähennysoikeuden laajentamiseksi koskemaan luonnollisen henkilön ja yhteisön antamia rahalahjoituksia kehitysyhteistyötä tekeville tahoille kehitysyhteistyön edistämiseksi.

Vastalauseen lausumaehdotus 36

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin työntekijäjärjestöjen jäsenmaksujen verovähennyskelpoisuuden puolittamiseksi ja työnantajajärjestöjen jäsenmaksujen verovähennyskelpoisuuden poistamiseksi kokonaan vuoden 2018 alusta alkaen.

08. Valmisteverot

04. Alkoholijuomaverot

Hallituksen talousarvioesityksessä esitetään alkoholijuomien valmisteveron korotusta. Esityksen mukainen 100 000 000 euron veronkorotus onkin askel oikeaan suuntaan. Korotuksen tosiasiallinen tarkoitus on kuitenkin vähentää niitä haittoja, mitkä syntyvät hallituksen omista toimista. Hallituksen valmisteleva alkoholilain kokonaisuudistus toisi mukanaan useita lievennyksiä alkoholipolitiikkaan nykytilanteeseen verrattuna ja tarkoittaisi käytännössä sitä, että alkoholin saatavuutta lisätään ja samalla hinta tulee laskemaan epäsuorien vaikutusten johdosta. Alkoholin saatavuuden lisäämisen aiheuttamaa kokonaiskulutuksen kasvua pyritään vähentämään alkoholiveroa korottamalla. Hallituksen esityksen mukainen korotus ei kuitenkaan ole riittävän suuri, varsinkaan, jos vähittäiskaupassa myytävien alkoholijuomien alkoholipitoisuutta korotetaan hallituspuolueiden toiveiden mukaisesti. Vahvemman oluen myynnin siirtäminen Alkosta ruokakauppoihin alentaisi merkittävästi hintoja ja siten samalla alkoholin kokonaiskulutusta. Kd-eduskuntaryhmä esittää omassa vaihtoehtobudjetissaan sekä lakialoitteessa LA 77/2017 vp alkoholiveron kokonaiskorotusta 200 000 000 eurolla eli 100 000 000 euroa korkeampaa korotusta kuin hallitus.

Edellä olevan perusteella ehdotan hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 37

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin alkoholijuomien valmisteveron korottamiseksi sellaiselle tasolle, että se vähentää kokonaiskulutuksen kasvua alkoholin saatavuuden lisääntyessä ja vähittäismyynnin hinnan alentuessa.

Sokerivero (uusi)

Sipilän hallituksen hallitusohjelman veropoliittisiin linjauksiin kirjattiin, että makeisveroa tullaan korottamaan, mutta hallitus päättikin, että Euroopan komission moittima makeisvero poistuu vuoden 2017 alusta. Sokerin kulutusta vähentävälle terveysperusteiselle verolle on edelleen kansanterveydellinen tarve, ja vero on myös EU-lainsäädännön puitteissa mahdollista asettaa. Makeisvero tulee siksi korvata ottamalla käyttöön terveysperusteinen sokerivero.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 5 kd

Sokerivero kohdistuu tasapuolisesti eri tuoteryhmiin ja perustuu elintarvikkeisiin lisättyyn sokeriin. Verolla edistetään terveyttä sekä vähennetään terveydenhoidon kustannuksia. Sokerivero perittäisiin tuotteeseen lisätystä sokerista eli sakkaroosista. Veronalaisia olisivat Suomessa valmistettu sokeri, maahantuotu sokeri ja kaikki maahantuodut sokeria sisältävät tuotteet. Sokeriveron määrääminen tulee Suomessa mahdolliseksi, kun pakkausmerkintälainsäädäntö uudistuu ja elintarvikkeiden sokerimäärän ilmoittaminen tulee pakolliseksi.

Edellä olevan perusteella ehdotan hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 38

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin sokeriveron käyttöönottamiseksi.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että ehdotus vuoden 2018 talousarvioksi hyväksytään valiokunnan mietinnön mukaisena edellä todetuin muutoksin,

että edellä ehdotetut 38 lausumaa hyväksytään ja

että yleisperustelujen kohdalla ehdotettu epäluottamusehdotus hyväksytään.

Helsingissä 11.12.2017

Peter Östman kd

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 6 ps

VASTALAUSE 6 ps

Yleisperustelut

Maamme talous on lähtenyt kasvuun globaalin talouskasvun tukemana. Talouskasvun hedelmät ovat jakautuneet epätasapuolisesti, ja erityisesti suunnitteilla olevaan sote-uudistukseen liittyy merkittäviä riskitekijöitä. Turvapaikanhakijakriisistä aiheutuu edelleen maallemme satojen miljoonien eurojen vuotuiset kustannukset, joissa ei hallituksen talousarvioesityksessä näy merkittävää laskusuuntausta.

Perussuomalaiset haluavat säilyttää maamme kasvu-uralla, vauhdittaa talouskasvua ja varmistaa, että talouskasvun hedelmistä pääsevät nauttimaan kaikki kansalaiset. Panostamme Suomeen ja suomalaisiin, tarjoamme paremman ja oikeudenmukaisemman vaihtoehdon. Vaihtoehtobudjettimme keskeisiä tavoitteita ovat muun muassa työllisyyden parantaminen, asumisen hinnan alentaminen, julkisen sektorin tehostaminen, vanhusten tukeminen sekä sisäinen ja ulkoinen turvallisuus. Vaihtoehtomme koostuu seuraavista paketeista:

Asumisen halpuutuksen malli. Perussuomalaiset katsovat, että on tärkeää säilyttää edellytykset asua ja työskennellä kaikkialla. Asumisen kustannukset eivät saa olla este työnteolle tai työn perässä liikkumiselle. Perussuomalaisen asuntopolitiikan tavoitteena on varmistaa kohtuulliset asumiskustannukset sekä vuokra- että omistusasujille niin verotuksen kuin suorien asumiskustannustenkin osalta.

Yrittäjyys-, työllisyys- ja koulutuspaketimme tavoitteena on nostaa työllisyysasteemme muiden pohjoismaiden tasolle sekä parantaa pk-yritysten asemaa. Heikko työllisyysasteemme on jokaiselta suomalaiselta koskettava ongelma. Työttömyyttä on paljon yli 55-vuotiaissa ja nuorten parissa, ja myös pitkäaikaistyöttömyys on suuri ongelma. Vajaatyökykyisten ja pitkäaikaistyöttömien aktiivointiohjelmamme tarkoituksena on edesauttaa työkykyisten ja -haluisten työmahdollisuuksia. Pk-yrityksiä tukisimme nostamalla alv:n alaisen toiminnan alarajaa ja pilotoisimme työllistävien pk-yritysten Viron-mallin mukaisen yritysverotuksen. Purkaisimme turhaa sääntelyä ja lievittäisimme lupabyrokratiaa.

Katsomme myös, että tasa-arvoinen ja laadukas opetus on maamme menestyksen perusta, joten lisäisimme resursseja peruskoulun ryhmäkokojen pienentämiseen. Lisäksi panostamme oppisopimuskoulutukseen mestari-kisällimallimme avulla sekä ammatilliseen koulutukseen.

Koti-, hoiva- ja hoitopakettimme tarkoituksena on turvata heikoimmassa asemassa olevien kansalaisten, lasten ja vanhusten asemaa. Olemme valmiita korottamaan perusturvaa ja omaishoidon tukea sekä panostamaan lisää lasten, nuorten ja perheiden tukemiseen. Varmistaisimme kunnille riittävän rahoituspohjan mm. omaishoitajien tukemiseen ja vanhusten kotihoidon parantamiseen. Sisäilmasairaille meillä on oma vaikuttava paketti. Sotiemme veteraaneille lupamme heidän arvoistaan palvelua.

Turvallisuus- ja hyvinvointipaketimme tarkoituksena on turvata kansalaisten perusturvallisuus. Emme ole valmiita tinkimään sisäisestä tai ulkoisesta turvallisuudesta edes syrjäseuduilla. Vaa-

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 6 ps

dimme myös lisää resursseja poliisille, rajavartiolaitokselle, tullille sekä oikeuslaitokselle, jotta ne pystyvät hoitamaan tehtävänsä kansalaisten turvallisuuden ja oikeusturvan takaamiseksi.

Toimenpidepakettimme tehostaisi julkista toimintaa ja kohdistaisi verotusta oikeudenmukaisemmin kansallinen etu edellä. Säästäisimme uudistamalla kehitysavun rahoituksen ja yritystukijärjestelmän. Säästettävää ja tehostettavaa riittää erityisesti Suomeen kohdistuvassa turvapaikkapolitiikassa sekä vastaanottokustannuksissa. Lisäksi vaadimme kohtuutta EU:n jäsenmaksuihin ja puoluetukiin sekä laittaisimme suursäätiöiden ja -yhdistysten pääomatulot verolle. Samanaikaisesti keventäisimme pienituloisten ja lapsiperheiden verotusta säilyttämällä lapsivähennyksen.

Sote-uudistuksen osalta toteamme sen, että nyt esitetyillä valinnanvapausmalleilla ei tulla saavuttamaan tavoiteltuja säästöjä, vaan pikemminkin kasvatetaan kustannuksia, samalla kun erikoissairaanhoidon uhkaa romahtaa. Kustannusten hillitsemiseksi valinnanvapauden lisääminen tulee perustua tutkittuun tietoon. Myös erilaisia kokeiluja on hyödynnettävä. Perussuomalaiset esittävät, että valinnanvapaus tulee rakentaa muotoon, jossa yksityiset palveluntuottajat täydentävät julkisia palveluja.

Valtion vastuut ja takaukset ovat kasvaneet viime vuosina huolestuttavasti. Samaan aikaan valtion tase on heikentynyt jatkuvan velanoton myötä. EKP:n toiminnasta on aiheutunut pankkien ja isäntävaltioiden välinen kohtalonyhteys, ja samalla keskuspankkien ja valtioiden vastuut ovat kasvaneet. Keinotekoisien alhainen korkotaso ja näennäisen ilmainen raha ovat johtaneet kevytmieliseen velkaantumiseen ja yhteisvastuun kasvamiseen. Koska yhteisvastuu ei ole Suomen kansallisen edun mukainen vaihtoehto, perussuomalaiset katsovat, että Suomen tulee kansallisen etunsa nimissä valmistautua euroalueen hajoamiseen konkreettisen varautumissuunnitelman muodossa.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavat lausumat:

Vastalauseen lausumaehdotus 1

Eduskunta edellyttää, että hallitus muuttaa talouspolitiikkansa linjaa siten, että kasvun hedelmät jaetaan oikeudenmukaisesti eri väestöryhmien sekä maaseudun ja kaupunkialueiden välillä.

Vastalauseen lausumaehdotus 2

Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee kokonaisverouudistuksen siten, että verotus edistää työntekoa ja suomalaista yrittämistä sekä supistaa tuloeroja ja kohtelee oikeudenmukaisesti ansiotulojen, pääomatulojen sekä eläketulojen saajia.

Vastalauseen lausumaehdotus 3

Eduskunta edellyttää, että hallitus uudistaa työvoima- ja työttömyysturvapolitiikan siten, että työttömien perustoimeentuloa kiristävästä toimenpiteistä luovutaan ja työtä tai koulutusta hakevien toimeliaisuutta kannustetaan.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 6 ps

Vastalauseen lausumaehdotus 4

Eduskunta edellyttää, että hallitus purkaa byrokratiaa, tehostaa virastoja sekä vahvistaa hallinnonalojen ja yksiköiden tulosvastuuta.

Vastalauseen lausumaehdotus 5

Eduskunta edellyttää, että hallitus luo asianmukaiset ja julkiset perustelut kaikille valtion varoista maksettaville avustuksille ja tuille.

Vastalauseen epäluottamusehdotus

Hallitus ei ole talousarvioehdotuksessaan osoittanut riittäviä toimenpiteitä asumisen halpuuttamiseksi, yrittäjyyden, työllisyyden ja koulutuksen edistämiseksi, koti-, hoiva- ja hoivapalvelujen turvaamiseksi eikä kansallisen edun, sisäisen solidaarisuuden ja turvallisuuden vahvistamiseksi. Eduskunta toteaa, että hallitus ei tämän johdosta nauti eduskunnan luottamusta.

Yksityiskohtaiset perustelut

MÄÄRÄAHAT

Pääluokka 23

VALTIONEUVOSTON KANSLIA

01. Hallinto

02. Ministereiden, heidän valtiosihteeriensä ja erityisavustajiensa palkkaukset (arviomääräraha)

Perussuomalaiset katsoo, että osana valtionhallinnon tehostamistoimenpiteitä tulee poliittisin perustein valittujen virkamiesten lukumäärä ja asema ministeriöissä arvioida uudelleen. Lähtökohteisesti pääosin poliittista työtä tekevien henkilöiden, joita ei nimitetä virkaansa avoimen haun perusteella, vaan poliittisin perustein, ei tulisi olla ministeriöiden, vaan puolueiden palkkalistoilla. Nykyisellään poliittinen valmistelu ja virkamiesvalmistelu on sotkettu toisiinsa, mikä tekee järjestelmästä sekavan ja tuottaa huonoa valmistelua. Poliittisen ohjauksen paikka ei ole yksittäisissä ministeriöissä, vaan virkakoneiston tulisi keskittyä hyvän hallinnon toteuttamiseen. Poliittinen johtaminen ja ohjaus tulee keskittää talouspoliittiseen ministerivaliokuntaan ja poliittisten erityisavustajien määrää karsia.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 6 ps

Vastalauseen lausumaehdotus 6

Eduskunta edellyttää, että hallitus vähentää poliittisten erityisavustajien määrää ja uudistaa valtiosihteerijärjestelmän.

10. Omistajaohjaus

Perussuomalaiset katsovat, että valtioneuvoston omistajaohjauksen toimintaa tulee viime vuosina ilmenneiden ongelmien vuoksi tarkastella kriittisesti ja pyrkiä varmistamaan, että hyvän hallinnon periaatteet toteutuvat omistajaohjauksessa. Tarkastusvaliokunta on esittänyt, että valtio-omisteisille yhtiölle tulisi antaa riskienhallintaa koskeva yleinen ohjeistus ja tarkentaa omistajaohjauksen toimintaperiaatteita erityisesti valtion kokonaan omistamissa yhtiöissä. Nämä suositukset on syytä toteuttaa käytännössä ja varmistaa, että omistajaohjaus toteuttaa sekä valtio-omistajan, yhteiskunnan että yhtiön pitkän tähtäimen etua. Erityisen tärkeää omistajaohjauksen tehostaminen on niissä yhtiöissä, jotka toimivat kansalaisrajoituksesta ja joilla on tärkeä yhteiskunnallinen palvelutehtävä, kuten mm. Posti ja VR.

Omistajaohjauksen osalta tärkeää on myös varmistaa kansallinen pitkän tähtäimen etu niin työllisyyskehityksen, alueellisen kehityksen kuin huoltovarmuudenkin näkökulmasta. Valtio-omistaja voi ja sen tulee painottaa omistajaohjauspolitiikassaan keskeisenä osana Suomen kansallista etua. Perussuomalaiset katsovat, että valtion määräysvalta tulee säilyttää erityisesti sellaisissa yhtiöissä, jotka hoitavat sellaisia tehtäviä, joilla on keskeinen merkitys yhteiskunnan toiminnan turvaamisessa kriisitilanteissa esimerkiksi energiahuollon tai liikenteen toimialoilla. Yhtiöiden osingonjakopolitiikkaan tulee myös kiinnittää erityistä huomiota, ja tilanteissa, joissa yhtiön taseeseen kertyy varoja, jotka eivät ole välttämättömiä yhtiön toiminnan kannalta pitkällä aikavälillä, valtio-omistajan tulisi nostaa ylimääräiset varat osinkoina ja sijoittaa varat tuottavasti esimerkiksi koulutuksen ja tutkimuksen tukemiseen sekä alueellisesti työllistävien kasvuyritysten tukemiseen.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavat lausumat:

Vastalauseen lausumaehdotus 7

Eduskunta edellyttää, että hallitus tehostaa valtion omistajaohjausta erityisesti niiden yhtiöiden osalta, jotka toimivat kansalaisrajoituksesta ja joilla on tärkeä yhteiskunnallinen palvelutehtävä, kuten mm. Posti ja VR.

Vastalauseen lausumaehdotus 8

Eduskunta edellyttää, että hallitus panee valtion taseen töihin siten, että syntyy uusia innovatiivisia tulevaisuuden yrityksiä ja työpaikkoja sekä koulutus ja tutkimus vahvistuvat, mutta pitää valtion määräysvallassa ne yhtiöt, joilla on huoltovarmuuden tai alueellisen kehityksen kannalta tärkeä merkitys.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 6 ps

20. Poliittisen toiminnan avustaminen

50. Puoluetoinnin tukeminen (kiinteä määräraha)

Perussuomalaiset ehdottavat puoluetukeen 15 prosentin leikkausta vuoden 2017 tasosta. On koh- tuullista, että puoluetukea kohdellaan samoin kuin muitakin vastaavanlaisia määrärahoja, joita on leikattu.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentilta 23.20.50 vähennetään 4 445 000 euroa puoluetoinnin tukemiseen ehdo- tetusta määrärahasta.

Päätös 24

ULKOASIAINMINISTERIÖN HALLINNONALA

01. Ulkoasiainhallinto

01. Ulkoasiainhallinnon toimintamenot

Vientikauppa on kovaa ja osaamista vaativaa työtä, jossa paikallistuntemus on monin tavoin kes- keisessä asemassa. Kun kauppataaseemme alijäämä oli edelleen tammi—syyskuussa lähes 1,7 miljardia euroa alijäämäinen, on selvää, että yhteiskunnan tulisi panostaa vientiyri- tysten tukemi- seen nykyistä enemmän. Samanaikaisesti matkailu Suomeen on nosteessa, ja ulkomaisten mat- kailijoiden kasvu on alkuvuonna ollut Suomessa Pohjoismaiden nopeinta, mutta keskeiseksi kas- vua rajoittavaksi tekijäksi uhkaa muodostua lentokenttä- ja hotellikapasiteetti. Perussuomalaiset esittävät vaihtoehtobudjetissaan konkreettisia toimia matkailukapasiteetin edistämiseksi. Jotta positiivista työllisyyskehitystä saadaan vahvistettua ja sekä matkailu- että vientiyri- tykset saavat kansantaloutemme kannalta tärkeälle toiminnalleen tarvitsemansa tuen, tulee hallituksen panos- taa ulkomaanedustustojen toiminnassa nykyistä enemmän vienninedistämiseen ja Suomeen koh- distuvan matkailun tukemiseen. Ulkomaanedustustojen toiminnassa keskeiseksi painopisteeksi tulee nostaa vientikaupan mahdollisuuksien tunnistaminen, erityisesti pk-yritysten tukeminen vientiponnisteluissa sekä aktiivinen yhteistyö matkailualan toimijoiden kanssa Suomeen kohdis- tuvan matkailun edistämiseksi. Perussuomalaisten mielestä Suomen Kabulissa olevan suurlähe- tystön toiminta tulisi lakkauttaa ja Afganistanin suhteiden hoitaminen tehdä jostakin toisesta lä- hetystöstä.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavat lausumat:

Vastalauseen lausumaehdotus 9

Eduskunta edellyttää, että hallitus siirtää taloudellisia ja henkilöresursseja kaikissa ulko- maisissa edustustoissa vientimme edistämiseen ja Suomeen matkailun kasvattamiseen.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 6 ps

Vastalauseen lausumaehdotus 10

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin Suomen Kabulissa olevan suurlähetystön lakkauttamiseksi ja Afganistanin suhteiden hoitamiseksi jostakin toisesta lähetystöstä.

30. Kansainvälinen kehitysyhteistyö

66. Varsinainen kehitysyhteistyö (siirtomääräraha 3 v.)

Kehitysavussa on kyse tulonsiirroista maan rajojen ulkopuolelle, joten sitä ei voi pitää valtion ydintehtävänä. Tavoitteena on painopisteen muuttaminen vaikuttavuuden nostamiseksi sekä tehottomista projekteista luopuminen. Perussuomalaisten mielestä kehitysyhteistyöhön osoitettu määräraha on liian suuri tässä taloudellisessa tilanteessa.

Perussuomalaiset esittävät uutta mallia kehitysyhteistyön rahoittamiseen. Tavoitteena on painopisteen muuttaminen vaikuttavuuden nostamiseksi sekä tehottomista projekteista luopuminen. Monenkeskisten projektien, joiden aikaansaannosten selvittäminen on vaikeaa, tukemisen sijaan painopistettä siirrettäisiin kansalaistoiminnan tukemiseen ja kansalaisille avattaisiin mahdollisuus päättää siitä, mihin kohteisiin kehitysapurahoja käytettäisiin. Keskeisin elementti on ulkoasianministeriön hallinnon alle perustettava kehitysapurahasto, jonka rahoittamisesta vastuun ottavat ensisijaisesti yksittäiset kansalaiset. Kansalainen saa itse valita ulkoministeriön hyväksymistä kehitysaputoimijoista kohteen, johon kehitysavun sijoittaa. Kansalainen voi myös halutesaan sijoittaa rahat valtion kehitysyhteistyörahastoon, joka välittää ne kehitysyhteistyöhön. Valtio antaa rahastoon 250 miljoonan euron perusrahoituksen ja kannustaa kansalaisia tukemaan kehitysyhteistyötä tarjoamalla rahastoon sijoittaville veronmaksajille veroporkkanan: osallistuminen kehitysapurahaston tukemiseen on verovähennyskelpoista 200 euroon saakka, joka on keskimääräinen odotettu määrä, jonka yksi veronmaksaja sijoittaa. Rahastomallin tavoite on Suomen tämänhetkisen kehitysaputason säilyttäminen ja vaikuttavuuden huomattava parantaminen.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentilta 24.30.66 vähennetään 75 000 000 euroa varsinaiseen kehitysyhteistyöhön ehdotetusta määrärahasta ja että seuraava lausuma hyväksytään:

Vastalauseen lausumaehdotus 11

Eduskunta edellyttää, että hallitus uudistaa Suomen kehitysyhteistyön Perussuomalaisten luoman mallin mukaiseksi ja vahvistaa suomalaisten kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyön rahoitusta.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 6 ps

Pääluokka 25

OIKEUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

01. Ministeriö ja hallinto

01. Oikeusministeriön toimintamenot

Yrittäjyyteen liittyy aina epäonnistumisen riski, ja yritystoiminnan päättyminen konkurssiin voi aiheuttaa yrittäjää ja hänen perhettään koskevan henkilökohtaisen tragedian. Suomi tarvitsee kuitenkin yrittäjyyttä ja yrittäjien luomia työpaikkoja. Tästä syystä on syytä varmistaa, että yritystoiminnan päätymisellä tilanteessa, jossa konkurssiin ei liity vilpillisyyttä tai epärehellisyyttä, ei ole yrittäjälle kohtuuttomia seurauksia. Nykyjärjestelmässä velkavankeus pitkittyy, kun mahdollisuus henkilökohtaiseen konkurssiin puuttuu. Perussuomalaiset katsovat, että epäonnistumisen yritystoiminnassaan kokeneiden ihmisten sulkeminen työelämän ulkopuolelle on haaskausta ja ylivelkaantuneille ihmisille tulee taata mahdollisuus päästä takaisin työelämään. Konkurssin ei tule olla automaattisesti häpeä, vaan konkurssin tehneelle yrittäjälle tulee antaa mahdollisuus saada kokemuksensa hyödyttämään suomalaista yrityselämää. Perussuomalaiset kiirehtii hallitusta saattamaan voimaan henkilökohtaista konkurssia koskevan lainsäädännön.

Useimmissa EU-maissa on käytössä positiivinen luottorekisteri, josta lainanantajat voivat tarkistaa myös lainanhakijan muut lainat ja tulot. Tällainen positiivinen luottorekisteri kuvaa lainanhakijan kykyä hoitaa maksuvelvoitteensa. Suomessa pidetään tällä hetkellä kuitenkin ainoastaan negatiivista luottorekisteriä, eli rekisteröidään maksuhäiriöitä. Viime vuosina kulutusluottoja on myönnetty kiihtyvään tahtiin, velkaantuminen on kasvanut ja maksuhäiriöisten suomalaisten määrä on lisääntynyt useilla tuhansilla henkilöillä vuodessa. Positiivinen luottorekisteri mahdollistaisi lainanmyöntäjille lainanhakijan aiempien velkojen selvittämisen ja auttaisi siten ehkäisemään ylivelkaantumista. Perussuomalaiset katsovat, että hallituksen tulee ryhtyä toimenpiteisiin ylivelkaantumisen ehkäisemiseksi ja tehdä tarvittavat muutokset lainsäädäntöön mahdollistaakseen positiivisen luottorekisterin perustamisen.

Kun lakia yksityishenkilön velkajärjestelystä uudistettiin vuonna 2015, jäi 1990-luvun laman velallisten ahdinko edelleen huomiotta. Valtiovallan harjoittama rahapolitiikka ja devalvointi aiheuttivat konkurssiaallon, jonka seurauksia moni velallinen maksaa yhä. Perussuomalaiset katsoo, että olisi kohtuullista ja inhimillistä antaa näille ihmisille uusi mahdollisuus yli 20 vuoden velkavankeuden jälkeen, ja kehottaa hallitusta ryhtymään toimenpiteisiin 1990-luvun lamavelallisten vapauttamiseksi viimeinkin velkavankeudesta.

Valtakunnallisten vaalien toimittaminen aiheuttaa veronmaksajille merkittäviä kustannuksia. Vuoden 2015 eduskuntavaalien toimittamisesta aiheutui lähes 16 miljoonan euron kustannukset. Vuonna 2019 järjestetään sekä eduskuntavaalit että europarlamenttivaalit. Mikäli vaalit järjestetään samanaikaisesti, voidaan saavuttaa merkittävä kustannussäästö. Vaalien toimittaminen samanaikaisesti saattaisi myös lisätä äänestysaktiivisuutta. Perussuomalaiset vetoaa hallitusta ryhtymään toimenpiteisiin, jotta vuoden 2019 eduskuntavaalit ja europarlamenttivaalit toteutettaisiin samanaikaisesti vaalien toimittamisesta aiheutuvien kustannusten minimoimiseksi.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 6 ps

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavat lausumat:

Vastalauseen lausumaehdotus 12

Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee lainsäädännön henkilökohtaisen konkurssin mahdollistamiseksi Suomessa.

Vastalauseen lausumaehdotus 13

Eduskunta edellyttää, että hallitus pikaisesti ryhtyy toimenpiteisiin maksuhäiriöiden määrän vähentämiseksi esim. luomalla positiivisen luottorekisterin.

Vastalauseen lausumaehdotus 14

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy pikaisiin toimenpiteisiin 1990-luvun lamavelallisten vapauttamiseksi vastuistaan.

Vastalauseen lausumaehdotus 15

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin vuoden 2019 kansanedustajien vaalien ja Euroopan unionin parlamentin jäsenten vaalien toimittamiseksi samanaikaisesti.

10. Tuomioistuimet ja oikeusapu

Perussuomalaiset katsoo, että keskeinen ongelma oikeusturvan toteutumisessa Suomessa ovat usein mittaviksi nousevat oikeudenkäyntikulut, jotka riita-asioissa jäävät hävinneen osapuolen maksettaviksi. Merkittäväksi ongelma nousee erityisesti silloin, kun vastakkain ovat yksityishenkilö ja suuryritys, esimerkiksi vakuutusyhtiö. Suuren kuluriskin takia asioita ei voi käytännössä viedä oikeuteen, vaan lautakuntaratkaisut ovat lopullisia silloinkin, kun esimerkiksi potilasvahinkoasioissa oikeusturvalle olisi tarvetta. Perussuomalaiset katsovat, että valtion tulisi puuttua tähän ongelmaan ja ryhtyä toimenpiteisiin, jotta oikeusturva toteutuisi. Yhtäältä maksuttoman oikeusavun tulisi olla käytettävissä esimerkiksi potilasvahinkoasioita käsittelevissä lautakunnissa, ja toisaalta tilanteissa, joissa oikeudenkäynnin osapuolet ovat hyvin epätasavertaisessa asemassa, kynnys oikeudenkäyntikulujen kohtuullistamiseen tulisi olla merkittävästi nykyistä alempi.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 16

Eduskunta edellyttää, että hallitus parantaa suomalaisten oikeusturvaa laskemalla oikeudenkäyntikulujen tasoa.

Perussuomalaiset katsovat, että rikoksista tuomittavien rangaistusten tulee olla selkeässä yhteydessä teon vakavuuteen ja moitittavuuteen. Erityisesti lapsiin kohdistuvien seksuaali- ja väkivaltarikosten tuomioiden matala taso on omiaan koettelemaan kansalaisten oikeustajua. Lapset ovat uhreina erityisen haavoittuvassa asemassa, ja lapsiin kohdistuvat seksuaalirikokset ovat tästä

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 6 ps

syystä erityisen moitittavia. Tästä huolimatta raiskauksen tunnusmerkistöä on tulkittu esimerkiksi siten, että sukupuoliyhteyttä 10-vuotiaan lapsen kanssa ei ole tuomittu törkeänä raiskauksena, koska uhrin suostumuksen puutetta ei katsottu näytetyn toteen. Lapsiin kohdistuvien seksuaali- ja väkivaltarikosten tunnusmerkistöt sekä rangaistusasteikot tulee ottaa kriittisen arvioinnin kohteeksi, jotta tekijä ei selviäisi vähäisemmällä rangaistuksella esimerkiksi siksi, että uhria on nuoren iän vuoksi vaikea kuulla todistajana, ja jotta tuomittavat rangaistukset olisivat linjassa tekojen törkeyden ja uhrille aiheutetun vahingon kanssa.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 17

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin seksuaalirikosten rangaistusten nostamiseksi.

03. Muiden tuomioistuinten toimintamenot

Tuomioistuinlaitoksen toimivuuden ja kansalaisten oikeusturvan kannalta on tärkeää, että lakipalveluita on saatavilla koko maassa. Käräjäoikeusverkoston karsimisen seurauksena kansalaisten matkat lähimpään käräjäoikeuteen muodostuvat huomattavan pitkiksi ja kynnys turvautua oikeuslaitokseen nousee entisestään. Vaarana on, että paikkakunnilta, joista käräjäoikeuksia lakautetaan, häviävät myös muut lakipalvelut. Lakipalveluiden saatavuuden heikkeneminen on omiaan lisäämään kansalaisten alueellista eriarvoisuutta. Perussuomalaiset katsovat, että käräjäoikeusverkoston karsimiseen tulee suhtautua kriittisesti ja Iisalmen, Varkauden, Raahen, Kotkan ja Järvenpään käräjäpaikat tulee säilyttää.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 18

Eduskunta edellyttää, että hallitus säilyttää Iisalmen, Varkauden, Raahen, Kotkan ja Järvenpään käräjäpaikat.

Pääluokka 26

SISÄASIAINMINISTERIÖN HALLINNONALA

01. Hallinto

Vastaanottotoiminnasta suomalaisille veronmaksajille aiheutuneet kustannukset ovat olleet mitattavat, vuoden 2015 osalta 168,4 miljoonaa euroa ja vuonna 2016 huimat 619,1 miljoonaa euroa. Vaikka vuonna 2017 vastaanoton piirissä olevien henkilöiden määrä on laskenut, talousarviossa vastaanottotoiminnasta koituu edelleen veronmaksajille 260,6 miljoonan euron kustannus. Tavoitteet kustannuksiltaan kalliimpien vastaanottokeskusten sulkemisesta eivät ole onnistuneet, sillä useimmat yksikkökustannukset eivät ole laskeneet, vaan uhkaavat talousarviossa nousta vuonna 2018. Perussuomalaiset katsoo, että vastaanottotoiminnan kustannukset on saatava ku-

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 6 ps

riin, ja tästä syystä edellyttää, että hallitus teettää puolueettoman ja perusteellisen selvityksen vuosina 2015—2017 perustettujen vastaanottokeskusten rahan käytöstä ja hallinnosta ja tuo selvityksen eduskunnan käsittelyyn.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 19

Eduskunta edellyttää, että hallitus teettää puolueettoman ja perusteellisen selvityksen vuosina 2015—2017 perustettujen vastaanottokeskusten rahan käytöstä ja hallinnosta ja tuo selvityksen eduskunnan käsittelyyn.

01. Sisäministeriön toimintamenot

Turvapaikkakriisistä on aiheutunut valtion lisäksi merkittäviä kustannuksia myös muille tahoille, kuten kunnille. Pahimmillaan turvapaikanhakijan majoitusvuorokausi maksoi vuonna 2015 Joutsenon vastaanottokeskuksen säilöönottoyksikössä 443 euroa. Vastaanottokeskuksia pyörittävät yritykset ovat tehneet toiminnallaan miljoonien eurojen voittoja. Jotta tapahtuneista virheistä voidaan ottaa oppia eikä samoja virheitä toisteta, on ensiarvoisen tärkeää selvittää, kuinka veronmaksajien maksettavaksi jäänyt satojen miljoonien kokonaislasku syntyi. Perussuomalaiset edellyttävät, että hallitus selvittää ja julkaisee viipymättä turvapaikan hakijoista aiheutuvat kokonaiskustannukset.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 20

Eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää ja julkaisee viipymättä turvapaikanhakijoista aiheutuvat kokonaiskustannukset.

10. Poliisitoimi

01. Poliisitoimen toimintamenot (siirtomäärärahat 2 v)

Turvallisuus- ja hyvinvointipakettimme tarkoituksena on turvata kansalaisten perusturvallisuus. Emme ole valmiita tinkimään sisäisestä tai ulkoisesta turvallisuudesta edes syrjäseuduilla. Vaadimme siksi lisää resursseja poliisille, jotta se pystyy hoitamaan tehtävänsä maamme sisäisen turvallisuuden parissa.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 26.10.01 lisätään 15 000 000 euroa poliisitoimen toimintamenoihin.

Euroopan komission tilastojen mukaan Suomessa on Euroopan vähiten poliiseja suhteutettuna ihmisten määrään. Kun muualla Euroopassa poliiseja on keskimäärin yksi 400 asukasta kohden, Suomessa suhdeluku on noin puolet heikompi. Poliisien määrä maassamme on laskenut 2010-lu-

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 6 ps

vulla useamman sadan poliisin verran. Kun myös poliisiasemaverkostoa on harvennettu, vasteajat harvaan asutussa maassamme ovat kasvaneet ja alueellinen eriarvoisuus poliisipalvelujen saatavuuden osalta lisääntynyt. Samanaikaisesti yleinen turvallisuustilanne on heikentynyt ja maahamme kohdistuu turvapaikanhakijakriisin seurauksena uusia uhkia mm. terrorismin muodossa. Perussuomalaiset kantavat huolta kansalaisten turvallisuudesta ja edellyttävät hallitukselta toimia kansalaisten turvallisuuden varmistamiseksi. Poliisille tulee taata riittävät resurssit toimintaansa ja nostaa poliisien määrä pysyvästi vähintään 7 500 poliisiin tasolle vuoteen 2022 mennessä.

Verovälttelystä aiheutuu Suomelle vuosittain arviolta satojen miljoonien eurojen kustannukset menetettyjen verotulojen muodossa. Tietoja veroparatiiseihin sijoitetuista varoista on päätynyt julkisuuteen useiden vuodettujen asiakirjojen, kuten Panaman papereiden ja Paratiisin papereiden muodossa. Asiakirjat ovat paljastaneet satojen suomalaisten olevan omistajina veroparatiisiyhtiöissä. Perussuomalaiset katsovat, että varojen kätkemiseen verottajan ulottumattomiin veroparatiiseihin tulee puuttua nykyistä tehokkaammin. Saadut aineistot on tutkittava viipymättä, havaittuihin väärinkäytöksiin on reagoitava ja hallituksen tulee ryhtyä toimenpiteisiin vastaavien väärinkäytösten estämiseksi tulevaisuudessa.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavat lausumat:

Vastalauseen lausumaehdotus 21

Eduskunta edellyttää, että hallitus vahvistaa poliisin toimintaedellytyksiä niin, että sisäinen turvallisuus varmistetaan koko maassa ja rikosten selvitysaste nousee nykyisestä. Tämä edellyttää, että poliisien määrä nostetaan pysyvästi 7 500:aan vuoteen 2022 mennessä.

Vastalauseen lausumaehdotus 22

Eduskunta edellyttää, että hallitus panostaa voimakkaasti Panaman paperien ja Paratiisin paperien sisältämien tietojen tutkimiseen ja mahdollisten väärinkäytösten edellyttämiin toimenpiteisiin sekä vastaavien ilmiöiden ennalta ehkäisemiseen.

02. Suojelupoliisin toimintamenot (siirtomäärärahat 2 v)

Rikoksiin on pystyttävä puuttumaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa, jos halutaan maksimoida yhteiskunnan kokonaisturvallisuus ja minimoida kustannukset. Turvallisuus- ja hyvinvointipaketimme tarkoituksena on turvata myös kansalaisten kokonaisturvallisuus ja ennaltaehkäistä mahdollisia suureen väkijoukkoon kohdistuvia väkivallantekoja. Nopeasti muuttuneen turvallisuustilanteen vuoksi ja saamiemme selvitysten perusteella ehdotamme suojelupoliisille lisämäärärahoja.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 26.10.02 lisätään 3 000 000 euroa suojelupoliisin toimintamenoihin.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 6 ps

20. Rajavartiolaitos

01. Rajavartiolaitoksen toimintamenot

Turvallisuus- ja hyvinvointipakettimme tarkoituksena on turvata kansalaisten perusturvallisuus. Emme ole valmiita tinkimään sisäisestä tai ulkoisesta turvallisuudesta edes syrjäseuduilla. Vaadimme siksi lisää resursseja rajavartiolaitokselle, jotta he pystyvät hoitamaan tehtävänsä maamme koskemattomuuden varmistajina.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 26.20.01 lisätään 3 000 000 euroa rajavartiolaitoksen toimintamenoihin.

Eurooppaan ja erityisesti Schengen-alueeseen on kohdistunut viime vuosina ennennäkemätön turvapaikanhakijoiden vyöry. Vaikka EU:n ulkoraja vuotaa kuin seula, ei Suomi tällä hetkellä tee rajatarkastuksia 26 Schengen-alueen maan välisessä ns. sisärajaliikenteessä. Tästä johtuen EU:n ulkopuolelta tulleet ihmisjoukot kulkevat EU:n sisällä esteettä EU:n omien sääntöjen vastaisesti, usein paremman elintason perässä, mutta toisinaan myös vakaviin rikoksiin syyllistyen. Rajavalvonnan puutteesta johtuen emme tiedä, millaisia ihmisiä maassamme oleskelee, ja turvallisuushkiin on vaikeaa varautua. Myöskään karkotuspäätöksiä ei saada pantua täytäntöön tehokkaasti. Perussuomalaiset katsovat, että hallituksen tulee varautua turvallisuustilanteen äkilliseen heikkenemiseen entisestään laatimalla viipymättä toimintasuunnitelma, joka mahdollistaa rajatarkastusten nopean palauttamisen Suomen kaikille ulkorajoille tilanteen sitä edellyttäessä.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 23

Eduskunta edellyttää, että hallitus laatii suunnitelman ottaa rajatarkastukset nopeasti käyttöön Suomen kaikilla ulkorajoilla, mikäli tilanne sitä edellyttää.

40. Maahanmuutto

01. Maahanmuuttoviraston ja valtion vastaanottokeskusten toimintamenot (siirtomääräraha 2v)

Perussuomalaiset ehdottavat vastaanoton kustannuksiin leikkausta. Katsomme, että väärin perustein tapahtuva maahanmuutto aiheuttaa Suomelle mittavia kustannuksia, jotka on selvitettävä. Maahanmuuton kustannuksista löytyy useita säästökohteita.

Suomen tulee entisestään tiukentaa turvapaikka- ja perheen yhdistämismenettelyä, sillä jonossa on tällä hetkellä runsaasti hakemuksia.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentilta 26.40.01 vähennetään 41 600 000 euroa vastaanoton kustannuksiin ehdotetusta määrärahasta.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 6 ps

Hallitus laati vuonna 2015 turvapaikkapoliittisen toimenpideohjelman, jonka lyhyen aikavälin tavoitteena oli katkaista turvapaikanhakijoiden hallitsematon virta maahamme ja saada turvapaikkakustannukset hallintaan sekä kotouttaa tehokkaasti turvapaikan saaneet. Ohjelmassa listattujen toimenpiteiden toteutus on kuitenkin jäänyt kesken, ja pelkästään vastaanottotoiminnasta esitetään talousarviossa Suomelle aiheutuvan vuonna 2018 lähes 191 miljoonan euron kustannukset. Perussuomalaiset edellyttävät, että hallitus toteuttaa turvapaikkapoliittisen toimenpideohjelman täysimääräisenä, jotta turvapaikanhakijoita erityisesti Suomeen houkuttelevat vetovoimatekijät saadaan poistettua ja kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneet käännetyt ja turvapaikanhakijakriisistä veronmaksajille aiheutuvat kustannukset saadaan hallintaan.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 24

Eduskunta edellyttää, että hallitus toteuttaa kokonaisuudessaan syksyllä 2015 laaditun turvapaikkapoliittisen toimintaohjelmansa.

22. Vapaaehtoinen paluu

Turvapaikkakriisin myötä Suomeen on jäänyt runsaasti kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneita henkilöitä, joilla ei ole laillista oikeutta oleskella maassamme. Sen lisäksi, että luvattomasti maassa oleskelevista henkilöistä aiheutuu yhteiskunnalle kustannuksia muun muassa toimeentulotukimenojen muodossa, osa kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneista voi muodostaa yhteiskunnallemme turvallisuusriskin. Jo kuluvan vuoden tammikuussa Suomessa oli yli 300 kielteisen turvapaikkapäätöksen saanutta, joita poliisi ei ollut kyennyt poistamaan maasta. Perussuomalaiset katsoo, että käännätyksprosessia on tehostettava kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneiden poistamiseksi maasta ja käännätyksprosessin onnistumisen varmistamiseksi kielteisen turvapaikkapäätöksen saanut on tarvittaessa otettava säilöön.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 25

Eduskunta edellyttää, että hallitus tehostaa kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneiden, luvattomasti maassa olevien henkilöiden poistamista Suomesta.

Pääluokka 27

PUOLUSTUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

01. Puolustuspolitiikka ja hallinto

Suomen perustuslain mukaan ulkopoliitiikkaa johtaa presidentti yhteistoiminnassa valtioneuvoston kanssa. Puolustuspoliittiset linjaukset Suomen puolustuskyvyn ylläpidolle, kehittämiselle ja käytölle tehdään valtioneuvoston puolustusselonteossa. Kun suunnitteilla on merkittävään, noin 20 000 sotilaan kansainvälisen sotaharjoituksen järjestäminen, siitä tulisi päättää perustuslain

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 6 ps

mukaisessa järjestyksessä puolustuspoliittisen selonteon linjaukset huomioiden. Perussuomalaiset korostavat, että mikäli valtioneuvosto kaavailee sotaharjoituksen järjestämistä, siitä tulisi tiedottaa sekä tasavallan presidentille että eduskunnan asianomaisille valiokunnille etukäteen ja ajoissa ennen kutsujen esittämistä vieraiden valtioiden edustajille.

Perussuomalaiset kunnioittavat kansalaisvelvollisuuttaan suorittavia varusmiehiä sekä kertausharjoituksiin osallistuvia. Maanpuolustus on fyysisesti raskasta toimintaa, joka sisältää vaarallisia tilanteita, joihin liittyy tapaturmariski. Perussuomalaiset ovat tehneet aloitteen, jonka tarkoituksena on ulottaa varusmiespalvelukseen ja kertausharjoituksiin osallistujat asianmukaisen tapaturmasuojan piiriin. Perussuomalaiset kehottaakin hallitusta ryhtymään viipymättä toimenpiteisiin, joilla tapaturmasuojan ja -korvausten taso nostettaisiin kriisinhallintatehtäviin osallistuvien tasolle.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavat lausumat:

Vastalauseen lausumaehdotus 26

Eduskunta edellyttää, että hallitus varmistaa, että tasavallan presidentti ja eduskunnan asianomaiset valiokunnat saavat etukäteen ja ajoissa tiedon, kun vieraille valtioille esitetään kutsuja kansainvälisiin sotaharjoituksiin osallistumisesta Suomessa.

Vastalauseen lausumaehdotus 27

Eduskunta edellyttää, että sotilas- ja tapaturmalainsäädäntöä kehitetään siten, että asevelvollisuutta suorittavien ja kertausharjoituksissa olevien korvauskäytännöt säädetään samalle tasolle kuin on kriisinhallinnassa olevilla.

10. Sotilaallinen maanpuolustus

01. Puolustusvoimien toimintamenot

Jalkaväkimiinat ovat olleet historiallisesti merkittävä osa maanpuolustustamme. Jalkaväkimiina ei ole hyökkäysase, vaan kustannustehokas puolustusase, jolla oli keskeinen merkitys uskottavan puolustuksen kannalta vihollisen liikkuvuuden rajoittajana. Puolustusministeriön selvitystyöryhmä on todennut miinat edullisiksi ja tehokkaiksi sekä katsoo, ettei maavoimilla ole muita määrällisesti riittäviä asejärjestelmiä, joilla mekanisoidun hyökkääjän liike voitaisiin yhtä tehokkaasti hidastaa ja pysäyttää. Puolustusministeriö vastusti Ottawan sopimukseen liittymistä, ja miinoista luopuminen vaikeuttaakin maamme puolustamista sekä lisää maahamme suuntautuvan maahyökkäyksen sattuessa merkittävästi puolustajien tappioita. Kansainvälisen yhteisön näkökulmasta sopimukseen liittyminen ei ollut välttämätöntä, sillä sopimuksen ulkopuolelle ovat jättäytyneet muun muassa Yhdysvallat, Venäjä, Intia ja Kiina. Perussuomalaiset esittävätkin, että maanpuolustuksen edellytysten turvaamiseksi hallitus aloittaa toimenpiteet Ottawan sopimuksesta irtautumiseksi.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 6 ps

Vastalauseen lausumaehdotus 28

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin Suomen eroamiseksi jalkaväki-miinat kieltävästä Ottawan sopimuksesta.

18. Puolustusmateriaalihankinnat

Mielestämme on erittäin tärkeää, että Suomella on oma toimintakykyinen aseellisuus. Se turvaa kriisiaikoina aseiden ja taistelutarvikkeiden saannin, vaikka maamme meri- ja ilmaliikenne olisi katkaistu vihollisen toimesta. Kotimaisen puolustusteollisuuden menestyminen ei saa olla pelkästään kiinni ulkomaisesta viennistä, vaan myös Puolustusvoimien on mielestämme aktiivisesti hankittava aseita ja taistelutarvikkeita kotimaasta. Myös Puolustusvoimien elintarvike- ja muissa päivittäistavaroiden ja palveluiden hankinnassa tulee painottaa kotimaisuutta työllisyyden ja yrittäjyyden edistämiseksi.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 29

Eduskunta edellyttää, että hallitus suuntaa puolustusvoimien hankinnat mahdollisimman laajasti kotimaassa tuotettuihin ja valmistettuihin tuotteisiin työllisyyden ja yrittäjyyden edistämiseksi.

50. Maanpuolustusjärjestöjen toiminnan tukeminen

Vapaaehtoisella maanpuolustuksella on merkittävä rooli yhteiskuntamme kokonaisturvallisuuden kannalta maanpuolustushengen ja -kyvyn lujittajana sekä viranomaisten toiminnan tukena. Vapaaehtoinen maanpuolustus antaa Suomen puolustusvalmiudelle tehokkaan resurssin: se parantaa kansalaisten valmiuksia selviytyä häiriö- ja poikkeusoloissa ja täydentää ja tukee viranomaisten toimintaa sekä normaali- että kriisiaikana. Vapaaehtoisjärjestöjen etenkin paikallistasolla tekemällä työllä voidaan saavuttaa tulevaisuudessa suurta turvallisuushyötyä sekä alueellisesti että valtakunnallisesti. Perussuomalaiset pitävät tärkeänä, että vapaaehtoisen maanpuolustuksen järjestöjen toimintaedellytysten turvaamiseksi varataan riittävät resurssit.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 30

Eduskunta edellyttää, että hallitus turvaa maanpuolustusjärjestöjen toimintaedellytykset.

Pääluokka 28

VALTIOVARAINMINISTERIÖN HALLINNONALA

Euroalueeseen kuuluu maita, joiden hintakilpailukyvyssä ja tuottavuudessa on merkittäviä eroja. Nämä erot ovat johtamassa pysyvien elintasoerojen syntyyn ja syvenemiseen euroalueen sisällä

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 6 ps

samaan aikaan, kun euroaluetta on pidetty keinotekoisesti kasassa EKP:n toiminnalla. Valitut toimintatavat ovat aiheuttaneet pankkien ja isäntävaltioiden välisen kohtalonyhteyden ja kasvattaneet valtioiden vastuita, eikä sijoittajavastuu ole käytännössä toteutunut. Keinotekoisesti alhainen korkotaso ja näennäisen ilmainen raha ovat johtaneet kevytmieliseen velkaantumiseen samaan aikaan, kun yhteisvastuun nimissä jonkun muun, tässä tapauksessa keskeisesti keskuspankin, oletetaan kantavan riskit. No bailout -säännöltä on puuttunut uskottavuus, ja tästä syystä myös huonokuntoisten pankkien heikkolaatuisiin saataviin on markkinoilla suhtauduttu lähes riskittöminä. Tällainen sairaiden rakenteiden ylläpito johtaa itsessään yhteisvastuuseen. Koska yhteisvastuu ei ole Suomen kansallisen edun mukainen vaihtoehto, perussuomalaiset katsovat, että Suomen tulee kansallisen etunsa nimissä valmistautua euroalueen hajoamiseen konkreettisen varautumissuunnitelman muodossa.

Arvopaperikeskusuudistuksen käsittelyn yhteydessä toukokuussa eduskunta hyväksyi pöytäkirjan, joka edellytti lakimuutoksia suoran omistuksen tasoisen omistustietojen julkisuuden turvaamiseksi. Omistustietojen julkisuus on tärkeä päämäärä sekä veronkierron torjunnan että markkinoiden luottamuksen ja sisäpiirin tiedon väärinkäytösten ehkäisemisen kannalta. Perussuomalaiset edellyttävät, että hallitus ryhtyy hyväksytyn pöytäkirjan mukaisesti toimenpiteisiin omistustietojen julkisuuden lisäämiseksi.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavat lausumat:

Vastalauseen lausumaehdotus 31

Eduskunta edellyttää, että hallitus torjuu EU/EMU-alueen liittovaltiokehityksen ja laatii Suomelle suunnitelman EMU:n/euron hajoamisen varalle.

Vastalauseen lausumaehdotus 32

Eduskunta edellyttää, että hallitus lisää omistustietojen julkisuutta, kuten eduskunta päätti säätettäessä uutta lakia arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta.

90. Kuntien tukeminen

Perussuomalaiset ehdottavat omassa vaihtoehtobudjetissaan ns. vanhuspaketin toteuttamista. Se on sarja määrärahalisäyksiä, joilla turvataan vanhuksillemme mm. nykyistä parempi hoidon taso. Pakettiimme kuuluvat seuraavat lisäykset: Hoitajien henkilöstömitoitus lakiin turvaamaan hyvää vanhustenhoitoa, Vanhusten kotihoitoon lisää resursseja, Omaishoitajia tuettava, Suomeen tarvitaan erillinen saattohoitolaki. Rahoitus hoidettaisiin esityksessämme siten, että yhteisöveron kunnille osoitettua jako-osuutta nostetaan siten, että kuntien tulot lisääntyvät 45 miljoonalla eurolla.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 33

Eduskunta edellyttää, että hallitus laatii 45 miljoonan euron suuruisen vanhuspaketin perussuomalaisen vaihtoehtobudjetin ehdotusten mukaisesti.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 6 ps

30. Valtionosuus kunnille peruspalveluiden järjestämiseen (arviomääräraha)

Varhaiskasvatuksen kustannuksista vain kuudesosa katetaan asiakasmaksuilla. Lakisääteisen varhaiskasvatuksen järjestäminen muodostaa kunnille merkittävän kuluerän, josta aiheutuvat kustannukset tulisi korvata kunnille täysimääräisesti. Perussuomalaiset katsoo, että hallituksen on ryhdyttävä toimenpiteisiin, joilla kunnille korvataan varhaiskasvatusvelvoitteesta aiheutuvat kustannukset täysimääräisesti korottamalla kuntien osuutta yhteisöveron tuotosta.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 34

Eduskunta edellyttää, että hallitus korvaa kunnille täysimääräisesti varhaiskasvatusmaksujen alentamisesta aiheutuvat tulonmenetykset korottamalla kuntien osuutta yhteisöveron tuotosta.

92. EU ja kansainväliset järjestöt

69. Maksut Euroopan unionille

Suomi on toiminut nettomaksajana EU:ssa suurimman osan jäsenyysajastaan, ja nettomaksuosuuksista on aiheutunut kansantaloudellemme miljardien eurojen kustannukset. Esimerkiksi 16 ensimmäisen jäsenyysvuotensa aikana Suomi maksoi jäsenmaksuja 2,6 miljardia euroa saamiaan tukia enemmän. Muista jäsenmaista Iso-Britannia neuvotteli itselleen jäsenmaksuhelpotuksen, joka jäi muiden maksettavaksi; vuonna 2000 Saksa, Hollanti, Itävalta ja Ruotsi onnistuivat kuitenkin neuvottelemaan itselleen 75 prosentin alennuksen tästä "Britannia-lisästä". Saksa, Hollanti, Itävalta ja Ruotsi ovat neuvotelleet itselleen alennuksen myös arvonlisäveropohjaiseen maksuun; tämän lisäksi Hollanti ja Ruotsi saavat alennuksen bruttokansantuotteeseen perustuvasta maksusta. Suomi ei tällaisia alennuksia pyytänyt eikä saanut. Britannian EU-eron myötä Suomen maksuosuus on vaarassa kasvaa entisestään ja pelkästään Suomen maataloudelle voi koitua 100 miljoonan euron lasku. Perussuomalaiset katsovat, ettei Suomen tehtävä ole toimia muiden EU-maiden toiminnan rahoittajana erilaisin ehdoin, vaan Suomen tulee vaatia taakkansa kohtuullistamista. Paras vaihtoehto olisi leikata EU-budjettia tuntuvasti ja luopua kaikista jäsenmaksualennuksista; vaihtoehtoisesti Suomen on neuvoteltava itselleen yhtäläiset jäsenmaksuhelpotukset kuin muille jäsenmaille on myönnetty.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 35

Eduskunta edellyttää, että hallitus toimii siten, että Suomen nettomaksuosuus Euroopan unionille ei kasva Brexitin johdosta ja alenee seuraavalla rahoituskaudella.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 6 ps

Pääluokka 29

OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖN HALLINNONALA

10. Yleissivistävä koulutus ja varhaiskasvatus

01. Valtion yleissivistävän koulutuksen toimintamenot

Peruskoulujen määrä koko maassa on vähentynyt vuodesta 2005 noin tuhannella koululla valtion poistettua pienille kouluille suunnatun lisän. Monessa kunnassa suunnitellaan edelleen koulujen lakkauttamisia. Koulujen lakkauttamisista johtuen päivittäiset koulumatkat voivat pidentyä erityisesti pienimpien koululaisten kannalta kohtuuttomiksi. Perussuomalaiset katsovat, että hallituksen tulee ryhtyä alueellisen tasa-arvon varmistamiseksi toimenpiteisiin, joilla kylä- ja lähikoulujen toimintaedellytykset turvataan.

Pienempien kaupunkien elinvoimaisuuden kannalta on aluepoliittisesti tarkoituksenmukaista hajasijoittaa yliopistojen yksiköitä. Myös opiskelijoiden asumiskustannukset ovat pienemmissä kaupungeissa usein edullisemmat. Toimivan yksikön siirtäminen paikasta toiseen ei ole kokonaisuuden kannalta tarkoituksenmukaista, kun huomioidaan opiskelijoiden ja opetushenkilökunnan tarpeet. Savonlinnan opettajankoulutuksen lakkauttamisella tavoitellaan verrattain mitätöntä, noin kahden miljoonan euron vuotuista säästöä. Perussuomalaiset katsovat, että lakkauttamisesta saatavat hyödyt eivät ole linjassa sen aiheuttamien haittojen kanssa, ja tästä syystä esittää Savonlinnan opettajankoulutuksen lakkautuksen peruuttamista.

Vuonna 2016 Suomessa oli noin 115 071 pelkän perusasteen suorittanutta 20—29-vuotiasta henkilöä, noin 17 prosenttia ikäluokasta. Osuus on noussut 2000-luvun alusta. Tilastokeskuksen mukaan koulutustasolla on suuri vaikutus nuorten työllistymismahdollisuuksiin: korkeakoulutettu alle 30-vuotias työtön työllistyy noin 50 prosentin todennäköisyydellä, keskiasteen opinnot suorittanut lähes 40 prosentin todennäköisyydellä ja peruskoulun käynyt vain 17 prosentin todennäköisyydellä. Sekä nuoren itsensä että yhteiskunnan näkökulmasta olisi perusteltua ohjata nuoret jatko-opintoihin.

Oppivelvollisuus päättyy sinä vuonna, jona nuori täyttää 16 vuotta. Valtaosa peruskoulun keväällä päättäneistä jatkaa elokuussa lukiossa tai ammatillisessa oppilaitoksessa. Tässä nivelvaiheessa muutama tuhat nuorta ei kuitenkaan pääse tai hakeudu keskiasteen oppilaitoksiin. Työpaikkoihin alaikäisiä ei oteta. Ne nuoret, jotka eri syistä jäävät kokonaan koulutuksen ulkopuolelle tai keskeyttävät opinnot, ovat suuressa vaarassa syrjäytyä. Tästä heille, heidän läheisilleen ja koko yhteiskunnalle syntyy pitkävaikutteisia ongelmia ja kustannuksia.

Perussuomalaiset eivät kannata oppivelvollisuuden jatkamista, koska se olisi kallista ja pääosin tarpeetonta. Esitämme, että peruskoulun päättäneille kuitenkin säädettäisiin opiskeluvollisuus. Heidän tulisi opiskella esim. kieliä, tietotekniikkaa, kansalais- ja taloustietoa sekä muita sellaisia aineita, jotka heitä kiinnostavat. Opiskelu voisi olla esim. 20 tuntia/viikko. Velvollisuus päättyisi sinä vuonna, kun nuori saavuttaa täysi-ikäisyyden eli 18 vuotta. Yhteiskunnan tulisi järjestää tähän mahdollisuudet.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 6 ps

Nuorisotakuulla pyrittiin turvaamaan nuorille opiskelu tai työharjoittelu. Se ei kuitenkaan ole onnistunut, koska nuorilla ei ole velvollisuutta niihin osallistumiseen.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavat lausumat:

Vastalauseen lausumaehdotus 36

Eduskunta edellyttää, että hallitus turvaa kylä- ja lähikoulujen toimintaedellytykset ja oppilaiden kohtuulliset päivittäiset koulumatka-ajat.

Vastalauseen lausumaehdotus 37

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin Savonlinnan opettajankoulutuslaitoksen lakkauttamisen peruuttamiseksi.

Vastalauseen lausumaehdotus 38

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin opiskeluvelvollisuuden säätämiseksi nuorille oppivelvollisuusiän täyttymisen jälkeen siihen asti, kun nuori täyttää 18 vuotta.

20. Yleissivistävän koulutuksen, varhaiskasvatuksen ja vapaan sivistystyön yleiset menot

Laadukas koulutus kaikilla koulutuksen asteilla on elintärkeää maamme kilpailukyvyyn varmistamiseksi tulevaisuudessa. Suomen sijoitus osaamista mittaavassa Pisa-tutkimuksessa on kuitenkin laskenut vuodesta 2006 lähtien. Eri koulutusasteisiin on kohdistettu viime vuosina lukuisia leikkauksia, joiden todellinen hinta selviää vasta vuosien päästä. Perussuomalaiset katsovat, että laadukas koulutus on investointi tulevaisuuteen ja koulutuksen tasosta tinkiminen on lyhytnäköistä sekä yhteiskunnan kokonaisedun vastaista. Koulutukselle sekä tutkimukselle on varmistettava riittävät resurssit ja tämän lisäksi on varmistettava, että resurssit jakautuvat tasapuolisesti koko maassa.

Perussuomalaiset katsovat, että pakollinen toisen kotimaisen kielen opiskelu ei ole tarkoituksenmukaista ja vapaalla kielivalinnalla voitaisiin saada merkittäviä etuja kielivalikoiman laajentumisen muodossa esimerkiksi matkailualan tarpeisiin. Tärkeiden maailmankielten opetuksen lisääminen olisi tarpeen, jotta esimerkiksi Kiinasta ja Venäjältä Suomeen suuntautuvan matkailun tarpeisiin pystyttäisiin vastaamaan. Ruotsinkielisen väestön palveluiden turvaaminen ei edellytä sitä, että jokainen Suomen kansalainen osaa ruotsia, vaan tarkoituksenmukaisempaa olisi palkata riittävä määrä ruotsia hyvin osaavia virkamiehiä niihin tehtäviin, joissa ruotsin kielen taidolle on todellinen tarve.

Perussuomalaisten aloitteesta hallitusohjelmaan otettiin kielikokeilu, jonka keskeisenä sisältönä kokeiluun osallistuva oppilas voi opiskella pakollisena kielenä jotain muuta kieltä kuin toista kotimaista kieltä. Perussuomalaiset katsoo, että kokeilun rajaaminen 2 200 oppilaan laajuiseksi on riittämätön tulosten arviointia ajatellen. Jotta kokeilulla saavutettaisiin todellisia tuloksia, sitä tu-

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 6 ps

lisi laajentaa siten, että mukana olisi lukuisia kouluja eri puolilta maata ja mukaan saataisiin kattava otos opiskelijoita.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavat lausumat:

Vastalauseen lausumaehdotus 39

Eduskunta edellyttää, että hallitus vahvistaa resursseja koko maassa eri koulutusmuodoille ja kaikilla asteilla varhaiskasvatuksesta korkeakoulutukseen, vapaan sivistystyön oppilaitoksissa annettavaan koulutukseen ja täydennyskoulutukseen sekä laaja-alaiseen tutkimukseen ja innovaatiotoimintaan.

Vastalauseen lausumaehdotus 40

Eduskunta edellyttää, että hallitus laajentaa toisen kotimaisen kielen vapaaehtoisuutta koskevaa kokeilua siten, että siihen tulee 5 000 oppilasta. Tavoitteeksi tulee ottaa ruotsin kielen säätäminen valinnaiseksi oppiaineeksi ja tärkeiden maailmankielten opetuksen lisääminen kouluissa.

20. Ammatillinen koulutus

21. Ammatillisen koulutuksen yhteiset menot (siirtomääräraha 3 v)

Olemme huolissamme ammatillisen koulutuksen tilasta ja tulevaisuudesta ensi vuoden talousarvion puitteissa. Yleisesti on tiedossa, että ammatilliseen koulutukseen on tehty mittavia leikkauksia jo usean vuoden aikana. Ne ovat vaikuttaneet negatiivisesti sekä koulutuksen saavutettavuuteen että laatuun. Leikkauksilla on ollut vaikutusta myös koulutuksen muuntovaiheeseen, sillä taloudellisten resurssien pienentyessä ja opiskelijamäärien kasvaessa on selvää, että ammatillisen koulutuksen houkuttavuus heikkenee peruskoulun päättävien nuorten keskuudessa.

Lisäksi eräiden leikkausten tekeminen ammatillisen koulutuksen reformin yhteydessä lisää hallintoa mutta johtaa opetuksen uudelleenjärjestelyyn. Tämä vaikuttaa väistämättä myös koulutuksen laatuun ja houkuttavuuteen. Ilman laadukasta koulutustarjontaa nuoret eivät koe ammatillista koulutusta potentiaalisesti vaihtoehdoksi, ja näin hakeutuminen nivelvaiheessa itselleen parhaiten sopivaan ja kiinnostavaan koulutukseen saattaa vaikeutua.

Olemme tästä kehityksestä huolissamme, siksi haluamme lisätä ammattikoulutuksen joustavuutta sekä painottaa opinto-ohjauksen tarpeellisuutta. On tärkeää, että ammatillisen koulutuksen saavutettavuus ja jatko-opintomahdollisuudet turvataan koko maassa koulutuksen houkuttelevuuden säilyttämiseksi.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 29.20.21 lisätään 20 000 000 euroa ammatillisen koulutuksen menoihin.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 6 ps

Nuorisotyöttömyys on maassamme edelleen vakava ongelma. Perussuomalaiset esittävät hallitukselle oppisopimuskoulutuksen lisäämistä sekä mestari-kisällimallin käyttöönottoa nuorten jatkokouluttamiseksi erityisesti valmistavan teollisuuden, rakennusalan, kaivosteollisuuden ja konepajojen ammattilaisiksi. Mallista hyötyisivät sekä nuoret että varttuneemmat työntekijät: kisällikoulutus parantaa työkokemusta vailla olevien nuorten työllistymistä ja mestarivalmentajatoiminnalla voidaan pidentää vanhempien ammattilaisten työuria sekä ehkäistä ennen aikaista eläköitymistä. Kisällien koulutus tapahtuisi pääsääntöisesti työpaikoilla ns. mestarityöntekijän ohjaamana. Koulutus vahvistaa käytännön valmiuksien kehittymistä nuorille työntekijöille, jotka ovat saaneet alan peruskoulutuksen, mutta varsinainen alan työkokemus puuttuu.

Toimintamallissa mestarityöntekijä koulutetaan jatkokoulutusvalmentajaksi. Mestareiksi voidaan valikoida alan ammattilaisia, joiden työuria voidaan pidentää työtehtävien vaihtumisella keveämmiksi. Kisällikoulussa mestari kouluttaa kisälliä, kisälli oppii mestarilta. Kisällikoulun toimintaperiaatteita ovat osaamisen ja hiljaisen tiedon siirtyminen vanhoista perinteistä, työtavoista ja materiaaleista mestarilta kisällille sekä käytännön ammatti- ja työelämätaitojen kasvattaminen. Kisällikoulutoimintamallin toteutus on luontevinta tehdä yhteistyössä alan ammattioppilaitosten tai kurssikeskusten kanssa, jotka myös ohjaavat tulevat mestarivalmentajat tehtäviinsä.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 41

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin oppisopimuskoulutuksen lisäämiseksi ja tavoitteellisten mestari-kisällimallien toteuttamiseksi.

80. Taide ja kulttuuri

31. Valtionosuus ja -avustus teattereiden, orkestereiden ja museoiden käyttökustannuksiin

Perussuomalaiset haluaa maamme juhliessa itsenäisyytensä 100-vuotisjuhlaa muistella niitä hetkiä, kun kansakuntamme tulevaisuus oli vakavimmin uhattuna, sekä kunnioittaa niitä sankareitamme, jotka henkilökohtaisella uhrauksellaan varmistivat itsenäisyyden jatkumisen. Kollaalla käytiin yksi talvisodan ratkaisevista taisteluista, joissa Suomen armeija puolustautui menestyksekkäästi yhden divisioonan vahvuudella neljän divisioonan vahvuudella hyökkävää vihollista vastaan. Kyseiselle taistelulle sekä yhdelle sen merkittävimmistä sankareista, tarkka-ampuja Simo Häyhälle omistettu talvisotamuseo avattiin Mietttilän historialliselle kasarmialueelle heinäkuussa Rautjärvellä. Perussuomalaiset esittävät, että hallitus lisää tukea talvisotamuseon toiminnan kehittämiseen.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 42

Eduskunta edellyttää, että hallitus lisää tukea Simo Häyhälle omistetun Talvisotamuseon toiminnan kehittämiseen Rautjärvellä.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 6 ps

51. Apurahat taiteilijoille, kirjailijoille ja kääntäjille

Musiikin digitaalisen nettijakelun myötä alan liiketoiminta on kokenut merkittävän muutoksen. Musiikin jakelu verkossa on keskittynyt merkittävältä osin muutamalle kansainväliselle suuryritykselle, ja musiikin tuottajien neuvotteluasema on heikko. Perussuomalaiset katsovat, että hallituksen tulee ryhtyä toimenpiteisiin, joilla kotimaisten musiikintuottajien toimintaedellytykset turvataan.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 43

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin suurten kansainvälisten yhtiöiden puristuksessa olevien kotimaisten musiikintuottajien toimintaedellytysten vahvistamiseksi.

90. Liikuntatoimi

30. Avustus Liikkuva koulu-ohjelmaan

Hallitus on ottanut tavoitteekseen harrastustakuun lapsille ja nuorille. Lasten ja nuorten hyvinvoinnin tukeminen on merkittävä sijoitus yhteiskuntamme yhdenvertaisuuden kannalta, mutta sen toteutuminen käytännössä edellyttää rahoitusta. Perussuomalaiset näkevät tarkoituksenmukaisena panostaa harrastuksiin suoraan järjestöjen kautta, jolloin raha kiertää mahdollisimman pienillä hallintokustannuksilla, ja esittää järjestökenttään kohdistuvaa lisärahoitusta.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 44

Eduskunta edellyttää, että hallitus toteuttaa liikunta- ja harrastustoiminnan lisäämisen siten, että jokaiselle lapselle ja nuorelle taataan vähintään yksi harrastus. Erityisen tärkeää on pienituloisten perheiden lasten liikuntaharrastuksen kehittäminen.

91. Nuorisotyö

50. Rahapelitoiminnan voittovarat nuorisotyön edistämiseen

Toisin kuin puoluetukien, poliittisten nuorisojärjestöjen tukien jakoperusteet eivät ole demokraattiset eivätkä perustu puolueiden menestykseen vaaleissa. Sen sijaan keskeisenä osana tukien määräytymiseen vaikuttaa järjestöjen edeltävä tukisumma. Perussuomalaiset katsovat, ettei tällainen järjestelmä ole oikeudenmukainen eikä kuulu osaksi demokraattista yhteiskuntaa, koska tukien jako ei kuvasta kansan tahtoa, vaan pyrkii edesauttamaan vallitsevien poliittisten voimasuhteiden säilymistä. Poliittisten nuorisojärjestöjen tukijärjestelmä tulee muuttaa merkittävästi nykyistä läpinäkyvämmäksi siten, että tuen määräytyminen perustuu keskeiseltä osin edeltävien eduskuntavaalien vaalitulokseen eikä kuntien tai muiden julkishallinnon toimijoiden nuorisotoi-

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 6 ps

mintaan varattuja varoja käytetä puoluepoliittisesti sitoutuneiden tai tiettyä poliittista aatetta edistämään perustettujen järjestöjen tukemiseen.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 45

Eduskunta edellyttää, että hallitus muuttaa poliittisten nuorisojärjestöjen tukimäärärahan jakoperusteet siten, että kunkin järjestön osuus vastaa ao. puolueen edellisissä eduskuntavaaleissa saamaa kansanedustajamäärää.

Pääluokka 30

MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

10. Maaseudun kehittäminen

50. Valtionapu maaseudun elinkeinojen kehittämiseen

Sianlihan tuotanto on Suomessa vaikeuksissa. Sianlihan tuottajahinta on jäänyt koko EU:n alhaisimmalle tasolle. Alhainen tuottajahintojen taso on johtanut siihen, että sianlihantuotanto on kuluvan vuoden alkupuoliskolla laskenut neljä prosenttia edellisvuodesta. Vastaavasti sikatilojen määrän arvioidaan kuluvana vuonna vähenevän 11 prosentilla. Perussuomalaiset katsovat, että hallituksen tulisi ryhtyä tarvittaviin toimenpiteisiin varmistaakseen kannattavan sikatalouden toimintaedellytykset.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 46

Eduskunta edellyttää, että hallitus huolehtii kannattavan sikatalouden toimintaedellytyksistä.

54. Hevostalouden edistäminen hevoskasvatuksen ja hevosurheilun edistämiseen tarkoitettulla rahapelitoiminnan tuotolla

Suomen 100-vuotisen itsenäisyyden lisäksi voimme kuluvana vuonna juhlia myös 110 vuotta sitten kantakirjansa saaneen suomenhevosen historiaa. Suomenhevonen oli korvaamaton apu Suomen sodissa ja menneinä vuosikymmeninä metsätaloudessa sekä Suomen jälleenrakentamisessa merkittävä työhevonen. Kaupungistumisen myötä siitä on tullut harrastekäytössä monipuolinen yleishevonen. Hevosen ja ihmisen kumppanuus on löytänyt uuden muodon hevosharrastuksessa, jossa suomenhevosella sekä ratsastetaan että ajetaan. Suomenhevosen asemaa kunnioittaakseen perussuomalaiset esittävät, että hallitus määrää suomenhevosen maamme itsenäisyyden juhlaeläimeksi.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 6 ps

Vastalauseen lausumaehdotus 47

Eduskunta edellyttää, että hallitus nimeää suomenhevosen maamme itsenäisyyden juhlaeläimeksi.

20. Maa- ja elintarviketalous

02. Elintarviketurvallisuusviraston toimintamenot

Kuluttajien tietoisuus ja kiinnostus ruuan alkuperästä on kasvanut samaan aikaan, kun ruuantuotanto on kansainvälistynyt: valmistusmaa ja alkuperämaa eivät ole läheskään aina sama asia, ja esimerkiksi Suomessa paistettu leipä tai pakattu maito voikin olla peräisin ulkomailta. Erityisesti eläinperäisissä tuotteissa kuluttajia kiinnostaa tuotannon eettisyys. Perussuomalaiset esittävät, että hallitus ryhtyy toimiin elintarvikkeiden alkuperämerkintöjen kehittämiseksi siten, että kuluttaja saa nykyistä tarkemmat tiedot tuotteen alkuperästä ja tuotantotavan eettisyydestä.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 48

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin merkinnän saamiseksi elintarvikkeisiin sen varmistamiseksi, että kuluttaja saa tiedon tuotteen alkuperästä ja tuotantotavan eettisyydestä.

44. Luonnonhaittakorvaukset

EU-säädösten myötä vuoden 2016 alusta lähtien Suomessa jouduttiin luopumaan valtion rahoittamista satovahinkovakuutuksista, jotka korvasivat epäsuotuisten sääilmiöiden, kuten poikkeuksellisten sateiden ja tulvien, aiheuttamia satomenetyksiä peltoviljelyssä. Aikaisemmassa mallissa omavastuu kuitenkin oli korkea ja vakuutusehdot sellaisia, ettei korvauksia käytännössä usein saanut. Vakuutusyhtiöistä vain osa tarjoaa satovahinkovakuutuksia, ja vakuutustuotteita on vaikea vertailla, kun ehdot ovat monimutkaisia ja poikkeavat toisistaan. Useimmat viljelijät ovatkin jättäneet vakuutuksen ottamatta. Perussuomalaiset kantavat huolta maanviljelyselinkeinon tulevaisuudesta Suomessa ja haluavat, että viljelijöille on tarjolla kohtuuhintainen vakuutusturva satovahinkojen varalle kohtuullisin ehdoin. Onkin perusteltua luoda uusi satovahinkovakuutusjärjestelmä. Pitkällä tähtäimellä vakuutusjärjestelmän toimivuus tulisi rahoittaa viljelijöiden maksamalla vakuutusmaksuilla, mutta yhteiskunta voisi osallistua vakuutusjärjestelmän luomisesta ja käyttöönnotosta aiheutuviin kustannuksiin käynnistysvaiheessa.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 49

Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee viljelijöiden uuden julkisvetoisen satovahinkovakuutusjärjestelmän.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 6 ps

47. Ruokaketjun kehittäminen

Maatalouspolitiikkaa uhkaa lähivuosina murros Britannian EU-erosta johtuen: kun EU:n kokonaisbudjetista putoaa pois Brexitin myötä arviolta 10—11 miljardia euroa, joudutaan EU-budjetin suurimman osa-alueen muodostavaa maatalouspolitiikkaa tukineen pakostikin arvioimaan uudestaan. Tällaisessa tilanteessa Suomen on arvioitava myös omaa tukipolitiikkaansa uudestaan. Keskeinen haaste on huoltovarmuudenkin näkökulmasta turvata omaa tarvetta vastaava maatalous- ja elintarviketuotanto kaikissa olosuhteissa. Perussuomalaiset edellyttävät, että hallitus ryhtyy tarpeellisiin toimenpiteisiin turvatakseen Suomen maa- ja elintarviketaloudessa kaikissa oloissa oman kansan tarvetta vastaavan tuotannon keskeisissä tuotteissa.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 50

Eduskunta edellyttää, että hallitus toimii siten, että Suomen maa- ja elintarviketaloudessa turvataan kaikissa oloissa oman kansan tarvetta vastaava tuotanto keskeisissä tuotteissa.

40. Luonnonvaratalous

22. Luonnonvara- ja biotalouden edistäminen

Puun, turpeen ja biomassan poltosta syntyvä tuhka on erinomainen lannoiteaine, jonka käyttö on sangen vaatimatonta syystä tai toisesta. Perussuomalaisten mielestä Suomen metsien lannoiteaineena tulisi käyttää em. poltoista syntyvää tuhkkaa nykyistä enemmän.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 51

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin puun, turpeen ja biomassan poltosta syntyvän tuhkan käytön lisäämiseksi metsien lannoitteena.

31. Vesi- ja kalataloushankkeiden tukeminen

Kalastusmatkailu on Suomessa nousussa: suomalaisista noin kolmannes harrastaa kalastusta, minkä lisäksi monet ulkomaalaiset matkailijat kalastavat Suomessa. Suomessa toimii toistasataa yritystä kalastusmatkailun alalla ja kalataloudessa kokonaisuudessaan noin 1 700 yritystä. Kalastusmatkailun taloudelliset vaikutukset hyödyttävät myös alueen muita, niin majoitusta tarjoavia, elintarvikkeita myyviä kuin veneitä vuokraavia yrityksiä. Perussuomalaiset näkevät kalastusmatkailulla Suomessa suuren potentiaalin ja esittävät, että vaihtotaseen alijäämää helpottaakseen ja matkailutuloja lisätäkseen hallitus luo kansallisen kalatalouden ja kalastusmatkailun kehittämisohjelman.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 6 ps

Vastalauseen lausumaehdotus 52

Eduskunta edellyttää, että hallitus laatii kalatalouden ja kalastusmatkailun kehittämissuunnitelman.

50. Riistatalouden edistäminen

Sekä luonto- että metsästysalan järjestöt tunnistavat, että Suomessa tapahtuu salametsästystä. Ongelman laajuudesta on kuitenkin erimielisyyttä. Salametsästyksen kohteeksi joutuvat usein petoeläimet, kuten sudet, ahmat, karhut ja kotkat. On arvioitu, että vain noin kymmenen prosenttia salametsästystapauksista päätyy valvontaviranomaisten tietoon, koska tutkintaresursseja ei ole riittävästi. Perussuomalaiset haluavat pitää metsästyksen hallittuna ja esittävät, että hallitus sekä lisää resursseja salametsästyksen valvontaan että nostaa metsästyksrikosten rangaistusasteikoita.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 53

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin salametsästyksen ehkäisemiseksi mm. valvontaa parantamalla ja rangaistuksia tehostamalla.

Pääluokka 31

LIIKENNE- JA VIESTINTÄMINISTERIÖN HALLINNONALA

01. Hallinto ja toimialan yhteiset menot

01. Liikenne- ja viestintäministeriön toimintamenot

Muun muassa mediassa liikkuneiden tietojen mukaan hallitus on suunnitellut liikennesakotusjärjestelmän uudistamista siten, että jo hyvin lievistä ylinopeuksista annettaisiin sakkoja; toisin sanoen luovuttaisiin tavasta, jossa kahden-kolmen kilometrin ylinopeus annetaan vielä anteeksi mittausvirheiden eliminoimiseksi. Mielestämme tämä on hölmöläisten hommaa ja hallituksen tulee perua tämänkaltaiset suunnitelmansa.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 54

Eduskunta edellyttää, että lievistä ylinopeuksista autoilijoille määrättäviä rangaistuksia ei kiristetä.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 6 ps

10. Liikenneverkko

20. Perusväylänpito

Liikenneviraston mukaan Suomen väyläverkko on päässyt rapistumaan sen kunnossapitoon osoitetun niukan rahoituksen seurauksena, ja korjausvelan määrä on tällä hetkellä noin 2,5 miljardia euroa. Vaikka korjausvelan vähentämiseen on myönnetty lisärahoitusta 600 miljoonaa euroa vuosille 2016—2018, kaikkia tärkeitä huonokuntoisia kohteita ei pystytä kunnostamaan. Perussuomalaiset esittävätkin, että hallitus lisää resursseja liikenneväylien korjausvelan lyhentämiseen ja liikenneturvallisuuden varmistamiseen.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 55

Eduskunta edellyttää, että hallitus lisää panostuksia liikenneväylien korjausvelan lyhentämiseen.

77. Väyläverkon kehittämien

Suomen teiden rahoitus on budjettivetoista; jos rahaa ei ole, ei myöskään kipeästi tarvittuja tiehankkeita voida aloittaa. Tähän Perussuomalaiset haluavat muutosta. Hallituksen on laajennettava suurten tieinfrahankeiden rahoitusta rahastomallilla. Toinen vaihtoehto voisi olla nykyisin käytössäkin oleva yksityisellä rahalla toteutettu elinkaarimalli, jonka käytöstä valtio maksaa korvausta. Lisäksi ulkomaisten rekkojen vinjettimaksulla voitaisiin kerätä varsinkin talouskasvun aikoina kiitettäviä rahamääriä tähän tarkoitukseen.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 56

Eduskunta edellyttää, että hallitus uudistaa suurten liikenneväylähankkeiden rahoitusmallin.

EU:n komissio tukee yhtenäisen liikenneverkon kehittämistä sisämarkkinoiden, alueellisen yhtenäisyyden ja kestäväen liikennejärjestelmän edistämiseksi TEN-T-rahoituksen muodossa. TEN-T-hankkeiden monivuotisesta ohjelmasta tuetaan pääasiassa EU:n prioriteettihankkeita ja muutamia komission priorisoimia yleiseurooppalaisia hankkeita. Nopean junayhteyden suunnittelu Helsingin ja Turun välille on jo aloitettu, ja uusi nopea junayhteys vahvistaakin alueen talouskasvua sekä kehitysmahdollisuuksia. Suomi on kuitenkin käyttänyt tähän mennessä TEN-T-rahoitusta merkittävästi vähemmän kuin esimerkiksi Ruotsi. Perussuomalaiset katsovat, että hallituksen tulisi ryhtyä tarvittaviin toimenpiteisiin, jotta harvaan asuttu pitkien etäisyyksien maamme saisi riittävän tuen väyläverkostomme kehittämiseen.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 6 ps

Vastalauseen lausumaehdotus 57

Eduskunta edellyttää, että hallitus varmistaa sen, että Suomi saa osuuden Euroopan unionin TEN-T-rahoituksesta.

Nykyinen liikenneministeri on hyvin aktiivinen suurten liikennekysymysten äärellä. Valitettavan vähälle hallituksessa on mielestämme kuitenkin jäänyt rataverkon kehittäminen. Rataverkkomme antaa erinomaiset mahdollisuudet kehittää Suomesta pohjoisen Euroopan rautatieliikenteen keskusta, sillä Suomesta pääsee Tyynelle valtamerelle asti.

Oleellinen osa rataverkostomme kehittämisessä on turvallisuudella. Tasoristeysonnettomuudet ovat maassamme valitettavan yleisiä, näitä kohtaan tulisi ollakin nollatoleranssi. Tämä on saavutettavissa poistamalla vaaralliset tasoristeykset ja merkitsemällä vaaralliseksi koetut paikat kunnon turvalaitteilla. Jotta rataverkoista voidaan saada kaikki irti, tulee hallituksen laatia rataverkon kehittämisohjelma, johon sisältyy tärkeiden ratayhteyksien kapasiteetin parantamistarpeet, turvalaitteiden uudistaminen sekä tasoristeysten poistaminen.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 58

Eduskunta edellyttää, että hallitus laatii rataverkon kehittämisohjelman, johon sisältyy tärkeiden ratayhteyksien kapasiteetin parantamistarpeet, turvalaitteiden uudistaminen sekä tasoristeysten poistaminen.

Osana maamme liikenneverkon kehittämistä Liikennevirasto on selvittänyt mahdollisuutta rakentaa Jäämeren rata Lapin halki Norjan Kirkkoniemeeseen. Rata olisi miljardiluokan hanke, mutta mahdollistaisi toteutuessaan Koillisväylän käytön laivakuljetuksiin Kaukoidästä Keski-Euroopan markkinoille sekä lisäisi työpaikkoja ja turismia Lapissa. Norja tukee ratahanketta, ja yksi mahdollisuus saada radalle rahoitusta on vuonna 2023, kun eurooppalaisen liikenneverkon kärkihankkeita tarkistetaan. Myös kiinalaiset ovat esittäneet kiinnostusta radan rahoittamiseen. Perussuomalaiset esittävät, että hallitus kiirehtii Jäämeren radan rakentamista ja pyrkii vaikuttamaan siihen, että EU:n komissio rahoittaisi ratahanketta osana TEN-T-väyläverkoston rahoitusta.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 59

Eduskunta edellyttää, että hallitus kiirehtii ratayhteyden rakentamista Jäämerelle.

30. Liikenteen tukeminen ja ostopalvelut

63. Joukkoliikenteen palveluiden osto ja kehittäminen

Joukkoliikennepalveluiden saatavuudessa on maassamme suuria alueellisia eroja. Erityisesti poikittaissuuntaiset yhteydet ovat vähäisiä, ja ruuhka-Suomen ulkopuolella vuorovälit ovat usein

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 6 ps

pitkiä. Erityisesti junaliikenteessä olisi paljon kehittämisen varaa. Perussuomalaiset kehottavat hallitusta ryhtymään toimenpiteisiin, joilla lisätään joukkoliikenteen saatavuuden alueellista tasarvoa ja varmistetaan kohtuuhintainen joukkoliikennetarjonta koko maassa.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 60

Eduskunta edellyttää, että hallitus turvaa riittävät ja kohtuuhintaiset joukkoliikennepalvelut koko maassa.

40. Viestintäpalvelut ja -verkot sekä viestinnän tukeminen

45. Yleisen edun kanavien uutis- ja ajankohtaistoiminnan tuki (siirtomääräraha 3 v)

Perussuomalaiset haluavat panostaa monipuoliseen uutistarjontaan Suomessa. Suomen Tietotoimisto on suurimmissa osin yksityisten mediatalojen yhdessä omistama uutiskanava, joka antaa pohjatiedot suurelle osalle uutisista. STT tarjoaa uutisia, mediapalveluita ja kuvia maailmanlaajuisesti kanavasta riippumatta radiosta sosiaaliseen mediaan ympäri vuorokauden. Tällaisen tietokanavan jatkuvuus on tärkeää.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 31.40.45 lisätään 3 000 000 euroa STT:n toiminnan varmistamiseen.

Suomen Tietotoimisto on suurimmissa osin yksityisten mediatalojen yhdessä omistama uutiskanava, joka antaa pohjatiedot suurelle osalle uutisista. STT tarjoaa uutisia, mediapalveluita ja kuvia maailmanlaajuisesti kanavasta riippumatta radiosta sosiaaliseen mediaan ympäri vuorokauden. STT on viime vuosina ollut taloudellisissa vaikeuksissa. Perussuomalaiset haluavat panostaa monipuoliseen uutistarjontaan Suomessa ja näkevät STT:n jatkuvuuden tietokanavana tärkeänä. Perussuomalaiset esittävät, että hallitus ryhtyy tarvittaviin toimenpiteisiin, joilla monipuolisen ja riippumattoman median jatkuvuus maassamme turvataan.

Monipuolisen ja riippumattoman median toimintaedellytysten turvaamiseksi Perussuomalaiset katsovat myös, että kansalaisilla pitäisi olla nykyistä suurempi vapaus päättää siitä, millaisia mediapalveluita heidän verorahoillaan tuotetaan. Sen sijaan, että kansalaisilta kerätään verona summa, joka osoitetaan automaattisesti Ylen toiminnan tukemiseen, tulee kansalaisten valinnanvapautta kasvattaa. Ylen toiminnan tukemisen sijaan kansalaisille tulee tarjota mahdollisuus osoittaa Yle-veron summaa vastaava summa paikalliselle tai aatteelliselle radiolle tai haluamalleen sisälöntuottajalle käytettäväksi uutis- ja ajankohtaistuotantoon.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavat lausumat:

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 6 ps

Vastalauseen lausumaehdotus 61

Eduskunta edellyttää, että hallitus toimii siten, että Suomessa on monipuolinen ja riippumaton media.

Vastalauseen lausumaehdotus 62

Eduskunta edellyttää, että hallitus luo kansalaisille mahdollisuuden suunnata maksamaansa yle-veroa vastaavan määrän paikalliselle tai aatteelliselle radiolle tai haluamalleen sisälöntuottajalle käytettäväksi uutis- ja ajankohtaistuotantoon.

Pääluokka 32

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖN HALLINNONALA

01. Hallinto

01. Työ- ja elinkeinoministeriön toimintamenot

Perussuomalaiset esittävät pienyrittäjien käyttöön työtilimallia, joka on yksinkertaistettu yritystoiminnan malli, jossa pienimuotoisen yritystoiminnan harjoittaja vapautetaan tarpeettomasta byrokratiasta. Kevytyrittäjäksi pääsemisen edellytyksenä olisi se, ettei yrittäjällä ole hallitusjäsenyyksiä muissa yhtiöissä, hänellä ei ole useampaa yritystä ja yritystoiminnasta saatavat vuositulot olisivat korkeintaan 40 000 euroa, eli esittämäämme ALV-huojennuksen maksimia vastaava summa. Yritystoiminnan tulojen ylittäessä tämän summan yritys siirtyisi normaalin yritysverotuksen piiriin. Keskeisenä osana työtilimallia olisi yrittäjän sosiaaliturvatunnuksella avattava pankkitili, jonka kautta yrityksen kaikki rahaliikenne kulkee. Tilinhoitajapankki pidättää tilille tulevasta maksusta korkeimman ALV-kannan mukaisen veron, jonka se tilittää suoraan verottajalle. Tämä mahdollistaa mallin kilpailuneutraliteetin muihin yrittäjiin nähden. Vastaavasti rahanliikenteen kulkiessa työtilin kautta kevytyrittäjä välttyy erillisen kirjanpidon ja veroilmoituksen tekemiseltä, sillä kirjanpitona toimii työtilin tiliote ja tiedot sekä maksut siirtyvät verottajalle automaattisesti. Vastaavasti pankki pidättää tililtä sosiaaliturva- ja eläkemaksut.

Perussuomalaiset katsovat, että työvoimapalveluihin suunnattavat resurssit tulee hyödyntää mahdollisimman tarkoituksenmukaisesti. Ikääntyneet pitkäaikaistyöttömät ovat yksi vaikeimmin työllistettävistä ryhmistä. Työvoimapalveluiden resurssien tehokkaamman suuntaamisen kannalta olisi järkevää ottaa yli 60-vuotiaille pitkäaikaistyöttömille suunnattu eläketuki pysyvästi käyttöön. Tuki olisi takuueläkkeen suuruinen, ja sitä maksettaisiin, kunnes tuen kohteena oleva, yhtäjaksoisesti viisi vuotta työttömänä ollut henkilö täyttää 65 vuotta tai siirtyy työeläkkeelle.

Perussuomalaiset haluavat hallituksen tarjoaman kepin sijasta tarjota porkkanaa työllistymisen edistämiseksi. Työllisyyden ja taloudellisen kasvun kannalta on tärkeää, että työmarkkinoiden toimintaa saadaan parannettua ja kohtaanto-ongelmia pienennettyä. Tämä onnistuu työvoiman edistäväillä toimenpiteillä, kuten alueellista liikkuvuutta parantamalla. Näin saadaan vaikutettua siihen, että työvoimaa saadaan siirtymään korkean työttömyyden alueelta paikkakunnille, joissa on työtä tarjolla ja joissa työvoiman tarjonta on vähäistä työvoiman kysyntään nähden. Tällainen

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 6 ps

työvoiman liikkuvuus voi myös helpottaa jossain määrin palkkapaineita kasvualueilla. Työn perässä muuttavan työntekijän kannalta on olennaista välttää kahden asunnon loukkuun joutumista. Muuttoavustuksen käyttöönotolla voidaankin kannustaa työntekijää vastaanottamaan työ silloinkin, kun se edellyttäisi muuttamista uudelle paikkakunnalle ja siten pelkkä työn vastaanottaminen aiheuttaisi työntekijälle kustannuksia. Erityisen tärkeää tämä olisi kahden asunnon kulujen korvaamiseksi tilanteissa, joissa uuteen työpaikkaan liittyy pitkä koeaika ja tästä johtuen työntekijä joutuu tekemään päätöksen muuttamisesta ilman varmuutta työpaikan pysyvyydestä. Perussuomalaiset esittävät, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin käynnistääkseen muuttoavustusten käyttöönotolle ns. pilottihankkeen esimerkiksi seuraavaksi kahdeksi vuodeksi.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavat lausumat:

Vastalauseen lausumaehdotus 63

Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee pienyrittäjän työtilimallin, jolla poistetaan yrittäjän taloudellishallinnollinen taakka ja kannustetaan yrittäjäksi ryhtymiseen.

Vastalauseen lausumaehdotus 64

Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee lakiesityksen yli 60-vuotiaiden pitkäaikais-työttömien eläketuen pysyvästä käyttöönotosta.

Vastalauseen lausumaehdotus 65

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy valmistelemaan osana työllisyyspolitiikkaa muuttoavustusjärjestelmän luomista.

20. Elinkeino- ja innovaatiopolitiikka

40. Tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan tukeminen

Valtioneuvosto asetti syksyllä työryhmän, jonka työn tavoitteena on luoda pitkän aikavälin suunnitelma, jossa yritystukijärjestelmää kehitetään selkeämmäksi, paremmin yritysten uudistumista ja tuottavuutta edistäväksi sekä valtiontalouden kannalta kustannustehokkaammaksi huomioiden energia- ja ilmastostrategian tavoitteet. Perussuomalaiset pitävät työryhmän työtä tärkeänä ja kannattavat tavoitetta yritystukijärjestelmän painopisteen siirtämiseksi yritysten ja elinkeinon pitkän aikavälin tuottavuutta edistävään suuntaan. Työryhmän työn perusteella hallituksen tulisi-kin ryhtyä viipymättä toimenpiteisiin haitallisten, tehottomien ja kilpailua vääristävien tukimuotojen karsimiseksi.

Malminetsintä osoittaa Suomessa elpymisen merkkejä muutaman hiljaisemman vuoden jälkeen. Suomessa malmia etsivät lähinnä kanadalaiset ja australialaiset yhtiöt. Kiinnostus kohdistuu erityisesti kupariin, nikkeliin ja kultaan. Suomen kaivospolitiikka on ollut liian epäitsekästä ja kansallisen edun vastaista: Suomi on käytännössä julistanut mineraalinsa koko maailman yhteiseksi omaisuudeksi siten, ettei suomalaisilla ole mineraaleihin ulkomaalaisia parempaa oikeutta eikä kaivoksista peritä erillistä kaivosveroa. Perussuomalaiset esittävät, että Suomen tulee uudistaa

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 6 ps

kaivospolitiikkaansa kansallisen edun näkökulmasta ja luoda edellytykset kotimaisen malminetsintään ja kaivosteollisuuden keskittyvän yhtiön perustamiselle varmistaakseen, että jatkossa suurempi osa kaivostoiminnan voitoista jää Suomeen.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavat lausumat:

Vastalauseen lausumaehdotus 66

Eduskunta edellyttää, että hallitus karsii viipymättä haitalliset, tehottomat ja kilpailua vääristävät elinkeinotuet.

Vastalauseen lausumaehdotus 67

Eduskunta edellyttää, että hallitus luo edellytykset kotimaisen malminetsintään ja kaivosteollisuuden keskittyvän yhtiön perustamiselle.

42. Kasvukosysteemien ja innovatiivisten julkisten hankintojen kehittäminen

Perussuomalaiset esittävät muutosta lämmön- ja energiantuotannon tukijärjestelmään kotimaisen raaka-aineen osuuden kasvattamiseksi. Sahoilla on paljon purua ja kuorta, joka ei mene polttoaineeksi tai jatkojalostukseen. Tämä johtuu tukijärjestelmän epäkohdista, jotka tulee korjata.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 68

Eduskunta edellyttää, että hallitus muuttaa tukijärjestelmää siten, että kotimaisten sahojen sivutuotteet jatkojalostetaan sekä hyödynnetään sähkön ja lämmön tuotannossa.

20. Elinkeino- ja innovaatiopolitiikka

89. Pääomasijoitus Tekes Pääomasijoitus Oy:lle (siirtomääräraha 3v)

Perussuomalaiset ehdottavat 10 000 000 euron lisäystä Tekesin rahoitukseen. Näemme, että innovaatiotuet ovat merkittävässä asemassa innovaatioiden kaupallistamisessa, ja käytännössä on nähty, että Tekesin tukea kasvuunsa saaneet yritykset ovat pystyneet kasvattamaan liikevaihtoaan merkittävästi muiden vastaavien pk-yritysten keskimääräistä tasoa enemmän.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 32.20.89 lisätään 10 000 000 euroa Tekesin rahoitukseen.

30. Työllisyys- ja yrittäjyyspolitiikka

10. Muuttoavustus työpaikan johdosta

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 6 ps

Työllisyyden ja taloudellisen kasvun kannalta on tärkeää, että työmarkkinoiden toimintaa saadaan parannettua ja kohtaanto-ongelmia pienennettyä. Tämä onnistuu työvoiman liikkuvuutta edistävillä toimenpiteillä, kuten alueellista liikkuvuutta parantamalla. Näin saadaan vaikutettua siihen, että työvoimaa saadaan siirtymään korkean työttömyyden alueelta paikkakunnille, joilla on työtä tarjolla ja joilla työvoiman tarjonta on vähäistä työvoiman kysyntään nähden. Tällainen työvoiman liikkuvuus voi myös helpottaa jossain määrin palkkapaineita kasvualueilla. Edellä olevan perusteella Perussuomalaiset ehdottavat 15 000 000 euron lisäystä muuttoavustukseen työpaikan johdosta talousarvioaloitteen TAA 305/2017 vp mukaisesti.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 32.30.10 lisätään 15 000 000 euroa muuttoavustukseen työpaikan johdosta.

30. Työllisyys- ja yrittäjyyspolitiikka

51. Julkiset työvoima- ja yrityspalvelut (siirtomääräraha 2v)

Perussuomalaiset ehdottavat oppisopimuskoulutukseen 10 miljoonan euron lisäpanostusta. Oppisopimuskoulutus on Suomessa puutteellisesti hyödynnetty, vaikka se sopisi pätevyitysmväyläksi moniin ammatteihin. Oppisopimuskoulutus tarjoaa opiskelijalle mahdollisuuden tulla alansa ammattilaiseksi käytännön työn kautta, teoriaopintojen tukemana. Tämä on sekä opiskelijan että työnantajan etu.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 32.30.51 lisätään 10 000 000 euroa oppisopimuskoulutuksen toteuttamiseen.

51. Julkiset työvoima- ja yrityspalvelut (siirtomääräraha 2 v)

Pitkäaikaistyöttömyys on edelleen yhteiskunnassamme merkittävä ongelma, ja erityisesti vajaakuntoisten työttömien työllistyminen on osoittautunut erittäin vaikeaksi. Ruotsissa vajaatyökykyisten ja vammaisten työllistäminen on järjestetty valtakunnallisen organisaation, Samhallin kautta. Nykyään Samhall työllistää noin 20 000 henkeä. Samhallilla on toimintaa useilla toimialoilla, joita ovat muun muassa tuotanto, asennus, pakkaaminen, varastointi ja logistiikka, kiinteistön- ja alueidenhuolto, siivous sekä vanhustenhoito. Samhallin rahoituksesta suurin osa (70 %) maksetaan Ruotsin valtion budjetista ja loppuosa katetaan toiminnan myyntituotoilla.

Perussuomalaisten eduskuntaryhmä esittää Ruotsin Samhall-mallia vastaavan työllistämisyjärjestelmän pilotointia Suomeen, jotta erityisesti vajaakuntoiset ja pitkäaikaistyöttömät saisivat uuden mahdollisuuden.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 6 ps

että momentille 32.30.51 lisätään 30 000 000 euroa pitkäaikaistyöttömien ja vajaakuntoisten työllistämistukeen.

51. Julkiset työvoima- ja yrityspalvelut (siirtomääräraha 2 v)

Hallitus kaavailee ottavansa käyttöön työttömyysturvan aktiivimallin. Malli kuitenkin tarkoittaisi käytännössä työttömyysturvan leikkaamista, koska työpaikkoja ja työllisyyspalveluita ei ole tarjolla kaikille halukkaille. Vaikka työllisyysaste onkin parantunut, samanaikaisesti pitkäaikaisyöttömyys on ennätyskorkealla, ja muodostaa suuren yhteiskunnallisen taakan. Kun hallitus on leikannut työllisyyspalveluita, työttömyysturvan aktiivimallin käyttöönotto johtaisi työttömät yhä syvempään ahdinkoon. Perussuomalaiset katsovat, että hallituksen tulee luopua kaavailemansa työllistämisen aktiivimallin käyttöönotosta.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 69

Eduskunta edellyttää, että hallitus ei toteuta sellaista työllistämisen aktiivimallia, joka johtaa työttömiä yhä syvempään ahdinkoon.

50. Alueiden kehittäminen ja rakennerahastopoliitiikka

40. Alueellisten innovaatioiden ja kokeiluiden käynnistäminen

Itä-Suomessa talouden kehittyminen muuta Suomea hitaammin heikentää alueen kehittämisen ja kilpailukyvyn edellytyksiä. Alueen keskeisimmät haasteet ovat olleet jo pitkään väestön vähentyminen ja korkea työttömyysaste. Myös alueen sisällä erot ovat kasvaneet: kaupungit ja niiden läheinen maaseutu näyttävät selviävän paremmin syrjäiseen maaseutuun verrattuna. Perussuomalaiset näkevät, että hallituksen tulee kiinnittää huomiota kehitykseen ja lisätä panostuksia Itä-Suomen taantuvien alueiden elinkeinojen kehittämiseen ja työllisyysasteen nostamiseen alueelta poismuuton hillitsemiseksi ja elinvoiman lisäämiseksi.

Suomen Yrittäjien Yksinyrittäjäkyselyn mukaan yksinyrittäjät tavoittelevat kasvua ensisijaisesti etsimällä uusia asiakkaita ja markkinoita sekä toissijaisesti tekemällä yhteistyötä muiden yrittäjien kanssa. Uusien tuotteiden kehittäminen on tärkeysjärjestyksessä kolmantena. Perussuomalaiset haluavat helpottaa yksinyrittäjien elämää paitsi työtilimallin myötä myös alueellisella pilottihankkeella yksinyrittäjien tukemiseksi. Perussuomalaiset esittävätkin, että hallitus käynnistää Etelä- ja Keski-Pohjanmaalla alueellisen pilottihankkeen, joka keskittyy yksinyrittäjien toimintaedellytysten ja aseman parantamiseen tukemalla muun muassa yksinyrittäjien verkostoitumista, tuotekehitystä ja markkinointia.

Lappiin kohdistuva matkailu on nostanut suosiotaan, ja erityisesti kiinalaisturistien määrä on kasvanut: kiinalaisturistien määrä kasvoi vuodesta 2015 vuoteen 2016 lähes 35 prosenttia ja Suomessa vieraili 356 000 kiinalaista turistia, jotka käyttivät Suomessa yli 300 miljoonaa euroa. Perussuomalaiset näkevät Lappiin kohdistuvalla matkailulla Suomessa suuren potentiaalin ja esittävät, että vaihtotaseen alijäämää helpottaakseen ja matkailutuloloja lisätäkseen hallitus ryhtyy toimenpi-

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 6 ps

teisiin matkailun kasvua haittaavien pullonkaulojen poistamiseksi mm. lentokapasiteettia lisäämällä ja edistää suorien lentojen operoimista Kiinasta Lapin kentille.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavat lausumat:

Vastalauseen lausumaehdotus 70

Eduskunta edellyttää, että hallitus lisää panostuksia Itä-Suomen taantuvien alueiden elinkeinojen kehittämiseen ja työllisyysasteen nostamiseen alueelta poismuuton hillitsemiseksi ja elinvoiman lisäämiseksi.

Vastalauseen lausumaehdotus 71

Eduskunta edellyttää, että hallitus käynnistää Etelä- ja Keski-Pohjanmaalla alueellisena pilotihankkeena yksityisrittäjien toimintaedellytysten ja aseman parantamista koskevan hankkeen.

Vastalauseen lausumaehdotus 72

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin Lapin matkailun kasvua haittaavien pullonkaulojen poistamiseksi mm. lentokapasiteettia lisäämällä.

60. Energiapolitiikka

20. Energiatehokkuuden ja uusiutuvan energian käytön kehittäminen

Perussuomalaisten mielestä toimenpiteitä hiilen poltosta luopumiseksi tulisi nopeuttaa. Vähentäminen tulee tehdä käsi kädessä kotimaisen huoltovarmuuden turvaamisen kanssa.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 73

Eduskunta edellyttää, että hallitus nopeuttaa toimenpiteitä hiilen polton lopettamiseksi lämmön ja energian tuotannossa kuitenkin siten, että huoltovarmuuden turvaamisen tarpeet otetaan huomioon.

44. Uusiutuvan energian tuotantotuki

Perussuomalaisten mielestä tuulivoimaloiden ympäristö- ja terveyshaitat tulee tukipäätösehdotuksissa ottaa vakavasti huomioon ja tasoltaan kohtuuttomat tuulivoimatuet perua energiantuotannon kilpailuasetelman tervehtyttämiseksi.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 6 ps

Vastalauseen lausumaehdotus 74

Eduskunta edellyttää, että hallitus ottaa vakavasti huomioon tuulivoimaloiden ympäristö- ja terveyshaitat tukipäätösehdoissa ja peruu myönnetyt kohtuuttomat tuulituet.

Pääluokka 33

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN HALLINNONALA

THL:n joulukuussa 2016 julkaiseman tutkimusraportin mukaan joka kymmenes lapsiperhe on köyhä. Lasten ja lapsiperheiden köyhyys on lähtenyt jälleen kasvusuuntaan vähennyttyään muutamana vuoden ajan, ja jyrkimmin köyhyys on kasvanut kahden huoltajan pikkulapsiperheissä. Tutkimusajankohtana köyhiä lapsiperheitä oli 63 400 ja niissä eli 126 000 lasta. Laman jälkeen vuodesta 1995 vuoteen 2007 köyhyysaste kolminkertaistui ja on sen jälkeen 2010-luvulla pysynyt THL:n raportin mukaan noin kymmenen prosentin tasolla. Toimeentuloa ovat raportin mukaan heikentäneet myös tulonsiirtojen reaaliarvon aleneminen sekä monet verotuksen ja maksujen muutokset. Yhteiskunnan tuki lapsiperheille ei noussut taloudellisen kasvun vuosina, mutta lamavuosina 1990-luvun alussa ja 2010-luvulla lapsiperheiltä on leikattu. Perussuomalaiset pitävät lapsiperheiden köyhyyttä vakavana ongelmana ja edellyttävät perhetukijärjestelmän uudistamista lapsiperheiden toimeentulon ja hyvinvoinnin takaamiseksi.

Kunnallisen terveydenhuollon asiakasmaksuissa on kalenterivuositainen maksukatto, vuosina 2016—2017 691 euroa, ja vastaavasti lääkekustannuksilla on oma kalenterivuositainen katonsa, joka on 605,13 euroa vuonna 2017. Maksukaton ulkopuolelle jäävät kuitenkin muun muassa hammashoito ja sairaankuljetukset. Perussuomalaiset näkevät, että terveydenhuollon maksuista muodostuu merkittävä kuluera paljon sairastaville pienituloisille, ja kehottavat hallitusta ryhtymään toimenpiteisiin sairaanhoidon yhtenäisen ja kohtuullisen maksukaton luomiseksi, jotta sairastuminen ei vaaranna vähävaraisten kansalaistemme toimeentuloa.

Perussuomalaiset esittävät, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin vanhustenhoidon hoitajamitoituksen sisällyttämiseksi vanhuspalvelulakiin ja henkilöstön vähimmäismäärän nostamiseksi asteittain tehostetussa palveluasumisessa 0,60 hoitotyöntekijään asiakasta kohden. Nosto tapahtuisi vähitellen aloittaen niistä paikoista, joissa mitoitus tällä hetkellä on alle 0,50, ja käynnistämällä lakimuutoshanke, jossa hoitajamitoitukseksi nostetaan 0,60 vuonna 2019. Terveyskeskusten tai muiden sellaisten hoivayksiköiden vuodeosastoilla, joissa on pitkäaikaishoidossa asiakkaita, joiden hoidon tarve on perusteltu lääketieteellisesti tai turvallisen hoidon varmistamiseksi, vähimmäismitoitukseksi tulee asettaa 0,70 hoitotyöntekijää asiakasta kohden. Henkilöstön vähimmäismitoitus tarkoittaa todellista hoitoon osallistuvan henkilöstön mitoitusta, jossa poissaolevien työntekijöiden osuus korvataan sijaisilla. Henkilöstön vähimmäismäärään luetaan vain ammattikoulutetut sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöt.

Saattohoito on hyvää ja arvokasta potilaan hoitamista lähestyvän kuoleman edessä. Perussuomalaiset katsovat, että saattohoidon tulisi olla hyvinvointivaltioon kuuluvana subjektiivinen oikeus, nykyisin pehmeämpien normien varassa olevien saattohoitopaikkojen riittävän määrän tulee olla kirjattu lakiin ja myös saattohoitohenkilöstön ammatillinen osaaminen tulee varmistaa. Nykylainsäädäntö ja pehmeämmät ohjaukskeinot, kuten saattohoitosuosittukset, eivät nykyisellään

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 6 ps

pysty turvaamaan hyvää saattohoitoa jokaiselle sitä tarvitsevalle. Saattohoidon järjestämisessä ja osaamisessa on vaihtelua eri puolilla Suomea, samoin kuin saattohoitoa tarvitsevia on enemmän kuin saattohoitopaikkoja. Terveystalouden resurssien heikentyminen ja yleinen yhteiskunnallinen eriarvoistuminen voi lisäksi vaarantaa hoidon oikeudenmukaisen saatavuuden. Nykytilan korjaamiseksi tarvitaan laki, jossa määritellään hyvän saattohoidon edellytykset. Laki takaisi hyvän hoidon saatavuuden jokaiselle saattohoitoa tarvitsevalle koko Suomessa. Laki on tarkoitettu tulevan voimaan mahdollisimman pikaisesti. Samalla perussuomalaiset esittävät, että hallitus ryhtyisi toimenpiteisiin huolehtiakseen sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön kouluttamisesta erityisesti saattohoidon, toimintakyvyn arvioinnin ja teknologian saralla.

Vakuutuslääkäreiden asema suomalaisessa terveydenhuollossa on erikoinen. Vakuutuslääkärit ovat voineet laatia arvionsa potilaasta ilman, että heidän tarvitsee allekirjoittaa asiakirjoja "kunnan ja omantunnon kautta" toisin kuin muun terveydenhuollon ammattihenkilöstön. He ovat voineet päätöksissään kävellä jopa yliopistollisten sairaaloiden erikoislääkäreiden todistusten yli ja evätä korvaukset potilasta itse tapaamatta. Maksamatta jätetyt satojen miljoonien eurojen korvaukset jäävät vakuutusyhtiöiden kassaan ja omaisuudeksi. Summa jaetaan osinkoina osakkeenomistajille valtiolle ja kunnille sekä työntekijä- ja työnantajajärjestöille, kärsijöinä ovat kansalaiset. Perussuomalaiset vaativat, että tämä epäoikeudenmukaisuus korjataan muuttamalla lakia siten, että vakuutusyhtiöiden korvaus- ja eläkepäätökset tehdään lähtökohtaisesti vakuutetun oman lääkärin diagnoosin pohjalta. Vakuutusyhtiöiden lääkäreillä ei pidä olla mahdollisuutta evätä korvausta, elleivät he kykene lääketieteellisin perustein todistamaan korvaushakemusta olennaisilta osin virheelliseksi. Korvaustilanteissa vakuutusyhtiöihin tulee soveltaa käännettyä todistustaakkaa siten, että vakuutusyhtiö voi vapautua korvauksen maksamisesta vain, jos kykenee todistamaan diagnoosin, jolla korvaus vakuutetulle maksettaisiin, olennaisilta osin virheelliseksi.

Omaishoitajilla on lain mukaan oikeus vapaapäiviin. Näin ei kuitenkaan käytännössä ole. Myös omaishoidon tuki on omaishoidon tuottamiin yhteiskunnallisiin säästöihin nähden hyvin vajavaainen ja verotus syö vielä siitäkin vähästä. Mielestämme hallituksen tulee huolehtia siitä, että omaishoitajien lakisääteiset vapaapäivät toteutuvat, sijaisia on saatavilla ja omaishoidon tuki muutetaan verottomaksi tuloksi, vaikuttamatta omaishoitajan eläkekertymään negatiivisesti.

Suomessa ns. perhehoito on vähemmän tunnettu hoidon muoto. Perussuomalaiset katsovatkin, että maamme tulisi hyödyntää ja tukea perhehoitoa koko maassa laajemmassa mittakaavassa kuin nyt tapahtuu. Myös vanhusten hoitoa voidaan mielestämme tuoda mukaan perhehoitoon.

Suomessa valitettavan moni nuori voi pahoin ja jopa neljänneksellä on diagnosoitu mielenterveyden ongelmia. Huolimatta panostuksista nuorisotyöhön emme ole onnistuneet tavoittamaan sitä kohderyhmää, joka on eniten tuen tarpeessa. Kolmas sektori muodostaa tukiverkkoa ja lähipiiriä erityisesti sellaisissa tilanteissa, joissa oma perhe ei sitä tarjoa, ja on moniongelmaisille nuorille luontevampi auttajataho kuin viranomainen. Erityisesti kiusaaminen syrjäyttää lapsia hyvinkin nuoresta iästä alkaen. Kouluhyvinvointia tukeva työ pitää tuoda mukaan koulun arkeen luontevasti ja myönteisesti: osoittamalla lapsille, kuinka tärkeää on pitää huolta toisesta ja kannustaa. Toisen arvostaminen lähtee siitä, että jokainen kokee itsensä arvokkaaksi. Kouluihin tarvitaan tavoitetta tukevia kampanjoita ja vierailukäyntejä. Perussuomalaiset kehottavat hallitusta laatimaan lasten ja nuorten hyvinvointiohjelman, jolla vahvistetaan lasten ja nuorten mielenterveys-

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 6 ps

palveluja ja tehostetaan koulujen ja terveydenhuollon yhteistyötä ongelmien ennalta ehkäisemiseksi.

Indeksijäädytykset lisäävät erityisesti vähävaraisten ja eläkeläisten toimeentulon ongelmia ja lisäävät eriarvoisuutta yhteiskunnassamme. Kuten hallitus on itsekin todennut, tämän lisäksi indeksijäädytykset lisäävät menoja muualla: esimerkiksi eläkeläisten asumistuen, toimeentulotuen sekä lääkekorvausten ennustetaan nousevan, mikäli indeksi jäädytetään. Perussuomalaiset kehoittaa hallitusta jättämään indeksijäädytykset tekemättä varmistaakseen etuuksille sellaisen tason, että etuksiin oikeutetut tulevat toimeen ilman toimeentulotukeen turvautumista. Lisäksi perussuomalaiset edellyttää, että hallitus valmistelee työeläkejärjestelmän muutoksen, jolla ns. taitettu indeksi palautetaan pieni- ja keskituloisten eläkkeensaajien osalta 50/50-indeksiksi asteittain vuoteen 2022 mennessä.

Sote-uudistukseen liittyy merkittäviä riskitekijöitä. Uudistuksen ympärillä ei näytä olevan hyvää säädospolitiikkaa. Tästä seuraa uhkakuvia, että sääntelyn kyky täyttää perustavia tehtäviä heikenee. Uudistukselle on asetettu mittavia tavoitteita, joista yksi on rahan säästäminen. Perussuomalaiset katsoo, että kustannusten hillitsemiseksi valinnanvapauden lisäämisen tulee perustua tutkittuun tietoon. Myös erilaisia kokeiluja on hyödynnettävä. Vain näin pystytään tunnistamaan niitä taloudellisia, sosiaalisia ja muita taustatekijöitä sekä sellaisia yleispäteviä mekanismeja, jotka ovat käytettävissä tässä sääntely-ympäristössä. Lisäksi Perussuomalaiset esittävät, että valinnanvapaus tulee rakentaa muotoon, jossa yksityiset palveluntuottajat täydentävät julkisia palveluja.

Yksinyrittäjien määrä on lisääntynyt voimakkaasti viimeisen kymmenen vuoden aikana. Samanaikaisesti yksinyrittäjien merkitys koko yhteiskunnalle on kasvanut. Toimivien yritysten lukumäärän kasvu on toivottavaa. Työ ja yrittäminen vaikuttavat talouden kykyyn luoda uusia työpaikkoja ja hyvinvointia. Yrityskannan muutoksiin voidaan vaikuttaa lainsäädännöllä, yritysveroituksella ja yritystuilla. Perussuomalaiset haluavat puuttua pienyrittäjän heikkoon asemaan siinä tilanteessa, kun yritystoiminta ei menesty suunnitellulla tavalla. Tästä syystä yksinyrittäjien tukemiseksi tulee parantaa konkurssi-, työttömyys-, työterveys-, tapaturma- ja muuta vastaavaa turvaa.

Kansainvälistä miestenpäivää on vietetty vuodesta 1999 asti. Tarkoituksena on toimia vastapainona tiedotusvälineiden tarjoamille monesti kielteisille mieskuville. Miestenpäivä on tarpeellinen, sillä se edistää poikia ja miehiä tuottamaan positiivista panosta läheisiin ja yhteiskuntaan. Suomessa miestenpäivää ei Helsingin yliopiston kalenterin mukaan kuitenkaan vietetä, siitäkään huolimatta, että instituutiona tällä almanakalla on vaikuttava sosiaalinen merkitys. Miestenpäivän ovat kuitenkin huomioineet monet järjestöt eri puolilla maailmaa sekä YK. Perussuomalaiset näkevät, että pohjalla oleviin yhteisiin oikeudellisiin arvoihimme kuuluu sukupuolten tasa-arvon edistäminen. Empiirisesti tässä asiassa näin ei sitä vastoin ole. Edellä olevin perustein Perussuomalaiset puoltavat, että kansainvälisen miestenpäivän asemaa ja viettoa vahvistetaan myös Suomessa.

Palomiesten eläkeikä ei poikkea muiden suomalaisten eläkeikästä. Käytännössä moni palomies joutuu työkyvyttömyyseläkkeelle erilaisista fyysisistä vaivoista johtuen. Tähän puuttumiseksi tarvitaan analyyttisiä välineitä, tietopuolista tukea ja kriittisiä näkökohtia. Asiaa koskevan perus-

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 6 ps

tellun käsityksen muodostamiseksi palomiesten eläkeiän alentamiseksi tarvittavat toimenpiteet pitää edellä olevin perustein selvittää.

Taannoinen junaonnettomuus, jossa menehtyi useita varusmiehiä, osoittaa, että suomalainen varusmies on hyvin haavoittuvassa asemassa onnettomuustilanteissa. Valtion korvaukset loukkaantuneelle tai pahimmassa tapauksessa menehtyneen varusmiehen omaisille ovat olemattomat tai hyvin minimaaliset. Perussuomalaiset edellyttävätkin, että hallitus ryhtyy pikaisesti toimenpiteisiin sotilastapaturma- ja palvelussairauslainsäädännön uudistamiseksi tavalla, jolla parannetaan varusmiesten ja kantahenkilökunnan asemaa ja oikeuksia kaikissa onnettomuustilanteissa.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavat lausumat:

Vastalauseen lausumaehdotus 75

Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee uuden perhetukijärjestelmän siten, että lapsiperheiden tuloerot supistuvat ja kaikille perheille taataan riittävä toimeentulo.

Vastalauseen lausumaehdotus 76

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin sairaanhoidon yhtenäisen ja kohtuullisen maksukaton luomiseksi.

Vastalauseen lausumaehdotus 77

Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee lainmuutoksen vanhustenhuollon hoitajamäärän lisäämiseksi siten, että hoidon taso ja hoitajien jaksaminen turvataan.

Vastalauseen lausumaehdotus 78

Eduskunta edellyttää, että hallitus varmistaa saattohoitolain säätämisen eduskunnalle tehdyn ed. Arja Juvosen ym. lakialoitteen mukaisesti.

Vastalauseen lausumaehdotus 79

Eduskunta edellyttää, että hallitus varmistaa vakuutusyhtiöitä ja -lääkäreitä koskevan toitusvelvoitteen ja käännetyn todistustaakan säätämisen ns. Lex Ronkaisen lakialoitteen mukaisesti.

Vastalauseen lausumaehdotus 80

Eduskunta edellyttää, että hallitus varmistaa, että omaishoitajien lakisääteiset vapaapäivät toteutuvat ja omaishoidettavien sijaishoito on laadukasta, sekä selvittää mahdollisuudet omaishoitajien korvauksen säätämiseksi verovapaaksi siten, että omaishoitajat eivät menetä oikeutta eläkekertymään.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 6 ps

Vastalauseen lausumaehdotus 81

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin perhehoidon saamiseksi tunnetuksi, ja sen varmistamiseksi, että ikääntyneiden mahdollisuutta päästä perhehoitoon tuetaan yhdenvertaisesti kaikkialla Suomessa.

Vastalauseen lausumaehdotus 82

Eduskunta edellyttää, että hallitus vahvistaa lasten ja nuorten mielenterveyspalveluja ja tehostaa koulujen ja terveydenhuollon yhteistyötä ongelmien ennalta ehkäisemiseksi.

Vastalauseen lausumaehdotus 83

Eduskunta edellyttää, että hallitus palauttaa indeksitarkistukset kaikkiin etuuksiin ja eläkkeisiin, joiden osalta ne on jäädytetty.

Vastalauseen lausumaehdotus 84

Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee työeläkejärjestelmän muutoksen, jolla ns. taitettu indeksi palautetaan pieni- ja keskituloisten eläkkeensaajien osalta 50/50-indeksiksi asteittain vuoteen 2022 mennessä.

Vastalauseen lausumaehdotus 85

Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee soten valinnanvapauden tutkitun tiedon, pilottien ja alueellisten kokeilujen perusteella sekä siten, että julkiset sote-palvelut ovat järjestelmän perusta ja yksityiset palveluntuottajat täydentävät julkisia palveluita.

Vastalauseen lausumaehdotus 86

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin yksinyrittäjien konkurssi-, työtömyys-, työterveys-, tapaturma- ja muun vastaavan turvan parantamiseksi.

Vastalauseen lausumaehdotus 87

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin kansainvälisen miesten päivän (19.11.) statuksen ja vieton vahvistamiseksi myös Suomessa.

Vastalauseen lausumaehdotus 88

Eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää palomiesten eläkeiän alentamiseksi tarvittavat toimenpiteet.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 6 ps

Vastalauseen lausumaehdotus 89

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimiin sotilastapaturma- ja palvelussairauslain-säädännön uudistamiseksi mm. varusmiesten korvauskäytäntöjen osalta Arja Juvosen ym. lakialoitteen mukaisesti.

05. Terveys- ja hyvinvoinnin laitoksen alaisten lastensuojeluyksiköiden toimintamenot

Aluehallintovirastojen koostaman selvityksen mukaan useilla kunnilla on vaikeuksia toteuttaa lastensuojelun tehtäviä määräajassa. Lastensuojelulain mukaan palvelutarpeen arviointi on aloitettava seitsemän arkipäivän kuluessa. Lastensuojelutarpeen selvityksen on puolestaan valmistuttava kolmen kuukauden kuluessa vireille tulosta. Tämä ei monessa kunnassa toteudu. Monilla kunnilla on ollut ongelmia myös muun muassa lastensuojelun henkilöstömäärissä, sijaishuollon valvonnan toteutumisessa ja menettelytavoissa. Osaavia ja ammattitaitoisia työntekijöitä ei ole tarpeeksi, ja heillä on aivan liikaa asiakkaita. Pelkästään Etelä-Suomen alueella tehtiin noin 100 kantelua lastensuojeluasioissa vuonna 2016. Yhteensä aluehallintovirastot ovat ottaneet valvontaan viime ja tänä vuonna noin 50 kuntaa. Perussuomalaiset edellyttävät, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin kriisiytyneen lastensuojelun ongelmien ratkaisemiseksi.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 90

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy pikaisesti toimenpiteisiin kriisiytyneen lastensuojelun ongelmien ratkaisemiseksi.

10. Perhe- ja asumiskustannusten taseus, perustoimeentulo ja eräät palvelut

56. Vammaisten henkilöiden tulkkaukspalvelut

Vammaisjärjestöjen yhteistyöjärjestö Vammaisfoorumi on huolissaan vammaisten tulkkaukspalvelun laadusta ja saatavuudesta. Vammaisfoorumin mukaan Kelan 19.10. päättynyt hankinta pienentää huomattavasti hankittavien tulkkaukseressurssien määrää, eikä Kelan ilmoittama tavoite varmistaa riittävä ja laadukas tulkkaukspalvelu vammaisille tule toteutumaan minkään asiakasryhmän kohdalla. Työelämätulkkauksen järjestäminen on ollut hankalaa jo nykyisellä hankintakaudella, ja tulkkaukseressurssien väheneminen tulee haittamaan erityisesti vammaisten henkilöiden työllistymistä ja työssä pysymistä, kun työhön tarvittavan tulkkauksen saaminen uhkaa muuttua vaikeammaksi. Perussuomalaiset katsovat, että riittävän tulkkaukspalvelun järjestäminen vammaisille on yhdenvertaisuuskysymys ja hallituksen tulee ryhtyä toimiin tulkkaukspalvelujen irrottamiseksi kilpailutuksen piiristä.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 91

Eduskunta edellyttää, että vammaisten tulkkaukspalveluiden kilpailuttamisesta luovutaan.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 6 ps

30. Sairausvakuutus

60. Valtion osuus sairausvakuutuslaista johtuvista menoista

Hallitus on leikannut terveyden- ja sairaanhoidosta maksettavia korvauksia kovalla kädellä: yksityislääkärin tai hammaslääkärin palkkioista korvataan entistä pienempi osa ja lääkekorvauksiin kohdistuu 150 miljoonan euron leikkaus. Perussuomalaiset edellyttävät, että yhtenäisen ja kohtuullisen maksukaton luomisen lisäksi hallitus ryhtyy toimenpiteisiin lääkekorvauksiin tehtyjen leikkausten kohtuullistamiseksi erityisesti pienituloisten osalta.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 92

Eduskunta edellyttää, että hallitus kohtuullistaa lääkekorvauksiin tehdyt leikkaukset pienituloisten osalta.

50. Veteraanien tukeminen

51. Sotilasvammakorvaukset

Poistuman ja ikääntymisen seurauksena muuttuneen hoitotarpeen johdosta vuodelta 1948 peräisin olevan sotilasvammalain haitta-asteluokittelu ja lain 6 §:n 10 prosentin työkyvyttömyysaste-käsite ei ole enää perusteltu vuosina 1939—1945 Suomen sodissa palvelleiden henkilöiden kohdalla. Perussuomalaiset katsovat, että viimeisellekin veteraanille on järjestettävä kaikki mahdollinen tuki, ja kehottavat hallitusta toimenpiteisiin veteraanien palvelutarjonnan resurssien varmistamiseksi.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 93

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin sotilasvammalain haitta-asteluokituksesta luopumiseksi edustaja Elomaan lakialoitteen mukaisesti.

56. Rintamaveteraanien kuntoutustoiminnan menot (siirtomääräraha 2 v)

Perussuomalaiset haluavat tukea Suomen Sotaveteraaniliiton ja Rintamaveteraaniliiton yhdessä esittämiä veteraanien etuuksien parantamisia. Perussuomalaiset katsovat, että viimeisellekin veteraanille on järjestettävä kaikki mahdollinen tuki. Siksi pidämme tärkeänä, että viimeisten veteraanien toimintakykyä edistetään niin kauan kuin se on mahdollista.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 33.50.56 lisätään 8 000 000 euroa veteraanien kuntoutukseen.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 6 ps

Sodissa palvelleiden henkilöiden työ satavuotisjuhlavuottaan viettävän itsenäisen Suomen eteen on korvaamatonta, joten on perusteltua laajentaa sotilasvammalain määrittelemiin etuuksiin oikeutettujen joukkoa kattamaan kaikki Suomen sodissa vuosina 1939—1945 palvelleet henkilöt. Veteraanien korkean iän vuoksi heidän asemansa parantamiseksi tehtävillä lakimuutoksilla on kiire: vaikka veteraanien määrä vähenee, samanaikaisesti korkean iän seurauksena hoitotarve kasvaa. Tästä johtuen laitoshoidon palveluita tarvitaan nykyistä enemmän suhteessa veteraanien määrään ja sosiaali- ja terveydenhuollon avopalvelujen sekä vanhustenhuollon tarve lisääntyy. Perussuomalaiset katsovat, että viimeisellekin veteraanille on järjestettävä kaikki mahdollinen tuki, ja kehottavat hallitusta toimenpiteisiin veteraanien palvelutarjonnan resurssien varmistamiseksi.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 94

Eduskunta edellyttää, että hallitus varmistaa, että sotiemme veteraanit saavat elämänsä loppuun asti täysimääräisesti kuntoutus- ja kotiin vietävät palvelut.

60. Kuntien järjestämä sosiaali- ja terveydenhuolto

37. Valtion korvaus kunnille laittomasti maassa oleskelevien kiireellisen sosiaalihuollon kustannuksiin (arviomääräraha)

Perussuomalaiset ehdottavat laittomasti maassa oleskelevien kiireellisen sosiaalihuollon kustannuksiin leikkausta. Katsomme, että suomalaisten veronmaksajien tehtävänä ei ole kustantaa laittomasti maassa olevien palveluita, vaan kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneet tulisi poistaa maasta viipymättä päätöksen jälkeen ja maasta poistamisen toteutumisen varmistamiseksi ottaa säilöön ennen palautusta palauttamisen onnistumisen varmistamiseksi sen sijaan, että heidät päästetään liikkumaan vapaasti maassamme, potentiaalisesti vaarantamaan kansallisen turvallisuuden ja käyttämään kunnallisia palveluita.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentilta 33.60.37 vähennetään 5 346 000 euroa laittomasti maassa oleskelevien sosiaalihuollon kustannuksiin ehdotetusta määrärahasta.

80. Maatalousyrittäjien ja turkistuottajien lomitustoiminta

40. Valtion korvaus maatalousyrittäjien lomituspalveluiden kustannuksiin (arviomääräraha)

Maatalouden tuottajat tekevät arvokasta työtä suomalaisten ruokahuollon eteen. Työ itsessään on hyvin sitovaa varsinkin karja- ja turkistaloudessa. Tällöin lomat jäävät helposti pitämättä, koska päteviä lomittajia on vaikea saada.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 6 ps

että momentille 33.80.40 lisätään 5 000 000 euroa maatalouslomitukseen lisäämiseen.

Maatalouslomittajista on huutava pula monin paikoin Suomea. Syinä tähän ovat karjakokojen suurentuminen sekä tilojen koneellistuminen, mistä on seurannut lomittajien koulutustarpeen kasvu. Tilannetta kiristää edelleen se, että ammattiryhmän edellytykset eläinten ja niiden hoidon tuntemuksen kohdalla ovat lisääntyneet. Maatalousyrittäjille kuuluva mahdollisuus lomaan on kuitenkin merkittävä tekijä. Maatalouslomittajat tekevät käytännön työtehtävät näiden yrittäjien lomien ja sairauslomien aikana. Täten on vain luonnollista, että maatalousyrittäjien mahdollisuuksilla saada päteviä lomittajia on suuri merkitys jo työssä jaksamisen kannalta. Lomittajapulaan on tästä syystä etsittävä sopivia ratkaisuja ja keinoja.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 95

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin maatalouden ja porotalouden harjoittajien lomituspalvelujen parantamiseksi.

90. Avustukset terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen

50. Avustukset yhteisöille ja säätiöille terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen

Suomessa on lähes kymmenentuhatta asunnottomia, joista noin viidennes elää kokonaan vailla asuntoa. Tilanteen korjaamiseksi ei ole löytynyt riittävän tehokkaita keinoja. Julkisen vallan tehtävänä on edistää jokaisen oikeutta asuntoon ja tukea asumisen omatoimista järjestämistä. Haasteena on myös mm. koulusyrjäytyminen. Sosiaalisesti kestävä työympäristö kouluissa, kestävä kehitys ja kiusaamisen ehkäiseminen ovat tilanteita, joihin tulee löytää sopivia keinoja. Tällaisia ihmisarvoisen elämän edellyttämää turvaa ja välttämätöntä huolenpitoa tarvitsevia on muissakin erilaisista ongelmista kärsivissä ryhmissä. Yhteiskuntaelämän sektoreista erityisesti kansalaisjärjestöillä ja vapaaehtoisella kansalaistoiminnalla on oma tärkeä toimintonsa tällä alueella. Näiden epäkohtien helpottamiseksi Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskuksen (Stea) tuotosta on järjestettävä 100 miljoonaa euroa asunnottomien, syrjäytyneiden, koulupudokkaiden ja muiden vastaavien ongelmista kärsivien tukemiseen yhteistyössä kolmannen sektorin kanssa.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 96

Eduskunta edellyttää, että hallitus varaa Stean tuotosta 100 miljoonan euron apupotin asunnottomien, syrjäytyneiden, koulupudokkaiden ja muiden vastaavista ongelmista kärsivien tukemiseen yhteistyössä kolmannen sektorin toimijoiden kanssa.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 6 ps

Pääluokka 35

YMPÄRISTÖMINISTERIÖN HALLINNONALA

01. Ympäristöhallinnon toimintamenot

01. Ympäristöministeriön toimintamenot

Tulevaisuuden asuntorakentamisen sekä tuotannon haasteet ovat suuret. Erityisen haasteellinen tilanne on juuri pääkaupunkiseudulla sekä sen kehyskunnissa, joissa asuntojen hinnat ja vuokrat ovat jo pilvissä. Jotta suomalaisilla on jatkossakin varaa asua, tarvitaan mm. mutkatonta asunto-tuotantoa, muuttoavustuspaketti ja kohtuuhintaista energiaa. Mielestämme kohtuuhintaiseen asu-miseen tulee satsata nykyistä enemmän. Myös lupabyrokratian purkamiseen tulee panostaa ny-kyistä enemmän, sillä tämä käynnistää investointeja sekä luo työpaikkoja myös nykyistä enem-män.

Perussuomalaiset pitävät tärkeänä sitä, että korjausavustusten määrä palaa riittävälle tasolle. Ny-kyistä suurempi satsaus on erittäin tarpeellinen, jotta vanhusten ja vammaisten henkilöiden asun-tojen korjaaminen kotona asumisen mahdollistamiseksi voidaan toteuttaa. Hallituksen määrära-ha on korjausavustuksiin auttamattomasti liian pieni.

Lisäksi puutemme sähkön siirtohinnoitteluun laskemalla sähkönsiirron tuottovaadetta, emmekä korota lämmityspolttoaineiden veroa.

Sisäilmasairauksiin kuuluvat home- ja kosteusvauriosairaudet ovat mittavia ongelmia läntisessä yhteiskunnassamme. Eduskuntaryhmämme mielestä ei yksin riitä se, että asiat tiedostetaan — vaan niille tarvitsee myös tehdä jotakin. Tämän johdosta esitämme edelleen eduskuntaryhmänä, että tulevan mahdollisen sote-uudistuksen yhteydessä tulee toimia konkreettisesti ja perustaa si-säilmapoliklinikka jokaiseen maakuntaan. Olemme varautuneet tähän omassa vaihtoehtobudje-tissamme jo nyt, mikä katsoo vahvasti myös tulevaisuuteen.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavat lausumat:

Vastalauseen lausumaehdotus 97

Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee viipymättä asumisen halpuutusohjelman, jossa panostetaan mm. vuokra-asuntotuotantoon ja korjausrakentamiseen, asunnottomuu-den poistamiseen, asumiskustannusten alentamiseen lämmityskustannuksia, kiinteistöve-roa ja varainsiirtoveroa pienentämällä, sähkön siirtohinnan alentamisella, tonttimaakeinot-telun estämisellä, kaavoituksen nopeuttamisella, kohtuuttomiin vuokriin puuttumalla sekä työpaikan saamisen tai vaihtamisen johdosta tapahtuvien muuttojen tukemisella.

Vastalauseen lausumaehdotus 98

Eduskunta edellyttää, että hallitus sisällyttää sote-uudistukseen velvoitteen perustaa jokai-seen maakuntaan sisäilmasairauksien hoitoon erikoistunut yksikkö.

20. Yhdyskunnat, rakentaminen ja asuminen

01. Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen toimintamenot

Perussuomalaisten eduskuntaryhmä pitää tärkeänä sitä, että kaikkien Suomen kansalaisten tulee saada nauttia hyvinvointivaltion eduista eli tässä tapauksessa saada tukea kohtuuhintaisen asumisen järjestämisessä ja päästä tarvittavien sosiaali-, terveys- ja sivistyspalveluiden piiriin. Toisaalta viime aikoina on tunnustettu ja tunnistettu, että asunnottomien joukossa on paljon ihmisiä, joiden asuminen ei onnistu ilman erityistoimenpiteitä ja lisäresursseja asunnon hankinnassa. Tämän johdosta eduskuntaryhmämme vaatii hallitukselta välittömiä erityistoimenpiteitä, jotta se voi osoittaa ja rakentaa polkuja ulos asunnottomuudesta kantaväestölle siten, että polun loppupäässä on mahdollista selviytyä asumisesta ja elämisestä itsenäisesti, ilman erityistukea.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 99

Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee toimenpiteet suomalaisten asunnottomuuden poistamiseksi samalla nopeudella kuin se järjesti asumisen suurelle turvapaikanhakijain joukolle.

02. Rakennetun ympäristön ja rakentamisen digitalisaatio

Aasialaisten turistien Suomen-matkailu on ollut viime vuosina merkittävässä kasvussa erityisesti Lapin osalta. Tämän hetken tiedon mukaan matkailu- ja ravintola-alan potentiaali on valtava, mutta lentokenttä- ja majoituskapasiteetti on vaarassa muodostua pullonkaulaksi. Täten Perussuomalaisten eduskuntaryhmä esittää, että tähän kohdennetaan lisäpanostusta euromääräisesti, jotta pullonkaulat saadaan poistettua — ja toimintaa kehitettyä oikeaan suuntaan. Tämän lisäksi eduskuntaryhmämme katsoo, että matkailualan jakamis- ja alustatalouden kehittämiseksi ryhdytään myös kehittämistoimiin, jotta tällä sektorilla voidaan vastata paremmin alan tulevaisuuden haasteisiin. Ryhmämme näkee, että jatkossa digitaalisilla matkailualustoilla voitaisiin esitellä maamme matkailukohteita, kuten kansallispuistoja, etenkin videoiden muodossa voimallisemmin. Tähän samaan formaattiin sopivat hyvin myös erä-, kalastus- ja metsästysmatkailusektorit. Tätä kautta myös voidaan auttaa alueellista matkailua ja sen kehittämistä.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 100

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin kansallispuistojen matkailukäytön lisäämiseksi tukemalla digitaalisen alustan luomista niiden palvelutarjonnan vahvistamiseksi.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 6 ps

55. Avustukset korjaustoimintaan

Sisäilmaongelmat ja sisäilmasairaudet ovat mittava ongelma maassamme. Taloudellisilta vaikutuksiltaan kyseessä on miljardiluokan asia, sillä varovaisestikin arvioituna jopa 800 000 henkilöä päivittäin altistuu home- ja kosteusvaurioille niin päiväkodeissa, kouluissa kuin työpaikoillakin. Toisaalta ongelman laajuutta ei ole yleisesti vielä ymmärretty. Perussuomalaiset pitävät tärkeänä, että ongelmaan puututaan ripeästi ja riittävän laajasti. Tämän johdosta eduskuntaryhmämme esittää konkreettisia toimenpiteitä omassa vaihtoehtobudjetissaan asian korjaamiseksi. Puutomme mm. siihen, että asianosaisille henkilöille on saatavissa asianmukaisia kuntoutuspalveluja sekä kelpollisia asuintiloja. Esitämme myös, että jo sairastuneille henkilöille turvataan oikeudenmukainen sosiaaliturva. Jotta tilanne ei tästä enää pahentuisi, esitämme euromääräisiä lisäyksiä käytettäväksi sisäilmakorjauksiin ja sisäilmaongelmien hoidosta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 101

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy pikaisesti toimenpiteisiin rakennusten sisäilmaongelmien ehkäisemiseksi ja korjaamiseksi.

TULOARVIOT

Osasto 11

VEROT JA VERONLUONTEISET TULOT

Hallituksen tekemien verotuksellisten säästöjen ja indeksisäästö päätösten lopputuloksena erityisesti pieni- ja keskituloisten lapsiperheiden taloudellinen ahdinko on viime vuosina lisääntynyt hälyttävästi. Maamme talous on ollut jo pidempään kasvu-uralla, mutta tämän kasvun hedelmiä on jaettu kitsaasti heille, joilta on aiemmin viety. Mielestämme hallituksen on ryhdyttävä viipymättä toimenpiteisiin pieni- ja keskituloisten lapsiperheiden verotuksen kohtuullistamiseksi.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 102

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy viipymättä toimenpiteisiin pieni- ja keskituloisten lapsiperheiden verotuksen kohtuullistamiseksi.

01. Tulon ja varallisuuden perusteella kannettavat verot

01. Ansio- ja pääomatuloverot

Perussuomalaiset katsovat, että maamme verotuksen painopisteitä on syytä muuttaa. Nykyisin työtä verotetaan ankarammin kuin oikeastaan mitään muuta verotettavaa asiaa. Yksi eroista on

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 6 ps

pääomaverojen alhaisuus suhteessa työn verotukseen. Mielestämme hallituksen tulee ryhtyä toimiin ansio- ja pääomatulojen verotuksen prosenttierojen supistamiseksi asteittain.

Perussuomalaiset haluavat laajentaa veropohjaa oikeudenmukaisella tavalla ottamalla verotuksen piiriin suurten säätiöiden ja yhdistysten saamat pääomatulot, kuten osingot, vuokratulot ja myyntivoitot. Valtiontalouden tarkastusvirasto (VTV) on arvioinut, että pelkästään viiden suurimman säätiön vuosittainen veroetu oli 29—45 miljoonaa euroa vuosina 2004—2005. Säätiöiden varallisuudeksi VTV arvioi 12—15 miljardia euroa. On kohtuutonta, että pienetkin yritykset, jotka toimivat markkinariskin alaisina, joutuvat maksamaan pääomatuloveroa, kun todella vauraat yhdistykset ja säätiöt saavat vakaat pääomatulonsa verottomina.

Perussuomalaisten kaavailema uudistus koskisi ainoastaan suurimpia säätiöitä ja hyvin varakkaita yhdistyksiä. Säätiömuotoisia yliopistoja emme asettaisi pääomaverotuksen piiriin. Uudistus ei myöskään koskettaisi lainkaan valtaosaa suomalaisista yhdistyksistä ja säätiöistä, mm. Linnanmäkeä pyörittävä Lasten Päivän Säätiö jäisi tämän ulkopuolelle.

Ehdotamme varallisuusveron palauttamista siten, että puoli miljoonaa euroa ylittävästä verotettavasta omaisuudesta maksetaan vuosittain varallisuusveroa. Verovelvollisen vakituksena asuntona käyttämä asunto ei kuuluisi varallisuusveron piiriin. Näin arvioimme valtion kassaan kertyvän noin 50 miljoonaa euroa ylimmiltä varallisuusluokilta vuonna 2018, ottaen huomioon yleisen varallisuuden kasvun vuoden 2005 jälkeen, jolloin varallisuusvero poistettiin valtiovarainministeri Eero Heinäluoman (sd) esittelystä.

Suomessa on edellä kerrotun lisäksi myös toinen erityinen verotuksellinen epäsuhta työn verotuksen ja muun verotuksen välillä, nimittäin eläkkeensaajien verotus. Eläkkeet ovat järjestään pienempiä kuin palkka työelämän aikana, mutta silti eläkkeitä verotetaan ankarammin kuin palkkaa. Eläkeläisköyhyys on edelleen maassamme vakava ongelma, ja pienituloisia eläkeläisiä on edelleen runsaasti. Eläkkeet ovat nousseet selvästi palkkoja hitaammin, ja lisäksi yleisimmissä tuloluokissa eläketulon verotus on palkkatuloa ankarampaa. Perussuomalaiset kantavat huolta eläkkeensaajien toimeentulosta ja kehottavat hallitusta ryhtymään toimenpiteisiin erityisesti pienituloisimpien eläkeläisten toimeentulon vahvistamiseksi. Työeläkejärjestelmää tulee uudistaa siten, että eläkkeiden ostovoiman kehitys vastaisi nykyistä enemmän palkkakehitystä ja saman suuruudesta eläketulosta käteen jäävä tulo vastaisi palkkatuloa, toisin sanoen, että saman suuruudesta tulosta saa aina käteen yhtä suuren euromäärän.

Lisäksi esitämme, että ryhdytään toimenpiteisiin, joilla verotuksen jälkeen palkan tai eläkkeen saajan käteen jäävä euromäärä on aina vähintään 1 000 euroa kuukaudessa.

Luovien alojen tekijänoikeuspalkkioiden nykyinen verotuskäytäntö koetaan monessa mielessä epäoikeudenmukaiseksi. Erityinen ongelma ovat pienten toimijoiden heikot mahdollisuudet elättää itseään luovalla työllä, ja nykyinen verotuskäytäntö syö näitä mahdollisuuksia entisestään. Käytännössä esimerkiksi musiikin tekeminen on luonteeltaan yrittäjämäistä toimintaa ja usein sitä varten on perustettu yritys. Tästä johtuen tekijänoikeuskorvauksien katsominen palkkatuloksi on aiheuttanut närää. Perussuomalaiset esittävät, että luovien alojen tekijänoikeuspalkkiot muutetaan verotettavaksi elinkeinotulona.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 6 ps

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavat lausumat:

Vastalauseen lausumaehdotus 103

Eduskunta edellyttää, että ansio- ja pääomatulojen verotuksen prosenttitasoeroja asteittain supistetaan.

Vastalauseen lausumaehdotus 104

Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee suursäätöiden ja suurten yhdistysten saattamisen pääomaverovelvollisiksi lukuun ottamatta yliopistoja.

Vastalauseen lausumaehdotus 105

Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee vuonna 2006 poistetun varallisuusveron palauttamisen siten, että veroa peritään 500 000 euron nettovarallisuuden ylittävästä osasta, kuitenkin niin, että vakinaista asuntoa ei lasketa nettovarallisuuteen.

Vastalauseen lausumaehdotus 106

Eduskunta edellyttää, että palkansaajan ja eläketulon saajan verotus säädetään siten, että saman suuruudesta tulosta saa aina käteen yhtä suuren euromäärän.

Vastalauseen lausumaehdotus 107

Eduskunta edellyttää, että verotuksen jälkeen palkan tai eläkkeen saajan käteen jäävä määrä on aina vähintään 1 000 euroa/kuukausi.

Vastalauseen lausumaehdotus 108

Eduskunta edellyttää, että luovien alojen tekijänoikeuspalkkiot muutetaan verotettavaksi elinkeinotulona.

02. Yhteisövero

Perussuomalaisten mielestä Suomen on tiukemmin puututtava yritysten siirtohinnoittelun, konserniavustusten ja konsernin sisäisen lainoituksen avulla tapahtuvaan keinotekoiseen verokeploteluun. Sen lisäksi, että aggressiivisen verosuunnittelun mahdollisuuksien tukkiminen toisi lisää verotuloja, se parantaisi myös suomalaisten pk-yrittäjien mahdollisuuksia kilpailla tasaveroisesti kansainvälisten suuryritysten kanssa, jotka voivat nykyään polkea hintoja, koska ne kotiuttavat voittonsa veroparatiiseissa.

Finnwatch arvioi Suomen menettävän vuosittain verotuloja 430—1 400 miljoonaa euroa ns. siirtohinnoittelun väärinkäytösten takia. Perussuomalaiset vaativat lisäpanostuksia siirtohinnoittelun valvontaan. Toinen keino alentaa suomalaisen tytäryhtiön verotusta on konsernin sisäinen lainoitus. Tavallisesti tämä tehdään siten, että Suomessa sijaitseva tytäryritys ottaa samaan konser-

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 6 ps

niin kuuluvalta ulkomaalaiselta yritykseltä lainaa. Tämän lainan korkokulut suomalainen tytäryritys voi vähentää verotuksessaan. Korkotulon saava emoyritys taas sijaitsee veroparatiisissa, jossa sitä verotetaan hyvin kevyesti, jolloin konsernin kokonaisveroaste kevenee huomattavasti. Hallitus on tiukentanut konsernin sisäisten lainojen korkokulujen vähennysoikeutta, mutta mielestämme lainsäädäntöä on syytä kiristää siten, että kulloisenkin markkinakoron yli menevien korkojen vähennysoikeus poistettaisiin. Lisäksi Suomessa tulee säätää niin sanotun alikapitalisoinnin kieltävä laki, jossa koron verovähennysoikeuden maksimimäärä perustuisi velan ja oman pääoman suhteeseen. Vähintään on syytä tiukentaa vähennysoikeutta silloin, kun konserniyritys sijaitsee veroparatiisimaassa.

Verovälittelyn torjumiseksi pitää kiinnittää myös huomiota omistusten avoimuuteen ja todellisten edunsaajien tuomiseen julki sekä asettaa riittävän tiukat säännöt kansallisessa lainsäädännössämme korkomenojen vähennysoikeudelle ja ulkomaisille väliyhteisöille. Aggressiivisen verosuunnittelun tuomiseksi julki tulee kehittää julkista maakohtaista raportointia. ALV-valvonnassa tulee käyttää Suomessa ja jatkossa koko EU-alueella lohkoketjuihin pohjautuvaa valvontateknologiaa. Lohkoketjuilla voi olla monia merkittäviä vaikutuksia ALV-petosten vähentämiseksi: liiketapahtumien todennettavuus, kirjanpidon synkronointi, kaksinkertaisten kuittien eliminointi, tapahtumien kiistämättömyys ja nopeus.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 109

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin yritysten aggressiivisen verosuunnittelun saattamiseksi kuriin.

04. Liikevaihdon perusteella kannettavat verot ja maksut

01. Arvonlisävero

Moniin eri talousrikollisuuden muotoihin olisi mahdollista puuttua ottamalla käyttöön lohkoketjuihin perustuva arvonlisäveron valvontajärjestelmä. Lohkoketjujen käyttöönotto mahdollistaisi liiketapahtumien todennettavuuden ja kirjanpidon synkronoinnin, estäisi kaksinkertaisten kuittien käytön, tekisi tapahtumista kiistämättömiä ja nopeuttaisi valvontaa merkittävästi. Tämän lisäksi lohkoketjuteknologia helpottaisi kansainvälistä verotusta siirtohinnoittelun oikeellisuuden todentamisen muodossa osoittamalla, mikä osuus voitoista kuuluu millekin liiketoiminnan osalle. Perussuomalaiset esittävät, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin luodakseen lohkoketjuteknologiaan perustuvan arvonlisäveron valvontajärjestelmän ja edistää sen käyttöönottoa EU-tasolla.

Vastalauseen lausumaehdotus 110

Eduskunta edellyttää, että hallitus luo lohkoketjuteknologiaan perustuvan arvonlisäveron valvontajärjestelmän.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 6 ps

10. Muut verot

Mahdollisuus kohtuuhintaiseen yksityisautoiluun on mielestämme kansalaisten perusoikeus sekä myös yhteiskunnan etu: kansalaisten on voitava liikkua, eikä työnteosta tule tehdä syrjäseudulla asuville kannattamatonta lisäämällä työmatkoista aiheutuvia kustannuksia kohtuuttomasti. Näkemys on se, että koko maa tulee jatkossakin pitää asuttuna, ja tämän johdosta suhtaudumme liikenteen käyttömaksujen korotuksiin erittäin kriittisesti. Samoin polttoaineveron korotukset nostaisivat epäsuorasti kaikkien tuotteiden hintoja ja heikentäisivät suomalaisen raskaan liikenteen kilpailukykyä. Työmatkakulujen verovähennysoikeuden rajoittaminen olisi sekin epäoikeudenmukainen vaihtoehto, koska kaikilla kansalaisilla ei ole yhtäläistä mahdollisuutta joukkoliikennepalvelujen käyttämiseen yksityisautoilun vaihtoehtona. Hallituksen tulee pidättäytyä toimenpiteistä ja päätöksistä, joilla kasvatetaan liikenteen vero- ja maksurasituksia.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 111

Eduskunta edellyttää, että hallitus ei kasvata liikenteen vero- ja maksurasitetta.

03. Autovero

Hallituksen tulee perussuomalaisten mielestä keventää autoilun verotusta esimerkiksi autoveron asteittaisten alennusten jatkamisella.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 112

Eduskunta edellyttää, että hallitus jatkaa autoveron asteittaista alentamista.

19. Muut veronluonteiset tulot

05. Eräät liikenteen maksut

Euroopan unionissa kerätään erilaisia tienkäyttömaksuja kaikissa muissa maissa paitsi Suomessa, Virossa, Latviassa ja Liettuassa. Esimerkiksi norjalaiset yritykset käyttävät kuljetuksiinsa mieluummin suomalaista tieverkostoa, koska se on niille ilmaista. Tieliikenneverkon ylläpidosta huolehtii suomalainen veronmaksaja ulkomaisten yritysten mitenkään osallistumatta teiden kunnossapitoon.

Tienkäyttömaksun eli ns. vinjetin avulla ulkomaiset kuljetusalan yritykset saataisiin osallistumaan kotimaisen liikenneinfrastruktuurin ylläpitoon ja pelaamaan samoilla säännöillä kuin suomalaiset yritykset. Tämä ei ratkaisisi täysin kilpailukykyongelmaa, mutta se parantaisi huomattavasti suomalaisten yritysten asemaa. Lisäksi tienkäyttömaksut toisivat valtiolle kaivattuja lisätuloja nykyisessä vaikeassa taloudellisessa tilanteessa. Myös maanteiden tavaraliikenteen ja lo-

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
Vastalause 6 ps

gistisia palveluja tarjoavien yritysten edunvalvontajärjestöt ovat vaatineet jo pitkään tienkäyttömaksuja ulkomaisille kuljetusalan yrityksille.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 113

Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee viipymättä ulkomaista raskasta liikennettä koskevan tienkäyttömaksun säätämisen (ns. vinjetti).

Osasto 15

LAINAT

03. Valtion nettolainanotto ja velanhallinta

01. Nettolainanotto ja velanhallinta

Valiokunta ehdottaa momentille lisättäväksi 40 295 000 euroa nimellisarvoiseen nettolainanottoon, jolloin nimellisarvoinen nettolainanotto on 3 129 932 000 euroa.

Perussuomalaisten vastalauseen mukaisesti nettolainanotto on -4 391 000 euroa, eli otamme 44 686 000 euroa vähemmän velkaa kuin hallitus. Nimellisarvoinen nettolainanottomme on 3 085 246 000 euroa.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että ehdotus valtion talousarvioksi vuodelle 2018 hyväksytään valiokunnan mietinnön mukaisesti edellä todetuin muutoksin,

että edellä ehdotetut 113 lausumaa hyväksytään ja

että edellä yleisperustelujen kohdalla ehdotettu epäluottamusehdotus hyväksytään.

Helsingissä 11.12.2017

Ville Vähämäki ps
Toimi Kankaanniemi ps
Mika Niikko ps

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp
LIITE: Talousarvioaloitteet TAA 1—535/2017 vp, toimenpideohjelma TPA 51/2017 vp

Liite

- Talousarvioaloite TAA 1/2017 vp Touko Aalto vihr ym. Talousarvioaloite yrittäjävähennyksen rajaamisesta syntyvään verotuottojen kasvuun (23 000 000 euroa) 11.01.01
- Talousarvioaloite TAA 2/2017 vp Touko Aalto vihr ym. Talousarvioaloite työmatkavähennyksen alentamisesta johtuvasta verotuottojen kasvusta (58 000 000 euroa) 11.01.01
- Talousarvioaloite TAA 3/2017 vp Touko Aalto vihr ym. Talousarvioaloite kilometrikorvausten kohtuullistamisesta syntyvästä verotuottojen kasvusta (140 000 000 euroa) 11.01.01
- Talousarvioaloite TAA 4/2017 vp Touko Aalto vihr ym. Talousarvioaloite autoveron arvioidun tuoton vähentämisestä (-35 000 000 euroa) 11.10.03
- Talousarvioaloite TAA 5/2017 vp Touko Aalto vihr ym. Talousarvioaloite ajoneuvoveron arvioidun tuoton vähentämisestä (-800 000 euroa) 11.10.07
- Talousarvioaloite TAA 6/2017 vp Touko Aalto vihr ym. Talousarvioaloite yksityislääkärin Kela-korvauksiin ehdotetun määrärahan vähentämisestä (-30 000 000 euroa) 33.30.60
- Talousarvioaloite TAA 7/2017 vp Anders Adlercreutz r ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Hanko—Hyvinkää -radan sähköistykseen (18 000 000 euroa) 31.10.77
- Talousarvioaloite TAA 8/2017 vp Olavi Ala-Nissilä kesk Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Haitulan sillan peruskorjaamiseen Loimaalla (400 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 9/2017 vp Outi Alanko-Kahiluoto vihr ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä perustulokeilun laajennuksen suunnitteluun (10 000 000 euroa) 33.03.31
- Talousarvioaloite TAA 10/2017 vp Outi Alanko-Kahiluoto vihr ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä asumistukeen (28 000 000 euroa) 33.10.54
- Talousarvioaloite TAA 11/2017 vp Outi Alanko-Kahiluoto vihr ym. Talousarvioaloite valinnanvapauden pilottihankkeisiin ehdotetun määrärahan vähentämisestä (-50 000 000 euroa) 33.60.38
- Talousarvioaloite TAA 12/2017 vp Li Andersson vas ym. Talousarvioaloite lukiokoulutuksen oppimateriaalien maksuttomuuteen siirtymisestä 29.10
- Talousarvioaloite TAA 13/2017 vp Li Andersson vas ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä varhaiskasvatuksen hoitajamitoituksen parantamiseen (16 000 000 euroa) 29.10.20

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp

LIITE: Talousarvioaloitteet TAA 1—535/2017 vp, toimenpideohjelma TPA 51/2017 vp

- Talousarvioaloite TAA 14/2017 vp Li Andersson vas ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä subjektiivisen päivähoito-oikeuden palauttamiseksi (6 600 000 euroa) 29.10.20
- Talousarvioaloite TAA 15/2017 vp Li Andersson vas ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä perusopetuksen ryhmäkokojen pienentämiseen ja laadullisen tasa-arvon parantamiseen (30 000 000 euroa) 29.10.30
- Talousarvioaloite TAA 16/2017 vp Li Andersson vas ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä vapaan sivistystyön oppilaitosten käyttökustannuksiin (5 032 000 euroa) 29.10.31
- Talousarvioaloite TAA 17/2017 vp Li Andersson vas ym. Talousarvioaloite ammatillisen koulutuksen oppimateriaalien maksuttomuuteen siirtymisestä 29.20
- Talousarvioaloite TAA 18/2017 vp Li Andersson vas ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä ammatilliseen koulutukseen (220 000 000 euroa) 29.20.30
- Talousarvioaloite TAA 19/2017 vp Li Andersson vas ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä yliopistojen toimintaan (78 900 000 euroa) 29.40.50
- Talousarvioaloite TAA 20/2017 vp Li Andersson vas ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä ammattikorkeakoulujen toimintaan (39 000 000 euroa) 29.40.55
- Talousarvioaloite TAA 21/2017 vp Li Andersson vas ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä osa-asunnon normin poistamiseen (4 000 000 euroa) 33.10.54
- Talousarvioaloite TAA 22/2017 vp Sirkka-Liisa Anttila kesk ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Marttaliitto ry:lle Miesliesi-toimintamallin kehittämiseen (550 000 euroa) 29.10.51
- Talousarvioaloite TAA 23/2017 vp Sirkka-Liisa Anttila kesk ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä valtatie 2 Helsinki—Pori-tiehankkeen lisätöihin Humppilan kohdalla (4 000 000 euroa) 31.10.77
- Talousarvioaloite TAA 24/2017 vp Paavo Arhinmäki vas ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä siviilikriisinhallintaan (3 600 000 euroa) 24.10.21
- Talousarvioaloite TAA 25/2017 vp Paavo Arhinmäki vas ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä varsinaiseen kehitysyhteistyöhön (200 000 000 euroa) 24.30.66
- Talousarvioaloite TAA 26/2017 vp Paavo Arhinmäki vas ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä valtionosuuksiin ja -avustuksiin teattereiden, orkestereiden ja museoiden käyttökustannuksiin (2 230 000 euroa) 29.80.31

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp

LIITE: Talousarvioaloitteet TAA 1—535/2017 vp, toimenpideohjelma TPA 51/2017 vp

- Talousarvioaloite TAA 27/2017 vp Paavo Arhinmäki vas ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä valtion taiteilija-apurahoihin (610 000 euroa) 29.80.51
- Talousarvioaloite TAA 28/2017 vp Paavo Arhinmäki vas ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä seuratukeen (2 000 000 euroa) 29.90.52
- Talousarvioaloite TAA 29/2017 vp Paavo Arhinmäki vas ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä joukkoliikenteen palvelujen ostoon ja kehittämiseen (30 000 000 euroa) 31.30.63
- Talousarvioaloite TAA 30/2017 vp Eva Biaudet r ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä naisjärjestöille NJKL, NYTKIS ry ja Monika-Naiset liitto (450 000 euroa) 29.10.51
- Talousarvioaloite TAA 31/2017 vp Thomas Blomqvist r ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Svenska Folkting -nimisen järjestön valtionapuun (102 000 euroa) 29.01.50
- Talousarvioaloite TAA 32/2017 vp Thomas Blomqvist r ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä maaseutuneuvontaan (2 400 000 euroa) 30.10.50
- Talousarvioaloite TAA 33/2017 vp Thomas Blomqvist r Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Tammisaaren saariston kansallispuiston kehittämiseen Jussaaressa (500 000 euroa) 30.64.50
- Talousarvioaloite TAA 34/2017 vp Thomas Blomqvist r Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Lapinkyläntien—Heikinkyläntien päällystystyön loppuun saattamiseen Uudenmaan ELY-keskuksen alueella (300 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 35/2017 vp Thomas Blomqvist r Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Paavalinkyläntien—Hommansbyntien päällystämiseen Uudellamaalla (800 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 36/2017 vp Thomas Blomqvist r ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Liljendalintien—Hardomintien (tie 1761) ja Kartanontien—Eskilomintien päällystämiseen (1 000 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 37/2017 vp Thomas Blomqvist r ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä rantaradan parantamisen suunnittelun käynnistämiseen (2 000 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 38/2017 vp Thomas Blomqvist r Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä valtatie 25 parantamiseen osuudella Hanko—Mäntsälä (5 000 000 euroa) 31.10.20

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp

LIITE: Talousarvioaloitteet TAA 1—535/2017 vp, toimenpideohjelma TPA 51/2017 vp

- Talousarvioaloite TAA 39/2017 vp Thomas Blomqvist r Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä perustienpitoon Uudellamaalla (5 000 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 40/2017 vp Juhon Eerola ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä poliisin toimintamenoihin somalin ja arabiankielisen viharikollisuuden torjuntaan (128 000 euroa) 26.10.01
- Talousarvioaloite TAA 41/2017 vp Juhon Eerola ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Kotkan Paimenportin risteyksen liikenneturvallisuuden parantamiseen (500 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 42/2017 vp Juhon Eerola ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Kotkan Hyväntuulentien jatkosuunnitteluun ja alkuvalmisteluihin (2 000 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 43/2017 vp Juhon Eerola ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä kotihoidon ja yksityisen hoidon tukeen (200 000 euroa) 33.10.52
- Talousarvioaloite TAA 44/2017 vp Juhon Eerola ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä puutiaisaivokuumerokotuksiin Kymenlaakson saaristoalueella (72 000 euroa) 33.70.20
- Talousarvioaloite TAA 45/2017 vp Ritvan Elomaa ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä vähävaraisten lasten ja nuorten harrastustoiminnan tukemiseen (1 000 000 euroa) 29.91.50
- Talousarvioaloite TAA 46/2017 vp Ritvan Elomaa ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Turun Eläinsuojeluyhdistyksen toiminnan tukemiseen (50 000 euroa) 30.20.20
- Talousarvioaloite TAA 47/2017 vp Ritvan Elomaa ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Kaukurintien alittavan alikulun rakentamiseen Lupajantiellä Perniössä ja siihen liittyviin kevyen liikenteen järjestelyihin (300 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 48/2017 vp Ritvan Elomaa ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Postitien kunnostamiseen välillä Himoinen—Taivassalo (500 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 49/2017 vp Ritvan Elomaa ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä veteraanien ystävätoiminnan edistämiseen (250 000 euroa) 33.50.56
- Talousarvioaloite TAA 50/2017 vp Ritvan Elomaa ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä rintamaveteraanien kuntoutustoimintaan liittyvien ohjauspalvelujen kehittämiseen (1 000 000 euroa) 33.50.56
- Talousarvioaloite TAA 51/2017 vp Ritvan Elomaa ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä lastensuojelun palvelujen kehittämiseen ja laadun parantamiseen Varsinais-Suomessa (500 000 euroa) 33.60.31

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp

LIITE: Talousarvioaloitteet TAA 1—535/2017 vp, toimenpideohjelma TPA 51/2017 vp

- Talousarvioaloite TAA 52/2017 vp Eeva-Johanna Eloranta sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä osa-aikaisen varhaiskasvatukseen maksuttomuuteen 5-vuotiaille (58 000 000 euroa) 28.90.30
- Talousarvioaloite TAA 53/2017 vp Eeva-Johanna Eloranta sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä innovaatioekosysteemirahoitukseen ammattikorkeakouluille (50 000 000 euroa) 29.40.54
- Talousarvioaloite TAA 54/2017 vp Sari Essayah kd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä ViaDia ry:lle vankien ja vapautuneiden vankien yhteiskuntaan sopeutumista tukevaan työhön (150 000 euroa) 25.01.50
- Talousarvioaloite TAA 55/2017 vp Sari Essayah kd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Verohallinnon toimintamenoihin harmaan talouden torjunnan tehostamiseksi (10 000 000 euroa) 28.10.01
- Talousarvioaloite TAA 56/2017 vp Sari Essayah kd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä liikunnan yhdenvertaisuuden lisäämiseksi (1 000 000 euroa) 29.90.50
- Talousarvioaloite TAA 57/2017 vp Sari Essayah kd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä valtatie 5 välin Siilinjärvi—Iisalmi parantamiseen (95 000 000 euroa) 31.10.77
- Talousarvioaloite TAA 58/2017 vp Sari Essayah kd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Iisalmi—Ylivieska—Kontiomäki-radana ja Yara—Siilinjärvi-radana sähköistykseen (110 000 000 euroa) 31.10.77
- Talousarvioaloite TAA 59/2017 vp Sari Essayah kd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä biokaasuautojen hankinta- ja konversiotukeen (5 000 000 euroa) 31.20.42
- Talousarvioaloite TAA 60/2017 vp Sari Essayah kd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä joukkoliikenteen palvelujen ostoon (5 000 000 euroa) 31.30.63
- Talousarvioaloite TAA 61/2017 vp Sari Essayah kd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä biokaasulaitosten investointitukeen (5 000 000 euroa) 32.60.45
- Talousarvioaloite TAA 62/2017 vp Sari Essayah kd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä kansaneläkkeiden tason nostoon (50 000 000 euroa) 33.40.60
- Talousarvioaloite TAA 63/2017 vp Sari Essayah kd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä sisäilmaongelmien ja -sairauksien tutkimukseen (10 000 000 euroa) 33.60.32
- Talousarvioaloite TAA 64/2017 vp Sari Essayah kd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä vanhuksille suunnatun palvelusetelijärjestelmän pilottihankkeen käynnistämiseen (50 000 000 euroa) 33.60.38

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp

LIITE: Talousarvioaloitteet TAA 1—535/2017 vp, toimenpideohjelma TPA 51/2017 vp

- Talousarvioaloite TAA 65/2017 vp Sari Essayah kd ym. Talousarvioaloite valinnanvapauden pilottihankkeiden kustannuksiin ehdotetun määrärahan vähentämisestä (-75 000 000 euroa) 33.60.38
- Talousarvioaloite TAA 66/2017 vp Sari Essayah kd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä vesien- ja ympäristönhoidon edistämiseen (2 200 000 euroa) 35.10.61
- Talousarvioaloite TAA 67/2017 vp Tarja Filatov sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Moreenin—Rastikankaan eritasoliittymän toteuttamiseen valtatiellä 3 (4 000 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 68/2017 vp Jukka Gustafsson sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä kansanopistojen opintoseteliavustukseen (1 000 000 euroa) 29.10.20
- Talousarvioaloite TAA 69/2017 vp Jukka Gustafsson sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun aloituspaikkojen lisäämiseen Savonlinnassa (1 500 000 euroa) 29.40.55
- Talousarvioaloite TAA 70/2017 vp Pekka Haavisto vihr ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä varsinaiseen kehitysyhteistyöhön (125 000 000 euroa) 24.30.66
- Talousarvioaloite TAA 71/2017 vp Teuvo Hakkarainen ps ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä maantien 659 parantamiseen Viitasaarella (1 500 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 72/2017 vp Teuvo Hakkarainen ps ym. Talousarvioaloite televisio- ja radiorahastoon ehdotetun määrärahan vähentämisestä (-50 000 000 euroa) 31.40.60
- Talousarvioaloite TAA 73/2017 vp Teuvo Hakkarainen ps ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä pohjoisen Keski-Suomen elinkeino-yhtiö Witas Oy:lle (100 000 euroa) 32.01.40
- Talousarvioaloite TAA 74/2017 vp Hanna Halmeenpää vihr ym. Talousarvioaloite kaivosten sähköveron alennuksen peruuttamisesta aiheutuvasta verotuottojen kasvusta (19 000 000 euroa) 11.08.07
- Talousarvioaloite TAA 75/2017 vp Hanna Halmeenpää vihr ym. Talousarvioaloite kaivosten louhintaveron käyttöönotosta aiheutuvasta verotuottojen kasvusta (20 000 000 euroa) 11.10
- Talousarvioaloite TAA 76/2017 vp Hanna Halmeenpää vihr ym. Talousarvioaloite Metsähallituksen voitontuloutuksen vähentämisestä (-10 000 000 euroa) 13.05.01
- Talousarvioaloite TAA 77/2017 vp Hanna Halmeenpää vihr ym. Talousarvioaloite energiaintensiivisten yritysten veronpalautukseen ehdotetun määrärahan vähentämisestä (-230 000 000 euroa) 28.91.41

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp

LIITE: Talousarvioaloitteet TAA 1—535/2017 vp, toimenpideohjelma TPA 51/2017 vp

- Talousarvioaloite TAA 78/2017 vp Hanna Halmeenpää vihr ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä kalataloudellisiin kunnostus-, kehittämis- ja kokeiluhankkeisiin (1 000 000 euroa) 30.40.31
- Talousarvioaloite TAA 79/2017 vp Hanna Halmeenpää vihr ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä metsäluonnon hoidon edistämiseen (1 000 000 euroa) 30.40.45
- Talousarvioaloite TAA 80/2017 vp Hanna Halmeenpää vihr ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä aurinkoenergian tuotannon vauhdittamiseksi asunto-osakeyhtiöissä (15 000 000 euroa) 32.60.40
- Talousarvioaloite TAA 81/2017 vp Hanna Halmeenpää vihr ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä energiatukiin biokaasuinvestointien vauhdittamiseksi (25 000 000 euroa) 32.60.40
- Talousarvioaloite TAA 82/2017 vp Hanna Halmeenpää vihr ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä uusiutuvan energian tarjouskilpailutuksen käynnistämiseen (5 000 000 euroa) 32.60.44
- Talousarvioaloite TAA 83/2017 vp Satu Hassi vihr ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä ympäristö lääketieteen kliiniselle tutkimusyksikölle (500 000 euroa) 29.40.50
- Talousarvioaloite TAA 84/2017 vp Satu Hassi vihr ym. Talousarvioaloite metsähakkeen tuotantotukeen ehdotetun määrärahan vähentämisestä (-15 000 000 euroa) 32.60.44
- Talousarvioaloite TAA 85/2017 vp Satu Hassi vihr ym. Talousarvioaloite päästökaupan epäsuorien kustannusten kompensointiin ehdotetun määrärahan vähentämisestä (-27 000 000 euroa) 32.60.46
- Talousarvioaloite TAA 86/2017 vp Satu Hassi vihr ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä järjestötukiin (300 000 euroa) 35.01.65
- Talousarvioaloite TAA 87/2017 vp Satu Hassi vihr ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä luonnonsuojelualueiden hankinta- ja korvausmenoihin (20 000 000 euroa) 35.10.63
- Talousarvioaloite TAA 88/2017 vp Satu Hassi vihr ym. Talousarvioaloite määrärahan osoittamisesta puurakenteisten ARA-asuntojen käynnistysavustuksiin 35.20.60
- Talousarvioaloite TAA 89/2017 vp Lasse Hautala kesk ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä 4H-toimintaan (600 000 euroa) 30.10.55
- Talousarvioaloite TAA 90/2017 vp Lasse Hautala kesk Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä seututien 17187 (Pysäkkitie) päällystämiseen Teuvan Äystön kylässä (100 000 euroa) 31.10.20

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp

LIITE: Talousarvioaloitteet TAA 1—535/2017 vp, toimenpideohjelma TPA 51/2017 vp

- Talousarvioaloite TAA 91/2017 vp Lasse Hautala kesk Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä seututien 274 peruskorjaukseen ja päällystämiseen välillä Kauhajärvi—Karvia (300 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 92/2017 vp Lasse Hautala kesk Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä kevyen liikenteen väylän rakentamiseen seututielle 672 (Tokerotie) välille kantatie 67 — Vennanmäentie Kauhajoella (400 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 93/2017 vp Lasse Hautala kesk Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä kevyen liikenteen väylän rakentamiseen paikallistielle 17107 välillä Aninkuja—Kaksoisveräjä Kauhajoella (500 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 94/2017 vp Lasse Hautala kesk Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä kevyen liikenteen väylän rakentamiseen Lustilan paikallistielle 17129 Kauhajoella (500 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 95/2017 vp Lasse Hautala kesk Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Jalasjärven ja Kauhajoen välisen paikallistien 17109 peruskorjaukseen ja päällystämiseen valtatie 3 ja Kauhajoen kaupunginrajan välillä (600 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 96/2017 vp Lasse Hautala kesk Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä kevyen liikenteen väylän rakentamiseen kantatien 67 välillä Aronkylä—Harjankylä Kauhajoella (1 000 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 97/2017 vp Lasse Hautala kesk Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä uuden sillan rakentamiseen Kyrönjoen yli välille 7200 Reiniläntie—Alapääntie Seinäjoen Ylistarossa (1 500 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 98/2017 vp Hannakaisa Heikkinen kesk ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä elinkeinoelämän kannalta tärkeiden kanta-, seutu- ja yhdysteiden parantamiseen ja ylläpitoon (50 000 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 99/2017 vp Timo Heinonen kok ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Aulangon puistometsän kulttuuriperinnön säilyttämiseen ja kunnostusvelan vähentämiseen (1 000 000 euroa) 30.64.50
- Talousarvioaloite TAA 100/2017 vp Timo Heinonen kok ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä kantatien 54 parantamiseen välillä Tammela—Hollola (5 000 000 euroa) 31.10.77
- Talousarvioaloite TAA 101/2017 vp Eero Heinäluoma sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Myllypuron Kehä I:n liittymän rakennussuunnittelun käynnistämiseen ja toteuttamiseen (500 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 102/2017 vp Anna-Maja Henriksson r ym. Talousarvioaloite ansio- ja pääomatuloveron tuottoarvion vähentämisestä (-90 000 000 euroa) 11.01.01

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp

LIITE: Talousarvioaloitteet TAA 1—535/2017 vp, toimenpideohjelma TPA 51/2017 vp

- Talousarvioaloite TAA 103/2017 vp Anna-Maja Henriksson r ym. Talousarvioaloite autoveron arvioidun tuoton korottamisesta (117 000 000 euroa) 11.10.03
- Talousarvioaloite TAA 104/2017 vp Anna-Maja Henriksson r ym. Talousarvioaloite varainsiirtoveron arvioidun tuoton korottamisesta ensiasunnon varainsiirtoverovapauden päättymisen vuoksi (95 000 000 euroa) 11.10.05
- Talousarvioaloite TAA 105/2017 vp Anna-Maja Henriksson r ym. Talousarvioaloite valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoimintaan ehdotetun määrärahan vähentämisestä (-7 000 000 euroa) 23.01.22
- Talousarvioaloite TAA 106/2017 vp Anna-Maja Henriksson r ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä saamelaiskäräjien avustukseen (410 000 euroa) 25.01.50
- Talousarvioaloite TAA 107/2017 vp Anna-Maja Henriksson r ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä muiden tuomioistuinten toimintamenoihin harmaan talouden torjumiseksi (3 500 000 euroa) 25.10.03
- Talousarvioaloite TAA 108/2017 vp Anna-Maja Henriksson r ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä muiden tuomioistuinten toimintamenoihin oikeusturvan ylläpitämiseksi (3 668 000 euroa) 25.10.03
- Talousarvioaloite TAA 109/2017 vp Anna-Maja Henriksson r ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä ulosottolaitoksen ja konkurssivalvonnan toimintamenoihin (500 000 euroa) 25.20.01
- Talousarvioaloite TAA 110/2017 vp Anna-Maja Henriksson r ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä ulosottolaitoksen ja konkurssivalvonnan toimintamenoihin (1 164 000 euroa) 25.20.01
- Talousarvioaloite TAA 111/2017 vp Anna-Maja Henriksson r ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä syyttäjälaitoksen toimintamenoihin harmaan talouden torjuntaan (1 000 000 euroa) 25.30.01
- Talousarvioaloite TAA 112/2017 vp Anna-Maja Henriksson r ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä syyttäjälaitoksen toimintamenoihin (2 168 000 euroa) 25.30.01
- Talousarvioaloite TAA 113/2017 vp Anna-Maja Henriksson r ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä poliisitoimen toimintamenoihin harmaan talouden torjuntaan (5 000 000 euroa) 26.10.01
- Talousarvioaloite TAA 114/2017 vp Anna-Maja Henriksson r ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä pakolaiskiintiön korottamiseen (3 300 000 euroa) 26.40.21

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp

LIITE: Talousarvioaloitteet TAA 1—535/2017 vp, toimenpideohjelma TPA 51/2017 vp

- Talousarvioaloite TAA 115/2017 vp Anna-Maja Henriksson r ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä verohallinnon toimintamenoihin harmaan talouden torjuntaan (5 000 000 euroa) 28.10.01
- Talousarvioaloite TAA 116/2017 vp Anna-Maja Henriksson r ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Tullin toimintamenoihin (1 500 000 euroa) 28.10.02
- Talousarvioaloite TAA 117/2017 vp Anna-Maja Henriksson r ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Tullin toimintamenoihin harmaan talouden torjuntaan (5 000 000 euroa) 28.10.02
- Talousarvioaloite TAA 118/2017 vp Anna-Maja Henriksson r ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä kuntien valtionosuuteen peruspalvelujen järjestämiseen (40 000 000 euroa) 28.90.30
- Talousarvioaloite TAA 119/2017 vp Anna-Maja Henriksson r ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä kuntien yhdistymisen taloudelliseen tukeen (25 000 000 euroa) 28.90.31
- Talousarvioaloite TAA 120/2017 vp Anna-Maja Henriksson r ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Helsingin yliopiston ja Itä-Suomen yliopiston opetus- ja tutkimustoiminnan erityiseen valtionrahoitukseen (31 700 000 euroa) 29.40.52
- Talousarvioaloite TAA 121/2017 vp Anna-Maja Henriksson r ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä ammatikorkeakoulujen toiminnan valtionrahoitukseen (32 000 000 euroa) 29.40.55
- Talousarvioaloite TAA 122/2017 vp Anna-Maja Henriksson r ym. Talousarvioaloite opintolainojen valtiontakaukseen osoitetun määrärahan vähentämisestä (-23 000 000 euroa) 29.70.52
- Talousarvioaloite TAA 123/2017 vp Anna-Maja Henriksson r ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä opintotuen tulojen korottamiseksi (14 000 000 euroa) 29.70.55
- Talousarvioaloite TAA 124/2017 vp Anna-Maja Henriksson r ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä opintorahan ja asumislisän korottamiseksi (53 500 000 euroa) 29.70.55
- Talousarvioaloite TAA 125/2017 vp Anna-Maja Henriksson r ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä sotakorvauskuunari Vegan ja Pietarsaaren Vanhan sataman telakka-alueen kunnostamiseen (2 000 000 euroa) 29.80.50
- Talousarvioaloite TAA 126/2017 vp Anna-Maja Henriksson r ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä nuorten työpajatoimintaan ja etsivään nuorisotyöhön (10 000 000 euroa) 29.91.51

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp

LIITE: Talousarvioaloitteet TAA 1—535/2017 vp, toimenpideohjelma TPA 51/2017 vp

- Talousarvioaloite TAA 127/2017 vp Anna-Maja Henriksson r ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä 4H-järjestöjen toimintaan (600 000 euroa) 30.10.55
- Talousarvioaloite TAA 128/2017 vp Anna-Maja Henriksson r ym. Talousarvioaloite Elin-
tarviketurvallisuusviraston toimintamenoihin ehdotetun määrärahan vähentämisestä (-
18 500 000 euroa) 30.20.02
- Talousarvioaloite TAA 129/2017 vp Anna-Maja Henriksson r ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä luonnonhaittakorvauksille (11 000 000 euroa) 30.20.44
- Talousarvioaloite TAA 130/2017 vp Anna-Maja Henriksson r ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä avustuksen maksamiseen Suomen Ammattikalastajaliitolle (100 000 euroa) 30.40.51
- Talousarvioaloite TAA 131/2017 vp Anna-Maja Henriksson r ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä vesistöjen ravinnepitoisuuksien vähentämiseen poistokalastuksella (100 000 euroa) 30.40.62
- Talousarvioaloite TAA 132/2017 vp Anna-Maja Henriksson r ym. Talousarvioaloite perusväylänpitoon ehdotetun määrärahan vähentämisestä (-10 000 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 133/2017 vp Anna-Maja Henriksson r ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten toimintamenoihin (7 000 000 euroa) 32.01.02
- Talousarvioaloite TAA 134/2017 vp Anna-Maja Henriksson r ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä yritysten kansainvälistymiseen ja yrittäjyyden edistämiseen (150 000 euroa) 32.01.40
- Talousarvioaloite TAA 135/2017 vp Anna-Maja Henriksson r ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä puurakentamisen tutkimuksen edistämiseksi (1 100 000 euroa) 32.20.40
- Talousarvioaloite TAA 136/2017 vp Anna-Maja Henriksson r ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä valtion kotouttamiskorvauksiin (8 600 000) 32.70.30
- Talousarvioaloite TAA 137/2017 vp Anna-Maja Henriksson r ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä rokotusvalistuksen ja rokotuskattavuuden lisäämiseksi Pohjanmaalla (100 000 euroa) 33.03.04
- Talousarvioaloite TAA 138/2017 vp Anna-Maja Henriksson r ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä turvapaikanhakijoille annettaviin äitiyspakkauksiin (40 000 euroa) 33.10.50
- Talousarvioaloite TAA 139/2017 vp Anna-Maja Henriksson r ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä ammatilliseen kuntoutukseen (10 000 000 euroa) 33.30.60

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp

LIITE: Talousarvioaloitteet TAA 1—535/2017 vp, toimenpideohjelma TPA 51/2017 vp

- Talousarvioaloite TAA 140/2017 vp Anna-Maja Henriksson r ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä takuueläkkeseen (12 000 000 euroa) 33.40.60
- Talousarvioaloite TAA 141/2017 vp Anna-Maja Henriksson r ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä ensihoitoon ja pelastushelikopteritoimintaan Pohjanmaalla (6 000 000 euroa) 33.60.40
- Talousarvioaloite TAA 142/2017 vp Anna-Maja Henriksson vihr ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä turvakotitoiminnan menoihin (11 000 000 euroa) 33.60.52
- Talousarvioaloite TAA 143/2017 vp Reijo Hongisto si Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä kevyen liikenteen väylän rakentamiseen Koskenvarrentielle välille Alajärven keskusta—Väärämäentie (100 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 144/2017 vp Laura Huhtasaari ps ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä valtatie 2 ja kantatie 43 liittymän turvallisuuden parantamiseen Harjavallassa (500 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 145/2017 vp Laura Huhtasaari ps ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä valtatie 2 Kaanaan liittymän toteutukseen Porissa (600 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 146/2017 vp Laura Huhtasaari ps ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Pori—Tampere-radalla sijaitsevien tasoristeysten poistamiseen (2 000 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 147/2017 vp Susanna Huovinen sd Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä kevyen liikenteen väylän rakentamiseen ja tien perusparantamiseen välillä Muurame—Säynätsalo (1 200 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 148/2017 vp Susanna Huovinen sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä valtatie 4 parantamiseksi välillä Kirri—Tikkakoski (10 000 000 euroa) 31.10.77
- Talousarvioaloite TAA 149/2017 vp Katja Hänninen vas ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä muiden tuomioistuinten toimintamenoihin (11 000 000 euroa) 25.10.03
- Talousarvioaloite TAA 150/2017 vp Katja Hänninen vas ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä ulosottolaitoksen ja konkurssivalvonnan toimintamenoihin (3 800 000 euroa) 25.20.01
- Talousarvioaloite TAA 151/2017 vp Katja Hänninen vas ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä syyttäjälaitoksen toimintamenoihin (1 000 000 euroa) 25.30.01
- Talousarvioaloite TAA 152/2017 vp Katja Hänninen vas Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Rikosseuraamuslaitoksen toimintamenoihin (7 200 000 euroa) 25.40.01

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp

LIITE: Talousarvioaloitteet TAA 1—535/2017 vp, toimenpideohjelma TPA 51/2017 vp

- Talousarvioaloite TAA 153/2017 vp Katja Hänninen vas Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä home- ja kosteusvaurioiden korjaamiseen (20 000 000 euroa) 29.10
- Talousarvioaloite TAA 154/2017 vp Katja Hänninen vas Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Koskenkankaantien perusparantamisen aloittamiseen Ruukissa välillä Sammalkangas—Huumola (600 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 155/2017 vp Katja Hänninen vas Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Olkijoen kevyen liikenteen väylän jatkamiseen (1 050 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 156/2017 vp Katja Hänninen vas Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä kevyen liikenteen väylän jatkamiseen välille Raahe—Kopsa kantatielle 88 (3 000 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 157/2017 vp Katja Hänninen vas Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä valtatie 22 Oulu—Kajaani—Vartius-tieosuuden kehittämiseen (5 800 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 158/2017 vp Olli Immonen ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Karjalan Kielen Seura ry:lle karjalan kielen ja kulttuurin elvytysohjelman jatkamiseen (200 000 euroa) 29.01.50
- Talousarvioaloite TAA 159/2017 vp Kauko Juhantalo kesk ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Pori–Parkano—Haapamäki-radon käyttöönoton ja kaasuveturikokeilun jatkoselvitykseen (1 000 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 160/2017 vp Arja Juvonen ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä potilasturvallisen hoidon osaamisen vahvistamiseen ammatillisessa koulutuksessa (200 000 euroa) 29.20.21
- Talousarvioaloite TAA 161/2017 vp Arja Juvonen ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Uudenmaan alueen kevyen liikenteen väylähankkeisiin (1 000 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 162/2017 vp Arja Juvonen ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Haapajärven alueen maanteiden perusparannukseen ja kunnostamiseen (1 000 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 163/2017 vp Arja Juvonen ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä saattohoitolain valmistelutyön aloittamiseen (200 000 euroa) 33.01.01
- Talousarvioaloite TAA 164/2017 vp Arja Juvonen ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä kotona asuvien muistisairaiden ikääntyneiden toimintakyvyn tukemiseen (200 000 euroa) 33.60.31

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp

LIITE: Talousarvioaloitteet TAA 1—535/2017 vp, toimenpideohjelma TPA 51/2017 vp

- Talousarvioaloite TAA 165/2017 vp Arja Juvonen ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä omaishoitajien mahdollisuuteen maksuttomiin uinti- ja kuntosalivuoroihin Suomessa eli ns. Espoon omaishoitajien sporttikortin jalkauttaminen Suomessa (400 000 euroa) 33.60.31
- Talousarvioaloite TAA 166/2017 vp Heli Järvinen vihr ym. Talousarvioaloite sokeriveron käyttöönotosta johtuvan tuloveroarvion korottamisesta (100 000 000 euroa) 11.08.05
- Talousarvioaloite TAA 167/2017 vp Heli Järvinen vihr Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Parikkalan raja-aseman kehittämiseen (3 000 000 euroa) 31.10.77
- Talousarvioaloite TAA 168/2017 vp Heli Järvinen vihr ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä julkisiin työvoima- ja yrityspalveluihin (40 000 000 euroa) 32.30.51
- Talousarvioaloite TAA 169/2017 vp Heli Järvinen vihr Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä huoltoaluksen hankintaan Vuoksen vesistöalueelle Saimaalle (450 000 euroa) 35.01.65
- Talousarvioaloite TAA 170/2017 vp Ilkka Kanerva kok ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä tekniikan yhteistyöyliopiston FITech Turun rahoitukseen (2 000 000 euroa) 29.40.20
- Talousarvioaloite TAA 171/2017 vp Ilkka Kanerva kok ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Kirjalansalmen sillan korvausinvestoinnin toteuttamiseen (3 000 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 172/2017 vp Ilkka Kanerva kok ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä valtatie 9 yhteysvälin Turku—Tampere parantamisen käynnistämiseen välillä Liedon asema — Aura (3 000 000 euroa) 31.10.77
- Talousarvioaloite TAA 173/2017 vp Ilkka Kanerva kok ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä valtatie 8 Laitilan eritasoliittymän toteuttamiseen (23 000 000 euroa) 31.10.77
- Talousarvioaloite TAA 174/2017 vp Ilkka Kanerva kok ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä E18 Turun kehätien parantamiseen (35 000 000 euroa) 31.10.77
- Talousarvioaloite TAA 175/2017 vp Ilkka Kanerva kok ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä yritysten kehittämisrahoitukseen positiivisen rakennemuutoksen tukemiseksi (4 000 000 euroa) 32.20.40
- Talousarvioaloite TAA 176/2017 vp Ilkka Kanerva kok ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä valtakunnallisen lääkekehityskeskukseen toiminnan käynnistämiseen (970 000 euroa) 33.03.25

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp

LIITE: Talousarvioaloitteet TAA 1—535/2017 vp, toimenpideohjelma TPA 51/2017 vp

- Talousarvioaloite TAA 177/2017 vp Toimi Kankaanniemi ps ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Tampere—Jyväskylä-rataosuuden kaksoisraiteen suunnittelua ja aloittamista varten (2 000 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 178/2017 vp Emma Kari vihr ym. Talousarvioaloite tuloveroa koskevan tuottoarvion korottamisesta (220 000 000 euroa) 11.01.01
- Talousarvioaloite TAA 179/2017 vp Emma Kari vihr ym. Talousarvioaloite listaamattomien yhtiöiden osinkoverojen kiristämisestä johtuvan verotuottoarvion korottamisesta (288 000 000 euroa) 11.01.01
- Talousarvioaloite TAA 180/2017 vp Emma Kari vihr ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä varhaiskasvatukseen subjektiivisen hoito-oikeuden, hoitajamitoituksen ja laadun parantamiseksi (50 000 000 euroa) 28.90.30
- Talousarvioaloite TAA 181/2017 vp Emma Kari vihr ym. Talousarvioaloite määrärahan vähentämisestä kunnallisveron perusvähennyksen korottamisesta aiheutuvien veromenestysten kompensatiosta kunnille (-260 000 000 euroa) 28.90.30
- Talousarvioaloite TAA 182/2017 vp Emma Kari vihr ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Ihmisoikeusliiton toiminnan tukemiseen (200 000 euroa) 29.80.50
- Talousarvioaloite TAA 183/2017 vp Emma Kari vihr ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä rauhantyyden edistämiseen (400 000 euroa) 29.80.50
- Talousarvioaloite TAA 184/2017 vp Johanna Karimäki vihr ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä muiden tuomioistuinten toimintamenoihin (2 000 000 euroa) 25.10.03
- Talousarvioaloite TAA 185/2017 vp Johanna Karimäki vihr ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä syyttäjälaitoksen toimintamenoihin (2 000 000 euroa) 25.30.01
- Talousarvioaloite TAA 186/2017 vp Johanna Karimäki vihr ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä poliisitoimen toimintamenoihin (2 000 000 euroa) 26.10.01
- Talousarvioaloite TAA 187/2017 vp Johanna Karimäki vihr ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä verohallinnon toimintamenoihin (2 000 000 euroa) 28.10.01
- Talousarvioaloite TAA 188/2017 vp Johanna Karimäki vihr Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä koulujen sisäilmakyselyjen tukemiseen (1 000 000 euroa) 29.10.20
- Talousarvioaloite TAA 189/2017 vp Johanna Karimäki vihr ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä vapaan sivistystyön oppilaitoksen käyttökustannuksiin (1 001 000 euroa) 29.10.31

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp

LIITE: Talousarvioaloitteet TAA 1—535/2017 vp, toimenpideohjelma TPA 51/2017 vp

- Talousarvioaloite TAA 190/2017 vp Johanna Karimäki vihr ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä teattereiden, orkestereiden ja museoiden käyttökustannuksiin (583 000 euroa) 29.80.31
- Talousarvioaloite TAA 191/2017 vp Johanna Karimäki vihr ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä lääkekorvauksiin sekä potilaiden matkakorvauksiin (34 000 000 euroa) 33.30.60
- Talousarvioaloite TAA 192/2017 vp Johanna Karimäki vihr ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä turvakotitoiminnan menoihin (3 000 000 euroa) 33.60.52
- Talousarvioaloite TAA 193/2017 vp Johanna Karimäki vihr ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä uhanalaisten lajien suojeluun (2 000 000 euroa) 35.10.21
- Talousarvioaloite TAA 194/2017 vp Jyrki Kasvi vihr ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä lisäraidekapasiteetin suunnitteluun välillä Helsinki—Tampere (10 000 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 195/2017 vp Jyrki Kasvi vihr ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Tampere—Jyväskylä-rataosuuden parannustöihin (17 000 000 euroa) 31.10.77
- Talousarvioaloite TAA 196/2017 vp Jyrki Kasvi vihr ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Pasila—Riihimäki-rataosan parantamishankkeen toisen vaiheen käynnistämiseen (30 000 000 euroa) 31.10.77
- Talousarvioaloite TAA 197/2017 vp Jyrki Kasvi vihr ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä keskisuurten kaupunkien joukkoliikenteen kehittämiseen digitalisaation ja liikenteen palveluistumisen edistämiseksi (3 500 000 euroa) 31.30.63
- Talousarvioaloite TAA 198/2017 vp Jyrki Kasvi vihr ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä junaliikenteen palvelujen ostoon (13 000 000 euroa) 31.30.63
- Talousarvioaloite TAA 199/2017 vp Jyrki Kasvi vihr ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Kyberturvallisuuskeskuksen toimintamenoihin (4 000 000 euroa) 31.40.01
- Talousarvioaloite TAA 200/2017 vp Elsi Katainen kesk ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä valtionavustukseen kunnille peruspalvelujen järjestämiseen (20 000 000 euroa) 28.90.30
- Talousarvioaloite TAA 201/2017 vp Krista Kiuru sd Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Pietarin suomalaisen koulun toiminnan turvaamiseen (50 000 euroa) 29.10.30
- Talousarvioaloite TAA 202/2017 vp Krista Kiuru sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Satakunnan positiivisen rakennemuutoksen osaamisen vahvistamiseen (3 000 000 euroa) 29.40.20

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp

LIITE: Talousarvioaloitteet TAA 1—535/2017 vp, toimenpideohjelma TPA 51/2017 vp

- Talousarvioaloite TAA 203/2017 vp Krista Kiuru sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä valtatie 8 Laani—Ruutukuoppa-tieosuuden nelikaistaistamisen suunnitteluun (2 200 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 204/2017 vp Kimmo Kivelä si ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Nurmeksen Immanuel-jouludraaman kannatusyhdistys ry:lle (5 000 euroa) 29.01.50
- Talousarvioaloite TAA 205/2017 vp Kimmo Kivelä si ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä valtatie 5 välin Leppävirta—Kuopio parantamiseen (110 000 000 euroa) 31.10.77
- Talousarvioaloite TAA 206/2017 vp Esko Kiviranta kesk Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä maanpuolustusjärjestöjen toiminnan tukemiseen (400 000 euroa) 27.10.50
- Talousarvioaloite TAA 207/2017 vp Esko Kiviranta kesk Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä kotitalousneuvontajärjestöjen toimintaan (400 000 euroa) 29.10.51
- Talousarvioaloite TAA 208/2017 vp Esko Kiviranta kesk Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Sauvo—Pyhäloukas-tien perusparannukseen 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 209/2017 vp Anna Kontula vas ym. Talousarvioaloite julkiset työvoima- ja yrityspalvelut -momentin perusteluihin tehtävistä muutoksista 32.30.51
- Talousarvioaloite TAA 210/2017 vp Hanna Kosonen kesk ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Suomen Metsämuseo Lustolle nykyaikaisen uusiutuvan energian tuotanto- ja havainnointiympäristön rakentamiseen sekä näyttely- ja tilatekniikan modernisoimiseen (200 000 euroa) 29.80.31
- Talousarvioaloite TAA 211/2017 vp Kari Kulmala si Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Saimaan järvilohikannan elvyttämiseen (160 000 euroa) 30.40.31
- Talousarvioaloite TAA 212/2017 vp Kari Kulmala si ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä maantien 5071 parantamiseen välillä Vuonislahti — kantatie 73 (1 200 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 213/2017 vp Kari Kulmala si ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä valtatie 6 ja kantatie 71 liittymä- ja kevyen liikenteen järjestelyihin Kiteen Puhoksessa (3 720 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 214/2017 vp Antti Kurvinen kesk Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä maantien 738 peruskorjaukseen ja päällystämiseen välillä Voltti—Kortesjärvi (2 000 000 euroa) 31.10.20

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp

LIITE: Talousarvioaloitteet TAA 1—535/2017 vp, toimenpideohjelma TPA 51/2017 vp

- Talousarvioaloite TAA 215/2017 vp Antti Kurvinen kesk Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä maantien 733 perusparannuksen suunnitteluun ja korjaukseen välillä Kauha—Karvala (3 150 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 216/2017 vp Antti Kurvinen kesk ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Finavian lentoasemaverkoston ulkopuolisten lentoasemien tukemiseen (300 000 euroa) 31.10.41
- Talousarvioaloite TAA 217/2017 vp Antti Kurvinen kesk Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Kuluttajaliitto-Konsumentförbundet ry:n toiminnan turvaamiseen (120 000 euroa) 32.40.50
- Talousarvioaloite TAA 218/2017 vp Seppo Kääriäinen kesk ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Savon radan nopeustason nostoon välillä Kouvola—Kajaani (75 000 000 euroa) 31.10.77
- Talousarvioaloite TAA 219/2017 vp Antero Laukkanen kd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyöhön (30 000 000 euroa) 24.30.66
- Talousarvioaloite TAA 220/2017 vp Antero Laukkanen kd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä oikeuslaitokselle (2 000 000 euroa) 25.10.03
- Talousarvioaloite TAA 221/2017 vp Antero Laukkanen kd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä syyttäjän toimintamenoihin harmaan talouden torjunnan tehostamiseen (2 000 000 euroa) 25.30.01
- Talousarvioaloite TAA 222/2017 vp Antero Laukkanen kd ym. Talousarvioaloite määrärahan vähentämisestä maataloudessa käytettyjen eräiden energiatuotteiden valmisteveron palautuksesta (-5 000 000 euroa) 28.91.41
- Talousarvioaloite TAA 223/2017 vp Antero Laukkanen kd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä rekisteröityjen uskonnollisten yhdyskuntien rakennusten korjaus- ja täydennysinvestointeihin (1 000 000 euroa) 29.01.51
- Talousarvioaloite TAA 224/2017 vp Antero Laukkanen kd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Kristillisten koulujen ja päiväkotien liitto ry:n toimintaan (200 000 euroa) 29.10.51
- Talousarvioaloite TAA 225/2017 vp Antero Laukkanen kd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä talous- ja velkaneuvonnan järjestämiseen (5 000 000 euroa) 32.40.31
- Talousarvioaloite TAA 226/2017 vp Antero Laukkanen kd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen toimintamenoihin (5 000 000 euroa) 33.03.04

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp

LIITE: Talousarvioaloitteet TAA 1—535/2017 vp, toimenpideohjelma TPA 51/2017 vp

- Talousarvioaloite TAA 227/2017 vp Antero Laukkanen kd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä vähävaraisten ruoka-apua jakaville valtakunnallisille järjestöille (1 000 000 euroa) 33.03.63
- Talousarvioaloite TAA 228/2017 vp Antero Laukkanen kd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä lapsilisän tason korottamiseen (30 000 000 euroa) 33.10.51
- Talousarvioaloite TAA 229/2017 vp Rami Lehto ps ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Lahden Kisapuistohankkeen suunnitteluun ja projektin aloittamiseen (500 000 euroa) 29.90.50
- Talousarvioaloite TAA 230/2017 vp Rami Lehto ps ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Sipurantien kevyen liikenteen väylän rakentamiseen Kaarlaaksosta Savontielle Lahdessa (800 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 231/2017 vp Rami Lehto ps ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Lahden ensi- ja turvakoti ry:n toiminnan turvaamiseen (50 000 euroa) 33.60.52
- Talousarvioaloite TAA 232/2017 vp Rami Lehto ps ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Omaishoitajat ja Läheiset ry:n Päijät-Hämeen piirin toimintaan (100 000 euroa) 33.90.50
- Talousarvioaloite TAA 233/2017 vp Rami Lehto ps ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Hämeenlinnan seudun Omaishoitajat ja Läheiset ry:n Kanta-Hämeen piirin toimintaan (100 000 euroa) 33.90.50
- Talousarvioaloite TAA 234/2017 vp Antti Lindtman sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä varsinaiseen kehitysyhteistyöhön (100 000 000 euroa) 24.30.66
- Talousarvioaloite TAA 235/2017 vp Antti Lindtman sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Suomen ulkopolitiikan kannalta keskeisten teemojen piirissä toimivien järjestöjen tukemiseen (1 000 000 euroa) 24.90.50
- Talousarvioaloite TAA 236/2017 vp Antti Lindtman sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä käräjäoikeuksien toimintamenoihin (7 500 000 euroa) 25.10.03
- Talousarvioaloite TAA 237/2017 vp Antti Lindtman sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Verohallinnon toimintamenoihin (1 700 000 euroa) 28.10.01
- Talousarvioaloite TAA 238/2017 vp Antti Lindtman sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Tullin toimintamenoihin (3 100 000 euroa) 28.10.02
- Talousarvioaloite TAA 239/2017 vp Antti Lindtman sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä lapsiperheiden kotipalveluun (5 000 000 euroa) 28.90.30

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp

LIITE: Talousarvioaloitteet TAA 1—535/2017 vp, toimenpideohjelma TPA 51/2017 vp

- Talousarvioaloite TAA 240/2017 vp Antti Lindtman sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä subjektiivisen päivähoito-oikeuden rajaamisen peruuttamiseen (6 600 000 euroa) 28.90.30
- Talousarvioaloite TAA 241/2017 vp Antti Lindtman sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä vanhuspalveluihin (13 050 000 euroa) 28.90.30
- Talousarvioaloite TAA 242/2017 vp Antti Lindtman sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä päivähoitossa olevien yli 3-vuotiaiden ryhmäkokojen pienentämiseen (15 000 000 euroa) 28.90.30
- Talousarvioaloite TAA 243/2017 vp Antti Lindtman sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä harrastuslupauksen toimeenpanoon (4 000 000 euroa) 29.10.30
- Talousarvioaloite TAA 244/2017 vp Antti Lindtman sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä oppivelvollisuuden pidentämiseen ja maksuttomaan toisen asteen koulutukseen (10 000 000 euroa) 29.10.30
- Talousarvioaloite TAA 245/2017 vp Antti Lindtman sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä perusopetuksen laatuun ja tasa-arvoon suunnatun avustuksen korottamiseen (15 000 000 euroa) 29.10.30
- Talousarvioaloite TAA 246/2017 vp Antti Lindtman sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä yleissivistävän koulutuksen käyttökustannusten valtionosuuteen (18 000 000 euroa) 29.10.30
- Talousarvioaloite TAA 247/2017 vp Antti Lindtman sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä vapaan sivistystyön oppilaitosten käyttökustannuksiin (5 000 000 euroa) 29.10.31
- Talousarvioaloite TAA 248/2017 vp Antti Lindtman sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä oppivelvollisuuden pidentämiseen ja maksuttomaan toisen asteen koulutukseen (10 000 000 euroa) 29.20.30
- Talousarvioaloite TAA 249/2017 vp Antti Lindtman sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä ammatilliseen työvoima- ja kotouttamiskoulutukseen (10 000 000 euroa) 29.20.30
- Talousarvioaloite TAA 250/2017 vp Antti Lindtman sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä ammatillisen koulutuksen käyttökustannuksiin (20 000 000 euroa) 29.20.30
- Talousarvioaloite TAA 251/2017 vp Antti Lindtman sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä ammatilliseen koulutukseen (190 000 000 euroa) 29.20.30
- Talousarvioaloite TAA 252/2017 vp Antti Lindtman sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä nuorten aikuisten osaamisohjelmaan (20 000 000 euroa) 29.20.33

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp

LIITE: Talousarvioaloitteet TAA 1—535/2017 vp, toimenpideohjelma TPA 51/2017 vp

- Talousarvioaloite TAA 253/2017 vp Antti Lindtman sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä korkeakoulujen tukemiseen positiivisen rakennemuutoksen alueilla (5 000 000 euroa) 29.40.20
- Talousarvioaloite TAA 254/2017 vp Antti Lindtman sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Tampere3 -hankkeen tukemiseen (10 000 000 euroa) 29.40.50
- Talousarvioaloite TAA 255/2017 vp Antti Lindtman sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä korkea-asteen aloituspaikkojen lisäämiseen (10 000 000 euroa) 29.40.50
- Talousarvioaloite TAA 256/2017 vp Antti Lindtman sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä yliopistojen toiminnan rahoittamiseen (69 000 000 euroa) 29.40.50
- Talousarvioaloite TAA 257/2017 vp Antti Lindtman sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä ammattikorkeakoulujen toiminnan rahoittamiseen (44 000 000 euroa) 29.40.55
- Talousarvioaloite TAA 258/2017 vp Antti Lindtman sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä opintorahaleikkauksen perumiseen (105 400 000 euroa) 29.70.55
- Talousarvioaloite TAA 259/2017 vp Antti Lindtman sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä museoiden, teattereiden ja orkestereiden valtionosuuteen (3 000 000 euroa) 29.80.31
- Talousarvioaloite TAA 260/2017 vp Antti Lindtman sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä järjestöjen valtion-avustuksiin (1 700 000 euroa) 29.80.50
- Talousarvioaloite TAA 261/2017 vp Antti Lindtman sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä liikunnan koulutuskeskuksille (174 000 euroa) 29.90.52
- Talousarvioaloite TAA 262/2017 vp Antti Lindtman sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä väyläverkon kehittämiseen (100 000 000 euroa) 31.10.77
- Talousarvioaloite TAA 263/2017 vp Antti Lindtman sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä junaliikenteen ostopalveluihin (10 000 000 euroa) 31.30.63
- Talousarvioaloite TAA 264/2017 vp Antti Lindtman sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä työ- ja elinkeinoministeriön toimintamenoihin (2 000 000 euroa) 32.01.01
- Talousarvioaloite TAA 265/2017 vp Antti Lindtman sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä tutkimus-, kehittämis- ja innovaatio toiminnan tukemiseen (60 000 000 euroa) 32.20.40
- Talousarvioaloite TAA 266/2017 vp Antti Lindtman sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä TE-toimistoille työn etsintään ja henkilökohtaiseen palveluun (10 000 000 euroa) 32.30.01

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp

LIITE: Talousarvioaloitteet TAA 1—535/2017 vp, toimenpideohjelma TPA 51/2017 vp

- Talousarvioaloite TAA 267/2017 vp Antti Lindtman sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä järjestöjen työllistämisen- ja kotouttamisprojekteihin sekä palkkauskaton purkamiseen (10 000 000 euroa) 32.30.51
- Talousarvioaloite TAA 268/2017 vp Antti Lindtman sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä nuorisotakuuseen ja Nuorten aikuisten osaamisohjelman (NAO) jatkamiseen (20 000 000 euroa) 32.30.51
- Talousarvioaloite TAA 269/2017 vp Antti Lindtman sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä ammatilliseen työvoima- ja kotouttamiskoulutukseen (20 000 000 euroa) 32.30.51
- Talousarvioaloite TAA 270/2017 vp Antti Lindtman sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä palkkatuella työllistämiseen (60 000 000 euroa) 32.30.51
- Talousarvioaloite TAA 271/2017 vp Antti Lindtman sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Kilpailu- ja kuluttajaviraston toimintamenoihin (1 500 000 euroa) 32.40.01
- Talousarvioaloite TAA 272/2017 vp Antti Lindtman sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä työsuojelun alueviranomaisten toimintamenoihin (1 500 000 euroa) 33.02.07
- Talousarvioaloite TAA 273/2017 vp Antti Lindtman sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä yleisen asumistuen leikkausten perumiseen (29 500 000 euroa) 33.10.54
- Talousarvioaloite TAA 274/2017 vp Antti Lindtman sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä työttömyysturvan ansiopäivärahan valtionosuuden indeksileikkauksen perumiseen (8 400 000 euroa) 33.20.50
- Talousarvioaloite TAA 275/2017 vp Antti Lindtman sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä työttömyysturvan ansiopäivärahan valtionosuuteen aktiivimallin omavastuupäivien perumiseen (16 000 000 euroa) 33.20.50
- Talousarvioaloite TAA 276/2017 vp Antti Lindtman sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä työttömyysturvan peruspäivärahan valtionosuuden indeksileikkauksen perumiseen (2 500 000 euroa) 33.20.51
- Talousarvioaloite TAA 277/2017 vp Antti Lindtman sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä työttömyysturvan peruspäivärahan valtionosuuteen aktiivimallin omavastuupäivien perumiseen (3 000 000 euroa) 33.20.51
- Talousarvioaloite TAA 278/2017 vp Antti Lindtman sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä työmarkkinatuen valtionosuuden indeksileikkauksen perumiseen (12 700 000 euroa) 33.20.52

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp

LIITE: Talousarvioaloitteet TAA 1—535/2017 vp, toimenpideohjelma TPA 51/2017 vp

- Talousarvioaloite TAA 279/2017 vp Antti Lindtman sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä työmarkkinatuen valtionosuuteen aktiivimallin omavastuupäivien perumiseen (18 000 000 euroa) 33.20.52
- Talousarvioaloite TAA 280/2017 vp Antti Lindtman sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä vuorottelukorvauksen valtionosuuden indeksileikkauksen perumiseen (200 000 euroa) 33.20.56
- Talousarvioaloite TAA 281/2017 vp Antti Lindtman sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä vähimmäismääraisten päivärahojen indeksileikkauksen perumiseen (800 000 euroa) 33.30.60
- Talousarvioaloite TAA 282/2017 vp Antti Lindtman sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä diabeteksen lääkekorvauksiin (20 000 000 euroa) 33.30.60
- Talousarvioaloite TAA 283/2017 vp Antti Lindtman sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä kansaneläkelain perusteella maksettavien etuuksien indeksileikkauksen perumiseen (27 200 000 euroa) 33.40.60
- Talousarvioaloite TAA 284/2017 vp Antti Lindtman sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä turvakotipaikkojen lisäämiseksi Istanbulin sopimuksen edellyttämälle tasolle (2 000 000 euroa) 33.60.52
- Talousarvioaloite TAA 285/2017 vp Antti Lindtman sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä ympäristöjärjestöille (200 000 euroa) 35.01.65
- Talousarvioaloite TAA 286/2017 vp Antti Lindtman sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Metsähallituksen luontopalveluille nuorten työllistämiseen (1 000 000 euroa) 35.10.52
- Talousarvioaloite TAA 287/2017 vp Antti Lindtman sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä luonnonsuojelualueiden hankinta- ja korvausmenoihin (10 000 000 euroa) 35.10.63
- Talousarvioaloite TAA 288/2017 vp Antti Lindtman sd ym. Talousarvioaloite valtion asuntorahaston valtuuksiin tehtävistä muutoksista 35.20.60
- Talousarvioaloite TAA 289/2017 vp Mats Löfström r ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Ahvenanmaan tasoitusmaksuun (15 000 000 euroa) 28.80.30
- Talousarvioaloite TAA 290/2017 vp Leena Meri ps ym. Talousarvioaloite suursäätiöiden ja yhdistysten pääomaverovelvollisuudesta johtuvan tuloveroarvion korottamisesta (50 000 000 euroa) 11.01.01

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp

LIITE: Talousarvioaloitteet TAA 1—535/2017 vp, toimenpideohjelma TPA 51/2017 vp

- Talousarvioaloite TAA 291/2017 vp Leena Meri ps ym. Talousarvioaloite raskaan liikenteen vinjetin käyttöönotosta johtuvan tuloveroarvion korottamisesta (5 000 000 euroa) 11.19.05
- Talousarvioaloite TAA 292/2017 vp Leena Meri ps ym. Talousarvioaloite liikenteen käyttömaksujen korotusten perumisesta johtuvan tuloveroarvion vähentämisestä (-5 000 000 euroa) 11.19.05
- Talousarvioaloite TAA 293/2017 vp Leena Meri ps ym. Talousarvioaloite valtioneuvoston kanslian toimintamenoihin ehdotetun määrärahan vähentämisestä (-6 200 000 euroa) 23.01.01
- Talousarvioaloite TAA 294/2017 vp Leena Meri ps ym. Talousarvioaloite puoluetöiden tukemiseen ehdotetun määrärahan vähentämisestä (-445 000 euroa) 23.20.50
- Talousarvioaloite TAA 295/2017 vp Leena Meri ps ym. Talousarvioaloite varsinaiseen kehitysyhteistyöhön ehdotetun määrärahan vähentämisestä (-546 266 000 euroa) 24.30.66
- Talousarvioaloite TAA 296/2017 vp Leena Meri ps ym. Talousarvioaloite yhdenvertaisuusvaltuutetulle ehdotetun määrärahan vähentämisestä (-1 337 000 euroa) 25.01.03
- Talousarvioaloite TAA 297/2017 vp Leena Meri ps ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä poliisin toimintamenoihin harmaan talouden torjuntaan (15 000 000 euroa) 26.10.01
- Talousarvioaloite TAA 298/2017 vp Leena Meri ps ym. Talousarvioaloite vastaanottokustusten kustannuksiin ehdotetun määrärahan vähentämisestä (-41 600 000 euroa) 26.40.21
- Talousarvioaloite TAA 299/2017 vp Leena Meri ps ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Tullin toimintamenoihin harmaan talouden torjuntaan (5 000 000 euroa) 28.10.02
- Talousarvioaloite TAA 300/2017 vp Leena Meri ps ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä perusopetuksen ryhmäkokojen pienentämiseen (10 000 000 euroa) 29.10.30
- Talousarvioaloite TAA 301/2017 vp Leena Meri ps ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä sisäilmasairaiden auttamiseen (36 000 000 euroa) 28.90
- Talousarvioaloite TAA 302/2017 vp Leena Meri ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä valtatie 25 kehittämiseen välillä valtatie 3—Hyvinkää (200 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 303/2017 vp Leena Meri ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Hyvinkään liityntäpysäköinnin suunnitelman tekemiseen (200 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 304/2017 vp Leena Meri ps ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Oy Suomen Tietotoimiston toiminnan tukemiseen (3 000 000 euroa) 31.40.45

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp

LIITE: Talousarvioaloitteet TAA 1—535/2017 vp, toimenpideohjelma TPA 51/2017 vp

- Talousarvioaloite TAA 305/2017 vp Leena Meri ps ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä muuttoavustuksen käyttöönoton pilottihankeeseen (15 000 000 euroa) 32.30
- Talousarvioaloite TAA 306/2017 vp Leena Meri ps ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä oppisopimuskoulutuksen lisäämiseen (10 000 000 euroa) 32.30.51
- Talousarvioaloite TAA 307/2017 vp Leena Meri ps ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä lääkkeiden omavastuun poistamiseen kahdelta alimmalta tulodesiililtä (10 762 500 euroa) 33.30.60
- Talousarvioaloite TAA 308/2017 vp Leena Meri ps ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä kansaneläkelakiin ja eräisiin muihin lakeihin liittyvien indeksileikkausten perumiseen (27 630 000 euroa) 33.40.60
- Talousarvioaloite TAA 309/2017 vp Leena Meri ps ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä sotaveteraanien haittaluokkavähennyksen pienentämiseen (5 000 000 euroa) 33.50.51
- Talousarvioaloite TAA 310/2017 vp Leena Meri ps ym. Talousarvioaloite laittomasti maassa oleskelevien sosiaalihuollon kustannuksiin ehdotetun määrärahan vähentämisestä (-5 346 000 euroa) 33.60.37
- Talousarvioaloite TAA 311/2017 vp Leena Meri ps ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä vähävaraisten lasten liikuntaharrastuksen tukemiseen (1 000 000 euroa) 33.90.50
- Talousarvioaloite TAA 312/2017 vp Krista Mikkonen vihr ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä kiintiöpakolaisten vastaanottoon (1 000 000 euroa) 26.40.21
- Talousarvioaloite TAA 313/2017 vp Krista Mikkonen vihr ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä homekorjausten tukemiseen (100 000 000 euroa) 28.90
- Talousarvioaloite TAA 314/2017 vp Krista Mikkonen vihr ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä valtionavustukseen kunnille koulujen homekorjauksiin (30 000 000 euroa) 29.10.34
- Talousarvioaloite TAA 315/2017 vp Krista Mikkonen vihr ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä museoiden, teattereiden ja orkestereiden valtionosuuksiin (1 000 000 euroa) 29.80.31
- Talousarvioaloite TAA 316/2017 vp Krista Mikkonen vihr ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä kuntien kotouttamiskorvauksiin (9 000 000 euroa) 32.70.30
- Talousarvioaloite TAA 317/2017 vp Silvia Modig vas ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä kansallispuistojen joukkoliikenneyhteyksien parantamiseen (3 000 000 euroa) 31.30

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp

LIITE: Talousarvioaloitteet TAA 1—535/2017 vp, toimenpideohjelma TPA 51/2017 vp

- Talousarvioaloite TAA 318/2017 vp Silvia Modig vas ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä turvakotipaikkojen lisäämiseksi (6 000 000 euroa) 33.60.52
- Talousarvioaloite TAA 319/2017 vp Silvia Modig vas ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Suomen ympäristökeskuksen toimintamenoihin henkilöstön lisäämiseksi (5 000 000 euroa) 35.01.04
- Talousarvioaloite TAA 320/2017 vp Silvia Modig vas ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä luonnonsuojelualueiden hankintaan (2 000 000 euroa) 35.10.63
- Talousarvioaloite TAA 321/2017 vp Markus Mustajärvi vas ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Kemijoen lohen palauttamiseksi (2 000 000 euroa) 30.40.51
- Talousarvioaloite TAA 322/2017 vp Markus Mustajärvi vas Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Martti—Tulppio-tien kunnostamiseen (5 000 000 euroa) 31.10.77
- Talousarvioaloite TAA 323/2017 vp Markus Mustajärvi vas ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Kemin Ajoksen väylän syventämiseen (21 200 000 euroa) 31.10.77
- Talousarvioaloite TAA 324/2017 vp Markus Mustajärvi vas Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä UK-puiston palveluvarustuksen kehittämiseen (2 000 000 euroa) 35.10.52
- Talousarvioaloite TAA 325/2017 vp Riitta Myller sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Joensuun ratapihan uudistamiseen ja asemanseudun kehittämiseen (4 440 000 euroa) 32.50.65
- Talousarvioaloite TAA 326/2017 vp Jari Myllykoski vas ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Tullille automaattisen valvontalinjaston hankkimiseen (1 500 000 euroa) 28.10.02
- Talousarvioaloite TAA 327/2017 vp Jari Myllykoski vas ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä eläinsuojeluun (310 000 euroa) 30.20.20
- Talousarvioaloite TAA 328/2017 vp Jari Myllykoski vas ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä metsäluonnon hoidon edistämiseen (1 000 000 euroa) 30.40.45
- Talousarvioaloite TAA 329/2017 vp Jari Myllykoski vas ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä tiesuunnitelman laatimiseksi valtatielle 2 Friitalan eritasoliittymän Helsingin suunnan liittymärampille (500 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 330/2017 vp Jari Myllykoski vas ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä valtatie 2 Haistilan liittymän parantamiseen (1 300 000 euroa) 31.10.20

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp

LIITE: Talousarvioaloitteet TAA 1—535/2017 vp, toimenpideohjelma TPA 51/2017 vp

- Talousarvioaloite TAA 331/2017 vp Merja Mäkisalo-Ropponen sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä maantien 518 parantamiseen välillä Eno—Ahveninen—Kantatie 73 (1 400 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 332/2017 vp Merja Mäkisalo-Ropponen sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Joensuun ratapihan uudistamiseen ja asemanseudun kehittämiseen (4 440 000 euroa) 31.10.77
- Talousarvioaloite TAA 333/2017 vp Merja Mäkisalo-Ropponen sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä valtatie 9 Kuopio—Joensuu välin parantamiseen (15 000 000 euroa) 31.10.77
- Talousarvioaloite TAA 334/2017 vp Martti Mölsä si Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä tien 12753 (Myllytie) päällysteen parantamiseen Punkalaitumella (500 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 335/2017 vp Mika Niikko ps ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä internetissä tapahtuvan lasten seksuaalisen hyväksikäytön vastaiseen työhön (245 000 euroa) 26.10.01
- Talousarvioaloite TAA 336/2017 vp Mika Niikko ps ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Uudenmaan keskiasteen opiskelijoiden mielenterveyspalveluiden tukemiseen (1 000 000 euroa) 33.60.31
- Talousarvioaloite TAA 337/2017 vp Mika Niikko ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä terveyden edistämiseen (130 000 euroa) 33.70.50
- Talousarvioaloite TAA 338/2017 vp Ville Niinistö vihr ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä yliopistojen toimintaan (150 000 000 euroa) 29.40.50
- Talousarvioaloite TAA 339/2017 vp Ville Niinistö vihr ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä ammattikorkeakoulujen toimintaan (60 000 000 euroa) 29.40.55
- Talousarvioaloite TAA 340/2017 vp Ilmari Nurminen sd Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä rauhantyyden edistämiseen (200 000 euroa) 29.80.50
- Talousarvioaloite TAA 341/2017 vp Ilmari Nurminen sd Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Mäntän lentopaikan kuntoon saattamiseen (500 000 euroa) 31.10.41
- Talousarvioaloite TAA 342/2017 vp Ilmari Nurminen sd Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä valtatie 12 parantamiseen välillä Tampere—Kangasala (5 000 000 euroa) 31.10.77
- Talousarvioaloite TAA 343/2017 vp Ilmari Nurminen sd Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Nokian kaupungin hyvinvointikeskuksen suunnitteluun ja rakentamiseen (10 000 000 euroa) 33.60.38

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp

LIITE: Talousarvioaloitteet TAA 1—535/2017 vp, toimenpideohjelma TPA 51/2017 vp

- Talousarvioaloite TAA 344/2017 vp Mikaela Nylander r Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Loviisan poliisiaseman toiminnan turvaamiseen (2 000 000 euroa) 26.10.01
- Talousarvioaloite TAA 345/2017 vp Mikaela Nylander r ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä yleissivistävän koulutuksen käyttökustannusten valtionosuuteen ja -avustukseen (32 000 000 euroa) 29.10.30
- Talousarvioaloite TAA 346/2017 vp Mikaela Nylander r Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Lapinkyläntien—Heikinkyläntien päällystystyön loppuun saattamiseen Lapinjärvellä (600 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 347/2017 vp Mikaela Nylander r Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Porvoon saaristotien rakentamiseen (3 000 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 348/2017 vp Mikaela Nylander r Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Loviisa—Lahti-radon perusparantamiseen ja kunnossapitoon (6 000 000 euroa) 31.10.77
- Talousarvioaloite TAA 349/2017 vp Mikaela Nylander r Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjumisen yhteensovittamiselimen toimintamenoja varten (200 000 euroa) 33.03
- Talousarvioaloite TAA 350/2017 vp Mikaela Nylander r Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä mielenterveyspotilaiden hoitoon (1 500 000 euroa) 33.03
- Talousarvioaloite TAA 351/2017 vp Mats Nylund r Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä happamien sulfaattimaiden kartoitukseen ja ehkäisyohjelman laatimiseen (500 000 euroa) 30.40.21
- Talousarvioaloite TAA 352/2017 vp Mats Nylund r ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä neljännen rampin rakentamiseen Edsevön risteykseen kantatien 68 ja valtatie 8 kohdalla (1 000 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 353/2017 vp Mats Nylund r ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä liikenneturvallisuuden parantamiseen seututiellä 748 Kruunupyysässä (1 000 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 354/2017 vp Mats Nylund r ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä maantien 7390 sekä yhdystien 17903 peruskorjaukseen Pedersören kunnassa (1 910 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 355/2017 vp Mats Nylund r ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä naisten ympärileikkauksen vastaiseen toimintaan (80 000 euroa) 33.03.04

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp

LIITE: Talousarvioaloitteet TAA 1—535/2017 vp, toimenpideohjelma TPA 51/2017 vp

- Talousarvioaloite TAA 356/2017 vp Johanna Ojala-Niemelä sd Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä valtatiellä 4 sijaitsevan Jeesiöjoen sillan korjaamiseen Sodankylässä (6 100 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 357/2017 vp Johanna Ojala-Niemelä sd Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Enontekiön lentokentän kunnostamiseen (500 000 euroa) 31.10.41
- Talousarvioaloite TAA 358/2017 vp Johanna Ojala-Niemelä sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Kittilän ja Inarin välisen maantien 955 parantamiseen välillä Köngäs—Hanhimaa (7 000 000 euroa) 31.10.77
- Talousarvioaloite TAA 359/2017 vp Johanna Ojala-Niemelä sd Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Tornio—Laurila-radon sähköistämiseen (10 000 000 euroa) 31.10.77
- Talousarvioaloite TAA 360/2017 vp Johanna Ojala-Niemelä sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Köngäs—Tepasto-tien parantamiseen (12 000 000 euroa) 31.10.77
- Talousarvioaloite TAA 361/2017 vp Johanna Ojala-Niemelä sd Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Kolarin radon sähköistämiseen (50 000 000 euroa) 31.10.77
- Talousarvioaloite TAA 362/2017 vp Johanna Ojala-Niemelä sd Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Muonion ja Kilpisjärven välisen tieyhteyden perusparannukseen valtatiellä 21 (50 000 000 euroa) 31.10.77
- Talousarvioaloite TAA 363/2017 vp Johanna Ojala-Niemelä sd Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä valtakunnallisen laajakaistahankkeen toteuttamiseen (16 000 000 euroa) 31.40.50
- Talousarvioaloite TAA 364/2017 vp Johanna Ojala-Niemelä sd Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä saamenkielisten sosiaali- ja terveystalvelujen turvaamiseen (200 000 euroa) 33.60.36
- Talousarvioaloite TAA 365/2017 vp Sirpa Paatero sd ym. Talousarvioaloite väylämaksuja koskevan tulokertymän vähentämisestä (-474 000 000 euroa) 11.19.06
- Talousarvioaloite TAA 366/2017 vp Sirpa Paatero sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä valtatie 15 parantamiseen (26 400 000 euroa) 31.10.77
- Talousarvioaloite TAA 367/2017 vp Sirpa Paatero sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä puutiasiaivokumerokotteen maksuttoman saatavuuden laajentamiseen (5 000 000 euroa) 33.70.20
- Talousarvioaloite TAA 368/2017 vp Tom Packalén ps ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä poliisien määrän lisäämiseen (72 000 000 euroa) 26.10.01

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp

LIITE: Talousarvioaloitteet TAA 1—535/2017 vp, toimenpideohjelma TPA 51/2017 vp

- Talousarvioaloite TAA 369/2017 vp Markku Pakkanen kesk Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Myllykosken seurantaloon peruskorjaukseen (20 000 euroa) 29.80.50
- Talousarvioaloite TAA 370/2017 vp Markku Pakkanen kesk Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Muurikkalantien (14746) peruskorjaukseen Miehikkälässä (20 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 371/2017 vp Markku Pakkanen kesk Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Onnenmäentie (3751) peruskorjaukseen Kouvolassa (30 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 372/2017 vp Markku Pakkanen kesk Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Mäntyharjuntien 4164 pohjoisosan peruskorjaukseen Mäntyharjulla (30 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 373/2017 vp Markku Pakkanen kesk Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Häppiläntien peruskorjaukseen Virolahdella (200 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 374/2017 vp Olli-Poika Parviainen vihr ym. Talousarvioaloite harmaan talouden ja verovälittelyn torjunnasta johtuvaan verotuottojen kasvuun (130 000 000 euroa) 11.01.02
- Talousarvioaloite TAA 375/2017 vp Olli-Poika Parviainen vihr ym. Talousarvioaloite autoveron alennuksen kumoamisesta johtuvaan verotuottojen kasvuun (50 000 000 euroa) 11.10.03
- Talousarvioaloite TAA 376/2017 vp Olli-Poika Parviainen vihr ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Maahanmuuttoviraston turvapaikkaprosessien laadun parantamiseen (5 000 000 euroa) 26.40.01
- Talousarvioaloite TAA 377/2017 vp Olli-Poika Parviainen vihr ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä sähköisen liikenteen infrastruktuurin edistämiseen (3 000 000 euroa) 32.60.47
- Talousarvioaloite TAA 378/2017 vp Olli-Poika Parviainen vihr ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä maahanmuuttajien kuntakorvauksen kasvattamiseen (10 000 000 euroa) 32.70.30
- Talousarvioaloite TAA 379/2017 vp Aino-Kaisa Pekonen vas ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä valtatie 10 parantamiseen Hämeenlinnan alueella välillä Katuman liittymä—Eteläinen (5 000 000 euroa) 31.10.77
- Talousarvioaloite TAA 380/2017 vp Aino-Kaisa Pekonen vas ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä maan ensimmäisen maakuntarajat ylittävän liikkuvan 5G-koekielualueen valmisteluun (1 400 000 euroa) 31.40.01

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp

LIITE: Talousarvioaloitteet TAA 1—535/2017 vp, toimenpideohjelma TPA 51/2017 vp

- Talousarvioaloite TAA 381/2017 vp Aino-Kaisa Pekonen vas ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen toimintamenoihin (13 000 000 euroa) 33.03.04
- Talousarvioaloite TAA 382/2017 vp Aino-Kaisa Pekonen vas ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä ansiopäivärahaan (35 500 000 euroa) 33.20.50
- Talousarvioaloite TAA 383/2017 vp Aino-Kaisa Pekonen vas ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä peruspäivärahaan (45 000 000 euroa) 33.20.51
- Talousarvioaloite TAA 384/2017 vp Aino-Kaisa Pekonen vas ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä työmarkkinatukeen (18 000 000 euroa) 33.20.52
- Talousarvioaloite TAA 385/2017 vp Aino-Kaisa Pekonen vas ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä takuueläkkeen korottamiseen (45 000 000 euroa) 33.40.60
- Talousarvioaloite TAA 386/2017 vp Aino-Kaisa Pekonen vas ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä kansaneläkkeen korottamiseksi (500 000 000 euroa) 33.40.60
- Talousarvioaloite TAA 387/2017 vp Mika Raatikainen ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä islamististen ääriliikkeiden kiihottamisen sekä laittoman toiminnan valvomiin ja torjumiseen (1 500 000 euroa) 26.10.02
- Talousarvioaloite TAA 388/2017 vp Mika Raatikainen ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä laittomasti maassa -olevien henkilöiden maasta poistamisen tehostamiseen (1 500 000 euroa) 26.10.20
- Talousarvioaloite TAA 389/2017 vp Mika Raatikainen ps Talousarvioaloite turvapaikanhakijoiden avustuksiin ehdotetun määrärahan vähentämisestä (-500 000 euroa) 29.01.53
- Talousarvioaloite TAA 390/2017 vp Mika Raatikainen ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä työpajatoimintaan ja etsivään nuorisotyöhön (500 000 euroa) 29.91.51
- Talousarvioaloite TAA 391/2017 vp Antti Rantakangas kesk Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Tomujoen maantien 18029 peruskorjaamiseen Kalajoen Himangalla (400 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 392/2017 vp Jari Ronkainen ps ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä maantien 14024 parantamiseen Hollolassa (300 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 393/2017 vp Jari Ronkainen ps ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Järvelän rautatieaseman turvallisuutta parantavan ali- tai ylikulkusillan rakentamiseen (600 000 euroa) 31.10.20

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp

LIITE: Talousarvioaloitteet TAA 1—535/2017 vp, toimenpideohjelma TPA 51/2017 vp

- Talousarvioaloite TAA 394/2017 vp Jari Ronkainen ps ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä kevyen liikenteen väylän rakentamiseen välille Kirkkotie—Pyhäniementie Hollolassa (600 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 395/2017 vp Jari Ronkainen ps ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä kevyen liikenteen väylän rakentamiseen maantielle 313 Vääksyn ja Vierumäen välille (1 900 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 396/2017 vp Jari Ronkainen ps ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Hollolassa sijaitsevan Hälvälän ampuma- ja harjoitusradan parannustöiden ja ympäristönsuojelun edistämiseen (200 000 euroa) 35.01.65
- Talousarvioaloite TAA 397/2017 vp Jari Ronkainen ps ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Lahden Vesijärven hoito-ohjelman edistämiseen (200 000 euroa) 35.10.61
- Talousarvioaloite TAA 398/2017 vp Markku Rossi kesk Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä karjalan kielen ja -kulttuurin opetuksen tehostamishankkeen toteuttamiseen (200 000 euroa) 29.01.50
- Talousarvioaloite TAA 399/2017 vp Markku Rossi kesk Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä päällystämättömien maanteiden perusparannuksiin Länsi-Kuopiossa (500 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 400/2017 vp Markku Rossi kesk Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä maantien 551 liikenneturvallisuuteen ja perusparannukseen välillä Haminalahdi—Karttula Kuopiossa (500 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 401/2017 vp Markku Rossi kesk Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä teiden perusparannuksen suunnitteluun ja aloitukseen Kylylahden kaivoksen ja Luikonlahden rikastamon vaikutusalueella (750 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 402/2017 vp Markku Rossi kesk Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä tien 5460 Vaajasalmi—Tervämäki (Saikarintie) perusparannukseen ja päällystämiseen Sisä-Savossa (900 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 403/2017 vp Markku Rossi kesk Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä valtatie 9 liikenneturvallisuuden ja toimivuuden parantamiseen välillä Kuopio—Jyväskylä (2 000 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 404/2017 vp Markku Rossi kesk Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä valtatie 5 melusteiden toteuttamisen jatkamiseen Kuopiossa välillä Kellolahdentie—Päiväranta (2 000 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 405/2017 vp Markku Rossi kesk ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Kuopion henkilö- ja tavaratarapihojen uudistamiseen (40 000 000 euroa) 31.10.77

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp

LIITE: Talousarvioaloitteet TAA 1—535/2017 vp, toimenpideohjelma TPA 51/2017 vp

- Talousarvioaloite TAA 406/2017 vp Päivi Räsänen kd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Poliisin toimintamenoihin sisäisen turvallisuuden edistämiseen ja harmaan talouden torjunnan tehostamiseen (17 000 000 euroa) 26.10.01
- Talousarvioaloite TAA 407/2017 vp Päivi Räsänen kd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä suojelupoliisin toimintamenoihin (3 000 000 euroa) 26.10.02
- Talousarvioaloite TAA 408/2017 vp Päivi Räsänen kd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä sisäilmaongelmapoliklinikkojen perustamiseen yliopistollisiin keskussairaaloihin (20 000 000 euroa) 28.90.30
- Talousarvioaloite TAA 409/2017 vp Päivi Räsänen kd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä saattohoidon valtakunnalliseen edistämiseen (20 000 000 euroa) 28.90.30
- Talousarvioaloite TAA 410/2017 vp Päivi Räsänen kd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä valtion rahoitukseen evankelis-luterilaisen kirkon yhteiskunnallisiin tehtäviin (2 800 000 euroa) 29.01.52
- Talousarvioaloite TAA 411/2017 vp Päivi Räsänen kd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen ryhmäkokojen pienentämiseen (50 000 000 euroa) 29.10.30
- Talousarvioaloite TAA 412/2017 vp Päivi Räsänen kd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä työpajatoiminnan ja etsivän nuorisotyön tukemiseen (5 000 000 euroa) 29.91.51
- Talousarvioaloite TAA 413/2017 vp Päivi Räsänen kd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä lisäraiteiden yleissuunnitelman laatimiseksi pääradalla välillä Riihimäki—Hämeenlinna (2 000 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 414/2017 vp Päivi Räsänen kd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä lääkekorvauksiin (50 000 000 euroa) 33.30.60
- Talousarvioaloite TAA 415/2017 vp Päivi Räsänen kd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä keliaakikkojen ruokavaliokorvaukseen (10 000 000 euroa) 33.40.60
- Talousarvioaloite TAA 416/2017 vp Kristiina Salonen sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä valtatie 8 Eurajoen risteysaluekokonaisuuden suunnitteluun (800 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 417/2017 vp Kristiina Salonen sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Selkämeren kansallispuistossa sijaitsevan Säpin sataman kunnostamiseen (1 200 000 euroa) 31.10.77

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp

LIITE: Talousarvioaloitteet TAA 1—535/2017 vp, toimenpideohjelma TPA 51/2017 vp

- Talousarvioaloite TAA 418/2017 vp Kristiina Salonen sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Satakunnan positiivista rakennemuutosta tukevaan työvoimakoulutukseen (1 000 000 euroa) 32.30.51
- Talousarvioaloite TAA 419/2017 vp Kristiina Salonen sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä vähimmäismääräisiin sairaus- ja vanhempainpäivärahoihin sekä vähimmäismääräisiin kuntoutusrahoihin (25 000 000 euroa) 33.30.60
- Talousarvioaloite TAA 420/2017 vp Hanna Sarkkinen vas Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Tornion radan sähköistämiseen (15 000 000 euroa) 31.10.77
- Talousarvioaloite TAA 421/2017 vp Hanna Sarkkinen vas ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan tukemiseen (120 000 000 euroa) 32.20.40
- Talousarvioaloite TAA 422/2017 vp Hanna Sarkkinen vas Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Pyhäsalmen energiavarastohankkeen investointitukeen (30 000 000 euroa) 32.60.45
- Talousarvioaloite TAA 423/2017 vp Hanna Sarkkinen vas ym. Talousarvioaloite päästökauppakompensaatiota koskevan momentin 32.60.46 poistamiseen (27 000 000 euroa) 32.60.46
- Talousarvioaloite TAA 424/2017 vp Sami Savio ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä yrittäjyyspainotteisen lukio-opetuksen kehittämiseen ja siihen liittyvien kokeiluhankkeiden menoihin (1 500 000 euroa) 29.10.20
- Talousarvioaloite TAA 425/2017 vp Sami Savio ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä kevyen liikenteen väylän rakentamiseen Ylöjärvelle Sorvajärventien ja Susikiventien välille (250 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 426/2017 vp Sami Savio ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä valtatie 65 perusparannuksen suunnitteluun ja perusparannuksen aloittamiseen välillä Kyrönlahti—Virrat (2 000 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 427/2017 vp Sami Savio ps Talousarvioaloite meriliikenteessä käytettävän alusten kilpailukykyyn parantamiseen myönnettävän tuen vähentämisestä (-19 500 000 euroa) 31.30.43
- Talousarvioaloite TAA 428/2017 vp Sami Savio ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Ylöjärven Yrityspalvelu Oy:n toiminnan kehittämiseen (100 000 euroa) 32.01.40
- Talousarvioaloite TAA 429/2017 vp Sami Savio ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä liiketoiminnan kehittämiseen Pirkanmaan Kolmenkulman ECO3-yritysalueella (250 000 euroa) 32.01.40

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp

LIITE: Talousarvioaloitteet TAA 1—535/2017 vp, toimenpideohjelma TPA 51/2017 vp

- Talousarvioaloite TAA 430/2017 vp Sami Savio ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä ruoka-apua tarjoaville järjestöille (1 000 000 euroa) 33.03.63
- Talousarvioaloite TAA 431/2017 vp Matti Semi vas Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä poliisille raskaan liikenteen valvontayksikön perustamiseen (10 000 000 euroa) 26.10.01
- Talousarvioaloite TAA 432/2017 vp Matti Semi vas ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä poliisille harmaan talouden torjuntaan (10 000 000 euroa) 26.10.01
- Talousarvioaloite TAA 433/2017 vp Matti Semi vas ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä pakolaiskiintiön korottamiseksi (3 200 000 euroa) 26.40.21
- Talousarvioaloite TAA 434/2017 vp Matti Semi vas ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä rauhantyon edistämiseen (600 000 euroa) 29.80.50
- Talousarvioaloite TAA 435/2017 vp Matti Semi vas ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä valtatie 23 parantamiseen välillä Varkaus—Viinjärvi (42 000 000 euroa) 31.10.77
- Talousarvioaloite TAA 436/2017 vp Matti Semi vas Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä valtatie 5 parantamiseen välillä Leppävirta—Kuopio (99 000 000 euroa) 31.10.77
- Talousarvioaloite TAA 437/2017 vp Matti Semi vas ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä pakolaiskiintiön korottamiseen (8 600 000 euroa) 32.70.30
- Talousarvioaloite TAA 438/2017 vp Ville Skinnari sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä valtatie 24 tiesuunnitelman laatimiseen (750 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 439/2017 vp Ville Skinnari sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Tuuliharjan eritasoliittymälle ja yhdystielle valtatie 4 ja seututie 140 väliin (3 000 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 440/2017 vp Joakim Strand r Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Vaasan satamatien suunnittelemiseen (500 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 441/2017 vp Joakim Strand r Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Vaasan logistiikkakeskuksen teollisuusraiteen rakentamiseen (7 000 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 442/2017 vp Joakim Strand r Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Vaasan meriväylän syventämiseen (3 000 000 euroa) 31.10.77
- Talousarvioaloite TAA 443/2017 vp Joakim Strand r Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Vaasan yhdystien parantamiseen (7 000 000 euroa) 31.10.77

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp

LIITE: Talousarvioaloitteet TAA 1—535/2017 vp, toimenpideohjelma TPA 51/2017 vp

- Talousarvioaloite TAA 444/2017 vp Joakim Strand r Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Vaasan älyverkko- ja energianvarastointitutkimusalueen luomiseen (2 500 000 euroa) 32.20.40
- Talousarvioaloite TAA 445/2017 vp Satu Taavitsainen sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Luomuinstituutin toimintaan (240 000 euroa) 30.01.05
- Talousarvioaloite TAA 446/2017 vp Satu Taavitsainen sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Savonradan raideliikenteen nopeuttamiseen (10 000 000 euroa) 31.10.77
- Talousarvioaloite TAA 447/2017 vp Satu Taavitsainen sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Pellos-Mäntyharju teollisuuden pistoraiteen parantamiseen (15 000 000 euroa) 31.10.77
- Talousarvioaloite TAA 448/2017 vp Katja Taimela sd Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Perniöntien leventämiseen Sauruntien risteuksen kohdalla (50 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 449/2017 vp Katja Taimela sd Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Mahtinaistentien jatkamiseen Salossa (20 000 000 euroa) 31.10.77
- Talousarvioaloite TAA 450/2017 vp Martti Talja kesk ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä tieturvallisuuden parantamiseen välillä Kurhila—Hillilä—Asikkalan kirkonkylä (500 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 451/2017 vp Martti Talja kesk ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä valtatie 12 yhteysvälin Lahti—Kouvola parantamiseen (35 000 000 euroa) 31.10.77
- Talousarvioaloite TAA 452/2017 vp Sari Tanus kd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Tullin toimintamenoihin harmaan talouden torjunnan tehostamiseen (3 000 000 euroa) 28.10.02
- Talousarvioaloite TAA 453/2017 vp Sari Tanus kd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä kuntien valtionosuuksiin mielenterveystyöhön (10 000 000 euroa) 28.90.30
- Talousarvioaloite TAA 454/2017 vp Sari Tanus kd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä kunnille sisäilmaongelmista aiheutuvien kulujen kattamiseen (60 000 000 euroa) 28.90.30
- Talousarvioaloite TAA 455/2017 vp Sari Tanus kd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä lukion opiskelumateriaalin kustannusten kohtuullistamiseen (5 000 000 euroa) 29.10.30
- Talousarvioaloite TAA 456/2017 vp Sari Tanus kd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä yliopistojen toimintaan (24 500 000 euroa) 29.40.50

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp

LIITE: Talousarvioaloitteet TAA 1—535/2017 vp, toimenpideohjelma TPA 51/2017 vp

- Talousarvioaloite TAA 457/2017 vp Sari Tanus kd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä ammattikorkeakoulujen toimintaan (11 600 000 euroa) 29.40.55
- Talousarvioaloite TAA 458/2017 vp Sari Tanus kd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä perheellisten opiskelijoiden huoltajakorotuksen korottamiseen (10 000 000 euroa) 29.70.55
- Talousarvioaloite TAA 459/2017 vp Sari Tanus kd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä julkisiin työvoima- ja yrityspalveluihin (30 000 000 euroa) 32.30.51
- Talousarvioaloite TAA 460/2017 vp Sari Tanus kd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämiseksi sisäilmasairastuneiden sosiaaliturvan kehittämiseen (10 000 000 euroa) 33.30.60
- Talousarvioaloite TAA 461/2017 vp Sari Tanus kd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä takuueläkkeen lisäkorotuksen toteuttamiseen (51 000 000 euroa) 33.40.60
- Talousarvioaloite TAA 462/2017 vp Sari Tanus kd Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Tampereen NNKY:n Ituprojektiin (70 000 euroa) 33.70.50
- Talousarvioaloite TAA 463/2017 vp Sari Tanus kd Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä valtionavustukseen Pelastusarmeijalle kierrätystoiminnan kehittämiseen (300 000 euroa) 35.01.65
- Talousarvioaloite TAA 464/2017 vp Ville Tavio ps Talousarvioaloite määrärahan vähentämisestä vihapuheen torjumisesta ja lisäämisestä terrorismin torjumiseen (1 000 000 euroa) 26.10.01, 26.10.02
- Talousarvioaloite TAA 465/2017 vp Lenita Toivakka kok ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Sodan ja rauhan keskus Muistin perustamiseen (1 000 000 euroa) 29.80.31
- Talousarvioaloite TAA 466/2017 vp Jani Toivola vihr ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä yleissivistävän koulutuksen valmistavaan koulutukseen sekä ryhmäkoko- ja laaturahoihin (70 000 000 euroa) 29.10.30
- Talousarvioaloite TAA 467/2017 vp Jani Toivola vihr ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä ammatilliseen koulutukseen (80 000 000 euroa) 29.20.30
- Talousarvioaloite TAA 468/2017 vp Jani Toivola vihr ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä opintotukeen (100 000 000 euroa) 29.70.55
- Talousarvioaloite TAA 469/2017 vp Jani Toivola vihr ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä yleisten kirjastojen toimintaan (200 000 euroa) 29.80.30

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp

LIITE: Talousarvioaloitteet TAA 1—535/2017 vp, toimenpideohjelma TPA 51/2017 vp

- Talousarvioaloite TAA 470/2017 vp Maria Tolppanen sd Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä kevyen liikenteen väylän rakentamiseen maantielle 717 Vaasan seudulla (1 700 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 471/2017 vp Maria Tolppanen sd Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Vaasan Yhdyntien muuttamiseksi nelikaistaiseksi (48 000 000 euroa) 31.10.77
- Talousarvioaloite TAA 472/2017 vp Pilvi Torsti sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä 3—18-vuotiaiden eheän ja tasa-arvoisen opinpolun selvittämiseen (1 000 000 euroa) 29.10.01
- Talousarvioaloite TAA 473/2017 vp Kari Uotila vas ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä kävelyn ja pyöräilyn toimenpideohjelman toteuttamiseen (20 000 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 474/2017 vp Kari Uotila vas Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Hanko—Hyvinkää-radan sähköistämiseen (5 000 000 euroa) 31.10.77
- Talousarvioaloite TAA 475/2017 vp Antero Vartia vihr ym. Talousarvioaloite yhteisöveron arvioidun tuoton lisäämisestä (100 000 000 euroa) 11.01.02
- Talousarvioaloite TAA 476/2017 vp Antero Vartia vihr ym. Talousarvioaloite meriliikenteessä käytettävien alusten kilpailukyvyyn parantamiseen osoitetun määrärahan vähentämisestä (-15 000 000 euroa) 31.30.43
- Talousarvioaloite TAA 477/2017 vp Antero Vartia vihr ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä tutkimus-, kehittämis- ja innovaatio toiminnan tukemiseen Tekesin kautta (40 000 000 euroa) 32.20.40
- Talousarvioaloite TAA 478/2017 vp Anna-Maja Henriksson r ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Merenkurkun maailmanperintöalueen kehittämiseen (300 000 euroa) 29.80.52
- Talousarvioaloite TAA 479/2017 vp Anna-Maja Henriksson r ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä pääradan välityskyvyyn parantamisen aluevaraus suunnitteluun välillä Tampere—Seinäjoki ja liikenteen nopeuttamisen suunnitteluun välillä Vaasa—Seinäjoki (800 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 480/2017 vp Anna-Maja Henriksson r ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä kantatien 67 Seinäjoki—Ilmajoki kehittämistoimenpiteiden suunnitteluun (1 000 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 481/2017 vp Mikko Savola kesk ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä valtatie 18 oikaisuun välillä Ähtärin Myllymäki — Multia (1 000 000 euroa) 31.10.20

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp

LIITE: Talousarvioaloitteet TAA 1—535/2017 vp, toimenpideohjelma TPA 51/2017 vp

- Talousarvioaloite TAA 482/2017 vp Anna-Maja Henriksson r ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä maantien 711 kunnostamiseen välillä Kuortane—Alajärvi (3 000 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 483/2017 vp Lasse Hautala kesk ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä valtatie 19 ja -valtatie 3 Jalasjärven eritasoristeyksen toteuttamiseen (6 500 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 484/2017 vp Vesa-Matti Saarakkala si ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Seinäjoki—Kaskinen-rautatien peruskorjaukseen (22 000 000 euroa) 31.10.77
- Talousarvioaloite TAA 485/2017 vp Lasse Hautala kesk ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä valtatie 18 Pelmaan risteyksen toteuttamiseen (3 500 000 euroa) 31.10.77
- Talousarvioaloite TAA 486/2017 vp Anna-Maja Henriksson r ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä valtatie 8 liikennejärjestelyihin Heinolan alueella Kokkolassa (4 000 000 euroa) 31.10.77
- Talousarvioaloite TAA 487/2017 vp Anna-Maja Henriksson r ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä valtatie 8 parantamiseen välillä Vassor—Kärklax (7 000 000 euroa) 31.10.77
- Talousarvioaloite TAA 488/2017 vp Anna-Maja Henriksson r ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä kantatie 63 parantamiseen välillä Evijärvi—Kaustinen (10 000 000 euroa) 31.10.77
- Talousarvioaloite TAA 489/2017 vp Anna-Maja Henriksson r ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä kantatie 68 ja Pietarsaaren satamayhteyden parantamiseen (11 200 000 euroa) 31.10.77
- Talousarvioaloite TAA 490/2017 vp Vesa-Matti Saarakkala si ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä valtatie 19 parantamiseen välillä Seinäjoki—Lapua (21 700 000 euroa) 31.10.77
- Talousarvioaloite TAA 491/2017 vp Anna-Maja Henriksson r ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Vientiosuuskunta Viexpon toimintaan (350 000 euroa) 32.01.40
- Talousarvioaloite TAA 492/2017 vp Anna-Maja Henriksson r ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Vaasa Energy Business Innovation Centre VEBICin älyverkkolaboratorion kehittämiseen (500 000 euroa) 32.20.40
- Talousarvioaloite TAA 493/2017 vp Stefan Wallin r ym. Talousarvioaloite ansio- ja pääomatuloveron tuottoarvion korottamisesta harmaan talouden torjuntatoimenpiteiden vuoksi (70 000 000 euroa) 11.01.01

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp

LIITE: Talousarvioaloitteet TAA 1—535/2017 vp, toimenpideohjelma TPA 51/2017 vp

- Talousarvioaloite TAA 494/2017 vp Stefan Wallin r Talousarvioaloite työmarkkinajärjestöjen jäsenmaksujen vähennysoikeuden alentamisesta johtuvan tuloveroarvion korottamisesta (75 000 000 euroa) 11.01.01
- Talousarvioaloite TAA 495/2017 vp Sami Savio ps ym. Talousarvioaloite ansio- ja pääomatuloveron tuottoarvion korottamisesta kotitalousvähennyksen korottamisen vuoksi (110 000 000 euroa) 11.01.01
- Talousarvioaloite TAA 496/2017 vp Stefan Wallin r ym. Talousarvioaloite perintö- ja lahjaveron tuottoarvion vähentämisestä (-74 000 000 euroa) 11.01.04
- Talousarvioaloite TAA 497/2017 vp Stefan Wallin r ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä varsinaiseen kehitysyhteistyöhön (213 000 000 euroa) 24.30.66
- Talousarvioaloite TAA 498/2017 vp Stefan Wallin r ym. Talousarvioaloite Finnfundin pääoman korottamiseen ehdotetun määrärahan vähentämisestä (-10 000 000 euroa) 24.30.88
- Talousarvioaloite TAA 499/2017 vp Stefan Wallin r ym. Talousarvioaloite kehitysyhteistyön finanssisijoituksiin ehdotetun määrärahan vähentämisestä (-130 000 000 euroa) 24.30.89
- Talousarvioaloite TAA 500/2017 vp Stefan Wallin r ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä vapaaehtoiseen maanpuolustukseen (403 000 euroa) 27.10.50
- Talousarvioaloite TAA 501/2017 vp Stefan Wallin r ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä kuntien valtionosuuteen peruspalvelujen järjestämiseen (20 000 000 euroa) 28.90.30
- Talousarvioaloite TAA 502/2017 vp Stefan Wallin r ym. Talousarvioaloite kuntien valtionosuuteen ehdotetun määrärahan vähentämisestä (-130 000 000 euroa) 28.90.30
- Talousarvioaloite TAA 503/2017 vp Stefan Wallin r ym. Talousarvioaloite energiaintensiivisten yritysten veronpalautukseen ehdotetun määrärahan vähentämisestä (-230 000 000 euroa) 28.91.41
- Talousarvioaloite TAA 504/2017 vp Stefan Wallin r ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä vapaan sivistystyön oppilaitosten käyttökustannusten valtionosuuteen ja -avustukseen (5 000 000 euroa) 29.10.31
- Talousarvioaloite TAA 505/2017 vp Stefan Wallin r ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä ammatillisen koulutuksen käyttökustannusten valtionosuuteen ja -avustukseen (10 000 000 euroa) 29.20.30
- Talousarvioaloite TAA 506/2017 vp Stefan Wallin r ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä yliopistojen toiminnan valtionrahoitukseen (68 300 000 euroa) 29.40.50

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp

LIITE: Talousarvioaloitteet TAA 1—535/2017 vp, toimenpideohjelma TPA 51/2017 vp

- Talousarvioaloite TAA 507/2017 vp Stefan Wallin r Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Länsiniementien peruskorjaukseen Kemiönsaaren kunnassa (600 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 508/2017 vp Stefan Wallin r Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä kevyen liikenteen väylän rakentamiseen Kullan ja Slätsin kylien välille Kemiönsaaren kunnassa (700 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 509/2017 vp Stefan Wallin r Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä kevyen liikenteen väylän rakentamiseen Nauvon ja Prostvikin välille (2 800 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 510/2017 vp Stefan Wallin r Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä kiinteän yhteyden toteuttamiseen Paraisten ja Nauvon välille (2 000 000 euroa) 31.10.77
- Talousarvioaloite TAA 511/2017 vp Stefan Wallin r ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan tukemiseen (43 000 000 euroa) 32.20.40
- Talousarvioaloite TAA 512/2017 vp Stefan Wallin r ym. Talousarvioaloite työ- ja elinkeinotoimistojen toimintamenoihin ehdotetun määrärahan vähentämisestä (-25 000 000 euroa) 32.30.01
- Talousarvioaloite TAA 513/2017 vp Stefan Wallin r ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä yksityisiin työnvälityspalveluihin (15 000 000 euroa) 32.30.51
- Talousarvioaloite TAA 514/2017 vp Stefan Wallin r ym. Talousarvioaloite päästökaupan epäsuorien kustannusten kompensatiotukeen ehdotetun määrärahan vähentämisestä (-27 000 000 euroa) 32.60.46
- Talousarvioaloite TAA 515/2017 vp Stefan Wallin r ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä lapsilisän yksinhuoltajakorotukseen (11 700 000 euroa) 33.10.51
- Talousarvioaloite TAA 516/2017 vp Stefan Wallin r ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä perustoimeentulotukeen (13 800 000 euroa) 33.10.57
- Talousarvioaloite TAA 517/2017 vp Stefan Wallin r ym. Talousarvioaloite ansiopäivärahan valtionosuuteen ehdotetun määrärahan vähentämisestä (-40 000 000 euroa) 33.20.50
- Talousarvioaloite TAA 518/2017 vp Stefan Wallin r ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä rintamaveteraanien kuntoutustoimintaan (10 000 000 euroa) 33.50.56
- Talousarvioaloite TAA 519/2017 vp Ozan Yanar vihr ym. Talousarvioaloite asuntolainan korkovähennysten pienentämisestä syntyvästä verotuottojen kasvusta (25 000 000 euroa) 11.01.01

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp

LIITE: Talousarvioaloitteet TAA 1—535/2017 vp, toimenpideohjelma TPA 51/2017 vp

- Talousarvioaloite TAA 520/2017 vp Ozan Yanar vihr ym. Talousarvioaloite perintö- ja lahjaveron kertymän tuottoarvion korottamisesta yritysten sukupolvenvaihdosten perintö- ja lahjaveron kevennysten perumisen johdosta (40 000 000 euroa) 11.01.04
- Talousarvioaloite TAA 521/2017 vp Ozan Yanar vihr ym. Talousarvioaloite turpeen verotuen pienentämisestä johtuvasta energiaverotuoton kasvusta (12 000 000 euroa) 11.08.07
- Talousarvioaloite TAA 522/2017 vp Ozan Yanar vihr ym. Talousarvioaloite dieselpolttoaineen verotuen pienentämisestä johtuvasta energiaverotuoton kasvusta (220 000 000 euroa) 11.08.07
- Talousarvioaloite TAA 523/2017 vp Ozan Yanar vihr ym. Talousarvioaloite kevyen polttoöljyn verotuen leikkaamisesta johtuvasta energiaverotuoton kasvusta (454 000 000 euroa) 11.08.07
- Talousarvioaloite TAA 524/2017 vp Ozan Yanar vihr ym. Talousarvioaloite ajoneuvoveron tuottoarvion vähentämisestä (-120 000 000 euroa) 11.10.07
- Talousarvioaloite TAA 525/2017 vp Ozan Yanar vihr ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä työkonepolttoaineiden veronpalautukseen (344 000 000 euroa) 28.9.11
- Talousarvioaloite TAA 526/2017 vp Peter Östman kd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä ammatillisen koulutuksen opiskelumateriaalin kustannusten kohtuullistamiseen (5 000 000 euroa) 29.20.30
- Talousarvioaloite TAA 527/2017 vp Peter Östman kd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä oppisopimuskoulutukseen (15 000 000 euroa) 29.20.30
- Talousarvioaloite TAA 528/2017 vp Peter Östman kd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä ammattikorkeakoulujen tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotyöhön (10 000 000 euroa) 29.40.20
- Talousarvioaloite TAA 529/2017 vp Peter Östman kd ym. Talousarvioaloite strategiseen tutkimusrahoitukseen ehdotetun määrärahan vähentämisestä (-5 000 000 euroa) 29.40.54
- Talousarvioaloite TAA 530/2017 vp Peter Östman kd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä maaseudun elinkeinojen kehittämiseen (1 900 000 euroa) 30.10.50
- Talousarvioaloite TAA 531/2017 vp Peter Östman kd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä maaseudun elinvoimaisuutta lisäävään 4H-toimintaan (600 000 euroa) 30.10.55
- Talousarvioaloite TAA 532/2017 vp Peter Östman kd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Suomen metsäkeskuksen valtionapuun (1 800 000 euroa) 30.46.46

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp

LIITE: Talousarvioaloitteet TAA 1—535/2017 vp, toimenpideoite TPA 51/2017 vp

- Talousarvioaloite TAA 533/2017 vp Peter Östman kd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä yritysten kansainvälistymisen edistämiseen (7 000 000 euroa) 32.01.40
- Talousarvioaloite TAA 534/2017 vp Peter Östman kd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoimintaan (20 000 000 euroa) 32.20.40
- Talousarvioaloite TAA 535/2017 vp Peter Östman kd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä VTT:lle tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoimintaan (10 000 000 euroa) 32.20.49
- Toimenpideoite TPA 51/2017 vp Anna-Maja Henriksson r Toimenpideoite hallituksen kärkihankkeista